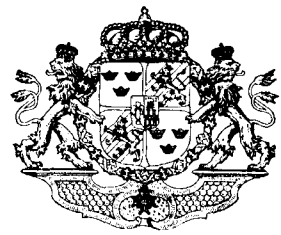
STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 46

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1936

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

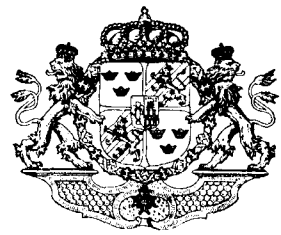
Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1936: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19361

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 46

Arkivexemplar

SOCIALA MEDDELANDEN

UTGIVNA AV

K. SOCIALSTYRELSEN

ÅRG. 1936

Nr 1-Nr 6

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNER

STOCKHOLM 1936
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
355172

INNEHÅLL

INDEX

Nr 1.

Arbetsmarknaden under december månad 1935	1	Le marché du travail en décembre 1935.
Arbetsförhållandena bland legitimerade sjukgymnaster	3	Conditions de travail parmi les praticiens de gymnastique médicale légitimés.
Förslag till lantarbetstidslag	13	Projet de loi sur la journée de travail dans l'agriculture.
Lag angående skydd mot vräkning vid arbetskonflikter	27	Projet de loi visant à protéger les ouvriers engagés dans un conflit de travail contre l'expulsion.
Internationella arbetsorganisationen	30	L'organisation internationale du travail.
Amerikansk arbetskonferens	30	Conférence américaine sur le travail.
Den förberedande sjöfartskonferensen i Genève 1935	31	La conférence maritime préparatoire à Genève en 1935.
Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1935	35	Les progrès de la législation internationale du travail en 1935.
Kortare meddelanden	38	Courtes notices.
Lönestatistisk årsbok för Sverige 1934	38	Annuaire des salaires de la Suède en 1934.
De erkända arbetslöshetskassorna	38	Les caisses-chômage enregistrées.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under november 1935	38	Activité de la commission de chômage en novembre 1935.
Pensionsförsäkringen år 1934	40	L'assurance sur les retraites en 1934.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under december 1935	41	Activité des bureaux de placement publics en décembre 1935.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 november 1935	46	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 novembre 1935.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	47	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under fjärde kvartalet 1935	48	Coût de la vie pendant le 4e trimestre 1935.
Litteraturöversikt	65	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	72	Lois concernant les questions sociales.

Nr 2.

Arbetsmarknaden under januari månad 1936	73	Le marché du travail en janvier 1936.
Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1935	75	L'offre et la demande du travail pendant le 4e trimestre 1935.
Arbetstillgång och arbetslön inom jordbruket år 1935	82	L'offre et la demande du travail et les salaires dans l'agriculture en 1935.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1935	91	Activité des bureaux de placement publics en Suède en 1935.
Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1935	104	L'offre et la demande du travail dans la marine marchande en 1935.
Bostadsproduktionen i vissa större städer under år 1935	107	La production d'habitations dans certaines grandes villes en 1935.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1935	111	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 4e trimestre 1935.
Lag om kommunal kontantunderstödsverksamhet vid arbetslöshet	114	Projet de lois autorisant les communes d'accorder secours en espèces aux chômeurs.
Internationella arbetskonferensens nittonde sammanträde	134	La dix-neuvième session de la conférence internationale du travail.
Utvandringen till främmande världsdelar under år 1935	138	L'émigration intercontinentale en 1935.
Kortare meddelanden	140	Courtes notices.
De erkända arbetslöshetskassorna	140	Les caisses-chômage enregistrées.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under december 1935	140	Activité de la commission de chômage en décembre 1935.
Institutet för svensk utlandstjänst	141	Le bureau d'information suédois sur les possibilités d'emploi à l'étranger.

Yrkesinspektionens verksamhet under fjärde kvartalet 1935	142	L'inspection du travail au cours du 4e trimestre 1935.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under januari 1936	143	Activité des bureaux de placement publics en janvier 1936.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 december 1935	148	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 décembre 1935.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	149	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader januari 1936	150	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie janvier 1936.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	152	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Litteraturöversikt	153	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	160	Lois concernant les questions sociales.

Nr 3.

Arbetsmarknaden under februari månad 1936	161	Le marché du travail en février 1936.
Arbetslösheten under år 1935	163	Le chômage en 1935.
Sysselsättning och arbetstid inom näringslivet i november 1935	172	Occupation et heures du travail dans l'industrie en novembre 1935.
Förslag till fortsatt hjälp åt stenarbetare i Blekinge	185	Projet de secours continué aux ouvriers en pierre en Blekinge.
Folkomflyttningen i Blekinge län åren 1926—1934	194	Mouvement de la population au gouvernement de Blekinge pendant les années 1926—1934.
Bostadssociala utredningens förslag till vissa ändringar i hälsovårdsstadgan	201	Projet de certaines modifications du règlement sanitaire.
Lag om förenings- och förhandlingsrätt	214	Loi sur le droit de coalition et de négociations.
Internationella arbetsorganisationen	221	L'organisation internationale du travail.
Arbetsordningen för arbetskonferensens tjugonde sammanträde	221	Ordre du jour de la vingtième session de la conférence internationale du travail.
Kortare meddelanden	222	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under januari 1936	222	Activité de la commission de chômage en janvier 1936.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 januari 1936	224	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 janvier 1936.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under februari 1936	225	Activité des bureaux de placement publics en février 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	230	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olycks-tillbud	231	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail ou les dangers imminents.
Livsmedelspriser och levnadskostnader februari 1936	239	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie février 1936.
Litteraturöversikt	241	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	248	Lois concernant les questions sociales.

Nr 4.

Arbetsmarknaden under mars månad 1936	249	Le marché du travail en mars 1936.
Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1935 och första kvartalet 1936	251	Les conventions collectives pendant le 4e trimestre 1935 et le 1er trimestre 1936.
Skogsarbetarnas löneförhållanden vintern 1935/1936	256	Les salaires des ouvriers forestiers pendant l'hiver 1935/1936.
Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1935	261	Valeur nutritive et prix des aliments principaux en 1935.

Förslag till konvention angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan	265	Projet de convention concernant la semaine de quarante heures.
Befolkningskommissionens förslag angående moderskapspenning och mödrahjälp m. m.	277	Projet de la »commission de la population» concernant une allocation de maternité et des secours maternels etc.
Internationella arbetsorganisationen	296	L'organisation internationale du travail.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i februari 1936	296	Session du conseil d'administration du bureau international du travail en février 1936.
Publikation från internationella arbetsbyrån	299	Publication du bureau international du travail.
Kortare meddelanden	299	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under februari 1936	299	Activité de la commission de chômage en février 1936.
Arbetslöshetsfrågan i Förenta staterna	300	La question du chômage aux Etats-Unis.
Författningar rörande sociala frågor	301	Lois concernant les questions sociales.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 29 februari 1936	302	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 29 février 1936.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under mars 1936	303	Activité des bureaux de placement publics en mars 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	308	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under första kvartalet 1936	309	Coût de la vie pendant le 1er trimestre 1936.
Litteraturöversikt	322	Bibliographie.

Nr 5.

Arbetsmarknaden under april månad 1936	329	Le marché du travail en avril 1936.
Arbetstillgången under första kvartalet 1936	331	L'offre et la demande du travail pendant le 1er trimestre 1936.
Levnadsvillkor och hushållsvanor inom småbrukar- och bondefamiljer år 1933/34	338	Conditions de la vie et habitudes ménagères de familles de petits propriétaires agricoles et de paysans en 1933/34.
Levnadsförhållandena bland arbetslösa familjer i städer och industriorter år 1933	354	Conditions de la vie de familles chômeuses dans certaines villes et localités industrielles en 1933.
Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935	365	Enquête sur le chômage le 31 juillet 1935.
Bostadsproduktionen i vissa större städer under första kvartalet 1936	380	La production d'habitations dans certaines grandes villes pendant le 1er trimestre 1936.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1936	383	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 1er trimestre 1936.
Främlingslagstiftning och främlingskontroll	386	Législation sur l'immigration et surveillance des étrangers.
Kortare meddelanden	404	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under mars 1936	404	Activité de la commission de chômage en mars 1936.
Utvandringen till främmande världsdelar under första kvartalet 1936	405	L'émigration intercontinentale pendant le 1er trimestre 1936.
Yrkesinspektionens verksamhet under första kvartalet 1936	406	L'inspection du travail au cours du 1er trimestre 1936.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud	407	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail ou les dangers imminents.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under april 1936	415	Activité des bureaux de placement publics en avril 1936.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 mars 1936	420	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mars 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	421	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader april 1936	422	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie avril 1936.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	424	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Litteraturöversikt	425	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	432	Lois concernant les questions sociales.

Nr 6.

Arbetsmarknaden under maj månad 1936 . .	433	Le marché du travail en mai 1936.
Lönenivån i Sverige år 1935 och arbetslönernas fluktuationer sedan år 1913	435	Le niveau des salaires en Suède en 1935 et les fluctuations des salaires depuis 1913.
Industrien i Sverige år 1934	440	L'industrie en Suède en 1934.
Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1934	442	L'emploi des femmes et des enfants dans l'industrie en Suède en 1934.
Kooperativa förbundets verksamhet år 1935 .	446	L'union coopérative en 1935.
Undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena .	450	Recherches et projets à cause de l'affluence aux métiers intellectuels.
Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1935	460	Accidents survenus au cours du chargement et du déchargement des navires en 1935.
Den inrikes omflyttningen	464	Migrations intérieures.
Obligatorisk arbetstjänst i Tyskland	470	Le service obligatoire de travail en Allemagne.
Internationella arbetsorganisationen	472	L'organisation internationale du travail.
Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1936	472	Session du conseil d'administration du bureau international du travail en avril 1936.
Kortare meddelanden	474	Courtes notices.
Det ekonomiska rådet i Frankrike	474	Le conseil national économique en France.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under april 1936	476	Activité de la commission de chômage en avril 1936.
Den privata arbetsförmedlingen under år 1935 . .	477	Les bureaux de placement privés en 1935.
Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1935 .	479	Les bureaux des gardes-malades en 1935.
Svenska arbetsgivareföreningen år 1935	480	L'union des patrons suédois en 1935.
Landsorganisationen i Sverige under år 1935 . . .	480	La confédération générale du travail en Suède en 1935.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under maj 1936	481	Activité des bureaux de placement publics en Suède en mai 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet .	486	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 april 1936	487	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 avril 1936.
Livsmedelspriser och levnadskostnader maj 1936	488	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie mai 1936.
Litteraturöversikt	490	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	496	Lois concernant les questions sociales.

Nr 7.

Arbetsmarknaden under juni månad 1936 . .	497	Le marché du travail en juin 1936.
De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas inkomster och utgifter år 1935	499	Recettes et dépenses des bureaux de placement publics en Suède en 1935.
Byggnadsverksamheten år 1935	503	Activité dans l'industrie du bâtiment en 1935.
Kortare meddelanden	529	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under maj 1936	529	Activité de la commission de chômage en mai 1936.
Arbetskraft till betfälten i Skåne	530	Des bras pour les champs des bettes en Skåne.
Handbok för den offentliga arbetsförmedlingen . .	531	Manuel pour les bureaux de placement publics.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 maj 1936	532	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 mai 1936.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olycks-tillbud	533	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail ou les dangers imminents.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under juni 1936	541	Activité des bureaux de placement publics en Suède en juin 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet .	546	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under andra kvartalet 1936	547	Coût de la vie pendant le 2e trimestre 1936.
Litteraturöversikt	561	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	567	Lois concernant les questions sociales.

Nr 8.

Arbetsmarknaden under juli månad 1936 . .	569	Le marché du travail en juillet 1936.	
Arbetstillgången under andra kvartalet 1936	571	L'offre et la demande du travail pendant le 2e trimestre 1936.	
Sociala frågor vid 1936 års riksdag	578	Questions sociales au Riksdag de 1936.	
Fylleriförseelser och spritsmuggling under andra kvartalet 1936	595	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 2e trimestre 1936.	
Bostadsproduktionen i vissa större städer under andra kvartalet 1936	598	La production d'habitations dans certaines grandes villes de la Suède pendant le 2e trimestre 1936.	
Kortare meddelanden	601	Courtes notices.	
Förslag till ny organisation av socialstyrelsen . . .	601	Projet de réorganisation de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale.	
Reglering av arbetsförhållanden i upphandlingskontrakt vid leveranser till de federala myndigheterna i Förenta staterna	601	Réglementation dans les contrats d'achats officiels des conditions de travail chez les fournisseurs aux autorités fédérales aux Etats-Unis.	
Lag om semester i Belgien	602	Loi sur le droit aux congés payés en Belgique.	
Lag om 40-timmars arbetsvecka i Belgien	603	Loi sur la semaine de 40 heures en Belgique.	
De erkända arbetslöshetskassorna	603	Les caisses-chômage enrégistrées.	
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juni 1936	603	Activité de la commission de chômage en juin 1936.	
Ny undersökning av arbetslöshetsklientelet	604	Nouvelle recherche regardant le clientel chômeur.	
Tilläggsanslag till nödhjälpsarbeten i Förenta staterna	604	Subventions supplementaires aux travaux publics aux Etats-Unis.	
Arbetsmarknaden i Tyskland under juni 1936 . . .	605	Le marché du travail en Allemagne en juin 1936.	
Prisnivån i Schweiz	606	Le niveau des prix en Suisse.	
Utvandringen till främmande världsdelar under andra kvartalet 1936	607	L'émigration intercontinentale pendant le 2e trimestre 1936.	
Yrkesinspektionens verksamhet under andra kvartalet 1936	608	L'inspection du travail au cours du 2e trimestre 1936.	
Sveriges offentliga arbetsförmedling under juli 1936	609	Activité des bureaux de placement publics en Suède en juillet 1936.	
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 juni 1936	614	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 juin 1936.	
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet .	615	Marché du travail et chômage à l'étranger.	
Livsmedelspriser och levnadskostnader juli 1936	616	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie juillet 1936.	
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	618	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.	
Litteraturöversikt	619	Bibliographie.	
Författningar rörande sociala frågor	624	Lois concernant les questions sociales.	

Nr 9.

Arbetsmarknaden under augusti månad 1936	625	Le marché du travail en août 1936.	
Undersökning av arbetslöshetens inverkan på skogsarbetarnas levnadsförhållanden . . .	627	Recherche sur l'influence du chômage sur les conditions de vie des ouvriers forestiers.	
Olycksfall i arbete år 1933	649	Les accidents du travail en 1933.	
Olycksfall inom sjömansyrket år 1935 . . .	652	Accidents du travail parmi les marins en 1935.	
Förslag till lag om behandling av förbrytare hemfallna åt alkoholmissbruk	655	Projet de loi sur le traitement de délinquents-alcoolistes.	
Kortare meddelanden	660	Courtes notices.	
Ny lag om butiksstängning å söndagar i England .	660	Nouvelle loi sur la fermeture des magasins les dimanches en Angleterre.	
De erkända arbetslöshetskassorna	660	Les caisses-chômage enrégistrées.	
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under juli 1936	660	Activité de la commission de chômage en juillet 1936.	
Lag om kredit åt vissa företag i Frankrike	661	Loi concernant des crédits à certaines entreprises en France.	
Lag om organiserande av offentliga arbeten i Frankrike	663	Loi relative à l'exécution d'un plan de grands travaux destinés à lutter contre le chômage en France.	
Ut- och invandring under år 1935	665	La migration en Suède en 1935.	
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olycks-tillbud	667	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail ou les dangers imminents.	

Sveriges offentliga arbetsförmedling under augusti 1936	675	Activité des bureaux de placement publics en Suède en août 1936.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 juli 1936	680	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 juillet 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	681	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader augusti 1936	682	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie août 1936.
Litteraturöversikt	684	Bibliographie.

Nr 10.

Arbetsmarknaden under september månad 1936	689	Le marché du travail en septembre 1936.
Levnadssätt och hushållsvanor bland familjer i Stockholm och Göteborg omkring år 1933	691	Conditions de la vie et habitudes ménagères à Stockholm et à Göteborg en 1933.
Kollektivavtalen under andra och tredje kvartalen 1936	705	Les conventions collectives pendant les 2e et 3e trimestres 1936.
Kollektivavtal i Sverige år 1935	708	Conventions collectives en Suède en 1935.
Arbetsförtjänster vid vägunderhållsarbete sommaren 1936	713	Salaires des ouvriers dans les travaux pour l'entretien des routes en 1936.
Kooperativ verksamhet i Sverige år 1934	715	La coopération en Suède en 1934.
Internationella arbetskonferensens tjugonde sammanträde	719	La vingtième session de la conférence internationale du travail.
Kortare meddelanden	722	Courtes notices.
Centralregister över lösdrivare i Finland	722	Registre central des vagabonds en Finlande.
De erkända arbetslöshetskassorna	722	Les caisses-chômage enrégistrées.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under augusti 1936	722	Activité de la commission de chômage en août 1936.
Ny arbetsförmedlingslag i Finland	723	Nouvelle loi sur les bureaux de placement en Finlande.
Lag om arbetsförmedling i Tjeckoslovakien	725	Loi sur les bureaux de placement en Tchécoslovaquie.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 augusti 1936	726	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 août 1936.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under september 1936	727	Activité des bureaux de placement publics en Suède en septembre 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	732	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Levnadskostnader under tredje kvartalet 1936	733	Coût de la vie pendant le 3e trimestre 1936.
Litteraturöversikt	746	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	752	Lois concernant les questions sociales.

Nr 11 A.

Arbetsmarknaden under oktober månad 1936	753	Le marché du travail en octobre 1936.
Arbetstillgången under tredje kvartalet 1936	755	L'offre et la demande du travail pendant le 3e trimestre 1936.
Bostadsproduktionen i vissa större städer under tredje kvartalet 1936	762	La production d'habitations dans certaines grandes villes de la Suède pendant le 3e trimestre 1936.
Bostadsmarknaden i rikets städer vid oktoberflyttningen 1936	765	La situation sur le marché des appartements à louer dans les villes le 1er octobre 1936.
Fylleriförseelser och spritsmuggling under tredje kvartalet 1936	770	Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant le 3e trimestre 1936.
Den interlokala arbetsförmedlingen	773	Le placement interlocal.
Arbetslösheten inom stendistriktet i Göteborgs och Bohus län 1931—1936	778	Le chômage dans les districts de pierre au gouvernement de Göteborg et Bohus de 1931 à 1936.

Kortare meddelanden	786	Courtes notices.
Internationella statistiska institutets kongress i Aten	786	Session de l'institut international de statistique à Athènes.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under september 1936	788	Activité de la commission de chômage en septembre 1936.
Utvandringen till främmande världsdelar under tredje kvartalet 1936	789	L'émigration intercontinentale pendant le 3e trimestre 1936.
Invandringsrestriktioner i Sydafrika	789	Restrictions de l'immigration à l'Union Sud-Africaine.
Författningar rörande sociala frågor	790	Lois concernant les questions sociales.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 30 september 1936	791	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 30 septembre 1936.
Yrkesinspektionens verksamhet under tredje kvartalet 1936	792	L'inspection du travail au cours du 3e trimestre 1936.
Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud	793	Rapports des inspecteurs du travail concernant les accidents graves du travail ou les dangers imminents.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under oktober 1936	801	Activité des bureaux de placement publics en Suède en octobre 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	806	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader oktober 1936	807	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie octobre 1936.
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet	809	Les fluctuations du coût de la vie en Suède et à l'étranger.
Litteraturöversikt	810	Bibliographie.

Nr 11 B.

Förslag till ny organisation av socialstyrelsen	817	Projets de réorganisation de l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale.
Socialstyrelsens utlåtande		Rapport de l'Administration du travail.

Nr 12.

Arbetsmarknaden under november månad 1936	975	Le marché du travail en novembre 1936.
Barnkrubbor och barnträdgårdar, deras nuvarande utbredning, beskaffenhet och föreliggande behov	977	Crèches et jardins d'enfants, leurs extension, qualités et besoins actuels.
Arbetsinställelser i Sverige år 1935	993	Grèves et lockout en Suède en 1935.
Statens förlikningsmäns verksamhet år 1935	995	Les conciliateurs officiels en 1935.
Utländsk lagstiftning angående allmängiltighetsförklaringar av kollektivavtal	997	Législations dans certains pays sur les déclarations de la généralité des conventions collectives.
Arbetslösheten inom stendistriktet i Göteborgs och Bohus län 1931—1936 (forts.)	1002	Le chômage dans les districts de pierre au gouvernement de Göteborg et Bohus de 1931 à 1936 (suite).
Kortare meddelanden	1033	Courtes notices.
Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under oktober 1936	1033	Activité de la commission de chômage en octobre 1936.
Sveriges offentliga arbetsförmedling under november 1936	1035	Activité des bureaux de placement publics en Suède en novembre 1936.
Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna den 31 oktober 1936	1040	Le chômage parmi les membres des organisations ouvrières le 31 octobre 1936.
Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet	1041	Marché du travail et chômage à l'étranger.
Livsmedelspriser och levnadskostnader november 1936	1042	Prix des denrées alimentaires et coût de la vie novembre 1936.
Litteraturöversikt	1044	Bibliographie.
Författningar rörande sociala frågor	1051	Lois concernant les questions sociales.

Sakregister till årgången 1936	1052	Table des matières pour l'année 1936.

Arbetsmarknaden under december månad 1935.

Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser vid den offentliga arbetsförmedlingen i riket steg från 376 i november till 401 i december. Visserligen har den för denna månad karakteristiska förbättringen av läget inom affärslivet och det husliga området även i år kommit till synes, men inom jordbruk och industri ha förskjutningarna gått i ogynnsam riktning. Vad som emellertid främst bidragit till att försämra relationstalet var den minskade utplaceringen av reservarbetare. Antalet genom arbetsförmedlingarna till dylikt arbete uttagna personer var under julmånaden cirka 1 400 lägre än i november. Försämringen kan i stort sett alltså sägas vara mera skenbar än verklig, och läget på den svenska arbetsmarknaden är alltjämt gott, vilket bl. a. framgår vid en jämförelse med åren 1934 och 1933, då december månads relationstal voro 446 och 644. — Arbetslöshetskommissionens siffra för antalet hjälpsökande arbetslösa, som vid slutet av november belöpte sig till 54 167, steg under december med ungefär 4 000. Då fjolårets decembersiffra var så hög som 92 881, kan man även här utläsa en gynnsam utveckling. Den av fackföreningarna rapporterade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet november/december 14·4 % mot 12·7 % en månad tidigare och 17·1 % motsvarande tid i fjol. Man måste gå tillbaka ända till 1929 för att vid denna årstid finna en så låg procentsiffra för arbetslösheten som den nu framräknade. — Fr. o. m. januari månad 1936 komma av arbetsförmedlingsanstalterna till reservarbeten och arbetsläger hänvisade arbetslösa personer icke längre att inräknas i antalet tillsatta platser, utan relationstalet mellan arbetsansökningar och lediga platser kommer att uträknas endast med hänsyn till förhållandena på den öppna arbetsmarknaden.

Inom *jordbruket* var efterfrågan på arbetskraft ringa och avsåg i huvudsak yngre mjölkningskunniga ladugårds- och kördrängar samt mjölkerskor och landsjungfrur. På grund av den blida väderleken fingo skogsavverkningarna, om de överhuvud taget kunnat igångsättas, ej den beräknade omfattningen, varför *skogsarbetarnas* arbetstillfällen voro ytterst knappa.

Den *industriella* arbetsmarknaden företedde i allmänhet en viss avmattning. För den *mekaniska verkstadsindustriens* vidkommande torde, efter vad som från skilda håll framhållits, denna omständighet delvis få ses i samband med den rådande ovissheten om utgången av de under månaden pågående avtalsförhandlingarna. Efter den placering av *stenhuggare*, som skedde i november, varigenom c:a 500 man åter kommo i arbete, voro nu till buds stående arbetstillfällen helt sporadiska. För *trävaru- och pappersindustrierna* rapporterades minskad sysselsättning, likaså i fråga om *byggnadsverksamheten*, där dock de gynnsamma väderleksbetingelserna på vissa håll främjat arbetenas fortsättande. Inom *skoindustrien* hade arbetsansökningarna mer än fördubblats sedan november, under det att den förut minimala platstillgången ytterligare reducerats. Denna starka ökning av de arbetssökandes antal var en följd av mer eller mindre tillfälliga permitteringar under senare delen av månaden. Då de sålunda permitterade nästan undantagslöst tillhöra erkänd arbetslöshetskassa.

ha de för erhållande av understöd omedelbart måst anmäla sig hos arbetsförmedlingen, även om de haft utsikt att jämförelsevis snart få återgå i arbete.

Sjöfarten företeddе en för årstiden ovanligt god arbetstillgång, och förmedlingsresultatet var betydligt bättre än under november. Kort före julhelgen yppade sig på sina håll svårigheter att i tillräckligt antal anskaffa erforderlig däckspersonal. Uppläggningen av fartyg var väsentligt mindre än vid motsvarande tid i fjol. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 2 797 påmönstringar och 4 665 avmönstringar. Motsvarande siffror i fjol voro 2 625 och 4 311.

Inom *handel och samfärdsel* förmärktes ökad livaktighet till följd av julsäsongen, som i år syntes bättre än i fjol. Efterfrågan gällde i första hand *butiksbiträden* för tillfällig anställning, och dagarna närmast före helgen var tillgången på expedieringsvan arbetskraft, speciellt kvinnlig sådan, otillräcklig. Även springpojkar rönte stark efterfrågan. Anställningsmöjligheterna inom *hotell- och restaurangfacket* voro större än föregående månad beträffande såväl kökspersonal som servitriser.

Den kraftiga ökningen av antalet platser för *diversearbetare* torde ses i samband med det tillfällighetsarbete i form av snöskottning, som särskilt Stockholm och Göteborg kunde erbjuda.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under december 1935 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1926	273	247	191	163	162	166	161	151	158	186	273	268	**201**
1927	293	258	208	171	168	161	150	148	143	170	242	243	**198**
1928	279	260	201	165	146	157	167	160	142	156	230	220	**192**
1929	241	215	174	150	134	135	137	135	127	148	202	203	**169**
1930	241	211	171	140	129	127	140	144	146	175	254	238	**178**
1931	222	232	191	194	164	187	198	201	197	257	413	343	**236**
1932	368	412	343	341	339	351	370	366	351	395	661	689	**413**
1933	569	565	577	510	458	451	503	476	480	538	657	644	**545**
1934	560	540	430	401	317	298	292	281	286	326	446	446	**392**
1935	*380*	*396*	*351*	*286*	*251*	*239*	*255*	*239*	*230*	*265*	*376*	*401*	—
Därav inom jord- och skogsbruk:													
1932	320	255	210	190	209	201	193	204	253	285	566	914	**283**
1933	533	461	358	350	361	314	333	313	369	365	521	546	**410**
1934	358	380	275	224	184	202	183	187	228	216	315	541	**269**
1935	*274*	*240*	*154*	*144*	*144*	*118*	*107*	*120*	*125*	*132*	*224*	*312*	—
Övriga näringsgrupper:													
1932	375	449	381	398	374	386	421	418	378	429	679	666	**445**
1933	575	585	642	559	479	480	539	520	510	591	683	659	**576**
1934	602	568	468	461	351	318	319	307	303	367	478	435	**422**
1935	*399*	*429*	*429*	*336*	*279*	*269*	*299*	*277*	*267*	*317*	*410*	*413*	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1	**12·2**
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	**12·0**
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3	**10·6**
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3	**10·2**
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	**11·9**
1931	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	12·4	11·8	12·8	13·4	16·4	19·3	26·5	**16·8**
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	*22·5*	*20·2*	*18·5*	*16·1*	*12·1*	*11·2*	*9·9*	*10·3*	*11·0*	*12·7*	*14·4*	—	—

Arbetsförhållandena bland legitimerade sjukgymnaster.

Kungl. Gymnastiska Centralinstitutet har låtit verkställa en statistisk undersökning rörande arbetsförhållandena bland legitimerade sjukgymnaster. Undersökningen grundar sig på individuella frågeformulär, som besvarats av gymnastikdirektörer, vilka under åren 1925—1934 utexaminerats från Kungl. Gymnastiska Centralinstitutet samt från de båda privata gymnastikinstituten i Stockholm och Lund. Frågeformuläret, vilket utsändes under tiden december 1934—februari 1935, innehöll huvudsakligen frågor angående vederbörandes gymnastiska verksamhet samt inkomst därav under år 1934 med utförlig specifikation på olika anställningar, privat praktik m. m. Uppgifter ha erhållits från i det närmaste $^2/_3$ av gymnastikdirektörer med känd adress, utexaminerade åren 1925—1934, eller från något över hälften av samtliga under denna tioårsperiod utexaminerade. Man synes kunna antaga, att flertalet av de gymnastikdirektörer, som ej besvarat frågeformuläret, upphört att utöva gymnastisk verksamhet. Sedan 5 ofullständigt besvarade frågeformulär uteslutits, ha sammanlagt 535 formulär (därav 86 från manliga och 449 från kvinnliga gymnastikdirektörer) gjorts till föremål för bearbetning. Uppgifterna sägas i allmänhet vara utförliga och väl preciserade samt ge intryck av att vara fullt tillförlitliga. Åtminstone i vissa avseenden synas därför ganska säkra slutsatser kunna dragas av det föreliggande materialet, ehuru i en del fall materialets ringa omfattning gör det nödvändigt att iakttaga en viss försiktighet vid bedömandet av de siffermässiga resultaten.

I det följande meddelas vissa ur undersökningen hämtade uppgifter av mera allmänt intresse rörande arbetsförhållandena bland kvinnliga gymnastikdirektörer. I fråga om de manliga gymnastikdirektörerna må endast anföras, att flertalet militärer, som avlagt gymnastikdirektörsexamen, i fortsättningen ej synas ha ägnat sig åt gymnastisk verksamhet utanför militärtjänsten eller också utövat dylik verksamhet endast som bisyssla. Av de redovisade civila, manliga gymnastikdirektörerna (till antalet 50) hade däremot det stora flertalet gymnastisk verksamhet till sitt egentliga yrke. Åtskilliga uppgåvo sig genom anställning (i främsta rummet vid skolor, i viss utsträckning även som ledare av frivillig gymnastik i föreningar samt genom privat praktik) under år 1934 ha uppnått tämligen goda inkomster, andra hade däremot måst nöja sig med inkomster, som knappast torde ha varit tillräckliga för deras uppehälle, varjämte några fall av fullständig arbetslöshet förekommo.

Antal yrkesutövande kvinnliga gymnastikdirektörer m. m. Av de redovisade kvinnliga gymnastikdirektörerna ha ungefär $^1/_5$ lämnat gymnastyrket, det övervägande flertalet i samband med äktenskap, några på grund av övergång till annat yrke (folkskollärarbanan, kontorsarbete, bankarbete, affärsverksamhet m. m.). Avgången var, som man kunde vänta, betydligt större

i de äldre årsklasserna än i de yngre. Bl. a. emedan uppgifter saknas beträffande relativt många gymnastikdirektörer, tillhörande de äldre årsklasserna, är det antagligt, att avgången ur yrket i verkligheten varit ännu större än vad ovan anförda relativtal utvisar.

Rätt få av de kvinnliga gymnastikdirektörerna (c:a 7 %) voro sysselsatta utom landet. I verkligheten torde en något större andel av samtliga utexaminerade ha sysselsättning utomlands, men det synes framgå bl. a. av de till utredningens förfogande ställda adressförteckningarna, att denna andel ej gärna kan överstiga $^1/_{10}$.

Tre fjärdedelar av de redovisade kvinnliga gymnastikdirektörerna eller 326 ägnade sig helt eller delvis åt gymnastisk verksamhet inom landet. Ungefär $^1/_{10}$ av dessa voro under år 1934 helt utan inkomst av gymnastiskt arbete på grund av bristande arbetstillgång. Det bör anmärkas, att detta relativtal likväl ej ger någon verklig uppfattning om arbetslösheten i gymnastyrket, enär, såsom närmare framgår av de i det följande redovisade inkomstuppgifterna, åtskilliga av de övriga 295 kvinnliga gymnasterna haft endast tillfällig sysselsättning.

Nedanstående tablå utvisar antalet kvinnliga gymnastikdirektörer, som uppgivit, att de under 1934 endast haft anställning som gymnaster eller endast utövat privat praktik eller haft både anställning och privat praktik. Vidare framgår av tablån, hur många som utövade endast friskgymnastik, endast sjukgymnastik eller både frisk- och sjukgymnastik.

	Antal inom landet sysselsatta kvinnl. gymn.dir., vilka utöva				
Kvinnliga gymn.-dir. med:	endast friskgymn.	endast sjukgymn.	båda-dera	ej spec. gymn.	Samtliga
endast anställning	43	51	29	5	**128**
» privat praktik	6	30	21	4	**61**
både anställning o. privat praktik	10	20	66	—	**96**
ej spec. sysselsättning	—	—	—	10	**10**
Samtliga	**59**	**101**	**116**	**19**	**295**

Något över $^2/_5$ av de sysselsatta kvinnliga gymnastikdirektörerna hade enligt dessa uppgifter endast anställning som gymnaster; de som endast utövade privat praktik utgjorde ungefär $^1/_5$, medan ungefär $^1/_3$ utövade privat praktik vid sidan av anställning. Endast friskgymnastik utövades av $^1/_5$, endast sjukgymnastik av ungefär $^1/_3$ samt både frisk- och sjukgymnastik av något över $^1/_3$. På det hela taget synes alltså sjukgymnastiken vara av något större betydelse än friskgymnastiken för de kvinnliga gymnastikdirektörerna. Likväl torde även friskgymnastiken spela en mycket betydande roll, framför allt för dem, vilka samtidigt ha anställning och privat praktik, av vilka enligt tablån i det närmaste $^4/_5$ utövade friskgymnastik.

De av kvinnliga gymnastikdirektörer redovisade anställningarna uppgå till sammanlagt 319, fördelade på 224 anställda. I det hela kommo sålunda ungefär 3 platser på 2 anställda, vilket tyder på att en stor del av de anställnin-

gar, som överhuvud stå gymnasterna till buds, icke ge full sysselsättning och ej heller full försörjning åt sina innehavare. Åtskilliga av de redovisade anställningarna voro i själva verket av mer eller mindre tillfällig natur eller också fasta men gällande endast för några få veckotimmar, vilket ofta är fallet vid skolor, eller endast för några få månader om året, såsom fallet ofta är i fråga om platser vid bad- och kuranstalter.

Anställningar vid skolor voro talrikast företrädda och omfattade över $^2/_5$ av samtliga redovisade anställningar. Den näst största gruppen utgjordes av anställningar vid sjukhus (något över $^1/_5$), medan platser vid å ena sidan bad- och kuranstalter, å andra sidan privatkliniker visade betydligt mindre frekvens (vardera $^1/_{14}$ av hela antalet anställningar). Platser hos privatpersoner synas spela en helt underordnad roll.

Av samtliga 224 kvinnliga gymnastikdirektörer med anställning av något slag voro 112, d. v. s. jämnt hälften, anställda vid skolor, 69 eller något mindre än $^1/_3$ vid sjukhus samt 56 eller jämnt $^1/_4$ i gymnastikföreningar. Sammanlagt 46, d. v. s. $^1/_5$, hade anställning vid bad- och kuranstalter samt privatkliniker. Vid dubbelanställning synes kombinationen skolor och gymnastikföreningar vara vanligast, därnäst övriga kombinationer med skolor, men därjämte förekommer ett stort antal andra kombinationer. De, som utövade privat praktik vid sidan av sin anställning, voro relativt fler bland dem, som hade två eller flera anställningar, än bland dem, som endast hade en anställning.

De kvinnliga gymnastikdirektörernas inkomster av gymnastisk verksamhet. Uppgifter angående inkomsternas storlek föreligga från 275 av de 295 kvinnliga gymnaster, vilka uppgivit sig ha åtnjutit inkomst av gymnastisk verksamhet under år 1934. Den genomsnittliga årsinkomsten för dessa uppgick till 1 549 kr. Hur medelinkomsten ställde sig för gymnastikdirektörer med olika slags sysselsättning framgår av nedanstående tablå:

	Medelinkomst för kvinnl. gymn.-dir. utövande			
	endast friskgymn.	endast sjukgymn.	båda-dera	Samt-liga
	kr.	kr.	kr.	kr.
Kvinnliga gymn.-dir. med:				
endast anställning	1 564	1 698	1 773	**1 640**
» privat praktik	363	651	1 054	**829**
bådadera	2 436	2 432	1 810	**1 983**
Samtliga	**1 543**	**1 516**	**1 661**	**1 549**

Medelinkomsten var sålunda högst för dem, som hade såväl anställning som privat praktik (1 983), och lägst för dem, som endast utövade privat praktik (829 kr.). Däremot synes skillnaden vara obetydlig i fråga om de gymnastikdirektörer, som utövade endast friskgymnastik, endast sjukgymnastik eller både frisk- och sjukgymnastik.

Av efterföljande tablå framgår, att de kvinnliga gymnasternas årsinkomster voro i hög grad varierande:

Inkomstklasser	Samtl. gymn.-dir. med angiven inkomst	Därav gymnastikdirektörer						
		utexaminerade			med endast anställning	med endast privat praktik	med båda-dera	med ej specific. sysselsättning
		1925—29	1930—33	1934				
— 500 kr.	60	12	28	20	24	29	3	4
500—1 000 »	47	11	28	8	19	11	15	2
1 000—2 000 »	72	16	55	1	28	10	30	4
2 000—3 000 »	61	38	23	—	26	7	28	—
3 000— »	35	19	16	—	20	1	14	—
Samtliga	**275**	**96**	**150**	**29**	**117**	**58**	**90**	**10**

Den lägsta uppgivna inkomsten utgjorde i verkligheten endast 90 kr., den högsta 5 944 kr. Mindre än 1 000 kronors inkomst hade sammanlagt 107 kvinnliga gymnastikdirektörer, d. v. s. nära nog $^2/_5$ av samtliga med angiven inkomst. Härvidlag bör emellertid observeras, att det relativa antalet gymnastikdirektörer med mindre än 1 000 kronors inkomst var avsevärt lägre bland dem, som utexaminerats åren 1925—1929 (ungefär $^1/_4$), medan däremot bland dem, som utexaminerats under år 1934 och följaktligen haft tillfälle att utöva förvärvsarbete under endast ett halvår, endast 1 uppnått en inkomst, överstigande 1 000 kr.

En fullständigare bild av inkomstförhållandena bland de kvinnliga gymnastikdirektörerna erhåller man av nedanstående översikt:

	Kvinnliga gymnastikdirektörer						
	utan inkomst	med en inkomst av				med ej angiven inkomst	tillhopa
		mindre än 1 000 kr.	1 000—2 000 kr.	2 000—3 000 kr.	3 000 kr. och däröver		
Hela antalet redovisade, i yrket kvarvarande gymnaster (inom landet) . . .	**31**	**107**	**72**	**61**	**35**	**20**	**326**
Därav:							
utexaminerade 1934 . . .	11	28	1	—	—	6	46
utövande gymnastiskt arbete vid sidan av annat yrke .	—	9	4	1	—	1	15
husligt arbete	—	13	1	—	—	1	15
Redovisade gymn.-dir., utexaminerade före 1934, med gymnastiskt arbete som huvudsakligt yrke:							
antal	**20**	**57**	**66**	**60**	**35**	**12**	**250**
%	8·0	22·8	26·4	24·0	14·0	4·8	100·0

Här har man å ena sidan medräknat de gymnaster, som uppgivit sig under år 1934 ha varit helt utan inkomst av gymnastisk verksamhet på grund av bristande arbetstillgång, medan man å andra sidan i sista raden frånräknat gymnaster, utexaminerade år 1934, samt sådana, vilka uppgivit sig utöva gymnastiskt arbete vid sidan av annat yrke eller husligt arbete. Hela antalet redo-

visade kvinnliga gymnaster, vilka ej uppgivit sig utöva gymnastisk verksamhet endast som bisyssla och vilka varit i tillfälle att utöva förvärvsarbete under hela år 1934, utgjorde sålunda 250. Närmare $^1/_3$ av dessa voro under år 1934 helt utan inkomst av gymnastiskt arbete eller hade en inkomst understigande 1 000 kr., omkring $^1/_4$ hade en inkomst av 1 000 à 2 000 kr., likaledes $^1/_4$ en inkomst av 2 000 à 3 000 kr. samt $^1/_7$ en inkomst av 3 000 kr. eller däröver.

Enär en så avsevärd del av de kvinnliga gymnastikdirektörerna uppgivit sig ha åtnjutit inkomster, vilka tydligen icke varit tillräckliga för deras uppehälle, är det icke sannolikt, att gymnasternas inkomstförhållanden skulle tett sig väsentligt gynnsammare, därest man hade kunnat erhålla uppgifter från samtliga utexaminerade. Man kan beträffande de i undersökningen icke redovisade, kvinnliga gymnastikdirektörerna (till antalet 395) antaga, att minst $^1/_3$ lämnat gymnastyrket. Om man vidare förutsätter, att $^1/_{10}$ befinner sig i utlandet samt gör avdrag för dem, som utexaminerats år 1934, och för dem, som kunna antagas utöva gymnastisk verksamhet endast som bisyssla (uppskattade i enlighet med föreliggande uppgifter till c:a $^1/_{10}$), finner man, att på sin höjd 180 av de icke redovisade, kvinnliga gymnastikdirektörerna kunna förmodas under hela år 1934 ha utövat gymnastisk verksamhet som sitt huvudsakliga yrke. Gör man det i och för sig osannolika antagandet, att samtliga dessa under år 1934 haft en inkomst, överstigande 1 000 kr., skulle de 77 kvinnliga gymnaster, vilka uppgivits ha haft mindre inkomst än 1 000 kr. eller ingen inkomst överhuvudtaget, likväl representera $^1/_6$ à $^1/_5$ av sammanlagda antalet kvinnliga gymnastikdirektörer med gymnastiskt arbete som huvudsakligt yrke. I verkligheten är det emellertid ganska osannolikt, att ovannämnda 180 icke redovisade gymnaster i stort sett skulle haft gynnsammare arbetsförhållanden än de, som besvarat frågeformuläret.

Den relativa betydelsen av olika inkomstkällor för de kvinnliga gymnastikdirektörerna. Nedanstående tablå utvisar fördelningen efter inkomstens storlek bland kvinnliga gymnastikdirektörer med olika slags sysselsättning:

Inkomstklasser	Gymnastikdirektörer med anställning						Gymnastikdirektörer med		Tillhopa
	sysselsatta minst 20 timmar per vecka större delen av året[1] vid		sysselsatta mindre än 20 tim. per vecka eller (och) kortare tid av året[3]		samtliga	därav även med privat praktik	endast privat praktik	ej spec. sysselsättning	
	skola el. sjukhus[2]	övr. anstalter etc.[2]	m. 2 el. flera anställningar[4]	m. endast 1 anställning[4]					
Ej angiven inkomst .	1	—	1	8	10	5	2	—	**12**
—1 000 kr. . .	—	—	9	21	30	12	21	6	**57**
1 000—2 000 » . .	3	2	18	29	52	28	10	4	**66**
2 000—3 000 » . .	21	6	19	7	53	29	7	—	**60**
3 000— » . .	23	5	5	1	34	14	1	—	**35**
Tillhopa	**48**	**13**	**52**	**66**	**179**	**88**	**41**	**10**	**230**

[1] Minst 8 månader eller »läsår». — [2] Eventuellt därjämte annan eller andra anställningar och (eller) privat praktik. — [3] Mindre än 8 månader. — [4] Eventuellt därjämte privat praktik.

Tablån, som avser endast gymnastikdirektörer, vilka enligt det föregående kunna anses ha utövat gymnastisk verksamhet såsom sitt huvudsakliga yrke under hela redovisningsåret, utvisar, att bland de gymnastikdirektörer, som uppnått de högsta inkomsterna (3 000 kr. eller därutöver), flertalet äro sådana, som åtnjutit inkomst av heltidsanställning vid skola eller sjukhus under större delen av året (eventuellt därjämte inkomst av annan eller andra anställningar samt privat praktik). De heltidsanställda vid skolor och sjukhus äro relativt många (över $^1/_3$) även bland dem, som uppnått en inkomst av 2 000 à 3 000 kr., ehuru inom denna inkomstklass liksom i de lägre inkomstklasserna flertalet utgöras av sådana, som haft en eller flera anställningar med kortare tjänstgöring än 20 timmar per vecka (eventuellt heltidsanställning under endast någon tid av året, t. ex. kortare vikariat eller anställning under sommarmånaderna vid badort). I de högsta inkomstklasserna äro de, som haft inkomst endast av privat praktik, ett fåtal, medan bland dem, som haft mindre än 1 000 kronors inkomst, sistnämnda kategori omfattar över $^1/_3$.

En uppdelning av de å frågeformulären angivna inkomstposterna ger bl. a. vid handen, att ungefär 70 % av de kvinnliga gymnastikdirektörernas samlade inkomster härrörde av anställning. Emellertid var nämnda andel betydligt mindre i de lägre inkomstklasserna (för gymnastikdirektörer med mindre än 500 kronors inkomst endast 36 %) för att med stigande inkomst tillväxa och i den högsta inkomstklassen (3 000 kr. och däröver) uppgå till nära 85 %. Ju mindre inkomsten är, av desto större relativ betydelse synes däremot den andra inkomstkällan, nämligen privatpraktiken, vara. Även de nyexaminerade gymnastikdirektörerna synas till stor del ha kunnat tillgodogöra sig inkomst av anställning. Detta beror delvis därpå, att man såsom anställning räknat en del mer eller mindre varaktiga engagemang, som ge arbete endast ett par timmar i veckan, t. ex. instruktörssysslan i gymnastik- och idrottsföreningar.

Gymnastikdirektörernas inkomster i förhållande till deras arbetsprestationer. De tillgängliga uppgifterna äro icke tillräckligt ingående för att ge en fullständig belysning av sambandet mellan arbetsförtjänst och arbetsprestation inom gymnastyrket. I frågeformuläret begärde man visserligen upplysning om det antal arbetstimmar per vecka, som varje särskild anställning samt uppgiftslämnarnas privata praktik omfattade. Svaren på dessa frågor äro emellertid ofta mycket obestämda, i synnerhet då det gäller privatpraktiken. Vanligen framhålla uppgiftslämnarna, att det antal arbetstimmar, som privatpraktiken tar i anspråk, varierar i mycket hög grad och därför icke kan bestämt angivas. Följaktligen har man icke kunnat på grundval av det föreliggande materialet beräkna arbetsförtjänsten per timme vid privat praktik. Några uppgiftslämnare meddela, att de försöka hålla taxa av 4 kr. per timme men ofta måste finna sig i att reducera detta pris, någon gång på grund av patientens bristande betalningsförmåga men vanligen, emedan de i annat fall ej skulle få några patienter överhuvudtaget till följd av konkurrensen från de icke legitimerade sjukgymnasterna.

Endast för en del av de redovisade anställningarna ha lämnats så pass full-

ständiga upplysningar, att man kunnat sammanställa uppgifterna angående arbetstid och arbetslön. I nedanstående tablå meddelas resultatet härav i fråga om sådana anställningar, som äro nog talrikt företrädda, för att mera generella slutsatser skola kunna dragas av de ifrågavarande uppgifterna, nämligen anställningar vid sjukhus, skolor och gymnastikföreningar:

Anställningar vid:	Anställningar med nedanstående antal arbetstimmar per vecka					Samtliga anställningar
	mindre än 10	10—20	20—30	30—40	40 o. däröver	
Sjukhus.						
Antal anställningar	3	4	7	13	16	43
Medellön per månad (kr.)	101·0	108·0	157·0	155·0	225·0	173·0
Skolor.						
a) med lön per *månad:*						
Antal anställningar	17	30	15	2	—	64
Medellön per månad (kr.)	86·0	172·0	307·0	312·0	—	185·0
b) med lön per *timme:*						
Antal anställningar	29	6	1	—	—	36
Medellön per timme (kr.)	3·2	2·7	3·2	—	—	3·1 [1]
Gymn.-fören.						
Antal anställningar	40	3	—	—	—	43
Medellön per timme (kr.)	4·0	4·3	—	—	—	4·1 [2]

Det bör framhållas, att de i tablån anförda lönesiffrorna, betraktade var för sig, måste anses relativt otillförlitliga, enär de trots allt äro grundade på ett rätt litet antal uppgifter. Sinsemellan förete de emellertid avsevärda skillnader, vilka kunna antagas vara signifikativa för förhållandena vid resp. institutioner. Av tablån framgår sålunda, att de i regel mera arbetskrävande anställningarna vid sjukhusen på det hela taget äro betydligt sämre avlönade än anställningarna vid skolor. Vid skolorna avlönas heltidsanställningar, synes det, med i medeltal något över 300 kr. per månad, medan den genomsnittliga månadslönen för anställningar med motsvarande timantal (20—40 timmar per vecka) vid sjukhus utgör endast hälften därav. På grund av det förhållandet, att endast en mindre del av anställningarna vid skolor äro heltidstjänster, kommer visserligen den genomsnittliga månadslönen vid samtliga dessa anställningar att rätt obetydligt överstiga genomsnittslönen för samtliga i tabellen redovisade anställningar vid sjukhus, men om medelförtjänsten per timme beräknas, finner man, att denna utgör vid skolorna 2·91 kr., vid sjukhusen däremot endast 1·18 kr.

I fråga om anställningarna vid sjukhus bör emellertid följande anmärkning göras: Ett par av de vid sjukhus anställda (ej medtagna i översikten här ovan) meddela, att de utom den ordinarie lönen kunnat tillgodoräkna sig rätt avse-

[1] Per 4 veckor utgjorde den genomsnittliga arbetsförtjänsten 85 kr.
[2] » » » » » » » 74 »

värda extra inkomster tack vare betalande poliklinikpatienter samt andra patienter, för vilka lasarettsläkaren ordinerat sjukgymnastik eller massage. Ehuru närmare uppgifter härom saknas, är det likväl tydligt, att praxis vid sjukhusen med avseende på hänvisning av betalande patienter till den anställda sjukgymnasten är synnerligen växlande. I ett par fall angives uttryckligt, att vederbörande icke tillåtes ha betalande patienter.

Endast i undantagsfall synes betalning per timme förekomma för de vid sjukvårdsanstalter anställda gymnasterna, medan däremot vid skolor fackgymnaster rätt ofta anställas som timlärare. Avlöningen för dylika timlärartjänster uppgick till i genomsnitt något över 3 kr. per timme. Det genomsnittliga antalet arbetstimmar per vecka utgjorde emellertid endast 6·8, varför arbetsförtjänsten, per 4 veckor räknad, stannade vid 85 kr. Även instruktörsarbetet i gymnastikföreningar betalas i allmänhet per timme. För anställningar av detta slag uppgick medelförtjänsten per timme till något över 4 kr. I genomsnitt omfattade dessa anställningar 4·6 timmar per vecka, och medelförtjänsten per 4 veckor utgjorde 74 kr. Emellertid bör framhållas, att den genomsnittliga timförtjänsten liksom antalet timmar per vecka blivit så pass högt endast tack vare det förhållandet, att en del befattningar vid större, välorganiserade föreningar i de större städerna medräknats. I mindre städer och orter bildas gymnastikföreningar ofta på initiativ av gymnasterna själva, vilka även få svara för att deltagarantalet i avdelningarna hålles uppe, så att avgifterna täcka de med verksamheten förbundna kostnaderna (lokalhyra, ljus etc.). Instruktörens arvode, vilket kommer i sista hand, torde på grund härav ej sällan reduceras till 2 à 3 kr. per timme eller ännu mindre, vilket även bekräftas av ett par uppgiftslämnare.

Endast beträffande ett fåtal anställningar vid bad- och kuranstalter samt privatkliniker föreligga så pass fullständiga uppgifter, att avlöningens storlek i förhållande till arbetsprestationen kan bedömas. Ehuru några generella slutsatser icke kunna dragas på grundval av dessa uppgifter, synas de likväl utvisa, att förhållandena vid anställningar av detta slag äro i hög grad växlande. En del bad- och kuranstalter i landsorten synas betala 75 à 175 kr. per månad jämte fritt vivre (eller 150 à 350 kr. per månad utan vivre), varvid arbetstiden i regel uppgår till minst 8 timmar per dag. Om den totala, redovisade arbetsförtjänsten (inklusive det uppskattade värdet av naturaförmånerna) slås ut på antalet arbetstimmar, finner man, att den genomsnittliga arbetsförtjänsten per timme vid hithörande anställningar utgjorde jämnt 1 kr. Även vid s. k. privatkliniker synas avlöningsvillkoren vara mycket växlande. Den lägsta redovisade lönen för anställning av detta slag utgjorde 100 kr. per månad för 42 timmars arbete per vecka, medan den högsta redovisade lönen utgjorde c:a 350 kr. per månad (287·50 kr. jämte fri kost) för 48 timmars arbete per vecka. Fördelad på antalet arbetstimmar uppgick den genomsnittliga arbetsförtjänsten till 1·20 kr.[1]

[1] Som exempel på hur arbetsförhållandena understundom ställa sig vid anstalter av ifrågavarande slag, må nämnas, att vid en badanstalt i Stockholm lönen utgick med 50 kr. per månad i allt, varvid arbetstiden utgjorde 48 timmar per vecka: vid en privatklinik (likaledes i Stockholm) var lönen 125 kr. per månad och arbetstiden 60 timmar per vecka (i arbetet ingick även städning, fönstertvätt, golvboning, tvätt av lakan, handdukar, mattor etc.).

Det aktuella läget på de kvinnliga gymnastikdirektörernas arbetsmarknad. I enlighet med vad som förut anförts kan konstateras, att en stor del av de utexaminerade kvinnliga gymnastikdirektörerna efter en tämligen kort tid lämna gymnastyrket. Orsaken är vanligen, att vederbörande ingå äktenskap och i samband därmed upphöra att utöva gymnastisk verksamhet. Till största delen torde denna företeelse kunna betraktas som normal, men det bör ihågkommas, att avgången ur yrket i åtskilliga fall, även då den sker i samband med äktenskap, kan vara direkt eller indirekt orsakad av bristande arbetstillgång. Det är icke osannolikt, att de ogynnsamma förhållanden, som synas ha varit rådande på gymnasternas arbetsmarknad under senare år, medfört att avgången varit större än tidigare, liksom det är tänkbart, att förbättrade möjligheter för de fackutbildade gymnasterna att utnyttja sina kunskaper kunde medföra en minskad avgång.

Bland de i yrket kvarvarande kvinnliga gymnastikdirektörerna synas inkomst- och arbetsförhållandena vara mycket olika. Det är icke möjligt att ange någon bestämd inkomstnivå, motsvarande minimikraven på dräglig försörjning, utan närmare kännedom om bl. a. gymnasternas ekonomiska förhållanden i övrigt (speciellt deras studieskulder) samt levnadskostnaderna på de olika orter, där de äro verksamma. Om man likväl godtyckligt sätter denna gräns till 2 000 kr. per år, finner man enligt det föregående, att endast $^1/_3$ à $^2/_5$ av de gymnastikdirektörer, vilka under år 1934 till huvudsakligt yrke hade gymnastisk verksamhet, haft så pass stor arbetsförtjänst, att den kan antagas ha räckt till för deras uppehälle. Bland dessa återfinnas i främsta rummet de, som haft anställning med heltidstjänstgöring vid skolor eller sjukhus under större delen av året, liksom några, vilka på liknande villkor varit anställda vid bad- och kuranstalter eller privatkliniker (vilket icke hindrar, att dylika anställningar i vissa fall äro mycket dåligt avlönade). Över 2 000 kronors inkomst har även uppnåtts av en del gymnaster, vilka kunnat kombinera två eller flera anställningar med mindre omfattande tjänstgöring eller innehaft flera tillfälliga anställningar under året och eventuellt därjämte utövat privat praktik. Den privata praktiken enbart synes endast sällan ha givit sina utövare full försörjning.

Angående orsakerna till det aktuella läget på arbetsmarknaden ha gymnasterna själva den uppfattningen, att under senare år alltför många gymnastikdirektörer blivit utexaminerade i förhållande till de arbetsmöjligheter, som överhuvudtaget ge någon eller åtminstone en tillfredsställande inkomst. Tillfällena till avlönat arbete uppgivas på många håll vara mycket sällsynta, främst emedan läkarna icke ha förståelse för sjukgymnastikens betydelse. Bristande kontakt mellan läkare och sjukgymnaster är det vanligaste klagomålet bland de kvinnliga liksom bland de manliga gymnasterna. Detta förhållande torde även utgöra den förnämsta orsaken till att de legitimerade sjukgymnasterna ofta äro underlägsna i konkurrensen med de icke legitimerade. Det framhålles, att man för att med framgång kunna bedriva privat praktik måste antingen samarbeta med en eller helst flera läkare, vilket synes vara förunnat relativt få gymnaster, eller också tillämpa de »examinerade»[1] sjuk-

[1] Ej legitimerade.

gymnasternas reklammetoder, upprätta ett »institut» och anskaffa apparatur för fysikaliska behandlingar m. m., vilket torde innebära en kapitalinvestering, som många av de legitimerade sjukgymnasterna ej äro i stånd att göra. I fråga om de avlönade befattningar, som stå gymnasterna till buds, är det å ena sidan tydligt, att sådana anställningar, som ge sin innehavare full försörjning, finnas endast i begränsat antal. Å andra sidan är det knappast tänkbart, att alla mer eller mindre arbetslösa gymnaster skulle ens med ådagaläggande av den största energi kunna erhålla en eller ett par timlärartjänster, en eller ett par anställningar i gymnastikföreningar, dessutom något tillfälligt vikariat eller anställning under sommarmånaderna vid badort, vilket synes vara nödvändigt för att komma upp till en något så när rimlig årsförtjänst.

Åtskilliga av de redovisade gymnasterna hade under år 1934 utfört oavlönat arbete vid sjukhus. Att sjukhusen i största utsträckning utnyttja hospiterande sjukgymnasters arbetskraft framhålles av flertalet uppgiftslämnare såsom en av de förnämsta orsakerna till de rådande svårigheterna. Den merit, som tjänstgöring vid ett sjukhus innebär för de arbetssökande, synes ofta icke nämnvärt öka deras möjligheter att erhålla avlönat arbete. Som exempel kan nämnas, att en av uppgiftslämnarna, utexaminerad 1932, praktiserat i två år vid sjukhus och under denna tid erhållit avlöning endast för ett 14 dagars vikariat. De inkomna uppgifterna äro likväl icke nog fullständiga för att närmare belysa dessa förhållanden.

Flera av de uppgiftslämnare, som sökt slå sig fram genom att utöva privat praktik och eventuellt därjämte erhållit några timmars instruktionsarbete i gymnastikföreningar eller tillfälliga vikariat vid skolor och sjukhus, meddela, att de icke skulle ha kunnat uppehålla sig av detta arbete, därest de icke haft förmånen att kunna bo hos sina anhöriga eller erhållit hjälp hemifrån. Några uppge sig ha varit nödsakade att tidvis antaga privatplatser, vilka varit förenade med hushållsarbete.

Förslag till lantarbetstidslag.

Genom remiss den 9 oktober 1935 har socialstyrelsen anmodats att före den 1 januari 1936 till socialdepartementet inkomma med yttrande rörande det av särskilt tillkallade sakkunniga (lantarbetstidsutredningen) den 30 september 1935 avgivna betänkande med förslag till lag om arbetstiden i jordbruk och trädgårdsskötsel m. m. (lantarbetstidslag, Statens offentliga utredn. 1935: 48). Med anledning härav har socialstyrelsen anfört följande.

I den statistiska undersökning rörande åttatimmarslagens verkningar, vilken av socialstyrelsen framlades år 1925 (Statens offentl. utredn. 1925: 45), lämnades bl. a. en översikt över, i vilken utsträckning vid denna tid åttatimmarsdagen förverkligats inom det svenska näringslivet genom den allmänna arbetstidslagen, genom lagstiftning i annan ordning samt genom mellan arbetsgivare och arbetare träffade kollektivavtal. Det befanns därvid, att av de cirka 1·2 milj. arbetare inom jordbruk, industri och hantverk, handel och samfärdsel samt husligt arbete, som torde finnas inom vårt land, omkring hälften ansågos hava en arbetsvecka av 48 timmar eller mindre. Den återstående gruppen fick sin prägel genom jordbruksbefolkningen, vilken torde omfatta inemot hälften av totalbefolkningen och en föga mindre del av löntagarna, om med jordbruksarbetarna sammanräknades arbetstagarna inom det husliga arbetet, vilka delvis stå lantarbetarna nära. Hantverkarna och med dem jämställda smärre yrkesutövare hade såsom i regel sysselsättande mindre än 5 arbetare undantagits från arbetstidslagen, men torde i städer och industrisamhällen merendels tillämpa åtta timmars arbetsdag på grund av ingångna kollektivavtal.

Den gräns, som sålunda i arbetstidsavseende befunnits gå mellan å ena sidan jordbruksnäringen, tagen i vidaste bemärkelse, och å den andra de industriella yrkena, var dock enligt utredningen ingalunda fast, utan stadd i ständig förskjutning beträffande olika orter och yrkesgrupper. Härvid försiggick en brottning mellan tvenne principer i fråga om arbetstidens längd och kanske än mer i fråga om dess fördelning, av vilka den ena sökte sitt berättigande i industriarbetets jämna, maskinmässiga gång, medan den andra bottnade i jordbruksarbetets oregelbundenhet och nära beroende av väder och vind samt av årstidernas växling. I utredningen konstaterades, att den industriella arbetstiden, särskilt i närheten av städer och industrisamhällen, haft inflytande på tiderna för lantarbetet, men att dessa i sin tur återverkat på åtskilliga till jordbruket knutna hantverk och industriella arbeten, bl. a. byggnadsarbete för lantbrukets behov.

Sedan tiden för denna undersökning har nu ett årtionde förflutit, men de förändringar, som därunder inträffat på arbetstidsområdet, synas icke varit av någon större omfattning och betydelse. Den industriella arbetstiden är alltjämt grundad på åttatimmarsdagens princip, och de skiftningar de faktiskt utgjorda arbetstimmarna förete sammanhänga — förutom med individuella orsaker, såsom frånvaro på grund av semester, sjukdom e. d. — med konjunkturernas skiftningar, vilka än föranleda permittering och korttidsarbete, än påkalla arbete på övertid. De periodiska undersökningar, som socialstyrelsen sedan år 1932 verkställt rörande sysselsättning och arbetstid inom de industriella yrkena, ge vid handen, att under de senaste åren den verkliga arbetstiden per arbetare utgjort i genomsnitt 46—47 timmar per vecka samt 2 100—2 200 timmar per år.

Vad nu sagts gäller närmast om det direkt produktiva arbetet, medan i fråga

om det indirekt produktiva, som har till uppgift att ombesörja industriprodukternas lagring och transport, vakthållning, expedition o. s. v., icke föreligga samma möjligheter till arbetets koncentrering och intensifiering som för driftarbetarna. Delvis i än högre grad gäller detta om sådana näringsgrenar, vilkas hela personal kan betecknas såsom förrättande dylika »tjänster», nämligen handelsverksamhet och kommunikationsväsen, hotell- och restaurangrörelse, vårdanstalter av olika slag o. d. I vårt land äro visserligen hithörande personalgrupper till övervägande delen undantagna från arbetstidslagen, men detta utesluter icke, att man beträffande åtskilliga av dem sökt på annan väg bringa normalarbetsdagens principer i tillämpning.

Strävandena att inom samtliga näringsgrenar anpassa arbetet efter arbetstidslagstiftningens krav pläga väl vanligen motiveras med sociala skäl, men de ge även uttryck för ett karakteristiskt drag i våra dagars ekonomiska samhällsliv, nämligen att de särskilda arbetsområdena stå i starkt beroende av och livlig växelverkan med varandra. I detta näringslivets inbördes samarbete har åttatimmarsdagens partiella genomförande inom näringslivet tvivelsutan åstadkommit väsentliga rubbningar. Från jordbrukets sida klagas sålunda över den förkortade expeditionstiden hos trafikverken, och likaså uppgivas jordbrukare ha svårigheter med att anpassa sina leveranser efter de arbetstider, som tillämpas i spannmålshandlarnas magasin och vid sockerfabrikernas betvågar. Å andra sidan belyser en av socialstyrelsen nyligen framlagd undersökning av arbetstidsförhållandena inom detaljhandeln, hurusom affärstiderna på landet inom butiksstängningslagens tämligen vida ram bestämmas genom lantbefolkningens av jordbruksarbetet betingade speciella köpvanor. Handelsbodar med dylik kundkrets måste ibland öppna redan kl. 7 på morgonen eller t. o. m. förr med hänsyn till de tidiga mjölkskjutsarna, och understundom utsträckes butikens öppethållande till kl. 19, då lantbrukarna och deras arbetare ha lättast att komma ifrån arbetet på aftonen. Under de senaste åren synas emellertid åtskilliga faktorer, däribland särskilt den starka utbredningen av busstrafiken, medverkat till en utjämning av affärstiderna på landet och i städerna.

Arbetstidsförhållandena inom jordbruket. Alltjämt få emellertid landsbygdens arbetstidsförhållanden inom vida kretsar sin prägel av de arbetsvillkor, som genom naturförhållanden och traditioner utbildat sig bland jordbrukets utövare. Huru dessa arbetsvillkor äro gestaltade vid småbruket och småbondebruket, vilka sammantagna representera över $^{9}/_{10}$ av de c:a 300 000 bruksdelar (över 2 ha åker), som finnas i vårt land, därom saknas detaljerad kännedom, väsentligen beroende därpå att arbetsvillkoren härvidlag näppeligen äro tillgängliga för statistisk analys.

I äldre tider plägade inom jordbruket överhuvud dagens göromål fullgöras som de kommo, utan närmare planläggning. Bakom arbetslivets traditionsbundna former låg emellertid i mycket naturförhållandenas ofrånkomliga krav. Hänsynen till husdjurens behov medförde, att hithörande sysslor måste fördelas över större delen av dygnets 24 timmar, låt vara med mellantider, då föga eller intet arbete förekom. Om kreatursskötseln tog något så när samma tid i anspråk året om, företedde däremot det egentliga jordbruksarbetet de största växlingar under årets lopp, så att arbetsdagen skördetiden kunde vara dubbelt längre än vintertid. I äldre tider arbetade man, särskilt vid sådd och skörd och då gynnsam väderlek rådde, från tidigt på morgonen till sent på kvällen, medan vid otjänligt väder och under mindre arbetskrävande tider arbetstiden kunde betydligt förkortas.

Alltjämt torde vid de till antalet dominerande smärre brukningsdelarna, där arbetet i huvudsak påvilar brukaren och hans familjemedlemmar, arbetstimmarna nära anpassas efter växlingarna i de för tillfället föreliggande arbetsuppgifterna. Däremot har på de större brukningsdelarna, där arbetet övervägande utföres med lejd arbetskraft, arbetstiden under de senaste årtiondena i ganska stor utsträck-

ning fixerats och normaliserats. Detta har skett närmast under inverkan av från lantarbetarna framkomna krav på en reglering av arbetstiden, vilken toge hänsyn jämväl till arbetarnas behov av mera regelmässig arbetstid och större ledighet. Att dessa krav vunnit beaktande bör ses i sammanhang med å ena sidan industriens konkurrens om landsbygdens arbetskraft och lantarbetarnas fackliga organisationsrörelse, å den andra lantarbetsgivarnas växande intresse för jordbruksdriftens organisering och rationalisering.

Ehuru svårigheterna att statistiskt mäta jordbrukets arbetstid genom denna utveckling successivt förminskats vad de större brukningsdelarna angår, kvarstå alltjämt vissa vanskligheter, särskilt om man vill vinna en fördjupad inblick i lantarbetarnas arbetstidsförhållanden och söka mäta omfattningen ej enbart av arbetet på fälten, i lador, logar o. s. v., utan även av annat arbete, i första hand sysslorna i stall och ladugård.

Hur arbetstiden under senare år gestaltat sig på gårdar med i någon mån genomförd arbetsfördelning, framgår av nedanstående siffror ur socialstyrelsens lantarbetarstatistik, vilken grundar sig på uppgifter, som erhållits t. o. m. 1928 från landskommunernas kommunalstämmoordförande och sedermera från hushållningssällskapens underavdelningar:

	Genomsnittlig arbetstid (med frånräkn. av raster) per dag för					
	egentliga jordbruksarbetare		körkarlar		kreatursskötare	
År	sommar	vinter	sommar	vinter	sommar	vinter
1913	10·4	7·9	10·6	8·1	11·1	10·8
1920	9·8	7·7	10·5	8·6	10·8	10·1
1925	9·8	7·8	10·6	8·8	10·4	10·2
1929	9·8	7·8	10·6	8·8	10·4	10·2
1934	9·8	7·8	10·5	8·8	10·3	10·2

Härav framgår, att under åren 1913—1920 för egentliga jordbruksarbetare sommararbetstiden — den kortare vinterarbetstiden har i stort sett varit tämligen oförändrad hela redovisningsperioden — minskats med i genomsnitt en halv timme eller c:a 6 %, medan samtidigt den industriella arbetstiden beräknas ha nedgått med c:a 15 %. Otvivelaktigt står utvecklingen på dessa arbetsområden i viss gemenskap, och vad jordbruket beträffar torde den förnämsta drivkraften för arbetstidsinskränkningen — liksom för den samtidigt inträdda lönestegringen — varit den under dessa år starkt expanderande industriens framgångsrika konkurrens om arbetskraften på landsbygden. När denna sugning upphörde under inverkan av 1921—22 års industriella arbetslöshetskris och de följande årens »rationaliseringskonjunktur», avslutades också arbetstidens reducering inom jordbruket.

Tabellen ger också en ungefärlig bild av arbetstidens förändringar för körkarlar, som ha hästar att sköta, samt för egentliga kreatursskötare, låt vara att för dessa grupper arbetstimmarna äro skäligen svåra att fastställa, särskilt med ledning av så summariska uppgifter som de, vilka ligga till grund för här ifrågavarande sammanställning. Enligt denna skulle sålunda arbetstiden för körkarlar knappt ha reducerats alls, men detta beror på, att tiden för rykt och stallrengöring först fr. o. m. 1920 noggrannare redovisades på formulären; sättes efter sannolikhetsberäkning arbetstiden år 1913 till i genomsnitt 11·3 timmar, framträder även härvidlag en reducering med c:a 6 %. För de egentliga kreatursskötarna ger tabellen vid handen en nedsättning av de härvidlag av naturliga skäl särskilt svårberäkneliga verkliga arbetstimmarna med c:a 7 % såväl för sommar som vinter.

Parallellt med arbetstidens förkortning har gått dess normalisering, innebärande en utjämning av äldre tiders skiftande arbetssedvänjor inom olika bygder och på olika lantegendomar. Medan år 1913 sommararbetsdagen inom jordbruket (oberäknat raster) räknade under 9·5 tim. i 0·3 % av samtliga härad (och liknande indelningar), 9·5—9·9 tim. i 2·0 %, 10·0—10·4 tim. i 47·0 %, 10·5—10·9 tim. i 28·0 % samt

11·0 tim. och däröver i 12·7 % voro år 1928 motsvarande relationstal 11·5, 57·3, 29·0, 1·4 och 0·8 %. Dessa talserier belysa emellertid ej blott den starkare koncentrationen av normalarbetsdagen kring vissa icke oväsentligt lägre timgrupper, utan även de svåröverstigliga gränser, som möta en vidaregående normalisering av arbetsvillkoren inom jordbruket genom de olika naturförhållanden, brukningstyper och driftsformer, som förefinnas i skilda delar av vårt vidsträckta land. Även andra faktorer spela in, såsom då man exempelvis i Sydsverige även vid tiotimmarsdag nöjer sig med en enda arbetsdagen tudelande middagsrast på c:a 1 $^1/_2$ tim., medan man i övriga landsdelar dessutom vill ha ett par kortare kafferaster på för- och eftermiddag, vilka tre måltidsraster tillhopa upptaga 2—2 $^1/_2$ tim. Särskilda förhållanden möta bl. a. i övre Norrland, där vegetationsperiodens korthet föranleder uttagandet av en mycket lång arbetstid särskilt under slåtter och skörd. — Nämnas må även, att betydande svårigheter nästan allestädes mött införandet av den inom industrien vanliga »engelska veckan» med dess fria lördagseftermiddag, ty kortare lördagsarbetstid synes inom jordbruket knappt tillämpas i hälften av landskommunerna, och i dessa synes förkortningen sällan överstiga en timme.

Frivillig arbetstidsreglering genom kollektivavtal. De mellan lantarbetsgivarnas och lantarbetarnas huvudorganisationer ingångna kollektivavtal, vilka sedan år 1919 reglerat arbetsvillkoren inom det större jordbruket å vissa egendomar och inom vissa landsdelar, ha givetvis i hög grad medverkat till lantarbetstidens fortskridande normalisering. Såsom framgår av den redogörelse lantarbetstidsutredningen meddelar (sid. 34 o. f.), ge emellertid kollektivavtalen uttryck jämväl för den begränsning härvidlag, som föranledes av naturförhållanden och traditioner. Belysande härför äro de åtta arbetstidstablåer, som ingå i det sedan november 1935 gällande riksavtalet och enligt vilka nettoarbetstiden per dag under olika månader (och delar av månader) växlar från 7—8 tim. under vintern till 10 tim. under sommarsäsongen. Summeras dessa arbetstidstablåer, befinnes årsarbetstiden växla mellan cirka 2 660 tim. för Sydsverige och 2 625 tim. för Mellansverige (sid. 46). Härvid har avdrag gjorts för fridagar (för årsanställda 7 semesterdagar, 1 maj samt 5 helgdagsaftnar), men däremot ej beaktats den förlängning av arbetstiden (bortsett från vanlig övertid), varom arbetsgivare i viss utsträckning äger träffa uppgörelse mot särskild ersättning.

Att 2 600—2 700 arbetstimmar per år torde ge ett någorlunda riktigt uttryck för nuvarande arbetstiden vid det större jordbruket ej blott inom kollektivavtalens relativt begränsade giltighetsområde (jfr nedan) utan i allmänhet, synes framgå därav, att i socialstyrelsens statistik (Lönestatistisk årsbok 1934, sid. 15) genomsnittliga nettoarbetstiden beräknats till c:a 58 tim. per vecka under sommaren och 47 timmar under vintern, vilket ger en årsarbetstid av något över 2 700 tim., varifrån avgå något 100-tal timmar genom fridagar o. d.

Beaktas bör emellertid, att nu angivna arbetstid knappast torde tillämpas för hälften av jordbrukets fasta arbetare. Kördrängar och andra arbetare, som köra dragare, äro enligt riksavtalet skyldiga att alla morgnar (även å sön- och helgdagar men ej å fridagar) rengöra spiltor för och rykta högst tre hästar (eller oxar). Hur mycken tid detta arbete kan taga i anspråk beror givetvis till stor del på omständigheterna i det särskilda fallet, men enligt socialstyrelsens förut berörda statistik torde rykt och stallrengöring taga i anspråk i genomsnitt $^1/_2$—1 timme per dag. Detta skulle innebära, att veckoarbetstiden för körkarl kan uppskattas till i medeltal omkring 62 timmar sommartid och 53 timmar vintertid, d. v. s. per år över 2 900 timmar eller med avdrag för fridagar drygt 2 800 timmar.

Riktas uppmärksamheten på de egentliga kreatursskötarna, föreskriver riksavtalet ej annat, än att den ordinarie arbetstiden skall vara den tid, som erfordras för djurens rationella skötsel och vård, och att denna tid i regel ej får överskrida 10 timmar per dag. Årsanställd kreatursskötare skall erhålla var tredje sön- och helg-

dag fri (ev. var fjärde samt sex söckendagar), varjämte han liksom de egentliga jordbruksarbetarna äger åtnjuta sju fridagar samt ledighet 1 maj och vissa helgdagsaftnar, om tjänsten ej hindrar. I lantarbetstidsutredningen beräkna ett par reservanter (sid. 105) ledighetsdagarnas antal till c:a 30, och i Svenska lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift (årg. 1935, sid. 125) ha de beräknats till 28 eller 29 per år. Härigenom skulle man komma till en genomsnittlig årlig arbetstid av 3 300—3 400 timmar per år. Dessa tal avse ej endast kollektivavtalens giltighetsområde, utan torde ha en viss allmängiltighet, enär en specialundersökning av socialstyrelsen för år 1925 tydde på en veckoarbetstid för kreatursskötare av 66 à 67 timmar.

Behov av lagstadgad arbetstidsreglering inom jordbruket. Såsom i lantarbetstidsutredningens betänkande framhålles, beröra jordbrukets kollektivavtal (exkl. avtalen för betskötare) något över 20 000 arbetare, vilket är endast omkring en tiondel av landets samtliga i jordbruk sysselsatta lönearbetare. Tillgängliga uppgifter tyda dock på, att arbetstidsförhållanden jämförliga med de i kollektivavtalen stadgade tillämpas för ett stort antal av de arbetare, som stå utanför avtalen; till socialstyrelsens lantarbetarstatistik har uppgivits, att kollektivavtalens bestämmelser gälla eller tillämpas inom mellan en tredjedel och hälften av landets samtliga härad (och liknande indelningar), ehuru inom dessa i huvudsak endast å de större egendomarna. Utbredningen av en frivillig, mera genomförd arbetstidsreglering torde sålunda icke vara så stor, att den i och för sig kan sägas utesluta behovet av en lagstadgad reglering. Vidare är, såsom lantarbetstidsutredningen framhållit, den frivilliga regleringen icke socialt tillfredsställande, enär lantarbetarna genom sin långa arbetstid i viss utsträckning avstängas från de sociala och kulturella förmåner, som åttatimmarslagen innebär för andra arbetare. Särskilt kännbar är bristen på lördagsledighet, ty även med den genom 1935 års kollektivavtal stadgade begränsningen till 8 timmar blir jordbrukets lördagsarbetstid omkring $2\,^1/_2$ timmar längre än den sedvanliga lördagsarbetstiden inom industrien.

När sålunda lantarbetstidsutredningen funnit, att lagstadgad reglering av arbetstiden inom jordbruket är önskvärd, kan socialstyrelsen ansluta sig till denna uppfattning. De orsaker, som föranlett, att jordbruket hittills ställts utanför arbetstidslagstiftningen, synas under den senaste tiden i avsevärd mån förlorat sin giltighet. Grundade farhågor för att en allmänt genomförd förkortning av arbetstiden skulle komma att beröva jordbruket erforderlig arbetskraft torde sålunda knappast kunna hysas under en tid, då arbetslöshet icke längre är okänd på jordbrukets arbetsmarknad och ett genomförande av reglerad arbetstid inom denna näring synes snarare ägnat att öka benägenheten att där taga anställning.

Då socialstyrelsen ansluter sig till principen om lagstadgad arbetstidsreglering för jordbruket, har styrelsen ingalunda förbisett, att därmed måste bliva förenade tekniska och ekonomiska svårigheter, vilkas övervinnande i väsentlig grad blir beroende av på vad sätt och i vad mån arbetstiden beskäres.

Arbetstidsregleringens principer. Att ett mera schematiskt överförande på jordbrukets område av den industriella normalarbetsdagen skulle medföra vanskligheter torde få anses ligga i öppen dag med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande lantbrukets speciella, av naturförhållanden o. d. betingade arbetsvillkor. Detta förbises ej heller av de båda reservanter, hrr Andersson och Johansson, vilka i princip yrkat likställighet mellan arbetstiden för egentliga jordbruksarbetare (jämte trädgårdsarbetare) och den industriella arbetstiden. Normalarbetsdagen föreslås sålunda icke till 8 utan till 10 timmar och den normala arbetsveckan icke till 48 utan till 41—54 timmar, medan huvudvikten lägges vid årsarbetstiden, vilken ej skulle få överstiga 2 400 timmar för en tidrymd av tolv månader i följd.

När de sakkunnigas majoritet avböja detta förslag, motiveras detta ställningstagande icke allenast med de svårigheter en så betydande arbetstidsförkortning

skulle medföra för jordbruksdriften, utan även med det genom jordbruksekonomiska undersökningar bestyrkta faktum, att inom jordbruket störningar och andra avbrott i arbetet utöva en så betydande inverkan på förhållandet mellan arbetstid och arbetseffekt, att enligt verkställda tidsstudier den effektiva arbetstiden i genomsnitt ej ens uppgick till 70 % av nettoarbetstiden.

Av dessa skäl kan socialstyrelsen i fråga om ordinarie arbetstidens längd — liksom även beträffande förändrad arbetstid, övertid m. m. — ansluta sig till sakkunnigemajoritetens mening. Styrelsen vill härvid framhålla, att även en maximiarbetstid av 2 600 timmar per år och 10 timmar per dygn skulle innebära en icke oväsentlig förkortning av den nuvarande arbetstiden såväl för de lantarbetare, vilkas arbetsvillkor regleras genom kollektivavtal, som framför allt för den väsentligt talrikare grupp av sådana, vilka i arbetstidshänseende äro ogynnsammare ställda. Särskilt må understrykas de möjligheter till kortare lördagsarbetstid, som ligga bakom de föreslagna bestämmelserna om veckoarbetstidens maximering till 46—56 (vid sådd och skörd i vissa fall 59) timmar.

Arbetstidsbegränsning för kreatursskötare m. fl. När socialstyrelsen håller före, att en arbetstidsreglering för egentligt jordbruksarbete (samt trädgårdsskötsel) icke för närvarande bör göras snävare än nu angivits, bör detta ses i samband med, att styrelsen icke anser sig kunna dela sakkunnigemajoritetens mening, att arbete, som innefattar djurskötsel, bör undantagas från lagens tillämpning. I likhet med reservanterna hrr Andersson och Johansson håller styrelsen före, att en lagstadgad reglering av arbetstiden inom jordbruket, som ej inbegriper kreatursvården, icke endast lider av det felet, att den lämnar en mycket betydande grupp av lantarbetare så gott som utan arbetstidsreglering, utan även minskar arbetstidsbegränsningens värde för många av de arbetare, som skulle inbegripas under regleringen, enär de utöver körslor och andra jordbrukssysslor ha att ombesörja utfodring, vattning, rykt, stallrengöring m. m. De sakkunniga ha beräknat stall- och ladugårdspersonalen till c:a 20 % av den totala arbetsstyrkan, men denna uppskattning, som synes återgå på en av socialstyrelsen för mer än ett årtionde sedan verkställd specialundersökning, är säkerligen för låg för nuvarande förhållanden. Under de senaste tio åren torde arbetsåtgången ha genom driftens rationalisering nedbragts med 15—20 % (se Statens offentl. utredn. 1930: 14, sid. 8, 23), men minskningen torde nästan uteslutande falla på det egentliga jordbruksarbetet, medan kreatursskötselns personal snarast ökats (om man bortser från de genom mjölkningsmaskiner till god del överflödiggjorda mjölkerskorna). Enligt uppgifter, som socialstyrelsen i och för förevarande utlåtande införskaffat från hushållningssällskapen (jfr nedan), skulle kreatursskötarna utgöra åtminstone en fjärdedel av totala arbetsstyrkan, och andelstalet ökas till omkring hälften, om all personal medräknas, som har att besörja rykt, stallrengöring o. d.

Såsom framgår av vad tidigare anförts och av reservanterna hrr Andersson och Johansson understrukits, har den reglering av kreatursskötarnas arbetstid, som hittills kunnat uppnås på det fria avtalets väg, ej inneburit mycket av arbetstidsbegränsning. Anledning finnes ock att antaga, att man ej heller framdeles skulle komma avsevärt längre enbart på frivillighetens väg. Visserligen anser de sakkunnigas majoritet (sid. 70), att därest deras arbetstidsförslag upphöjes till lag, blotta tillvaron av denna skulle komma att utöva ett sådant inflytande på kreatursskötarnas arbetsavtal, att de reella motsättningarna mellan deras och övriga jordbruksarbetares arbetsvillkor komma att utjämnas så att säga av sig självt. Men med samma skäl kunna de nyssnämnda reservanterna anföra (sid. 103), att därest de egentliga jordbruksarbetarna i lag finge sig tillförsäkrade en väsentlig förkortning av arbetsdagen, medan kreatursskötarna ställdes utanför lagstiftningen, bleve klyftan mellan dessa varandra närstående grupper än mer påfallande än nu, ett förhållande som för lantbruket självt kunde komma att medföra oförmånliga verkningar. Den nuvarande bristen på kreatursskötare torde till väsentlig del bero på, att många arbetare icke vilja acceptera nu gällande långa arbetstid. Detta leder

till ett begränsat urval av arbetskraft för kreatursvården, vilket arbete dock av sina utövare fordrar ett stort mått av ansvarskänsla och omtanke.

Socialstyrelsen anser sig kunna understryka detta uttalande särskilt med stöd av erfarenheterna från den offentliga arbetsförmedlingen. Med hänsyn till den dominerande betydelse kreatursskötseln och särskilt mjölkhushållningen har för det svenska jordbruket, måste det anses önskvärt att genom åstadkommande av gynnsammare arbetsvillkor söka bereda denna gren av jordbruket bättre tillgång till kvalificerad arbetskraft än för närvarande. Det må vidare framhållas, att djurskötarnas fasta anställning erbjuder förhållandevis goda förutsättningar för en effektiv lagtillämpning, i alla fall bättre än i fråga om annan arbetskraft, vilken numera på lantgårdar i stigande utsträckning endast beredes säsonganställning.

Reservanterna hrr Andersson och Johansson ha föreslagit, att för arbetare, som är anställd uteslutande som kreatursskötare, ordinarie arbetstid ej må överstiga för dygn 8 timmar, för vecka 56 timmar och för en tidsrymd av tolv månader i följd 2 640 timmar. I motiveringen framhålles, att särskilt med hänsyn till mjölkningsarbetet tidsrymden mellan arbetets början och slut i regel icke kan nedbringas under 13 timmar, men att i ladugårdar med normal arbetsstyrka nettoarbetstiden bör kunna reduceras till 4 sammanhängande timmar på morgonen och 4 på eftermiddagen, åtskilda av 4—5 timmar, då kreatursskötarnas arbete i regel kan ligga nere.

Enligt socialstyrelsens mening torde det kunna ifrågasättas, huruvida man verkligen kan åstadkomma en dylik reducering av nettoarbetstiden utan att äventyra ladugårdsarbetets rationella bedrivande — för så vitt man vill behålla den vid annan arbetstidslagstiftning gällande definitionen, att arbetstid är den tid arbetaren står till arbetsgivarens förfogande. För närvarande är, som förut anförts, kreatursskötseln i bästa fall baserad på 10 timmars nettoarbetsdag, och det förefaller, som om man skulle vara nödsakad att åtminstone tills vidare bibehålla denna beräkningsgrund. Gör man detta, synes den enda möjligheten att väsentligt reducera kreatursskötarnas arbetstid vara att utöka fridagarna från de nuvarande c:a 30 till ungefär tredubbla antalet eller c:a 85. Härigenom skulle årsarbetstiden nedbringas från 3 300—3 400 (jfr ovan) timmar till c:a 2 800 timmar, vilket timantal synes stå i en t. o. m. något förmånligare relation till den föreslagna arbetstiden för vanliga jordbruksarbetare än de arbetstider, vilka föreslagits av reservanterna. I olikhet med vad nämnda reservanter föreslagit synes däremot knappast någon bestämd veckoarbetstid böra fastställas. Måhända skulle djurvårdens särskilda förhållanden möjliggöra att stipulera viss arbetstid för en längre tidsperiod, exempelvis 216 timmar för fyra på varandra följande veckor, en tidsbegränsning som kan synas önskvärd bl. a. ur kontrollsynpunkt. Det må dock understrykas, att ytterligare utredning erfordras såväl på denna punkt som beträffande åtskilliga andra i fråga om eventuell arbetstidsreglering för kreatursskötare.

Godtages uppfattningen, att arbete, som innefattar djurskötsel, bör inbegripas under lagen, följer härav, att såsom ordinarie arbetstid bör räknas körkarlars o. d. regelmässiga dagliga arbete med rykt o. d., såsom redan sker i lantarbetarstatistiken (jfr ovan). Däremot bör givetvis undantag göras för arbete av extraordinär natur, exempelvis sådant, som vållas av födelser eller sjukdomsfall bland boskapen.

Socialstyrelsen har icke förbisett, att nu föreslagna reducering av kreatursskötarnas arbetstid med drygt 15 % måste särskilt under övergångstiden medföra betydande svårigheter av ekonomisk och praktisk art. Det förefaller emellertid, som om den föreslagna metoden att reducera arbetstiden genom inskjutande av ökat antal fridagar skulle vara den ur arbetsekonomisk synpunkt enklaste och minst kostsamma, detta dock under förutsättning att arbetstidsregleringen kunde inskränkas till sådana något större brukningsdelar, vilka äga möjligheter att växla om med arbetsuppgifterna och skaffa erforderliga fridagsersättare.

Lantarbetstidslagens omfattning. Vad nu senast anförts har varit en huvudanledning till att styrelsen icke kunnat ansluta sig till sakkunnigemajoritetens för-

slag, att den ifrågasatta arbetstidslagen borde äga tillämpning å varje jordbruk, varest till arbete för arbetsgivares räkning i regel användas flera än två arbetare (exkl. medlemmar av arbetsgivares familj). Styrelsen föreslår sålunda, att lantarbetstidslagens tillämpning åtminstone till att börja med inskränkes på sätt föreslagits i hrr Jeppssons och Löfvanders reservation, nämligen till jordbruksföretag, varest i regel användas flera än fyra arbetare. Såsom stöd härför anföra reservanterna dels att nämnda gränstal kommit till användning i den allmänna arbetstidslagen, dels att den föreslagna lantarbetstidslagen borde inskränkas till större jordbruk och icke utsträckas till medelstora och mindre, där lagen kan medföra icke önskvärda komplikationer. De komplikationer, som dessa reservanter sålunda befara skola uppkomma vid ett genomförande av majoritetsförslaget, skulle uppenbarligen i hög grad försvåras, om lagstiftningen, i motsats mot vad nämnda reservanter föreslagit, skulle utvidgas till att avse jämväl djurskötseln.

En exakt beräkning av den föreslagna lagens räckvidd är icke möjlig till följd av att man i vårt land ännu saknar en företagsräkning för jordbruket, som även innehåller uppgifter om antalet anställda arbetare å de särskilda brukningsdelarna. Lantarbetstidsutredningen har dock framlagt vissa summariska kalkyler, vilka ge vid handen, att de jordbruk, å vilka i regel användas flera än två lejda arbetare, skulle till antalet vara 20 000 à 25 000 (i regel om 25 ha åker och däröver) och sysselsätta det stora flertalet av de c:a 200 000 varaktigt anställda lönearbetare, som antagas förefinnas i landet (sid. 66). Inskränkes arbetstidsregleringen till att avse jordbruksenheter med flera än 4 arbetare, skulle brukningsdelarnas antal minskas till 7 000—8 000 (i regel om över 50 ha) samt de berörda lönarbetarna till c:a 75 000 (sid. 97).

För att erhålla material för en något närmare beräkning av lantarbetstidslagens sannolika räckvidd enligt de båda nämnda alternativen hänvände sig socialstyrelsen till samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott med anhållan om uppgifter enligt ett särskilt formulär rörande dels ungefärliga antalet lantarbetare (såväl inom jordbruket som inom djurskötseln) på brukningsdelar tillhörande olika storleksklasser, dels storleken (i ha åker) av de minsta brukningsdelar, på vilka i regel användes dels 2 eller flera, dels 4 eller flera lejda arbetare.

Svaren på sistnämnda frågepunkt meddelas här nedan:

Hushållningssällskap:	Minsta brukningsdel, varå i regel användes lejda arbetare flera än 2	flera än 4
Stockholms län	30	75
Uppsala »	20—40	30—80
Södermanlands »	20	40
Östergötlands »	25	75
Jönköpings »	25	60
Kronobergs »	20	50
Kalmar läns norra	20—30	35—50
» » södra	30	70
Gotlands län	25	50
Blekinge »	25	50
Kristianstads »	20	40
Malmöhus »	10	30
Hallands »	30	50
Göteborgs o. Bohus »	20	50
Älvsborgs läns norra	30	75
» » södra	30	75
Skaraborgs län	30	50
Värmlands »	40	80
Örebro »	30	60
Västmanlands »	30	60
Kopparbergs »	20—30	40—50
Gävleborgs »	25—30	40—50
Västernorrlands »	20	35
Jämtlands »	20	40
Västerbottens »	25	40
Norrbottens »	20	40

Enligt dessa uppgifter skulle den ifrågasatta lantarbetstidslagens omfattning bliva skäligen växlande i olika landsdelar, oavsett vilket av de båda alternativen man komme att välja. Jämföras gränstalen för egendomar med flera än 2, resp. 4 arbetare med uppgifterna om brukningsdelarnas faktiska storleksfördelning, befinnas i vissa landsdelar, exempelvis i Norrland, mycket få jordbruk komma upp ens till det lägre strecket.

Utgår man från nämnda båda gränstal samt uppgifterna om antalet brukningsdelar (överskridande gränstalen i storlek) och arbetarantalet å dessa, kan antalet arbetare å brukningsdelar med 3 eller flera (d. v. s. flera än 2) lejda arbetare beräknas uppgå till nära 150 000 och på sådana med 5 eller flera arbetare till c:a 77 000. Dessa resultat synas i huvudsak bekräfta lantarbetstidsutredningens förenämnda beräkningar.

Då inom jordbruket finnas över 300 000 brukningsdelar (om över 2 ha åker) och c:a 1 miljon yrkesutövare, skulle tydligen en arbetstidsbegränsning först efter hand och i vissa avseenden kunna tänkas påverka arbetssedvänjorna inom jordbruket i allmänhet. I smådriftens dominerande betydelse framträder en olikhet mellan jordbruket och de industriella näringsgrenarna, där de på grund av ringa arbetarantal från den allmänna arbetstidslagen undantagna småföretagen tillhopa ej torde räkna mer än en tredjedel av de inom hela näringsgruppen sysselsatta.

Större direkt betydelse kan en lantarbetstidslag tänkas få med avseende på den knappa tiondel av brukningsdelarna, vilka i nämnvärd utsträckning sysselsätta lejd arbetskraft. Lönearbetarna med fastare anställning uppgå till ett antal av c:a 200 000, varav ungefär hälften kommer på det större jordbruket. Även en lantarbetstidslag, som begränsas till brukningsdelar med flera än fyra lejda arbetare, kommer att bliva direkt tillämplig å den övervägande delen av det större jordbrukets arbetare. Det kan då, efter erfarenheterna från det senaste årtiondets kollektivavtalsreglering av arbetsvillkoren inom vissa landsdelar, med sannolikhet förväntas, att arbetstidslagens förefintlighet inom ett så stort och betydelsefullt område komme att ha sådan inverkan på avtalen för övriga jordbruksarbetare, att även deras arbetstid småningom komme att i görligaste mån anpassas efter lagens bestämmelser. Man skulle på detta sätt, utan lagstadgad reglering för det mindre och medelstora jordbruket, där en sådan med hänsyn till de smärre brukningsdelarnas särskilda förhållanden skulle innebära speciella svårigheter, kunna utöva en successivt verkande påtryckning i lagstiftningens syfte, som väl närmast kan anses innebära en opinionsyttring från samhällets sida till förmån för bättre arbetsvillkor för vissa betungade grupper av yrkesutövare.

Sammanfattning. Såsom en sammanfattning av vad i det föregående anförts vill socialstyrelsen framhålla följande. Otvivelaktigt tala sociala skäl för, att en lagstadgad arbetstidsbegränsning inom jordbruket bör givas vidsträckt tillämpning och särskilt beakta de arbetargrupper, vilkas nuvarande arbetstidsförhållanden merendels torde vara mest ogynnsamma, nämligen dels kreatursskötare, dels lantarbetare vid smärre jordbruk, där ingen arbetstidsreglering ägt rum genom kollektivavtal eller på annat sätt. Vid övervägande av möjligheterna att giva en tillämnad arbetstidslag en så vid utsträckning ha emellertid framträtt mångahanda praktiska tillämpningssvårigheter, vilka synts göra det nödvändigt att åtminstone till en början inskränka arbetstidsregleringen till brukningsdelar med så stor personal, att möjligheter föreligga att genomföra viss arbetsfördelning och växla om med arbetsuppgifterna. Därest, såsom synes önskvärt, djurskötseln skulle indragas under arbetstidsregleringen, torde en arbetstidslag knappast kunna göras tillämplig på andra jordbruk än

sådana, där i regel användas flera än fyra lejda arbetare. Det må emellertid framhållas, att en arbetstidsreglering sådan som den nu ifrågasatta kan beräknas komma att omfatta ett föga mindre antal lantarbetare än en lagstiftning, vilken skulle avse alla jordbruk med flera än två arbetare, men därvid utesluta samtliga lantarbetare, som helt eller delvis sysselsättas med djurskötsel.

Under hänvisning till vad sålunda anförts vill socialstyrelsen understryka vad de sakkunnigas majoritet uttalat, nämligen att införandet av lagstadgad arbetstid på ett sådant område som jordbrukets mer eller mindre måste bliva ett experiment. De sakkunniga föreslå därför, att den tillämnade lagen gives temporär karaktär, så att den skulle tills vidare gälla under en tidsrymd av tre år med den 1 november som begynnelsedag. Socialstyrelsen ifrågasätter, om icke denna tidsrymd är väl kort för att erforderlig erfarenhet skulle kunna vinnas och tillgodogöras för en förnyad behandling av frågan och vill därför förorda, att giltighetstiden måtte utsträckas till fem år.

De särskilda paragraferna i lagförslaget ha givit socialstyrelsen anledning till följande erinringar.

1 §.

Paragrafens första stycke inbegriper under den föreslagna lagens tillämpning, med undantag av djurskötsel, samtliga de slag av verksamhet, som i den allmänna arbetstidslagens 1 § h) undantagas från denna sistnämnda lags tillämpning. Den gemenskap i negativt avseende, som lagstiftaren sålunda åstadkommit beträffande ifrågavarande verksamhetsgrenar, kan emellertid givetvis icke utgöra någon rättsgrund för att inbegripa dessa verksamhetsgrenar under en gemensam, positiv arbetstidsreglering; bärande praktiska skäl tala även i åtskilliga fall mot en dylik anordning. Redan lagförslagets särskilda bestämmelser, i 5 § 3 mom. och 7 § 1 mom., rörande trädgårdsskötsel utgöra ett erkännande härav. Ännu tydligare framträder önskvärdheten av en från det egentliga jordbruksarbetet avvikande arbetstidsanordning för en del vanliga binäringar till jordbruket. Beträffande t. ex. mejeri- och sågverksdrift samt legomalning och -körslor giva arbetsförhållandena knappast anledning att följa den för jordbruksarbetet påkallade, varierande arbetstidsfördelningen. Särskilda omständigheter, såsom hänsyn till tågtider för mejerierna och behovet att utnyttja vårfloden för en del små sågar och kvarnar, nödvändiggöra ej sällan speciell anordning av arbetstiden. Vad särskilt angår byggnadsarbete för jordbruk, vilket arbete under alla förhållanden är undantaget från den allmänna arbetstidslagens tillämpning, finnes tydligtvis, då det bedrives av självständig företagare, föga skäl att inbegripa detsamma under jordbrukets arbetstidsreglering. Av utskottsmotiveringen vid 1923 års riksdag, då här ifrågavarande undantag tillkom, framgår också, att denna lagstiftningsåtgärd väsentligen grundade sig på en önskan att från lagstadgad arbetstidsbegränsning fritaga dessa byggnadsarbeten, som ofta måste utföras under brådskande förhållanden och med arbetare, som tillkallats från andra orter och önska att snarast möjligt slutföra sina arbetsuppgifter.

Genom orden »allt för så vitt i rörelsen — — — — — användas» har den föreslagna lagens tillämpning begränsats till sådana slag av verksamhet, som äro att anse såsom »rörelse». En följd härav torde bl. a. bliva, att trädgårdsskötsel i vad angår parker och prydnadsträdgårdar samt väl även begravningsplatser kommer att falla utom lagen.

Bestämningen »i regel», som förorsakat åtskillig osäkerhet vid den allmänna ar-

betstidslagens tillämpning, måste otvivelaktigt komma att göra så i ännu större utsträckning vid tillämpning av den föreslagna lagen. Dels torde nämligen tvistefrågor om lagens tillämplighet med hänsyn till arbetarantalet kunna förväntas oftare förekomma inom jordbruket med dess relativt små företag, och dels har ju jordbruket på grund av sin starkt säsongbetonade karaktär mycket växlande behov av arbetskraft under olika årstider. I vad mån torpare med dagsverksskyldighet och statares familjemedlemmar, som anlitas för vissa göromål, skola beaktas vid beräknandet av arbetarantalet, lär väl även komma att i många fall påkalla arbetsrådets prövning. — I fråga om det antal arbetare, som lämpligen bör vara avgörande för lagens tillämplighet, hänvisas till den allmänna delen av styrelsens yttrande.

Beträffande paragrafens första stycke må slutligen påpekas, att ordet »och» å rad 3 torde böra utbytas mot »eller».

I andra stycket undantages från lagens tillämpning arbete, som i regel utföres mot ackordsersättning. Av sakkunnigas skäl för detta undantag, som bestämt strider mot den allmänna arbetstidslagen, torde såsom bärande endast kunna anses den omständigheten, att det ofta måste ställa sig omöjligt för arbetsgivaren att kontrollera arbetstiden. Denna uppfattning är otvivelaktigt riktig, men synes den, i överensstämmelse med arbetarskyddslagen och den allmänna arbetstidslagen, allenast motivera ett undantag för arbete, som bedrives »under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande». Från arbetarskyddssynpunkt torde arbetstidsbegränsning få anses särskilt välmotiverad i fråga om ackordsarbete, som ju vanligen mer eller mindre forceras. Det föreslagna undantaget, som för övrigt knappast kan anses på tillfredsställande sätt preciserat, kan också befaras giva anledning till missbruk.

Undantaget för husligt arbete, vilket endast avser dylikt arbete i den mån detsamma kan anses ingå i jordbruksrörelsen, har icke av de sakkunniga på något sätt motiverats och synes också tämligen opåkallat.

Rörande frågan om lämpligheten att under lagen inbegripa djurskötsel har styrelsen redan förut i yttrandet angivit och motiverat sin ståndpunkt. I samband därmed har även framhållits behovet av särskild arbetstidsreglering för dylikt arbete.

2 §.

De sakkunniga ha i lagförslaget använt uttrycket »befattningshavare med uppgift att leda och fördela arbetet» i stället för den allmänna arbetstidslagens beteckning »befattningshavare i överordnad ställning». Då det torde vara lämpligt att i förevarande avseende åvägabringa paritet mellan de båda lagarna, vilket även de sakkunniga säga sig åsyfta, synes den förra termen böra utbytas mot den senare, vilken av arbetsrådet, i enlighet med arbetstidskommitténs motivering, tolkats på sådant sätt, att från den allmänna arbetstidslagens tillämpning endast uteslutits sådana överordnade befattningshavare, som icke alls eller endast undantagsvis deltaga i arbetet.

4 §.

Denna paragraf synes, då de däri angivna beteckningarna icke göras till föremål för något definierande, tämligen överflödig. Genom dess uteslutande skulle man även vinna, att efterföljande paragrafer kunde numreras i överensstämmelse med den allmänna arbetstidslagen.

Om nu berörda förslag godtages, bör möjligen följande paragraf ändras, så att ett förbud mot arbetares användande till ordinarie arbete utöver i lagen medgiven arbetstid kommer till tydligt uttryck.

5 §.

Det i 1 mom. angivna sättet för begränsning av arbetstiden per år, d. v. s. så att ej vid någon tidpunkt den sammanlagda arbetstiden under de tolv senaste må-

naderna överstiger 2 600 timmar, är givetvis principiellt riktigt, men torde i praktiken medföra besvärande olägenheter. Arbetsgivaren tvingas nämligen genom ett dylikt sätt för begränsningen att ständigt hålla reda på den växlande summan av de olika arbetarnas arbetstid under den upplupna tidrymden av tolv månader. Tydligen måste han tillika se till, att han åtminstone för den närmaste framtiden har tillräckligt med så att säga sparad tid till undgående av årsbegränsningens överskridande. Med hänsyn till nu berörda förhållande synes det — om nu årsbegränsningen skall bibehållas — finnas skäl ifrågasätta, om icke denna begränsning skulle kunna kalendariskt fastläggas och avse exempelvis tidrymden 1 november—31 oktober. Skulle sådan förläggning föreskrivas i lagen, borde arbetsrådet äga att med hänsyn till särskilda omständigheter medgiva ändring.

Beträffande 2 mom., som gemensamt reglerar arbetstiden för samtliga i 1 § första stycket angivna verksamhetsgrenar med undantag av trädgårdsskötsel, får styrelsen hänvisa till sina mot sistnämnda lagrum riktade erinringar.

Den detaljerade reglering av arbetstiden, som meddelas i 5 § och kan på olika sätt modifieras genom tillämpning av efterföljande paragrafer, tyder på att de sakkunniga riktigt bedömt jordbrukets behov av arbetstidens anpassning efter olika förhållanden och sökt bereda möjligheter därtill. Ett beaktande i lagstiftningen av detta behov måste emellertid leda till arbetstidssystem av så komplicerad och skiftande beskaffenhet, att kontrollen såväl å deras överensstämmelse med lagen som å deras tillämpning i hög grad försvåras. Ändock synes man ha anledning tveka, om de sakkunnigas förslag i förevarande avseende är tillfyllestgörande.

En utväg att bättre tillgodose behovet av arbetstidens anpassning och tillika underlätta kontrollen i nyssnämnda två avseenden skulle måhända vara att finna i en reglering, som inskränkte sig till att stadga maximiarbetstid för en 12-månadersperiod, kalendariskt förlagd, samt för dag men i övrigt lämnade arbetsgivaren full frihet att fördela arbetstiden — sålunda bland annat på olika sätt för skilda slag av arbete. Såsom villkor härför skulle dock föreskrivas skyldighet för arbetsgivaren att före början av berörda 12-månadersperiod på lämplig plats å arbetsstället anslå ett arbetstidsschema, som såvitt möjligt fullständigt utvisade de olika arbetstagarkategoriernas arbetstider under nämnda period. I mån av behov, såsom vid upptagande av nya slag av arbete, skulle schemat fullständigas, och uteslutet skulle ej heller vara, att arbetsgivaren, där skälig anledning så påkallade, finge i detsamma vidtaga ändring. På klagomål från arbetarsidan borde arbetsrådet kunna föreskriva ändringar i eller tillägg till schemat.

6 §.

Då det stundom kan visa sig påkallat att företaga sådan förlängning av arbetstiden, som avses i 1 mom., i fall där detta behov ej kunnat förutses, vill det synas, som om kompenserande förkortning av arbetstiden borde, åtminstone med arbetsrådets medgivande, få vidtagas även efteråt. — Den i momentets första stycke till $2^1/_2$ eller 5 timmar preciserade förlängningen förefaller något egendomlig och synes böra utbytas mot en begränsning av högst 5 timmar.

7 och 8 §§.

Dessa paragrafer synas lämpligen, till vinnande av överensstämmande paragrafföljd med den allmänna arbetstidslagen, böra byta plats.

Beträffande 7 § 1 mom. kan ifrågasättas, om förberedelse- eller avslutningsarbeten i egentlig mening i någon avsevärd omfattning förekomma inom jordbruket. Uppenbarligen kunna åtminstone ej dit hänföras de i samma lagrum omtalade trädgårdsarbetena.

9 §.

Skyldigheten att föra övertidsjournal avser givetvis att skapa ett hjälpmedel för lagens rätta efterlevnad. För så vitt journalen riktigt föres, utgör den också

otvivelaktigt ett betydelsefullt sådant hjälpmedel. Det lärer emellertid vara att befara, att förandet av övertidsjournal kommer att vålla svårigheter. Särskilt gäller detta i fråga om mindre jordbrukare, som i allmänhet besitta ringa färdighet i bokföring. Av vikt är därför, såsom de sakkunniga framhålla och såsom även understrykes i yrkesinspektörernas yttranden, att journalföringen blir i möjligaste mån enkelt beskaffad. Å andra sidan är det emellertid även angeläget, att övertiden bokföres så, att svårigheter icke möta för kontrollen av densamma. Det kan ifrågasättas, huruvida det icke vore lämpligt att föreskriva olika journalföring för större och mindre arbetsställen, en utförligare för exempelvis arbetsställen med fem arbetare eller därutöver och en enklare för andra arbetsställen.

För underlättande av tillsynen är det av betydelse, att övertidsjournalen förvaras så, att den lätt kan åtkommas. Det synes önskvärt, att en bestämmelse härom införes i förevarande paragraf.

Enligt allmänna arbetstidslagen gäller, att övertid, som uttages för utförande av i 7 § 1 mom. i nämnda lag avsedda förberedelse- och avslutningsarbeten, icke behöver journalföras, där övertiden upptagits i ett i lagen föreskrivet arbetstidsschema. Det synes önskvärt, att motsvarande möjlighet beredes arbetsgivare enligt förevarande lag.

10 §.

Enligt denna paragraf skall tillsynen å efterlevnaden av lagen utövas av yrkesinspektionens befattningshavare och skall därvid i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

Yrkesinspektörerna framhålla i sina yttranden enstämmigt, att någon effektiv kontroll av lantarbetstidslagens efterlevnad ej kan åstadkommas med de arbetskrafter, som för närvarande stå till yrkesinspektionens förfogande. Tillsynen bleve visserligen mindre betungande, om lagens tillämpningsområde inskränktes till att omfatta rörelser med minst fem arbetare, men även i sådant fall kunde en tillfredsställande övervakning icke komma till stånd med nuvarande personal utan att befattningshavarnas huvudsakliga tillsynsuppgifter bleve eftersatta.

Styrelsen måste för sin del vitsorda riktigheten av vad yrkesinspektörerna sålunda framhållit. Någon fortlöpande tillsyn av lantarbetstidslagens efterlevnad kan icke utövas av yrkesinspektionens befattningshavare utan eftersättande av yrkesinspektionens tillsynsuppgifter beträffande särskilt arbetarskyddslagen och därtill hörande författningar.

Styrelsen vill emellertid erinra om innehållet i 25 § sistberörda lag. Enligt föreskrift i nämnda lagrum skall tillsynen enligt arbetarskyddslagen i främsta rummet ägnas sådan verksamhet, vari arbetet måste anses medföra fara för olycksfall, ohälsa eller annat missförhållande. Kan i avseende å viss verksamhet dylik fara i regel anses utesluten, är vederbörande tillsynsorgan ej förpliktat företaga inspektion å arbetsställe, där sådan verksamhet utövas, såvida ej anmälan eller annan särskild omständighet giver skälig anledning därtill. Syftet med detta stadgande synes beträffande lantarbetstidslagen kunna förverkligas på det viset, att yrkesinspektionens befattningshavare vid sina inspektioner enligt arbetarskyddslagen av jordbruks- och andra företag, varå lantarbetstidslagen äger tillämpning, jämväl skola vara skyldiga att kontrollera iakttagandet av sistnämnda lags bestämmelser men att de i övrigt icke skola behöva taga befattning med tillsynen å lagens efterlevnad i andra fall än då anmälan inkommer, att lagens bestämmelser ej efterföljas vid visst arbetsställe, eller eljest särskild anledning till kontroll uppkommer. I sistnämnda fall böra vidare de kommunala tillsynsorganen enligt arbetarskyddslagen, d. v. s. hälsovårdsnämnderna, för övervakande av den föreslagna lagens efterlevnad utöva kontroll jämväl å arbetsställen, som enligt instruktionen för yrkesinspektionen eljest ej falla under deras tillsyn. Nämnda instruktions 5 § torde för sådant ändamål böra ändras.

Styrelsen förutsätter härvid, att det varit avsett, att de kommunala tillsynsorganen skulle utöva tillsyn å efterlevnaden av lantarbetstidslagen vid de arbetsställen, som de hava att övervaka enligt lagen om arbetarskydd. För att detta skall bliva fullt tydligt torde emellertid i förevarande paragraf orden »yrkesinspektionens befattningshavare» böra utbytas mot »yrkesinspektionen».

Slutligen anser sig styrelsen i förevarande sammanhang icke kunna underlåta påpeka, att det av arbetsrådets erfarenhet att döma ej så alldeles sällan förekommer fall, då en arbetare av samma arbetsgivare användes till arbete inom såväl industrien som jordbruket eller med andra ord dels till arbete, som är underkastat den allmänna arbetstidslagen och dels till arbete, varå den föreslagna lagen skulle äga tillämpning. Skulle nu åsyftade fall lämnas obeaktade av lagstiftaren, bleve följden den, att arbetsgivaren kunde använda arbetaren till vartdera arbetet under så lång tid, som respektive lag medgiver, och utan hänsyn till det andra arbetet — arbetarens sammanlagda arbetstid skulle sålunda fullt lagenligt kunna komma att uppgå till ungefär två gånger den normala arbetstiden. Till förekommande av nu berörda, stötande konsekvens borde måhända i den föreslagna lagen intagas en bestämmelse, som i här åsyftade fall ålägger arbetsgivaren att beträffande den sammanlagda arbetstiden iakttaga den lagstadgade begränsning, som gäller för arbete, vartill arbetaren i övervägande mån användes.

Särskilt yttrande av herr Hagman:

Då det synes mig i hög grad önskvärt, att en reglering av arbetstiden för jordbrukets arbetare får den omfattning och det innehåll, som angives i den av herrar Andersson och Johansson avgivna reservationen, förordar jag, att nämnda reservanters förslag måtte läggas till grund för lagstiftning i ärendet.

Lag angående skydd mot vräkning vid arbetskonflikter.

Genom remiss den 10 september 1935 anbefalldes socialstyrelsen att avgiva yttrande över ett av bostadsutredningen för landsbygden den 15 augusti 1935 avgivet förslag till lag angående skydd mot vräkning vid arbetskonflikter. Med anledning härav anförde styrelsen i utlåtande den 7 december 1935 följande.

Det ligger i sakens natur, att det i lagförslaget åsyftade vräkningsförfarandet är i sig självt osympatiskt och ägnat att väcka betänkligheter ur social synpunkt. Detta är framför allt fallet, där vräkningsåtgärder påkallas såsom ett led i stridsåtgärder i intressekonflikter mellan arbetsgivare och arbetstagare. Det har också förekommit — åtminstone inom jordbruket — att vräkningar föranledda av arbetskonflikter blivit verkställda och att sålunda uppsägning till avflyttning med åtföljande vräkningsåtgärd spelat en roll såsom påtrycknings- och stridsmedel i arbetskonflikt.

Belysande för den omfattning, i vilken vräkning i sådant sammanhang förekommit, är i någon mån den utredning i ämnet, avseende åren 1923—1924, som år 1925 verkställts av socialstyrelsen — veterligen den senast företagna utredningen i berörda hänseende. Från den 24 oktober 1924 till efter årsskiftet 1924/1925 rådde arbetskonflikt inom jordbruket, vilken konflikt var mest utbredd i Malmöhus län. Antalet sökta (S), beviljade (B) och verkställda (V) vräkningar i detta län under åren 1923 och 1924 var följande:

	1923			1924		
	S.	B.	V.	S.	B.	V.
Malmöhus län	303	186	44	558	336	104
därav landsbygd	78	49	11	320	193	68

Enbart under fjärde kvartalet 1924 — alltså under arbetskonfliktens gång — uppgick antalet ansökningar om vräkning i Malmöhus län till 273, medan motsvarande antal år 1923 utgjorde allenast 6.

I fråga om rättsgrunden för vräkningsförfarandet innehåller berörda utredning följande uppgifter från Malmöhus läns landsbygd:

	Hyres- eller arrendeavtals utlöpande eller förverkande			Arbets- eller tjänsteavtals upphörande			Annat förhållande		
	S.	B.	V.	S.	B.	V.	S.	B.	V.
1923	62	38	11	10	7	—	6	4	—
1924	58	36	17	244	145	49	18	12	2

Den starkt ökade frekvensen under 1924 av vräkningsinstitutets användning hänförde sig sålunda nästan uteslutande till orsaken »arbets- eller tjänsteavtals upphörande», vilket förhållande synbarligen berodde på den då inträffade konflikten inom jordbruket.

De nu anförda siffrorna hänföra sig till händelser, som ligga mer än tio år tillbaka i tiden och vilka torde få anses redan då hava utgjort undantagsfall. Utvecklingen har inom skilda arbetsområden gått i riktning mot ett alltmera minskat användande av vräkningsåtgärder i samband med arbetskonflikter, så att, såsom bostadsutredningen själv framhåller, inom industrien bostadsupplåtelse och

bostadsinnehav numera helt upphört att betraktas såsom fackliga stridsmedel. Styrelsen kan icke dela bostadsutredningens uppfattning, att för lantarbetarnas vidkommande motsvarighet till denna utvecklingslinje skulle saknas. Erfarenheten torde tvärtom visa, att jämväl inom jordbruket vräkningsåtgärder i samband med arbetskonflikter bliva alltmer sällsynta och att det förefinnes grundad anledning antaga, att den opinionsbildning, som får anses hava varit den huvudsakliga drivkraften till denna utveckling, kommer att leda därhän, att, såsom angeläget är, jämväl i fråga om lantarbetarna vräkningsförfarande helt upphör att spela en roll vid konflikter. Styrelsen anser sig med hänsyn härtill böra ifrågasätta, huruvida de föreslagna lagstiftningsåtgärderna kunna anses numera vara av behovet påkallade eller ens lämpliga. Det synes nämligen vara mera rationellt, att den spontana utveckling, som enligt styrelsens förmenande tydligt gjort sig gällande, får ostörd fortsätta och att man icke vidtager av de faktiska förhållandena knappast motiverade lagstiftningsåtgärder, vilka såsom i det följande angives, kunna medföra icke avsedda och föga önskvärda verkningar.

Den omständigheten, att det föreliggande lagförslaget synes innebära avsevärda möjligheter till kringgående, torde i allt fall vara ägnad ingiva principiella betänkligheter mot att förslaget i dess nuvarande avfattning lägges till grund för lagstiftning i ämnet. Det torde nämligen ligga nära till hands, att en arbetsgivare, som vill undandraga sig lagens verkningar, icke upplåter bostäderna direkt till arbetstagarna, utan att upplåtelsen sker genom särskilt hyresavtal via en tredje man, t. ex. ett bolag eller en förening med arbetsgivaren såsom huvudintressent. Sådana anordningar träffas ofta redan nu ehuru i fullt legitima syften och möta därför i allmänhet ej någon opposition. I den mån de åter vidtagas i uppenbart syfte att kringgå en social skyddslagstiftning, skulle de skapa ett irritationsmoment i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare icke blott inom jordbruket, varom här närmast är fråga, utan, då ju lagen skulle äga generell giltighet, jämväl på de områden, där enligt bostadsutredningen något skydd i förevarande hänseende icke är påkallat.

Bostadsutredningen synes hava tagit sikte uteslutande på förhållandena inom jordbruket. Enligt styrelsens förmenande hade det varit önskvärt, om i motiveringen kunnat till behandling upptagas frågan om lagförslagets inverkan jämväl på förhållandena inom andra arbetsområden, som kunna komma att beröras av en dylik lagstiftning. Styrelsen vill i detta sammanhang endast erinra, att det allmänna i stor utsträckning tillhandahåller bostäder åt personalen vid sjukhus och liknande inrättningar och att bostadsförmåner oftast ingå i exempelvis portvakters lönevillkor.

Utredningen har icke till behandling upptagit vare sig spörsmålet om kollektiva stridsåtgärders inverkan å det individuella arbetsavtalet eller frågan, huruvida rätten till bostaden kan vara beroende av avtalets bestånd. Bland annat av undantagsstadgandet i lagförslagets 2 §, första stycket, som i fråga om på obestämd tid ingångna avtal föreskriver, att huvudregeln i 1 § icke skall gälla sedan tre månader förflutit efter det arbetsavtalet upphört, vill det synas, som om bostadsutredningen utgått från att arbetsinställelse bryter det individuella avtalet och att därmed jämväl rätten till bostaden upphör. Om avsikten icke är denna utan tvärtom, att det individuella arbetsavtalets upphörande är beroende på särskild uppsägning, även i det fall, att den vidtagna stridsåtgärden ur kollektivavtalslagens synpunkt är otillåten, borde detta, enligt styrelsens mening, hava kommit till uttryck i lagen. Frågan, huruvida och i vad mån arbetsinställelse medför rätt att häva det individuella arbetsavtalet, har icke heller behandlats vare sig i lagförslaget eller motiven. I detta sammanhang må allenast erinras, att kommittén angående privatanställda i sitt nyligen avgivna betänkande med förslag till lag om arbetsavtal beträffande frågan om rätten till lönebostad anför: »Ett särskilt spörsmål är, huru bör förfaras med bostadsförmåner vid strejk och lockout.

En sådan åtgärd medför enligt gängse uppfattning *icke* i och för sig, att arbetsavtalet upphör. Men även om arbetsavtalet består, är därmed frågan om bostadens bibehållande under arbetsinställelsen icke avgjord.» Ett klarläggande av frågan om det individuella arbetsavtalets bestånd vid arbetsinställelse synes styrelsen vara så mycket mer av behovet påkallat, som man i sådant hänseende knappast kan hämta tillräcklig ledning av hittillsvarande rättspraxis.

I syfte att förhindra, att vräkningsinstitutet kommer till användning såsom stridsmedel i arbetskonflikter, har i förslaget uppställts den huvudregeln, att förordnande om vräkning icke skall kunna meddelas under den tid arbetaren, som yrkandet avser, deltager i strejk eller är föremål för lockout, oavsett vilken rättsgrund som åberopas för åtgärden och oavsett huruvida arbetsinställelsen utgör en lovlig stridsåtgärd eller icke.

Bostadsutredningen har utsträckt denna huvudregel att gälla även gentemot tredje man, till vilken fastigheten under konflikten övergår. Det kan ifrågasättas, huruvida det — i fall då lagstiftningen ej är påkallad av ett oavvisligt behov — kan anses lämpligt att på dylikt sätt införa begränsningar i förfoganderätten till fast egendom. Med den formulering stadgandet erhållit synes inskränkningen komma att gälla för utomstående, vilken före konflikten träffat avtal om köp av företaget men som tillträder detsamma, sedan konflikt utbrutit.

Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke bland undantagen från huvudregeln bort upptagas jämväl de i lagen om nyttjanderätt till fast egendom angivna anledningar till hyresrättens förverkande, som icke avse underlåtenhet att utgöra arbete, möjligen med undantag av förverkande på grund av bristande hyresbetalning, vartill styrelsen återkommer i annat sammanhang. Det synes styrelsen icke föreligga och har ej heller i motiven anförts något bärande skäl för att en arbetstagare skall under tiden för arbetsinställelsen i viss mån försättas i bättre ställning än en vanlig hyresgäst. En dylik anordning synes dessutom hava så mycket mindre fog för sig, som de ifrågavarande anledningarna till hyresrättens förverkande torde bero uteslutande av arbetstagaren-hyresgästen själv och, med nyssnämnda undantag, vara oavhängiga av arbetskonflikten.

Med den föreslagna utformningen av lagen skulle det för dess tillämplighet vara utan betydelse, om vräkningsyrkandet framställts före eller under konflikttiden. Vräkningsskyddet skulle kunna åberopas, så snart konflikt inträffar, och sålunda även i de fall, då uppsägning skett i vederbörlig ordning före konfliktens början och utan sammanhang med denna. Det vill till och med synas, som om en arbetstagare, som själv uppsagt arbetsavtalet, skulle kunna med åberopande av vräkningsskyddet tvinga sig till att få bo kvar i arbetsgivarens hus under en efter uppsägningen inträffad konflikt. Detta är måhända av praktiska skäl lämpligt, men stadgandet synes, enligt styrelsens förmenande, vara ägnat att i vissa fall leda till knappast rimliga konsekvenser.

Vad angår de särskilda i 2 § av förslaget uppställda undantagsstadgandena, förefaller det styrelsen, som om bestämmelsen i 2 § a) skulle i praktiken bliva ganska illusorisk. Regeln torde vara avsedd att lämna arbetsgivaren möjlighet att bereda bostad åt arbetsvilliga, men det lärer ytterst sällan förekomma, att några till tiden bestämda avtal träffas mellan en i konflikt indragen arbetsgivare och arbetsvilliga. I motiven förklaras uttryckligen, att genom undantagsbestämmelsen i fråga icke är avsett att medgiva vräkning för att möjliggöra härbärgerande av tillfällig arbetskraft, vilket torde i hög grad begränsa regelns tillämplighet, då enligt gängse uppfattning arbetsvilliga jämväl av arbetsgivaren torde betraktas såsom allenast tillfälligt anställda.

Beträffande förslagets 2 § b) och c) anser sig styrelsen böra framhålla, att utnyttjandet av den omständigheten, att arbetstagaren under en konflikt med åtföljande ekonomisk påfrestning för honom icke kan erlägga hyra, kommer att framstå såsom en synnerligen brutal åtgärd, framför allt om konflikten har sin

grund i en otillåten lockout. Den arbetsgivaren i 4 § i förslaget tillförsäkrade rätten till särskild hyressättning för den tid vräkningsskyddet varar, synes i praktiken komma att få ganska ringa betydelse, då frågan om utgivande av dylik ersättning, vartill skyldighet lärer föreligga redan enligt allmänna rättsgrundsatser, i fortsättningen liksom hittills torde komma att upptagas och avgöras i samband med en blivande uppgörelse om återgång i arbete. Att i detta sammanhang i lag fastslå rätten till hyresersättning torde för övrigt vara ägnat att göra arbetsgivarna benägna att vid framtida konfliktuppgörelser göra sin rätt därutinnan gällande i större utsträckning än som hittills varit fallet. Därest en arbetsgivare skulle använda sig av den honom enligt 2 § b) och c) medgivna rätten att få arbetstagare avhyst på grund av underlåtenhet från dennes sida att erlägga berörda ersättning eller eventuellt avtalad hyra, lärer man i många fall hava anledning antaga, att åtgärden närmast är avsedd såsom ett stridsmedel i konflikten, helst som de ersättningsbelopp, varom kan bli fråga, torde bli relativt obetydliga.

Vad slutligen angår bestämmelsen i 2 § e), enligt vilken vräkningsskydd icke tillkommer arbetstagare, som, sedan arbetet inställts i anledning av konflikt, utnyttjar kvarboendet vid arbetsplatsen till sådan handling, att han skäligen icke längre bör tillgodonjuta dylikt skydd, synes det styrelsen, som om fordran på att den åsyftade handlingen skall hava skett under »utnyttjande av kvarboendet» innebär en onödig begränsning och därjämte torde medföra svårigheter vid tillämpningen av stadgandet. Det borde vara tillräckligt att arbetstagare, som bor i arbetsgivarens hus, över huvud gör sig skyldig till sådan handling, som exemplifieras i motiven — trakassering av arbetsvilliga etc. — för att med fog kunna anses hava förverkat det skydd, som lagen erbjuder. Vidare kan det ifrågasättas, huruvida skyddet icke borde anses förverkat jämväl i fall, där sådan handling, varom här är fråga, vidtages av någon av arbetstagarens familj.

På grund av vad ovan anförts, anser sig styrelsen — även om en lagstiftning i förevarande hänseende skulle anses påkallad — icke kunna tillstyrka, att remitterade förslaget utan omarbetning i väsentliga delar lägges till grund för lagstiftning i ämnet.

Internationella arbetsorganisationen.

Amerikansk arbetskonferens.

Den 2 januari 1936 öppnades i Santiago-de-Chile en arbetskonferens.

Denna amerikanska arbetskonferens hade inkallats genom beslut av internationella arbetsbyråns styrelse på förslag av Chiles regering, som åtagit sig att bestrida större delen av kostnaderna.

Konferensen var den första sammankomst av detta slag, som hittills anordnats av internationella arbetsorganisationen. Den hade sammankallats för att tillmötesgå det ofta särskilt från utomeuropeiskt håll framförda önskemålet att, inom arbetsorganisationens universella ram, problem av speciellt intresse för vissa delar av världen skola studeras ur synpunkten av de där rådande förhållandena. Alla de amerikanska stater som äro medlemmar av internationella arbetsorganisationen hade inbjudits till denna konferens, och flertalet deltogo, nämligen: Argentina, Bolivia, Brasilien, Canada, Chile, Columbia, Cuba, Dominikanska republiken,

Ecuador, Förenta staterna, Haiti, Mexico, Paraguay, Peru, Uruguay och Venezuela. Costa Rica, ehuru icke medlem av organisationen, lät sig representeras genom en delegation av observatörer.

Varje i konferensen deltagande stat var representerad av två regerings-, ett arbetsgivar- och ett arbetarombud, biträdda av nödigt antal sakkunniga rådgivare.

Som första punkt på konferensens dagordning stod frågan om de hittills antagna internationella arbetskonventionernas ratifikation och tillämpning i ifrågavarande länder med särskilt beaktande av de konventioner och rekommendationer som röra socialförsäkring samt kvinno- och barnarbete.

Konferensen diskuterade vidare följande spörsmål som föreslagits av olika deltagande regeringar såsom särskilt lämpliga att göras till föremål för behandling vid kommande internationella arbetskonferenser:

Höjning av minimiålder för barns användande till arbete till 16 år (förslag från Förenta staterna);

Rationalisering av samt arbetstidsförkortning inom textilindustrien (Förenta staterna);

Arbetarklassens näringsförhållanden (Chile);

Yrkesinspektionens tekniska organisation, dess struktur och funktion; utbyggnad av de föreskrifter i ämnet som finnas i den av arbetskonferensen redan antagna rekommendationen (Chile);

Frågan om minimilöner sedd speciellt ur synpunkten av garanterandet av en tillfredsställande levnadsstandard för individen och familjen (Chile);

Lantarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden (Chile).

De beslut som fattades vid denna regionala arbetskonferens, komma att i form av resolutioner eller rapporter tillställas internationella arbetsorganisationen. Konferensens språk voro engelska och franska, arbetsorganisationens officiella språk, samt dessutom spanska och portugisiska.

Den förberedande sjöfartskonferensen i Genève 1935.

Den förberedande sjöfartskonferens, som öppnades i Genève den 25 november, avslutades den 6 december. De rapporter, som antogos beträffande dels de sammanhängande frågorna om arbetstiden ombord och fartygs bemanning, dels frågan om semester för sjöfolk, äro avsedda att tjäna internationella arbetsbyrån till ledning vid utarbetande av förslag till den särskilda sjöfartskonferens, som internationella arbetsorganisationen skall hålla hösten 1936.

Sjöfartskonferensen, som endast var av förberedande och teknisk natur, företedde en utpräglad representativ karaktär. Den var nämligen sammansatt av ombud och experter för de sexton mest framstående sjöfartsidkande nationerna, vilka tillsammans äga 50 miljoner bruttoton av världens hela tonnagebestånd, uppgående till c:a 63½ miljoner ton. De vid konferensen företrädda länderna voro: Amerikas förenta stater, Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Indien, Japan, Jugoslavien, Kina, Nederländerna, Norge, Portugal, Spanien, Storbritannien och Sverige. För Sveriges del hade Kungl. Maj:t utsett följande personer att deltaga i konferensen: för regeringen såsom ombud byråassistenten för sjöfartsärenden hos socialstyrelsen, sjökaptenen E. Eggert och såsom expert notarien hos kommerskollegium G. Böös; för redarna såsom ombud verkställande direktören i Sveriges redareförening O. A. Nordborg och såsom expert rederiinspektören F. Carman; för sjöfolket såsom ombud ordföranden i svenska sjöfolksförbundet S. Lundgren samt såsom experter ombudsmannen i nämnda förbund J. Svensson och redaktören Sven Backlund.

Arbetstid och bemanning ombord. Rapporten angående arbetstids- och bemanningsfrågan ger en objektiv sammanfattning av diskussionen inom den kommitté, som handlade dessa ärenden och vilken var sammansatt av konferensens samtliga medlemmar.

Sjöfolkets representanter gåvo under diskussionen uttryck för behovet av en internationell reglering av arbetstid och bemanning med hänsyn till rättvisa, humanitet, säkerhet och internationell konkurrens. Regleringen av arbetstiden i land hade såväl nationellt som internationellt gjort stora framsteg under de sista sexton åren. 48-timmarsveckan, beslutad av Washingtonkonferensen 1919, tillämpades numera inom nästan hela industrien, inbegripet landtransport, och för närvarande förbereddes t. o. m. en 40-timmarsvecka. Denna utveckling hade gått sjömännen fullständigt förbi under de 15 år, de väntat på en internationell reglering, och de hoppades nu att framgångens stund äntligen vore för handen. I vissa länder hade sjömännens arbetsförhållanden alls icke förbättrats, och under de senaste årens ekonomiska kris framträdde en tendens till såväl kvantitativ som kvalitativ underbemanning, utgörande en fara för såväl fartygsbesättningarna som för den stora allmänheten. Kraven på en internationell reglering voro grundade på allmänmänskliga synpunkter och kunde icke få bestämmas uteslutande av ekonomiska bevekelsegrunder.

Regleringen av bemanningen, som i första hand vore en sjöfartssäkerhetsfråga men dessutom en gärd av rättvisa för sjömännen och ett allmänt intresse, berodde icke helt och hållet på ekonomiska och finansiella hänsyn, ett förhållande som alltid hävdats i samband med motståndet mot varje socialt reformarbete. Om man ville göra gällande, att lönespörsmålet vore beroende av arbetstids- och bemanningsproblemen, bleve sjömännens svar, att i vissa länder, där hög lönestandard vore rådande, härskade icke dess mindre en hög standard beträffande arbetstid och bemanning. I syfte att undvika internationell konkurrens på sjömännens bekostnad vore det önskvärt, att en dylik hög standard infördes även i andra länder, vilket endast kunde uppnås genom en internationell reglering. Det vore för övrigt lämpligt att just nu utarbeta en internationell överenskommelse, enär det vore sannolikt, att under de närmaste åren ett stort antal nya fartyg komme att byggas, varvid det vore önskvärt, att dessa fartyg redan från början inrättades för en ökad besättningsstyrka. Representanten för de indiska sjömännen framhöll dessutom med skärpa, att då så många indiska sjömän voro anställda å främmande fartyg, kunde deras skyddande endast säkerställas genom internationella åtgärder.

Bland *skeppsredarna* erinrade den brittiske representanten därom, att brittiska redare voro emot en internationell reglering av arbetstid och bemanning annat än i samband med lönereglering. Internationella arbetsorganisationens grundsyfte vore att minska den internationella konkurrens, som uppstode på grund av oskäliga arbetsförhållanden. Varje reducering av arbetstiden och varje ökning av bemanningen kunde nationellt sett mötas genom en lönereduktion. Dessutom skulle varje ökning av bemanning och övertid medföra en motsvarande ökning av den skillnad i arbetskostnaderna, som för närvarande är utmärkande för olika länder. Man skulle med andra ord snarare åstadkomma en ökning än en minskning i den internationella konkurrensen och på så sätt omintetgöra internationella arbetsorganisationens primära syfte. Då det emellertid för närvarande vore praktiskt outförbart att genomföra en internationell lönereglering, syntes den enda utvägen vara att reglera arbetstid och bemanning genom nationella åtgärder, därvid regleringsmetoderna kunde lämpas efter varje lands säregna förhållanden, antingen genom lagstiftning eller, som de brittiska skeppsredarna föredrogo, genom kollektivavtal. Detta innebure naturligtvis icke, att de brittiska skeppsredarna motsatte sig internationella konventioner på alla områden. I själva verket hade de röstat till förmån för sex av de åtta sjöfartskonventioner, som hittills antagits. Då de brittiska skeppsredarna sålunda icke ansågo att arbetstid

och bemanning kunde bli föremål för internationell reglering annat än i samband med en lönereglering, komme de icke att i fortsättningen taga någon aktiv del i diskussionerna annat än i samband med de ekonomiska synpunkter, som bleve en följd av kortare arbetstid eller ökad bemanning.

Andra skeppsredare gjorde sig till förespråkare för kollektivavtal och framhöllo de ekonomiska och finansiella svårigheter, under vilka sjöfartsnäringen haft att arbeta under de senaste åren, ett förhållande som gjorde det vanskligt att genomföra de av sjöfolksrepresentanterna fordrade reformerna. Visserligen existerade en avsevärd olikhet mellan arbetsförhållandena i olika länder, men avsikten med varje internationell reglering skulle väl snarare vara att höja de efterblivna länderna till de mera framskridnas standard än att lägga en ännu tyngre börda på de sistnämnda. Andra redare åter uttryckte sin beredvillighet att underhandla på grundval av de punkter, som förelagts kommittén, men ansågo, att den lagstiftning, de arbetsavtal och den praxis, som tillämpades i deras egna länder, utgjorde den yttersta gräns, till vilken man kunde gå ifråga om internationell reglering. I varje fall kunde arbetstiden ombord icke regleras efter samma linjer som arbetstiden i land (t. ex. med hänsyn till veckovilan), varjämte sjöfartsnäringens säregna förhållanden måste tagas i betraktande. De franska skeppsredarnas representant antydde, att han skulle vilja medverka till utarbetandet av en internationell konvention rörande arbetstiden. En sådan vore nämligen det enda medlet att uppnå likställighet mellan de olika länderna.

Majoriteten av *regeringsrepresentanterna* syntes vara av den uppfattningen, att det nu vore tid på att söka uppnå en internationell överenskommelse, vartill de nu rådande förhållandena dessutom voro lämpliga. Den spanske regeringsrepresentanten understödde sjömännens önskan om en sådan överenskommelse grundad på säkerhet och sociala hänsyn i syfte att utjämna konkurrensen mellan de sjöfarande nationerna. Han framhöll, att de flesta säkerhetsfrågor på sjöfartens område redan varit föremål för internationell reglering och ansåg, att med arbetstid och bemanning borde förfaras på samma sätt.

Den franske regeringsrepresentanten framhöll med eftertryck, att en begränsning av arbetstiden ombord och en reglering av bemanningen vore ägnade att lindra den arbetslöshet bland sjömän, som förorsakats av den tekniska utvecklingen i samband med konstruktionen och driften av fartyg, t. ex. genom ett ökat användande av brännolja på kolets bekostnad, större hastighet hos moderna fartyg och en tilltagande tendens att bygga större fartyg. Dessutom kunde man anse att sjöfarten, om ock långsamt, återhämtade sig från den ekonomiska krisen. Om skeppsredarna vidare fortsatte att organisera sig (som t. ex. redan ägt rum i fråga om tanksjöfarten) för att åstadkomma en ekonomisk förbättring av sin affärsrörelse, borde det icke ligga utom deras förmåga att internationellt organisera arbetsförhållandena för de ombord anställda.

Ingen röstning förekom inom kommittén. Denna förklarar i sin rapport att sammanfattningen av och protokollen över förhandlingarna äro tillräckliga att tjäna både internationella arbetsbyrån och de olika regeringarna till ledning vid ställningstagandet till de olika punkterna.

Från ovannämnda sammanfattning och protokoll är det möjligt att draga vissa slutsatser rörande de viktigaste punkter, som arbetsbyrån synes böra taga i betraktande vid utarbetande av sina förslag.

Dessa punkter äro följande:

1) Antal befäl och manskap, som skall föras å däck.
2) Antal befäl och manskap, som skall föras i maskin och eldrum.
3) Antal kökspersonal.
4) Antal radiotelegrafister.
5) Kvalifikationer för däcks- och maskinmanskap.
6) Begränsning av antalet jungmän (boys), lärlingar etc.

7) Användande av en och samma person för mera än en befattning ombord.
8) Antal vakter för befäl och radiotelegrafister.
9) Antal vakter för däcksmanskap.
10) Antal vakter för maskinmanskap.
11) Arbetstid per dag och/eller vecka för däcksbefäl, radiotelegrafister och däcksmanskap: till sjöss, i hamn samt å ankomst- och avgångsdagar.
12) Arbetstid per dag och/eller vecka för maskinbefäl och maskinmanskap: till sjöss, i hamn samt å ankomst- och avgångsdagar.
13) Arbetstid per dag och/eller vecka för köks- och expeditionspersonal: till sjöss, i hamn samt å ankomst- och avgångsdagar.
14) Definition av »arbetstid».
15) Allmänna arbetsförhållanden ombord, såsom kollämpning till sjöss m. m.
16) Anställande av läkare ombord å fartyg över en viss storlek och med hänsyn till resans längd.
17) Veckovila eller ersättning därför.
18) Förbud mot att använda unga personer till nattarbete.
19) Sammanstämmande föreskrifter angående löner, bostadsförhållanden, spisordningar och andra anställningsförhållanden.
20) Åtgärder, som böra vidtagas för att säkerställa tillämpningen av reglerna angående arbetstid och bemanning.
21) Paritetiska kommittéer (nationella eller internationella) i syfte att handlägga ärenden, vilka kunna uppstå i samband med tillämpningen av de internationella reglerna.
22) Allmänna och särskilda undantag.

Rapporten slutar med följande uttalande: Det synes vidare framgå, att diskussionen varit av en utomordentligt stor nytta samt att många av de synpunkter, vilka framförts av representanter för alla tre grupperna, innehålla vissa allmänna grundvillkor, som utvisa att en förståelse för arbetstids- och bemanningsfrågornas reglering börjat framträda.

Semester för sjömän. Frågan om semester för sjömän diskuterades likaledes av en särskild kommitté, som tog under övervägande alla de punkter, vilka ansågos nödvändiga i och för en internationell reglering av ämnet i fråga.

Skeppsredarnas representanter förklarade, att ett införande av semester vore oförenligt med grundbetingelserna i sjömännens anställningsavtal, som i allmänhet gällde för resa eller bestämd tid. De ansågo det dessutom vara ologiskt att söka reglera denna fråga internationellt, så länge lönefrågan ej var internationellt reglerad. Hela semesterproblemet torde kunna reduceras till att vara en lönefråga. Den omständigheten, att semesterbestämmelser redan tillämpades i ett flertal länder, finge ej tagas till intäkt för att skeppsredarna i alla dessa länder vore för sådana bestämmelser. De föredrogo, att frågan reglerades genom nationella kollektivavtal.

Det hävdades dessutom att ett allmänt införande av semesterbestämmelser skulle komma att ytterligare skärpa olikheten mellan de bördor, som rederiföretagen finge bära i länder med höga hyror, jämfört med dem som måste bäras i länder med lägre hyror.

Från *sjömännens* sida framhölls, att det förhållande att semesterbestämmelser tillämpades i bortåt 75 procent av de europeiska länderna, antingen för såväl befäl som manskap eller för endast befäl, visade att en internationell reglering av problemet i fråga var varken ologisk eller outförbar. Ej heller hade den omständigheten att höga hyror tillämpades i vissa länder förhindrat just dessa länder från att samtidigt reglera semesterfrågan.

Det hävdades dessutom, att humanitära synpunkter samt uppfattningen om social rättvisa redan för länge sedan borde ha skapat denna reform. Det fram-

ginge vidare av existerande lag och praxis i fråga om semester för sjömän, att säregenheten hos sjömännens anställningsavtal icke utgjorde något hinder för att tillämpa semesterbestämmelser även för sjömännen.

Den omständighet, att det inom sjömanskretsar icke givits uttryck för något livligare missnöje i samband med denna fråga, finge icke förstås så, att densamma icke vore av stor betydelse för sjömännen. Den internationella arbetsorganisationens uppgift vore säkerligen att förhindra nationella stridigheter, vilka kunde tänkas utbryta om frågan icke reglerades i Genève.

Vissa *regeringsrepresentanter* uttalade sig till förmån för en internationell reglering, dock med förbehåll för vissa undantag.

Kommittén utgick ifrån, att diskussionen av semesterfrågan i likhet med de diskussioner som ägt rum i samband med arbetstids- och bemanningsfrågorna skulle anses utgöra första behandlingen av dessa problem. Som en följd härav skulle diskussionerna vid den internationella arbetskonferensens sammanträde år 1936 anses såsom den andra och slutliga behandlingen av dessa frågor.

Det svenska regeringsombudet framhöll redan vid den principdebatt, som ägde rum under konferensens första skede, att de båda huvudfrågorna — arbetstiden och bemanningen — borde, åtminstone till en början, diskuteras var för sig och att härvid, utgående från arbetstiden, huvudsakligen sociala synpunkter borde vid behandlingen vara vägledande för den förstnämnda och sjöfartssäkerhetssynpunkter för den sistnämnda av dessa frågor. De motiv, vilka anfördes härför, stodo i full överensstämmelse med den redogörelse i samband med bemanningsfrågans utredning, som återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition nr 240 till 1934 års riksdag angående förslag till ny sjöarbetstidslag. Detta procedurförfarande stöddes redan från början av de danska och finska regeringsrepresentanterna samt senare under konferensförhandlingarna jämväl av andra regeringsombud, men kommitténs majoritet ansåg att ett dylikt särskiljande av frågorna, vilka ägde så många gemensamma beröringspunkter, icke vore önskvärt.

Den internationella arbetslagstiftningens framsteg under 1935.

Den 1 januari 1935 hade inregistrerats 636 ratifikationer av internationella arbetskonventioner (häri ej inräknat den s. k. Bernkonventionen angående vit fosfor, vilken hittills ratificerats av 31 stater). Vid årsskiftet 1935—1936 hade antalet stigit till 679 — därav 11 s. k. villkorliga — och antalet ratifikationer ökades sålunda under det gångna året med 43 (mot 58 nästföregående år).

För att belysa ratifikationsarbetets fortskridande meddelas här några jämförande uppgifter om antalet verkställda, beslutade eller föreslagna ratifikationer vid slutet av de nio senaste åren:

Vid slutet av år	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Verkställda ratifikationer .	215	248	333	384	415	449	490	578	636	679
Beslutade » .	38	32	26	21	23	56	51	32	27	50
Föreslagna » .	146	170	148	143	165	121	115	97	91	82

En närmare överblick av ratifikationsarbetets fortgång i olika stater lämnas i tabellen å sid. 36—37.

Ratifikationsarbetets fortgång

(R betyder, att ratifikation verkställts. — V = villkorlig ratifikation. —

Konferensår	Konventioner	Albanien	Argentina	Australien	Belgien	Brasilien	Bulgarien	Chile	Colombia	Danmark	Dominik. rep.	Estland	Finland	Frankrike	Grekland	Indien	Irland	Italien
1919	1) Arbetstidens begränsning	—	R	—	R	f	R	R	R	—	R	—	—	V	R	R	—	V
	2) Arbetslösheten	—	R	—	R	f	R	R	R	R	—	R	R	R	R	R	R	R
	3) Kvinnors arb. före o. efter barnsbörd	—	R	—	—	R	R	R	R	—	—	—	—	R	R	—	—	b
	4) Kvinnors nattarbete	R	R	—	R	R	R	R	R	—	—	—	—	R	R	R	R	R
	5) Minimiålder för minderåriga	R	R	—	R	R	R	R	R	R	R	R	b	—	R	—	R	b
	6) Minderårigas nattarbete	R	R	—	R	R	R	R	b	R	—	R	b	R	R	R	R	R
	7) Vit fosfor (Bernkonventionen)	—	—	R	R	—	R	—	—	[1]R	—	R	R	[1]R	—	R	[1]R	[1]R
1920	8) Minimiålder för arbete å fartyg	—	R	R	R	f	R	R	R	R	R	R	R	—	R	—	R	R
	9) Arbetslöshetsersättning	—	R	R	R	—	R	R	R	—	—	R	—	R	R	—	R	R
	10) Arbetsförmedling för sjömän	—	R	R	R	—	R	R	R	—	—	R	R	R	R	—	—	R
1921	11) Minderårigas användande i jordbruket	—	b	—	R	—	R	R	b	f	R	R	—	—	—	—	R	R
	12) Jordbruksarbetarnas föreningsrätt	—	b	—	R	—	R	R	R	R	—	R	R	R	—	R	R	R
	13) Socialförsäkring inom jordbruket	—	b	—	R	—	R	R	R	R	—	R	—	R	—	—	R	R
	14) Användandet av blyvitt vid målning	—	b	—	R	—	R	R	R	—	—	R	R	R	R	—	—	b
	15) Veckovila i industriella företag	—	b	—	R	—	R	R	R	R	—	R	R	R	R	R	R	R
	16) Minimiålder för eldare o. kollämpare	—	b	R	R	—	R	R	R	R	—	R	R	R	R	R	R	R
	17) Läkarbesiktn. av unga pers. å fartyg	—	b	R	R	f	R	R	R	—	—	R	R	R	R	R	R	R
1925	18) Ersättning för olycksfall i arbete	—	—	—	R	—	R	R	R	—	—	f	—	f	—	—	—	—
	19) » vid yrkessjukdomar	—	—	—	R	—	R	R	R	R	—	f	R	R	—	R	R	R
	20) Lika behandl. av in- o. utländska arb.	—	—	—	R	—	R	R	R	R	—	R	R	R	b	R	R	R
	21) Nattarbete i bagerier	—	—	—	—	—	R	R	R	—	—	R	R	f	—	—	—	—
1926	22) Inspektionen av emigranter	R	—	R	R	—	R	—	R	—	—	—	R	V	—	R	R	—
	23) Sjömäns anställningsavtal	—	—	R	R	—	R	R	R	—	—	R	b	R	—	R	R	R
	24) Hemförskaffning av sjömän	—	—	—	R	—	R	—	R	—	—	R	—	R	—	—	R	R
1927	25) Sjukförsäkring för industriarbetare	—	—	—	—	—	R	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	26) » » jordbruksarbetare	—	—	—	—	—	R	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	27) Metoder för fastst. av minimilöner	—	—	R	f	—	R	R	R	—	—	—	—	R	—	—	R	R
1929	28) Vikten å tyngre kollin vid sjötransp.	—	—	R	R	—	R	R	—	V	—	R	R	R	b	R	R	R
	29) Skydd mot olycksfall v. lastn. el. lossn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	—
1930	30) Tvångs- eller obligatoriskt arbete	—	—	R	—	—	R	R	—	R	—	—	b	—	—	—	R	R
	31) Arbetstiden för affärsanställda	—	—	—	—	—	R	R	—	—	—	—	b	—	—	—	—	—
1931	32) » i kolgruvor	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	f	—	—	—	—
1932	33) Skydd mot olycksfall vid lastn. (*rev.*)	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	f	—	—	—	—	R
	34) Minimiålder i icke-industriellt arb.	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1933	35) Avgiftskrävande arbetsförmedling	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	b	—	—	—	—	—
	36) Ålderdomsförsäkring för industriarb.	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b
	37) » » jordb.-arb.	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b
	38) Invaliditetsförsäkring för industriarb.	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b
	39) » » jordb.-arb.	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b
	40) Dödsfallsförsäkring för industriarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	41) » » jordbruksarb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1934	42) Kvinnors nattarbete (*rev.*)	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	R	—	f	b	R	—	—
	43) Ersättning vid yrkessjukdomar (*rev.*)	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	44) Arbetstiden i automat. fönsterglasb.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	45) Ersättn. el. underst. åt ofriv. arbetsl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1935	46) Kvinnors arb. i underjordiska gruvor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	b	—	—	—
	47) Arbetstiden i kolgruvor (*rev.*)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	48) 40-timmarsvecka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	49) Bevarande av pensionsrätt för arb. vid flyttningar mellan olika länder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—
	50) Arbetstiden vid buteljglasbruk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Antal ratifikationer (utom nr 7)	4	9	10	23	4	29	33	24	12	4	20	13	19	13	14	21	21

[1] Bernkonventionen ratificerad redan före 1919 års arbetskonferens. — [2] Upphävd på grund av rati-

intill 1936 års början.

b = beslut föreligger om ratifikation. — f = förslag föreligger om ratifikation.)

Japan	Jugoslavien	Kanada	Kina	Kuba	Lettland	Liberia	Litauen	Luxemburg	Mexiko	Nederländerna	Nicaragua	Norge	Nya Zeeland	Paraguay	Persien	Polen	Portugal	Rumänien	Schweiz	Spanien	Storbritannien	Sverige	Sydafrika	Tjeckoslovakien	Turkiet	Tyskland	Ungern	Uruguay	Venezuela	Österrike	Antal ratifikationer (R + V)	
—	—	R	—	R	V	—	R	R	—	f	R	—	—	f	—	—	R	R	—	R	—	—	—	R	—	—	—	R	—	V	22	1
R	R	—	—	f	f	—	—	R	—	R	R	R	—	f	—	R	—	R	R	R	R	R	R	f	—	R	R	R	—	R	30	2
—	R	—	f	R	R	—	—	R	—	—	R	—	—	f	—	—	R	R	—	R	—	—	—	f	—	R	R	R	R	—	16	3
—	R	—	f	R	f	—	R	R	—	R	R	—	—	f	—	—	R	R	R	R	—	R	[2]R	R	—	—	R	R	R	R	30	4
R	R	—	—	R	R	—	f	R	—	R	R	—	—	f	—	R	—	R	R	R	R	—	—	R	—	—	—	R	—	b	26	5
—	R	—	—	R	R	—	R	R	—	R	R	—	—	f	—	R	R	R	R	R	R	—	—	f	—	—	R	R	R	R	30	6
R	R	[1]R	R	—	—	—	—	[1]R	—	[1]R	—	[1]R	[1]R	—	R	R	—	R	[1]R	[1]R	[1]R	R	R	R	R	[1]R	R	—	—	R	(31)	7
R	R	R	—	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	R	R	—	—	30	8
—	R	R	—	R	R	—	—	R	—	b	R	—	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	—	R	—	—	24	9
R	R	—	—	R	R	—	—	R	—	b	R	R	—	—	—	R	—	R	—	R	—	R	—	—	—	R	—	R	—	—	24	10
R	—	—	—	R	f	—	—	R	—	b	R	—	—	—	—	R	—	R	—	R	—	R	—	R	—	—	R	R	—	R	19	11
—	R	—	R	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	—	R	—	R	—	R	—	R	28	12
—	—	—	—	R	R	—	—	R	—	R	R	—	—	—	—	R	—	—	—	R	R	R	—	—	—	R	b	R	—	—	20	13
—	R	—	—	R	R	—	—	R	—	b	R	R	—	—	—	R	—	R	—	R	—	R	—	R	—	—	V	R	R	R	23	14
—	R	R	R	b	R	—	R	R	—	b,	R	—	—	—	—	R	R	R	R	R	—	R	—	R	—	—	b	R	—	—	27	15
R	R	R	—	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	R	R	—	—	30	16
R	R	R	—	R	R	—	—	R	—	R	R	—	—	—	—	R	—	R	—	R	R	R	—	—	—	R	R	R	—	—	28	17
—	R	R	—	R	R	—	—	R	R	R	R	—	—	—	—	f	R	f	—	R	R	R	—	—	—	R	—	R	—	—	16	18
R	R	—	—	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	—	—	f	R	f	R	R	R	R	—	R	—	R	R	R	—	R	28	19
R	R	—	R	R	R	—	R	R	R	R	R	R	—	—	—	R	R	f	R	R	R	R	R	R	—	R	R	R	—	R	34	20
—	—	—	—	R	f	—	—	R	—	—	R	—	—	—	—	f	—	f	—	R	—	—	—	f	—	—	—	R	—	—	10	21
R	—	—	—	b	f	—	—	R	—	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	f	V	V	—	R	—	—	R	R	—	R	19	22
—	R	b	—	R	f	—	—	R	R	b	R	—	—	—	—	R	—	—	—	R	R	—	—	—	—	R	—	R	—	—	20	23
—	R	—	—	R	f	—	—	R	R	b	R	—	—	—	—	R	—	—	—	R	—	—	—	—	—	R	—	R	—	—	16	24
—	R	—	—	f	R	—	R	R	—	—	R	—	—	—	—	—	—	R	—	R	R	—	—	R	—	R	R	R	—	R	16	25
—	—	—	—	f	f	—	—	R	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	R	R	—	—	R	—	R	—	R	—	R	11	26
—	—	R	R	f	f	—	—	—	R	b	R	R	—	—	—	—	—	—	—	R	R	—	R	f	—	R	R	R	—	—	18	27
R	R	b	R	f	f	—	R	R	R	R	R	R	—	—	—	R	R	R	R	R	—	R	V	R	—	R	b	R	R	R	32	28
—	—	—	—	—	—	—	—	R	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	[2]R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	29
R	R	—	—	—	f	R	—	f	R	R	R	R	—	—	—	—	—	f	—	R	R	R	—	—	—	—	—	—	—	—	16	30
—	—	—	—	—	—	—	—	f	R	—	R	—	—	—	—	f	—	f	—	R	—	—	—	—	—	—	—	R	—	V	7	31
—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	f	—	—	—	—	—	f	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	32
—	—	b	R	—	f	—	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	R	R	b	—	—	—	—	—	R	—	—	7	33
—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	R	—	—	—	—	—	f	—	f	—	R	—	—	—	—	—	—	—	R	—	b	4	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	R	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	35
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	36
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	39
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
—	—	—	—	—	—	—	b	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	f	b	f	—	—	R	—	—	—	—	—	—	—	4	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b	—	R	—	—	—	—	—	f	—	f	—	—	—	—	—	—	R	—	—	—	2	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b	—	R	—	—	—	—	—	—	—	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	44
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	b	f	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50
12	21	7	6	20	17	1	7	27	9	17	30	13	—	—	—	17	8	17	8	33	19	17	6	13	—	17	16	30	4	14	679	51

fikation av annan konvention.

Kortare meddelanden.

— Arbetslön —

Lönestatistisk årsbok för Sverige 1934. En ny årgång av Lönestatistisk årsbok har i slutet av december månad 1935 utkommit från trycket. Årsboken, som innehåller den definitiva redogörelsen för arbetslönerna år 1934 inom Sveriges jordbruk och skogsbruk m. m. samt för löneförhållandena under samma år inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m., ansluter sig i fråga om uppställning och innehåll i allt väsentligt till föregående årgång.

Preliminära siffror rörande löneförhållandena inom jordbruket och inom industrien m. m. år 1934 ha tidigare publicerats i denna tidskrift (årg. 1935, sid. 73 o. f. samt 372 o. f.).

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

De erkända arbetslöshetskassorna. *En av träindustriarbetarna bildad arbetslöshetskassa har den 19 december 1935 av socialstyrelsen antagits till erkänd arbetslöshetskassa fr. o. m. den 1 januari 1936. Kassan, som har sitt säte i Stockholm, beräknas komma att omfatta omkring 17 000 medlemmar.*

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under november 1935. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av november till 54 167. Under de 12 närmast föregående månaderna har motsvarande antal hjälpsökande varit följande:

1934:		Februari	89 838	Juli	42 582
November	92 016	Mars	83 588	Augusti	41 723
December	92 881	April	75 122	September	41 190
1935:		Maj	61 177	Oktober	47 045
Januari	93 419	Juni	51 157	November	54 167

Vid slutet av december månad 1935 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 58 000. Under december har sålunda antalet hjälpsökande ökats med c:a 7·1 %.

Yrkesfördelningen och ökningen (resp. minskningen) under november 1935 framgå av nedanstående sammandrag:

	Antal hjälpsökande	Ökning (minskn.)		Antal hjälpsökande	Ökning (minskn.)
Jordbruk	1 949	+ 540	Kraft- o. värmeproduktion	230	+ 36
Skogshushållning	3 452	+ 572	Sjöfart o. fiske	947	+ 142
Ingenjörsarb. o. arbetsledning	77	— 2	Kontorsarbete	569	+ 55
Malmbrytning o. metallind.	4 204	+ 331	Butiks- o. lagerarbete	1 170	+ 100
Jord- och stenindustri	5 886	— 232	Hotell- o. restaurangrörelse	351	+ 52
Trävaruindustri	5 676	+ 945	Landtransport	2 032	+ 373
Pappers- o. grafisk industri	1 204	+ 71	Allmän tjänst o. fria yrken	483	+ 48
Livsmedelsindustri	836	+ 117	Husligt arbete	47	+ 15
Textil- o. beklädnadsindustri	430	+ 94	Tillfällighets- o. diversearbete	16 454	+ 2 248
Läder-, hår- o. gummivaruind.	526	+ 47	Ungdom utan särskild utbildn.	1 906	+ 324
Kemisk-teknisk industri	535	+ 19			
Byggnadsverksamhet	5 203	+ 1 227	Summa	**54 167**	**+ 7 122**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %		Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	4 125	0·8	3 521	85·4	Göteb. o. Boh. län	4 631	2·2	3 605	77·8
Stockholms län	1 812	0·7	758	41·8	Älvsborgs »	1 191	0·4	534	44·8
Uppsala »	902	0·7	433	48·0	Skaraborgs »	786	0·3	281	35·8
Södermanl. »	519	0·3	215	41·4	Värmlands »	3 658	1·3	1 809	49·5
Östergötlands »	1 199	0·4	674	56·2	Örebro »	1 539	0·7	802	52·1
Jönköpings »	926	0·4	541	58·4	Västmanlands »	515	0·3	200	38·8
Kronobergs »	775	0·5	404	52·1	Kopparbergs »	2 523	1·0	1 044	41·4
Kalmar »	1 939	0·8	1 073	55·3	Gävleborgs »	3 500	1·2	1 783	50·9
Gotlands »	123	0·2	43	35·0	Västernorrl. »	7 075	2·5	4 457	63·0
Blekinge »	2 719	1·9	1 841	67·7	Jämtlands »	1 029	0·8	326	31·7
Kristianstads »	545	0·2	215	39·4	Västerbottens »	1 644	0·8	573	34·9
Malmöhus »	3 319	0·6	2 361	71·1	Norrbottens »	3 466	1·7	1 834	52·9
Hallands »	746	0·5	435	58·3					
Göteborgs stad	2 961	1·2	2 279	77·0	Summa	**54 167**	**0·9**	**32 041**	**59·2**

Fördelningen på olika hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt . . .	[1]13 181	Ungdomshjälp	reservarbete .	217	Understöd	statligt . . . 3 336
	statskommun. .	6 845		arbetsläger . .	466		kommunalt . . 4 309
	kommunalt . .	3 301		kurser	386		Summa **32 041**

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under november till 4·4 miljoner kronor och under årets elva första månader till 65·0 miljoner kronor.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 13 876. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

— Socialförsäkring —

Pensionsförsäkringen år 1934. Till belysning av den allmänna pensionsförsäkringens utveckling kunna meddelas följande uppgifter ur pensionsstyrelsens nu föreliggande berättelse för år 1934, sammanställda med motsvarande siffror för närmast föregående år.

	För år 1931	*För år 1932*	*För år 1933*[1]
Pensionsavgifter:			
I förteckningarna upptagna personer . . . . . miljoner	4·10	4·14	4·18
Avgiftspåförda personer . . . . . »	3·82	3·86	3·89
Påförda avgifter . . . . . milj. kr.	29·12	28·38	27·47
Av de försäkrade erlagda avgifter . . . . . » »	24·82	23·81	23·47
Av kommunerna erlagda avgifter[2] . . . . . » »	1·54	1·76	1·71
Pensioner:	*År 1932*	*År 1933*	*År 1934*
Inkomna ansökningar om pension då sådan förut icke utgår[3] (antal personer)	63 385	66 547	57 341
Ink. ansökn. om ändring av utgående pension[4] (antal personer)	24 558	27 889	28 440
Avslagna ansökningar (antal personer)	6 177	7 109	7 346
Ansökningar, som föranlett återbetalning av erlagda pensionsavgifter enligt 32 § pensionsförsäkringslagen	1 346	1 470	670
Antal nytillkomna pensionärer	61 203	62 986	53 581
varav med enbart avgiftspension	26 799	28 295	23 303
Antal utfärdade pensionstillägg för barn (ej antal barn) . .	2 809	3 244	2 727
Antal ändrade pensioner	22 252	24 523	25 260
varav nytillkomna pensionstillägg för personer, som förut uppburit enbart avgiftspension	8 502	10 074	9 878
Antal pensionärer och pensionsbelopp vid årets slut enligt samtliga före resp. års utgång utfärdade pensionsbrev:			
Antal personer med pensionstillägg eller understöd . .	351 351	367 555	378 484
Motsvarande medelbelopp, exkl. avgiftspension och pensionstillägg för barn . . . . . kr.	161·47	164·91	167·72
Antal pensionstillägg för barn (ej antal barn)	11 452	12 641	13 204
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	218·31	221·03	216·10
Antal personer med enbart avgiftspension	157 606	168 377	173 865
Motsvarande medelbelopp . . . . . kr.	20·56	21·68	22·81
Under året utanordnade pensionstillägg och understöd, inkl. pensionstillägg för barn[5] . . . . . milj. kr.	63·3	67·1	70·2
Under året utanordnade avgiftspensioner . . . . . » »	6·5	7·2	8·0
Sjukvård:			
Ansökningar om sjukvård	5 516	5 626	5 978
Utan ansökan upptagna sjukvårdsärenden	326	477	517
Till förnyad prövning upptagna sjukvårdsärenden	4 026	4 082	4 076
Beslut om sjukvårdande åtgärder	6 223	6 427	6 971
Under året behandlade personer	6 800	6 656	7 271
Årets kostnader för sjukvård . . . . . kr.	2 117 470	1 960 117	1 943 219
Pensionsförsäkringsfonden:	*1932/1933*	*1933/1934*	*1934/1935*
Influtna obligatoriska pensionsavgifter efter avdrag av restituerade . . . . . milj. kr.	26·0	25·2	25·8
Allmänna fondens ökning . . . . . » »	46·5	45·2	45·5
Fondens avkastn. eft. avdrag av omkostnader för förvaltning %	4·71	4·67	4·47
Allmänna fonden vid redovisningsårets slut . . . . milj. kr.	606·9	652·0	697·5
Frivilliga försäkringens fond vid redovisningsårets slut » »	18·1	21·3	29·2

[1] Preliminära siffror. — [2] Utan hänsyn till vad kommunerna sedan återbekommit av de försäkrade. — [3] Häri äro inräknade ansökningar om återbetalning av erlagda pensionsavgifter enligt 32 § pensionsförsäkringslagen. — [4] Här inräknas även ansökningar om nybeviljande av pensionstillägg till personer, som förut åtnjutit enbart avgiftspension. — [5] Härav erlägga landsting och kommuner 1/4 samt staten övriga 3/4.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under december 1935.

Översikt av verksamheten vid de särskilda anstalterna.

Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Stockholms stad .	17 474	7 482	6 455	234	Hallands län . .	1 203	220	180	547
Stockholms län .	2 560	809	494	316	Göteborgs stad .	9 212	3 075	2 524	300
Uppsala län . . .	1 975	487	350	406	Göteborgs o. Boh.l.	5 952	507	421	1 174
Södermanlands län	990	570	418	174	Älvsborgs län . .	1 655	244	198	678
Östergötlands län	1 866	636	502	293	Skaraborgs län .	1 381	436	307	317
Norrköping . . .	1 803	198	160	911	Värmlands län . .	3 944	705	633	559
Jönköpings län .	1 472	383	302	384	Örebro län	4 317	605	391	714
Kronobergs län .	912	177	130	515	Västmanlands län	1 126	507	383	222
Norra Kalmar län	812	152	128	534	Kopparbergs län .	2 689	340	287	791
Södra Kalmar län	1 900	283	258	671	Gävleborgs län . .	4 230	388	336	1 090
Gotlands län . . .	429	159	132	270	Västernorrlands l.	7 105	620	602	1 146
Blekinge län . . .	3 079	614	424	501	Jämtlands län . .	1 332	359	310	371
Kristianstads län .	1 307	697	490	188	Västerbottens län	2 089	278	224	751
Malmöh. l.: Malmö	5 630	1 350	1 068	417	Norrbottens län .	4 621	661	654	699
Hälsingborg . .	2 105	423	377	498					
Länet i övrigt .	3 599	1 237	958	291	Tillsammans	**98 769**	**24 602**	**20 096**	**401**

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans				
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Jordbr. o. skogshush.	8 195	2 122	1 626	364	625	169	8 240	8 559	2 747	1 795	312
därav jordbruk .	4 965	1 452	1 024	364	625	169	5 043	5 329	2 077	1 193	257
skogshush.	3 230	670	602	—	—	—	3 197	3 230	670	602	482
Industri o. hantverk	38 341	1 137	1 101	3 083	369	301	39 091	41 424	1 506	1 402	2 751
Sjöfart och fiske .	5 745	1 546	1 490	175	100	75	5 871	5 920	1 646	1 565	360
Handel o. samfärdsel	9 849	1 842	1 661	2 614	2 371	1 703	11 472	12 463	4 213	3 364	296
Husligt arbete . .	38	17	17	6 605	7 785	5 295	4 579	6 643	7 802	5 312	85
Diverse arbete . . .	20 673	4 402	4 390	2	12	12	19 709	20 675	4 414	4 402	468
Ungd. ut. särsk. utb.	2 375	—	—	710	—	—	3 015	3 085	—	—	—
Reservarbete . . .	—	2 274	2 256	—	—	—	—	—	2 274	2 256	—
Summa	**85 216**	**13 340**	**12 541**	**13 553**	**11 262**	**7 555**	**91 977**	**98 769**	**24 602**	**20 096**	**401**
Därav under 18 år	2 608	1 220	987	1 520	1 341	869	4 025	4 128	2 561	1 856	161
Summa nov. 1935	83 835	13 941	13 022	18 606	13 295	9 012	99 095	102 441	27 236	22 034	376
» dec. 1934	104 555	15 586	15 120	11 150	10 349	7 126	109 777	115 705	25 935	22 246	446
» » 1933	138 731	14 966	14 717	13 380	8 647	6 876	146 204	152 111	23 613	21 593	644
» » 1932	113 347	9 875	9 722	13 182	8 478	6 803	121 899	126 529	18 353	16 525	689

Utanför resp. länsförmedlingsanstalters rapporteringsområden tillsattes under månaden 957 platser, varav 794 manliga och 163 kvinnliga; motsvarande tal under samma månad föregående år voro resp. 1 141, 924 och 217 samt under nästlidna månad resp. 1 748, 1 441 och 307.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Hela antalet			Jordbruk			Skogshushållning			Ingenjörsarbete m. m.			Malmbrytn.- o. metallindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans	Lp	T.p	Ans.	L.p.	T.p.
	Manl. avdeln. .	**85 216**	**13340**	**12541**	**4 965**	**1452**	**1024**	**3230**	**670**	**602**	**215**	**13**	**13**	**7 104**	**240**	**221**
1	Stockholms stad .	13 415	3 856	3 756	418	—	—	14	—	—	135	3	3	1 932	57	45
2	Stockholms län .	2 297	372	340	462	150	132	18	28	22	2	—	—	185	4	4
3	Uppsala län . . .	1 588	252	229	223	81	62	42	3	3	3	—	—	120	1	1
4	Södermanlands län	746	260	236	141	77	55	2	1	1	—	—	—	93	22	22
5	Östergötlands län	1 559	351	306	398	127	88	58	26	26	—	—	—	115	9	9
6	Norrköping . . .	1 718	120	108	57	13	15	—	—	—	5	—	—	114	5	4
7	Jönköpings län .	1 221	243	228	75	39	25	5	2	2	—	—	—	58	4	4
8	Kronobergs län .	845	96	84	31	22	15	7	7	7	1	—	—	13	—	—
9	Kalmar län . . .	2 511	282	262	114	30	14	6	9	9	1	—	—	355	6	6
10	Gotlands län . .	352	96	86	34	26	16	—	—	—	—	—	—	6	1	1
11	Blekinge län . .	2 813	305	270	110	35	19	—	—	—	—	—	—	122	1	1
12	Kristianstads län	1 013	363	287	256	197	130	14	17	12	—	—	—	33	1	1
13	Malmöh. l.: Malmö	3 908	347	277	128	25	23	—	—	—	2	—	—	372	19	15
14	Hälsingborg . .	1 827	268	262	121	5	5	—	—	—	2	—	—	159	2	2
15	Länet i övrigt .	3 242	879	791	408	271	189	1	—	—	—	—	—	332	21	21
16	Hallands län . .	1 071	143	135	42	16	11	—	37	37	1	—	—	66	—	—
17	Göteborgs stad . .	7 532	1 506	1 471	94	15	15	1	—	—	31	—	—	952	36	36
18	Göteb. o. Boh. län	5 763	360	343	237	15	7	7	5	4	1	—	—	110	5	5
19	Älvsborgs län . .	1 567	149	142	72	20	14	15	14	14	2	—	—	111	7	6
20	Skaraborgs län .	1 211	234	202	162	80	49	6	32	32	1	—	—	71	1	1
21	Värmlands län .	3 804	522	516	245	38	37	652	68	64	1	—	—	129	1	1
22	Örebro län . . .	3 370	257	215	131	76	37	73	20	19	—	—	—	292	5	5
23	Västmanlands län	876	253	224	127	57	32	4	4	4	—	—	—	89	1	—
24	Kopparbergs län .	2 457	159	156	108	15	14	275	29	27	—	—	—	396	5	5
25	Gävleborgs län .	3 968	255	244	422	11	11	552	15	7	18	10	10	203	5	5
26	Västernorrlands l.	6 941	519	519	129	4	4	760	58	58	3	—	—	65	3	3
27	Jämtlands län . .	1 195	220	179	50	1	1	342	129	88	1	—	—	22	—	—
28	Västerbottens län	1 883	86	86	62	2	2	98	15	15	—	—	—	14	—	—
29	Norrbottens län .	4 523	587	587	108	4	4	278	151	151	5	—	—	574	18	18
	Kvinnl. avdeln. .	**13 553**	**11262**	**7 555**	**364**	**625**	**169**	—	—	—	**1**	—	—	**44**	**24**	**22**
1	Stockholms stad .	4 059	3 626	2 699	29	—	—	—	—	—	1	—	—	29	15	15
2	Stockholms län .	263	437	154	9	19	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Uppsala län . . .	387	235	121	15	24	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	244	310	182	19	46	11	—	—	—	—	—	—	—	3	1
5	Östergötlands län	307	285	196	14	37	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping . . .	85	78	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län .	251	140	74	10	23	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län .	67	81	46	4	15	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län . . .	201	153	124	6	8	3	—	—	—	—	—	—	3	—	—
10	Gotlands län . .	77	63	46	7	13	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . .	266	309	154	9	44	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	294	334	203	35	40	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöh. l.: Malmö	1 722	1 003	791	22	34	3	—	—	—	—	—	—	7	4	4
14	Hälsingborg . .	278	155	115	10	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt .	357	358	167	22	100	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län . .	132	77	45	3	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs stad .	1 680	1 569	1 053	45	1	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2
18	Göteb. o. Boh. län	189	147	78	2	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län . .	88	95	56	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län .	170	202	105	14	46	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län .	140	183	117	15	12	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län . . .	947	348	176	33	60	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	250	254	159	15	35	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län .	232	181	131	4	9	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län .	262	133	92	11	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands l.	164	101	83	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län . .	137	139	131	1	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	206	192	138	6	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län .	98	74	67	2	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jord- och stenindustri			Trävaruindustri			Pappers- och grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- och beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	
6 170	**63**	**63**	**6528**	**93**	**85**	**1399**	**11**	**8**	**1476**	**46**	**44**	**819**	**13**	**13**	**3 129**	**20**	**20**	**710**	**1**	—	
73	1	1	271	9	8	174	6	4	301	9	9	143	6	6	219	9	9	49	—	—	1
43	—	—	131	23	22	30	1	1	48	6	6	7	1	1	17	—	—	5	—	—	2
59	—	—	225	4	4	9	—	—	38	—	—	15	—	—	122	—	—	1	—	—	3
—	—	—	36	—	—	3	—	—	11	1	1	8	—	—	3	—	—	1	—	—	4
35	2	2	115	5	4	5	—	—	25	1	—	4	2	2	20	1	1	—	—	—	5
12	—	—	67	2	—	71	—	—	29	—	—	92	—	—	42	—	—	4	—	—	6
21	1	1	116	3	3	9	—	—	24	1	1	22	—	—	172	—	—	138	—	—	7
135	—	—	48	—	—	9	—	—	7	1	1	1	—	—	36	—	—	—	—	—	8
186	—	—	253	3	3	5	—	—	74	3	3	12	—	—	8	—	—	13	—	—	9
41	—	—	3	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	10
879	1	1	29	—	—	2	—	—	39	—	—	6	—	—	35	1	1	2	—	—	11
87	2	2	41	1	1	2	—	—	20	2	1	4	—	—	8	—	—	—	—	—	12
47	8	8	89	9	9	19	—	—	120	—	—	111	—	—	281	—	—	105	1	—	13
13	—	—	19	—	—	8	—	—	26	5	5	10	—	—	135	—	—	14	—	—	14
429	18	18	29	1	—	11	—	—	151	3	3	12	—	—	219	1	1	26	—	—	15
218	—	—	32	—	—	9	1	1	23	—	—	19	—	—	101	—	—	—	—	—	16
44	—	—	371	6	4	100	1	—	166	1	1	85	2	2	137	2	2	37	—	—	17
3 370	16	16	84	—	—	16	—	—	78	2	2	95	2	2	63	5	5	81	—	—	18
24	—	—	34	—	—	73	2	2	24	—	—	57	—	—	27	—	—	98	—	—	19
40	7	7	58	6	6	4	—	—	40	2	2	4	—	—	19	—	—	130	—	—	20
142	1	1	333	4	4	68	—	—	24	1	1	55	—	—	28	—	—	1	—	—	21
31	—	—	72	4	4	14	—	—	33	—	—	27	—	—	1 364	1	1	2	—	—	22
25	4	4	40	—	—	2	—	—	22	1	1	1	—	—	6	—	—	—	—	—	23
20	—	—	234	—	—	43	—	—	12	2	2	2	—	—	2	—	—	—	—	—	24
51	1	1	584	10	10	49	—	—	52	2	2	21	—	—	18	—	—	—	—	—	25
92	—	—	1838	2	2	580	—	—	43	—	—	2	—	—	18	—	—	3	—	—	26
30	1	1	52	—	—	57	—	—	14	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	27
18	—	—	485	1	1	18	—	—	4	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	28
5	—	—	839	—	—	9	—	—	23	3	3	1	—	—	22	—	—	—	—	—	29
2	—	—	**2**	**5**	**5**	**60**	**65**	**61**	**205**	**117**	**86**	**1 355**	**130**	**108**	**1 380**	**13**	**7**	**33**	**15**	**12**	
1	—	—	—	—	—	41	40	36	61	58	50	293	56	44	17	9	5	11	7	6	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	2	3	1	1	1	—	—	1	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	112	3	3	97	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	22	17	—	—	—	—	8	6	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	17	2	2	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3	2	17	1	1	12	—	—	4	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	10	—	—	100	1	—	3	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	2	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	12
1	—	—	1	5	5	9	10	10	28	7	4	437	19	18	255	—	—	8	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	4	4	7	—	—	12	—	—	101	—	—	1	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	40	3	3	84	—	—	2	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	—	51	—	—	—	—	—	16
—	—	—	1	—	—	7	10	10	63	28	22	274	18	16	27	1	—	1	—	—	17
—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	5	3	28	—	—	4	1	1	1	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	1	1	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—	20	1	—	628	1	1	1	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	1	47	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Butiks- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manl. avdeln. . .	**10 303**	**600**	**597**	**488**	**37**	**37**	**5 745**	**1546**	**1490**	**1052**	**127**	**111**	**2 987**	**298**	**288**
1	Stockholms stad .	3 394	34	32	184	1	1	488	189	169	486	57	44	1 363	186	180
2	Stockholms län .	348	27	27	9	—	—	53	1	1	16	2	2	67	1	1
3	Uppsala län . . .	209	18	18	7	1	1	14	—	—	20	1	1	30	3	3
4	Södermanlands län	27	—	—	6	—	—	77	29	29	5	1	1	13	2	2
5	Östergötlands län	211	10	10	1	—	—	11	2	2	8	1	1	30	—	—
6	Norrköping . . .	519	1	—	16	—	—	111	56	56	28	2	2	94	1	—
7	Jönköpings län .	93	2	2	9	—	—	7	—	—	17	2	2	20	3	3
8	Kronobergs län .	104	1	1	4	—	—	2	—	—	2	—	—	3	—	—
9	Kalmar län . . .	171	5	5	7	—	—	475	53	53	4	—	—	30	—	—
10	Gotlands län . .	29	—	—	7	—	—	54	8	8	—	—	—	3	—	—
11	Blekinge län . .	66	5	5	11	—	—	374	50	45	13	2	2	34	2	2
12	Kristianstads län	111	4	4	2	—	—	37	10	10	10	2	2	32	1	1
13	Malmöh. l.: Malmö	829	35	35	42	1	1	242	94	85	57	4	3	187	8	6
14	Hälsingborg . .	169	2	2	7	—	—	554	231	227	18	—	—	56	3	3
15	Länet i övrigt .	203	15	15	43	11	11	280	99	98	17	—	—	94	15	15
16	Hallands län . .	162	6	6	5	—	—	71	21	21	10	—	—	37	—	—
17	Göteborgs stad .	675	74	74	22	18	18	1 895	386	378	192	48	46	568	65	64
18	Göteb. o. Boh. län	381	31	31	12	—	—	142	34	28	18	2	2	39	1	1
19	Älvsborgs län . .	218	4	4	8	—	—	19	—	—	15	—	—	27	—	—
20	Skaraborgs län .	72	4	4	6	1	1	16	—	—	16	1	1	28	2	2
21	Värmlands län .	653	166	166	13	—	—	37	25	25	21	1	1	21	1	1
22	Örebro län . . .	151	20	20	11	—	—	17	—	—	15	—	—	45	—	—
23	Västmanlands län	89	1	1	9	—	—	22	20	20	5	1	1	6	1	1
24	Kopparbergs län .	110	38	38	4	—	—	4	—	—	10	—	—	12	—	—
25	Gävleborgs län .	297	15	15	12	—	—	272	98	95	18	—	—	44	1	1
26	Västernorrlands l.	457	19	19	19	—	—	339	126	126	6	—	—	42	—	—
27	Jämtlands län . .	96	3	3	1	1	1	3	—	—	9	—	—	24	1	1
28	Västerbottens län	68	3	3	—	—	—	96	10	10	6	—	—	8	1	1
29	Norrbottens län .	391	57	57	11	3	3	33	4	4	10	—	—	30	—	—
	Kvinnl. avdeln. .	—	—	—	**1**	—	—	**175**	**100**	**75**	**224**	**83**	**53**	**465**	**388**	**247**
1	Stockholms stad .	—	—	—	—	—	—	80	44	34	84	34	17	199	159	91
2	Stockholms län .	—	—	—	1	—	—	4	1	—	2	—	—	4	10	1
3	Uppsala län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	8	11	6
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	6	6
6	Norrköping . . .	—	—	—	—	—	—	2	3	3	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	2	3	2
8	Kronobergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
9	Kalmar län . . .	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	4	2	2
10	Gotlands län . .	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	—	—
11	Blekinge län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	3	2	1
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	2	1
13	Malmöh. l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	3	3	2	35	11	11	89	85	73
14	Hälsingborg . .	—	—	—	—	—	—	10	4	4	3	1	1	5	3	3
15	Länet i övrigt .	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	5	4	2
16	Hallands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
17	Göteborgs stad .	—	—	—	—	—	—	43	34	21	69	24	13	85	81	45
18	Göteb. o. Boh. län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
19	Älvsborgs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
20	Skaraborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	3	1	1
21	Värmlands län .	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1	—	—	—
22	Örebro län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	7	2	1
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	4	5	4
24	Kopparbergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	5	5	5	4	4
25	Gävleborgs län .	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	3	—	—
26	Västernorrlands l.	—	—	—	—	—	—	8	6	6	8	—	—	3	1	—
27	Jämtlands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
29	Norrbottens län .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—

Hotell- o. restaurang-rörelse			Land-transport			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Reserv-arbete		
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
621	**17**	**15**	**4 457**	**1 355**	**1 203**	**732**	**45**	**44**	**38**	**17**	**17**	**20 673**	**4402**	**4390**	**2 375**	**2 274**	**2 256**	
330	3	3	1 564	298	255	262	17	16	13	5	5	1 419	2910	2910	183	56	56	1
14	1	1	163	25	21	15	1	1	5	2	2	628	44	43	31	55	53	2
6	—	—	54	19	17	9	—	—	—	—	—	323	56	55	59	65	64	3
3	—	—	36	34	32	7	—	—	1	—	—	259	45	45	14	48	48	4
7	2	2	66	56	52	10	—	—	3	6	6	389	49	49	48	52	52	5
8	—	—	200	26	19	11	—	—	1	—	—	216	14	14	21	—	—	6
12	1	1	66	6	5	4	—	—	—	—	—	334	12	12	19	167	167	7
2	—	—	17	3	2	1	—	—	—	—	—	415	27	23	7	35	35	8
6	—	—	86	57	53	2	—	—	—	—	—	677	31	31	26	85	85	9
4	—	—	20	2	2	3	—	—	—	—	—	141	30	30	—	29	29	10
6	—	—	92	31	30	77	—	—	2	—	—	901	9	9	13	168	155	11
9	1	1	43	5	5	15	—	—	—	—	—	270	44	41	19	76	76	12
39	—	—	371	106	55	20	—	—	2	—	—	782	4	4	62	33	33	13
8	—	—	114	14	12	31	—	—	—	—	—	343	6	6	20	—	—	14
10	3	3	134	44	41	19	4	4	—	—	—	809	124	124	15	249	248	15
1	—	—	43	16	13	13	2	2	—	—	—	209	9	9	9	35	35	16
96	1	1	434	502	483	79	20	20	4	3	3	1 374	316	314	175	10	10	17
4	4	2	121	5	5	11	—	—	—	—	—	715	34	34	178	199	199	18
4	—	—	61	1	1	4	—	—	1	—	—	648	93	93	25	8	8	19
6	—	—	62	7	6	32	—	—	—	—	—	398	33	33	40	58	58	20
6	—	—	105	5	5	11	—	—	—	—	—	1 127	76	73	132	135	134	21
10	1	1	91	12	11	12	1	1	—	—	—	943	28	27	36	89	89	22
1	—	—	20	35	32	6	—	—	—	—	—	384	35	35	18	93	93	23
2	—	—	40	10	10	1	—	—	—	—	—	1 082	45	45	100	15	15	24
5	—	—	96	11	11	15	—	—	—	—	—	1 055	36	36	184	40	40	25
4	—	—	122	11	11	2	—	—	2	1	1	2 089	123	123	326	172	172	26
14	—	—	44	8	8	24	—	—	1	—	—	349	31	31	57	45	45	27
2	—	—	25	5	5	7	—	—	3	—	—	788	7	7	178	42	42	28
2	—	—	167	1	1	29	—	—	—	—	—	1 606	131	131	380	215	215	29
1496	**1144**	**894**	**94**	**388**	**279**	**335**	**368**	**230**	**6 605**	**7 785**	**5295**	**2**	**12**	**12**	**710**	—	—	
620	408	367	42	211	168	183	151	80	2 074	2 423	1775	2	11	11	292	—	—	1
22	21	3	1	2	1	12	21	9	184	360	130	—	—	—	13	—	—	2
14	16	11	—	2	1	1	5	2	125	179	92	—	1	1	22	—	—	3
15	16	10	—	7	4	6	16	8	161	180	118	—	—	—	21	—	—	4
28	39	34	—	4	4	7	3	2	213	194	138	—	—	—	18	—	—	5
3	6	3	—	2	1	—	2	—	45	61	42	—	—	—	1	—	—	6
16	15	7	1	1	1	4	2	2	94	94	58	—	—	—	6	—	—	7
5	5	4	—	—	—	—	—	—	57	60	38	—	—	—	—	—	—	8
12	11	8	2	6	6	2	3	3	142	123	102	—	—	—	17	—	—	9
15	10	7	3	1	1	—	—	—	44	39	33	—	—	—	—	—	—	10
31	28	21	4	11	4	3	5	4	190	214	115	—	—	—	23	—	—	11
44	34	27	—	2	2	4	3	3	182	251	147	—	—	—	8	—	—	12
97	58	40	2	37	16	7	17	16	672	713	589	—	—	—	49	—	—	13
21	20	12	—	4	4	1	2	1	100	114	84	—	—	—	7	—	—	14
19	20	12	—	4	3	1	7	6	163	220	130	—	—	—	11	—	—	15
3	2	2	3	3	3	1	1	1	60	58	37	—	—	—	4	—	—	16
191	140	95	25	60	37	39	58	46	664	1 112	746	—	—	—	141	—	—	17
24	25	14	1	—	—	4	14	11	95	91	47	—	—	—	20	—	—	18
5	6	4	—	—	—	4	13	9	67	70	41	—	—	—	—	—	—	19
7	16	7	—	—	—	6	8	4	114	128	75	—	—	—	15	—	—	20
5	13	7	1	1	1	6	5	4	108	150	95	—	—	—	3	—	—	21
51	18	9	1	10	5	10	6	2	185	247	134	—	—	—	4	—	—	22
30	42	28	2	12	10	9	7	4	154	150	104	—	—	—	26	—	—	23
38	29	26	—	1	—	2	5	2	173	128	91	—	—	—	—	—	—	24
30	16	13	—	1	1	5	3	1	149	100	73	—	—	—	9	—	—	25
32	20	18	3	4	4	8	2	1	97	65	53	—	—	—	—	—	—	26
64	75	74	—	—	—	3	2	2	68	57	53	—	—	—	—	—	—	27
41	26	22	3	2	2	7	6	6	145	148	102	—	—	—	—	—	—	28
13	9	9	—	—	—	—	1	1	80	56	53	—	—	—	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 november 1935.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	77	17 190	13 887	**1 421**	**8·3**	1 276	17 576	1 205	6·9
Bleck- o. plåtslagareförb. .	51	2 394	—	**401**	**16·8**	—	2 370	214	9·0
Bokbindareförbundet . . .	32	5 592	3 740	**354**	**6·3**	181	5 610	462	8·2
Bryggeriindustriarb.-förb. .	105	6 121	1 433	**506**	**8·3**	169	6 441	540	8·4
Byggnadsträarbetareförb. .	202	22 709	—	**7 433**	**32·7**	—	23 237	6 176	26·6
De förenade förbunden . .	49	6 792	2 003	**519**	**7·6**	204	7 756	551	7·1
Elektriska arbetareförb. . .	73	4 665	—	**380**	**8·1**	—	5 587	227	4·1
Gjutareförbundet	106	6 834	1	**428**	**6·3**	—	7 297	397	5·4
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	395	43 758	5 921	**11 124**	**25·4**	1 021	47 711	10 618	22·3
Byggnadsind.-arb. . . .	93	11 938	291	**5 019**	**42·0**	78	14 796	5 376	36·3
Byggnadsämnesind.-arb.	147	9 958	253	**2 894**	**29·1**	49	10 061	2 392	23·8
Glasbruksarb.	37	3 522	96	**294**	**8·3**	21	3 620	289	8·0
Sockerfabriksarb. . . .	14	3 513	585	**289**	**8·2**	110	4 134	401	9·7
Tändsticksarb.	5	1 613	613	**346**	**21·5**	77	1 889	418	22·1
Övriga arb.	99	13 214	4 083	**2 282**	**17·3**	686	13 211	1 742	13·2
Gruvindustriarbetareförb. .	36	5 629	33	**744**	**13·2**	2	5 623	684	12·2
Handelsarbetareförb. . . .	235	25 849	8 792	**2 160**	**8·4**	306	25 732	2 229	8·7
Kommunalarbetareförb. . .	195	29 437	5 433	**2 190**	**7·4**	563	31 240	1 672	5·4
Litografförbundet	17	2 212	117	**70**	**3·2**	4	2 202	78	3·5
Livsmedelsarbetareförb. . .	129	21 625	6 327	**2 883**	**13·3**	614	22 477	3 045	13·5
Metallindustriarb.-förb. . .	248	117 543	5 697	**9 528**	**8·1**	234	114 989	8 135	7·1
Järnbruksarbetare . . .	58	26 530	67	**1 154**	**4·3**	14	26 264	1 048	4·0
Verkstadsarbetare . . .	190	91 013	5 630	**8 374**	**9·2**	220	88 725	7 087	8·0
Murareförbundet	71	7 238	—	**2 236**	**30·9**	—	7 473	1 824	24·4
Målareförbundet	140	10 596	—	**2 916**	**27·5**	—	10 750	877	8·2
Pappersindustriarb.-förb. .	144	31 081	1 321	**3 936**	**12·7**	259	31 748	3 474	10·9
Sadelm.- o. tapetseraref. .	37	1 649	264	**42**	**2·5**	4	1 978	55	2·8
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	41	8 742	3 343	**771**	**8·8**	212	9 563	620	6·5
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	273	13 153	—	**8 282**	**63·0**	—	13 877	8 590	61·9
Stenindustriarbetareförb. .	122	6 719	1	**2 797**	**41·6**	—	7 464	3 157	42·3
Sågverksindustriarb.-förb. .	200	19 021	6	**7 910**	**41·6**	5	21 112	7 739	36·7
Textilarbetareförbundet . .	117	32 478	19 612	**1 630**	**5·0**	900	32 374	1 684	5·2
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 481	1 928	**115**	**4·6**	104	2 461	119	4·8
Transportarbetareförb. . .	115	14 636	217	**2 532**	**17·3**	44	15 442	2 576	16·7
Träindustriarbetareförb. . .	172	12 415	214	**1 495**	**12·0**	10	12 414	1 440	11·6
Tunnbinderiarbetareförb. .	13	171	—	**48**	**28·1**	—	174	30	17·2
Typografförbundet	104	10 004	528	**717**	**7·2**	77	9 932	758	7·6
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	128	7 155	—	**2 315**	**32·4**	—	8 905	2 476	27·8
Summa	**3 637**	**495 889**	**80 818**	**77 883**	**15·7**	**6 189**	**511 515**	**71 652**	**14·0**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	**3 364**	**482 736**	**80 818**	**69 601**	**14·4**	**6 189**	**497 638**	**63 062**	**12·7**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under november månad uppgivits till inalles 362 203, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1934		1935										
	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	17·1	23·7	22·5	20·2	18·5	16·1	12·1	11·2	9·9	10·3	11·0	[1] 12·7	14·4
Ansökn. per 100 lediga platser .	446	446	380	396	351	286	251	239	255	239	230	265	376
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	3·59	·		3·51	·	·	3·71	·	·	3·73	·	·
Sysselsättn.-index (1926–30 = 100)	·	98·8	·	·	99·1	·	·	104·2	·	·	104·6	·	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	24·7	27·2	28·8	28·8	27·1	26·9	23·4	20·3	18·1	18·8	18·8	18·9	18·2
Danmark. Arbetslöshet, i % .	22·3	30·3	29·5	28·3	22·3	18·3	14·4	12·6	12·6	13·7	14·9	17·3	21·6
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	104	134	133	130	102	88	69	63	63	68	72	81	100
Finland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	19	19	22	23	22	18	13	6	4	5	6	10	15
Ansökn. per 100 lediga platser .	271	434	354	391	331	306	235	206	204	214	212	288	343
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	·	·	96·8	·	·	99·2	·	·	107·2	·	·	101·8	·
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	16·3	16·0	17·6	17·5	16·4	15·6	15·5	15·4	15·3	14·9	15·0	14·6	14·6
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 185	2 151	2 397	2 358	2 225	2 114	2 114	2 068	2 045	2 022	2 032	1 982	1 983
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	107·3	107·7	105·7	106·0	107·3	108·6	108·7	109·1	109·3	109·8	110·0	110·1	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	124	128	139	142	138	126	125	130	[2] 82	[2] 83	[2] 83	124	—
Nederländerna Arbetslöshet, i %	33·3	37·4	40·6	40·5	37·0	34·6	34·0	32·9	[1] 33·9	[1] 34·5	34·7	35·1	—
Arbetslöshetsindex	29·6	33·5	35·7	35·2	32·0	30·2	29·6	28·9	29·4	29·8	30·7	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	35·9	39·7	40·3	40·1	37·5	32·6	29·4	27·0	27·0	26·6	26·8	—	—
Tyskland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	2 353	2 605	2 974	2 764	2 402	2 233	2 019	1 877	1 754	1 706	1 714	1 829	1 984
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 122	1 300	1 621	1 540	1 242	1 096	992	947	889	866	861	938	1 038
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	15·5	14·9	14·4	14·7	15·3	15·9	16·4	16·5	16·6	16·7	16·6	16·5	16·5
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	275	308	334	335	315	287	256	238	221	209	205	214	243
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	16·0	20·1	23·8	23·6	20·1	16·8	14·6	13·7	13·5	14·2	14·6	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	82	·	·	76	·	·	79	·	·	81	·	·
Sysselsättn.index (1 kv. 1925 = 100)	·	82	·	·	81	·	·	80	·	·	80	·	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	362	405	468	501	493	459	435	410	384	381	377	378	404
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	408	454	527	546	527	492	466	433	416	416	408	419	458
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	970	962	1 012	956	853	803	755	638	638	628	609	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	2 927	2 739	3 406	3 721	3 121	2 247	1 358	856	752	592	593	977	1 717
Sysselsättn.index (1 jan. 1927 = 100)	110·9	109·4	111·0	117·4	122·2	124·8	133·9	132·2	126·9	128·1	127·8	128·9	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	5 012	7 854	7 604	7 008	6 451	5 975	3 266	1 812	2 077	1 595	1 819	2 311	6 292
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	15·9	19·7	22·4	22·8	21·9	20·4	18·0	15·6	[1] 13·2	[1] 11·7	[1] 11·0	—	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	16·4	19·0	21·0	20·8	19·4	17·6	16·0	14·3	13·6	13·3	12·9	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	669	752	818	833	805	735	666	606	567	558	573	[1] 602	680
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	21	22	22	22	21	21	20	19	19	19	17	16	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	333	381	380	375	348	321	380	339	372	342	359	314	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	14	17	21	22	19	15	12	11	11	9	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	12	16	27	30	27	16	13	11	11	12	13	11	—
Bulgarien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	30	39	36	40	45	40	37	36	34	30	30	—	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	17·5	18·0	18·0	18·2	16·7	17·0	15·9	15·4	15·1	14·2	13·0	—	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	98·9	94·4	94·6	96·4	93·4	95·2	97·6	99·5	101·1	102·7	106·1	107·7	
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	76·8	78·0	78·7	81·2	82·4	82·4	81·1	79·6	79·5	[1] 81·8	83·5	—	—
Arbetslöshet, i %	21·1	21·2	21·0	20·0	19·4	18·7	18·3	18·5	19·4	18·4	[1] 18·4	17·9	17·2
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	18·8	.	·	18·6	·	·	17·8	·	·	15·9	·	·
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	46	44	44	43	44	45	47	49	50	51	51	51	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ofullständiga siffror.

Levnadskostnader under fjärde kvartalet 1935.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundval av från 49 ombudsorter inhämtade prisuppgifter har socialstyrelsen verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan kvartalsskiftet september—oktober 1935 och därpå grundade indexberäkningar.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 58—59) och tabellerna över kreaturs-, kött- och fiskpriser i vissa större städer (sid. 57 och 64) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk*, som i september undergick höjning från 21 till 22 öre per liter för oskummad vara, har varit oförändrat under det nu gångna kvartalet, och priset å separerad vara är likaledes detsamma som vid förra kvartalsskiftet, 7 öre per liter. Å en del ombudsorter ha emellertid höjningar skett även under den senaste kvartalsperioden. Oskummad mjölk har sålunda stigit i pris i Jönköping, Borås och Karlstad med 1 öre per liter samt i Växjö och Tidaholm med 2 öre, varemot sänkning skett i Malmberget med 2 öre. Sistnämnda ombudsort uppvisar fortfarande det högsta noterade priset, 26 öre per liter. *Smörpriserna*, som under förra kvartalet visade nedgång till följd av partiprisets sänkning, ha under fjärde kvartalet icke undergått några nämnvärda förändringar.

Däremot ha *ostpriserna* stigit rätt kraftigt, särskilt i parti. Sveriges allmänna lantbrukssällskaps partinotering för helfet västgötaost med c:a fyra månaders lagring utgjorde i december 1·55 kr. per kg mot 1·25 i september. Uppgången i detaljpriserna har som vanligt i fråga om ost gått långsammare, och prissättningen är för närvarande mycket olika å skilda orter. De högsta noteringarna å helfet ost med intill fyra månaders lagring uppvisa Västervik, Norrköping och Visby med resp. 2·20, 2·11 och 2·09 kr. per kg, de lägsta Kristianstad och Landskrona med resp. 1·70 och 1·72 kr. Medelpriset för samtliga ombudsorter var i december 1·91 kr. per kg för helfet och 1·40 kr. för halvfet vara mot resp. 1·76 och 1·28 kr. i september samt 1·71 och 1·28 kr. ett år tidigare.

Färska ägg ha undergått den för årstiden vanliga prisutvecklingen. Lantbrukssällskapets partinotering, som vid förra kvartalsskiftet stod i 1·26 kr. per kg (1 tjog = 1·2 kg), steg till 1·74 kr. i slutet av oktober men sjönk i december till 1·54 kr. Medelpriserna utgjorde i detaljhandeln under resp. kvartalsmånader 2·38, 2·64 och 2·46 kr. per tjog mot 1·89 kr. i sistlidne september och 2·38 kr. i december 1934.

Potatispriserna ha sjunkit med i medeltal 2 öre per 5 liter sedan förra kvartalet. Medelpriset för december utgjorde 44 öre mot 38 öre ett år tidigare. *Gula ärter* utvisa ingen nämnvärd prisförändring sedan september men ligga för närvarande nära 15 % under prisnivån för ett år sedan. *Bruna bönor*, som ytterligare stigit något i pris, äro däremot c:a 15 % dyrare än i fjol. *Havregryn och risgryn* förete en helt obetydlig stegringstendens under det gångna året.

Mjölnoteringarna utvisa varken i parti eller detalj några nämnvärda förändringar under kvartalet. I stort sett torde detta kunna sägas även om *brödpriserna*, om ock en svag stegringstendens för vissa brödsorter kan förmärkas. Av större intresse är att iakttaga prisfördyringen å mjöl och bröd sedan förkrigstiden. Under det att sammalet rågmjöl är endast c:a 15 % samt vetemjöl och rågsiktmjöl c:a 25 % dyrare än 1914, utgör ökningen för grovt spisbröd och mjukt vetebröd, bakat med mjölk, c:a 45 %, för sötlimpa och grovbröd (surlimpa, ankarstock) c:a 50 %, mjukt vetebröd, bakat med vatten, c:a 65 % samt för skorpor c:a 75 %. Prisfördyringen å bröd utgör sålunda under sagda tid i genomsnitt c:a 55 % mot c:a 20 % för mjöl.

De under den gångna kvartalsperioden, ävensom under året i sin helhet inträffade prisfluktuationerna å *slaktdjur* samt å *kött och fläsk* framgå av följande sammanställning, varvid emellertid direkta jämförelser mellan partipriserna och detaljhandelspriserna böra göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

Genomsnittlig prisförändring i %	September 1935—december 1935				December 1934—december 1935			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	−1·1	+8·3	0·0	+6·8	+21·4	+18·9	+30·4	+42·4
Kött: partihandelspris	−3·8	+7·3	+1·8	+7·9	+29·5	+12·4	+16·2	+53·5
detaljhandelspris	+1·6	+3·4	−4·7	+1·6	+18·2	+14·2	+ 9·7	+34·2

Som synes ha de under kvartalet inträffade prisförskjutningarna i stort sett icke haft större betydelse, varemot prisnivån under loppet av det gångna året utmärkes av en genomgående och delvis väsentlig uppgång. Denna uppgång har kraftigast berört priserna å slaktdjur samt å kött och fläsk i parti. Inom detaljhandeln har stegringen i allmänhet varit väsentligt mindre. Fläskprisets uppgång torde dock få anses ganska kraftig även i minut.

Färsk fisk utvisar under kvartalet en del mindre förskjutningar i övervägande nedåtgående riktning, varemot *salt sill* ytterligare fördyrats till följd av höstens dåliga fångster; medelpriset härå i december utgjorde 87 öre per kg mot 72 öre vid förra kvartalsskiftet och 47 öre ett år tidigare.

Kaffepriserna ha i stort sett icke undergått någon förändring inom detaljhandeln sedan förra kvartalsskiftet, och medelpriset å rostad santosblandning kvarstår oförändrat vid 2·87 kr. per kg. Ett år tidigare stod medelnoteringen i 3·02 kr.

Priserna å *frukt och grönsaker* ha undergått en del förskjutningar i växlande riktning, delvis av säsongartad natur. Äpplen ha sålunda stigit i pris med i medeltal 27 öre per kg och apelsiner ha sjunkit med i genomsnitt 14 öre per dussin. Vidare ha bananer undergått prissänkning med i medeltal 30 öre per kg och katrinplommon med 9 öre. Decemberpriserna å äpplen och apelsiner ligga i genomsnitt 6 % över fjolårets prisnivå, under det att bananer och katrinplommon äro c:a 10 % billigare än för ett år sedan.

Vad slutligen *bränsle och lyse* beträffar, ha de under kvartalet inträffade prisförändringarna varit av mindre betydelse, och indextalet för denna post kvarstår, liksom ett kvartal tidigare, vid 138 mot 137 vid förra årsskiftet.

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1931—december 1935.
Indextal (1931 = 100).

År	Mejeriprod. o. ägg (7 varuslag)	Mjöl (3 varuslag)	Bröd (8 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (7 varuslag)	Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)	Specerier (7 varuslag)	Maltdrycker o. tobak (3 varuslag)	Samtliga livsmedel	Bränsle o. lyse (9 varuslag)	Livsmedel, bränsle och lyse[1]
1931	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	**100**
1932	93	93	99	90	87	106	109	101	97	95	**97**
1933	92	92	97	85	84	89	108	104	93	90	**93**
1934	98	90	95	85	85	87	109	105	95	89	**94**
1935	100	96	95	102	90	96	107	104	100	90	**99**
1934 4:e kv. . .	99	91	94	90	85	87	110	105	96	89	**96**
1935 1:a kv. . .	98	94	94	92	85	91	110	104	97	90	**96**
2:a kv. . .	99	97	95	97	83	98	106	104	98	90	**97**
3:e kv. . .	101	97	95	108	92	102	106	104	101	90	**100**
4:e kv. . .	101	97	95	111	101	92	106	104	102	90	**101**
september .	101	97	95	109	98	94	105	104	101	90	**100**
oktober . .	102	96	95	111	102	89	105	104	102	90	**101**
november .	101	97	95	112	101	92	106	104	102	90	**101**
december .	101	97	95	111	100	94	106	104	102	90	**101**

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från och med 1931 till och med december 1935, meddelas i tabellen här ovan en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. Beträffande prisutvecklingen för tiden före 1931 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 72 samt efterföljande serie av indextal för livsmedel, bränsle och lyse, som beräknats på liknande sätt som indextalen för samtliga levnadskostnader.

[1] Beträffande grupperingen av de olika varuslagen hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 326. Livsmedelsposten har kompletterats på sätt som angivits i samma årg. sid. 320.

	Juli	Årsmedeltal									1935						
	1914	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	okt.	nov.	dec.
Indextal	100	153	154	150	140	131	127	123	124	130	127	128	132	133	132	133	133

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna under fjärde kvartalet *med 1931 års prisnivå, befinnes det, att bränsle och lyse sjunkit med 10* enheter, rotsaker och frukt med 8 samt mjöl och bröd med resp. 3 och 5 enheter. Kött visar däremot uppgång med 11 enheter, specerier och maltdrycker med resp. 6 och 4 enheter samt mejeriprodukter och ägg, ävensom fisk med 1 enhet. Den kraftiga prisstegringen å kött, som inträffat under det senare halvåret, torde till stor del bero på de prisreglerande åtgärderna från statens sida, vilka jämväl torde ha bidragit till den stigande tendensen för mejeriprodukter och ägg.

Bostads- och skatteposterna ha vid detta tillfälle icke blivit föremål för omräkning.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549 och årg. 1922, sid. 155 samt årg. 1932, sid. 321.

Den nu slutförda undersökningen visar, att prisnivån inom detaljhandeln stigit något sedan förra kvartalsskiftet, huvudsakligen beroende på höjda priser å skodon. Det särskilda indextalet för beklädnadsposten steg sålunda från 167 till 168, vilket utvisar samma prisnivå som vid förra årsskiftet.

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig på dels priser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att den genomsnittliga prisnivån icke undergått någon förändring sedan förra kvartalet, och indextalet för hela utgiftsposten kvarstår därför vid 173 mot 174 för ett år sedan. Till nedgången under året ha bland annat bidragit något billigare priser å inventarier, tvätt och järnvägsbiljetter ävensom lägre räntesatser.

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 50 angivna indextalen, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter» samt åsyftar närmast att belysa förhållandena inom städer och stadsliknande samhällen.

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar avser prisläget omkring den 1 januari 1936 och hänför sig närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. och

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex 1914—1936.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	**100**
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	**139**
1917	maj	174	108	190	170	109	130	**152**
	sept.	180	112	240	210	109	150	**166**
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	**192**
	1 april	229	112	280	270	114	185	**203**
	1 juli	258	112	286	285	114	195	**219**
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	**242**
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	**267**
	1 april	327	120	367	320	160	215	**265**
	1 juli	318	120	326	310	160	210	**257**
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	**257**
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	**259**
	1 april	287	130	333	370	290	230	**265**
	1 juli	287	130	372	390	290	235	**270**
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	**281**
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	**271**
	1 april	247	155	316	295	372	235	**249**
	1 juli	231	155	264	270	372	225	**236**
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	**231**
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	**216**
	1 april	184	163	196	225	264	200	**195**
	1 juli	178	163	188	210	264	195	**190**
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	**190**
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	**183**
	1 april	164	163	188	199	211	188	**177**
	1 juli	158	163	185	196	211	188	**174**
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	**177**
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	**176**
	1 april	160	178	183	192	173	185	**173**
1924	1 juli	155	178	182	192	173	183	**171**
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	**174**
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	**178**
	1 april	171	186	179	192	162	182	**177**
	1 juli	168	186	177	191	162	181	**176**
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	**175**
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	**174**
	1 april	158	188	170	188	185	179	**178**
	1 juli	156	188	168	187	185	180	**172**
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	**171**
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	**171**
	1 april	149	198	180	181	184	179	**170**
	1 juli	148	198	176	180	184	179	**169**
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	**172**
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	**171**
	1 april	152	199	166	184	183	179	**171**
	1 juli	156	199	164	185	183	179	**173**
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	**172**
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	**170**
	1 april	151	200	165	185	187	178	**171**
	1 juli	148	200	161	184	187	178	**169**
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	**170**
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	**167**
	1 april	140	205	160	181	176	178	**165**
	1 juli	138	205	159	180	176	178	**164**
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	**163**
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	**161**
	1 april	130	206	155	175	173	177	**160**
	1 juli	127	206	153	173	173	176	**158**
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	**158**
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	**157**

1931 = 100

1932	1 april	97	100	97	97	99	100	**98**
	1 juli	96	100	95	97	99	101	**98**
	1 okt.	97	100	94	96	98	100	**98**
1933	1 jan.	95	100	92	95	98	100	**97**
	1 april	92	98	91	94	108	99	**96**
	1 juli	93	98	90	93	108	99	**96**
	1 okt.	95	98	89	94	109	99	**97**
1934	1 jan.	93	98	88	94	109	99	**96**
	1 april	93	98	89	95	110	99	**96**
	1 juli	95	98	88	95	110	99	**97**
	1 okt.	96	98	89	96	109	99	**98**
1935	1 jan.	96	98	89	97	109	99	**97**
	1 april	97	96	90	96	103	98	**97**
	1 juli	100	96	90	96	103	98	**98**
	1 okt.	101	96	90	96	103	98	**99**
1936	1 jan.	102	96	90	97	103	98	**99**

Juli 1914 = 100

1932	1 april	125	206	149	168	172	177	**157**
	1 juli	124	206	146	168	172	177	**156**
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	**156**
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	**154**
	1 april	119	202	139	163	187	175	**153**
	1 juli	120	202	138	162	187	175	**153**
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	**154**
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	**153**
	1 april	120	202	136	165	191	174	**153**
	1 juli	123	201	136	166	191	174	**155**
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	**155**
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	**155**
	1 april	126	198	137	167	178	174	**155**
	1 juli	129	198	137	167	178	174	**156**
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	**157**
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	**158**

1931 av omkring 3 500 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna indexserie hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 318.

Resultatet av indexräkningen redovisas i ovanstående tabell.

Utgår man till en början från medelprisnivån år 1931 = 100, finner man, att jämförelsetalet vid senaste kvartalsskifte kvarstår vid 99. Anknytes vidare denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, befinnes, att indextalet stigit sedan förra kvartalsskiftet med en enhet från 157 till 158. Av de i beräkningarna ingående sex huvudposterna ha emellertid denna gång endast livsmedel och beklädnad stigit med vardera 1 enhet, varemot övriga poster kvarstå oförändrade.

En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tabell.

Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige.

(1914 = 100)	Socialstyrelsens index för		Kommerskollegii partiprisindex											Sv. finansdn. partiprisindex
	samtl. levnadskostnader	livsmedel, bränsle, lyse	Samtliga varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabiliska livsm.	Animaliska livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1926	172	157	150	140	150	155	138	160	146	144	118	189	120	143
» 1927	169	151	146	138	151	148	137	153	151	128	117	176	119	140
» 1928	173	157	151	146	155	150	143	157	148	140	111	185	146	149
» 1929	169	149	139	134	139	142	133	144	125	137	120	175	128	132
» 1930	164	140	123	116	128	123	121	124	108	122	112	140	114	113
» 1931	158	130	110	107	115	109	109	111	104	106	101	119	98	105
» 1932	156	127	108	109	107	108	104	111	107	99	96	119	86	100
» 1933	153	122	106	107	104	107	105	108	105	93	97	119	91	102
» 1934	155	125	114	111	113	115	111	116	106	109	98	133	94	107
dec./jan. 1935	155	126	115	113	115	116	111	118	104	118	101	132	96	107
mars/apr. »	155	127	115	111	118	116	112	118	106	118	98	129	96	108
juni/juli »	156	130	116	113	119	115	114	117	106	122	99	130	99	112
sept./okt. »	157	132	115	111	120	114	113	116	101	124	98	128	102	111
okt./nov. »	.	132	117	116	123	115	116	118	103	127	101	129	111	113
nov./dec. »	.	133	118	116	123	116	116	119	103	126	104	132	112	114
dec./jan. 1936	158	133	118	116	124	116	116	120	103	126	105	133	111	113

Riksbankens konsumtionsprisindex.

Prisutvecklingen under det förflutna året för de olika konsumtionsgrupper, som ingå i riksbankens konsumtionsprisindex, framgår av tabellen å sid. 55, som utgör en fortsättning av förut publicerade liknande tabeller (se Soc. Medd. årg. 1934, sid. 65 och sid. 498, och 1935, sid. 50).

Då det är av intresse att jämföra konsumtionsprisnivåns förändring under det gångna året med utvecklingen under närmast föregående år, har nedan gjorts en sammanställning av generalindextalets årliga förändringar:

År och månad	Generalindex	Förhöjning på grund av indirekta skatter	Generalindex med avdrag för skattehöjn.	Procentuell förändring under året
December 1930	102·9	—	102·9	—
» 1931	100·2	—	100·2	— 2·7
» 1932	100·6	1·05	99·5	— 0·7
» 1933	98·5	0·44	97·0	— 2·5
» 1934	99·8	0·06	98·2	+ 1·2
» 1935	101·0	—	99·4	+ 1·2

De indirekta skatter, vilkas prishöjande effekt här beräknats, avse nästan uteslutande skatterna å sprit- och maltdrycker, viner och tobak. Margarinaccisen liksom de övriga åtgärder, vilka ingå i stödåtgärderna för jordbruket, ha ej medtagits. Dessa senare åtgärder kunde fram till juni 1934 beräknas ha höjt generalindextalet med cirka 2 %; under den därpå följande tiden kan deras effekt kanske anslås till 1·5 %, varför totaleffekten skulle uppgå till cirka 3·5 %, räknat från början av år 1932 till innevarande tid. Med hänsyn till att dessa åtgärder varit av en annan karaktär och haft ett annat syftemål än de vanliga indirekta konsumtionsskatterna, synes det vara lämpligt att hålla isär deras inverkan på den allmänna prisnivån.

Vad som frapperar i denna översikt är, att prisnivån föll så kraftigt under år 1933, trots att mjölkregleringen redan under detta år trätt i kraft och verkat i prishöjande riktning. Botten nåddes under slutet av år 1933, alltså tre kvartal efter omslaget i partiprisutvecklingen. Det prisfall, som ägde rum under år 1933, har sedan kompenserats av prisstegringarna under 1934 och 1935, så att prisnivån nu ligger på ungefär samma höjd som vid slutet av år 1932, om de indirekta skatternas prishöjande effekt frånräknas.

Generalindextalets höjning under år 1934 beror dels på mjölkregleringen, dels på den prisstegring för kött (14 %) och fläsk (10 %), som då pågick sedan årets början, vartill kommer en höjning av textilpriserna. För den procentuellt lika stora höjningen under år 1935 spelar mjölkregleringen ej någon roll; den fortsatta prisstegringen för kött (17 %) och fläsk (30 %) blir nu av större betydelse, vartill komma nya prishöjningar för gruppen ägg och fisk (i genomsnitt cirka 16 %) och gruppen potatis, mjöl och bröd (9 %), bränsle och lyse (2 %).

Av det ovan anförda framgår, att prishöjningen under år 1935 varit nästan helt lokaliserad till grupperna födoämnen samt bränsle och lyse. De övriga grupperna ha tvärtom visat en tämligen genomgående prissänkning.

Under 1935 års första kvartal visade priserna inom detaljhandeln en påfallande stabilitet. Generalindextalet i riksbankens konsumtionsprisindex förblev hela tiden 100·0 (sept. 1931 = 100). Under april började emellertid de statliga stödåtgärderna för vissa jordbruksprodukter att göra sig mera gällande: Fläskpriset blev föremål för en betydande höjning och samtidigt inträdde även en stegring av köttpriset. Trots dessa höjningar förblev generalindextalet dock oförändrat i 100·0 under april, beroende på att äggpriset just då nådde botten-

Riksbankens konsumtionsprisindex dec. 1934—dec. 1935 (sept. 1931 = 100).

	1934	1935											Förändring i %	
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	dec. 1934–dec. 1935	sept. 1935–dec. 1935
Födo- och njutningsämnen	*102·4*	*103·0*	*103·2*	*103·4*	*103·7*	*104·9*	*106·9*	*107·7*	*106·7*	*105·4*	*106·0*	*107·1*	*107·4*	+ *4·9*	+ *1·9*
Mjölk, smör, ost, margarin	104·9	104·5	104·4	104·4	104·3	104·3	104·5	103 5	103·4	102·7	102·9	103·7	103·8	— 1·0	+ 1·1
Kött	88·7	90·1	90·5	90·5	93·0	95·1	96·6	99·8	100·4	102·3	102·5	101·9	103·4	+ 16·6	+ 1·1
Fläsk	95·9	100·1	101·6	100·6	102·8	104·6	117·7	120·6	119·4	122·9	125·9	127·3	124·7	+ 30 0	+ 1·5
Ägg, fisk	95·5	91·4	91·4	92·5	84·0	86·4	89·9	93·2	102·8	102·8	111·5	112·1	110·3	+ 15·5	+ 7·3
Potatis, mjöl, bröd m. m.	88·7	89·6	90·0	90·2	91·4	92·4	93·5	93·8	89·4	95·7	96·0	95·9	96·6	+ 8·9	+ 0·9
Trädgårdsprodukter	90·5	96·6	97·3	99·7	102·5	117·0	122·5	130·4	113·9	75·0	73·5	84·6	93·5	+ 3·3	+ 24·7
Specerier, kolonialvaror	106·9	105·4	105·9	106·7	106·6	106·4	106·2	106·2	106·2	104·2	103·6	103·6	102·1	— 4·5	— 2·0
Drycker, tobak m. m.	118·4	118·4	117·8	117·8	117·8	117·8	118·0	118·0	118·0	118·4	118·4	118·4	118·4	± 0	± 0
Bränsle och lyse	*94·1*	*94·3*	*94·6*	*94·6*	*94·9*	*94·6*	*93·7*	*94·0*	*94·1*	*95·1*	*95·2*	*95·5*	*96·0*	+ *2·0*	+ *0·9*
Beklädnad	*99·6*	*99·3*	*98·6*	*98·1*	*97·9*	*97·9*	*97·5*	*97·5*	*97·6*	*97·4*	*97·2*	*97·3*	*97·5*	— *2·1*	+ *0·1*
Kläder	103·3	102·8	102·1	101·5	101·4	101·4	101·0	100·8	101·0	100·5	100·4	100·4	100·4	— 2·8	— 0·1
Skodon	91·1	90·8	90·5	90·1	89·5	89·5	89·2	89·7	89·7	90·2	89·8	89·9	90·4	— 0·8	+ 0·2
Inventarier	*98·3*	*98·2*	*98·2*	*98·3*	*98·4*	*98·4*	*98·2*	*98·3*	*98·2*	*98·0*	*97·9*	*97·5*	*97·4*	— *0·9*	— *0·6*
Möbler och husgeråd	96·0	95·9	95·6	95·8	95·7	95·8	95·7	95·7	95·7	95·5	95·4	95·4	95·4	— 0·6	— 0·1
Övriga inventarier	102·5	102·5	102·8	103·0	103·3	103·2	103·0	103·0	102·9	102·7	102·7	101·3	100·9	— 1·6	— 1·8
Bostad	*(97·6)*	—	—	—	*96·3*	—	—	—	—	—	—	—	—	— *1·3*	± *0*
Övriga utgifter	*98·2*	*98·2*	*98·3*	*98·4*	*98·4*	*98·3*	*98·2*	*98·1*	*98·0*	*96·9*	*97·0*	*97·0*	*97·0*	— *1·2*	+ *0·1*
Tvätt, hygien	96·7	96·7	97·4	97·8	98·2	97·2	97·7	97·3	96·9	97·2	97·7	97·6	97·6	+ 0·9	+ 0·4
Böcker, nöjen, resor	99·0	99·1	99·1	99·1	99·0	99·0	98·7	98·7	98·7	96·9	96·9	96·9	97·0	— 2·0	+ 0·1
Offentliga tjänster	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	96·8	± 0	± 0
Generalindex	**99·8**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·4**	**101·0**	**101·3**	**100·9**	**100·3**	**100·5**	**100·8**	**101·0**	+ 1·2	+ 0·7
Generalindex efter elimination av säsongrörelser	99·5	99·7	99·7	99·7	99·6	99·9	100·3	100·7	100·5	100·3	100·6	100·7	100·7	+ 1·2	+ 0·4

läget för året samt att det av socialstyrelsen under denna månad publicerade indextalet för bostad visade en sänkning av 1·3 % i förhållande till föregående uppgift.

Under andra och tredje kvartalet fortsatte oavbrutet prisstegringen för fläsk och kött. Oaktat smörpriset den 1 juli sänktes med 15 öre per kg. nådde generalindextalet under juli den högsta siffran (101·3) sedan sommaren 1932. Om man emellertid eliminerar den säsongmässiga stegringen av priset på trädgårdsprodukter, som i fråga om här medräknade varuslag är kraftigast framträdande under denna månad, reduceras generalindextalet till 100·7.

Under sensommaren medförde den kraftiga sänkningen av priset på grönsaker en tillfällig nedgång av generalindextalet, som för september utvisade siffran 100·3.

Årets sista kvartal medförde åter en höjning av generalindextalet, som vid årsskiftet 1935/36 steg till 101·0. Fläskpriset nådde visserligen sitt högsta läge redan under november månad och har därefter på grund av den till Sverige öppnade importen av fläsk visat en mindre reducering. Denna i förening med den alltsedan september förekommande prisnedgången på vissa kolonialvaror har icke helt förmått kompensera den sedan oktober pågående höjningen av priset på vissa mejerivaror och de till största delen av säsongen orsakade prishöjningarna på ägg och grönsaker.

Bränsle och lyse har under så gott som hela året varit föremål för en sakta stigande prisrörelse, medan de återstående i indexen ingående grupperna, beklädnad, inventarier och »övriga utgifter» på det hela taget rönt en utveckling i motsatt riktning med undantag av skodon, som under årets sista månader undergått en liten höjning — en följd av de under senare halvåret höjda läderpriserna.

Kreaturs- och köttpriser för Stockholm, Linköping, Norrköping, Malmö och Göteborg 1913 samt 1932—december 1935.

Kreatur spriser [1] (öre per kg levande vikt).	1913	1932	1933	1934	1935	Dec. 1934	Juli 1935	Aug. 1935	Sept. 1935	Okt. 1935	Nov. 1935	Dec. 1935
Kor:												
Extra prima	61	43	40	51	63	55	66	68	69	70	68	67
Kl. 1	55	38	35	46	57	49	60	61	62	64	62	61
» 2	50	32	29	39	48	39	52	54	54	55	53	51
» 3	41	23	21	30	38	28	42	43	43	43	41	39
Kvigor (o. stutar):												
Extra prima	66	51	47	57	69	61	71	74	74	76	75	74
Kl. 1	60	45	42	52	63	54	67	68	68	70	70	69
» 2	50	37	34	43	52	44	54	56	57	58	57	56
Tjurar:												
Extra prima	65	41	38	52	64	59	68	70	70	70	68	67
Kl. 1	62	36	35	48	61	55	64	66	67	66	64	62
» 2	58	34	32	45	57	51	60	62	63	63	61	60
» 3	50	31	28	40	50	43	53	55	56	56	54	53
Oxar:												
Extra prima	63	43	40	50	62	55	65	67	68	69	68	67
Kl. 1	57	39	36	46	58	51	61	63	63	65	64	63
» 2	48	29	26	36	44	40	46	48	48	50	49	48
Kalvar:												
Sötmjölks-	70	63	58	67	75	70	73	77	76	73	76	82
Skummjölks-	57	42	39	47	55	52	52	56	55	53	55	61
Får:												
Yngre	58	61	54	53	58	46	65	59	57	57	55	57
Äldre, feta	53	35	33	35	39	31	43	38	38	39	39	40
Svin:												
Slakterisvin	82	61	59	56	83	66	84	84	88	93	93	94
Rena, större	81	57	56	54	82	65	84	83	87	92	92	92
Suggor	68	35	34	31	57	38	56	58	63	72	75	70
Köttpriser [2] (öre per kg hel kropp).												
Ox-, kvig- och kokött:												
Kl. 1	·	80	74	91	109	95	114	117	117	121	118	116
» 2	·	64	59	77	94	77	100	103	103	105	102	101
» 3	·	44	41	60	77	58	85	88	86	85	78	77
Tjurkött:												
Kl. 1	·	68	64	83	103	87	111	113	114	115	111	109
» 2	·	57	53	72	92	75	99	101	103	104	101	100
Gödkalvkött:												
Sötmjölkskalvar Kl. 1	·	109	102	115	123	118	119	124	122	119	121	129
» 2	·	97	85	100	113	107	108	114	113	108	111	123
Skummjölkskalv. » 1	·	74	68	84	94	90	90	94	94	92	93	103
Lamm	·	140	133	138	—	—	—	—	—	—	—	—
Får: fullt feta	·	117	107	110	118	99	125	116	113	113	112	115
Svin (slakterifläsk):												
Kl. 1 (50— 75 kg)	·	86	84	80	114	94	115	114	121	128	125	130
» 2 (75—100 »)	·	83	80	76	111	89	114	113	118	126	124	125
Suggor, feta	·	51	50	46	80	55	78	81	88	100	102	97
» mindre feta	·	42	40	36	68	44	67	70	76	86	88	82

[1] För 1913 föreligga inga uppgifter från Linköping och Norrköping. För vissa varuslag saknas uppgifter tillfälligtvis eller under längre perioder för en eller flera av orterna. — [2] Fr. o. m. april 1935 saknas noteringar för Stockholm.

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1920	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
1	Mjölk: oskummad	l	14	15	44	21	22	22	21	21	20	20	21	21
2	separerad	»	6	6	19	8	8	8	8	8	7	7	7	7
3	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	657	339	351	339	284	255	235	244	276	268
4	mat- (lands-)	»	213	218	651	306	322	305	265	240	220	224	253	253
5	Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	164	162	524	236	237	231	195	190	175	147	170	177
6	halvfet, » »	»	121	119	374	171	172	167	144	141	131	109	125	129
7	Margarin, växt-, ej smörblandat	»	135	144	376	148	140	133	138	129	125	127	141	135
8	Ägg, svenska, färska	tjog	159	171	578	232	241	241	211	193	170	161	168	184
9	Potatis: gammal	5 l	28	30	60	51	64	47	42	44	44	36	36	43
10	»	hl	·	·	963	783	1061	734	640	679	677	519	519	640
11	färsk, svensk	5 l	46	80	191	158	143	104	82	124	78	77	62	92
12	Gula ärter, svenska	kg	31	35	69	57	62	54	36	32	31	33	42	48
13	Bruna bönor, holländska	»	48	49	130	58	84	87	52	43	47	48	53	62
14	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	33	91	48	45	43	41	39	36	36	35	38
15	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	23	56	31	32	29	25	24	24	24	23	24
16	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	29	73	43	43	39	35	35	33	32	31	33
17	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	42	101	47	51	46	38	36	39	32	34	35
18	ris-, burma- el. svenska prima	»	41	41	176	53	54	54	52	46	43	42	41	40
19	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	43	111	73	75	71	66	64	62	61	59	59
20	hårt knäckebröd	»	·	·	139	95	97	95	89	88	87	85	84	82
21	sötlimpa eller siktbröd	»	38	40	105	65	65	64	62	61	60	58	58	58
22	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	31	71	48	48	48	46	46	47	46	45	45
23	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	254	154	153	150	145	141	138	136	134	132
24	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	46	128	77	77	76	75	75	74	72	71	72
25	billigaste sort » » mjölk	»	60	61	145	94	94	93	90	89	88	86	84	85
26	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	·	·	·	·	·	·	101	100	98	97
27	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	398	197	190	189	189	181	163	148	156	179
28	soppkött	»	100	95	333	164	158	156	155	150	131	114	121	143
29	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	493	240	238	239	238	225	206	188	198	217
30	spädkalv	»	72	70	274	144	140	144	145	138	126	114	117	129
31	Fårkött, färskt, stek	»	133	130	431	225	225	230	231	218	201	187	192	205
32	Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	·	·	·	·	·	·	159	142	147	172
33	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	129	449	191	205	226	210	147	141	142	136	177
34	salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	137	470	199	210	232	217	153	147	148	141	182
35	» amerikanskt (ryggfläsk)[1]	»	·	·	364	223	213	228	227	195	177	174	158	170
36	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	191	124	122	127	127	121	115	109	107	110
37	gädda	»	108	110	312	185	179	191	190	182	171	157	152	153
38	sill	»	34	35	102	67	66	68	70	68	63	61	62	62
39	strömming	»	38	39	106	69	66	67	67	68	62	59	57	57
40	torsk	»	55	57	139	95	92	100	100	97	92	89	87	89
41	rödspotta (spätta)	»	79	81	219	151	152	157	155	154	150	148	143	145
42	kolja	»	·	·	152	118	117	126	124	124	122	116	113	116
43	Salt sill, prima islands-	»	45	45	120	66	57	61	68	56	38	40	49	62
44	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	156	96	95	96	96	85	73	68	63	66
45	Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	·	·	·	·	·	·	322	313	301	291
46	Socker, bit-	»	67	65	168	72	64	54	45	42	47	47	46	46
47	Salt, matsalt	»	·	10	31	19	18	17	17	16	16	16	16	15
48	Äpplen, ät-	»	·	·	·	·	·	·	·	·	127	105	97	101
49	Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	·	·	·	·	·	·	138	115	111	115
50	Bananer, prima	kg	·	·	·	·	·	·	·	·	164	166	161	160
51	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	·	·	·	·	·	·	108	107	106	101
52	Vitkål, svensk	»	·	·	·	·	·	·	·	·	30	23	24	24
53	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	·	·	·	·	·	·	·	·	22	24	24	24
54	Svagdricka	l	6	6	16	15	15	15	16	16	16	16	16	15
55	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	·	·	·	·	·	·	36	35	35	35
56	Fotogen, Water White	l	20	21	60	31	29	29	29	24	23	24	22	20
57	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	·	·	·	·	·	·	17	17	17	17
58	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	740	2895	1330	1300	1260	1220	1165	1070	945	920	945
59	barr-, » »	»	575	595	2310	1010	980	945	920	890	820	725	715	730
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	411	2069	794	713	703	688	651	633	620	613	613
61	hushålls-(fyrkol), prima, »	»	234	242	1664	383	331	340	323	300	292	288	287	291
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	·	·	·	·	·	·	445	434	437	452
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	·	·	·	·	·	·	·	·	427	419	421	436

[1] Uppgifterna avse sidfläsk t. o. m. januari 1935.

Dec. 1934	Jan. 1935	Febr. 1935	Mars 1935	April 1935	Maj 1935	Juni 1935	Juli 1935	Aug. 1935	Sept. 1935	Okt. 1935	Nov. 1935	Dec. 1935	Höjn. eller sänkn. i % dec. 1913—dec. 1935	Höjn. eller sänkn. i % dec. 1934—dec. 1935	
21	21	21	21	21	21	21	21	21	22	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8	1
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	+ 16·7	0·0	2
277	277	276	275	275	275	276	265	259	259	259	260	260	+ 7·9	— 6·1	3
258	258	256	256	255	256	257	250	246	247	249	251	252	+ 14·5	— 2·3	4
171	172	173	173	174	174	174	175	174	176	180	188	191	+ 15·8	+ 11·7	5
128	127	124	125	127	127	127	128	127	128	131	137	140	+ 13·8	+ 9·4	6
146	146	146	142	135	133	133	133	133	131	131	131	131	— 5·1	— 10·3	7
238	185	187	175	126	127	142	149	185	189	238	264	246	+ 13·4	+ 3·4	8
38	38	40	40	41	42	45	44	42	46	44	44	44	+ 69·2	+ 15·8	9
561	565	585	609	620	635	675	705	591	693	668	667	671	·	+ 19·6	10
—	—	—	—	—	—	—	124	59	—	—	—	—	—	—	11
48	49	51	52	52	52	52	52	51	43	42	42	42	+ 35·5	— 12·5	12
58	59	59	60	60	60	61	61	61	62	65	67	67	+ 45·7	+ 15·5	13
36	36	37	37	38	38	38	38	38	38	38	38	38	+ 22·6	+ 5·6	14
23	24	24	24	24	24	24	25	25	24	24	24	24	+ 14·3	+ 4·3	15
32	32	32	32	33	33	33	33	33	33	32	33	33	+ 26·9	+ 3·1	16
35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	36	36	0·0	+ 2·9	17
40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	41	0·0	+ 2·5	18
59	59	59	59	59	59	59	59	59	59	59	60	60	+ 46·3	+ 1·7	19
83	82	82	82	82	82	82	82	82	82	82	82	82	·	— 1·2	20
57	58	58	57	57	58	58	58	58	58	58	58	58	+ 52·6	+ 1·8	21
45	45	45	44	44	45	45	45	45	45	45	45	45	+ 50·0	0·0	22
132	133	133	132	132	131	131	132	132	132	131	132	132	+ 76·0	0·0	23
71	71	71	71	71	72	72	72	73	73	73	73	73	+ 65·9	+ 2·8	24
84	84	84	85	85	85	84	85	85	85	85	86	86	+ 43·3	+ 2·4	25
97	97	96	96	96	97	97	97	98	97	97	99	98	·	+ 1·0	26
163	164	165	166	168	172	177	184	188	190	192	193	191	+ 57·9	+ 17·2	27
130	130	131	132	134	137	139	144	147	151	154	156	155	+ 55·0	+ 19·2	28
200	207	208	207	209	214	218	222	224	224	223	223	224	+ 71·0	+ 12·0	29
122	122	122	121	122	123	126	128	131	133	136	137	142	+ 91·9	+ 16·4	30
185	190	191	193	201	205	212	219	219	213	206	203	203	+ 58·6	+ 9·7	31
154	153	155	155	157	161	167	178	184	187	189	190	188	·	+ 22·1	32
146	151	156	154	156	160	180	192	189	193	199	203	196	+ 47·4	+ 34·2	33
150	156	159	157	161	164	185	198	193	197	202	206	201	+ 41·5	+ 34·0	34
160	161	161	161	161	162	163	165	167	169	178	193	195	·	+ 21·9	35
112	111	116	117	112	98	97	103	108	112	114	116	114	+ 44·3	+ 1·8	36
150	156	155	156	140	132	141	153	158	158	160	161	161	+ 43·8	+ 7·3	37
62	59	55	56	56	60	63	67	66	69	63	64	64	+ 77·8	+ 3·2	38
54	55	55	57	53	53	56	58	58	63	63	60	56	+ 33·3	+ 3·7	39
87	89	88	87	87	86	87	90	89	94	95	90	89	+ 56·1	+ 2·3	40
141	146	147	146	139	136	140	145	144	148	149	150	148	+ 80·5	+ 5·0	41
113	118	117	116	115	112	115	116	114	117	119	117	116	·	+ 2·7	42
47	48	49	50	51	51	52	52	56	72	84	87	87	+ 93·3	+ 85·1	43
62	61	62	62	63	63	64	64	64	66	70	73	74	+ 29·8	+ 19·4	44
302	302	301	297	292	290	288	287	287	287	287	287	287	·	— 5·0	45
46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	— 31·3	0·0	46
16	16	15	16	15	15	15	15	15	16	15	15	15	·	— 6·3	47
92	102	104	104	103	108	111	133	131	70	69	82	97	·	+ 5·4	48
100	87	89	102	107	116	123	143	138	121	117	125	107	·	+ 7·0	49
154	154	167	168	169	169	169	169	169	169	139	139	139	·	— 9·7	50
104	103	103	103	102	102	102	103	102	101	101	100	92	·	— 11·5	51
20	20	21	21	22	25	26	30	28	24	22	23	23	·	+ 15·0	52
24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	·	0·0	53
16	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	+ 150·0	— 6·3	54
35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	·	0·0	55
21	21	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	— 4·8	— 4·8	56
17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	·	0·0	57
925	925	935	940	940	945	945	945	940	950	950	955	960	+ 31·5	+ 3·8	58
715	720	730	725	725	725	725	730	725	730	730	735	740	+ 26·5	+ 3·5	59
621	618	617	617	617	616	614	613	612	608	609	611	609	+ 53·8	— 1·9	60
291	290	292	292	292	291	292	291	291	289	289	289	290	+ 27·2	— 0·8	61
455	454	453	454	455	455	456	454	450	447	449	450	452	·	— 0·7	62
440	439	435	435	436	436	437	436	434	432	434	435	438	·	— 0·5	63

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk: oskummad	l	24	23	23	20	21	20	21	19	21
2	separerad	»	9	7	9	7	6	8	8	7	8
3	Smör: bords- (mejeri-)	kg	254	255	255	255	255	255	255	255	257
4	mat- (lands-)	»	235	249	251	251	250	249	240	246	246
5	Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	192	198	200	195	200	204	211	178	187
6	halvfet, » »	»	149	150	156	141	131	150	161	135	128
7	Margarin, växt-, ej smörblandat	»	130	130	130	137	130	130	130	140	130
8	Ägg, svenska, färska	tjog	247	246	243	244	241	250	254	231	242
9	Potatis: gammal	5 l	47	49	52	45	54	50	46	46	47
10	»	hl	771	786	722	714	829	738	750	700	723
11	färsk, svensk	5 l	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gula ärter, svenska	kg	37	38	34	34	38	39	35	34	40
13	Bruna bönor, holländska	»	63	66	65	70	68	74	65	73	70
14	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	37	37	38	38	38	38	37	37	38
15	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	25	23	26	24	26	25	26	26
16	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	32	33	32	33	33	33	30	32	33
17	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	38	35	35	35	35	37	36	33	37
18	ris-, burma- el. svenska prima	»	42	44	41	40	40	44	49	40	40
19	Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	60	56	58	56	54	61	58	64	57
20	Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	88	84	77	71	77	85	79	85	88
21	sötlimpa eller siktbröd	»	63	66	69	64	65	66	56	46	56
22	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	52	40	49	46	42	51	44	44	44
23	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	149	105	140	136	141	128	122	135	129
24	mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	67	65	82	75	62	74	71	60	72
25	billigaste sort { » » mjölk	»	113	94	86	84	94	92	94	83	83
26	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	114	92	90	107	94	88	97	89	89
27	Nötkött, färskt: stek	»	193	191	201	197	200	176	200	190	193
28	soppkött	»	151	159	146	155	164	157	186	176	170
29	Kalvkött, stek: gödkalv	»	234	222	230	221	236	228	246	211	218
30	spädkalv	»	—	147	136	—	—	—	—	143	148
31	Fårkött, färskt, stek	»	217	214	214	226	241	229	220	206	194
32	Malet nötkött (köttfärs)	»	193	199	196	184	200	169	199	177	199
33	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	216	225	205	199	196	187	200	174	214
34	salt, svenskt (sidfläsk)	»	218	213	211	198	198	193	200	165	214
35	» amerikanskt (ryggfläsk)	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fisk, färsk: abborre	»	142	120	111	90	125	121	110	105	125
37	gädda	»	179	160	163	147	169	155	158	160	170
38	sill	»	68	75	66	69	80	67	70	69	59
39	strömming	»	51	50	59	40	50	51	41	60	60
40	torsk	»	122	129	140	133	109	113	100	80	77
41	rödspotta (spätta)	»	158	150	150	—	160	157	158	135	128
42	kolja	»	128	122	141	128	135	134	131	103	100
43	Salt sill, prima islands-	»	91	90	84	89	87	90	85	78	90
44	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	65	68	72	80	69	80	72	68	70
45	Kaffe, rostat, santosblandning	»	329	290	292	303	279	309	303	290	279
46	Socker, bit-	»	43	44	45	44	44	45	45	44	46
47	Salt, matsalt	»	17	15	15	15	14	15	15	15	15
48	Äpplen, ät-	»	88	108	108	95	86	89	92	88	95
49	Apelsiner, medelstora	dussin	97	105	90	112	84	103	123	88	110
50	Bananer, prima	kg	130	130	130	140	140	135	130	135	140
51	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	90	86	91	107	85	98	108	90	88
52	Vitkål, svensk	»	22	24	22	23	25	23	15	23	26
53	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	22	23	25	22	22	27	25	22	22
54	Svagdricka	l	25	17	18	15	15	20	25	15	15
55	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	25	35	23	38	30	34	36	33	39
56	Fotogen, Water White	l	20	20	18	18	18	19	18	19	20
57	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	10	20	15	19	20	16	15	—	19
58	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1085	1075	970	850	950	845	900	870	880
59	barr-, » »	»	765	725	690	625	700	680	750	640	670
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	625	640	640	650	585	600	550	543	544
61	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	280	325	308	300	260	325	275	275	313
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	453	466	513	529	441	517	453	465	426
63	c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	398	437	484	524	455	450	430	482	430

Värnamo	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Hälsingborg	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
18	18	22	18	22	22	22	21	21	21	20	20	20	20	23	20	1
5	8	8	5	5	7	6	7	7	6	6	5	8	7	10	5	2
245	245	255	245	250	243	245	250	250	250	250	245	253	263	259	260	3
235	240	241	236	243	244	235	—	—	—	—	—	232	248	255	262	4
192	190	193	220	209	208	170	188	181	172	180	183	186	187	194	187	5
130	—	—	—	158	160	—	104	130	—	—	145	140	145	137	—	6
130	130	130	128	130	130	130	130	130	130	130	130	130	142	129	130	7
210	205	234	251	223	238	234	254	253	250	236	224	230	233	263	248	8
43	50	38	35	34	38	37	39	40	50	37	40	38	50	47	47	9
665	650	541	571	482	665	417	541	550	700	568	475	658	800	651	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
47	45	39	35	40	40	43	45	45	44	45	42	47	48	42	48	12
70	64	61	68	69	69	63	65	63	70	68	65	65	68	69	70	13
37	37	36	37	39	40	36	38	38	38	39	38	38	38	39	39	14
23	27	22	23	23	25	22	26	26	23	25	23	24	24	25	23	15
32	35	30	32	33	34	31	33	33	31	34	33	32	32	34	33	16
35	35	34	39	40	38	36	38	34	35	37	38	37	39	36	37	17
47	48	37	40	40	40	45	48	44	45	42	38	43	35	40	40	18
62	65	62	58	65	64	61	65	65	63	62	65	63	63	68	66	19
80	78	87	87	89	95	93	97	97	89	78	95	86	81	86	83	20
43	50	48	48	54	49	42	41	45	43	53	40	48	55	76	58	21
35	40	35	41	43	38	31	33	35	33	39	31	42	45	54	50	22
138	140	94	118	125	112	127	140	139	124	103	130	121	101	132	134	23
63	55	62	85	79	75	—	84	—	—	—	65	—	63	94	82	24
66	70	74	73	90	86	80	87	76	81	69	78	83	78	108	83	25
81	89	75	72	111	106	93	91	98	94	106	88	84	80	136	115	26
189	185	165	170	168	186	182	221	220	220	215	198	170	178	205	187	27
167	145	137	148	142	166	137	168	172	178	180	141	153	148	165	160	28
196	212	220	216	184	224	205	280	231	236	216	200	190	181	245	220	29
133	131	135	120	—	152	132	150	143	146	145	130	135	—	163	137	30
189	197	166	185	181	200	198	209	217	230	215	210	197	181	227	183	31
200	168	173	190	183	184	196	200	200	200	200	166	169	180	189	178	32
203	180	179	189	195	196	200	210	210	209	200	195	189	186	221	203	33
210	188	180	195	196	196	205	230	230	237	213	219	213	197	222	200	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35
88	125	—	70	145	92	141	125	110	—	—	125	125	—	133	—	36
160	175	150	148	147	142	161	173	168	175	189	170	183	155	169	—	37
58	60	—	—	—	—	70	61	65	60	71	—	70	56	48	47	38
60	51	28	42	47	31	60	53	—	—	68	55	76	58	75	—	39
85	89	54	81	111	39	61	55	56	57	56	45	56	35	57	49	40
136	140	—	—	—	113	136	169	135	133	138	113	150	118	158	122	41
108	130	100	—	—	—	150	148	125	—	125	125	124	102	88	90	42
78	80	85	87	90	88	86	90	79	75	88	100	90	90	93	83	43
—	—	70	—	74	—	63	—	—	—	—	—	—	78	82	78	44
270	274	277	280	280	310	273	278	279	275	273	288	283	273	287	278	45
44	46	44	44	48	45	43	43	43	45	45	44	44	44	44	44	46
15	20	15	15	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	47
100	98	98	83	121	111	79	115	90	61	101	70	97	86	110	98	48
127	100	130	125	127	89	111	105	88	124	104	90	81	80	80	90	49
140	140	140	140	140	135	135	130	130	135	135	135	135	135	130	130	50
93	90	90	85	100	86	96	90	89	100	86	89	85	78	89	102	51
25	35	24	33	20	19	27	17	15	17	16	11	16	22	23	23	52
22	22	25	22	27	24	25	23	24	25	24	24	26	22	25	22	53
15	16	15	12	13	13	12	12	11	11	12	10	12	10	15	15	54
31	44	37	44	44	40	24	41	36	40	30	35	35	37	25	39	55
20	23	18	18	18	18	20	20	20	20	18	18	19	21	20	19	56
—	—	20	17	19	17	16	15	16	18	13	18	—	—	12	—	57
740	800	765	800	1175	870	1100	1660	1200	1300	1300	1300	1030	1000	1495	1250	58
515	600	500	650	800	600	900	1520	1000	1135	1200	1100	835	750	1095	1000	59
613	550	675	575	700	700	575	565	600	600	550	615	625	500	554	449	60
313	300	275	240	300	300	225	245	240	232	285	234	235	215	244	196	61
455	480	326	481	402	372	380	431	436	400	400	375	420	400	418	355	62
445	400	329	461	400	376	380	370	416	393	392	366	400	360	394	331	63

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk: oskummad	l	20	24	17	18	23	22	22	21	22
2	separerad	»	10	8	7	5	8	6	7	8	8
3	Smör: bords- (mejeri-)	kg	260	263	260	260	255	260	270	250	255
4	mat- (lands-)	»	250	254	240	240	256	258	250	242	251
5	Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	185	192	184	179	203	200	180	190	203
6	halvfet, » »	»	100	155	118	140	165	147	—	138	—
7	Margarin, växt-, ej smörblandat	»	132	130	138	130	130	130	130	130	139
8	Ägg, svenska, färska	tjog	260	238	244	233	230	243	217	222	262
9	Potatis: gammal	5 l	50	42	46	45	48	42	48	41	49
10	»	hl	800	731	700	485	784	735	750	714	839
11	färsk, svensk	5 l	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gula ärter, svenska	kg	50	44	46	45	49	45	44	35	43
13	Bruna bönor, holländska	»	79	70	70	70	69	64	65	60	64
14	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	40	38	38	38	39	39	39	36	37
15	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	27	23	23	25	23	24	23	24	24
16	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	35	32	31	31	33	33	34	32	31
17	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	38	36	37	37	39	39	35	32	36
18	ris-, burma- el. svenska prima	»	48	40	40	45	35	42	40	30	42
19	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	63	65	61	59	62	62	58	56	55
20	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	92	85	84	80	86	79	90	77	82
21	sötlimpa eller siktbröd	»	55	72	71	66	67	57	68	54	56
22	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	46	52	50	44	52	40	55	45	42
23	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	112	151	121	140	147	160	147	124	130
24	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	58	79	59	71	75	67	62	76	60
25	billigaste sort » » mjölk	»	82	88	71	79	97	77	84	100	69
26	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	87	113	80	81	91	80	103	100	102
27	Nötkött, färskt: stek	»	190	193	183	180	191	200	188	200	195
28	soppkött	»	161	163	162	160	153	150	148	142	146
29	Kalvkött, stek: gödkalv	»	210	201	220	213	208	220	225	240	222
30	spädkalv	»	150	—	146	154	144	—	135	—	—
31	Fårkött, färskt, stek	»	210	186	214	220	236	230	159	200	213
32	Malet nötkött (köttfärs)	»	190	170	191	200	186	180	200	200	191
33	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	210	200	210	200	200	210	205	190	200
34	salt, svenskt (sidfläsk)	»	220	200	214	200	200	203	204	197	200
35	» amerikanskt (ryggfläsk)	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fisk, färsk: abborre	»	100	122	93	95	121	118	—	95	120
37	gädda	»	138	173	129	150	153	170	170	158	163
38	sill	»	70	65	58	69	70	67	70	67	60
39	strömming	»	71	71	63	60	54	65	70	40	51
40	torsk	»	75	69	72	99	101	118	118	83	112
41	rödspotta (spätta)	»	150	140	143	—	165	160	—	160	154
42	kolja	»	125	114	120	94	103	114	131	117	125
43	Salt sill, prima islands-	»	99	89	88	80	90	90	88	68	85
44	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	80	67	90	75	79	79	55	75	79
45	Kaffe, rostat, santosblandning	»	298	289	280	288	298	289	296	280	276
46	Socker, bit-	»	45	46	44	46	49	47	47	44	45
47	Salt, matsalt	»	15	15	20	15	15	17	15	15	15
48	Äpplen, ät-	»	109	102	90	65	100	103	92	90	102
49	Apelsiner, medelstora	dussin	100	107	107	105	115	100	80	75	96
50	Bananer, prima	kg	135	135	140	140	140	140	140	140	140
51	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	80	80	90	81	83	84	100	95	86
52	Vitkål, svensk	»	28	23	18	20	25	25	25	18	20
53	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	28	25	22	22	25	22	22	22	22
54	Svagdricka	l	15	15	13	10	14	13	15	15	13
55	Elektrisk ström (inkl div. avg.)	kWh	35	33	25	35	39	39	27	34	34
56	Fotogen, Water White	l	20	19	20	19	21	20	21	19	18
57	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	21	—	19	—	20	—	—	16	18
58	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1025	1185	950	835	900	850	800	950	1000
59	barr-, » »	»	725	900	715	585	700	650	600	765	765
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	500	520	550	600	550	500	600	513	625
61	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	250	275	290	280	300	300	325	300	300
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	404	407	478	451	460	460	500	415	502
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	415	376	419	477	465	460	500	375	441

Falun	Ludvika	Avesta	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågv.-distr.	Kramfors	Östersund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Malmberget o. Gällivare	Kiruna	Samtliga orter	
22	21	22	22	23	22	25	24	25	25	22	23	25	26	25	**22**	1
6	—	6	6	10	8	10	10	9	8	10	10	7	—	—	**7**	2
265	265	265	267	262	265	274	274	267	275	275	285	282	275	290	**260**	3
250	245	255	258	260	265	272	270	270	269	268	249	280	269	280	**252**	4
187	185	174	200	192	195	192	195	208	190	180	197	189	190	187	**191**	5
130	138	143	130	—	—	134	139	155	144	130	146	132	—	—	**140**	6
130	130	130	127	130	130	134	131	134	133	130	129	130	130	129	**131**	7
244	240	247	264	257	242	279	281	270	264	245	270	263	288	288	**246**	8
38	40	35	30	44	46	48	43	42	49	41	—	49	53	56	**44**	9
658	732	—	429	512	563	814	750	600	845	679	600	750	719	—	**671**	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
39	35	40	40	39	37	46	45	40	40	40	45	50	46	46	**42**	12
64	64	68	66	61	64	63	59	64	66	74	58	69	70	70	**67**	13
39	38	38	39	40	39	40	40	39	39	40	38	39	40	42	**38**	14
23	23	23	23	24	23	26	25	24	25	25	26	25	25	27	**24**	15
32	32	32	33	34	32	35	35	33	33	34	34	35	34	37	**33**	16
35	33	34	35	35	38	37	37	40	36	38	38	35	40	39	**36**	17
38	35	35	39	49	38	39	35	45	44	31	36	39	30	50	**41**	18
58	52	56	55	51	57	56	55	56	59	54	58	61	49	60	**60**	19
70	72	69	65	69	76	71	70	76	81	78	75	78	70	85	**82**	20
60	60	58	57	59	61	64	63	60	71	60	70	60	76	74	**58**	21
45	45	—	—	45	54	55	60	—	52	54	55	50	50	—	**45**	22
115	125	141	152	150	105	135	130	115	148	150	150	169	137	129	**132**	23
80	71	60	77	85	75	83	83	80	80	70	75	80	62	105	**73**	24
95	—	—	—	93	88	94	90	108	102	—	—	—	—	—	**86**	25
107	113	83	111	99	98	114	115	103	92	98	113	130	84	114	**98**	26
198	220	211	175	191	196	197	189	180	191	194	163	190	163	195	**191**	27
170	158	161	160	152	135	156	145	151	153	153	151	160	105	147	**155**	28
205	240	208	223	224	232	253	223	250	278	250	—	252	231	230	**224**	29
150	—	101	165	158	154	161	136	150	148	156	143	137	111	137	**142**	30
—	220	213	230	200	195	214	188	190	183	199	178	194	160	175	**203**	31
190	180	180	180	187	200	198	194	180	220	198	180	175	158	185	**188**	32
180	205	198	188	205	200	199	195	182	183	196	175	160	160	170	**196**	33
182	203	200	197	203	200	205	198	200	197	200	170	160	169	179	**201**	34
—	—	—	200	—	210	200	192	193	203	—	187	199	180	189	**195**	35
150	140	—	125	83	—	138	114	—	—	75	—	100	—	—	**114**	36
175	175	171	160	178	150	200	179	150	168	150	—	125	135	119	**161**	37
50	65	57	63	—	—	—	—	—	75	—	—	50	51	60	**64**	38
62	50	54	60	63	48	55	46	50	70	71	—	60	60	60	**56**	39
125	125	125	100	125	—	125	—	113	104	100	—	75	60	60	**89**	40
175	194	150	150	173	—	175	—	138	159	—	—	150	—	140	**148**	41
125	150	125	100	138	125	125	—	100	100	—	—	75	60	60	**116**	42
80	80	83	90	81	85	95	89	88	89	90	100	100	100	90	**87**	43
—	60	77	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**74**	44
289	298	283	280	286	290	281	279	295	290	272	303	298	280	300	**287**	45
44	45	46	48	45	47	47	49	49	48	50	50	48	48	52	**46**	46
14	14	15	15	15	15	18	16	15	15	15	17	15	15	15	**15**	47
89	117	83	93	102	99	104	99	110	101	130	81	137	83	110	**97**	48
123	88	98	95	102	113	137	133	150	114	100	122	147	129	124	**107**	49
140	140	140	145	140	140	140	139	145	150	145	150	145	155	155	**139**	50
85	90	90	100	91	105	100	100	100	107	80	103	100	95	95	**92**	51
20	23	25	25	20	25	32	25	25	33	25	40	27	25	20	**23**	52
23	23	23	23	23	23	22	23	26	23	25	30	25	29	28	**24**	53
13	15	15	15	15	13	18	18	20	20	16	25	20	20	18	**15**	54
30	39	35	40	39	35	40	40	33	25	34	55	35	28	28	**35**	55
19	18	20	21	18	19	21	20	25	27	22	23	25	17	30	**20**	56
18	—	—	—	18	—	19	—	—	18	—	—	—	—	—	**17**	57
900	785	850	800	800	750	800	675	775	980	750	650	850	825	1200	**960**	58
700	500	650	500	680	650	635	475	700	640	600	500	750	725	800	**740**	59
625	650	600	700	600	650	700	—	750	775	625	—	675	—	900	**699**	60
350	—	350	350	285	300	350	—	450	375	325	—	275	—	—	**290**	61
500	458	550	521	465	510	450	—	434	630	491	—	473	—	—	**452**	62
500	420	500	485	517	534	450	—	423	643	466	—	453	519	—	**438**	63

Fiskpriser i Stockholm och Göteborg oktober 1934—december 1935.

Partipriser (öre pr kg) för slaktad fisk av ordinär storlek (där ej annat uppgives).[1]

Slag	Okt. 1934	Nov. 1934	Dec. 1934	Jan. 1935	Febr 1935	Mars 1935	April 1935	Maj 1935	Juni 1935	Juli 1935	Aug. 1935	Sept. 1935	Okt. 1935	Nov. 1935	Dec. 1935
Stockholm.															
Abborre	70	65	80	90	90	100	75	60	50	70	70	75	80	85	85
Braxen	60	55	60	—	—	—	70	60	60	65	70	75	70	—	—
Gädda, levande	110	100	125	140	—	—	120	100	90	125	125	120	125	120	135
slaktad	95	80	105	125	120	120	110	80	75	110	110	100	110	110	120
Gös	120	120	125	145	120	120	110	110	100	145	150	140	140	150	160
Hälleflundra	—	—	—	—	180	180	170	150	150	150	150	160	160	170	170
Kolja	70	65	75	80	75	70	70	90	75	65	55	75	80	70	80
Lake, saltsjö-	—	—	—	130	130	110	90	—	—	—	—	—	—	120	140
insjö-	—	—	—	110	100	85	75	—	—	—	—	—	—	100	110
Lax, färsk	225	325	350	350	350	375	400	300	250	260	325	300	325	350	300
Piggvar	125	140	120	160	145	150	135	135	120	125	125	140	150	175	175
Röding	150	160	175	200	190	180	160	160	150	140	150	200	175	190	190
Rödspotta	80	90	95	110	100	100	90	80	80	80	90	100	110	110	110
Sik	100	95	100	120	120	120	110	100	100	80	85	80	95	90	110
Siklöja	—	—	—	—	—	—	—	100	100	90	90	—	—	—	—
Sill, färsk	—	—	—	35	25	25	28	—	—	—	—	40	40	38	38
Sjötunga	150	140	145	150	150	140	140	120	120	125	125	140	160	160	150
Slätvar	110	120	105	140	140	145	110	115	100	125	125	130	135	150	150
Strömming	35	30	30	25	24	27	27	27	35	40	37	45	45	32	30
Torsk, m. huvud	—	—	—	40	50	40	50	50	—	—	—	50	50	50	50
huvudlös	80	80	75	80	75	70	75	65	70	60	60	85	85	80	80
Vitling	30	35	30	40	40	40	35	35	35	35	28	40	40	45	45
Ål	200	225	250	275	275	260	250	240	250	250	230	250	260	270	270
Göteborg.															
Sill, stor	28	34	36	33	31	31	39	32	41	26	29	31	26	35	35
blandad	20	18	22	20	18	16	19	—	32	28	13	—	20	16	16
liten	15	9	6	5	6	6	8	—	—	—	7	13	18	13	9
Kolja, stor	87	86	83	77	84	80	82	73	67	63	65	81	81	82	70
halvstor	57	60	72	76	77	60	70	58	56	49	45	60	61	66	56
liten	33	37	40	41	43	33	36	33	36	33	23	40	40	42	35
Vitling	29	28	32	33	33	23	25	26	30	31	20	38	37	35	28
Torsk, stor	65	47	46	40	43	39	40	32	33	41	39	69	61	58	52
liten	28	22	24	25	24	20	20	24	23	23	18	37	36	30	26
Långa	79	72	76	63	56	43	55	59	64	70	66	87	70	77	57
Gråsik	33	23	24	23	21	22	23	21	23	25	15	31	22	—	—
Tunga, röd	110	107	121	133	129	95	84	74	83	100	83	105	112	131	122
äkta	247	190	279	265	269	226	207	126	169	294	370	429	251	241	241
Piggvar	226	170	190	168	174	156	177	129	132	177	182	193	187	180	202
Slätvar	126	107	131	126	150	119	143	94	104	159	134	148	122	128	128
Rödspotta	88	84	94	101	115	95	105	89	93	94	82	110	103	117	125
Hälleflundra	131	136	146	150	161	141	153	128	120	132	133	136	148	151	155
Makrill	51	58	—	—	—	—	61	39	32	51	46	59	53	48	—
Tillförsel:															
Antal båtar	3 058	3 125	2803	3297	2 688	2 510	1 742	2149	2 349	1 945	2 491	2 091	3 326	3736	3161
» lådor	46 810	55 146	46 766	63 762	38 330	40 783	26 547	65 701	55 298	50 946	65 876	58 679	51 762	58 669	54 897

[1] *Stockholms*-noteringarna avse de priser, som av partihandlare i fisk betingats vid försäljning till minuthandlare i Stockholm. Ifrågavarande noteringar avse sålunda vara, som oftast passerat en eller flera mellanhänder. De från *Göteborg* erhållna noteringarna åter avse de priser, som av fiskeriidkarna erhållits vid fiskhamnsauktionerna i Göteborgs stads fiskhamn, och äro sålunda att betrakta såsom förstahandspriser utan inräknande av några transport- eller distributionskostnader.

Litteraturöversikt.

(December 1935.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

BORNSTEIN, M. Ingenjörens roll vid genomförandet av rationell organisation inom den kemiska industrien. Affärsekonomi 1935, nr 18.

BRUNIUS, A. »Ståndsstatens» ödesväg. Sunt förnuft 1935, nr 10.

SVEISTRUP, P. P. Mellemklassens fremstöd. Socialt arbeid 1935, nr 10.

Betrachtungen über die entwicklungsstatistische Methode. Deutsches statistisches Zentralblatt 1935, nr 7.

The Labour conference of the countries of America at Santiago de Chile. Monthly summary of the International labour organisation 1935, nr 11.

Sverige.

JOSEPHSSON, O. Behovsprövningen inom socialpolitiken. Sunt förnuft 1935, nr 10.

SVENSKA KONTORISTFÖRBUNDET. Lagförslaget om arbetsavtal ännu en gång. (Yttrande.) Tidskrift för Sveriges kontorister 1935, nr 5.

SVENSKA SJUKHUSFÖRVALTNINGENS TJÄNSTEMANNAFÖRBUND. Sjukhussysslomännens kompetens, anställningsvillkor, besvärsmöjligheter och inflytande på ekonomiska förvaltningsärenden. Sjukhuset 1935, nr 8.

SVERIGES FASTIGHETSÄGAREFÖRBUND. Förslaget till lag om arbetsavtal. (Yttrande.) Sveriges fastighetsägaretidning 1935, nr 24.

Socialstyrelsens ställning till lag om arbetsavtal. Sv. hotell-revy 1935, nr 12.

Amerikas förenta stater.

KOUDELKA, J. Zwei Jahre NIRA. Soziale Revue 1935, nr 5.

ODHE, TH. Ekonomisk utopi och verklighet i U. S. A. och annorstädes. Sunt förnuft 1935, nr 10.

STRÖM TEJSEN, A. V. De sidste aars beskaeftigelsespolitik i U. S. A. Samfundets krav 1935, nr 4.

Krisen og gjenreisningen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1935, nr 11.

Danmark.

Studenternes sociale og ökonomiske Forhold. Statistiske Efterretninger 1935, nr 50.

Italien.

HEDBERG, O. Diktaturernes sociale liv. Arbejderen 1935, nr 11.

Nederländerna.

VANNER, A. Holländska »planens» genomförbarhet. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 48.

Norge.

Norsk sociallovgivning. Arbeidsgiveren 1935, nr 26.

Soc. rådsrepublikernas union.

SCHWARZ, S. Arbetstakten i den ryska industrin. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 50.

Tjeckoslovakien.

BRÜGEL, J. W. Fünf Jahre Sozialpolitik. Soziale Revue 1935, nr 4.

Tyskland.

LUDOWICI, J. W. Mensch und Betrieb im Rahmen der Reichsplanung. Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure 1935, nr 52.

PRELLER, L. Der studentische Nachwuchs. Soziale Praxis 1935, nr 49.

SOMBART, W. Die mutmassliche künftige Entwicklung des Anteils und Verhältnisses von privaten und öffentlichen Unternehmungen in der deutschen Wirtschaft. Der deutsche Volkswirt 20 dec. 1935.

Umfrage des deutschen Volkswirts: privater oder öffentlicher Betrieb? Der deutsche Volkswirt 20 dec. 1935.

Arbetarskydd.

NORLIN, E. Korrosionsrisker och korrosionsskydd inom kemiska industrien. Affärsekonomi 1935, nr 18.

The minimum age for the admission of children to employment at sea. Monthly summary of the International labour organisation 1935, nr 11.

Sverige.

BERGMAN, R. Personalens sjuklighetsförhållanden vid ett infektionssjukhus. Sjukhuset 1935, nr 8.

BOBERG, D. Olycksfall vid tändkulemotorer. Arbetarskyddet 1935, nr 11.

OLJELUND, S. Göteborgsgjuterierna miserabla i hygieniskt och sanitärt avseende. Gjutaren 1935, nr 6.

P[ELO]W, E. Ett lämpligt skydd vid träfräsmaskiner. Arbetarskyddet 1935, nr 11.
— Några reflexioner med anledning av ett olycksfall. Arbetarskyddet 1935, nr 11.
PHILLIPS, D. G. Arbetsledning och arbetarskydd. Skogen 1935, nr 23.
PUKE, H. Skyddsarbete inom den sociala olycksfallsförsäkringen, särskilt vad beträffar riksförsäkringsanstalten. Arbetarskyddet 1935, nr 11.
THRYSIN, E. Arbetarskydd, speciellt med hänsyn till risker av kemisk natur. Affärsekonomi 1935, nr 18.
WALLNER, O. Säkerhetstjänst vid skogsarbete. Arbetarskyddet 1935, nr 11.
Barnen och skiftarbetet. Textilarbetaren 1935, nr 4.
Metallarbetarnas yrkessjukdomar. Metallarbetaren 1935, nr 47.
Den sjukvårdande verksamheten inom textilindustrin. Textilarbetaren 1935, nr 4.

Amerikas förenta stater.

MEEHAN, MARY E. Enforcement of labor legislation in Massachusetts. Labor information bulletin 1935, nr 11.

Norge.

BECH, D. Bedriftsulykker og erstatningsansvar. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1935, nr 11.

Tyskland.

BERTHEAU. Mensch und Arbeit. Reichsarbeitsblatt 1935, nr 35.
ERNST, R. Erste Unfallhilfe im Telegraphenbaudienst. Reichsarbeitsblatt 1935, nr 35.
FICHTL, M. Betriebsschutz und Arbeitsbeschaffung. Soziale Praxis 1935, nr 49.
FLURH, F. Untersuchungen über die Behandlungsmethoden der Blausäure-Vergiftung. Reichsarbeitsblatt 1935, nr 35.
HAID O. FRENZEL. Untersuchung von Unfallereignissen an Salpeterbädern. Reichsarbeitsblatt 1935, nr 35.

Arbetslön och arbetstid.

The hours of work and rest periods of motor vehicle drivers. International labour review dec. 1935.
Sjöarbetstidens internationella reglering. Kommerskollegii och Socialstyrelsens uppfattning om förcliggande konventionsförslag. Sv. flagg 1935, nr 49.

Sverige.

KUNGL. KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande rörande föreslagna författningsbestämmelser i anledning av förslag till konvention angående arbetstiden i automatiska fönsterglasbruk. Kommersiella meddelanden 1935, nr 23/24.
OLSSON, E. Fyrtiotimmars arbetsvecka. Sv. bryggeriarbetaren 1935, nr 4.
Statstjänarnas löner. Lanternan 1935, nr 23.

Amerikas förenta stater.

STITT, LOUISE. Minimum-wage legislation in the United States. Labor information bulletin 1935, nr 11.
Wage agreement in the bituminous-coal mining industry. Labor information bulletin 1935, nr 11.

Danmark.

Ingeniörernes Indtaegtsforhold m. v. Statistiske Efterretninger 1935, nr 51.

Norge.

Arbeidstiden og lovgivningen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1935, nr 12.

Storbritannien.

KOUDELKA, J. Die fünftägige Arbeitswoche in Nottingham. Soziale Revue 1935, nr 1.

Tyskland.

Nöd och elände arbetarnas lott i Hitler-Tyskland. Textilarbetaren 1935, nr 4.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

ENGSTRÖM, C. G. Arbetslöshetsförsäkring. Frisören 1935, nr 11.
STEPHENSON, A. Den mänskliga faktorn i industrien. Teknisk tidskrift 1935, nr 48.
Increase of unemployment among professional workers. Monthly summary of the International labour organisation 1935, nr 11.

Sverige.

CASPARSSON, R. Arbetslöshetsförsäkringen. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 48.
— Arbetslöshetsförsäkringen. Väg- och vattenbyggaren 1935, nr 6.
KUNGL. KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande angående vissa åtgärder för minskande av arbetslöshetens verkningar i Bohuslän. Kommersiella meddelanden 1935, nr 23/24.
SKOGH, S. Om arbetslöshetsläget. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.
SVENSKA MUSIKERFÖRBUNDET. Arbetslöshetskasseproblemet än en gång. Musikern 1935, nr 24.
De arbetslösa och hantverket. Sv. hantverkstidning 1935, nr 24.
Arbetslösheten i Stockholm enligt arbetarorganisationernas rapportmaterial. Statistisk månadsskrift 1935, nr 10.
Arbetstidskonventionen för buteljglasindustrin. Förbundskamraten 1935, nr 4.
Halvsanningar [om allmänna arbeten]. Industria 1935, nr 26.
Medlemskap och understöd i den nya kassan [arbetslöshetskassan]. Träarbetaren 1935, nr 6.
De psykologiska proven. Signalen 1935, nr 50.
[Svenska träindustriarbetare] Förbundets extra kongress. [Behandlande arbetslöshetskassan.] Träarbetaren 1935, nr 6.

Norge.

Hvordan kampen mot arbeidslösheten føres. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1935, nr 12.

Polen.

NECHAMKIS, J. Organisation und Ergebnisse der Arbeitslosenfürsorge in Polen. Soziale Revue 1935, nr 5.

Storbritannien.

Changes in the numbers of insured persons in employment, 1923—1935. The Ministry of labour gazette 1935, nr 12.

The entrance to industry: proposals for the reform of industrial recruitment in Great Britain. International labour review dec. 1935.

Tjeckoslovakien.

HRON, J. Vergleichung statistischer Reihen, welche die Beschäftigung und Arbeitslosigkeit charakterisieren. Soziale Revue 1935, nr 4.

Befolkningsfrågan.

BURGDÖRFER, F. Zur Frage der bereinigten Lebensbilanz und der Vorausberechnungen über die Bevölkerungsentwicklung. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 155.

PAULINUS, G. Der innere Zusammenhang der wichtigsten bevölkerungsstatistischen Grössen und die Grenzen der Vorausberechenbarkeit der Bevölkerungsgrösse. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 143.

ZAHN, F. Das Bevölkerungsproblem und die volkswirtschaftliche Kapitalbildung. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 129.

Sverige.

CRAMÉR, H., & WOLD, H. Mortality variations in Sweden. Skandinavisk aktuarietidskrift 1935, nr 3/4.

Mödraskydd åt gifta kvinnor i statstjänst. Hertha 1935, nr 10.

Frankrike.

NETTER, F. Étude de démographie ouvrière d'après les statistiques d'assurances sociales. Journal de la société de statistique de Paris 1935, nr 12.

Tyskland.

UNGERN-STERNBERG, R. v. Über die Ursachen des Geburtenrückganges. Soziale Praxis 1935, nr 51—52.

Die Glaubensjuden im Deutschen Reich nach Staatsangehörigkeit, Gebürtigkeit, Alter und Beruf. Wirtschaft und Statistik 1935, nr 22.

Bostadsförhållanden.

MYRDAL, ALVA. Boliger og börn. (Föredrag.) Samfundets krav 1935, nr 4.

Sverige.

H[ERMELIN], C[ARIN]. Bostadsfrågan i aktuell belysning. Tidevarvet 1935, nr 45.

JOHANSSON, ALF. Bostadslagstiftning och bostadsinspektion i städerna. Hertha 1935, nr 10.

M[AURITZON], K. Bostadssociala utredningens förslag till ändring i vissa delar av hälsovårdsstadgan samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadsliknande samhällen. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

SWARTLING, E. Bostadsinspektionen på landsbygden. Hertha 1935, nr 10.

Norge.

KIELLAND, J. C. Den sociale boligbygging i Oslo. Socialt arbeid 1935, nr 10.

Tjeckoslovakien.

ŠLAIS, J. Zum Wohnungsproblem. Soziale Revue 1935, nr 5.

Tyskland.

GLATZEL, F. Bauen tut not! Soziale Praxis 1935, nr 51—52.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

BARKMAN, L. Om observation av såsom vanartade omhändertagna barn och ungdomar. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1935, nr 6.

BAUER, F. Om »förebyggande mödra- och barnavård». Svenska röda korset 1935, nr 11.

BERGGREN, A. Fattigvårdens läge i Stockholm. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

BRUNDIN, O. Arbetshemmen och psykiatrisk expertis. Med replik av G. H. v. KOCH. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

BYLANDER, Å. Ersättning för läkarhjälp och medicin m. m. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1935, nr 6.

EK, G. Den nyupprättade skolan för blinda kvinnor i Växjö. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

JACOBSSON, T. En rationellare fattigvård. (Föredrag.) Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1935, nr 17—18.

ST[ÉNHOFF], G. Kroppsaga i folkskolan. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1935, nr 6.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Förebyggande mödra- och barnavård. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1935, nr 12.

Förebyggande mödra- och barnavård. Riksdagsman Wangson kritiserar medicinalstyrelsens förslag. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1935, nr 17.

Till frågan om medicinalstyrelsens förslag om profylaktisk barnavård i vårt land. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1935, nr 6.

Danmark.

SKALTS, VERA. »Mödrehjaelpen» og dens Arbejde for svangre Kvinder. Maanedsskrift for praktisk Laegegerning og social Medicin 1935, nr 11.

Finland.

KOCH, G. H. v. Socialnämnd i Finland. Centraliseringen på frammarsch även i Sverige. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1935, nr 18.

Norge.

WIESENER, G. Barnelovene av 1915. Socialt arbeid 1935, nr 10.

Schweiz.

BUREŠ, O. Die Versicherung der Kinder gegen Krankheit und Unfall in der Schweiz. Soziale Revue 1935, nr 3.

Föreningsväsen.

Sverige.

FREDRIKSSON, K. Fackföreningsrörelsen, socialismen och samhället. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 50—52.

HANSSON, SIGFRID. Fackföreningsgeografi. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 50.

JANSSON, EVERT. Riksförbundet Landsbygdens folk. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 48.

MALMSTRÖM, C. G. Daco eller L. O.? Livinspektören 1935, nr 6.

OLJELUND, S. Ett inlägg i industriförbundsfrågan. Metallarbetaren 1935, nr 47.

De kommunalanställda och deras organisationer. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1935, nr 9.

Sammanslutningssträvandena bland byggnadsarbetarna. Kvartalsrapport för sv. murareförbundet 1935, nr 4.

»Tjänstemännen vid skiljevägen.» Industritjänstemannaförbundet eller Kontoristföreningen. Tidskrift för Sveriges kontorister 1935, nr 5.

Amerikas förenta stater.

BROWNE, H. F. Union labor policy and the wage earner. Conference board service letter 1935, nr 11.

Danmark.

Husassistentene i Danmark. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1935, nr 12.

Frankrike.

SCHWARZ, S. Efter den franska fackföreningskongressen. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 48.

Storbritannien.

SANDLER, D. M. The British trades union congress. Conference board service letter 1935, nr 11.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

BJÖRKQUIST, E. G. A. Folktandvårdens ordnande. Svenska röda korset 1935, nr 11.

DAHLÉN, S. Sakkunnigeförslag rörande frågan om folktandvårdens ordnande. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

EDLUND, E. Om arbetsuppgifter för Ungdomens röda kors. (Föredrag.) Svenska röda korset 1935, nr 12.

HELLSTRÖM, N. Statens sjukvårdskommittés betänkande angående folktandvården. Hygiea 1935, nr 22.

MAURITZON, K. Ändrad lagstiftning om distriktsvårdens organisation. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

NEANDER, G. Aktualiteter inom vårt lands antituberkulosarbete. Hygiea 1935, nr 23.

SUNDELL, C. G. Den statsunderstödda dispensärverksamheten. Social-medicinsk tidskrift 1935, nr 12.

Jord- och egnahemsfrågan.

KRAUSE, H. Some aspects of the problem of the industrial worker on the land. International labour review dec. 1935.

Sverige.

CARLHEIM-GYLLENSKÖLD, H. Egnahemmens planläggningsproblem. Byggmästaren 1935, nr 34.

SJÖFÄLT, E. E. Jordanskaffningens reformering. Hushållningssällskapens tidskrift 1935, nr 8.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

LUNDH, H. Tvister i offentlige tjenesteforhold og tjenestemenns forhandlingsrett. (Föredrag.) Nordisk administrativt tidsskrift 1935, nr 3/4.

Sverige.

B[RUNIU]s, A. Anställningsformens betydelse. Industria 1935, nr 25.

K[LINGBERG], W. Förhandlingsrätten lagfästes? Tidskrift för Sveriges kontorister 1935, nr 5.

RODHE, A. E. Frågan om förhandlingsrätt för stats-tjänstemän från svensk synpunkt. (Diskussionsinlägg.) Nordisk administrativt tidsskrift 1935, nr 3/4.

»Förenings- och förhandlingsrätt». Industria 1935, nr 25.

Förenings- och förhandlingsrätten. Fackföreningsrörelsen 1935, nr 49.

Till frågan om förhandlingsrätten. Kommunaltjänstemannen 1935, nr 12.

Varselplikten och solidariteten. Byggnadsträarbetaren 1935, nr 12.

Amerikas förenta stater.

Types of employer-employee relations in industry. Labor information bulletin 1935, nr 11.

Danmark.

JÖRGENSEN, TROELS. Om Organisationen af en Voldgiftsret i Danmark. (Diskussionsinlägg.) Nordisk administrativt tidsskrift 1935, nr 3/4.

SACHS, A. Forhandlingsretten og Voldgiftsretten i Danmark. (Diskussionsinlägg.) Nordisk administrativt tidsskrift 1935, nr 3/4.

Finland.

MANNIO, N. A. Förhandlingsrätten i Finland. (Diskussionsinlägg.) Nordisk administrativt tidsskrift 1935, nr 3/4.

Storbritannien.

WEBER, A. Die englische Bergarbeiterbewegung. Soziale Praxis 1935, nr 50.

Tyskland.

HERSCHEL, W. Die Kündigung des Vertrauensmannes. Soziale Praxis 1935, nr 50.

Kooperation.

MLADENATZ, G. Economic relations between consumers', agricultural and artisanal co-operative societies. Review of international cooperation 1935, nr 12.

En internationell detaljhandelsundersökning. Kooperatören 1935, nr 21.

Sverige.

JONSSON, JOHN. K. F. uppger behovsproduktionsprincipen. Sv. affärsliv 1935, nr 25/26.

KUMM, E. Kring den första svenska konsumtionsföreningens uppkomst. Kooperatören 1935, nr 21.

KÄLLSTRÖM, V. Detaljhandelsomsättningens fördelning på varugrupper. Kooperatören 1935, nr 22/23.

Amerikas förenta stater.

Agricultural co-operative purchasing in the U. S. A. Review of international cooperation 1935, nr 12.

Nederländerna.

BOER, K. de. Den kooperativa rörelsen i Holland. Kooperatören 1935, nr 22/23.

Schweiz.

ODHE, TH. En kooperationens storman — Bernhard Jaeggi. Kooperatören 1935, nr 22/23.

Soc. rådsrepublikernas union.

The organisation of retail distribution in the U. S. S. R. Review of international cooperation 1935, nr 12.

Storbritannien.

TOWNLEY, W. R. Theory and practice of industrial co-operation. Unity nov. 1935.

Levnadskostnader.

Bananens företräde i rationell diet. Socialmedicinsk tidskrift 1935, nr 12.

Sverige.

BOUVIN, S. Statistisk undersökning angående levnadskostnaderna i Stockholm 1932/33. Statistisk månadsskrift 1935, nr 10.

HJÄRNE, U. Bär, grönsaker, barnmat. Konsumentbladet 1935, nr 50.

Amerikas förenta stater.

HALLONQUIST, T. Den amerikanska brödpropagandan. Sv. bageritidskrift 1935, nr 11.

Effect of the depression on the weight of children of different income groups. Labor information bulletin 1935, nr 11.

Danmark.

TOFTE, F. Skolebespisning i Danmark. Nordisk hygienisk tidskrift 1935, nr 11/12.

Frankrike.

SAUVY, A. Le niveau d'existence depuis la guerre et depuis la crise. (Föredrag med diskussion.) Journal de la société de statistique de Paris 1935, nr 12.

Japan.

Japan som konkurrent paa verdensmarkedet. Tidsskrift for industri 1935, nr 24.

Storbritannien.

SIÖSTEEN, G. Engelsk bostads- och levnadsstandard. Sunt förnuft 1935, nr 10.

Tyskland.

KUČERA, A. J. Der Lebensstandard der Arbeiter in Deutschland. Soziale Revue 1935, nr 5.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Sverige.

EKELÖF, G. Industriens lärlingsfråga. (Föredrag.) Industriförbundets meddelanden 1935, nr 5.

KULLBERG, E. Lärlingsutbildning vid gevärsfaktoriet i Eskilstuna. Verkstäderna 1935, nr 12.

En kraftig framstöt för upprättandet av verkstadsskolor. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1935, nr 8.

Norge.

ENGH, A. Fagundervisning for kommunale tjenestemenn. (Föredrag.) Kommunalt tidsskrift 1935, nr 9.

Tjeckoslovakien.

SCHÖTT, R. Yrkesundervisningen i Tjeckoslovakien. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1935, nr 8.

Nykterhetsfrågan.

ÖDEGÅRD, Ö. Personlige årsaker til kronisk alkoholmisbruk. Tirfing 1935, nr 6.

Sverige.

G[AH]N, H. Fylleriförseelserna i befolkningsstatistisk belysning. Tidskrift för systembolagen 1935, nr 12.

Dagens intervju [med direktör Neuman]. Vagabonderande alkoholister. Tidskrift för systembolagen 1935, nr 12.

Finansministern om revisionsförslaget. Tidskrift för systembolagen 1935, nr 12.

Två vintillverkningsfrågor. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1935, nr 9.

Island.

Alkoholförbudet på Island och dess upphävande. Frihet och ansvar 1935, nr 6.

Soc. rådsrepublikernas union.

RYDÉN, R. Vodkan sedd i närbild. Reformatorn 1935, nr 51—52.

Socialförsäkring.

VUOLI, R. De l'origine des assurances sociales. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1935, nr 5.

Sverige.

[FÖRSÄKRINGSINSPEKTIONEN.] Rfa:s förslag om utbyggnad av socialförsäkringen. (Yttrande.) Assurans 1935, nr 23.

LANDSSEKRETARIATET. Mindre arbetsgivares och fria yrkesutövares olycksfallsförsäkring. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1935, nr 49.

LIEDSTRAND, E. The modern Swedish personal pension scheme. The Anglo-Swedish review dec. 1935.

LINNÄS, A. Det ändrade förfaringssättet beträffande utbetalning av folkpensionsmedel till fattigvårdssamhällen och kommuner. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

SCHULZENHEIM, H. v. Olycksfallsförsäkring för vissa självständiga företagare. Sv. sjukkassetidning 1935, nr 12 A.

[SOCIALSTYRELSEN.] Tillsynsmyndigheten på samma linje som sjukkasseförbundet i fråga om de ohållbara avgifterna inom vissa understödsföreningar. Sv. sjukkasse-tidning 1935, nr 12 A.

SVENSKA SJUKKASSEFÖRBUNDET. Riksförsäkringsanstaltens förslag till utbyggnad av den frivilliga försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen. (Yttrande.) Sv. sjukkasse-tidning 1935, nr 12 A.

SVERIGES HANTVERKSORGANISATION. Olycksfallsförsäkring av mindre arbetsgivare. (Yttrande.) Sv. hantverkstidning 1935, nr 24.

Blindhetsersättningens ställning till fattigvård och folkpensionering. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 6.

Folkpensionsreformen. Landskommunernas tidskrift 1935, nr 12.

Sjukkasseförbundet påyrkar samma sjukpenning för statsanställda som för övriga medlemmar. Sv. sjukkasse-tidning 1935, nr 12 A.

Statlig olycksfallsförsäkring av arbetsgivare och enskilda »företagare». Assurans 1935, nr 23.

Den utvidgade sociala olycksfallsförsäkringen. Assurans 1935, nr 24.

Amerikas förenta stater.

MURPHEY, H. K. Federal tax provisions of the social security act. Conference board bulletin 1935, nr 11.

Norge.

NORSK ARBEIDSGIVERFORENING. Arbeidsledighetstrygd. (Yttrande.) Arbeidsgiveren 1935, nr 26.

Storbritannien.

BRUSEWITZ, P. E. Engelsk socialförsäkring. Pensionsförsäkringen 1935, nr 9.

Tyskland.

SCHMIDT, E., & SIEGRIST, A. Deutsche Sozialversicherung und öffentliche Fürsorge. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1935, nr 5.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

ADLER, A., LASZARSFELD, SOFIE, & BEIL, ADA. Svåruppfostrade barn. Sthlm 1935. (Svenska föreningens för psykisk hälsovård småskrifter. 8.)

ALLEN, R. G. D., & BOWLEY, A. L. Family expenditure. A study of its variation. Lond. 1935. (London school of economics and political science. Studies in statistics and scientific method. 2.)

ALMONER, The hospital. A brief study of hospital social service in Great Britain prepared by a committee of the hospital almoners' association. Lond. 1935.

AMIRALITETSKOLLEGIET-MARINFÖRVALTNINGEN. 1634—1934. Några anteckningar till ett 300-årsminne. Sthlm 1935.

BOURCERET, A. Les associations professionnelles ouvrières en Allemagne. Leur développement depuis 1914. Paris 1933.

BRIEFS, G. Betriebsführung und Betriebsleben in der Industrie. Zur Soziologie und Sozialpsychologie des modernen Grossbetriebs in der Industrie. Stuttg. 1934.

COTTA, F. Agricultural co-operation in fascist Italy. With a full account of the general organisation of co-operation. Lond. 1935.

DANMARK. Det landökonomiske Driftsbureau.
Undersögelser over Landbrugets Driftsforhold. Regnskabsresultater fra danske Landbrug. 18. (1933/34). Khvn 1935.

DELEGATIONEN FÖR DET INTERNATIONELLA SOCIALPOLITISKA SAMARBETET.
Nationernas förbund. Internationella arbetsorganisationen. 9. Arbetskonferensens 18:e sammanträde m. m. (1934). Sthlm 1935.

FISHER, I. Mastering the crisis. With additional chapters on stamp scrip. Assisted by *H. W. Fisher.* Lond. 1934.

FRAUENFRAGE, Die, in Deutschland. Strömungen und Gegenströmungen 1790—1930. Sachlich geordnete und erläuterte Quellenkunde. Hrsg. von *H. Sveistrup & Agnes v. Zahn-Harnack.* Burg b. M. 1934.

FÖRELÄSNINGAR vid Svenska sparbanksföreningens sparbankskurs i Stockholm d. 26—29 aug. 1935. Sthlm 1935.

FÖRSÄKRINGS-ÅRSBOK, Svensk. Årg. 20 (1935). Sthlm 1935.

GEIGER, T. Samfund og Arvelighed. En sociologisk Undersögelse. Khvn 1935. (Nyt socialt Bibliotek.)

HANSSON, S. Arbetare, arbetsgivare, samhälle. Fackföreningspolitiska rön och reflexioner. Sthlm 1935.

HECKSCHER, E. F. Sveriges ekonomiska historia från Gustav Vasa. Del 1. Före frihetstiden. Sthlm 1935.

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hfors 1935.
6. Undervisningsväsen.
8. De svenska undervisningsanstalterna 1930—33.

HESSELGREN, KERSTIN. Om psykisk arbetshygien. Sthlm 1935. (Svenska föreningens för psykisk hälsovård småskrifter. 10.)

HISTORIA, Kungl. Maj:ts kanslis. Del 1. Kanslicts uppkomst, organisation och utveckling intill 1840. Av *O. Wieselgren, N. Forssell, A. Munthe* [m. fl.] Upps. 1935.

HOLMBERG, N. Medelklassen och proletariatet. Studier rörande 1840—1841 års riksdag och dess förutsättningar i svenskt samhällsliv. Lund 1934. (Akad. avh.)

INGENIÖRSVETENSKAPSAKADEMIEN.
Handlingar. Sthlm 1935.
136. *Bäckström, M.* Nedkylning av kroppar.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. Geneva 1935.
Ser. B. (Social and economic conditions.)
22. Opium and labour. Being a report on a documentary investigation into the extent and effects of opium-smoking among workers.
Ser. J. (Education.)
4. Problems of vocational guidance.
Ser. M. (Social insurance.)
12. The international labour organisation and social insurance.

ISLAND. Hagstofa Íslands. — Bureau de statistique de l'Islande.
Hagskýrslur Íslands. — Statistique de l'Islande. Reykjav. 1935.
86. Statistique de l'agriculture en 1933.
87. Statistique de la pêche, de la chasse aux phoques et de l'oisellerie en 1933.

JUGOSLAVIEN.
Opšta državna statistika. — Statistique générale d'État.
Annuaire statistique. Livre 5 (1933). Beogr. 1935.

KÖPENHAMN. Kommunalbestyrelsen.
Staden Københavns Regnskab og Beretning om Kommunens Anliggender for 1934/35. Khvn 1935.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.
Berättelse. 1934. Sthlm 1935.

MCNALLY, C. E. Public ill health. Lond. 1935.

MAN and the machine. Ed. by *H. Williams.* Lond. 1935.

NATIONERNAS FÖRBUND. Convention for limiting the manufacture and regulation the distribution of narcotic drugs of July 13th, 1931.
Estimated world requirements of dangerous drugs in 1936. Geneva 1935. (Publ. 1935: 11. 9.)
— Health organisation. — Organisation d'hygiène.
The housing policy in the Netherlands. By *H. van der Kaa.* Geneva 1935. (Publ. 1935: 3. 4.)
La question de l'habitation urbaine en France. Par *E. Dennery.* Genève 1935. (Publ. 1935: 3. 3.)
Report on the physiological bases of nutrition by the Technical commission appointed by the Health committee. Geneva 1935. (Publ. 1935: 3. 6.)

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Statistisch zakboek 1935. 's-Gravenh. 1935.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1935.
72. Meieribruket i Norge 1934.
73. Forsikringsselskaper 1934.
74. Rekruttering for hæren 1930 og 1931.

NÄTHER, O. Die Berufserziehung des jugendlichen Landarbeiters in einem Industriebezirk. Berl. u. å.

OLSSON, JOHN. Sveriges kommunalstyrelse jämte en översikt av statens styrelse och förvaltning. Sthlm 1935.

PIPPING, H. E. Behov och levnadsstandard. Hfors 1935. (Skrifter utg. av Ekonomiska samfundet i Finland. 1.)

PUBLIKATIONER, Statens järnvägars. Sthlm 1935.
Statens järnvägsbyggnaders berättelse år 1934.

RAMER, T. Om s. k. problembarn och deras behandling. Sthlm 1935. (Svenska föreningens för psykisk hälsovård småskrifter. 9.)

RIKSGÄLDSKONTORET.
Årsbok utarb. inom Riksgäldskontorets räkenskapsbyrå. Årg. 15 (budgetåret 1934/35). Sthlm 1935.

RINGHAND, K. Die in der Nachkriegszeit eingetretenen Veränderungen in der Alterszusammensetzung der deutschen Bevölkerung, ihre Ursachen und Wirkungen. Greifsw. 1934. (Diss.)

SCHWENGER, R. Die betriebliche Sozialpolitik in der westdeutschen Grosseisenindustrie. Münch. & Lpz. 1934. (Schriften des Vereins für Sozialpolitik. 186: 2.)

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1935.
49. Sanningen om bensinmonopolutredningen.

SOCIALSTYRELSEN, K.
Yrkesinspektionens verksamhet år 1934. Sthlm 1935.

STATENS EGNAHEMSSTYRELSE.
Berättelse för år 1934. Sthlm 1935.

STATISTIK, Stockholms stads. Sthlm 1935.
1. Årsbok.
Statistisk årsbok för Stockholms stad. Årg. 66 (1935). Ny följd 30. Utarb. av Stockholms stads statistiska kontor.
2. Kommunalförvaltning.
Berättelse angående Stockholms kommunalförvaltning. Årg. 67 (1934). Ny följd 30. Utarb. av Stockholms stads statistiska kontor.
3. Hälso- och sjukvård. 2.
Berättelse från Stockholms stads sjukhusdirektion jämte översikt av stadens sjukhusstatistik. Årg. 2 (1934). Utarb. av Stockholms stads sjukhusdirektion [och] Stockholms stads statistiska kontor.

STATISTIK, Sveriges officiella. Sthlm 1935.
Folkmängden och dess förändringar.
Dödsorsaker år 1932. Av Statistiska centralbyrån.
Försäkringsväsen.
Allmänna pensionsförsäkringen år 1934. Av K. pensionsstyrelsen.
Hälso- och sjukvård.
Allmän hälso- och sjukvård år 1933. Av K. medicinalstyrelsen.
Det civila veterinärväsendet år 1934. Av K. medicinalstyrelsen.
Hälso- och sjukvård vid armén samt flygvapnet år 1934. Av K. arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse [och] Flygstyrelsen.
Järnvägar.
Vagnslastgodstrafiken å statens järnvägar år 1934. [Av K. järnvägsstyrelsen.]
Socialstatistik.
Arbetsinställelser och kollektivavtal samt förlikningsmännens verksamhet år 1934. Av K. socialstyrelsen.
Kooperativ verksamhet i Sverige år 1933. Av K. socialstyrelsen.
Lönestatistisk årsbok för Sverige 1934. Av K. socialstyrelsen.

STOCKHOLMS STADS BYGGNADSNÄMND.
Årsberättelse. Årg. 19 (1934). Sthlm 1935.

STORBRITANNIEN. Board of trade.
Statistical abstract for the British empire. 64 (1925—34). Lond. 1935.
— Ministry of labour.
Report on juvenile employment for the year 1934. Lond. 1935.
— Permanent consultative committee on official statistics.
Guide to current official statistics of the United Kingdom. 13 (1934). Lond. 1935.
— Royal economic society.
Memorandum. Issued by arrangement with the London and Cambridge economic service. Lond. 1935.

55. *Charles, E.* The effect of present trends in fertility and mortality upon the future population of England and Wales and upon its age composition.
56. Report on current economic conditions, Dec., 1935.

TOMLINSON, CH. E. A survey of co-operative production. Manch. 1934. (Trades and business conference 1934.)

TRENDS, New, in socialism. Ed. by *G. E. G. Catlin*. Lond. 1935.

UTREDNINGAR, Statens offentliga, 1935. Sthlm 1935.
61. Betänkande angående import- och partihandelsmonopol å brännoljor. Avg. d. 7 nov. 1935 av Brännoljekommitterade av år 1934. (Fi.)
62. Utredning med förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner. Avg. [d. 30 nov. 1935]. (S.)
63. De svenska enhetsprisföretagen. Utredning. [Avg. d. 30 nov. 1935.] (H.)
64. Betänkande och förslag rörande verksamheten vid skyddshemmen m. m. Avg. [d. 10 dec. 1935]. Del 2. Fostringsåtgärder utöver den egentliga skyddshemsvården m. m. (S.)
65—66. Betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Del 1—2. [Avg. d. 9 dec. 1935.] (S.)
67. Betänkande med förslag till lag om tvångsuppfostran m. m. [Avg. d. 10 dec. 1935]. (Ju.)

WARMING, J. Danske Samfundsproblemer i statistisk Belysning. Khvn 1934.

Nytillkommen tidskrift.

TIDSKRIFT för Sveriges advokatsamfund. Sthlm.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 december 1935—10 januari 1936 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
598.	K. kung. ang. ikraftträdandet av lagen den 28 juni 1935 (nr 433) om ändrad lydelse av 34 § lagen den 30 juni 1913 (nr 120) om allmän pensionsförsäkring .	6 dec.
599.	K. kung. ang. anordnande av pensionsstyrelsens på frivilliga avgifter grundade försäkring	6 »
602.	K. kung. ang. statistiska uppgifter om olyckor vid trafik med motorfordon . . .	13 »
628.	K. kung. ang. accis å margarin	20 »
630.	K. kung. om ändrad lydelse av 6 § kung. den 28 juni 1935 (nr 415) ang. användningen av de medel, som inflyta genom upptagande för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936 av mjölkavgift m. m.	20 »
632.	Vårdtaxa enligt fattigvårds- och barnavårdslagarna	20 »
636.	Taxa för beräkning av ersättning för läkarvård enligt sjukkasseförordningen . .	20 »

Arbetsmarknaden under januari månad 1936.

Såsom i föregående häfte påpekats, har vid årets början den förändringen vidtagits vid beräkningen av relationstalet mellan arbetsansökningar och lediga platser, att man numera bortser från reservarbetsplatserna och endast medtager de platser, som stå till buds i den öppna arbetsmarknaden. Med anledning härav och för ernående av full jämförelse med föregående beräkningstillfällen äro samtliga å nästföljande sida upptagna relationstal sedan 1926 månad för månad omräknade. De sålunda erhållna talen äro självfallet högre än de förut publicerade men torde giva en mera tillförlitlig bild än dessa av den faktiska förändringen av arbetsmarknadsläget.

Enligt den offentliga arbetsförmedlingens rapporter kommo i genomsnitt under januari 370 arbetsansökningar på 100 lediga platser, mot 442 under december. Det sammanlagda antalet lediga platser uppgick till 31 320 mot 22 328 i december. I icke ringa grad ha väderleksförhållandena bidragit till de ökade arbetstillfällena, i det att på grund av inträffade snöfall arbetet i skogarna kommit i gång samt tillfällig sysselsättning med snöskottningsarbete beretts åt diverse arbetskraft — enbart i Stockholm fingo 6 971 personer dylikt arbete under ett större eller mindre antal dagar. En jämförelse med åren 1935 och 1934, då januarisiffrorna voro 485 och 735, ger vid handen, att läget avsevärt förbättrats. Arbetslöshetskommissionens siffra för antalet hjälpsökande arbetslösa, som vid slutet av december belöpte sig till 57 965, steg under januari till c:a 62 000. Då fjolårets januarisiffra var 93 419, kommer även här en gynnsam utveckling till synes. Den av fackföreningarna rapporterade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet december 1935/januari 1936 21·3 % mot 14·9 % en månad tidigare och 23·7 % motsvarande tid i fjol. Att märka är, att under årets sista vecka tillfälliga permitteringar pläga förekomma inom vissa fack, och härigenom blir arbetslöshetsprocenten vid årsskiftet i regel relativt hög.

Vid *jordbruket* var efterfrågan på arbetskraft ovanligt stor med hänsyn till årstiden. På en del håll ha redan uppgörelser träffats för den stundande säsongen, något som tyder på att arbetsmarknaden kommer att bli livlig. I södra delarna av landet kunde under månadens senare del ett flertal platser för såväl ladugårdsskötare som yngre drängar ej besättas i brist på sökande. Äldre drängar och daglönare hade däremot svårt att få anställning. Inom *skogsbruket* voro arbetsförhållandena gynnsammare än föregående månad, men avverkningarna ha, särskilt norrut, i hög grad hämmats genom de alltför ymniga snöfallen, i all synnerhet som snön mestadels fallit på ofrusen mark och transporterna härigenom försvårats.

Inom gruppen *industri och hantverk* noterades för flertalet yrkesgrenar en viss förbättring av relationstalen i jämförelse med såväl föregående månad som motsvarande tid förra året. *Mekaniska verkstadsindustrien* visade någon ökning i efterfrågan på yrkesarbetare, synbarligen i samband med de slutförda avtalsförhandlingarna. Ansökningssiffrorna inom *byggnadsverksamheten* hade visserligen stigit, men då ökningen i platstillgången var förhållandevis större, blev resultatet en gynnsammare relation. Även *trävaru- och pappersindustri-*

erna syntes, åtminstone på vissa platser, ha kunnat bereda arbete i ökad utsträckning.

Sjöfarten, som tack vare den blida väderleken i december obehindrat kunde uppehållas, har nu med vintersäsongens inbrott måst inskränkas, och en mängd uppläggningar förekommo, vilka hade till följd ökad arbetslöshet inom flertalet specialgrupper. I Göteborg var dock arbetsmarknaden god för maskinbefäl, och brist rådde på yngre maskinister med 1:a och 2:a klass examen. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 3 141 påmönstringar och 3 657 avmönstringar. Motsvarande siffror för januari 1935 voro 2 512 och 4 279.

Inom de till *handel och samfärdsel* hänförliga yrkena ökades som vanligt efter årsskiftet sökandefrekvensen särskilt bland *affärs- och lagerpersonalen,* men även för *transportarbetare* medförde månaden en ej obetydlig försämring. Inom *hotell- och restaurangfacket* var läget i stort sett oförändrat.

På den *kvinnliga* arbetsmarknaden ha sedan en tid tillbaka examinerade *barnsköterskor* och *sjukbiträden* rönt livlig efterfrågan. Tilltagande platstillgång rapporterades för kunniga *hembiträden,* under det att tillfällig hjälp för rengöringsarbete erfordrades i långt mindre utsträckning än i december.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under januari 1936 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1927	337	299	227	183	176	166	154	150	145	172	268	264	**210**
1928	325	300	218	171	151	159	170	162	143	159	248	239	**201**
1929	267	229	180	154	136	137	138	136	128	150	211	214	**174**
1930	265	226	177	143	131	128	141	144	147	178	274	251	**183**
1931	243	254	200	202	170	196	206	207	204	271	483	388	**251**
1932	453	508	397	382	380	405	420	409	407	463	853	881	**487**
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**463**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	*370*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:													
1933	533	461	358	350	361	314	333	313	369	365	521	546	**410**
1934	358	380	275	224	184	202	183	187	228	216	315	541	**269**
1935	274	240	154	144	144	118	107	120	125	132	224	312	**180**
1936	*189*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:													
1933	784	810	882	728	616	636	708	670	648	785	960	862	**768**
1934	844	768	587	586	449	429	422	381	365	454	624	530	**519**
1935	533	540	545	394	357	335	334	301	288	350	491	461	**421**
1936	*410*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1	**12·2**
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	**12·0**
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3	**10·6**
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3	**10·2**
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	**11·9**
1931	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	12·4	11·8	12·8	13·4	16·4	19·3	26·5	**16·8**
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	*22·5*	*20·2*	*18·5*	*16·1*	*12·1*	*11·2*	*9·9*	*10·3*	*11·0*	*12·7*	*14·9*	*21·3*	—

Arbetstillgången under fjärde kvartalet 1935

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgången m. m. inom olika yrken och näringsgrenar under fjärde kvartalet år 1935 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, huvudsakligen grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar.

För fjärde kvartalet ha besvarade formulär inkommit från 2 389 arbetsgivare med 318 918 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under fjärde kvartalet 1935, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom *bättre* av 715 arbetsgivare med 119 067 arbetare (37 %),
såsom *oförändrad* av 1 444 arbetsgivare med 173 456 arbetare (55 %),
såsom *sämre* av 230 arbetsgivare med 26 395 arbetare (8 %).

Av de redovisade arbetarna ha 71 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 21 % haft medelgod och 8 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror närmast föregående kvartal voro resp. 68, 23 och 9 samt för fjärde kvartalet 1934 resp. 64, 25 och 11.

Arbetstillgångens växlingar under senare år framgå av efterföljande tablå, i vilken mycket god arbetstillgång motsvarar poängsiffran 5 och siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång.

Kvartal	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
I	3·08	2·91	3·01	3·04	3·22	3·25	3·26	2·51	2·46	2·80	3·24	3·51
II	3·12	3·11	3·09	3·25	3·40	3·47	3·22	2·66	2·39	2·69	3·55	3·71
III	3·04	3·07	3·06	3·24	3·33	3·51	2·94	2·61	2·41	2·94	3·63	3·73
IV	2·98	3·08	3·07	3·21	3·28	3·43	2·77	2·65	2·38	3·08	3·59	3·76
Medeltal	**3·04**	**3·04**	**3·06**	**3·19**	**3·31**	**3·42**	**3·05**	**2·61**	**2·41**	**2·75**	**3·50**	**3·68**

Den för det gångna kvartalet framräknade konjunktursiffran 3·76 är något förmånligare än motsvarande genomsnittstal för årets tredje kvartal (3·73). Uppgången är dock i och för sig obetydlig och ger knappast anledning till antagandet, att arbetstillgången nu skulle ha nämnvärt förbättrats, men med hänsyn till den säsongenliga tillbakagång, som vid denna tid alltid framträder inom vissa viktigare näringsgrenar och som i sin mån bidrager till att sänka konjunktursiffran, har man rätt att anse denna siffra som ett uttryck för att svenskt näringsliv alltfort arbetar under mycket goda förhållanden, även om oroligheterna ute i världen vållat viss osäkerhet på exportmarknaden. Arbetslösheten har under året gått väsentligt tillbaka, och fackföreningarnas månat-

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete									
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig	
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.
	Malmbrytn. o. metallind.												
1	Malmgruvor	27	5 319	2	326	14	2 171	6	577	1	1 318	4	927
2	Malmförädlingsverk	42	26 972	5	2 839	29	22 859	7	1 164	—	—	1	110
3	Järn- och stålmanufaktur	97	12 387	18	2 892	48	6 138	25	3 195	3	96	3	66
4	Mekaniska verkstäder	288	47 369	41	9 436	169	30 205	51	4 771	22	2 704	5	253
5	Skeppsvarv	20	7 558	1	17	6	5 993	4	964	2	271	7	313
6	Elektromekanisk industri	27	10 818	7	5 610	10	2 610	9	2 567	1	31	—	—
7	Annan metallindustri	66	6 664	18	2 666	36	3 140	10	526	2	332	—	—
	Jord- och stenindustri												
8	Kolgruvor	6	1 014	—	—	5	841	—	—	1	173	—	—
9	Torvindustri	22	321	1	52	8	148	6	54	5	62	2	5
10	Stenbrott o. -huggerier	43	3 880	3	214	13	1 137	6	425	10	1 360	11	744
11	Kakel- o. porslinsind.	12	3 306	3	1 034	8	2 256	—	—	1	16	—	—
12	Tegelbruk	75	2 676	1	48	28	1 156	19	902	21	515	6	55
13	Glasbruk	25	2 826	3	362	8	851	10	1 311	1	83	3	219
14	Cementfabriker, kalkbruk	40	4 320	4	421	17	2 789	7	562	9	479	3	69
	Trävaruindustri												
15	Sågverk	153	14 553	6	1 253	48	6 369	43	4 018	41	2 532	15	381
16	Snickeri- o. möbelfabr.	163	7 421	28	1 590	88	3 578	34	1 739	13	514	—	—
17	Annan trävarufabrikation	20	931	2	57	11	653	2	126	3	56	2	39
	Pappers- o. grafisk ind.												
18	Trämassefabriker	64	14 482	5	1 363	31	7 180	20	4 601	5	1 009	3	329
19	Pappersbruk	44	11 789	6	2 210	19	4 180	15	4 690	3	338	1	371
20	Bokbinderier m. m.	45	3 141	7	1 233	21	1 184	16	654	—	—	1	70
21	Boktryckerier o. graf. anst.	108	7 614	17	2 217	66	4 434	23	886	1	47	1	30
	Livsmedelsindustri												
22	Kvarnindustri	23	1 139	1	50	8	572	13	511	1	6	—	—
23	Bagerier	45	2 969	—	—	17	1 116	20	1 352	6	437	2	64
24	Sockerindustri	22	3 971	2	575	15	2 899	4	383	—	—	1	114
25	Choklad- o. konfektfabr.	25	3 542	1	540	15	2 528	8	461	1	13	—	—
26	Bryggerier och bränn erier	68	3 426	1	20	25	2 002	35	1 237	6	142	1	25
27	Tobaksfabriker	9	2 309	—	—	5	997	4	1 312	—	—	—	—
28	Annan livsmedelsindustri	72	4 226	4	328	37	2 552	25	1 148	2	55	4	143
	Textil- o. beklädnadsind.												
29	Bomullsindustri	44	16 403	8	2 402	19	8 043	14	5 792	3	166	—	—
30	Jute- och linneindustri	9	2 854	—	—	7	2 188	2	666	—	—	—	—
31	Ylleindustri	55	10 814	5	1 939	32	6 851	14	1 677	4	347	—	—
32	Trikåfabriker	48	7 188	2	226	31	5 550	13	1 329	2	83	—	—
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	99	13 388	14	1 699	58	9 465	22	1 996	5	228	—	—
34	Annan hithör. industri	69	4 834	8	469	32	2 564	21	1 407	7	378	1	16
	Läder-, hår- o. gummiind.												
35	Garverier o. läderfabriker	19	1 795	2	70	5	402	8	1 152	4	171	—	—
36	Skofabriker	61	6 754	3	318	28	3 793	20	1 958	6	529	4	156
37	Gummivarufabriker	7	5 563	1	258	5	2 892	—	—	1	2 413	—	—
38	Annan hithör. industri	35	1 942	4	204	20	1 424	8	270	3	44	—	—
	Kemisk-teknisk industri												
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	31	2 259	5	457	16	1 361	7	400	3	41	—	—
40	Konstgödningsfabriker	5	517	—	—	2	286	3	231	—	—	—	—
41	Tändsticksfabriker	8	2 528	—	—	—	—	—	—	8	2 528	—	—
42	Annan hithör. industri	38	3 967	3	174	25	3 069	8	675	2	49	—	—
43	**Byggnadsverksamhet**	94	3 464	1	25	33	1 513	34	1 288	20	543	6	95
44	**Kraftv. o. kommunala v.**	46	6 319	2	64	20	2 071	14	2 614	6	487	4	1 083
45	**Handel och varulager**	38	3 960	5	933	21	1 687	11	1 282	1	58	—	—
46	**Land- och sjötransport**	32	7 426	4	1 242	13	3 448	12	2 501	2	150	1	85
47	*Summa* 4:e kv. 1935	**2 389**	**318 918**	**254**	**47 833**	**1172**	**179145**	**633**	**65 374**	**238**	**20 804**	**92**	**5 762**
48	» 3:e » »	2 412	331 518	353	50 977	1181	174732	646	77 258	168	22 819	64	5 732
49	» 2:a » »	2 383	324 722	305	47 326	1179	172825	672	74 960	158	23 885	69	5 726
50	» 1:a » »	2 373	308 625	181	27 363	1010	152309	777	90 997	291	26 661	114	11 295
51	» 4:e » 1934	2 396	308 756	211	32 567	1065	164226	740	77 571	262	21 536	118	12 856

Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						Konjunktur-siffror			Sysselsättningsindex		
Bättre		Lika		Sämre		Brist		Tillräcklig tillgång		Överflöd		4 kv. 1935	3 kv. 1935	4 kv. 1934	4 kv. 1935	3 kv. 1935	
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.						
12	3 496	14	1 821	1	2	—	—	16	2 160	11	3 159	2·93	2·99	2·45	77·0	75·0	1
15	12 575	23	11 421	4	2 976	1	3 340	26	10 041	15	13 591	4·05	4·08	4·01	125·7	125·2	2
30	4 895	58	6 401	9	1 091	7	1 147	72	8 174	18	3 066	3·94	3·94	4·03	128·0	125·4	3
104	20 891	155	22 656	29	3 822	34	12816	218	28 973	36	5 580	3·97	4·05	3·83	116·4	114·9	4
3	1 498	11	5 673	6	387	1	4	14	7 277	5	277	3·68	3·49	3·65	98·0	102·1	5
11	8 293	13	2 426	3	99	4	7 244	22	3 034	1	540	4·28	4·38	3·60	118·3	115·0	6
28	2 668	36	3 833	2	163	5	496	53	5 092	8	1 076	4·22	4·16	4·01	124·0	120·8	7
1	15	4	826	1	173	—	—	1	15	5	999	3·66	3·68	3·48	71·1	70·6	8
6	147	15	172	1	2	3	110	15	177	4	34	3·56	3·42	3·25	69·7	64·4	9
12	850	21	2 508	10	522	—	—	18	1 370	25	2 510	2·67	2·81	2·44	49·4	41·0	10
6	2 313	6	993	—	—	1	87	6	1 949	5	1 270	4·30	3·58	3·57	128·3	123·2	11
32	906	38	1 636	5	134	—	—	47	1 179	28	1 497	3·28	3·81	3·54	77·5	112·3	12
10	990	12	1 617	3	219	—	—	16	1 691	9	1 135	3·37	3·69	3·73	94·2	100·5	13
14	2 286	25	1 990	1	44	—	—	25	3 175	15	1 145	3·70	3·92	3·26	120·6	111·9	14
24	2 582	101	9 550	28	2 421	1	44	90	7 344	62	7 165	3·88	3·80	3·14	73·4	83·7	15
77	3 680	76	3 139	10	602	6	328	137	5 702	20	1 391	3·84	4·13	3·48	98·2	98·7	16
4	156	12	693	4	82	—	—	17	866	3	65	3·68	3·88	3·51	122·2	113·5	17
17	4 173	36	8 216	11	2 093	—	—	36	8 309	28	6 173	3·57	3·49	3·25	93·5	93·3	18
15	3 104	27	8 524	2	161	—	—	26	5 930	18	5 859	3·64	3·62	3·39	103·8	103·0	19
9	1 342	31	1 520	5	279	1	45	38	2 858	6	238	4·12	3·67	3·94	100·9	86·8	20
24	1 988	82	5 525	2	101	5	985	93	5 969	10	660	4·15	3·86	4·03	105·6	105·1	21
4	324	18	809	1	6	—	—	15	534	8	605	3·58	3·64	3·41	99·6	101·7	22
14	1 009	27	1 641	4	319	1	51	26	1 254	18	1 664	3·19	3·26	3·14	113·4	121·1	23
3	1 235	18	2 715	1	21	1	40	10	1 950	11	1 981	3·96	3·78	3·74	137·7	137·0	24
10	2 016	14	989	1	537	—	—	23	3 416	2	126	4·01	4·23	4·03	113·5	121·5	25
5	662	61	2 700	2	64	—	—	50	2 310	18	1 116	3·54	3·41	3·26	89·3	89·1	26
3	726	5	1 563	1	20	—	—	8	1 219	1	1 090	3·43	3·44	3·47	87·4	87·9	27
13	1 287	54	2 792	5	147	—	—	48	2 561	24	1 665	3 68	3·64	3·57	97·8	99·9	28
14	6 905	24	7 764	6	1 734	2	127	37	15 346	5	930	3·77	3·25	3·81	112·1	110·2	29
1	184	5	1 541	3	1 129	1	184	3	1 272	5	1 398	3·77	3·80	4·52	97·5	95·0	30
19	5 333	28	5 008	8	473	4	2 577	45	7 282	6	955	3·96	3·95	3·57	122·5	120·9	31
7	635	34	5 695	7	858	3	327	43	6 687	2	174	3·82	3·91	3·90	114·1	112·6	32
28	3 389	64	9 082	7	917	8	1 202	82	11 057	9	1 129	3·94	3·94	3·85	106·9	108·1	33
15	1 291	45	2 862	9	681	3	425	61	3 691	5	718	3·64	3·61	3·55	101·6	100·6	34
4	156	12	1 445	3	194	—	—	14	1 584	5	211	3·21	3·36	3·20	102·6	99·6	35
17	2 361	36	3 618	8	775	2	270	52	5 682	7	802	3·53	3·71	3·16	100·8	103·3	36
2	1 368	4	1 782	1	2 413	—	—	5	4 443	2	1 120	3·18	3·08	4·03	103·7	102·4	37
11	831	22	1 004	2	107	4	227	27	1 569	4	146	3·92	3·98	3·94	118·3	121·0	38
13	893	17	1 364	1	2	—	—	23	1 643	8	616	3·99	3·97	3·76	115·7	117·7	39
—	—	4	495	1	22	—	—	4	338	1	179	3·55	3·54	3·93	111·9	87·4	40
—	—	8	2 528	—	—	—	—	—	—	8	2 528	2·00	2·00	1·00	46·4	46·1	41
13	1 812	24	2 127	1	28	—	—	25	1 967	13	2 000	3·85	3·93	3·61	121·1	127·4	42
32	1 330	46	1 772	16	362	—	—	60	2 148	34	1 316	3·24	4·26	3·48	73·4	112·8	43
13	2 179	31	4 028	2	112	1	186	20	1 896	25	4 237	2·93	2 90	2·83	102·6	114·9	44
8	1 286	29	2 663	1	11	—	—	30	3 175	8	785	3·88	3·53	3·66	130·0	125·9	45
12	3 007	18	4 329	2	90	—	—	19	5 154	13	2 272	3·76	3·21	3·21	96·2	96·6	46
715	**119067**	**1444**	**173 456**	**230**	**26 395**	**99**	**32262**	**1716**	**199 463**	**574**	**87 193**	**3·76**	—	—	**104·4**	—	47
822	133563	1376	168 707	214	29 248	190	36114	1719	206 387	503	89 017	3·73	—	—	104·6	—	48
864	134588	1314	156 128	205	34 006	159	26768	1711	206 615	513	91 339	3·71	—	—	104·2	—	49
855	128746	1293	151 391	225	28 488	68	16873	1535	179 543	770	112 209	3·51	—	—	99·1	—	50
1137	171049	1109	124 227	150	13 480	63	12468	1537	179 184	796	117 104	3·59	—	—	98·8	—	51

liga arbetslöshetsstatistik visar för det tilländalupna kvartalet lägre siffror än fjolårets.

På 100 *lediga platser* kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	4:e kvartalet 1935			3:e kvartalet 1935			4:e kvartalet 1934		
	dec.	nov.	okt.	sept.	aug.	juli	dec.	nov.	okt.
Jordbruk och skogshushållning . . .	312	224	132	125	120	107	541	315	216
Övriga näringsgrenar	413	410	317	267	277	299	435	478	367
**Samtliga »	**401**	**376**	**265**	**230**	**239**	**255**	**446**	**446**	**326**

Enligt den offentliga arbetsförmedlingens siffror var förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft under redovisningskvartalet avsevärt bättre än under motsvarande period förra året. Förbättringen var mera framträdande inom jordbruk och skogshushållning än i fråga om de under »övriga näringsgrenar» hörande industriella yrkena, ehuru även här utvecklingen gått i gynnsam riktning. Platstillgången för årspersonal inom jordbruket var i år större än i fjol, och i betodlingsdistrikten var efterfrågan på tillfällig arbetskraft livligare än vanligt, ehuru behovet i flertalet fall lätt kunde tillgodoses. Om man undantar det alltjämt aktuella kravet på kvinnlig ladugårdspersonal och yngre mjölkningsvilliga drängar, var jordbrukets arbetsmarknad mot slutet av kvartalet ganska tyst. På grund av det rådande blidvädret och frånvaron av snö i större delen av landet kunde timmerdrivningarna ej komma ordentligt i gång, vadan skogsarbetarna hade ganska små sysselsättningsmöjligheter.

För ett tydligare åskådliggörande av konjunkturväxlingarna inom de olika industrigrenarna under senaste året ha i tabellen å sid. 76—77 angivits konjunktursiffrorna för redogörelsekvartalet ävensom jämförelsetal för närmast föregående kvartal och för fjärde kvartalet år 1934. Sammanföras de i tabellen återgivna siffrorna för vissa större industrigrupper, erhållas följande konjunktursiffror:

	Konjunktursiffror				
	4:e kvart. 1935	3:e kvart. 1935	2:a kvart. 1935	1:a kvart. 1935	4:e kvart. 1934
Malmbrytning och metallindustri	3·96	3·98	3·98	3·74	3·79
Jord- och stenindustri	3·47	3·60	3·70	3·15	3·28
Trävaruindustri	3·54	3·55	3·73	3·18	3·25
Pappers- och grafisk industri	3·76	3·62	3·65	3·51	3·50
Livsmedelsindustri	3·66	3·65	3·57	3·37	3·54
Textil- och beklädnadsindustri	3·85	3·70	3·59	3·55	3·80
Läder-, hår- och gummivaruindustri	3·42	3·49	3·13	3·47	3·56
Kemisk-teknisk industri	3·36	3·42	3·30	3·18	2·89

Inom gruppen *malmbrytning och metallindustri* ha endast obetydliga förskjutningar ägt rum, och den genomsnittliga konjunktursiffran kvarstod i det närmaste oförändrad från föregående kvartal. Malmgruvorna företedde nu en svag tillbakagång, men arbetstillgången var bättre än ett år tidigare

och kan i stort sett anses som medelgod. För malmförädlingsverken rapporterades fortfarande god sysselsättning, och järnmarknaden visade ökad livaktighet. En viss avmattning förmärktes emellertid i exporten av tackjärn samt handelsfärdigt järn och stål, samtidigt som importen av ifrågavarande varor stegrades. Ordertillgången vid de svenska järnbruken torde f. n. vara tillfredsställande. Brist på yrkeskunnig arbetskraft förekom vid en del företag för tillverkning av järn- och stålmanufaktur samt vid mekaniska verkstäder, och övertidsarbete tillämpades i viss utsträckning. Uppsägningen av verkstadsavtalet och ovissheten om utgången av de med anledning härav förda förhandlingarna ha enligt uppgift i någon mån verkat hämmande på produktionen, men verkstadsindustrien har dock väl kunnat hävda sin ställning, trots de stora exportsvårigheterna inom vissa grenar av densamma. Skeppsvarven redovisade ökad arbetstillgång, och den elektromekaniska industriens konjunktursiffra var alltjämt den gynnsammaste inom gruppen.

Den säsongmässiga försämring, som vid denna tid på året plägar träffa vissa industrigrenar inom gruppen *jord- och stenindustri*, uteblev ej heller i år men hade ej den vanliga omfattningen. Vid tegelbruken inskränktes driften helt naturligt efter den egentliga kampanjens avslutande, och efter bränningens slutförande förekommo ytterligare permitteringar. Torvindustrien däremot synes, efter konjunktursiffran att döma, ej ha haft nämnvärd känning av säsongsvängningen. Gatstenstillverkningen kämpade med svåra förhållanden, och även glasbruken hade minskad sysselsättning. Kakel- och porslinsindustrien har successivt förbättrat sin position och uppvisade nu en konjunktursiffra, som var högre än för någon annan näringsgren. Vid kalkbruken har med hänsyn till den mörka årstiden delvis tillämpats förkortad arbetstid. Avsättningen av jordbrukskalk har, enligt vad som upplysts, ökat på grund av jordbrukets förbättrade ställning.

Inom *trävaruindustrien* konstaterades en om ock svag återhämtning för sågverken, vilkas marknad mot slutet av kvartalet tedde sig gynnsammare än tidigare under året. Prisläget visade tendens till stabilisering, vartill bidragit den mellan Europas exporterande länder träffade överenskommelsen att begränsa exporten efter avnämarnas beräknade behov. Årets totalförsäljningar av trävaror till utlandet nådde ej upp till fjolårets. Snickeri- och möbelfabriker arbetade under goda betingelser, gynnade av den även detta kvartal ganska livliga byggnadsverksamheten.

Inom *pappers- och grafisk industri* uppvisade samtliga näringsgrenar stigande arbetstillgång. Cellulosamarknaden var i stort sett god. Särskilt gällde detta sulfat, som rönte stark efterfrågan och kunde säljas till förmånligare priser än förut. I fråga om sulfit var prisläget mindre gynnsamt. Försäljningarna gingo dock normalt, med tydliga tecken till ökad avsättning. De inskränkningar, som företagits i slipmasseproduktionen, ha verkat i prisförbättrande riktning. Även på pappersmarknaden förmärktes större livaktighet, och fabrikerna fingo mottaga ökade order, dock till priser som

ännu icke kunna anses tillfredsställande. Exporten av såväl massa som papper överträffade väsentligt fjolårets resultat. Boktryckerier och bokbinderier angåvo som vanligt årets sista kvartal som det bästa, och övertidsarbete förekom mångenstädes.

För *livsmedelsindustrien* ha inga större förändringar iakttagits; arbetstillgången var god och jämn. Med hänsyn bl. a. till att betkampanjen infallit under kvartalet har sockerfabrikernas konjunktursiffra stigit.

Den uppgång, som under föregående period konstaterades inom *textil- och beklädnadsindustrien*, fortsatte även under redovisningskvartalet och var särskilt framträdande för bomullsindustriens vidkommande, vars konjunktursiffra nu kommit upp i ungefärlig nivå med övriga branschers inom denna huvudgrupp. Trikåfabrikerna hade på grund av den blida väderleken ej så stor avsättning för sina alster, som vid denna årstid plägar vara fallet.

Inom *läder-, hår- och gummivaruindustrien* förmärktes någon tillbakagång utom för gummivarufabrikerna, som nu förbättrat sin förut ganska svaga ställning. Vid en del skofabriker förekom visserligen övertidsarbete, men i övervägande grad måste inskränkningar i driften företagas, varför konjunktursiffran sjönk. Skomarknaden var dock bättre än under motsvarande period ett år tidigare.

Den *kemisk-tekniska* gruppen var som förut den minst gynnade, beroende på att arbetstillgången vid tändsticksfabrikerna betecknas som mindre god.

Beträffande övriga här redovisade näringsgrupper belysa jämförelsesiffrorna den med årstiden inträdande avmattningen i *byggnadsverksamheten* ävensom den mot årets slut regelmässigt ökade omsättningen inom *handel och varulager*. Den höga siffran för *land- och sjötransport* torde delvis ha sin förklaring däri, att sjöfarten på grund av den blida väderleken kunde pågå i nästan oförminskad utsträckning hela kvartalet.

Sedan 1932 har socialstyrelsen på grundval av uppgifterna om arbetarantalet vid de i denna statistik medtagna företagen uträknat en *sysselsättningsindex*[1]. Vid den nu verkställda beräkningen ha kunnat medtagas 1 282 företag, vilka sysselsatt tillsammans 225 288 arbetare, motsvarande 71 % av hela det i kvartalsredogörelsen redovisade arbetarantalet. Sysselsättningsindex för 1935 års fjärde kvartal har blivit 104·4 mot 104·6 ett kvartal tidigare och 98·8 för fjärde kvartalet 1934. Vid de av denna statistik berörda företagen, vilka samtliga varit i verksamhet och avgivit rapporter sedan 1926 (eller dessförinnan), var sysselsättningen sålunda nu större än i genomsnitt för åren 1926—1930. Nedgången i förhållande till föregående kvartal är som synes helt obetydlig.

För ytterligare belysning av sysselsättningsförhållandena ha fr. o. m. 1935 införskaffats uppgifter å *utbetald lönesumma* under första avlöningsperioden i varje kvartals sista månad. Med användande av dessa uppgifter ha uträknats *löneindextal*, vilka tillsvidare givits rörlig basperiod. Härvid ha sum-

[1] Den av socialstyrelsen här beräknade sysselsättningsindexen angiver antalet under rapportkvartalet sysselsatta arbetare i procent av det antal arbetare som, vad samma företag beträffar, voro i medeltal anställda under femårsperioden 1926—1930. Jfr Soc. Medd. årg. 1932, sid. 364 o. f. och 764.

merats de lönebelopp, som utbetalats av identiskt samma företag under jämförelsekvartalens avlöningsperioder, och angivits lönesummans storlek under en period i förhållande till den närmast föregående. Indextalen utgöra alltså en s. k. kedjeindex och avse att visa förändringarna i utbetald lönesumma från det ena kvartalet till det andra. Förskjutningarna härvidlag ge knappast några upplysningar om lönenivåns rörelser i och för sig, men äro en känslig konjunkturmätare så tillvida, att förändringarna äro icke endast beroende av ändrade lönesatser och arbetarantal utan även av huruvida en till antalet oförändrad arbetarstam företer förändrad sammansättning efter yrkes- och lönegrupper, om den sysselsatts på övertid resp. förkortad arbetstid o. s. v. I nedanstående tablå återgivas de på detta sätt framräknade indextalen dels för samtliga redovisade företag och dels för vissa huvudgrupper.

Löneindex (föregående kvartal = 100)	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- och stenind.	Trävaruind.	Pappers- o. graf. ind.	Livsmedelsind.	Textil- o. beklädn.-ind.	Läder-, hår- o. gummivaruind.	Kem.-tekn. ind.	Byggnadsverksamh.	Kraftv. o. kommunala verk	Handel o. varulager	Land- o. sjötransport	Samtliga
1935: 2:a kv.	102·4	121·9	138·8	106·1	98·5	99·0	91·4	97·5	123·4	109·7	101·4	92·6	**104·7**
3:e kv.	107·5	101·9	100·3	101·8	110·4	105·5	115·7	110·0	143·1	109·0	98·5	96·7	**106·4**
4:e kv.	102·2	92·7	89·8	101·9	114·1	101·8	99·2	99·4	67·6	91·1	95·6	104·0	**100·3**

I undersökningen ingå för andra och tredje kvartalen 2 160 och för tredje och fjärde kvartalen 2 166 företag med c:a 300 000 arbetare. Av tablån framgår, att den lönesumma, som utbetalats av samtliga företag, ökats under varje i undersökningen ingående kvartal, ehuru från tredje till fjärde kvartalet relativt obetydligt eller med 0·3 %. Av de olika huvudgrupperna redovisa bl. a. livsmedelsindustri, där särskilt kampanjen vid råsockerbruken spelat in, samt i mindre mån land- och sjötransport, malmbrytning och metallindustri högre lönebelopp under fjärde kvartalet än under närmast föregående kvartal, medan man för vissa andra huvudgrupper finner ett indextal understigande 100, alltså angivande minskning i den utbetalda lönesumman. Detta gäller särskilt för de säsongbetonade grupperna byggnadsverksamhet, där minskningen uppgick till ej mindre än 32·4 %, samt trävaruindustri med en nedgång av 10·2 %.

Arbetstillgång och arbetslön inom jordbruket år 1935.

På grundval av de från hushållningssällskapens högre underavdelningar eller häradsombud intill början av januari 1936 inkomna primäruppgifterna till den årliga lantarbetarstatistiken har utarbetats efterföljande redogörelse för läget på jordbrukets arbetsmarknad i slutet av år 1935. Samtidigt meddelas resultaten av vissa preliminära beräkningar rörande arbetslönerna inom jordbruket under sagda år. En utförligare redogörelse för jordbrukets löneförhållanden kommer att lämnas i den senare utkommande lönestatistiska årsboken för 1935.

Tillgång på arbete och arbetskraft inom jordbruket. Efter 1921/22 års industriella arbetslöshetskris gjorde sig en genomgripande förändring gällande på jordbrukets arbetsmarknad. Den tidigare rådande bristen på arbetskraft försvann så gott som alldeles, åtminstone vad manliga arbetare beträffar, och i stället blev arbetslöshetsproblemet av betydelse även för jordbruksarbetarnas vidkommande. Under de senaste åren ha emellertid nya förskjutningar inträtt på jordbrukets arbetsmarknad, innebärande att brist på arbetskraft åter börjat göra sig gällande i viss omfattning. För att i görligaste mån belysa växelverkningarna mellan nu berörda delvis motstridiga utvecklingstendenser ha å lantarbetarstatistikens frågeformulär införts vissa frågor rörande tillgången å ena sidan på arbete och å den andra på arbetskraft.

I första hand har sålunda, liksom under de närmast föregående åren, efterspörts, dels huruvida arbetslöshet förekommit i större utsträckning bland manliga lantarbetare, som önskade årstjänst, och om brist rådde på tillfälliga arbetsförtjänster inom lant- och skogsarbete, dels huruvida svårigheter att bereda ungdomen arbete eller anställning inom jordbruket eller inom andra näringsgrenar medfört, att arbetskraften på vissa brukningsdelar kunde anses vara väl stor i förhållande till det normala arbetskraftbehovet. En sammanställning av de erhållna svaren lämnas för särskilda län och hushållningssällskapsområden i tab. 1.

För att i möjligaste mån eliminera de ojämnheter, som föranledas av det något växlande antalet uppgiftslämnare inom olika hushållningssällskapsområden, ha i efterföljande tablå uträknats procenttal för hela riket, vägda med antalet socknar inom resp. områden, varjämte i jämförelsesyfte meddelats motsvarande siffror för de sex närmast föregående åren:

År	Antal uppgiftslämnare (i %), som uppgivit, att *arbetslöshet* a) ej förekommit, b) förekommit i mindre och c) förekommit i större utsträckning för manliga arbetare, som önskat									*överskott på arbetskraft* å vissa brukningsdelar a) ej förekommit, b) tidvis förekommit och c) mera allmänt förekommit		
	årstjänst			tillfälligt arbete sommar			tillfälligt arbete vinter					
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
1929	97·8	1·4	0·8	95·2	2·9	1·9	75·8	12·9	11·3	73·0	13·4	13·6
1930	93·2	4·2	2·6	94·3	2·8	2·9	69·3	11·5	19·2	73·7	8·2	18·1
1931	82·6	3·3	14·1	84·1	3·5	12·4	43·9	11·9	44·2	52·8	14·8	32·4
1932	66·7	10·0	23·3	61·8	5·4	32·8	28·6	10·2	61·2	37·8	9·2	53·0
1933	66·5	7·3	26·2	56·9	5·6	37·5	31·1	9·6	59·3	30·1	7·5	62·4
1934	87·1	4·7	8·2	80·8	4·0	15·2	47·4	14·9	37·7	55·8	9·7	34·5
1935	96·8	0·3	2·9	93·8	1·1	5·1	79·4	8·1	12·5	82·1	4·4	13·5

Tab. 1. Uppgifter rörande arbetstillgången inom jordbruket år 1935.

Län och hushållningssällskapsområden	Antal uppgiftslämnare, som uppgivit, att *arbetslöshet* a) ej förekommit, b) förekommit i mindre och c) i större utsträckning bland manliga arbetare, som önskat									Antal uppgiftslämnare, som uppgivit, att *överskott på arbetskraft* å vissa brukningsdelar		
	årstjänst (tjänsteåret 1935/36)			tillfälligt lant- o. skogsarbete under								
				sommaren			vintern			ej förekommit	tidvis förekomm.	mera allm. förek.
	a	b	c	a	b	c	a	b	c			
Stockholms	14	—	—	14	—	2	7	3	4	13	—	2
Uppsala	10	—	—	11	—	—	10	1	—	7	1	2
Södermanlands	15	—	—	14	—	—	10	2	1	12	2	2
Östergötlands	13	—	1	13	—	1	10	2	2	14	1	—
Jönköpings	7	—	—	7	1	—	7	1	—	6	—	2
Kronobergs	6	—	—	6	—	—	6	—	—	6	—	—
Kalmar	11	—	—	11	—	—	8	1	2	9	—	2
n:a hush.-sällsk.	4	—	—	4	—	—	2	1	1	2	—	2
s:a » »	7	—	—	7	—	—	6	—	1	7	—	—
Gotlands	20	—	—	19	—	—	19	—	—	18	—	—
Blekinge	3	—	1	4	—	—	2	—	1	2	—	2
Kristianstads	4	—	—	4	—	—	3	1	—	5	—	—
Malmöhus	13	—	—	12	—	—	10	1	1	11	1	1
Hallands	8	—	—	6	—	—	6	—	—	7	—	1
Göteborgs o. Bohus	18	—	—	17	—	1	14	1	2	13	2	—
Älvsborgs	18	—	1	17	—	2	16	—	2	17	—	1
n:a hush.-sällsk.	10	—	—	9	—	1	8	—	2	9	—	1
s:a » »	8	—	1	8	—	1	8	—	—	8	—	—
Skaraborgs	22	—	—	22	—	—	21	—	1	17	1	1
Värmlands	14	—	2	10	1	3	6	2	5	8	—	7
Örebro	25	1	1	25	1	1	12	6	8	18	3	2
Västmanlands	8	—	—	7	—	—	6	1	1	7	—	2
Kopparbergs	8	—	—	9	—	2	8	—	3	7	—	4
Gävleborgs	8	1	3	8	—	4	5	1	7	3	2	10
Västernorrlands	11	—	2	8	—	3	5	—	5	8	1	4
Jämtlands	8	—	—	10	—	—	10	—	—	8	1	2
Västerbottens	23	—	1	21	1	3	18	1	6	18	2	5
Norrbottens	66	1	3	64	1	8	55	3	17	27	13	30
Hela riket	**353**	**3**	**15**	**339**	**5**	**30**	**274**	**27**	**68**	**261**	**30**	**82**

Av tablån framgår, att arbetslösheten, i den mån den kommit till synes i denna redovisning, under åren 1930—1933 uppvisade en så gott som oavbruten stegring, men därefter under åren 1934 och 1935 gått betydligt tillbaka. De i tablån ävenledes sammanställda siffrorna rörande förekomsten av överskott på ungdomlig arbetskraft å vissa brukningsdelar förete en liknande utveckling. Såsom tab. 1 närmare utvisar, har dylikt överskott, liksom även arbetslöshet i större utsträckning för egentliga jordbruksarbetare, huvudsakligen redovisats från Bergslagen och vissa delar av Norrland.

Å frågeformuläret uppmanades vederbörande uppgiftslämnare att utöver de direkta svaren på ovan angivna spörsmål även meddela andra iakttagelser rörande arbetslösheten på landsbygden och dess orsaker. Enligt vad som framgår av de stundom rätt utförliga upplysningar i detta avseende, som lämnats å formulären, har den fortsatta förbättringen av lantbrukets konjunkturläge under redovisningsåret medfört en ytterligare minskning av arbetslösheten. Inom södra och mellersta Sverige uppges arbetslösheten inom jordbruket i all-

månhet så gott som alldeles ha försvunnit och på vissa håll t. o. m. efterträtts av brist på arbetskraft. Genom de stundom rätt omfattande indragningar av arbetskraft, som tidigare företogos under jordbrukskrisens tryck, blevo visserligen ett avsevärt antal lantarbetare utan arbete, men dessa uppges ha efter hand erhållit sysselsättning vid vägarbeten o. d., såväl av reservarbetskaraktär som å öppna marknaden, och sedermera merendels visat sig mindre benägna att åter taga tjänst vid jordbruket mot där gällande löner. Likaså lär det i lantarbetar- och jordbrukarhemmen på åtskilliga orter finnas gott om vuxna ungdomar, som särskilt vissa tider av året gå utan arbete men som icke kunna förmås att antaga mera stadigvarande anställning som tjänare el. dyl. De tidvis tämligen rikliga arbetstillfällena vid byggnads-, väg- och andra anläggningsarbeten på landsbygden uppgivas småningom ha höjt anspråken hos landsbygdens arbetare i fråga om löner, fritid och arbetsförhållanden i övrigt och därigenom bidragit att minska hågen för det lägre avlönade och mera bundna jordbruksarbetet. Då härtill kommer, att de nämnda arbetenas högsäsong sammanfaller med jordbrukets, blir följden ofta helt naturligt den, att jordbrukare, som reducerat sin fasta personal i syfte att under de bråda tiderna kunna anskaffa tillfällig hjälp, ofta lära ha svårt att fylla sitt behov av arbetskraft till skörde- o. d. arbeten.

Av nu anförda skäl hade på sina håll brist på arbetskraft gjort sig gällande. Till närmare belysning härav hade å det hösten 1935 utsända formuläret efterfrågats, huruvida inom respektive områden förefanns otillräcklig tillgång på vissa slag av lantarbetare och i så fall vilka. Då den tidigare framträdande bristen på kvinnlig arbetskraft vore att anse som tämligen allmän, framför allt vad angår lands- och mjölkjungfrur, skulle uppgifterna företrädesvis avse manliga arbetare. I efterföljande tablå lämnas en sammanställning landsdelsvis av de erhållna svaren beträffande trenne kategorier av manliga arbetare, å vilka bristen synes ha varit mest framträdande. De i tablån meddelade procenttalen för olika landsdelar resp. för hela riket äro vägda med antalet socknar inom de olika länen.

Antal uppgiftslämnare (i %), som uppgivit, att otillräcklig tillgång förefunnits å	Östra Sverige[1]	Småland o. öarna[2]	Södra Sverige[3]	Västra Sverige[4]	Norra Sverige[5]	Hela riket
kreatursskötare (o. mjölkare) . .	61·5	27·3	50·0	37·7	15·2	40·4
tjänare (yngre)	6·3	10·8	41·3	25·7	3·9	19·4
tillfälliga daglönare	8·4	11·4	17·4	24·2	14·6	16·5

De sålunda erhållna upplysningarna rörande tillgången på arbetskraft synas giva vid handen, att brist framför allt råder på ladugårdspersonal av olika slag. Då det på många håll visat sig allt svårare att få kvinnlig arbetskraft till mjölkning o. d., har detta arbete alltmer måst överlämnas till manlig personal, och i samband därmed ha mjölkningsmaskiner alltmer kommit till användning. Men även manliga kreatursskötare lär det numera

[1] Stockholms, Uppsala, Västmanlands, Södermanlands och Östergötlands län. — [2] Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län. — [3] Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. — [4] Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län. — [5] Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

vara tämligen ont om. Såsom tablån utvisar, ha $^2/_5$ av uppgiftslämnarna angivit tillgången på manliga kreatursskötare såsom otillräcklig. Särskilt uppges brist råda på yngre ogifta djurskötare och kvalificerad ladugårdspersonal i allmänhet, i synnerhet i östra och södra Sverige. Inom det norrländska jordbruket, där kvinnor av gammalt haft hand om de merendels små kreatursbesättningarna, uppges det erbjuda stora svårigheter att fylla behovet av kvinnliga kreatursskötare; i övre Norrland rekryteras »ladugårdssköterskor» delvis från Finland. Såsom orsak till att särskilt ladugårdsarbetet blivit allt mindre eftersökt anges framför allt bundenheten vid arbetsplatsen samt den långa arbetstiden. — Liknande skäl synas även ligga bakom den från en del håll framhållna motviljan mot anställning vid mindre jordbruk. Sålunda har det i vissa trakter varit svårt att anskaffa tjänare och särskilt drängpojkar, som är den till dylika jordbruk mest efterfrågade arbetskraften. Av den nyss anförda tablån framgår, att bristen på manliga tjänare varit särskilt utpräglad i södra och västra Sverige, men däremot mindre framträdande i de norra och östra delarna av landet. Endast från enstaka orter, speciellt i Norrland, har — såsom även i viss mån framgår av tab. 1 — rapporterats ett visst överskott på tjänstesökande drängar o. d. — Vad slutligen angår tillgången på tillfällig arbetskraft uppges denna såsom otillräcklig här och var inom de olika landsdelarna, men särskilt i västra Sverige. Uttalandena lära huvudsakligen gälla skördehjälp, men i viss mån även (t. ex. i Uppsala, Södermanlands, Gävleborgs och Jämtlands län) dikningsarbetare o. d. Från Gotland meddelas, att arbetskraft under sommaren i stor utsträckning måst anskaffas från fastlandet. Den livliga byggnadsverksamheten och särskilt den av staten understödda förbättringen av bostäder på landsbygden lär vidare på en del håll åstadkommit knapphet på snickare, smeder och annat yrkeskunnigt folk, detta enligt genom hushållningssällskapen erhållna uppgifter.

Från arbetarhåll göres å andra sidan gällande, att brist på fullgoda jordbruksarbetare i regel icke förefinnes. Till stöd härför anföras resultaten av en av Svenska lantarbetareförbundet under år 1935 företagen undersökning beträffande lantarbetarnas påstådda benägenhet att föredraga reservarbete framför jordbruksarbete. Härav framgick, att på de 340 orter, som undersökningen omfattade, endast i undantagsfall gifta fullgoda arbetare efterfrågades, medan däremot efterfrågan var större beträffande ogifta arbetare och särskilt ynglingar under 18 år. Såväl mjölkare och drängpojkar som tillfälliga arbetare under nämnda ålder efterfrågades mer än arbetare över 18 år, vilket ansågs sammanhänga med att de yngre arbetarnas löner ej äro reglerade genom kollektivavtal.

Arbetslönerna inom jordbruket. Löneläget inom jordbruket belyses närmare genom de i tab. 2 meddelade resultaten av vissa preliminära beräkningar rörande de kontanta lönerna. För daglönare avse uppgifterna sommaren 1935, resp. vintern 1935/36, medan de för de årsanställda arbetarnas vidkommande torde vara närmast tillämpliga på det 1 november begynnande tjänsteåret

Tab. 2. Kontantlöner för lantarbetare

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
		Tjänare					Statare						Tillfälliga		
		Manliga			Kvinnliga		Körkarlar[1]			Kreatursskötare[1]			i egen sommar		
	Län och hushållningssällskapsområden	Lön enl. koll.-avtal, kr.	Uppgiven kontant årslön, kr.		Uppgiven kontant årslön, kr.		Lön enl. koll.-avtal, kr.	Uppgiven kontant årslön, kr.		Lön enl. koll.-avtal, kr.	Uppgiven kontant årslön, kr.		Daglön enl. koll.-avtal, kr.[2],[3]	Uppgiven daglön, kr.	
			1934	1935	1934	1935		1934	1935		1934	1935		1934	1935
1	Stockholms	550	517	548	453	471	650	623	643	720	715	736	4·70	4·39	4·47
2	Uppsala	550	483	514	425	453	650	630	649	720	706	730	4·70	4·40	4·55
3	Södermanlands . .	550	486	527	399	425	650	620	646	720	710	727	4·70	4·25	4·53
4	Östergötlands . . .	550	498	535	405	421	650	625	645	720	740	752	4·70	4·22	4·47
5	Jönköpings	—	530	535	443	448	—	616	635	—	734	740	—	4·08	4·16
6	Kronobergs	—	530	556	403	424	—	610	631	—	720	730	—	4·05	4·13
7	Kalmar	—	504	511	388	393	—	608	614	—	698	723	—	4·08	4·15
8	norra h.-sällsk. .	—	499	511	396	408	—	600	600	—	713	731	—	4·19	4·25
9	södra »	550	507	511	383	384	650	613	623	720	688	717	4·70	4·00	4·08
10	Gotlands	—	508	529	384	398	—	602	613	—	687	692	—	4·03	4·16
11	Blekinge	575	591	598	415	420	630	650	650	700	719	725	4·20	4·05	4·18
12	Kristianstads . . .	550	534	560	439	452	650	621	648	720	694	711	4·70	4·35	4·51
13	Malmöhus	550	539	564	430	452	650	633	659	720	710	728	4·70	4·46	4·61
14	Hallands	550	520	551	394	411	650	615	634	720	673	701	4·70	3·91	4·14
15	Göteborgs o. Bohus	550	493	509	373	383	650	671	678	720	755	758	4·70	4·13	4·27
16	Älvsborgs	—	513	533	425	435	—	623	632	—	713	726	—	4·29	4·38
17	norra h.-sällsk. .	550	508	523	430	438	650	620	623	720	726	729	4·70	4·22	4·28
18	södra »	—	518	544	418	433	—	629	644	—	696	721	—	4·36	4·47
19	Skaraborgs	550	490	527	412	437	650	593	618	720	689	714	4·70	4·17	4·29
20	Värmlands	550	528	539	378	385	650	713	715	720	902	901	4·70	4·54	4·55
21	Örebro	550	518	545	447	469	650	657	662	720	779	782	4·70	4·50	4·54
22	Västmanlands . .	550	499	520	434	449	650	647	663	720	761	776	4·70	4·53	4·68
23	Kopparbergs . . .	—	646	669	403	405	—	—	—	—	—	—	5·10	5·02	5·12
24	Gävleborgs	—	563	578	350	354	—	—	—	—	—	—	5·50	5·09	5·16
25	Västernorrlands . .	—	575	577	339	344	—	—	—	—	—	—	—	5·36	5·50
26	Jämtlands	—	563	582	338	352	—	—	—	—	—	—	—	4·90	5·17
27	Västerbottens . . .	—	565	585	319	329	—	—	—	—	—	—	—	5·55	5·75
28	Norrbottens . . .	—	562	569	310	315	—	—	—	—	—	—	—	5·83	6·03
29	**Hela riket**	**551**	**521**	**545**	**408**	**423**	**649**	**625**	**643**	**719**	**721**	**736**	**4·70**	**4·36**	**4·50**
	Därav i:														
30	Östra Sverige[5] . .	550	498	531	422	442	650	627	648	720	726	743	4·70	4·33	4·52
31	Småland o. öarna[5]	550	518	532	407	418	650	610	624	720	711	723	4·70	4·06	4·15
32	Södra Sverige[5] . .	552	542	566	432	449	648	630	654	718	705	722	4·65	4·39	4·54
33	Västra Sverige[5] .	550	506	532	408	424	650	630	644	720	731	746	4·70	4·24	4·34
34	Norra Sverige[5] . .	—	581	595	347	354	—	—	—	—	—	—	5·44	5·21	5·37

1935/36. Vid beräkningen av riksmedeltalen ävensom av medellönerna för olika landsdelar ha länssiffrorna vägts med antalet socknar. Vid en jämförelse mellan dessa preliminära siffror och de i tab. 2 ävenledes införda ge-

[1] Ej förmän, vilka ha högre löner. — [2] För dagsverkare, anställd kortare tid än ett år, där öner ha multiplicerats med 8. — [5] Angående dessa landsdelars omfattning se noten vid

År 1935. Preliminär översikt.

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	
manliga daglönare							Tillfälliga kvinnliga daglönare										
kost			i arbetsgivares kost				i egen kost						i arbetsgivares kost				
vinter			sommar		vinter		sommar			vinter			sommar		vinter		
Daglön enl. koll.-avtal, kr.[2, 4]	Uppgiven daglön, kr.		Uppgiven daglön, kr.		Uppgiven daglön, kr.		Daglön enl. koll.-avtal, kr.[3]	Uppgiven daglön, kr.		Daglön enl. koll.-avtal, kr.[4]	Uppgiven daglön, kr.		Uppgiven daglön, kr.		Uppgiven daglön, kr.		
	1934	1935	1934	1935	1934	1935		1934	1935		1934	1935	1934	1935	1934	1935	
3·52	3·50	3·56	3·17	3·23	2·43	2·51	3·00	3·10	3·10	2·40	2·41	2·42	2·40	2·50	1·89	1·97	1
3·52	3·54	3·64	3·25	3·26	2·46	2·54	3·00	2·89	3·05	2·40	2·35	2·42	2·19	2·32	1·56	1·75	2
3·52	3·41	3·54	3·20	3·36	2·41	2·56	3·00	2·97	3·13	2·40	2·39	2·52	2·32	2·47	1·85	1·98	3
3·52	3·41	3·52	3·10	3·22	2·43	2·51	3·00	3·00	3·08	2·40	2·39	2·42	2·22	2·24	1·88	1·92	4
—	3·38	3·41	3·00	3·04	2·36	2·38	—	3·06	3·14	—	2·50	2·50	2·19	2·25	1·75	1·75	5
—	3·24	3·43	2·94	3·06	2·13	2·30	—	2·80	2·94	—	2·25	2·30	1·94	2·00	1·50	1·61	6
—	3·33	3·43	3·00	3·11	2·39	2·53	—	2·61	2·67	—	2·09	2·13	1·96	2·00	1·67	1·78	7
—	3·56	3·63	2·83	3·00	2·42	2·56	—	2·50	2·63	—	2·08	2·17	1·83	1·94	1·63	1·75	8
3·52	3·15	3·29	3·13	3·20	2·38	2·50	3·00	2·70	2·70	2·40	2·10	2·10	2·06	2·08	1·69	1·70	9
—	3·13	3·26	3·06	3·06	2·20	2·25	—	2·75	2·90	—	2·22	2·32	1·91	1·97	1·49	1·54	10
3·36	3·45	3·49	2·63	2·83	2·13	2·33	2·80	2·68	2·81	2·24	2·25	2·35	1·95	2·06	1·58	1·68	11
3·52	3·44	3·64	3·10	3·25	2·50	2·50	3·00	2·97	3·01	2·40	2·39	2·47	2·30	2·30	1·84	1·84	12
3·52	3·62	3·68	3·13	3·22	2·29	2·35	3·00	2·97	2·98	2·40	2·44	2·47	2·23	2·25	1·77	1·77	13
3·52	3·16	3·33	2·68	2·84	2·19	2·30	3·00	2·87	2·93	2·40	2·38	2·50	2·18	2·28	1·78	1·80	14
3·52	3·32	3·36	2·92	2·94	2·25	2·30	3·00	3·19	3·19	2·40	2·54	2·60	2·18	2·28	1·75	1·82	15
—	3·34	3·46	3·05	3·07	2·25	2·33	—	3·35	3·41	—	2·67	2·76	2·33	2·39	1·76	1·87	16
3·52	3·35	3·42	2·98	2·98	2·25	2·32	3·00	3·36	3·40	2·40	2·64	2·73	2·35	2·41	1·77	1·88	17
—	3·33	3·50	3·09	3·19	2·25	2·34	—	3·33	3·42	—	2·70	2·81	2·30	2·38	1·75	1·85	18
3·52	3·12	3·22	3·16	3·25	2·26	2·36	3·00	3·09	3·17	2·40	2·38	2·48	2·34	2·42	1·83	1·95	19
3·52	3·70	3·77	3·25	3·31	2·61	2·61	3·00	3·23	3·25	2·40	2·53	2·56	2·41	2·50	1·89	1·99	20
3·52	3·47	3·49	3·18	3·21	2·49	2·54	3·00	3·16	3·17	2·40	2·48	2·49	2·44	2·45	2·01	2·03	21
3·52	3·48	3·56	3·25	3·29	2·39	2·45	3·00	3·15	3·19	2·40	2·44	2·52	2·46	2·54	1·90	1·96	22
4·08	4·70	4·74	3·61	3·66	3·24	3·33	3·10	3·41	3·47	2·48	3·01	3·03	2·50	2·53	2·20	2·29	23
4·40	4·36	4·36	3·67	3·67	3·00	3·14	—	3·32	3·32	—	2·91	2·92	2·41	2·41	2·14	2·15	24
—	4·13	4·35	3·82	3·94	2·84	2·92	—	3·43	3·60	—	2·50	2·61	2·41	2·54	1·90	2·00	25
—	4·28	4·58	3·86	3·58	2·71	2·92	—	3·22	3·25	—	2·84	2·88	2·09	2·17	1·79	1·88	26
—	4·47	4·63	4·19	4·35	3·24	3·40	—	3·24	3·40	—	2·64	2·72	2·27	2·45	1·80	1·93	27
—	4·52	4·81	4·55	4·76	3·33	3·58	—	3·36	3·36	—	2·62	2·71	2·48	2·57	1·85	1·96	28
3·53	**3·49**	**3·60**	**3·16**	**3·24**	**2·41**	**2·50**	**2·99**	**3·06**	**3·12**	**2·40**	**2·45**	**2·52**	**2·25**	**2·32**	**1·79**	**1·86**	29
3·52	3·46	3·56	3·18	3·26	2·43	2·52	3·00	3·02	3·10	2·40	2·39	2·45	2·30	2·39	1·82	1·92	30
3·52	3·27	3·38	3·00	3·07	2·28	2·37	3·00	2·82	2·93	2·40	2·28	2·32	2·02	2·07	1·62	1·67	31
3·50	3·54	3·65	3·08	3·20	2·35	2·40	2·98	2·94	2·98	2·38	2·41	2·46	2·23	2·25	1·78	1·78	32
3·52	3·30	3·39	3·06	3·13	2·30	2·38	3·00	3·17	3·22	2·40	2·50	2·58	2·31	2·39	1·81	1·91	33
4·35	4·38	4·54	3·76	3·88	3·00	3·14	3·10	3·33	3·41	2·48	2·76	2·82	2·35	2·43	1·96	2·03	34

nomsnittslönerna för år 1934 torde observeras, att de förra inom vissa hushållningssällskapsområden äro byggda på ett färre antal uppgifter än de senare, vilket kan föranleda vissa löneskillnader mellan de bägge åren.

timlön ej är huvudlöneform. — [3] Avtalens timlöner ha multiplicerats med 10. — [4] Avtalens timföregående tablå.

I tabellen återgivas vid sidan av de från hushållningssällskapen erhållna löneuppgifterna även de lönesatser, som i de mellan Svenska lantarbetsgivarnas centralförening och Svenska lantarbetareförbundet ingångna kollektivavtalen fastställts för vissa län eller andra områden. Härvid ha införts de lönesatser, som fastställts i de nya från den 1 november 1935 gällande avtalen, varom överenskommelse träffades den 12 juli samma år. Enligt dessa avtal höjdes den kontanta årslönen för tjänare i husbondens kost med 40 à 50 kr. eller 8—10 % samt för statavlönade körkarlar och kreatursskötare med 20 à 30 kr. eller 3—5 %. För manliga dagsverkare utan naturaförmåner ökades timlönerna med 3 öre (7 %) under sommaren samt för manliga daglönare med fri bostad, vedbrand och potatisland ävensom för kvinnliga dagsverkare utan naturaförmåner med 2 öre (5 resp. 7 %); inom Kopparbergs och Gävleborgs län ökades dock timlönerna med endast 1 öre.

Ehuru dessa löneförhöjningar endast tillämpats under de båda sista månaderna av år 1935, torde de dock inom de landsdelar, där kollektivavtal mera allmänt gälla, satt sin prägel på de i tabellen redovisade årslönerna för tjänare och statare ävensom vinterdaglönerna för tillfälliga daglönare. Däremot ha de knappast inverkat i fråga om daglönares sommarlön, även om en tendens till lönestegring gjort sig gällande jämväl tidigare under året. Trots det normerande inflytande, som kollektivavtalen otvivelaktigt utöva på löneförhållandena åtminstone inom det större jordbruket i östra och södra Sverige, torde den faktiska lönesättningen på många håll alltjämt vara skäligen oenhetlig. Det uppges sålunda fortfarande från skilda håll, att rätt betydande lönedifferenser kunna förekomma hos olika arbetsgivare i samma trakt. Dessa olikformigheter kunna bero på individuella faktorer, såsom arbetsgivarens betalningsförmåga samt behov och uppskattning av vederbörande arbetare, ävensom på dennes skicklighet och arbetsförmåga, ålder och anställningstid. Vidare röna medeltalen inverkan av de betydande olikheter, som i geografiskt, ekonomiskt eller socialt hänseende kunna föreligga mellan skilda delar av de vanligen rätt stora redovisningsområdena. Sålunda torde det råda en viss skillnad i lönehänseende mellan storbruks- och småbrukstrakter, liksom mellan jordbruks- och skogsbygder samt mera industrialiserade trakter. För att kunna närmare belysa, i vad mån dessa och andra faktorer påverka den faktiska lönesättningen inom jordbruket, skulle emellertid erfordrats individuella uppgifter från uppgiftslämnare inom olika socialgrupper, från gårdar av olika slag och från bygder av olika typ. På grund av det nu tillämpade sättet för insamlingen av uppgifter till lantarbetarstatistiken, varigenom i regel endast en löneuppgift erhålles från varje härad eller motsvarande område, kan givetvis endast en mycket summarisk bild erhållas av det faktiska löneläget. Särskilt när lönesplittringen är så stor, som den f. n. synes vara inom jordbruket, torde det för uppgiftslämnarna erbjuda stora svårigheter att överblicka och i tillförlitliga genomsnittstal sammanfatta de skiftande löneförhållandena inom rapportområdet.

Betraktar man de i tab. 2 meddelade länsmedeltalen, finner man, att jordbrukslönerna under den senaste tolvmånadersperioden genomgående företett en tämligen markerad stegring. Såsom framgår av efterföljande tablå, har

Tab. 8. Förändringar i lantarbetarnas kontantlöner åren 1913—1935.

Lantarbetargrupper	Medeltal, kr.				Löneökning (+) eller lönesänkning (−) i %			
	1913	1920	1934	[1]1935	1913—1920	[1]1920—1935	[1]1934—1935	[1]1913—1935
Tjänstefolk.								
Manliga tjänare . . årslön	326	1 075	521	545	+ 229·8	− 49·3	+ 4·6	+ 67·2
Kvinnliga » . . »	197	661	408	423	+ 235·5	− 36·0	+ 3·7	+ 114·7
Statare.								
Körkarlar . . . . årslön	329	1 047	625	643	+ 218·2	− 38·6	+ 2·9	+ 95·4
Kreatursskötare . . »	375	1 158	721	736	+ 208·8	− 36·4	+ 2·1	+ 96·3
Tillfälliga daglönare.								
Manliga:								
i egen kost sommardaglön	2·97	9·37	4·36	4·50	+ 215·5	− 52·0	+ 3·2	+ 51·5
i egen kost vinterdaglön	2·19	7·20	3·49	3·60	+ 228·8	− 50·0	+ 3·2	+ 64·4
i arbetsgivares kost sommardaglön	2·05	6·41	3·16	3·24	+ 212·7	− 49·5	+ 2·5	+ 58·0
i arbetsgivares kost vinterdaglön	1·48	4·71	2·41	2·50	+ 229·4	− 46·9	+ 3·7	+ 74·8
Kvinnliga:								
i egen kost sommardaglön	1·77	5·62	3·06	3·12	+ 217·5	− 44·5	+ 2·0	+ 76·3
i egen kost vinterdaglön	1·34	4·30	2·45	2·52	+ 220·9	− 41·4	+ 2·9	+ 88·1
i arbetsgivares kost sommardaglön	1·21	3·72	2·25	2·32	+ 207·4	− 37·6	+ 3·1	+ 91·7
i arbetsgivares kost vinterdaglön	0·89	2·79	1·79	1·86	+ 213·5	− 33·3	+ 3·9	+ 109·0

löneökningen i stort sett varit något starkare utpräglad inom sådana redovisningsområden, där kollektivavtal förekomma, än inom övriga områden:

Redovisningsområden, där kollektivavtal	Genomsnittlig löneökning 1934—1935, i %, för											
	manliga tjänare	kvinnliga tjänare	körkarlar	kreatursskötare	tillfälliga manl. daglönare i egen kost sommar	tillfälliga manl. daglönare i egen kost vinter	tillfälliga manl. daglönare i arbetsgivares kost sommar	tillfälliga manl. daglönare i arbetsgivares kost vinter	tillfälliga kvinnl. daglönare i egen kost sommar	tillfälliga kvinnl. daglönare i egen kost vinter	tillfälliga kvinnl. daglönare i arbetsgivares kost sommar	tillfälliga kvinnl. daglönare i arbetsgivares kost vinter
förekomma	5·2	4·5	3·3	2·3	3·2	2·6	2·8	2·9	2·0	2·5	2·1	3·2
ej förekomma	3·8	3·3	2·3	1·7	3·0	3·4	2·5	4·1	1·9	2·4	3·7	4·6

En allmän bild av löneutvecklingen under de senaste tjugutre åren lämnas i tab. 3, varest återgivas för de viktigaste lantarbetarkategorierna beräknade riksmedeltal beträffande kontantlönerna år 1935, sammanställda med motsvarande medeltal för åren 1913 samt 1920 och 1934, varjämte beräknats de procentuella löneförändringar, som ägt rum under perioden 1913—1935.

Lönestegringen inom jordbruket nådde sin höjdpunkt år 1920, då kontantlönerna synas ha legat i genomsnitt omkring 215 % över 1913 års nivå. De tre följande åren medförde en lönereduktion av 40—50 % från nämnda topplöner.

Under åren 1924—1930 skedde en viss stabilisering, varvid lönenivån i huvudsak förblev oförändrad, men under 1931—1933 års ekonomiska depression inträdde åter en ganska allmän lönesänkning, som dock i genomsnitt ej överstigit 5—10 %. Mellan åren 1933 och 1934 har däremot lönenivån åter visat

[1] Preliminära siffror.

en allmänt stigande tendens, vilken var ännu mer markerad under år 1935, då ökningen uppgick till 2 à 5 %. I förhållande till 1913 års löneläge förete kontantlönerna år 1935 en höjning av i medeltal 68 %.

För de lantarbetargrupper, vilkas avlöning till stor del utgår in natura, beror totalavlöningens storlek i väsentlig grad på naturaförmånernas värde. Även härom lämna primäruppgifterna upplysning, ehuru de ännu ej hunnit bearbetas ur denna synpunkt. En antydan om naturaförmånernas värde för tjänstefolk och tillfälliga daglönare med dylika förmåner kan emellertid erhållas genom beräkning av skillnaden mellan daglön i egen och arbetsgivarens kost. År 1913 uppgick denna skillnad beträffande manliga arbetares sommardaglön till i genomsnitt 0·92 kr. men steg under de följande åren oavbrutet t. o. m. 1920, då densamma utgjorde 2·96 kr. Åren 1934 och 1935 hade kostvärdet sjunkit till resp. 1·20 och 1·26 kr. (eller med 59 resp. 57 %), motsvarande 41 resp. 43 % av värdet, när prisnivån låg som högst. I fråga om manliga arbetares vinterdaglön utgjorde differensen 1·08 år 1934 och 1·10 år 1935 (sänkning från år 1920: 56 %). Beträffande kvinnliga arbetare blev kostens värde 1934 och 1935 resp. 0·81 och 0·80 kr. (sänkning från 1920: 58 %) för sommardaglönen samt 0·66 kr. bägge åren (sänkning från 1920: 56 %) för vinterdaglönen. För statavlönade arbetare uppgår värdet av naturaförmånerna givetvis till högre belopp än för nu angivna lantarbetare.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under år 1935.

Arbetsförmedlingens organisation. I samband med arbetsförmedlingslagens ikraftträdande den 1 januari 1935 har under året en betydande utbyggnad av förmedlingsorganisationen ägt rum inom hela riket. Antalet *fasta arbetsförmedlingsorgan* (kontor och ombud), som under året varit i verksamhet inom de olika länen, samt kontorens lokala förläggning framgår av nedanstående översikt.

Län	Ant. kontor	Ant. ombud	Kontorens förläggning. (Huvudkontor utmärkes med *kursiv* stil.)
Stockholms stad .	1	—	*Stockholm.*
Stockholms län . .	3	5	*Stockholm*, Norrtälje, Södertälje.
Uppsala län . . .	3	—	*Uppsala*, Enköping, Älvkarleby.
Södermanlands län	6	—	*Eskilstuna*, Flen, Gnesta, Katrineholm, Nyköping, Strängnäs.
Östergötlands län .	13	1	*Norrköping; Linköping*, Borensberg, Finspång, Kisa, Mjölby, Motala, Skänninge, Söderköping, Vadstena, Valdemarsvik, Åtvidaberg, Ödeshög.
Jönköpings län . .	9	2	*Jönköping*, Eksjö, Gislaved, Hyltebruk, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vetlanda, Värnamo.
Kronobergs län . .	6	2	*Växjö*, Lenhovda, Ljungby, Markaryd, Ryd, Älmhult.
Kalmar län . . .	10	1	*Västervik*, Vimmerby; *Kalmar*, Borgholm, Emmaboda, Högsby, Mönsterås, Nybro, Oskarshamn, Torsås.
Gotlands län . . .	2	1	*Visby*, Hemse.
Blekinge län . . .	4	5	*Karlskrona*, Karlshamn, Ronneby, Sölvesborg.
Kristianstads län .	6	10	*Kristianstad*, Hässleholm, Osby, Tomelilla, Åstorp, Ängelholm.
Malmöhus län . .	11	2	*Malmö*, Eslöv, Höganäs, Landskrona, Lund, Skurup, Svedala, Trelleborg, Vellinge, Ystad; *Hälsingborg.*
Hallands län . . .	5	2	*Halmstad*, Falkenberg, Kungsbacka, Laholm, Varberg.
Göteborgs och Bohus län	6	17	*Göteborg; Uddevalla*, Kungälv, Lysekil, Mölndal, Strömstad.
Älvsborgs län . .	5	8	*Borås*, Alingsås, Trollhättan, Vänersborg, Åmål.
Skaraborgs län . .	10	4	*Skövde*, Falköping, Grästorp, Hjo, Lidköping, Mariestad, Skara, Tidaholm, Töreboda, Vara.
Värmlands län . .	6	6	*Karlstad*, Arvika, Filipstad, Kristinehamn, Säffle, Torsby.
Örebro län	9	11	*Örebro*, Askersund, Hällefors, Karlskoga, Kopparberg, Kumla, Laxå, Lindesberg, Nora.
Västmanlands län .	4	4	*Västerås*, Arboga, Köping, Sala.
Kopparbergs län .	7	5	*Falun*, Avesta, Borlänge, Leksand, Ludvika, Mora, Älvdalen.
Gävleborgs län . .	6	4	*Gävle*, Bollnäs, Hudiksvall, Ljusdal, Storvik, Söderhamn.
Västernorrlands län	1	—	*Sundsvall.*
Jämtlands län . .	5	8	*Östersund*, Bräcke, Järpen, Strömsund, Sveg.
Västerbottens län .	2	17	*Umeå*, Skellefteå.
Norrbottens län . .	4	23	*Luleå*, Boden, Kalix, Piteå.

För *sjömansförmedlingen* funnos specialkontor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt särskilda sjömansförmedlings-

ombud å 17 orter, nämligen Örnsköldsvik, Härnösand, Sundsvall, Söderhamn, Gävle, Södertälje, Oxelösund, Norrköping, Oskarshamn, Kalmar, Visby, Åhus, Ystad, Landskrona, Halmstad, Lysekil och Uddevalla. På ytterligare 8 platser, Luleå, Umeå, Hudiksvall, Västervik, Karlskrona, Karlshamn, Sölvesborg och Trälleborg, var sjömansförmedling anordnad i direkt samband med arbetsförmedlingen.[1]

Sveriges offentliga arbetsförmedling omfattade sålunda under år 1935 29 huvudkontor, 115 avdelningskontor, 138 fasta ombud och 21 fristående sjömansförmedlingar eller tillsammans 303 ordinarie förmedlingsorgan. De förutvarande självständiga kommunala anstalterna i Malmöhus län (med undantag av Hälsingborg) sortera numera som avdelningskontor under Malmö.[2]

Förutom dessa ordinarie arbetsförmedlingsorgan ha under året c:a 800 *tillfälliga arbetsförmedlingsombud* varit anställda under länsanstalternas ledning å de orter, där avdelningar av erkända arbetslöshetskassor funnits eller där överhuvud offentlig hjälpverksamhet för arbetslösa bedrivits eller behov i övrigt förelegat av organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingsverksamheten under året. Verksamhetens omfattning under år 1935 framgår av *tab. A*. Såsom tabellen utvisar, kan i förhållande till föregående år konstateras en ökning av antalet lediga platser, varemot siffrorna för arbetsansökningar och tillsatta platser sjunkit. De procentuella förskjutningarna framgå av nedanstående tablå:

Ökning (minskning) i % från föregående år av antalet	Manliga avdelningen			Kvinnliga avdelningen			Tillsammans		
	1933	1934	1935	1933	1934	1935	1933	1934	1935
arbetsansökningar .	+52·2	− 18·2	−18·6	+ 4·1	— 8·8	+ 3·6	+44·4	−17·1	−15·8
lediga platser . . .	+22·9	+ 13·9	− 4·5	— 7·6	+17·3	+18·2	+ 9·5	+15·2	+ 4·1
tillsatta platser . .	+24·1	+ 11·3	− 8·9	— 7·4	+ 6·8	+10·9	+12·0	+ 9·9	− 2·8

Siffrorna i fråga om såväl utbud av arbetskraft som antalet lediga och tillsatta platser vittna om att verksamheten vid den offentliga arbetsförmedlingen även under det gångna året varit särdeles livlig. Antalet arbetsansökningar uppgick till mera än 1 ¼ miljon, trots det att en nedgång i sökandefrekvensen sedan föregående år ägt rum med cirka 235 000. Att siffrorna alltjämt äro så höga trots den konjunkturförbättring, som mer eller mindre markerat framträtt på skilda områden av näringslivet och som i sin tur bidragit till sökandeklientelets minskning, torde delvis stå i samband med en mera noggrann rapportering från arbetsförmedlingsombuden ute i bygderna, varjämte en del arbetslösa personer, vilka tidigare icke haft kontakt med arbetsförmedlingen, i sin egenskap av medlemmar i erkända arbetslöshetskassor nu nyanmält sig som arbetssökande.

Antalet lediga platser, 397 655, var det högsta, som något år registrerats, och översteg med inemot 16 000 siffran för år 1934. Denna ökning var till vä-

[1] En särskild redogörelse för sjömansförmedlingen under 1935 lämnas å sid. 105 i detta häfte.
[2] I efterföljande tabeller meddelas liksom i månadsstatistiken fortfarande särskilda uppgifter för å ena sidan huvudkontoret i Malmö, å andra sidan de av Malmöhus läns landsting upprättade avdelningskontoren.

Tab. A. Antalet arbetsansökningar, lediga och tillsatta platser under olika månader.[1]

Månad	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	
									Hela antalet	Därav reservarbete
Januari . . .	118 818	24 291	23 185	16 296	11 220	7 061	135 114	35 511	30 246	7 580
Februari . . .	116 758	22 304	20 183	15 733	11 174	6 873	132 491	33 478	27 056	5 624
Mars	111 929	21 686	17 795	17 232	15 086	9 107	129 161	36 772	26 902	5 555
April	104 271	23 928	20 185	16 981	18 442	10 788	121 252	42 370	30 973	4 528
Maj	87 920	28 466	20 404	14 991	17 519	9 777	102 911	40 985	30 181	6 829
Juni	74 057	20 612	17 599	13 536	16 054	9 241	87 593	36 666	26 840	5 717
Juli	67 642	17 566	15 142	14 230	14 569	8 209	81 872	32 135	23 351	2 561
Augusti . . .	66 345	17 207	13 923	16 768	17 569	10 082	83 113	34 776	24 005	2 127
September . .	67 480	18 164	14 796	19 920	19 775	11 893	87 400	37 939	26 689	2 101
Oktober . . .	77 859	18 966	16 536	21 853	18 674	12 207	99 712	37 640	28 743	2 478
November . .	83 835	13 941	13 022	18 606	13 295	9 012	102 441	27 236	22 034	3 640
December . .	85 216	13 340	12 541	13 553	11 262	7 555	98 769	24 602	20 096	2 256
Hela året 1935	**1062180**	**226 785**	**205 311**	**199 699**	**170 870**	**111 805**	**1261829**	**397 655**	**317 116**	**50 996**
» » 1934	1305443	237 412	225 333	192 844	144 593	100 831	1498287	382 005	326 164	69 041
» » 1933	1595938	208 371	202 422	211 448	123 294	94 434	1807386	331 665	296 856	67 829
» » 1932	1048850	169 527	163 130	203 054	133 399	101 956	1251904	302 926	265 086	45 895
» » 1931	570 847	164 014	151 850	184 029	155 957	111 735	754 876	319 971	263 585	19 435

sentlig del förorsakad av stegrad efterfrågan på arbetskraft inom det husliga området. Att tillsatta platser uppvisade minskad numerär, sammanhänger med att de offentliga reservarbetena på grund av det förbättrade arbetsmarknadsläget ej hade samma omfattning som föregående år. Ser man endast till förhållandena å den öppna arbetsmarknaden, överträffade redogörelseårets förmedlingsresultat fjolårets med 9 000 platser.

Från och med år 1936 har den ändringen genomförts i arbetsförmedlingsstatistiken, att hänvisningen till reservarbete icke längre medräknas vid angivande av antalet tillsatta platser. Härigenom avhjälpes den under de senaste depressionsåren starkt framträdande oegentligheten, att en utvidgning av reservarbetena i statistiken kommer att framträda som ökad arbetstillgång, medan en inskränkning av denna hjälpverksamhet medför försämring av de relationstal, vilka användas som uttryck för konjunkturläget å arbetsmarknaden.

Verksamhetens fördelning på årets olika månader framgår jämväl av tab. A. I fråga om *platstillgången* framträdde som vanligt två maxima, ett på våren och ett på hösten. På vårsidan nåddes kulmen i april, på höstsidan i september. Julmånaden var årets sämsta månad, närmast till följd av den blida väderleken, som omöjliggjorde skogsavverkningarnas bedrivande i sedvanlig omfattning. Antalet *ansökningar om arbete* var å kvinnliga avdelningen efter vanligheten störst under oktober, å manliga avdelningen däremot under januari. *Platstillsättningarna* följde i huvudsak samma säsongfluktuationer som antalet lediga platser.

[1] Talen för varje särskild månad angiva hela det under månaden disponibla antalet lediga platser, således med inräknande även av dem, som kvarstått aktuella från föregående månad. Dessa sistnämnda platser ha däremot i siffrorna för hela året inräknats endast en gång, varav förklaras att dessa äro mindre än de enskilda månadernas siffror tillsammantagna.

Tab. B. Verksamheten vid de särskilda anstalterna under år 1935.

Anstalter	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			På 100 lediga platser						Jordbruksförmedlingen i % av		
										Ansökningar			Tills. platser					
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a	Ansökningar	Lediga platser	Tillsatta platser
Stockholms stad . .	149 654	39 503	37 539	59 281	48 037	34 015	208 935	87 540	71 554	379	123	239	95	71	82	2·3	0·9	1·1
Stockholms län . . .	38 573	11 583	10 277	5 249	7 195	2 725	43 822	18 778	13 002	333	73	233	89	38	69	26·7	40·3	46·6
Uppsala län	20 683	9 516	8 742	3 710	3 793	2 045	24 393	13 309	10 787	217	98	183	92	54	81	22·8	28·1	25·4
Södermanlands län .	11 908	5 741	4 915	4 649	4 938	3 065	16 557	10 679	7 980	207	94	155	86	62	75	28·2	40·5	36·7
Östergötlands län . .	23 940	8 762	7 396	7 330	6 208	4 082	31 270	14 970	11 478	273	118	209	84	66	77	32·8	42·8	40·4
Norrköping	16 197	2 097	1 897	1 468	1 388	877	17 665	3 485	2 774	772	106	507	90	63	80	7·2	19·4	20·5
Jönköpings län . . .	17 323	4 494	4 085	4 571	3 246	2 017	21 894	7 740	6 102	385	141	283	91	62	79	10·4	20·4	15·9
Kronobergs län . . .	13 530	5 159	2 523	1 843	2 443	1 274	15 373	5 602	3 797	428	75	274	80	52	68	12·0	41·0	32·0
Norra Kalmar län .	9 907	1 381	1 229	664	691	451	10 571	2 072	1 680	717	96	510	89	65	81	10·4	24·5	17·3
Södra Kalmar län .	23 728	3 572	3 331	2 965	2 020	1 531	26 693	5 592	4 862	664	147	477	93	76	87	7·7	19·9	17·1
Gotlands län	4 608	1 811	1 326	1 616	1 574	905	6 224	3 385	2 231	254	103	184	73	57	66	19·3	47·0	35·6
Blekinge län	39 401	5 721	5 017	6 060	5 256	3 342	45 461	10 977	8 359	689	115	414	88	64	76	8·0	23·7	16·5
Kristianstads län . .	16 060	8 063	5 962	5 599	6 992	3 884	21 659	15 055	9 846	199	80	144	74	56	65	30·5	51·1	47·4
Malmöhus län:																		
Malmö	43 829	6 638	5 621	19 652	13 518	9 938	63 481	20 156	15 559	660	145	315	85	74	77	2·9	6·5	5·1
Hälsingborg . . .	24 082	4 551	4 423	4 181	2 791	2 075	28 263	7 342	6 498	529	150	385	97	74	89	5·3	10·0	9·0
Länet i övrigt . .	40 893	16 862	13 704	5 099	5 847	2 965	45 992	22 709	16 669	243	87	203	81	51	73	18·7	44·9	35·9
Hallands län	13 170	2 406	1 763	2 076	1 860	1 091	15 246	4 266	2 854	547	112	357	73	59	67	10·3	34·7	24·1
Göteborgs stad . . .	102 828	22 982	22 096	23 841	18 662	12 868	126 669	41 644	34 964	447	128	304	96	69	84	1·4	2·7	2·7
Göteb. och Bohus län	69 326	9 155	8 630	3 398	2 886	1 599	72 724	12 041	10 229	757	118	604	94	55	85	4·0	12·8	9·2
Älvsborgs län . . .	20 632	3 452	3 093	1 590	1 505	906	22 222	4 957	3 999	598	106	448	90	60	81	6·3	14·1	11·3
Skaraborgs län . . .	19 309	6 344	4 670	4 262	5 229	2 483	23 571	11 573	7 153	304	82	204	74	47	62	23·7	46·5	38·7
Värmlands län . . .	51 254	6 807	6 578	3 022	3 550	2 230	54 276	10 357	8 808	753	85	524	97	63	85	9·3	15·5	12·5
Örebro län	33 524	5 649	4 989	7 149	5 299	3 180	40 673	10 948	8 169	593	135	372	88	60	75	8·6	28·7	24·0
Västmanlands län .	13 296	4 427	4 004	5 099	4 409	3 235	18 395	8 836	7 239	300	116	208	90	73	82	21·7	34·9	31·6
Kopparbergs län . .	31 767	4 731	4 538	3 628	2 866	2 038	35 395	7 597	6 576	671	127	466	96	71	87	5·3	7·5	6·1
Gävleborgs län . . .	44 472	5 690	5 575	3 682	2 179	1 706	48 154	7 869	7 281	782	169	612	98	78	93	9·4	7·8	7·4
Västernorrlands län .	79 987	6 697	6 577	1 023	606	453	81 010	7 303	7 030	1194	169	1 109	98	75	96	2·6	1·8	1·5
Jämtlands län . . .	14 606	2 692	2 619	2 562	2 501	2 212	17 168	5 193	4 831	543	102	331	97	88	93	4·6	12·1	9·9
Västerbottens län . .	23 578	2 754	2 667	2 476	2 211	1 689	26 054	4 965	4 356	856	112	525	97	76	88	10·0	5·8	4·1
Norrbottens län . .	50 065	9 545	9 525	1 954	1 170	924	52 019	10 715	10 449	525	167	485	100	79	98	2·5	4·1	3·2
Tillsammans	1062130	226 785	205 311	199 699	170 870	111 805	1261829	397 655	317 116	468	117	317	91	65	80	8·6	18·6	15·8

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft belyses av nedanstående tablå:

	Ansökningar per 100 lediga platser						*Tillsatta platser per 100 lediga*					
	Män		Kvinnor		Tillsammans		Män		Kvinnor		Tillsammans	
	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934	1935	1934
Januari . . .	489	711	145	201	380	560	95	98	68	71	85	90
Februari . . .	533	671	141	201	396	540	90	96	62	73	81	90
Mars	516	552	114	150	351	430	82	94	60	67	78	86
April	436	585	92	126	286	401	84	91	58	65	78	80
Maj	375	468	86	93	251	317	87	92	56	62	74	80
Juni	359	424	84	98	239	298	85	93	58	60	73	80
Juli	385	400	98	105	255	292	86	92	56	60	73	80
Augusti . . .	386	420	95	109	239	281	81	91	57	62	69	78
September . .	372	451	101	112	280	286	81	90	60	66	70	79
Oktober . . .	411	486	117	126	265	326	87	93	65	70	76	83
November . .	601	676	140	141	376	446	93	96	68	71	81	85
December . .	639	671	120	108	401	446	94	97	67	69	82	86
Hela året	468	550	117	133	317	392	91	95	65	70	80	85

Den siffermässiga proportionen mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft har, med undantag för kvinnor under december månad, varit betydligt gynnsammare än i fjol såväl på den manliga som på den kvinnliga arbetsmarknaden. Som vanligt voro arbetsmöjligheterna, efter relationstalen att döma, bättre för kvinnorna än för männen, något som framför allt kom till synes under de fem månaderna april—augusti, då det fanns flera lediga platser än sökande på den kvinnliga avdelningen.

Antalet tillsatta platser i genomsnitt per 100 lediga har, till följd av det minskade antalet arbetsansökningar beträffande vissa arbetsområden och härigenom försvårat urval, gått ned något, i likhet med vad som tidigare varit fallet vid likartade förhållanden på arbetsmarknaden.

Verksamheten vid de särskilda anstalterna. Beträffande verksamhetens omfattning vid de olika anstalterna meddelar *tab. B* ett översiktligt sammandrag. En jämförelse med 1934 års siffror ger vid handen, att sammanlagda antalet tillsatta platser i förhållande till föregående år ökats vid 12 och minskats vid 17 anstalter. Relativt sett var ökningen störst i Uppsala län (31 %). I andra rummet kom Värmlands län med 15 % ökning. Vid de övriga anstalterna voro höjningarna i allmänhet ej särdeles stora. Den största minskningen har träffat Älvsborgs län (47 %) och Kopparbergs län (36 %), närmast följda av Stockholms, Gotlands, Jämtlands och Norrbottens län (30 %). Den på sina håll kraftiga nedgången i antalet förmedlade platser torde dock vara mera skenbar än verklig, enär anledningen till stor del är att söka i minskad hänvisning till reservarbete.

Beträffande förhållandet mellan tillgång och efterfrågan å arbetskraft har Västernorrlands län liksom flera år förut kommit högst med 1 109 ansökningar per 100 lediga platser. Därnäst kommo Gävleborgs län (612), Göteborgs och Bohus län (604), Västerbottens län (525) samt Värmlands län (524). Endast fyra län hade relationstal under 200. Av dessa redovisade Kristianstads län den lägsta siffran (144); närmast följde Södermanlands län (155).

Tab. C. Verksamheten inom olika yrkesgrupper under år 1935.

Yrkesgrupper	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans			På 100 lediga platser					
										Ansökningar			Tillsatta platser		
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Män	Kv.	S:a	Män	Kv.	S:a
Jordbruk och skogshushållning	137 287	65 047	49 260	8 084	15 758	5 806	145 371	80 805	55 066	211	51	180	76	37	68
Jordbruk	99 843	58 138	42 610	8 084	15 758	5 806	107 927	73 896	48 416	172	51	146	73	37	66
Skogshushållning	37 444	6 909	6 650	—	—	—	37 444	6 909	6 650	542	—	542	96	—	96
Industri och hantverk	434 616	26 118	24 726	23 411	7 196	5 590	458 027	33 314	30 316	1 664	325	1 375	95	78	91
Ingenjörsarbete m. m.	2 418	74	70	20	4	1	2 438	78	71	.	.	.	.	.	.
Malmbrytn.- och metallindustri	89 766	6 751	6 062	1 138	365	332	90 904	7 116	6 394	1 330	312	1 277	90	91	90
Jord- och stenindustri	77 256	2 947	2 847	66	1	1	77 322	2 948	2 848	2 622	.	2 623	97	.	97
Trävaruindustri	73 759	2 644	2 492	39	35	34	73 798	2 679	2 526	2 790	.	2 755	94	.	94
Pappers- och grafisk industri	16 808	597	574	1 351	1 171	1 070	18 159	1 768	1 644	2 815	115	1 027	96	91	93
Livsmedelsindustri	17 576	589	533	3 320	1 928	1 361	20 896	2 517	1 894	2 984	172	830	90	71	75
Textil- och beklädnadsindustri	9 718	296	260	12 220	3 095	2 267	21 938	3 391	2 527	3 283	395	647	88	73	75
Läder-, hår- och gummiindustri	20 568	557	498	4 768	345	297	25 336	902	795	3 693	1 382	2 809	89	86	88
Kemisk-teknisk industri	8 940	107	98	483	250	226	9 423	357	324	8 355	193	2 639	92	90	91
Byggnadsverksamhet	112 731	11 136	10 879	3	2	1	112 734	11 138	10 880	1 012	.	1 012	98	.	98
Kraft- och värmeproduktion	5 076	420	413	3	—	—	5 079	420	413	1 209	—	1 209	98	—	98
Sjöfart och fiske	82 351	19 492	19 093	3 127	1 478	1 220	85 478	20 970	20 313	422	212	408	98	83	97
Handel, samfärdsel och allmän tjänst	122 535	25 460	22 344	43 659	34 296	24 758	166 194	59 756	47 102	481	127	278	88	72	79
Kontorsarbete	14 395	2 063	1 808	3 876	1 310	1 008	18 271	3 373	2 816	698	296	542	88	77	83
Butiks- och lagerarbete	36 920	3 565	3 444	9 095	3 646	2 585	46 015	7 211	6 029	1 036	249	638	97	71	84
Hotell- och restaurangrörelse	7 291	542	475	23 211	19 904	14 943	30 502	20 446	15 418	1 345	117	149	88	75	75
Landtransport	55 008	18 250	15 612	2 050	4 668	2 916	57 058	22 918	18 528	301	44	249	86	62	81
Allmän tjänst och fria yrken	8 921	1 040	1 005	5 427	4 768	3 306	14 348	5 808	4 311	858	114	247	97	69	74
Husligt arbete	380	149	127	109 398	111 997	74 292	109 778	112 146	74 419	255	98	98	85	66	66
Diversearbete	251 743	38 992	38 779	22	131	125	251 765	39 123	38 904	646	17	644	99	95	99
Ungdom utan särskild utbildning	33 218	—	—	11 998	—	—	45 216	—	—	—	—	—	—	—	—
Reservarbete	—	51 527	50 982	—	14	14	—	51 541	50 996	—	—	—	99	100	99
Tillsammans	1062130	226 785	205 311	199 699	170 870	111 805	1261829	397 655	317 116	468	117	317	91	65	80

Verksamheten inom olika yrkesgrupper. Verksamhetens fördelning på olika yrkesgrenar framgår av *tab. C.* Från och med år 1935 har inom arbetsförmedlingsstatistiken genomförts en ändrad yrkesgruppering, som bättre än den förut tillämpade ansluter sig till den gruppindelning, som användes inom andra grenar av den offentliga statistiken. I samband härmed ha de tre yrkesgrupper, som förut sammanförts under beteckningen »annat arbete», nämligen diversearbetare, ungdom utan särskild utbildning och reservarbetare, i statistiken redovisats var för sig. Genom sistnämnda uppdelning har man erhållit en riktigare bild av den verkliga arbetstillgången inom gruppen tillfällighets- och diversearbete än tidigare, då samtliga reservarbetsplatser redovisades inom denna grupp.

I vad mån förskjutningar i fråga om de olika huvudgruppernas andel i tillsättningssiffran ägt rum under året utvisas av nedanstående sammanställning.

De tillsatta platsernas fördelning på olika yrkesgrupper (i %):

	1902 —12	1913 —22	1923 —32	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Jordbr. o. skogshush.	19·5	23·5	22·1	22·8	24·8	24·3	21·9	21·8	18·7	18·4	17·2	17·3	17·4
Industri o. hantverk	16·6	15·9	7·1	6·9	6·3	6·2	6·7	6·7	6·7	7·2	7·4	9·2	9·5
Sjöfart och fiske .	14·7	13·0	9·5	10·2	9·9	10·5	10·4	10·8	7·8	6·7	6·1	5·8	6·4
Handel o. samfärdsel			12·9	12·2	12·9	14·7	15·9	15·8	13·5	10·9	9·7	11·2	14·9
Husligt arbete . .	33·6	29·0	31·3	33·4	31·8	31·3	31·8	32·6	30·3	27·4	22·4	21·1	23·5
Diversearbete . . .	15·6	18·6	17·1	8·2	7·3	7·2	9·8	8·5	15·6	12·1	14·4	14·2	12·2
Reservarbete . . .				6·3	7·0	5·8	3·5	3·8	7·4	17·3	22·8	21·2	16·1
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

De anförda siffrorna utvisa en tydlig förbättring i förhållande till åren 1933 och 1934, då 37·2 resp. 35·4 % av de tillsatta platserna avsågo tillfällighets- eller reservarbete. Motsvarande siffra har för 1935 nedgått till 28·3 %. Övriga yrkesgrupper utvisa motsvarande ökning. Mest framträdande har förskjutningen varit inom gruppen handel och samfärdsel, vars andel av hela antalet tillsatta platser jämfört med 1934 ökats från 11·2 % till 14·9 %.

Flertalet grupper redovisade ökat antal lediga och tillsatta platser. Undantag utgjorde förutom nyss nämnda diversearbetargrupp skogshushållningen, där på grund av otjänliga väderleksförhållanden knappast mer än hälften så många platser kunde tillsättas som i fjol. Inom industrigruppen konstaterades, att byggnadsverksamheten fått ökad fart och att mekaniska verkstadsindustrien alltjämt hade behov av kunniga yrkesarbetare, å vilka delvis rådde brist.

Antalet *ansökningar per 100 lediga platser* har under det senaste decenniet utgjort:

	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Jordbruk och skogshushållning .	140	125	129	122	115	154	288	410	269	180
Industri och hantverk	667	777	656	525	617	1 167	2 219	3 123	1 723	1 375
Sjöfart och fiske	281	277	258	221	248	376	547	575	496	408
Handel och samfärdsel	196	191	169	149	151	204	403	611	416	278
Husligt arbete	116	111	113	103	99	104	180	139	115	98
Diversearbete	486	556	565	358	465	344	841	955	757	644
Samtliga grupper	201	198	192	169	178	236	413	545	392	317

I jämförelse med år 1934 uppvisade samtliga huvudgrupper kraftigt sjunkande relationstal.

Industrigruppen företedde, trots den förbättring, som ägt rum även på detta område, fortfarande ett anmärkningsvärt mycket oförmånligare relationstal än någon annan grupp, varav framgår, att ett stort överskott av arbetskraft, särskilt okvalificerad sådan, alltjämt förefinnes inom hithörande yrkesgrupper. Den rikligaste arbetstillgången uppvisade å andra sidan gruppen husligt arbete, där ansökningssiffrorna ej ens nådde upp till antalet lediga platser. Bristen på duglig arbetskraft inom detta område torde också ha varit ännu mera kännbar än under de föregående åren.

Jordbruksförmedlingens växlande omfattning vid de olika anstalterna framgår av de sista kolumnerna i tab. B. I Stockholms och Kristianstads län kommo 47 % av de tillsatta platserna på jordbruket. Närmast följde Östergötlands och Skaraborgs län med resp. 40 % och 39 %. Med endast få undantag visade det sig, att procenttalen för jordbruksförmedlingens anpart i det totala förmedlingsresultatet vid de särskilda anstalterna stigit, och genomsnittssiffran för hela landet var 15·3 % mot 13·5 % föregående år.

Ungdomsförmedlingen. I likhet med föregående år lämnas i *tab. D* en sammanställning av de särskilda uppgifter om förmedlingsverksamheten för ungdom under 18 år, som numera avgivas av anstalterna.

Tab. D. Ungdomsförmedlingen under år 1935.

Månad	Manliga avdelningen				Kvinnliga avdelningen				Tillsammans			
	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Januari . . .	3 854	1 524	1 284	253	2 673	1 644	1 082	163	6 527	3 168	2 366	206
Februari . .	4 075	1 632	1 256	250	2 526	1 543	1 053	164	6 601	3 175	2 309	208
Mars	4 113	2 181	1 384	189	2 602	2 016	1 350	129	6 715	4 197	2 734	160
April	3 686	2 279	1 456	162	2 180	2 200	1 239	99	5 866	4 479	2 695	131
Maj	2 961	2 018	1 299	147	1 920	2 132	1 163	90	4 881	4 150	2 462	118
Juni	4 038	2 447	1 976	165	2 505	2 132	1 304	117	6 543	4 579	3 280	143
Juli	3 258	2 253	1 840	145	2 521	1 998	1 357	126	5 779	4 251	3 197	136
Augusti . . .	3 267	2 105	1 627	155	2 899	2 201	1 480	132	6 166	4 306	3 107	143
September . .	3 143	2 429	1 752	129	2 998	2 379	1 537	126	6 141	4 808	3 289	128
Oktober . . .	3 441	2 409	1 794	143	3 251	2 621	1 672	124	6 692	5 030	3 466	133
November . .	3 038	1 565	1 259	194	2 694	2 105	1 404	128	5 732	3 670	2 663	156
December . .	2 608	1 220	987	214	1 520	1 341	869	113	4 128	2 561	1 856	161
Hela året 1935	**41 482**	**23 271**	**17 914**	**178**	**30 289**	**23 326**	**15 510**	**130**	**71 771**	**46 597**	**33 424**	**154**
1934	46 541	20 302	16 977	229	29 958	21 732	14 879	138	76 499	42 034	31 856	182
1933	53 812	14 821	13 110	363	35 421	18 192	14 358	195	89 233	33 013	27 468	270
1932	45 968	14 366	12 744	320	34 964	18 620	14 574	188	80 932	32 986	27 318	245
1931	37 447	17 028	13 929	220	30 230	20 704	14 681	146	67 677	37 732	28 610	179
I % av hela förmedlingen 1935	3·9	10·3	8·7	—	15·2	13·7	13·9	—	5·7	11·7	10·5	—
1934	3·6	8·6	7·5	—	15·5	15·0	14·8	—	5·1	11·0	9·8	—
1933	3·4	7·1	6·5	—	16·8	14·8	15·2	—	4·9	10·0	9·3	—
1932	4·4	8·5	7·8	—	17·2	14·0	14·3	—	6·5	10·9	10·3	—
1931	6·6	10·4	9·2	—	16·4	13·8	13·1	—	9·0	11·8	10·9	—

Förhållandet mellan ansökningar och lediga platser har liksom tidigare åtminstone för den manliga arbetskraften varit betydligt gynnsammare på ungdomsförmedlingens område än inom arbetsförmedlingen i övrigt. I fråga om det kvinnliga arbetsmarknadsklientelet har ett motsatt förhållande framträtt, men även här har under de senaste åren en utjämning ägt rum, så att genomsnittssiffran för flickorna endast oväsentligt överstiger den för kvinnliga avdelningen i övrigt. Särskilt inom affärslivet kunde man märka en stegrad efterfrågan på gossar, och brist på springpojkar rådde mångenstädes.

Antalet lediga platser inom ungdomsförmedlingen utgjorde i förhållande till hela platstillgången ej fullt 12 %. Av de lediga platserna tillsattes i genomsnitt 72 % (77 % på manliga och 66 % på kvinnliga avdelningen). Förmedlingsresultatet var för såväl manliga som kvinnliga ungdomsavdelningen sämre än i fråga om den äldre arbetskraften.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Jordbruk			Skogshushållning			Ingenjörsarbete m. m.			Malmbrytning o. metallindustri			Jord- och stenindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	4 101	187	185	129	—	—	1 627	35	34	21 350	1 820	1 573	693	20	18
2	Stockholms län . .	11 450	6 980	5 877	324	236	220	29	4	3	3 028	261	234	710	74	74
3	Uppsala län	5 090	2 976	2 460	762	27	23	25	2	2	1 277	81	62	568	3	3
4	Södermanlands län	4 166	3 376	2 578	36	18	18	—	—	—	1 477	347	345	93	6	6
5	Östergötlands län .	9 646	5 420	4 141	304	254	250	2	—	—	1 451	216	194	339	28	28
6	Norrköping	1 251	631	561	—	—	—	29	—	—	1 119	40	31	68	2	2
7	Jönköpings län . .	2 008	1 203	838	120	91	91	13	—	—	983	84	71	357	26	26
8	Kronobergs län . .	1 652	1 664	1 046	106	60	59	11	—	—	234	17	14	1 868	29	27
9	Kalmar län	2 989	1 346	1 025	282	33	33	13	—	—	3 686	110	71	2 067	32	30
10	Gotlands län . . .	1 091	1 189	728	2	2	2	—	—	—	66	5	2	321	4	4
11	Blekinge län . . .	3 365	1 699	1 136	40	2	2	3	—	—	1 443	76	70	12 426	340	335
12	Kristianstads län .	5 767	5 935	4 025	83	75	70	1	—	—	566	61	37	1 227	129	101
13	Malmöhus l.: Malmö	1 677	1 006	716	—	—	—	26	1	1	4 378	340	274	549	10	10
14	Hälsingborg . . .	1 349	608	537	—	—	—	7	—	—	1 951	73	73	157	4	4
15	Länet i övrigt . .	7 948	8 573	5 578	5	6	6	1	1	1	3 204	278	249	4 212	409	404
16	Hallands län . . .	1 421	1 178	618	110	53	53	11	—	—	779	23	21	2 277	9	9
17	Göteborgs stad . .	1 493	990	848	5	10	9	439	17	15	12 947	1 328	1 303	445	4	4
18	Göteborgs o. Bohus l.	2 828	1 338	911	117	50	48	22	2	2	1 393	139	114	42 432	1 452	1 452
19	Älvsborgs län . . .	1 379	638	428	98	36	36	25	1	1	1 850	339	295	279	26	26
20	Skaraborgs län . .	5 171	4 030	2 427	79	118	117	8	—	—	1 417	292	261	706	90	86
21	Värmlands län . .	4 674	982	796	8 275	475	462	36	—	—	1 881	66	63	2 199	81	81
22	Örebro län	2 991	2 187	1 626	1 424	251	222	11	—	—	5 006	140	137	447	73	71
23	Västmanlands län .	3 629	2 270	1 901	166	68	63	2	—	—	1 369	199	169	252	4	4
24	Kopparbergs län . .	1 762	346	284	3 595	727	695	—	—	—	6 419	141	134	150	3	3
25	Gävleborgs län . .	4 404	516	495	6 265	881	826	28	10	10	1 832	68	68	586	6	6
26	Västernorrlands län	2 111	92	89	6 840	531	508	27	—	—	806	17	7	1 119	1	1
27	Jämtlands län . . .	680	365	357	3 751	699	643	8	1	1	248	10	10	325	18	18
28	Västerbottens län .	2 480	97	88	1 530	440	425	1	—	—	112	16	16	226	54	4
29	Norrbottens län . .	1 270	316	311	2 996	1 766	1 769	13	—	—	7 494	164	164	158	10	10
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	663	626	619	—	—	—	20	4	1	746	201	176	16	1	1
2	Stockholms län . .	266	589	186	—	—	—	—	—	—	18	5	5	1	—	—
3	Uppsala län	465	770	283	—	—	—	—	—	—	3	1	—	3	—	—
4	Södermanlands län .	509	954	350	—	—	—	—	—	—	13	53	49	—	—	—
5	Östergötlands län .	603	987	493	—	—	—	—	—	—	6	4	4	—	—	—
6	Norrköping	13	45	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län . .	261	378	132	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län . .	192	633	169	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	156	273	96	—	—	—	—	—	—	157	—	—	—	—	—
10	Gotlands län . . .	109	402	66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . . .	272	898	247	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län .	838	1 761	638	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöhus l.: Malmö	163	296	79	—	—	—	—	—	—	123	31	29	7	—	—
14	Hälsingborg . . .	148	128	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt . .	643	1 617	405	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—
16	Hallands län . . .	152	301	70	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—
17	Göteborgs stad . .	282	153	88	—	—	—	—	—	—	60	54	53	3	—	—
18	Göteborgs o. Bohus l.	114	200	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län . . .	26	63	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län . .	417	1 348	340	—	—	—	—	—	—	8	15	15	—	—	—
21	Värmlands län . .	390	628	301	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—
22	Örebro län	493	952	333	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län .	354	812	384	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län . .	129	222	114	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län . .	144	100	43	—	—	—	—	—	—	2	—	—	4	—	—
26	Västernorrlands län	25	41	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län . . .	106	262	122	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län .	119	193	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län . .	32	126	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Trävaruindustri			Pappers- o. grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- o. beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
3 193	291	249	2 114	96	79	3 118	83	79	1 514	94	93	2 802	218	201	471	28	27	1
1 237	114	107	731	86	86	578	37	34	102	14	11	284	17	16	25	1	1	2
2 940	62	54	119	65	65	387	9	8	101	4	3	565	5	4	2	—	—	3
653	81	80	31	9	9	186	8	8	90	1	1	72	4	4	12	—	—	4
1 005	131	102	82	6	6	328	12	9	130	10	10	151	4	4	—	—	—	5
641	56	41	719	15	15	239	11	9	1 157	12	9	234	2	1	43	2	2	6
1 495	86	82	107	2	2	394	18	16	336	21	21	1 005	8	8	1 826	9	9	7
447	36	33	141	1	1	92	5	5	23	—	—	209	9	9	—	—	—	8
3 094	62	59	96	6	6	872	14	13	151	—	—	132	3	3	237	—	—	9
48	1	1	1	—	—	68	10	7	1	—	—	34	—	—	—	—	—	10
357	4	3	46	—	—	499	4	3	80	—	—	430	3	3	23	—	—	11
160	22	16	38	2	2	290	18	13	82	2	1	244	11	10	31	19	16	12
1 182	101	92	322	11	11	1 325	11	8	1 003	18	11	1 967	35	20	1 182	6	2	13
185	20	20	118	2	2	359	10	10	137	4	4	948	8	8	87	1	1	14
342	41	37	126	—	—	2 078	90	89	223	13	8	1 453	45	42	454	9	9	15
428	—	—	298	91	91	334	2	2	332	7	1	631	6	6	—	—	—	16
5 263	180	172	1 521	77	72	2 064	44	36	1 275	58	53	1 748	50	42	536	29	28	17
772	18	15	157	—	—	959	81	81	1 197	5	5	465	35	34	1 008	—	—	18
520	42	41	1 035	85	85	281	2	2	696	14	14	258	16	14	1 211	2	2	19
650	70	69	48	1	1	477	68	54	92	6	6	189	45	44	1 669	—	—	20
3 849	102	101	830	5	5	399	4	3	425	4	4	375	2	2	15	—	—	21
859	100	99	175	8	7	347	8	7	168	1	1	5 465	23	17	31	1	1	22
414	32	32	28	—	—	246	8	7	50	5	2	60	2	1	1	—	—	23
2 588	38	38	559	—	—	129	4	4	29	—	—	39	—	—	—	—	—	24
6 652	94	91	474	10	10	593	10	10	230	—	—	220	—	—	12	—	—	25
21 477	198	196	5 712	5	5	476	2	2	32	—	—	254	2	2	61	—	—	26
520	13	13	691	14	14	152	2	1	38	1	—	82	2	2	2	—	—	27
4 481	66	66	367	—	—	54	3	3	18	1	1	40	—	—	1	—	—	28
8 307	583	583	122	—	—	252	11	10	6	1	1	212	2	1	—	—	—	29
14	11	11	769	645	571	991	740	598	3 197	1 534	1 119	510	157	130	196	151	133	1
—	—	—	4	—	—	83	44	18	79	34	13	4	7	3	3	—	—	2
—	—	—	—	—	—	10	23	19	437	15	11	206	—	—	—	—	—	3
—	—	—	3	8	8	59	19	16	115	119	106	—	—	—	5	35	31	4
—	2	2	1	10	10	63	43	28	167	45	42	19	3	2	—	1	1	5
—	—	—	5	8	7	12	15	7	245	14	12	21	—	—	6	6	6	6
—	—	—	—	5	2	60	34	21	453	23	17	297	2	1	38	—	—	7
—	—	—	—	—	—	10	10	8	3	2	—	3	1	1	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	27	29	17	67	8	6	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	5	3	2	16	15	11	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	12	6	2	112	39	26	4	3	2	—	—	—	11
—	—	—	9	6	6	76	82	44	57	23	17	12	1	1	—	—	—	12
21	9	9	237	245	240	470	192	135	2 995	574	444	1 035	102	95	81	51	50	13
—	—	—	14	23	20	65	18	9	225	24	20	363	6	6	19	—	—	14
—	1	1	2	—	—	72	28	20	242	21	18	234	16	15	29	—	—	15
—	—	—	1	4	3	14	19	8	25	2	1	74	9	7	—	—	—	16
4	11	10	291	205	193	958	327	257	2 532	438	294	211	10	8	45	4	3	17
—	—	—	6	4	4	52	59	32	200	58	23	4	1	1	6	—	—	18
—	—	—	—	—	—	11	5	2	145	38	35	6	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	1	—	76	83	25	41	12	8	29	17	17	50	—	—	20
—	—	—	1	—	—	3	11	2	25	7	6	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	7	—	—	56	30	9	342	25	15	1 691	6	5	4	—	—	22
—	—	—	—	6	5	42	44	34	182	14	12	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	7	4	4	46	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	1	1	1	1	1	31	25	21	240	1	1	29	2	2	1	2	2	25
—	—	—	—	—	—	6	2	—	2	—	—	11	2	1	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	25	16	12	22	6	6	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	19	13	8	6	4	4	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	5	4	3	2	—	—	5	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Butiks- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	33 773	1 638	1 526	1 917	44	40	6 553	2 431	2 279	6 405	1 171	1 033	16 935	2 237	2 171
2	Stockholms län . .	5 438	663	650	224	6	6	884	167	154	307	23	20	954	78	72
3	Uppsala län	1 801	149	147	82	2	2	220	2	2	255	41	31	308	22	21
4	Södermanlands län .	451	63	63	64	7	7	922	280	280	51	4	4	200	22	22
5	Östergötlands län .	2 346	397	392	47	3	3	227	74	74	101	23	23	414	12	12
6	Norrköping	4 101	83	80	127	1	1	1 106	478	478	241	18	9	871	12	9
7	Jönköpings län . . .	1 516	235	235	118	2	2	90	2	2	231	12	7	297	11	8
8	Kronobergs län . .	1 788	64	64	68	—	—	27	—	—	45	2	2	32	2	2
9	Kalmar län	1 885	125	116	72	—	—	6 994	1 113	1 108	158	7	7	371	4	4
10	Gotlands län . . .	160	8	7	34	—	—	1 066	175	172	9	1	1	51	1	1
11	Blekinge län . . .	1 409	64	64	126	3	3	4 657	1 055	1 029	130	9	9	398	13	13
12	Kristianstads län .	1 402	303	282	36	2	2	495	121	121	131	7	7	207	10	9
13	Malmöhus l.: Malmö	6 574	380	366	505	12	12	3 786	954	894	971	74	57	2 656	82	71
14	Hälsingborg . . .	2 083	166	166	60	4	4	9 196	2 763	2 738	287	12	12	681	34	34
15	Länet i övrigt . .	2 461	433	431	223	189	189	3 840	1 241	1 233	240	12	12	981	109	109
16	Hallands län . . .	1 640	116	92	52	6	6	1 072	269	256	119	5	3	427	5	5
17	Göteborgs stad . . .	7 296	897	884	357	95	94	27 852	5 686	5 632	3 033	542	483	7 380	801	778
18	Göteborgs o. Bohus l.	4 077	605	598	100	3	1	2 257	416	396	163	17	13	463	21	20
19	Älvsborgs län . . .	2 884	296	293	59	1	1	276	9	9	130	3	2	442	11	9
20	Skaraborgs län . .	1 056	181	180	54	17	17	224	8	8	152	20	20	312	35	35
21	Värmlands län . .	8 677	888	883	132	7	7	585	221	213	254	13	12	324	4	4
22	Örebro län	1 940	216	212	113	—	—	234	3	3	233	15	12	534	15	12
23	Västmanlands län .	1 065	118	115	90	5	5	330	114	114	55	4	4	114	6	6
24	Kopparbergs län . .	1 614	563	563	38	1	1	37	—	—	71	—	—	128	1	1
25	Gävleborgs län . .	3 020	256	254	173	1	1	3 158	639	633	235	13	13	495	6	6
26	Västernorrlands län	5 007	283	281	104	1	1	4 699	885	884	126	1	—	436	1	1
27	Jämtlands län . . .	957	117	116	13	1	1	28	—	—	70	6	5	193	8	7
28	Västerbottens län .	1 397	111	111	10	—	—	926	171	168	53	2	2	42	2	2
29	Norrbottens län . .	4 913	1 718	1 708	78	7	7	610	215	213	139	6	5	274	—	—
	Kvinnliga avdeln.															
1	Stockholms stad . .	3	1	—	—	—	—	1 613	765	650	1 704	694	511	3 785	1 597	1 056
2	Stockholms län . .	—	—	—	3	—	—	42	12	8	70	12	3	109	71	19
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	13	12	41	30	17
4	Södermanlands län .	—	—	—	—	—	—	7	8	7	7	3	3	85	45	38
5	Östergötlands län .	—	—	—	—	—	—	24	20	16	23	12	11	215	49	45
6	Norrköping	—	—	—	—	—	—	29	23	23	4	3	3	6	12	12
7	Jönköpings län . .	—	—	—	—	—	—	3	2	—	28	14	11	77	35	20
8	Kronobergs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	3	3	4	3
9	Kalmar län	—	—	—	—	—	—	148	18	15	6	5	5	55	22	21
10	Gotlands län . . .	—	—	—	—	—	—	94	11	11	6	—	—	58	16	10
11	Blekinge län	—	—	—	—	—	—	5	2	2	25	9	7	110	25	19
12	Kristianstads län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	4	4	150	41	34
13	Malmöhus l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	75	28	25	586	160	140	1 902	706	617
14	Hälsingborg . . .	—	—	—	—	—	—	123	47	47	33	26	23	143	105	87
15	Länet i övrigt . .	—	—	—	—	—	—	35	15	15	20	4	3	119	48	39
16	Hallands län . . .	—	—	—	—	—	—	4	4	4	12	1	1	37	20	16
17	Göteborgs stad . . .	—	—	—	—	—	—	716	404	282	1 099	278	207	1 623	606	366
18	Göteborgs o. Bohus l.	—	1	1	—	—	—	15	16	15	11	10	10	84	37	27
19	Älvsborgs län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	21	—	—
20	Skaraborgs län . .	—	—	—	—	—	—	—	1	—	21	6	5	53	17	10
21	Värmlands län . . .	—	—	—	—	—	—	2	5	5	4	2	2	12	16	7
22	Örebro län	—	—	—	—	—	—	4	6	4	46	11	8	125	32	22
23	Västmanlands län .	—	—	—	—	—	—	14	—	—	47	11	9	123	62	56
24	Kopparbergs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	10	17	6	6
25	Gävleborgs län . .	—	—	—	—	—	—	43	17	17	—	1	—	42	25	20
26	Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	128	73	73	11	2	2	12	2	1
27	Jämtlands län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	7	7	22	9	9
28	Västerbottens län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	3	3	28	3	3
29	Norrbottens län . .	—	—	—	—	—	—	3	1	1	24	5	5	38	5	5

Hotell- och restaurang-rörelse			Landtransport			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diverse arbete			Ung-dom ut. utb.	Reserv-arbete		
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	
3 855	107	105	17 825	4 637	3 500	3 353	493	476	166	35	35	14 960	19 964	19 962	2 800	3 874	3 874	1
191	48	36	2 612	360	307	236	12	11	43	17	10	8 639	1 080	1 059	547	1 305	1 289	2
77	4	4	711	260	203	69	5	4	—	—	—	4 363	554	530	961	5 248	5 114	3
44	5	5	506	257	243	50	4	4	7	3	3	2 558	677	676	239	569	559	4
76	17	15	1 066	514	496	112	7	7	29	38	38	5 513	719	715	571	877	877	5
76	3	1	1 728	288	208	62	3	1	8	1	—	2 077	63	63	300	376	376	6
173	24	20	894	173	160	138	6	6	3	4	4	4 949	304	304	270	2 173	2 173	7
27	6	5	206	44	40	15	—	—	—	—	—	6 452	655	651	87	565	565	8
95	5	5	929	226	214	33	1	1	1	—	—	9 106	452	451	372	1 414	1 414	9
54	4	4	343	93	79	41	—	—	—	—	—	1 203	103	103	15	215	215	10
132	13	12	1 187	418	387	767	1	1	45	3	3	11 669	267	262	169	1 747	1 682	11
97	14	14	707	138	120	174	4	4	1	—	—	4 145	659	610	176	531	502	12
370	17	10	4 085	1 558	1 052	410	13	8	9	3	1	9 340	460	459	1 512	1 546	1 546	13
122	4	4	1 398	236	204	348	—	—	—	—	—	4 078	80	80	531	522	522	14
116	11	11	1 537	584	514	221	5	5	—	2	1	10 687	1 491	1 488	541	3 320	3 288	15
46	8	5	556	108	79	170	6	6	5	—	—	2 242	152	148	220	362	362	16
1 023	128	105	6 865	6 920	6 432	1 048	439	430	38	21	13	16 260	3 194	3 191	3 940	1 472	1 472	17
67	46	39	1 506	207	198	107	6	6	—	1	1	7 675	602	598	1 561	4 111	4 098	18
53	3	3	906	61	59	98	8	8	4	2	1	7 720	801	792	428	1 056	972	19
84	20	19	898	162	152	262	5	5	—	—	—	5 091	561	554	670	615	615	20
61	7	7	1 376	101	92	118	—	—	—	1	1	15 157	754	753	1 612	3 090	3 089	21
106	7	6	1 336	242	224	197	3	3	8	11	9	11 176	606	582	723	1 739	1 738	22
33	9	8	371	211	205	62	3	3	2	4	4	4 566	483	483	391	882	878	23
40	11	11	402	81	78	7	—	—	—	—	—	12 449	942	903	1 711	1 873	1 823	24
56	6	6	1 452	138	136	156	3	3	—	1	1	12 672	636	632	1 759	2 396	2 374	25
55	2	2	1 149	31	31	60	1	1	3	1	1	25 778	546	546	3 655	4 097	4 019	26
124	11	11	561	68	66	267	2	2	4	—	—	5 187	350	348	705	1 004	1 004	27
8	—	—	190	53	52	22	—	—	4	—	—	9 964	558	556	1 652	1 180	1 173	28
30	2	2	1 706	81	81	318	10	10	—	1	1	16 067	1 279	1 280	5 100	3 373	3 369	29
9 124	5 548	4 933	1 005	2 853	1 458	2 734	1 554	1 095	28 693	31 342	20 844	4	105	101	3 494	8	8	1
513	499	242	23	45	16	312	290	127	3 527	5 586	2 084	1	1	1	191	—	—	2
258	363	242	13	17	14	27	59	30	1 968	2 480	1 395	7	20	20	261	2	2	3
258	274	233	16	58	47	60	92	67	2 994	3 269	2 109	—	1	1	518	—	—	4
487	633	506	32	64	60	117	144	111	5 013	4 191	2 751	—	—	—	560	—	—	5
63	114	49	14	38	25	10	20	3	918	1 090	722	—	—	—	122	—	—	6
366	419	279	17	37	25	79	93	65	2 762	2 204	1 444	—	—	—	130	—	—	7
229	313	192	8	6	6	27	19	12	1 364	1 451	880	—	—	—	1	—	—	8
398	341	286	23	28	28	28	51	37	2 346	1 936	1 471	—	—	—	218	—	—	9
254	212	155	49	10	9	68	44	40	957	861	601	—	—	—	—	—	—	10
584	642	440	84	93	57	67	55	46	4 627	3 484	2 494	—	—	—	158	—	—	11
815	1 031	599	18	47	23	38	53	32	3 447	3 943	2 486	—	—	—	124	—	—	12
1 400	1 341	922	21	486	244	189	192	114	9 172	9 105	6 795	—	—	—	1 175	—	—	13
545	473	354	34	99	54	36	61	51	2 069	1 781	1 354	—	—	—	364	—	—	14
353	542	342	84	120	92	53	76	47	2 827	3 359	1 968	—	—	—	868	—	—	15
223	251	149	13	42	34	26	37	25	1 336	1 168	771	—	—	—	159	1	1	16
2 470	2 141	1 333	385	815	468	816	996	809	9 733	12 219	8 497	—	1	—	2 613	—	—	17
568	589	397	13	13	9	63	90	52	1 899	1 808	993	—	—	—	363	—	—	18
141	140	98	3	3	3	61	90	66	1 152	1 166	677	2	—	—	14	—	—	19
249	435	270	24	24	19	95	177	84	2 817	3 091	1 689	7	2	1	375	—	—	20
235	350	238	9	15	13	60	98	48	2 166	2 418	1 608	—	—	—	101	—	—	21
583	388	252	39	69	45	141	127	62	3 486	3 651	2 423	—	—	—	131	2	2	22
491	642	551	43	120	106	88	120	96	3 318	2 578	1 982	—	—	—	396	—	—	23
650	589	433	9	7	6	55	47	34	2 699	1 980	1 430	1	1	1	—	—	—	24
348	275	219	33	36	33	82	71	54	2 523	1 621	1 291	—	—	—	159	1	1	25
167	106	76	9	9	9	14	4	1	638	365	278	—	—	—	—	—	—	26
912	890	855	19	5	5	35	66	59	1 402	1 240	1 137	—	—	—	3	—	—	27
375	272	217	10	9	8	45	33	31	1 853	1 681	1 325	—	—	—	—	—	—	28
152	91	81	—	—	—	1	9	8	1 692	929	798	—	—	—	—	—	—	29

Arbetstillgången inom sjömansyrket under år 1935.

På- och avmönstringar vid sjömanshusen. Enligt till socialstyrelsen från rikets samtliga sjömanshus ingångna uppgifter uppgick hela antalet under år 1935 påmönstrade sjömän till 38 886 och antalet avmönstrade till 37 611. Härav voro i inrikes fart 2 462 påmönstringar och 2 174 avmönstringar eller resp. 6·3 och 5·8 %. Fördelningen på olika sjömanshus framgår av följande översikt:

	På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade		På-mönst-rade	Av-mönst-rade
Haparanda . . .	8	7	Nyköping . . .	486	506	Landskrona .	1 375	1 379
Luleå	496	252	Norrköping . .	765	769	Hälsingborg .	3 975	3 534
Piteå	122	124	Västervik . . .	343	347	Halmstad . .	398	366
Skellefteå . . .	114	129	Oskarshamn . .	782	693	Falkenberg . .	69	75
Umeå	134	123	Kalmar	833	835	Varberg . . .	144	162
Örnsköldsvik . .	316	346	Visby	335	348	Göteborg . . .	13 323	12 743
Härnösand . . .	411	406	Karlskrona . . .	202	158	Marstrand . .	617	555
Sundsvall . . .	789	734	Ronneby	76	127	Uddevalla . .	278	317
Hudiksvall . . .	216	199	Karlshamn . . .	550	537	Lysekil . . .	1 088	1 069
Söderhamn . . .	285	299	Sölvesborg . . .	774	717	Strömstad . .	216	248
Gävle	865	791	Kristianstad . .	216	236	Karlstad . . .	609	681
Stockholm . . .	4 659	4 673	Simrishamn . .	84	86	Lidköping . .	179	221
Uppsala	2	4	Ystad	262	272	Summa 1935	38 886	37 611
Västerås	200	254	Trälleborg . . .	306	332	» 1934	36 313	34 250
Södertälje . . .	98	62	Malmö	1 886	1 895	» 1933	35 305	33 953

Den avgjort största frekvensen kom, efter vad härav synes, på sjömanshuset i Göteborg med 34 % av såväl på- som avmönstringarna, därnäst kom Stockholm med motsvarande 12 %. Fördelningen på de olika månaderna framgår av nedanstående tabell:

År 1935	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Påmönstrade	2 512	2 186	3 647	4 825	5 092	3 726	3 626	3 031	2 433	2 645	2 366	2 797
Avmönstrade	4 279	2 678	2 572	3 293	3 497	2 626	3 108	3 044	2 799	2 662	2 383	4 670
Påmönstr. per 100 avmönstr. 1935	59	82	142	147	146	142	117	100	87	99	99	60
Påmönstr. per 100 avmönstr. 1934	69	76	151	134	182	153	119	98	94	88	86	61
Påmönstr. per 100 avmönstr. 1933	63	88	92	164	172	177	126	102	83	99	91	48

Inalles kan man per 100 avmönstringar under år 1935 räkna 103 påmönstringar, mot 106 år 1934 och 104 år 1933.

Bland de under året påmönstrade utgjordes 2 402 av fartygsbefälhavare, 6 986 av styrmän och maskinister, 12 960 av däcksmanskap, 8 859 av maskinmanskap och 7 679 av kökspersonal. Bland de avmönstrade voro 2 296 fartygsbefälhavare, 6 732 styrmän och maskinister, 12 675 däcksmanskap, 8 537 maskinmanskap och 7 371 kökspersonal.

Sjömansförmedlingens verksamhet under år 1935.

Hamnar	Ansökn. om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 lediga platser	Påmönstringar och tillsatta platser inom manskapsgrupperna							
					Däcksmanskap		Maskinmanskap		Köksper-sonal		Tillsammans	
					Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.	Påm.	T. pl.
Luleå . . .	605	215	213	281	155	93	174	85	78	30	407	208
Umeå	928	171	169	543	42	71	43	81	15	13	100	165
Örnsköldsvik	296	87	93	340	91	42	93	48	43	3	227	93
Härnösand .	1 461	407	407	359	144	143	122	134	66	73	332	350
Sundsvall . .	2 040	454	454	449	278	185	258	175	108	79	644	439
Hudiksvall .	863	102	102	846	80	58	54	31	50	13	184	102
Söderhamn .	722	146	146	495	95	70	93	56	45	19	233	145
Gävle	1 117	404	398	276	298	167	257	175	138	51	693	393
Stockholm .	7 589	3 189	2 924	238	1 449	898	1 002	655	942	867	3 393	2 420
Södertälje . .	107	41	41	261	35	23	31	15	10	3	76	41
Oxelösund. .	783	276	276	284	140	157	144	83	73	31	357	271
Norrköping .	1 135	501	501	227	267	227	211	157	110	68	588	452
Västervik . .	551	146	140	377	189	82	39	32	38	21	266	135
Oskarshamn .	2 483	572	572	434	319	299	180	181	90	61	589	541
Kalmar . . .	3 019	409	409	738	440	272	98	66	91	46	624	384
Visby . . .	1 037	186	183	558	158	110	39	37	60	31	257	178
Karlskrona .	647	103	100	628	91	46	41	28	31	15	163	89
Karlshamn .	1 693	247	236	685	260	136	77	52	92	30	429	218
Sölvesborg .	1 715	644	641	266	281	309	156	150	123	85	560	544
Åhus	163	95	95	172	84	60	55	23	27	12	166	95
Ystad . . .	364	108	108	337	90	51	68	43	34	13	192	107
Trälleborg . .	947	227	222	417	101	81	74	111	40	27	215	219
Malmö . . .	3 653	982	919	372	638	374	455	326	290	105	1 383	805
Landskrona .	2 323	918	915	253	585	396	302	243	147	107	1 034	746
Hälsingborg .	9 018	2 810	2 785	321	1 378	1 054	1 012	831	516	331	2 906	2 216
Halmstad . .	714	270	258	264	178	150	82	61	43	39	303	250
Göteborg . .	26 440	6 047	5 868	437	3 293	2 084	3 207	1 971	4 081	563	10 581	4 618
Lysekil . . .	521	141	136	370	556	93	17	13	20	15	593	121
Uddevalla . .	495	241	224	205	116	118	63	59	23	21	202	198
Tillsammans	**73 429**	**20 139**	**19 535**	**365**	**11 831**	**7 849**	**8 442**	**5 922**	**7 424**	**2 772**	**27 697**	**16 543**

Till nationaliteten voro av de under året påmönstrade 38 886 sjömännen 38 536 (eller 99·1 %) svenskar, 164 norrmän, 43 danskar, 59 finnar, 28 tyskar, 55 andra vita samt 1 av annan ras. Bland de under samma tid avmönstrade 37 611 sjömännen voro 37 056 (eller 98·5 %) svenskar, 240 norrmän, 108 danskar, 80 finnar, 34 tyskar, 88 andra vita samt 5 av andra raser.

Arbetsförmedlingsverksamheten. De under Sveriges offentliga arbetsförmedling sorterande sjömansförmedlingskontoren och -ombuden ha under år 1935 bedrivit sin verksamhet efter samma grunder och å samma orter som under näst föregående år.

Såsom närmare framgår av ovanstående tabell, uppgingo samtliga ansökningar om arbete till 73 429, lediga platser till 20 139 och tillsatta platser till 19 535, vilket betecknar en minskning sedan föregående år för ansökningarna med 13·6 % men en ökning för lediga och tillsatta platser med resp. 7·8 och 7·1 %.

Det genomsnittliga antalet ansökningar per 100 lediga platser var för hela riket 365 under 1935 mot 455 och 527 under resp. 1934 och 1933.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på årets skilda månader framgår av nedanstående uppställning:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Arbetssökande personer . .	6 614	7 091	7 770	7 775	7 099	5 810	5 533	5 161	4 914	5 106	5 021	5 029
Ansökningar .	6 636	7 109	7 789	7 843	7 169	5 874	5 618	5 201	4 941	5 140	5 061	5 048
Lediga platser	967	906	1 512	2 285	2 515	2 175	2 059	1 664	1 470	1 565	1 441	1 580
Tillsatta »	947	899	1 492	2 236	2 460	2 105	1 967	1 593	1 420	1 519	1 393	1 504
Ansökningar pr 100 lediga pl.	686	785	515	343	285	270	273	313	336	328	351	319

Det vid sjömansförmedlingsanstalterna inregistrerade överskottet på arbetskraft uppgick i medeltal per månad till 4 399 personer eller, om man bortser från de förmedlingar, som avse tillfälligt arbete å fartyg i hamn, till 4 564 personer. Överskottet var störst under mars och minst under september med 6 258 resp. 3 444 personer. Tillgången på nybörjare vid förmedlingskontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö var c:a 21 % mindre än föregående år.

Förmedlingsverksamhetens fördelning på olika bemanningskategorier klarlägges i efterföljande tablå:

	Ansökningar om arbete		Lediga platser		Tillsatta platser		Per 100 lediga platser	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Ansökningar	Tills. platser
Befälhavare	50	0·1	18	0·1	18	0·1	278	100
Styrmän	2 589	3·5	323	1·6	320	1·6	802	99
Maskinister	2 087	2·8	667	3·3	626	3·2	313	94
Däcksmanskap . .	29 610	40·3	8 069	40·1	7 849	40·2	367	97
Maskinmanskap . .	27 888	38·0	5 968	29·6	5 922	30·3	467	99
Kökspersonal . . .	10 867	14·8	3 060	15·2	2 772	14·2	355	91
Andra platser . . .	338	0·5	2 034	10·1	2 028	10·4	17	100
Tillsammans	**73 429**	**100·0**	**20 139**	**100·0**	**19 535**	**100·0**	**365**	**97**

Av kökspersonalen utgjordes c:a ¾ av kvinnor (2 885 ansökningar och 1 213 tillsatta platser). Denna gren av förmedlingsverksamheten var livligast vid kontoren i Stockholm och Göteborg, där antalet tillsatta platser utgjorde resp. 646 och 282.

Av 268 arbetssökande utländska sjömän bereddes 61 anställning genom sjömansförmedlingens försorg.

Verksamhetens omfattning vid de olika förmedlingsställena ävensom förhållandet mellan antalet påmönstringar och förmedlade platser inom manskapsgrupperna framgår av tabellen å sid. 105.

Göteborg ligger fortfarande främst med 36·0 % av samtliga ansökningar om arbete och 30·0 % av tillsatta platser, härnäst kommer Hälsingborg med 12·3 resp. 14·3 %, Stockholm med 10·3 resp. 15·0 % och Malmö med 5·0 resp. 4·7 %.

Av de under året förmedlade 19 535 platserna avse 16 157 eller 82·7 % anställning å ångfartyg, 2 954 (15·1 %) å motorfartyg och 424 (2·2 %) å seglare.

Bostadsproduktionen i vissa större städer under år 1935.

Preliminär översikt.

Materialets omfattning. I syfte att erhålla snabbare kännedom om växlingarna i bostadsproduktionens omfattning, än som på grundval av årsstatistiken varit möjligt, har socialstyrelsen fr. o. m. år 1934 kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade byggnadsföretag samt om antalet under byggnad varande lägenheter och rum i 12 städer med över 30 000 invånare.[1]

På grundval av denna kvartalsstatistik ha nu utarbetats vissa preliminära siffror avseende hela år 1935. På grund av det intresse som dessa siffror ha ur arbetsmarknads- och bostadsförsörjningssynpunkt, ha de ansetts böra omedelbart publiceras, i synnerhet som det torde dröja ännu några månader, tills man hunnit utarbeta den mera ingående redogörelse för byggnadsverksamheten inom samtliga stadssamhällen, vilken plägar meddelas i denna tidskrift. — Framhållas må, att de här anförda uppgifterna icke avse den totala husbyggnadsverksamheten, enär de icke inbegripa produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål och ej heller vissa statliga bostadsbyggnader. De återspegla vidare endast den arbetsåtgång, som erfordras för nyproduktion av bostäder, vilket är värt att uppmärksamma med hänsyn till att byggnadsindustrien till ingalunda obetydlig del är inriktad på sådana ändrings-, reparations- och moderniseringsarbeten, som icke taga sig uttryck i ökning av lägenhetsbeståndet.

Fullbordade och beviljade lägenheter och eldstäder (boningsrum el. kök). Bostadsproduktionens omfattning under de båda senaste åren framgår av tab. A, som återger dels det totala antalet lägenheter och rum i under åren 1934 och 1935 fullbordade och beviljade byggnadsföretag, dels motsvarande uppgifter för de särskilda kvartalen under år 1935. Denna sammanställning utvisar, att totala antalet lägenheter och eldstäder i fullbordade, d. v. s. i regel slutavsynade,[2] byggnadsföretag sedan 1934 ökats med nära $^2/_3$ (resp. 65·3 och 62·2 %). — Ifrågavarande ökning framträder inom samtliga av undersökningen berörda städer, ehuru i något växlande proportioner. Det är härvid att märka, att bostadstillskottet redan under år 1934 något översteg genomsnittet för närmast föregående tioårsperiod, vilken dock i stort sett utmärkts av livlig byggnadsverksamhet[3]. Under år 1935 överskreds nivån även för det hittillsvarande

[1] Uppgifter till kvartalsstatistiken ha ej kunnat erhållas för Eskilstuna. För Uppsala saknas kvartalsredovisning i fråga om fullbordade byggnadsföretag.

[2] Uppgifterna för Stockholm och Hälsingborg avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag. Beträffande Linköping jfr not 2 till tab. A.

[3] Jfr Soc. Medd. årg. 1935, sid. 386.

Tab. A. Antal lägenheter och eldstäder (boningsrum el. kök) i under åren 1934 och 1935 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i vissa större städer.

	Läg. resp. eldstäder (rum) i *fullbordade* byggnadsföretag						Läg. resp. eldstäder (rum) i *beviljade* byggnadsföretag					
	1934	1935	Därav fullbordade under 1935 års				1934	1935	Därav beviljade under 1935 års			
			1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.			1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.
Antal lägenheter.												
Stockholm	3 018	5 686	312	974	758	3 642	5 502	6 868	2 656	2 015	770	1 427
Göteborg	2 989	4 121	1 001	107	2 784	229	3 162	3 248	947	1 202	444	655
Malmö	1 544	2 821	920	10	1 707	184	2 440	2 741	1 238	381	594	528
Norrköping	314	708	158	28	472	50	558	728	309	144	141	134
Hälsingborg	651	1 094	248	12	830	4	986	1 158	329	210	403	216
Borås	168	290	46	20	114	110	426	757	163	227	112	255
Gävle	211	245	24	25	146	50	218	439	115	78	85	161
Örebro	408	493	6	15	258	214	573	555	186	33	104	232
Jönköping[1]	239	261	64	—	197	—	381	467	191	71	97	108
Uppsala	353	703	.	.	.	.	524	592	409	71	44	68
Linköping[2]	332	431	20	20	36	355	377	566	195	111	50	210
Västerås	222	423	20	38	358	7	343	626	85	250	169	122
Tillhopa	**10 449**	**17 276**	.	.	.	.	**15 490**	**18 745**	**6 823**	**4 793**	**3 013**	**4 116**
D:o exkl. Uppsala	*10 096*	*16 573*	*2 819*	*1 249*	*7 660*	*4 845*	*14 966*	*18 153*	*6 414*	*4 722*	*2 969*	*4 048*
Antal eldstäder (rum).												
Stockholm	8 168	14 557	912	2 406	2 208	9 031	14 339	18 436	6 538	5 957	2 248	3 693
Göteborg	8 170	10 964	2 830	260	7 085	789	8 732	9 066	2 462	3 459	1 336	1 809
Malmö	3 738	7 322	2 322	43	4 369	588	6 199	7 247	3 266	1 031	1 474	1 476
Norrköping	811	1 634	366	81	1 045	142	1 346	1 714	676	369	339	330
Hälsingborg	1 726	2 807	596	42	2 150	19	2 530	3 265	880	579	1 044	762
Borås	495	879	166	62	348	303	1 348	2 146	530	679	301	636
Gävle	636	803	65	74	480	184	720	1 320	335	280	257	448
Örebro	1 099	1 303	26	35	640	602	1 562	1 480	485	130	269	596
Jönköping	787	822	197	—	625	—	1 140	1 467	572	271	338	286
Uppsala	968	1 932	.	.	.	.	1 359	1 794	1 189	226	133	246
Linköping	818	1 187	64	52	95	976	984	1 499	535	325	150	489
Västerås	640	1 284	55	127	1 076	26	1 037	1 805	246	755	433	371
Tillhopa	**28 056**	**45 494**	.	.	.	.	**41 296**	**51 239**	**17 714**	**14 061**	**8 822**	**11 142**
D:o exkl. Uppsala	*27 088*	*43 562*	*7 599*	*3 182*	*20 121*	*12 660*	*39 937*	*49 445*	*16 525*	*13 835*	*8 189*	*10 896*

toppåret 1930 (c:a 15 800 lägenheter). — Även i fråga om beviljade byggnadslov framträda höga och stigande tal, ehuru ökningen härvidlag i jämförelse med år 1934 är väsentligt mindre eller 21·0 %, om man räknar efter antalet lägenheter och 24·1 %, om man utgår från rumsantalet. I detta avseende uppvisar en av de undersökta städerna, nämligen Örebro, avvikande tendens, i det att där en obetydlig nedgång i byggnadsloven inträtt sedan 1934.

Medan ökningen i fråga om fullbordade byggnadsföretag gjort sig gällande under hela år 1935, ha emellertid byggnadsloven under tredje och ännu mera

[1] I Jönköping har antagits ny byggnadsordning, enligt vilken inflyttning ej får ske i byggnad, som ej underkastats slutbesiktning. I följd härav ha under år 1935 alla slutbesiktningar förlagts till tiden före 1 oktober resp. före 1 april.

[2] I fråga om Linköping ha 189 av de såsom fullbordade under år 1935 redovisade lägenheterna väl tagits i bruk under året men däremot icke slutavsynats före årets utgång. Antalet eldstäder i dessa lägenheter utgjorde 520.

under fjärde kvartalet uppvisat nedgång gentemot motsvarande perioder 1934. Förhållandet framgår närmare av följande tablå:

		Lägenheter					Eldstäder (rum)				
		1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Tillhopa	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	Tillhopa
Fullb. byggnadsföretag i 11 städer exkl. Uppsala	1934	1 457	503	5 042	3 094	**10 096**	4 115	1 762	12 912	8 299	**27 088**
	1935	2 819	1 249	7 660	4 845	**16 573**	7 599	3 182	20 121	12 660	**43 562**
Bevilj. byggnadslov i 12 städer	1934	2 797	3 677	3 382	5 634	**15 490**	7 576	10 648	8 784	14 288	**41 296**
	1935	6 823	4 793	3 013	4 116	**18 745**	17 714	14 061	8 322	11 142	**51 239**

Vid jämförelse mellan uppgifterna om fullbordade byggnadsföretag under olika år och ännu mer beträffande under olika kvartal av samma år färdigställda lägenheter och rum må uppmärksammas, att det vanligen tar en viss tid, innan ett färdigställt byggnadsföretag blir slutavsynat och i statistiken registrerat såsom fullbordat, samt att dessa förhållanden kunna växla från fall till fall och från ort till ort. En del av de till 1 oktober färdigställda byggnadsföretagen ha sålunda redovisats såsom fullbordade först under fjärde kvartalet. Detta bör beaktas, när fjärde kvartalets siffror i flertalet städer uppvisa en avmattning, men i Stockholm och Linköping däremot en betydande stegring gentemot de föregående kvartalen.

Under byggnad varande lägenheter och rum. Belysande för bostadsproduktionens omfattning äro även de uppgifter angående antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. 1/1 1935 t. o. m. 1/1 1936 under byggnad varande lägenheter och eldstäder, som lämnas i efterföljande tab. B.

Tab. B. Antal vid kvartalsskiftena 1/1 1935—1/1 1936 under byggnad varande lägenheter och eldstäder i vissa större städer.

Orter	Lägenheter					Eldstäder (rum)				
	1/1 1935	1/4 1935	1/7 1935	1/10 1935	1/1 1936	1/1 1935	1/4 1935	1/7 1935	1/10 1935	1/1 1936
Stockholm	3 742	5 527	5 451	1 638	2 942	9 310	14 221	14 215	4 602	7 599
Göteborg	1 393	2 131	2 980	717	1 139	4 585	5 403	7 904	2 232	3 409
Malmö	1 389	1 851	1 953	923	1 387	3 582	5 059	5 344	2 309	3 683
Norrköping	309	454	549	194	433	740	993	1 210	460	1 073
Hälsingborg	588	805	864	269	606	1 432	2 061	2 234	686	1 671
Borås	96	148	152	123	150	319	438	412	349	431
Gävle	157	248	294	232	343	525	795	995	768	1 012
Örebro	275	460	477	263	255	693	1 129	1 230	751	637
Jönköping	178	226	253	166	165	511	730	868	549	422
Uppsala	117	668	695	38	437	350	1 785	1 890	150	1 408
Linköping	232	338	411	370	192	666	956	1 198	1 064	522
Västerås	176	240	452	262	371	522	700	1 328	592	920
Tillhopa	8 652	13 096	14 531	5 195	8 420	23 235	34 270	38 828	14 512	22 787

Vid årsskiftet 1935/36 var sålunda antalet under byggnad varande bostäder i det närmaste lika stort som ett år tidigare. Dock registreras någon nedgång, ehuru med endast 2·7 % i fråga om antalet lägenheter och 1·9 % av antalet eldstäder. Mer eller mindre utpräglad minskning rapporteras för 5 städer, nämligen Stockholm, Göteborg, Örebro, Jönköping och Linköping, medan övriga 7 städer uppvisa ökade tal för bostäder under byggnad. Den största ökningen framträder i Uppsala.

Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer återge utvecklingen sedan början av år 1934:

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	lägenheter				eldstäder (rum)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1934	2 703	6 011	8 340	4 991	7 482	15 577	22 327	14 308
1935	8 652	13 096	14 531	5 195	23 235	34 270	38 828	14 512
1936	8 420	—	—	—	22 787	—	—	—

Sammanfattningsvis kan sägas, att den under år 1935 i jämförelse med föregående år framträdande betydande stegringen i bostadsproduktionen efter hand avsaktats och på sina håll helt upphört. Ännu vid början av innevarande år måste emellertid aktiviteten på byggnadsmarknaden betecknas som synnerligen livlig för årstiden. Att döma av uppgifterna om de under de senaste kvartalen beviljade byggnadsloven, skulle dock någon nedgång i bostadsproduktionen under den närmaste tiden icke vara utesluten.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under fjärde kvartalet 1935.

Fylleriförseelser. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen och i sammandrag återgives i tab. A, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under fjärde kvartalet 1935, tillhopa 7 017, av vilka 6 870 begåtts av män och 147 av kvinnor. För hela året 1935 kan antalet fylleriförseelser beräknas till omkring 31 200 mot 31 125 för 1934 och 29 576 för 1933.

Antalet avdömda fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, dels för tiden fr. o. m. år 1929 framgår av nedanstående tablå:

	Medeltal per kvartal under år								4 kv.	3 kv.	4 kv.
	1913	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1934	1935	1935
Antal förseelser	14 727	7 375	7 759	7 526	7 369	7 894	7 781[1]	7 711[2]	7 724	9 140[1]	7 017[2]
Per 100 000 inv.	262	121	127	122	120	119	125	124	124	147	113

Dessa siffror återge emellertid icke hela den faktiska fyllerifrekvensen å offentliga platser. Man får nämligen i allmänhet räkna med, att för varje kvartal något eller några hundratal personer, som blivit anhållna för fylleri, sedermera icke sakfällas, merendels av det skäl att de icke kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Påpekas bör därjämte, att å ena sidan en del av de förseelser, som avdömts under en redovisningsperiod, begåtts under en tidigare, medan å andra sidan en del under perioden begångna förseelser avdömas först under ett följande redovisningsskede. Vad beträffar den preliminära siffran för fjärde kvartalet 1935 tyder densamma på en avsevärd nedgång i fyllerifrekvensen gentemot närmast föregående kvartal. Då uppgifterna för redogörelsekvartalet ännu ej äro alldeles fullständiga, torde denna nedgång dock ej vara fullt så stor, som de här anförda siffrorna synas ge vid handen. Av enahanda skäl torde den vid jämförelse med fjärde kvartalet 1934 framträdande minskningen i verkligheten vara relativt begränsad.

Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfälldes under 1935 års fjärde kvartal, begingos 147 eller 2·1 % av kvinnor, därav som omstående tab. A visar 87 i Stockholm, 35 i Göteborg, 5 i Malmö, 17 i övriga städer samt 3 på landsbygden. — Tabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken utsträckning fylleriförseelserna begåtts av yngre och av äldre personer, varvid åldersgränsen dragits vid 25 år.[3] Av hela antalet under tredje och fjärde kvartalen 1935 sakfällda fyllerister tillhörde 1 987 eller 21·8 % resp. 1 629 eller 23·2 % den yngre åldersgruppen. Motsvarande relativtal i genomsnitt för åren 1930—1935 utgjorde resp. 25·5, 24·4, 23·7, 23·6, 23·5 och 22·6 %.[2]

[1] Siffrorna för år 1934 ha korrigerats med hänsyn till 187 och siffrorna för tredje kvartalet 1935 med hänsyn till 628 efterredovisade fall. — [2] Preliminär siffra. — [3] Härvid ha personer, som äro födda före 1910, hänförts till den äldre åldersgruppen, och sådana, som äro födda 1910 eller senare, till den yngre.

Orter	Antal fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förs., beg. av *kvinnor*		
					med motbok		*utan* motbok	summa	Därav		Hela antalet	Därav	
	okt.	nov.	dec.	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]		25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]
Stockholms stad	424	361	285	1 070	50	289	644	983	866	117	87	76	11
Östra Sverige: Södertälje	5	7	5	17	—	4	13	17	13	4	—	—	—
Lidingö	1	3	1	5	—	2	2	4	3	1	1	1	—
Uppsala	28	30	22	80	1	26	53	80	69	11	—	—	—
Västerås	22	19	14	55	—	7	48	55	39	16	—	—	—
Nyköping	5	8	6	19	—	1	18	19	13	6	—	—	—
Eskilstuna	43	19	14	76	1	13	62	76	71	5	—	—	—
Linköping	27	28	9	64	—	3	61	64	52	12	—	—	—
Norrköping	38	28	28	94	—	19	71	90	67	23	4	4	—
Övriga städer	91	84	64	239	—	66	173	239	188	51	—	—	—
Landsbygden	93	102	15	210	3	45	162	210	125	85	—	—	—
Smål. m. m.: Jönköping	25	18	12	55	1	9	45	55	49	6	—	—	—
Kalmar	19	15	23	57	—	15	39	54	41	13	3	3	—
Västervik	7	9	8	24	—	6	18	24	14	10	—	—	—
Visby	5	10	5	20	1	2	17	20	13	7	—	—	—
Övriga städer	92	65	28	185	1	34	150	185	146	37	—	—	—
Landsbygden	119	62	17	198	1	35	162	198	123	74	—	—	—
Södra Sverige: Karlskrona	19	9	3	31	1	7	23	31	28	3	—	—	—
Kristianstad	12	18	11	41	—	6	35	41	34	7	—	—	—
Malmö	95	70	53	218	7	43	163	213	191	22	5	5	—
Lund	36	24	18	78	—	11	67	78	62	16	—	—	—
Landskrona	19	20	14	53	2	14	37	53	44	9	—	—	—
Hälsingborg	44	30	30	104	2	35	67	104	94	10	—	—	—
Ystad	6	3	1	10	—	2	7	9	6	3	1	1	—
Trälleborg	9	4	5	18	2	3	13	18	11	7	—	—	—
Övriga städer	38	37	20	95	—	22	73	95	82	13	—	—	—
Landsbygden	97	68	25	190	5	31	154	190	102	88	—	—	—
Västra Sverige: Halmstad	5	5	8	18	—	3	14	17	12	5	1	—	1
Göteborg	354	317	198	869	29	186	619	834	670	164	35	28	7
Mölndal	15	15	—	30	—	12	18	30	21	9	—	—	—
Uddevalla	26	9	17	52	3	10	39	52	36	16	—	—	—
Trollhättan	19	13	12	44	—	8	36	44	32	12	—	—	—
Borås	29	22	44	95	—	26	66	92	67	25	3	2	1
Skövde	17	25	12	54	1	12	41	54	39	15	—	—	—
Karlstad	76	62	54	192	3	35	153	191	158	33	1	1	—
Kristinehamn	12	9	7	28	—	5	23	28	21	7	—	—	—
Örebro	15	33	20	68	2	12	54	68	52	16	—	—	—
Övriga städer	152	153	110	415	5	100	310	415	329	86	—	—	—
Landsbygden	210	148	47	405	1	84	319	404	248	156	1	1	—
Norra Sverige: Falun	9	9	18	36	—	6	29	35	26	9	1	1	—
Gävle	48	46	46	140	—	15	124	139	116	23	1	1	—
Söderhamn	9	9	8	26	—	7	19	26	25	1	—	—	—
Härnösand	11	14	11	36	2	7	27	36	33	3	—	—	—
Sundsvall	59	62	31	152	—	25	126	151	133	18	1	1	—
Östersund	8	12	4	24	—	1	23	24	20	4	—	—	—
Umeå	25	22	—	47	—	6	41	47	35	12	—	—	—
Luleå	9	4	11	24	—	1	23	24	20	4	—	—	—
Övriga städer	109	85	52	246	—	47	199	246	198	48	—	—	—
Landsbygden	313	330	67	710	1	106	601	708	419	287	2	2	—
Hela riket: städerna	2 117	1 845	1 342	5 304	114	1 163	3 883	5 160	4 239	919	144	124	20
Hela riket: landsb.	832	710	171	1 713	11	301	1 398	1 710	1 017	690	3	3	—
Summa	2 949	2 555	1 513	7 017	125	1 464	5 281	[3]6870	5 256	1 609	147	127	20

[1] Härmed avses personer födda före år 1910. — [2] Härmed avses personer födda år 1910 eller senare. — [3] Därav 5 med okänd ålder.

På grundval av systembolagens uppgifter ha i tab. A förseelserna vidare uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning. Av samtliga manliga fyllerister voro 5 281 eller 76·9 % personer utan motbok. Fördelningen härvidlag var sålunda ungefär densamma som närmast föregående kvartal (78·0 %). Av de kvinnliga fylleristerna uppgivas 2 ha varit innehavare av motbok. Dessa siffror giva även en antydan om omfattningen av den olagliga rusdryckshandelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i tab. B vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för åren 1933—1935 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin), samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. Vissa i tabellen upptagna beslag lära sedermera ha upphävts av vederbörande domstol.

Tab. B. Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker åren 1933—1935.

Månad	Stockholms tulldistrikt						Samtliga tulldistrikt					
	Antal beslagsmål			Kvantitet, liter			Antal beslagsmål			Kvantitet, liter		
	1933	1934	1935	1933	1934	1935	1933	1934	1935	1933	1934	1935
januari	71	64	38	4 188	3 008	2 569	119	117	75	4 366	8 045	[1]60 642
februari	58	58	22	557	1 891	2 916	91	83	58	1 254	1 982	2 987
mars	50	77	25	349	228	53	78	111	64	637	357	160
april	63	31	41	1 614	800	218	101	56	68	2 053	826	256
maj	42	50	37	464	298	505	82	88	74	638	340	626
juni	91	80	79	1 074	150	282	132	121	114	1 882	232	396
juli	112	91	71	842	1 228	95	153	130	112	928	4 787	162
augusti	72	94	72	177	88	592	112	151	142	531	318	788
september . . .	92	49	32	363	3 071	111	149	88	64	3 824	3 937	144
oktober	60	75	47	1 945	3 434	821	117	132	92	3 759	6 571	891
november . . .	85	65	45	1 826	298	1 838	132	99	86	2 045	396	1 941
december . . .	81	79	62	2 312	2 373	2 459	155	112	117	2 484	2 424	2 539
Hela året	877	813	571	15 711	16 867	12 459	1 421	1 288	1 066	24 401	30 215	71 532

Som synes, framträdde under år 1935 en avsevärd stegring i den beslagtagna kvantiteten. Denna ökning beror emellertid helt på ett beslag på c:a 50 000 liter, som gjordes i januari. I fråga om antalet beslagsmål ha båda de senaste åren uppvisat nedgång.

[1] Härav komma nära 50 000 liter på ett enda beslag.

Lag om kommunal kontantunderstödsverksamhet vid arbetslöshet.

Genom remissresolution den 27 december 1935 anmodades socialstyrelsen att till socialdepartementet inkomma med yttrande över ett inom departementet upprättat utkast till lag om kommunal kontantunderstödsverksamhet vid arbetslöshet. Styrelsens yttrande var i huvudsak av följande lydelse.

Översikt över gällande bestämmelser angående bedrivande av hjälpverksamhet för arbetslösa.

Fattigvården. Enligt 1 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skall fattigvård utgivas till minderårig eller den som till följd av ålderdom, sjukdom, lyte eller eljest bristande kropps- eller själskrafter är oförmögen att genom arbete försörja sig och som saknar medel till sitt livsuppehälle, därest hans behov ej annorledes avhjälpes. Bland de förutsättningar, som enligt denna paragraf medföra skyldighet för kommunen att utgiva fattigvård, finnes alltså arbetslöshet icke upptagen. Till arbetslös persons minderåriga barn är kommun emellertid i enlighet med paragrafen vid behov pliktig att utgiva fattigvård.

Rörande omhändertagande av minderårig, som på grund av nöd eller annan dylik anledning är i behov av vård utom hemmet, meddelas bestämmelser i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd.

Därest fattigvårdssamhälle utgiver fattigvård i andra fall än dem som omförmälas i 1 § i fattigvårdslagen, äger samhället jämlikt de i 2 § i samma lag givna bestämmelserna fastställa de grunder för fattigvården, som böra av samhällets fattigvårdsstyrelse iakttagas. I praxis har sedan länge erkänts, att fattigvård enligt 2 § må utgivas i anledning av arbetslöshet och att sådan fattigvård jämväl må lämnas direkt till den arbetslöse. I övrigt torde böra nämnas, att 2 och 23 §§ upptaga bestämmelser om att fattigvårdssamhälle och fattigvårdsstyrelse hava att ombesörja, att den som finnes vara i behov av fattigvård erhåller sådan.

För utgiven fattigvård föreligger återbetalningsskyldighet, i den mån fattigvårdsstyrelsen icke finner skäl till eftergift. I 64 § i fattigvårdslagen uppräknas emellertid vissa omständigheter, vilka kunna medföra, att fattigvårdssamhälle äger bestämma, huruvida ersättningsskyldighet för uppburen fattigvård skall äga rum. Bland dessa omständigheter nämnes det fall, att fattigvårdssamhälle anslagit särskilda medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande för avhjälpande av nöd, som i större utsträckning uppkommit på grund av missväxt, annan allmännare olycka eller av förhållanden utom riket vållad allmän kristid. Av förarbetena till fattigvårdslagen framgår vidare, att 64 § erhöll sin nuvarande lydelse genom av 1918 års riksdag vidtagna förändringar i det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget. Kungl. Maj:t hade nämligen föreslagit, att i 64 § skulle upptagas en bestämmelse, som innehölle en generell rätt för fattigvårdssamhälle att besluta, att återbetalningsskyldighet icke skulle föreligga för understöd, som utlämnades av fattigvårdsstyrelsen. Föreskriften om återbetalningsskyldighet för uppburen fattigvård har alltså under förarbetena till lagstiftningen från auktoritativt håll icke betraktats såsom en av de konstitutiva bestämmelserna i lagen.

Övriga lagar, berättigande kommun att utgiva understöd till enskild person. Förutom i fattigvårdslagen hava i vissa andra lagar uttryckliga föreskrifter lämnats om rätt för kommun att utgiva understöd till enskild person. De lagar, som sty-

relsen här syftar på, äro den förut omnämnda barnavårdslagen samt lagen den 20 april 1934 om kommunala pensionstillskott m. m. och lagen den 2 maj 1919 om lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. Understöd, som utgives enligt de två sistnämnda lagarna, skall icke betraktas såsom fattigvård.

Arbetslöshetshjälp med statsbidrag. I kungörelsen den 30 juni 1934 angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet föreskrives, att dylik verksamhet vid oförvållad arbetslöshet bedrives under tre huvudformer, nämligen dels statliga och statskommunala reservarbeten, dels kontantunderstödsverksamhet och dels särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten. Tillsyn över verksamheten utövas av statens arbetslöshetskommission. Verksamheten omhänderhaves inom varje kommun av en arbetslöshetskommitté. I kungörelsen lämnas vissa föreskrifter angående behörigheten att uppbära arbetslöshetshjälp. Dessa bestämmelser innebära i huvudsak, att hjälp endast må lämnas till den som är arbetsför och oförvållat arbetslös samt efter verkställd prövning befunnits vara i behov av hjälp. Återbetalningsskyldighet föreligger icke för arbetslöshetshjälp, som uppburits i enlighet med kungörelsens bestämmelser.

I 23 § i kungörelsen hava intagits bestämmelser angående fastställande av särskild reservarbetslön. Denna lön, som i allmänhet fastställes kommunvis, skall ligga till grund för ackordsättningen vid statliga och statskommunala reservarbeten samt för kontantunderstödens maximibelopp.

I fråga om reservarbetena må här allenast nämnas, att statliga reservarbeten utföras i arbetslöshetskommissionens regi, medan de statskommunala reservarbetena bedrivas i landstings, kommuns eller vägstyrelses regi efter av arbetslöshetskommissionen i varje särskilt fall lämnat medgivande. Kommissionen bestämmer det högsta antal arbetslösa, som vid varje tillfälle må från vederbörande kommun sysselsättas vid statligt eller statskommunalt reservarbete. Beslut om statsbidrag till statskommunalt reservarbete fattas i allmänhet av kommissionen men i vissa särskilt angivna fall av Kungl. Maj:t. Den omständigheten, att arbetslös person för sig eller sin familj uppbär fattigvård, inverkar icke på rätten att erhålla hänvisning till statligt eller statskommunalt reservarbete eller att kvarstå såsom reservarbetare.

Om en kommun önskar bedriva kontantunderstödsverksamhet med statsbidrag, skall kommunen, efter det kommunen anvisat medel till verksamheten, inhämta arbetslöshetskommissionens medgivande därtill samt hos kommissionen göra ansökan om statsbidrag. I samband därmed skall kommunen lämna uppgift om antalet hjälpsökande arbetslösa inom kommunen. Kommissionen bestämmer det högsta antal arbetslösa, för vilket vid varje tillfälle statsbidrag till dagunderstöd må beräknas. Statsbidragets storlek bestämmes av kommissionen eller, i vissa fall, av Kungl. Maj:t.

Kommissionen äger bestämma de högsta belopp, varmed dagunderstöd för varje kommun må utgivas. Understödet må icke överstiga två tredjedelar av den för orten fastställda reservarbetslönen. I övrigt gäller, att dagunderstöd med statsbidrag icke må utgivas till den som uppbär daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa eller till den som i anledning av arbetslöshet för sig eller sin familj åtnjuter fattigvård. I sistnämnda hänseende meddelas emellertid särskilda undantagsbestämmelser dels beträffande fattigvård enligt 50 § 2 mom. i fattigvårdslagen och dels beträffande annan fattigvård, som uppbäres tillfälligt och i synnerligen trängande fall.

I kungörelsen lämnas vidare bestämmelser angående utgivande av hyreshjälp till familjeförsörjare, som åtnjuter dagunderstöd, och angående den särskilda statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten för unga arbetslösa. Styrelsen anser sig icke hava anledning att i detta sammanhang närmare ingå på nämnda bestämmelser.

Arbetslöshetsförsäkring. Genom förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor har i Sverige införts ett system för frivillig arbetslöshetsförsäkring. Till arbetslöshetskassor, som bildats av arbetarna och som vunnit erkännande enligt bestämmelserna i nämnda förordning, utgår statsbidrag i enlighet med vad som stadgas i förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. Tillsynsmyndighet för kassorna är socialstyrelsen.

Understöd från erkänd arbetslöshetskassa utgår i form av daghjälp efter en minimikarenstid av sex dagar. För att bliva berättigad till daghjälp måste medlem hava erlagt föreskrivet antal avgifter under viss förfluten tid. Daghjälpens belopp får icke överstiga 6 kronor eller, med vissa undantag, understiga 2 kronor. Understöd må utgå för högst 120 dagar under loppet av 52 på varandra följande veckor.

Den omständigheten, att medlem i erkänd arbetslöshetskassa för sig eller sin familj åtnjuter fattigvård, inverkar icke på hans rätt till daghjälp från kassan. Att någon skarpare gränsdragning icke skett mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården motiverades i propositionen nr 38/1934 därmed, att en sådan gränsdragning måste ingå som ett led i ett allmänt åtskiljande av den med återbetalningsskyldighet förenade fattigvården och annan hjälp, som i skiftande former lämnades till följd av arbetslöshet. Ett dylikt åtskiljande sammanhängde emellertid nära med de frågor om åstadkommande av en större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna av den sociala hjälpverksamheten, vilka för utredning vore överlämnade till särskilda sakkunniga, de s. k. organisationssakkunniga. Andra lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande över propositionen, att utskottet med hänsyn till vad i propositionen anförts tillstyrkte förslaget, att daghjälp från erkända arbetslöshetskassor skulle kunna suppleras av understöd från fattigvården utan att detta skulle inverka på daghjälpens storlek. Betänkligheterna häremot vore, yttrade utskottet vidare, numera mindre, sedan en avsevärd förbättring på grund av föregående års riksdagsbeslut inträtt med avseende å den allmänt förekommande sammanblandningen mellan kommunala kontantunderstöd med statsbidrag och understöd från fattigvården. Utskottet förklarade emellertid, att utskottet i likhet med departementschefen principiellt ansåge, att olika former av samhällelig hjälpverksamhet borde hållas åtskilda, så att en person icke samtidigt bereddes hjälp från olika håll. Utskottet gav därför uttryck åt önskvärdheten av att pågående utredningar i ämnet bedreves med sådan skyndsamhet, att riksdagen snarast möjligt erhölle tillfälle att pröva frågan i hela dess vidd.

Antalet erkända arbetslöshetskassor uppgår för närvarande till sju med ett sammanlagt medlemsantal av omkring 72 000. Av dessa arbetslöshetskassor är det allenast en kassa, nämligen musikernas erkända arbetslöshetskassa, som fastställt ett daghjälpsbelopp överstigande 4 kronor. I sistnämnda kassa kan daghjälp utgå med högst 5 kronor. Även om i flertalet av de övriga kassorna daghjälpsklass finnes med ett belopp av 4 kronor, har dock det övervägande flertalet av medlemmarna inskrivit sig i klasser med daghjälp om allenast 2 eller 3 kronor.

Då någon kassa för lant- eller skogsarbetare ännu icke blivit erkänd, torde det vara berättigat att säga, att de nuvarande kassornas medlemmar till den övervägande delen äro bosatta i städer eller större samhällen.

Förhållandet mellan dagunderstöd från arbetslöshetskommitté och daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa. 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring, vilka till omarbetning upptogo de i kungörelsen den 7 juli 1922 angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp intagna bestämmelserna angående den kommunala kontantunderstödsverksamheten med statsbidrag, anförde beträffande förhållandet mellan denna kontantunderstödsverksamhet och arbetslöshetsförsäkringen i huvudsak följande.

Det framstode såsom klart, att ett system med frivillig arbetslöshetsförsäkring

jämte allmänna arbeten på den öppna arbetsmarknaden måste kompletteras med fortsatt statsunderstödd understödsverksamhet, huvudsakligen i dittillsvarande former. Det måste emellertid göras fullständigt klart, att dessa kontantunderstöd icke hade något som helst att göra med försäkringen eller därifrån utgående förmåner. Någon sammanblandning mellan de bägge formerna av hjälpverksamhet borde icke få förekomma. Därav följde, att dagunderstöd icke finge utgå samtidigt med daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa. På anförda skäl uttalade emellertid de sakkunniga, att dagunderstöd borde kunna utgå till sådan försäkrad arbetare, som med hänsyn till de för försäkringen gällande restriktiva bestämmelserna icke vore berättigad till daghjälp från sin kassa. Genomförandet av en statsunderstödd arbetslöshetsförsäkring måste i ett annat hänseende medföra en betydelsefull ändring i dittills gällande understödsregler, nämligen beträffande daghjälpsbeloppen och de understöd, till vilka statsbidrag kunde utgå. Det vore nämligen tydligt, att det icke kunde gå för sig, att de kontanta kommunala understöden utginge med högre belopp än vad vederbörande arbetare kunde tillförsäkra sig genom medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa. Skulle man medgiva högre understöd, måste detta tydligen komma att innebära, att för de verkligt behövande arbetslösa anledning att söka sig till försäkringen icke funnes samt att de inskränkande regler beträffande rätt till daghjälp från försäkringen, som av olika anledningar uppställts, såsom i fråga om längsta understödstid, visst antal betalade avgifter, karenstid o. s. v., förlorade sin verkan. En viss nedsättning av kontantunderstödens belopp måste således bliva en följd av försäkringens genomförande. Lösningen syntes lämpligen böra bliva den, att det föreskreves, att understödet till arbetslösa på en viss ort icke borde få överstiga visst närmare bestämt förhållande till den inom kommunen mera vanligt förekommande lägsta daghjälpen från erkänd arbetslöshetskassa. Detta förhållande borde vara olika för olika daghjälpsbelopp, så att förhållandetalet sjönke, då daghjälpsbeloppet bleve högre. De sakkunniga hade upprättat en tabell över de relationer, som i nämnda hänseenden ansetts lämpliga (se propositionen nr 209/1933, bilaga G, sid. 178). Det vore visserligen tydligt, att med en dylik nedsättning av dåmera på sina håll tillämpade kontantbelopp fattigvården skulle komma att få ingripa i fall, där så eljest icke behövt ske. Det måste emellertid understrykas såsom absolut oundgängligt, att även med de ifrågasatta understödsbeloppen gränsen hölles såvitt möjligt klar gentemot fattigvården.

I propositionen nr 209/1933 anförde herr statsrådet beträffande förevarande fråga, att ett samordnande på sätt de sakkunniga föreslagit av kontantunderstödens belopp och daghjälpens storlek måste vara en nödvändig konsekvens av försäkringens genomförande med betydande statsbidrag. Det kunde likväl, anförde herr statsrådet vidare, icke vara rimligt, att de nya statsbidragsgrunderna till kontantunderstöden trädde i tillämpning vid en tidpunkt, då man kunde förutse, att försäkringen icke alls eller endast i ringa omfattning trätt i verksamhet. Med hänsyn därtill förordades, att dåvarande grunder för statsbidrag till kontantunderstöd finge vara i tillämpning under så lång tid, att arbetslöshetskassor inom de olika yrkena rimligen kunde antagas hava blivit bildade, i den mån intresse för saken funnes. Dåvarande regler syntes alltså böra få gälla exempelvis i fyra år. Därest vissa yrkeskategorier icke inom en dylik övergångstid vidtagit anordningar för arbetslöshetsförsäkring, syntes det icke orimligt, att de finge underkasta sig den med försäkringen sammanhängande nedsättningen av kontantunderstödens storlek.

Särskilda utskottet 1933 uttalade i anslutning härtill, att de dåvarande kontantunderstödsbeloppen icke borde nedsättas under budgetåret 1933/1934, även om försäkringen genomfördes.

Övriga för närvarande förekommande hjälpformer. Hjälpverksamhet för oförvållat arbetslösa bedrives för närvarande, förutom i de genom författningsbestämmelser reglerade former, för vilka redogörelse i det föregående lämnats, ytterligare i form av anordnande av kommunala reservarbeten och utgivande av kommunala kontantunderstöd utan statsbidrag.

Kommunala reservarbeten. Vad de kommunala reservarbetena beträffar, bedrivas dessa arbeten inom en kommun ofta samtidigt med statskommunala reservarbeten. Några författningsbestämmelser angående de kommunala reservarbetena förefinnas icke. Ur författningssynpunkt måste dessa arbeten därför betraktas såsom arbeten på den öppna marknaden.

Särskilda utskottet vid 1933 års riksdag lät genom statens arbetslöshetskommission införskaffa utredning rörande arbetsvillkoren vid de kommunala reservarbetena. En vid undersökningen upprättad tabell över relationen mellan arbetsförtjänster vid kommunala reservarbeten och reservarbetslönen i kommuner, där sådan lön blivit av arbetslöshetskommissionen fastställd, har såsom bilaga H fogats vid utskottets utlåtande nr 17. Av denna tabell framgår, att arbetslönen vid kommunala reservarbeten i städerna översteg den av kommissionen för samma orter fastställda reservarbetslönen med 67·4 procent. För landskommunernas del utgjorde motsvarande överskott 16·6 procent. I den över utredningen upprättade promemorian uttalas, att genomsnittslönerna å de särskilda orterna företett betydande växlingar. Inom en del kommuner understeg sålunda den kommunala reservarbetslönen väsentligt den av kommissionen fastställda, medan på andra håll överskottet i förhållande till sistnämnda lön kunde uppgå till över 100 procent. Jämväl i avseende å övriga arbetsvillkor förekommo mycket skiftande bestämmelser i de olika kommunerna.

På sätt statens arbetslöshetskommission anfört i sin den 30 november 1934 till Konungen avlåtna skrivelse angående medelsbehovet för återstoden av budgetåret 1934/1935 samt för budgetåret 1935/1936, hava i flera avseenden svårigheter uppkommit till följd av att några författningsbestämmelser icke förefinnas rörande de kommunala reservarbetena. Detta gäller bland annat i fråga om tillämpningen av gällande bestämmelser angående vad som skall anses såsom lämpligt arbete vid hänvisning av arbetslösa. Då några bestämmelser icke finnas angående lönesättningen vid de kommunala reservarbetena, skall nämligen, vid invändning från till sådant arbete hänvisad person att avlöningen icke är skälig, lönens skälighet prövas med hänsyn till vad som utgår för motsvarande arbete på den öppna marknaden. En arbetslös, som vägrar mottaga hänvisning till kommunalt reservarbete, kan vid sådant förhållande komma att bevara sin rätt till daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa. Om en arbetslös, som uppbär dagunderstöd från arbetslöshetskommitté, på samma sätt vägrar att antaga hänvisning till ett kommunalt reservarbete, borde man dock vara berättigad att antaga, att han, oaktat att lönen icke är att anse såsom skälig i enlighet med hjälpkungörelsens bestämmelser, blir avstängd från vidare kontantunderstöd, då någon rätt till dylikt understöd icke föreligger.

Kommunala kontantunderstöd utan statsbidrag. Av de utav statens arbetslöshetskommission avgivna månadsrapporterna framgår, att åtskilliga kommuner bedriva en ingalunda obetydlig hjälpverksamhet genom utdelande av kontantunderstöd utan statsbidrag. Under november 1935 utdelade sålunda 119 kommuner dylikt understöd till 4 309 personer. Kommissionen framhåller vidare i månadsrapporten, att en del kommuner torde utdela understöd åt arbetslösa under sådana former, att de icke ansåge ifrågavarande verksamhet böra bliva föremål för rapport till kommissionen, medan återigen andra kommuner såsom arbetslöshetsunderstöd rapporterade genom fattigvården av annan anledning än arbetslöshet utgivna understöd.

Med hänsyn till vad kommissionen sålunda anfört, torde det icke vara möjligt att bedöma, om de i rapporten med enbart kommunala medel understödda arbetslösa erhållit denna hjälp i form av fattigvård eller ej.

Regeringsrätten har i åtskilliga utslag upphävt av kommuner fattade beslut om utgivande av kontantunderstöd utan statsbidrag. Regeringsrätten har därvid åberopat, att besluten innebure, att understöd av kommunens medel skulle beredas vissa kommunmedlemmar i annan ordning än gällande fattigvårdslag stadgade eller eljest enligt särskild lag eller författning vore medgivet.

Ändringsförslag och utredningar. Under de senaste åren hava från skilda håll framkommit förslag om vidtagande av mer eller mindre ingripande förändringar i förhållande till det system för utgivande av den samhälleliga arbetslöshetshjälpen, för vilket redogörelse lämnats i det föregående. Åtskilliga utredningar, som bedrivits under senare tid, hava berört dessa spörsmål. Framställningar om ytterligare utredningar hava jämväl framkommit. Styrelsen vill i dessa avseenden omnämna följande.

Motionerna I: 128 och II: 237 vid 1933 års riksdag. Vid 1933 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner, I: 128 av herr Trygger m. fl. och II: 237 av herr Lindman m. fl., att riksdagen ville för sin del besluta antaga ett av motionärerna framlagt förslag till lag om offentlig arbetslöshetshjälp åt oförvållat arbetslösa. I motionerna anfördes bland annat följande.

Enligt gällande system reglerades arbetslöshetshjälpen av kungörelser, supplerade och kringgärdade av lagen om fattigvården och administrativa domstolsutslag. De normerande principerna för den för närvarande mest omfattande och kostsamma socialvården hade sålunda icke i något hänseende lagfästs. Tillräcklig erfarenhet torde emellertid nu föreligga för att söka genomföra en lagstiftning om den offentliga arbetslöshetspolitiken. En sådan lagstiftning skulle fylla ett aktuellt behov med hänsyn till angelägenheten att under den nuvarande expansionen av hjälpverksamheten giva största möjliga fasthet åt reglerna för arbetslöshetspolitiken. Lagstiftningen borde dock tills vidare endast givas provisorisk karaktär. Det av motionärerna framlagda lagförslaget hade inskränkts till att huvudsakligast avse de villkor, på vilka de kommunala myndigheterna ägde rätt att lämna hjälp åt oförskyllt arbetslösa. Lagförslaget innehölle därför huvudsakligast de konstitutiva bestämmelserna för arbetslöshetshjälpen samt regleringen av de olika arbetslöshetsorganens inbördes ställning och befogenheter. Tillämpningsföreskrifter liksom även statsbidragsbestämmelser borde såsom dittills utfärdas kungörelsevägen. Genom att giva lagstiftningen karaktär av en ramlag kunde man fastare regelbinda och förenkla huvudprinciperna och kompetensmätningen, samtidigt som man bibehölle största möjliga smidighet och elasticitet. Endast genom ett lagfästande av arbetslöshetshjälpen torde det vara möjligt att åstadkomma en klarare och mera preciserad boskillnad mellan fattigvård och arbetslöshetshjälp. Endast genom att sätta de viktigaste arbetslöshetsreglerna i paritet med kommunallagarna torde det vidare vara möjligt att åstadkomma sådana inskränkningar i den kommunala självbestämmanderätten, som arbetslöshetsvårdens sociala särart enligt sin natur krävde. Därtill komme olägenheten av att arbetslöshetsdirektiven blott vore såsom villkor knutna vid beviljande av ett anslag och sålunda vid skiljaktiga beslut av riksdagens kamrar kunde ändras genom gemensam omröstning.

Med hänsyn till vikten av enhetliga hjälpprinciper, anförde motionärerna vidare, och för att förebygga att kommunerna avveke från den av statsmakterna beslutade arbetslöshetspolitiken, vore ett av de viktigaste intressena att i samband med en arbetslöshetslagstiftning fastare reglera kommunernas befogenheter. Dessa befogenheter borde omfatta i första hand igångsättande av arbeten och i andra hand utdelande i behövliga fall av kontantunderstöd, både med och utan stats-

bidrag. Beträffande formerna för arbetslöshetshjälpen skulle kommunerna vara bundna av de i lagen givna bestämmelserna. Anmälningsplikt borde föreskrivas till såväl vederbörande länsstyrelse som tillsynsmyndigheten, vilken, enligt motionärernas förslag, borde utgöras av socialstyrelsen. Man kunde möjligen tänka sig ett ännu längre gående restriktivt system, nämligen inhämtande av socialstyrelsens tillstånd såsom villkor för varje anordnande överhuvud taget av hjälp åt arbetslösa. Ett sådant rigoröst steg skulle emellertid många gånger förorsaka alltför omfattande skriverier i bagatellsaker utan något motsvarande praktiskt värde, eftersom kommunerna måste vara närmast till att känna och bedöma hjälpbehovet. Ett verksamt moment mot missbruk låge i kommunernas skyldighet att själva skattevägen bära utgifterna för den första arbetslöshetshjälpen; ett andra moment vore kommunernas förpliktelser att helt ställa sig de statliga direktiven till efterrättelse.

Vad särskilt beträffar kommunernas rätt att utgiva kontantunderstöd utan statsbidrag och utan fattigvårdskaraktär anförde motionärerna, att det endast genom att inlänka denna supplerande understödsverksamhet i den normala arbetslöshetsverksamheten och underkasta densamma de statliga direktiven syntes vara möjligt att ernå den nödiga enhetligheten och undslippa all den faktiska och fiktiva dubbelbehandlingen. En viss marginal att under en svår kris genom understöd avhjälpa tillfälliga behov torde icke böra förvägras kommunerna, och de praktiska synpunkterna måste härvid tala för att denna restutjämning handhades av samma organ, som i övrigt handlade arbetslöshetsärendena. Garantier mot missbruk låge dels i tillsynsmyndighetens rätt att i händelse av ansökan om statsbidrag uppställa särskilda villkor för sådana kommuner, som kunde misstänkas för slentrianmässig behovsprövning, dels ock däri, att kommunernas odelade ekonomiska ansvar för denna restutjämning förbleve oförändrat, vare sig denna skedde genom fattigvården eller genom arbetslöshetsorganet. Såsom ett av de allra viktigaste momenten komme emellertid omsorgen om själva fattigvårdsorganisationen. För en sund fattigvård vore det säkerligen ett livsvillkor, att denna i största möjliga mån besparades massarbetslöshetens påfrestningar för att i stället helt kunna inrikta sig på sin egentliga, tillräckligt krävande samhällsuppgift.

Riksdagens skrivelse nr 356/1933. Särskilda utskottet vid 1933 års riksdag yttrade i sitt över bland annat nyssnämnda motioner avgivna utlåtande nr 17, att utskottet till fullo delade den uppfattningen, att förhållandena med avseende å den kommunala icke statsunderstödda arbetslöshetshjälpen i många avseenden vore otillfredsställande. Detta gällde framför allt frånvaron av enhetlig reglering och kontroll. Den av utskottet införskaffade utredningen hade utvisat, att de arbetslöner, som utginge vid rent kommunala reservarbeten, vore ytterligt skiftande. Motsvarande ojämnhet torde råda beträffande kommunernas inställning till andra frågor, som tarvade en utförlig reglering. Ett klarläggande vore tillika önskvärt beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårdskaraktär.

Utskottet anförde vidare i samma utlåtande, att en av de sidor av arbetslöshetsproblemet, vilka visat sig mest svårlösta, avsåge förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen och den allmänna fattigvården. Ur olika synpunkter vore det i hög grad önskvärt, att en bestämd gräns härvidlag kunde uppdragas, så att sammanblandning undvekes och det icke förekomme, att en och samma person samtidigt åtnjöte understöd från flera håll för samma hjälpbehov. Då arbetslöshet emellertid icke i och för sig grundade rätt till fattigvård, utan meddelande därav i sådant fall berodde på vederbörande kommuns fria prövning jämlikt fattigvårdslagens 2 §, förelåge häri en anledning till lokal ojämnhet, som skulle göra det obilligt att i förevarande hänseende för det dåvarande uppdraga en allmänt gällande gränslinje. Även i andra av utskottet särskilt omnämnda avseenden mötte tills vidare svårigheter vid frågans behandling. Utskottet ansåge,

att samtliga dessa spörsmål borde i ett sammanhang göras till föremål för utredning. Tillika borde givetvis beaktas sambandet med motsvarande problem beträffande förhållandet mellan fattigvården och andra socialförsäkringsgrenar. Med hänsyn till den synnerligen stora aktualitet, som frågan ägde med avseende å arbetslöshetshjälpen, borde denna del av problemet upptagas till förnyad behandling, utan att förslag avvaktades beträffande förhållandet mellan socialförsäkringen och fattigvården i allmänhet. Utskottet tillstyrkte därför, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former samt den allmänna fattigvården.

Med godkännande av utskottets utlåtande hemställde riksdagen i skrivelse, nr 356, till Kungl. Maj:t om verkställande av de av utskottet förordade utredningarna.

Utredning angående kommunal understödsverksamhet utan statsbidrag. I anledning av riksdagens nämnda skrivelse har inom socialdepartementet verkställts en utredning rörande kommunal understödsverksamhet utan statsbidrag för hjälp åt arbetslösa. En närmare sammanfattning av de vid utredningen vunna resultaten återgives i organisationssakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation m. m. (statens offentliga utredningar 1934: 53, sid. 105—115).

Organisationssakkunnigas betänkande. Enligt givna direktiv hava organisationssakkunniga haft att behandla bland annat frågan om att åstadkomma större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna av den sociala omvårdnaden. De sakkunniga hava i sitt betänkande framlagt förslag till lag om den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation med mera. I detta lagförslag behandlas även frågan om förbud mot oreglerad hjälpverksamhet.

I betänkandet lämnas en redogörelse för åtskilliga av regeringsrätten givna utslag i frågor om kommunernas rätt att lämna understöd utan fattigvårdskaraktär åt personer, vilkas hjälpbehov orsakats allenast av arbetslöshet. De sakkunniga uttala, att en klar och uttömmande ledning för tolkning av den gällande rättens ståndpunkt i denna fråga icke kunnat erhållas genom de åberopade prejudikaten. Vidare lämnas en analys av prejudikaten, till vilken styrelsen tillåter sig att hänvisa (sid. 104—105 i betänkandet).

De sakkunniga anföra, att den förut omnämnda utredningen angående kommunal understödsverksamhet utan statsbidrag utvisade, att kommunerna icke sällan överskridit de gränser för hjälpverksamhet vid arbetslöshet, som angivits av gällande författningar. Det måste, enligt de sakkunnigas mening, betecknas som olämpligt, att det allmänna på detta sätt bedreve en för de enskilda såväl som för samhället djupt ingripande hjälpverksamhet, utan att denna vore underkastad reglering genom lag eller annan författning. För att åstadkomma en klar, rättslig reglering på detta område hade de sakkunniga i sitt lagförslag intagit en bestämmelse om förbud för kommun att meddela understöd åt enskilda i andra fall eller i andra former än lag stadgade eller som genom statsbidrags meddelande prövats vara behöriga.

De sakkunniga anföra vidare, att det torde kunna förekomma, att genom en kris för en näring en betydande grupp av medlemmarna inom en kommun försattes i ett, efter vad man hade skäl antaga, övergående nödläge och att det befunnes önskvärt, att de understödsbehov, som orsakades därav, finge tillgodoses i annan form än fattigvård, samtidigt som kommunens ekonomiska läge vore sådant, att staten icke hade anledning att träda emellan med bidrag till hjälpverksamheten. För dylika undantagsfall borde en möjlighet till dispens från den allmänna regeln finnas. De sakkunniga föreslogo därför ett stadgande i lagutkastet av innebörd att, om genom kris i näringslivet inom viss kommun framkallades om-

fattande arbetslöshet, på särskild prövning skulle bero, huruvida och på vilka villkor kommunen finge annorledes än eljest bestämts meddela understöd åt oförvållat arbetslösa. Prövningen härav borde verkställas av den myndighet, som i allmänhet skötte den av staten utövade eller understödda hjälpverksamheten. Det av de sakkunniga föreslagna stadgandet gällde allenast understöd, däremot icke anordnande av arbeten. De sakkunniga ansågo det nämligen alltför vanskligt att även för dylika fall lämna föreskrifter angående kommunernas befogenheter. En restriktiv bestämmelse med avseende å arbetsföretag, som igångsattes på grund av arbetslöshet, skulle, enligt de sakkunnigas mening, sannolikt utan svårighet kunna kringgås.

Reservation till organisationssakkunnigas betänkande. I en vid organisationssakkunnigas betänkande fogad reservation har ledamoten borgarrådet Wictor Karlsson anfört bland annat följande. Det vore ogörligt att enbart genom organisatoriska åtgärder undanröja alla de olägenheter, vilka till väsentlig del vore en följd av att den omfattande och mångskiftande socialvården reglerades av en mångfald olika lagar och författningar, som, tillkomna på olika tider, icke fullt harmonierade med varandra. Ville man ernå en verkligt effektiv samverkan mellan de olika verksamhetsgrenarna, torde detta icke kunna vinnas med mindre än att man grepe sig an med en revidering av de olika lagarna i syfte att åstadkomma inbördes samklang dem emellan. Särskilt gällde detta fattigvårdslagen, vars bestämmelser med hänsyn till de senare årens sociala lagstiftning i många hänseenden vore föråldrade, oklara och svårtolkade. Sedan denna lag stiftades, hade dessutom uppstått nya hjälpbehov av betydande omfattning, som man svårligen kunde förutse, då lagen skrevs, nämligen de behov, såväl direkta som indirekta, som den oförvållade arbetslösheten framkallat. Då alla dessa hjälpbehov icke kunde tillgodoses genom den särskilda hjälpverksamheten för arbetslöshetens bekämpande eller genom arbetslöshetsförsäkringen, måste fattigvården alltjämt vara beredd att meddela en supplerande hjälp. Erfarenheten hade dock visat, att fattigvårdslagens nuvarande bestämmelser mycket litet lämpade sig för en hjälpverksamhet av denna art. Reservanten förklarade slutligen, att även om en förbättrad organisation på hithörande område kunde undanröja en del förekommande olägenheter, så borde dock här avhandlade frågor snarast göras till föremål för en ingående utredning.

Socialstyrelsens utlåtande över organisationssakkunnigas betänkande. I det av styrelsen avgivna utlåtandet över organisationssakkunnigas betänkande har styrelsen i förevarande avseende anfört följande.

»I 25 § av den föreslagna lagen har stipulerats, att kommun icke må meddela understöd åt enskilda i andra fall eller i andra former än lag stadgar eller som genom statsbidrags meddelande prövats vara behöriga. Vad sålunda föreslagits innebär, enligt vad den verkställda utredningen synes giva vid handen, ett fastslående i stort sett av vad som synes vara gällande rätt i förevarande avseende. Med hänsyn till den oklarhet, som emellertid anses råda beträffande den gällande rättens ståndpunkt i fråga om kommunernas befogenhet att bevilja understöd utan fattigvårds karaktär, synes det välbetänkt att på sätt de sakkunniga föreslagit en klar rättslig reglering på detta område åstadkommes. I enstaka kommuner har man kunnat iakttaga tendenser i fråga om en kommunal understödsverksamhet vid sidan av fattigvårdslagen och den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten, som synts kunna innebära en allvarlig fara för kommunens finansiella ställning. Låt vara att sådana tendenser framträtt endast i enstaka kommuner och att på det stora flertalet håll understödsverksamheten i stället handhaves i en anda, som måhända kan betecknas såsom restriktiv, är det dock en viktig angelägenhet, att dessa tendenser kvävas, så att man i vårt land icke behöver ställas inför nödvändigheten att vidtaga anordningar för att kommuner på grund

av slapphänthet i den kommunala förvaltningen måste ställas under statlig administration.

Med hänsyn till det ovan anförda anser sig styrelsen böra förorda, att bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med de i förevarande 25 § föreslagna utfärdas. Ifrågasättas må, om ej sådana bestämmelser lämpligen borde inflyta i kommunallagarna.

Då styrelsen sålunda ansett sig böra förorda förslaget i nu närmast förevarande del, har styrelsen ingalunda förbisett, att vissa legitima understödsbehov, som under nuvarande ordning ansetts kunna tillgodoses, böra kunna även i fortsättningen fyllas. I den mån det skulle anses, att exempelvis nu i vissa kommuner förekommande fri bespisning av skolbarn, utdelandet av fri skolmateriel och liknande faller under förbudet mot oreglerad understödsverksamhet för enskilda, synes sålunda möjligheten till fortsatt sådan verksamhet författningsenligt böra tryggas. Förbises kan ej heller, att i fortsättningen nya hjälpbehov kunna uppkomma och nya hjälpformer befinnas påkallade, vilka i så fall även de böra genom generella anordningar göras författningsenliga.

I andra stycket av förevarande paragraf ha de sakkunniga föreslagit en anordning för tillgodoseende vid kristillfällen av ett lokalt uppkommande understödsbehov, enligt vilken det skulle ankomma på statens arbetslöshetskommissions prövning, huruvida och på vilka villkor kommun må kunna i särskild väg meddela understöd åt oförvållat arbetslösa. Att sådan möjlighet öppnats, lärer få anses välbetänkt. Otvivelaktigt är, att arbetslöshetskommissionen härigenom kommer att tilldelas en mycket ömtålig och grannlaga uppgift, som lärer vid mera omfattande och utbredd arbetslöshet i landet kunna bliva ganska betungande, vilket styrelsen här endast velat framhålla.»

Arbetslöshetsutredningens betänkande II. I arbetslöshetsutredningens betänkande II angående åtgärder mot arbetslöshet (statens offentliga utredningar 1935: 6) finnes bland annat (sid. 201) ett uttalande om det otillfredsställande i att fattigvården och arbetslöshetshjälpen för närvarande ej äro klart åtskilda. Kommittén anför vidare (sid. 249 f.), att de av kommittén i betänkandet framförda synpunkterna och förslagen angående hjälpverksamhetens ordnande i och för sig vore av den betydelse, att de motiverade en allmännare granskning av grunderna för hjälpverksamheten. En sådan omprövning påkallades för övrigt därav, att verksamheten icke längre kunde betraktas allenast såsom tillfällig utan måste, åtminstone för längre tid framåt, bliva bestående. Härtill komme, att vid arbetslöshetsförsäkringens ordnande hänsyn icke tagits till den betydelsefulla frågan, huruvida dess prestationer komme att stå i lämpligt förhållande till hjälpverksamhetens. Särskilt för familjeförsörjare å dyrare orter kunde dagunderstödet, som helt bekostades av det allmänna, komma att bliva för de arbetslösa förmånligare än den av dem själva delvis bekostade daghjälpen inom försäkringen. En sådan anordning vore uppenbarligen olämplig.

Förevarande departementsutkast. I förevarande departementsutkast uttalas, att det syntes erforderligt att öppna lagliga möjligheter för de kommuner, som så önskade, att jämväl utan bidrag av statsmedel anordna kontant understödsverksamhet. Härvid måste emellertid sörjas för att garantier funnes mot förhastade beslut i ämnet. För vinnande av enhetlighet i fråga om hjälpverksamheten i dess helhet vid arbetslöshet borde även den rent kommunala understödsverksamheten i allt väsentligt underkastas de regler, som gällde för den statliga och statsunderstödda verksamheten.

I lagutkastets 1 § stadgas, att kommunal understödsverksamhet må anordnas i enlighet med bestämmelserna i lagen i de fall, då inom kommun, där arbetslöshet råder, det finnes erforderligt att bereda oförvållat arbetslösa kontanta understöd. Ett beslut, varigenom kommunerna anvisat medel till kommunal kontantunder-

stödsverksamhet, skall jämlikt 2 § underställas Konungens prövning och fastställelse. Av lagen reglerad hjälpverksamhet skall stå under tillsyn av den myndighet, som Konungen bestämmer. Enligt den lämnade motiveringen skall denna myndighet utgöras av arbetslöshetskommissionen. I lagen hava vidare intagits åtskilliga bestämmelser ur gällande understödskungörelse, nämligen bland annat angående sammansättning av arbetslöshetskommitté och angående revision av kommittés verksamhet, därvid dock icke ansetts erforderligt att föreskriva utseende av revisor genom länsstyrelse. Vidare givas bestämmelser angående understödsformerna, vilka, då lagen endast reglerar den kontanta hjälpverksamheten, utgöras av dagunderstöd och hyreshjälp. Från hjälpkungörelsen hava vidare hämtats behörighetsregler, konfliktdirektiv och bestämmelser om vad som skall förstås med lämpligt arbete. Samma föreskrifter stadgas angående förhållandet till fattigvården och arbetslöshetsförsäkringen, som enligt hjälpkungörelsen gälla i fråga om den kontanta hjälpverksamheten. Beträffande dagunderstödens belopp stadgas, att understöd må utgå med högst de belopp, som tillsynsmyndigheten för varje kommun medgiver, dock må, därest reservarbetslön blivit fastställd för orten, dagunderstöd ej överstiga två tredjedelar av nämnda lön.

Socialstyrelsens yttrande i frågan.

Av den lämnade historiken framgår, att alla de av styrelsen omnämnda förslagen till ändringar av det nuvarande systemet åsyfta en legalisering av kommunernas rätt att utgiva understöd till arbetslösa, utan att understödet erhåller fattigvårds karaktär. Styrelsen anser sig med hänsyn till den faktiska utvecklingen på förevarande område ej böra motsätta sig, att kommunerna erhålla laglig rätt till sådan hjälpverksamhet. Den nuvarande ordningen, då gällande författningsbestämmelser allmänt överträdas, kan nämligen icke anses vara tillfredsställande. Därtill kommer, att åtskilliga kommuner torde befinna sig i den ekonomiska ställning, att behov av statsbidrag till all arbetslöshetshjälp icke föreligger.

Vad särskilt beträffar frågan om statsbidrag till arbetslöshetshjälp, vill styrelsen erinra om att kommunerna tidigare hade att ensamma bära hela den på grund av arbetslöshet uppkomna belastningen. Då staten år 1914 började lämna sin medverkan till understödjande av arbetslösa, markerades särskilt från statsmakternas sida, att de sålunda vidtagna åtgärderna voro av extraordinär natur och motiverade av att arbetslösheten bottnade i speciella, mera krisartade förhållanden inom näringslivet. Det må anses vara uttryck för en riktig princip, att staten fortfarande medverkar till understödjande av det genom arbetslöshet uppkomna hjälpbehovet. Hjälpen från staten torde dock väsentligen böra begränsas till extraordinära tider och förhållanden. Lagstiftningen på området bör uppenbarligen anpassas härefter.

Om det alltså får anses vara principiellt riktigt, att kommunerna i huvudsak själva få svara för och till följd därav även sköta hjälpverksamheten vid arbetslöshet, bör det dock icke förbises, att frågan har vittutseende arbetsmarknadspolitiska synpunkter. De särskilda kommunerna kunna icke hava samma möjlighet till allsidig överblick över arbetslöshetssituationen i hela landet som ett centralt statligt organ. Ej heller torde kommunerna alltid anse det vara lämpligt att vidtaga särskilda åtgärder för att förmå den arbetslösa arbetskraften att söka anställningar å den öppna arbetsmarknaden i andra delar av landet, där utsikterna härför kunna vara gynnsammare än i hemorten. Visserligen skulle enligt den föreslagna lagstiftningen den offentliga arbetsförmedlingen inkopplas, så snart

hjälpverksamheten igångsättes. Erfarenheterna ha dock till fullo utvisat, att en väl avvägd restriktivitet i fråga om hjälpverksamheten har en större betydelse än de rent arbetsförmedlande åtgärderna, då det gäller att förmå de arbetslösa att uppspåra och antaga arbete på den öppna arbetsmarknaden. Det kan med andra ord ur det helas synpunkt icke alltid anses vara arbetsmarknadspolitiskt lämpligt, att kommunerna lämnas full frihet i fråga om hjälpverksamhetens bedrivande.

Den hjälp, som enligt fattigvårdslagen lämnas till sjuka eller eljest arbetsoförmögna personer, är förenad med återbetalningsskyldighet. Med hänsyn härtill torde det principiellt kunna ifrågasättas, huruvida icke understöd, som lämnas till arbetsdugliga arbetslösa personer, jämväl borde vara förenat med återbetalningsskyldighet. Då emellertid den hjälp, som enligt hjälpkungörelsen med statsbidrag för närvarande lämnas till arbetslösa, icke är förbunden med någon återbetalningsskyldighet, har styrelsen ansett sig böra utgå från att icke heller hjälp, som i ifrågavarande ordning skulle utgå av rent kommunala medel, skulle förenas med återbetalningsskyldighet.

Ett system för arbetslöshetshjälpens ordnande bör vara konstruerat på sådant sätt, att det erbjuder möjligheter till erforderlig hjälp för de arbetslösa och, samtidigt som det lämnar tillräckliga garantier emot missbruk, icke inbjuder kommunerna till överträdelse av bestämmelserna. En författning om arbetslöshetshjälp bör givas lags karaktär och så avfattas, att de lämnade bestämmelserna icke bliva stridande emot fattigvårdslagen.

Enighet torde råda om målet i förevarande avseende, nämligen skapande av ett ur alla synpunkter tillfredsställande system för arbetslöshetshjälpen. Emellertid torde det visa sig vara förenat med avsevärda svårigheter att uppnå ett effektivt system. Av den lämnade översikten över gällande bestämmelser och deras tillämpning framgår den betydande splittring, som för närvarande råder beträffande arbetslöshetshjälpen. Det kan med hänsyn härtill icke anses vara lämpligt, att en ny lagstiftning på området icke innebär en upprensning och systematisering utan snarare ytterligare ökar splittringen och därmed svårigheterna. Enligt departementsutkastet bibehållas alla de nuvarande formerna av hjälp enligt fattigvårdslagen och hjälpkungörelsen, vilka dessutom, enligt numera framlagd proposition till riksdagen, eventuellt skola utökas med nya bestämmelser om ortstilläggen. Härtill skulle så komma möjligheten att utgiva hjälp enligt den föreslagna lagen. Ändock bleve icke genom en sådan lagstiftning hela området av arbetslöshetshjälpen lagfäst. Fortfarande skulle sålunda några författningsbestämmelser icke finnas angående rent kommunala reservarbeten, varjämte möjligheterna att utgiva kontantunderstöd vid sidan av såväl fattigvårdslagen som den föreslagna lagen icke kunna anses vara effektivt förhindrade.

En rationell lagstiftning på området synes icke kunna inskränka sig till att lagfästa kommunernas rätt att utgiva arbetslöshetshjälp. Lika viktigt torde få anses vara, att tillräckliga garantier framskapas för att hjälpen gives i lämpliga former och att de givna bestämmelserna icke överträdas, vare sig av kommunerna eller av de hjälpsökande. Om det framlagda lagförslaget torde det emellertid kunna sägas, att det väl lämnar rätten att utgiva understöd men att de garantier mot missbruk, som skapas, icke äro effektiva. Den kommun, som icke vill underkasta sig de inskränkande bestämmelser, som finnas intagna i lagen, kommer fortfarande att kunna lämna den hjälp, som kommunen anser erforderlig, under åberopande av 2 § fattigvårdslagen. Styrelsen erinrar om förekomsten för närvarande tämligen allmänt av hjälpverksamhet, där hjälpen väl formellt gives fattigvårds namn, utan att detta i realiteten kan sägas vara fallet. Tillräcklig garanti emot missbruk kan icke sägas ligga i den lämnade föreskriften om att beslut angående anvisande av medel till kontantunderstödsverksamhet enligt lagen skall underställas Konungens prövning och fastställelse. Styrelsen återkommer senare till sistnämnda fråga.

De huvudsakligaste bristerna i lagförslaget torde få anses vara, att förhållandet mellan hjälpverksamhet enligt lagen, å ena sidan, samt fattigvårdslagen, hjälpkungörelsen och förordningen om erkända arbetslöshetskassor, å andra sidan, icke blivit klarlagt och reglerat.

Vad först beträffar förhållandet mellan hjälpverksamhet enligt lagförslaget och enligt fattigvårdslagen, kan en tillräcklig avgränsning emellan dessa lagars kompetensområden icke anses vara för handen enbart på grund av den i 13 § i lagförslaget givna bestämmelsen om förbud i allmänhet att utgiva dagunderstöd till den som uppbär fattigvård för sig eller sin familj. Skall en lagstiftning göras på detta ömtåliga område, måste man särskilt se till, icke blott att olika hjälpformer korrespondera med varandra, så att hjälp ej kommer att utgivas samtidigt från olika håll, utan även att kompetensområdena för de olika hjälpformerna bliva noggrant utmätta och avgränsade. Styrelsen återkommer senare till frågan om fattigvårdens ställning i hjälpsystemet.

Vad härefter beträffar förhållandet mellan hjälpverksamhet enligt lagförslaget och enligt hjälpkungörelsen, så har i lagutkastet hänsyn icke tagits till de besvärliga komplikationer, som med den föreslagna konstruktionen kunna inträffa i olika avseenden. Man behöver blott erinra om ett sådant fall, att en kommun till statens arbetslöshetskommission ingivit framställning om rätt att med statsbidrag bedriva kontantunderstödsverksamhet avseende visst antal personer och kommissionen avslagit eller allenast till viss del bifallit sådan framställning. Samtidigt som kommunen anför besvär över kommissionens beslut, kan den underställa Kungl. Maj:ts prövning ett beslut om anvisande av medel till hjälpverksamhet enligt den föreslagna lagen. Här uppkommer även frågan, huruvida godkännandet enligt lagen skall avse visst antal understödsrum eller ej, vilken fråga styrelsen senare kommer att närmare ingå på. En konflikt av nu avsett slag mellan de båda hjälpformerna kan ej uppkomma, om systemet uppbygges så, att det primära blir, att kommunen fattar beslut om understödsverksamhet, oberoende av om statsbidrag kommer att utgå till verksamheten eller ej. Statsbidragsbestämmelserna kunna i så fall lätteligen ordnas på sådant sätt, att dylikt bidrag i mån av behov utgives till verksamheten.

Förhållandet mellan den föreslagna lagen och arbetslöshetsförsäkringen beröres varken i lagbestämmelserna eller i motiveringen. Det måste emellertid anses vara nödvändigt, att vid en lagstiftning av ifrågavarande slag denna fråga klarlägges. Starka skäl kunna visserligen anföras för att man under den tid, som åtgår för arbetslöshetskassornas organisation, icke skall i de för närvarande liksom tidigare enbart i kungörelseform reglerade bestämmelserna för arbetslöshetshjälpen införa särskild föreskrift om att dagunderstödet alltid skall understiga, vad som allmänneligen lägst utbetalas från erkänd arbetslöshetskassa på orten. Om man däremot skrider till ett lagfästande av arbetslöshetsdirektiven, torde det vara nödvändigt, att sådan föreskrift lämnas i lagen. Detta är så mycket viktigare, som den föreslagna lagen med säkerhet kommer att bli av den största betydelse just i de kommuner, där de flesta av de försäkrade äro bosatta. I detta sammanhang kan framhållas, att det finnes goda skäl för ett antagande om fortsatt tillfredsställande utveckling av försäkringens omfattning. Skulle emellertid staten genom lagstiftning möjliggöra, att den enskilde utan erläggande av avgifter och utan återbetalningsskyldighet kan vid arbetslöshet erhålla lika stort eller högre understöd per dag av allmänna medel än vad de försäkrade erhålla från sina kassor, måste detta komma att omöjliggöra arbetslöshetsförsäkringens utveckling.

Som styrelsen tidigare nämnt, äro de flesta medlemmarna i de nuvarande erkända arbetslöshetskassorna icke tillförsäkrade högre daghjälp än 2 à 3 kronor. Bortsett från musikernas erkända arbetslöshetskassa har icke heller någon kassa öppnat möjlighet för sina medlemmar att försäkra sig till högre belopp än 4 kronor om dagen. Enligt lagförslaget skulle emellertid daghjälp kunna utgå med

högst två tredjedelar av den fastställda reservarbetslönen i orten. Om reservarbetslönen är 8 kronor, skulle alltså till en arbetslös person med stor familj kunna utgå högst 5: 33 kronor. I de medelstora städerna, där de flesta av de försäkrade torde vara bosatta, är reservarbetslönen i allmänhet fastställd till omkring 6 kronor. Vid en dylik reservarbetslön skulle understöd enligt lagen kunna utgå med högst 4 kronor. Detta belopp överskrider i allt fall väsentligt, vad som faktiskt utbetalas ifrån de erkända arbetslöshetskassorna. Å orter med låg reservarbetslön kommer däremot relationen mellan dagunderstödets och daghjälpens storlek att bliva lämpligare avvägd.

I fråga om de bestämmelser, som böra utfärdas med avseende å begränsningen av dagunderstödets storlek i förhållande till vad som utgives från erkänd arbetslöshetskassa på orten, kan styrelsen ansluta sig till vad som härom anförts av 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring. Som förut omnämnts, har jämväl herr statsrådet principiellt ansett denna tankegång vara riktig, ehuru herr statsrådet gjort ett undantag för den tid, som skäligen kunde anses erforderlig för försäkringens organisation. Styrelsen vill med hänsyn härtill framhålla vikten av att vid en lagstiftning av ifrågavarande karaktär från början fastslås, vilka principer som för framtiden skola följas. Man torde alltså i förevarande fall böra bortse från försäkringens nuvarande omfattning. Styrelsen vill därför tillstyrka, att i en eventuell lag om arbetslöshetshjälp redan från början införas bestämmelser i nu förevarande avseende.

Styrelsen får härefter övergå att diskutera vissa andra bestämmelser i lagförslaget, vilka även äro av stor betydelse.

Av motiveringen till lagförslaget framgår, att avsikten varit att göra lagen tillämplig allenast å den rent kommunala kontantunderstödsverksamheten. Med den formulering, som givits åt 1 och 2 §§ i lagen, går likväl även den enligt hjälpkungörelsen bedrivna verksamheten in under lagen.

Enligt 2 § i lagförslaget skall, såsom jämväl tidigare omnämnts, beslut av kommun om anvisande av medel till kontantunderstödsverksamhet enligt lagen underställas Konungens prövning och fastställelse. Orsaken till att det ansetts nödvändigt att kräva ett godkännande av kommunens beslut är, enligt den lämnade motiveringen, att garantier måste finnas mot förhastade beslut i ämnet. Förebilden till stadgandet lärer få anses vara de i kommunallagarna införda bestämmelserna angående underställning av vissa kommunala beslut. Styrelsen anser emellertid för sin del, att förhållandena på förevarande område knappast kunna jämföras med vad som ansetts kräva underställning enligt kommunallagarna. En lag om kommunal arbetslöshetshjälp bör nämligen upptaga alla de kontrollerande och restriktiva bestämmelser, vilka kunna anses lämpliga att föreskriva för verksamheten. Den prövande myndigheten skulle vid sådant förhållande nödgas inskränka sig till att kontrollera, att behov av nu avsedd hjälpverksamhet verkligen förefunnes inom kommunen. Man måste emellertid ständigt hava för ögonen, att avsikten med den föreslagna lagen är att från fattigvårdens område överföra det hjälpbehov, som direkt grundar sig på oförvållad arbetslöshet. Lagen måste på grund härav komma att tillämpas även i kommuner, där antalet arbetslösa är mycket ringa. Omständigheterna måste nämligen i och för sig betraktas som lika ömmande oberoende av om de hjälpbehövande arbetslösa äro fåtaliga eller många. Under sådana förhållanden synes det icke finnas bärande skäl för ett krav på underställning och godkännande av ett beslut om anvisande av medel till dylik verksamhet.

Om det emellertid anses nödvändigt eller lämpligt att föreskriva underställning och godkännande av kommunens beslut om hjälpverksamhet, återstår att avgöra vilka frågor som skola prövas vid underställningen. Styrelsen har redan uttalat, att prövningen näppeligen kan hänföra sig till frågan om behov förefinnes av att kommunen bedriver hjälpverksamhet av förevarande art. Då de re-

striktiva bestämmelserna för verksamheten äro intagna i lagen, skulle för den prövande myndigheten allenast återstå att pröva, till huru många personer som dagunderstöd skulle få utgivas samt under huru lång tid som verksamheten skulle få bedrivas. Då fattigvården på detta område helt skulle ersättas genom hjälpverksamhet enligt den nya lagen, följer därav utan vidare, att kommunen själv måste hava frihet att bestämma det antal personer, som skola erhålla hjälp, och den tid, under vilken hjälpverksamheten skall bedrivas. En prövning från statlig myndighets sida skulle vid nu nämnt förhållande endast kunna bliva av rent formell karaktär. Garantier emot missbruk av verksamheten ifrån kommunernas sida finnas för övrigt i och med att kommunerna själva nödgas bekosta hela verksamheten. De förut omnämnda motionärerna vid 1933 års riksdag ansågo det ej heller vara nödvändigt att kräva ett godkännande av beslut om påbörjande av dylik verksamhet.

Vad styrelsen nu anfört angående behovet och lämpligheten av att en kommuns beslut om påbörjande av hjälpverksamhet enligt lagen för godkännande underställes en statlig myndighet måste otvivelaktigt anses vara riktigt, särskilt om man betraktar förhållandena ur synpunkten av det individuella hjälpbehovet. Styrelsen vill emellertid framhålla, att saken även har en annan sida, nämligen den arbetsmarknadspolitiska. Styrelsen har i sådant hänseende tidigare utvecklat sin uppfattning om att det icke alltid torde vara lämpligt, att kommunerna lämnas full frihet i fråga om hjälpverksamhetens bedrivande. Ur sådana synpunkter kunde det naturligtvis väl tänkas, att en central statlig myndighet skulle redan vid verksamhetens början vara berättigad att pröva, huruvida sådan arbetslöshet förefinnes inom kommunen, att det, med tanke jämväl på förhållandena å arbetsmarknaden inom andra delar av landet, kan anses lämpligt rent arbetsmarknadsmässigt sett, att kommunen igångsätter en särskild hjälpverksamhet för de arbetslösa. Ur dylik synpunkt måste det nämligen hävdas, att det arbetsmarknadspolitiska bedömandet måste tillerkännas avgörande betydelse, även om därigenom i något fall ett individuellt hjälpbehov skulle bliva mindre väl tillgodosett. Det är med andra ord för staten viktigt att tillse, att en kommun ej bedriver en uppenbart olämplig arbetslöshetspolitik, och detta måste sägas vara fallet, om understödsverksamhet igångsättes samtidigt som brist på arbetskraft förefinnes i angränsande kommuner eller i andra delar av landet. Arbetskraftens rörlighet måste på allt sätt främjas. Detta synes vara så mycket viktigare att framhålla som det ofta göres gällande, att de kommunal-politiska synpunkterna böra gå före vad som ur större synpunkter kunde synas lämpligt rent arbetsmarknadspolitiskt sett. Även om styrelsen alltså väl inser, att en ur samhällelig synpunkt nödvändig restriktivitet bör prägla jämväl den rent kommunala hjälpverksamheten, vilket icke alltid kan förväntas bliva fallet, om ej en återhållande kraft finnes i en central statlig tillsynsmyndighet, kan styrelsen likväl ej finna, att denna statliga prövning bör insättas redan vid hjälpverksamhetens påbörjande. Tidigare har styrelsen utvecklat, att en prövning då näppeligen kan avse antalet arbetslösa, som skola hjälpas. Här måste det individuella hjälpbehovet tillmätas den vikt, att kommunerna själva få avgöra frågan, om hjälpverksamhet enligt lagen skall igångsättas, så mycket mera som avsikten med lagen är att överflytta hjälpen från fattigvården. En helt annan sak är, att verksamheten fortlöpande måste ur arbetsmarknadspolitiska synpunkter övervakas av en statlig tillsynsmyndighet, som på sätt styrelsen i det följande föreslår utrustas med viss befogenhet gentemot kommunerna, så att hjälpverksamhetens lämpliga bedrivande icke äventyras.

En prövning av en kommuns beslut att påbörja hjälpverksamhet enligt lagen synes i vart fall icke böra förläggas till Kungl. Maj:t. Man torde kunna utgå ifrån, att en kommun, som av arbetslöshetskommissionen erhåller tillstånd att med statsbidrag utgiva dagunderstöd till visst antal personer, ofta samtidigt kommer att bedriva en viss hjälpverksamhet enligt den nya lagen. Vid prövning av

det antal arbetslösa, till vilket dagunderstöd med statsbidrag högst må utgivas, iakttager kommissionen nämligen ständigt en viss restriktivitet. Det kan då icke vara rimligt att förlägga prövningen av den särskilda hjälpverksamhetens lämplighet till annan myndighet än kommissionen, i all synnerhet som kommissionen skulle bliva tillsynsmyndighet för verksamheten.

Om man emellertid, i enlighet med styrelsens uppfattning, icke i lagen inför bestämmelser om underställning och godkännande av en kommuns beslut om påbörjande av hjälpverksamhet enligt lagen, torde det dock, särskilt med hänsyn till de förut nämnda arbetsmarknadspolitiska synpunkterna, vara nödvändigt att föreskriva, att anmälan skall ske till arbetslöshetskommissionen såväl vid hjälpverksamhetens början som sedermera fortlöpande för varje månad. Att anmälan måste göras vid verksamhetens början påkallas för övrigt redan därav, att tillsynsmyndigheten jämlikt 19 § i lagförslaget skall bestämma understödsbeloppen. Anmälan bör alltså ske, oberoende av om kommunen eljest står i rapportförbindelse med kommissionen. En dylik anmälan bör innehålla uppgift om antalet hjälpsökande arbetslösa och antalet genom kontantunderstöd hjälpta personer, om kontantunderstödens belopp ävensom om de övriga åtgärder, som kommunen vidtagit med anledning av arbetslösheten. Dessa uppgifter äro för kommissionen nödvändiga såväl för den arbetsmarknadspolitiska tillsynen över kontantunderstödsverksamheten som för den händelse kommunen sedermera skulle komma att göra framställning om statsbidrag till verksamheten. Föreskrifter om rapportskyldighet synas med hänsyn till sin vikt böra lämnas i lagen och ej, såsom i motiveringen till utkastet uttalas, i särskild ordning av Kungl. Maj:t.

Tillsynsmyndigheten har enligt lagen icke erhållit andra befogenheter än att meddela anvisningar och råd med avseende å verksamheten. En reglerande faktor av samma art som indragning av statsbidrag enligt hjälpkungörelsen finnes icke vid denna verksamhet. De enda garantierna emot missbruk torde, såsom tidigare framhållits, vara, att kommunen själv nödgas bekosta hela verksamheten samt vetskapen om att kommissionen vid eventuellt framdeles av kommunen gjord ansökning om statsbidrag kan vara mera restriktiv med hänsyn till det sätt, varpå verksamheten tidigare bedrivits. I avsikt att giva tillsynsmyndigheten större befogenheter skulle man till och med kunna överväga den anordningen, att tillsynsmyndigheten skulle godkänna ett beslut om påbörjande av hjälpverksamhet, blott för att tillsynsmyndigheten vid fall av missbruk skulle kunna återkalla tillståndet till hjälpverksamhetens bedrivande. Av skäl, som förut anförts, lärer denna väg emellertid icke vara framkomlig. Tillsynsmyndighetens ställning komme emellertid att stärkas vid bifall till det förslag, som styrelsen nedan framlägger, om rätt för tillsynsmyndigheten att till arbetslöshetskommittés förfogande ställa platser vid statliga reservarbeten med krav på att kommittén verkställer hänvisning dit av arbetslösa hjälpsökande. Som möjlighet att härutöver förhöja tillsynsmyndighetens befogenheter återstår införandet av föreskrift för överordnad myndighet, nämligen länsstyrelsen, att utfärda förbud mot verksamhetens fortsatta bedrivande. På grund av att de arbetslösa i dylikt fall helt komme att bliva hänvisade till fattigvården, torde denna utväg knappast kunna rekommenderas. Eventuellt kunde man, på sätt styrelsen anfört i sitt yttrande över organisationssakkunnigas betänkande, ställas inför nödvändigheten att vidtaga åtgärder för att möjliggöra kommuns ställande under statlig administration.

Styrelsen vill här beröra en fråga, som icke heller klarlagts i det remitterade lagutkastet, nämligen den ifrågasatta hjälpverksamhetens ställning i förhållande till de myndigheter, som närmast hava att övervaka kommunernas allmänna verksamhet, eller, med andra ord, länsstyrelserna. Fastän det icke utsäges i lagen, skulle givetvis överklagande av en kommuns beslut enligt lagen kunna ske hos länsstyrelsen. Innan en statlig myndighet skulle kunna lämna godkännande av kommunens beslut, måste vid dylikt förhållande först avvaktas, att beslutet vinner

laga kraft. Det är väl dock knappast tänkbart, att ett förefintligt hjälpbehov skulle lämnas utan avseende under så lång tid. Även sedermera under verksamhetens bedrivande torde kompetenskonflikter kunna uppkomma emellan tillsynsmyndigheten och länsstyrelsen, eventuellt även mellan Kungl. Maj:t i statsrådet och regeringsrätten. I lagen torde därför böra införas bestämmelser, som förhindra dylika kompetenskonflikter.

I motiveringen till lagutkastet omnämnes, att det icke ansetts erforderligt att föreskriva tillsättandet genom länsstyrelsen av särskild revisor för revision av förevarande rent kommunala verksamhet. Styrelsen är emellertid för sin del av den uppfattningen, att tillsättandet av särskild revisor från statlig myndighets sida är av behovet påkallat för möjliggörande av effektiv tillsyn över verksamheten. Länsstyrelsens revisor enligt hjälpkungörelsen har nämligen ingalunda endast till uppgift att rent siffermässigt revidera verksamheten. Han skall framför allt, enligt 8 § i hjälpkungörelsen samt den av arbetslöshetskommissionen utfärdade instruktionen, verkställa en granskning i sak av hjälpverksamheten i kommunen. Ett dylikt lokalt kontrollorgan synes vara nödvändigt även vid förevarande hjälpverksamhet.

Enligt 19 § i lagutkastet må understöd utgå med högst de belopp, som tillsynsmyndigheten för varje kommun medgiver, dock att dagunderstödet icke må överstiga två tredjedelar av reservarbetslönen i orten, därest sådan lön blivit fastställd. Självfallet är, att den angivna begränsningen i förhållande till fastställd reservarbetslön måste föreskrivas. Styrelsen kan emellertid för sin del icke finna det vara lämpligt, att en statlig tillsynsmyndighet skulle utan ledning av fastställda normer avgöra understödets maximala storlek i de fall, då reservarbetslön icke finnes fastställd i orten. Därför bör i lagen föreskrivas, att reservarbetslön alltid skall fastställas i kommun, som har för avsikt att påbörja hjälpverksamhet enligt lagen. Då i författning fastslagna normer för beräkning av dagunderstödets storlek alltså måste finnas, kan man ej undgå att anse det vara naturligast, att dessa normer finnas intagna i samma lag och att hänvisning i lagen icke sker till bestämmelser, som äro intagna i en kungörelse. Det kan överhuvud ej anses vara tillfredsställande, att så viktiga föreskrifter som de om reservarbetslönens fastställande blott skola finnas angivna i en författning av kungörelses karaktär. Styrelsen återkommer senare till konsekvensen av att bestämmelserna angående reservarbetslönens fastställande intagas i förevarande lag.

Bestämmelserna angående tillsättande av arbetslöshetskommitté äro hämtade från hjälpkungörelsen och innebära alltså, att det icke är nödvändigt för kommun att tillsätta särskild arbetslöshetskommitté, utan att uppdraget att omhänderhava hjälpverksamheten enligt lagen kan lämnas åt ordinarie kommunal myndighet. Ett sådant uppdrag kan därför jämväl lämnas åt fattigvårdsstyrelse. Då det här såväl enligt den föreslagna lagen som enligt fattigvårdslagen gäller en hjälpverksamhet med rent kommunala medel, torde stora svårigheter möta att avgöra, om hjälp i det särskilda fallet skall anses vara lämnad enligt fattigvårdslagen eller ej. Emellertid synes det vara tydligt, att hjälp, som utgår enligt den föreslagna lagen, i likhet med vad som beträffande den statsunderstödda kontantunderstödsverksamheten stadgas i 41 § i hjälpkungörelsen, icke bör vara av fattigvårds karaktär. Särskilt med hänsyn till att fattigvårdsstyrelse kan komma att handhava hjälpverksamheten enligt lagen, torde det vara lämpligt att, i analogi med vad som föreskrives i lagen om kommunala pensionstillskott m. m. och lagen om lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka, stadga, att understöd enligt den föreslagna lagen icke skall hava fattigvårds karaktär.

I lagförslaget hava icke intagits de i 14 § i hjälpkungörelsen lämnade bestämmelserna angående rätt för tillsynsmyndigheten att bestämma, att endast arbetslösa tillhörande vissa yrken må åtnjuta arbetslöshetshjälp. Sådana bestämmelser

kunna kanske icke heller på grund av lagförslagets konstruktion införas i detsamma, ehuru det av arbetsmarknadspolitiska skäl vore önskvärt, om så kunde ske. Under alla förhållanden synes det vara mindre lämpligt att, därest arbetslöshetskommissionen vid medgivande av statsbidrag till hjälpverksamhet för arbetslösa inom en kommun avstängt viss eller vissa grupper, kommunen själv skulle för dem kunna igångsätta en likartad understödsverksamhet med rent kommunala medel.

Styrelsen vill slutligen nämna, att styrelsen icke anser det lämpligt, att i en lag om kommunal arbetslöshetshjälp intages en föreskrift om att ordförande i arbetslöshetskommitté icke bör utses till arbetsförmedlingsombud. En dylik bestämmelse har rätteligen sin plats i lagen om offentlig arbetsförmedling.

Av vad styrelsen nu anfört angående bristerna i den föreslagna lagens utformning torde framgå, att styrelsen måste avstyrka, att utkastet utan en genomgripande omarbetning lägges till grund för lagstiftning i ämnet. Det torde emellertid icke vara lämpligt eller ens möjligt att företaga en sådan överarbetning av lagförslaget utom i samband med en allmän utredning av hjälpsystemet i sin helhet.

Styrelsen har tidigare tillkännagivit sin uppfattning om lämpligheten av en lagstiftning på förevarande område. Styrelsen vill nu övergå till att närmare diskutera den principiella läggningen av en sådan lagstiftning.

En lagstiftning om samhällets arbetslöshetspolitik torde icke, såsom fallet var med de av organisationssakkunniga föreslagna bestämmelserna, böra konstrueras så, att densamma får sin tillämpning allenast under kristider. Lagstiftningen lärer i stället, såsom förevarande departementsutkast, böra avse mera normala tider. Detta gäller åtminstone, om man ser saken ur det individuella hjälpbehovets synpunkt. För en enskild person är det nämligen alltid kris, så snart han blir arbetslös och icke kan erhålla annat arbete. En lag på området torde därför böra konstrueras så, att den kan tillämpas så snart ett begränsat men dock otvetydigt hjälpbehov föreligger samt att den medgiver nödig utvidgning av hjälpverksamheten med bidrag av statsmedel, då arbetslösheten blir av större omfattning och långvarighet. De av styrelsen tidigare åberopade arbetsmarknadspolitiska synpunkterna få emellertid därvid icke bortglömmas. Lagstiftningens första och huvudsakliga syfte bör vara att reglera hela den kommunala hjälpverksamheten på förevarande område. Bestämmelserna om statsbidrag kunna lämnas i särskild kungörelse.

För ernående av enhetliga regler bör lagen omfatta all av kommun bedriven arbetslöshetshjälp, sålunda jämväl den statsunderstödda. Undantag lärer endast böra göras för arbetslöshetshjälp, som lämnas i form av fattigvård. Till denna fråga återkommer styrelsen senare. Då genom en dylik lagstiftning kommunernas rätt att utgiva understöd i sin helhet lagfästes, bör, såsom styrelsen redan anfört i sitt yttrande över organisationssakkunnigas betänkande, genom särskilda bestämmelser tillses, att nu tillgodosedda legitima understödsbehov även i fortsättningen kunna fyllas.

En lag om arbetslöshetshjälp bör emellertid, såsom förut framhållits, icke endast omfatta den kontanta hjälpverksamheten utan även den hjälp, som lämnas i form av anordnande av särskilda arbeten till bekämpande av arbetslösheten. Styrelsen har förut uppvisat nödvändigheten av att i en sådan lag intagas bestämmelser om fastställande av reservarbetslön. Det synes vid sådant förhållande naturligt, att jämväl övriga bestämmelser, som beröra reservarbeten av olika slag, införas i lagen. Av den år 1933 vidtagna utredningen rörande arbetsvillkoren vid de kommunala reservarbetena framgår med all önskvärd tydlighet lämpligheten av att reglerande bestämmelser angående dylik hjälpverksamhet lagfästas. Det torde emellertid vid ett lagfästande icke vara möjligt att definiera ett kommunalt reservarbete på annat sätt än såsom ett arbete, vilket bedrives i enlighet med bestämmelserna i lagen, d. v. s. ett arbete som med särskilt hänvisade hjälpsökande och hjälpbehövande arbetslösa drives under tillämpande av de i lagen fastställda löneregлerna. En

dylik definition är visserligen strängt taget negativ, men varje försök att positivt klarlägga vad som skall anses utgöra ett kommunalt reservarbete torde stranda på att sådana bestämmelser på ett eller annat vis kunna kringgås. Ett arbete, som för rent kommunala medel bedrives enligt lagen, skulle alltså kallas för kommunalt reservarbete. Tillerkännes kommunen statsbidrag till arbetets bedrivande, blir arbetet att betrakta såsom statskommunalt reservarbete. Konstruktionen av lagen blir i detta hänseende med andra ord likartad med vad som föreslagits för den kontanta understödsverksamheten. Härigenom erhålles ett alltigenom enhetligt system. Genom ett lagfästande på sätt nu antytts av reglerna för de kommunala reservarbetena skulle de nuvarande lagtekniska svårigheter, som uppkomma vid anordnandet av dylika arbeten, försvinna. Utöver de förhållanden, som styrelsen förut omnämnt, klargöres därigenom, hur frågor om arbetskonflikt vid kommunala reservarbeten skola behandlas.

I lagen om arbetslöshetshjälp torde böra intagas alla de kontrollerande och restriktiva bestämmelser, som statsmakterna anse erforderliga för verksamheten. En och samma myndighet bör förordnas till tillsynsmyndighet för hela verksamheten. Tillstånd att påbörja verksamhet enligt lagen lärer icke böra krävas, men däremot torde fortlöpande anmälningar böra ske till tillsynsmyndigheten. I varje fall böra bestämmelserna icke konstrueras så, att tillsynsmyndigheten skulle lämna sitt godkännande i fråga om de kommunala reservarbetena. Detta skulle innebära, att tillsynsmyndigheten nödgades pröva, huruvida arbetet icke borde bedrivas å öppna arbetsmarknaden. Länsstyrelsernas ställning i förhållande till lagen samt besvärsrätten böra särskilt klarläggas. Samtliga bestämmelser angående statsbidrag böra lämnas i särskild kungörelse.

Dagunderstöd, som utgives enligt lagen, bör avvägas ej blott i förhållande till den för orten fastställda reservarbetslönen utan även med hänsyn till vad som allmänneligen lägst utgives i daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa på orten.

En särskild fråga, som bör upptagas till prövning, är, huruvida arbetslösa, som understödjas med rent kommunala medel, skola hava skyldighet att antaga hänvisning till statligt reservarbete. Frågan gäller med andra ord, om tillsynsmyndigheten bör tillerkännas befogenhet att utan föregående framställning från en kommun ställa platser vid statliga reservarbeten till förfogande med skyldighet för kommunens arbetslöshetskommitté att hänvisa dagunderstödda till sådant arbete och att vid vägran att antaga hänvisningen temporärt avstänga vederbörande från fortsatt understöd. En sådan befogenhet för tillsynsmyndigheten skulle giva stat och kommun möjlighet att pröva arbetsvillighet och behov av hjälp, så att omfattningen av hjälpverksamheten hölles inom skäliga gränser. Ur synpunkten av en enhetlig arbetslöshetspolitik anser styrelsen för sin del det vara nödvändigt, att en sådan bestämmelse införes i lagen.

Genom lagstiftningen måste tillses, att understöd ej utgives samtidigt från arbetslöshetskommittén och från fattigvårdsstyrelsen i kommunen. En sådan bestämmelse kan emellertid, såsom styrelsen förut omnämnt, icke anses vara tillräcklig för vinnande av en effektiv avgränsning mellan förevarande båda hjälpformers kompetensområden. I samband med lagstiftningen om arbetslöshetshjälp torde därför till ingående prövning böra upptagas frågan om kommunernas rätt och skyldighet att utgiva fattigvård i anledning av arbetslöshet.

Härvidlag kan till en början uttalas, att det knappast lärer vara möjligt att borttaga den nuvarande skyldigheten för kommunerna att utgiva fattigvård enligt 1 § i de fall, då den verkliga grunden till hjälpbehovet är arbetslöshet. Ur många synpunkter skulle det däremot uppenbarligen vara synnerligen önskvärt, om möjligheten att utgiva fattigvård enligt 2 § på grund av arbetslöshet skulle kunna borttagas. Av skilda skäl torde detta emellertid icke vara möjligt att genomföra. Den i fattigvårdslagen givna bestämmelsen om skyldighet för fattigvårdsstyrelse att tillse, att alla, som äro i behov av hjälp, också bliva hjälpta, lärer vid ett bortta-

gande av rätten att utgiva fattigvård enligt 2 § böra införas i lagen om arbetslöshetshjälp. Därmed skulle emellertid grunden vara lagd till att betrakta erhållandet av hjälp enligt lagen som en varje arbetslös person tillkommande rätt. Styrelsen torde icke behöva särskilt angiva konsekvenserna av en sådan utveckling. Härtill kommer, att en arbetslöshetskommitté i dylikt fall måste tillerkännas rätt att överskrida givna anslag, på det att alla hjälpbehov skulle kunna tillgodoses. Vidare skulle det vid en dylik ändring icke bliva möjligt att tillgodose hjälpbehovet hos personer, som tillhöra något från den vanliga arbetslöshetshjälpen avstängt yrke, eller hos dem som av någon anledning icke kunna till fullo reda sig på den lämnade arbetslöshetshjälpen. Slutligen skulle en allvarlig förändring därigenom komma att ske i fråga om fattigvårdens ställning såsom en allmänt supplerande hjälpform.

Om det således får anses vara nödvändigt att bibehålla möjligheterna att utgiva fattigvård enligt 2 § vid arbetslöshet, torde man dock böra sträva efter att hjälpverksamheten för de arbetslösa i möjligaste utsträckning överflyttas från fattigvården till den särskilda arbetslöshetshjälpen. Därjämte böra garantier skapas för att arbetslöshetshjälp, som lämnas enligt 2 § fattigvårdslagen, såvitt möjligt blir underkastad samma restriktiva bestämmelser som den allmänna arbetslöshetshjälpen. Genom införande av särskilda bestämmelser i fattigvårdslagen synes därför bland annat böra tillses, att fattigvård i anledning av arbetslöshet icke lämnas till arbetsföra personer med mindre än att den arbetslöse fullgör samma anmälningsskyldighet hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen, som stadgas i lagen om arbetslöshetshjälp. Det lärer emellertid icke vara möjligt att utan vidare till fattigvårdslagen överflytta alla de restriktiva bestämmelser, som kunna givas i en lag om arbetslöshetshjälp. Sålunda torde det icke vara möjligt att i fattigvårdslagen föreskriva särskild maximering av understödets storlek. Ej heller synas de eljest föreskrivna behörighetsreglerna kunna tillämpas. Huruvida fattigvård bör få utgivas vid fall av arbetsvägran eller under pågående arbetskonflikt kan synas vara mera tveksamt. Det torde, såsom av denna exemplifiering framgår, i själva verket vara nödvändigt att steg för steg genomgå de olika restriktiva bestämmelserna och pröva, huruvida de kunna tillämpas inom fattigvårdens område.

Vid bibehållandet av rätten att utgiva fattigvård i anledning av arbetslöshet lärer det kunna ifrågasättas, huruvida icke i fattigvårdslagen borde införas en bestämmelse om rätt för fattigvårdssamhälle att föreskriva, att dylik fattigvård i vissa fall icke skall vara förenad med återbetalningsskyldighet. Eljest skulle jämväl efter en särskild lagstiftning om samhällets arbetslöshetspolitik kvarstå den orättvisan, att vissa arbetslösa endast på den grund att de tillhöra ett yrke, som blivit avstängt från arbetslöshetshjälp, eller därför att de av någon anledning icke kunna erhålla full försörjning genom arbetslöshetshjälpen och på grund härav helt överförts till fattigvården, fortfarande komme att bliva återbetalningsskyldiga för uppburen, nödvändig hjälp. Däremot kan det icke anses lämpligt att medgiva befrielse från återbetalningsskyldighet, för den händelse fattigvård utgives vid exempelvis fall av arbetsvägran eller under arbetskonflikt. Under förarbetena till den nuvarande fattigvårdslagstiftningen ansågs, som förut nämnts, att det icke kunde betraktas såsom en rubbning av de konstitutiva bestämmelserna för fattigvården, om rätt tillerkändes fattigvårdssamhälle att i vissa fall besluta, att fattigvård skulle utlämnas utan återbetalningsskyldighet. Å andra sidan skulle emellertid en dylik ändring av fattigvårdslagen medföra en icke önskvärd skillnad emellan arbetsföra samt sjuka eller eljest arbetsoförmögna personer i avseende å återbetalningsskyldigheten för uppburen fattigvård. Lösningen av detta spörsmål sammanhänger för övrigt med den ställning, som fattigvården i en framtid kan komma att få i det allmänna hjälpsystemet.

I samband med en lagstiftning om arbetslöshetshjälp torde på nytt böra upptagas frågan om den lämpliga avvägningen av förhållandet mellan arbetslöshets-

försäkringen och fattigvården. Därvid torde böra undersökas jämväl frågan om fattigvårdens ställning i förhållande till övriga socialförsäkringslagar.

Anordningar böra träffas, som utesluta möjligheten för kommunerna att göra frågan om införande av förevarande hjälpform beroende av utsikterna att erhålla skatteutjämningsbidrag.

Av vad styrelsen anfört framgår behovet av en genomgripande utredning och översyn av alla de bestämmelser, som beröra samhällets hjälpverksamhet vid arbetslöshet. Vad särskilt beträffar fattigvårdslagen, torde denna lag genom de efter lagens antagande införda nya hjälpformerna även i andra delar vara i många avseenden i behov av översyn. En allmän utredning bör därför även avse fattigvårdens allmänna ställning i det samhälleliga hjälpsystemet.

Internationella arbetskonferensens nittonde sammanträde.

Föregående års sammanträde av internationella arbetskonferensen ägde rum i Genève den 4—25 juni 1935. I sammanträdet deltogo ombud för 52 stater; representanter för Afghanistan, Förenta staterna, Ecuador och Sovjet-Unionen togo nu för första gången del i konferensens arbeten. Sammanlagda antalet ombud jämte experter uppgick till 408. Därjämte var, liksom vid det närmast föregående konferenssammanträdet, en representant för Egypten närvarande som observatör.

Sverige företräddes på konferenssammanträdet av f. d. byråchefen J. A. E. Molin och f. d. yrkesinspektrisen K. Hesselgren såsom regeringsombud med docenten A. H. Johansson såsom expert, direktören i järnbruksförbundet K. K:son Wistrand såsom arbetsgivarombud med direktören i svenska arbetsgivarföreningens allmänna grupp K. F. Söderbäck och direktörsassistenten i samma förening E. H. Brodén såsom experter samt ordföranden i landsorganisationen i Sverige K. E. Johanson såsom arbetarombud med ordföranden i svenska byggnadsträarbetareförbundet N. Linde, pressombudsmannen i landsorganisationen i Sverige K. Casparsson och redaktören S. Backlund såsom experter.

Sammanträdets dagordning upptog följande frågor:

1) Bevarande åt arbetare, som flytta från ett land till ett annat, av rättigheter, under förvärvande eller redan förvärvade, vilka grunda sig på invaliditets-, ålderdoms- eller dödsfallsförsäkring.

2) Användande av kvinnor till arbete under jord i gruvor av alla slag.

3) Ungdomsarbetslösheten.

4) Rekrytering av arbetskraft i kolonierna och övriga områden med jämförliga arbetsförhållanden.

5) Frågan om arbetarnas semester.

6) Förkortning av arbetstiden, särskilt beträffande:

a) allmänna arbeten, igångsatta eller understödda av resp. stater,

b) järn- och stålverk,
c) byggnads- och anläggningsverksamhet,
d) buteljglasbruk,
e) kolgruvor.

7) Partiell revision av 1931 års konvention angående arbetstiden i kolgruvor.

Av dessa frågor hade de två först nämnda samt frågan 6) i dess allmänhet varit föremål för tidigare behandling av konferensen, under det att återstående frågor nu där kommo upp till en första behandling. Frågan 3) ävensom de särskilda punkterna av frågan 6) förelågo i ett sådant skick, att konferensen här ägde möjlighet att antingen vid detta sammanträde fatta ett avgörande beslut eller ock låta hithörande ämnen undergå förberedande behandling i enlighet med den vedertagna s. k. dubbla diskussionsproceduren.

Bevarande av pensionsrätt för arbetare vid flyttningar mellan olika länder. Den slutliga behandlingen av denna fråga resulterade i antagandet av ett förslag till konvention, innebärande en internationell reglering, genom vilken bevarandet av rättigheter, under förvärvande eller redan förvärvade, som grunda sig på invaliditets-, ålderdoms- eller dödsfallsförsäkring, garanteras åt arbetare, som flytta från ett land till ett annat.

Kvinnors användande vid underjordsarbete i gruvor. Beträffande denna fråga — som för de flesta länders vidkommande icke längre har någon aktualitet — fattades beslut om ett förslag till konvention, enligt vilken användandet av kvinnor vid underjordsarbete i gruvor av alla slag förbjudes.

Ungdomsarbetslösheten. På grundval av den rapport rörande ungdomsarbetslösheten, vilken i början av år 1935 publicerats av internationella arbetsbyrån[1], beslöt konferensen vid sitt sammanträde att i detta ämne omedelbart antaga en rekommendation rörande lämpliga åtgärder. Där anvisas bland annat: höjning av gränsåldern för den obligatoriska skoltiden — när omständigheterna det medgiva — samt av minimiåldern för minderårigas användande till arbete till 15 år; anordnande av kurser för yrkesutbildning och allmän moralisk fostran av unga arbetslösa; beredandet i större skala av produktiv sysselsättning åt unga arbetslösa genom organisation av frivillig arbetstjänst av sådan karaktär, att otillbörlig konkurrens med arbeten på den allmänna marknaden icke uppstår; särskilda åtgärder för anskaffandet av arbete i den allmänna marknaden åt de unga arbetslösa.

I samband med den ovan berörda rekommendationen antogs en resolution, i vilken arbetsbyråns styrelse anmodades att snarast möjligt på dagordningen för ett konferenssammanträde upptaga dels revision av de internationella konventionerna rörande minimiåldern för minderårigas användande till arbete inom industrien, sjöfarten, jordbruket och icke-industriell verksamhet med syfte att

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1935, sid. 237.

till 15 år höja den minimiålder, 14 år, som där föreskrivits; dels även spörsmålet om yrkesutbildning och teknisk undervisning av arbetslös ungdom.

Rekryteringen av arbetskraft i kolonier och därmed jämförbara områden. Konferensen beslöt, efter en förberedande diskussion, att vid nästkommande sammanträde denna fråga skall upptagas till slutligt avgörande.

Arbetarnas semester. Samma procedur blev tillämpad med avseende på denna fråga, vilken sålunda tages upp till en förnyad diskussion på nästa sammanträde, varvid beslut skall fattas om förslag till en internationell reglering av arbetarnas semesterförhållanden.

Förkortning av arbetstiden. I denna fråga, vilken upprepade gånger varit före vid arbetskonferensens senare sammanträden, utan att den för en konventions antagande erforderliga majoriteten blivit uppnådd, kom denna gång beslut till stånd om antagandet av ett förslag till en allmän principkonvention. Däruti förordas »genomförandet av en 40 timmars arbetsvecka, på ett sådant sätt, att arbetarnas levnadsstandard icke därmed försämras». Vidare förklaras i konventionen, att principen är avsedd att förverkligas genom antagandet och ratificerandet av specialkonventioner för särskilda industrier. Jämte konventionsförslaget antogs en särskild resolution av innebörd, att i samband med arbetstidsförkortningen erforderliga löneförändringar i så stor utsträckning som möjligt böra ske genom direkta förhandlingar mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationerna.

Det sålunda antagna förslaget till principkonvention i denna fråga understöddes av arbetardelegaterna och flertalet regeringsrepresentanter men blev motarbetat av arbetsgivarnas representanter, med undantag för de italienska och de nordamerikanska ombuden, vilka biträdde förslaget.

Arbetsbyråns styrelse hade ytterligare för konferensen framlagt förslag till fem specialkonventioner med avseende på vissa näringsområden, inom vilka det kunde anses lämpligt att omedelbart realisera en förkortning av arbetstiden, nämligen: järn- och stålindustrien, buteljglasindustrien, kolgruvorna, byggnads- och anläggningsverksamhet samt allmänna arbeten. Endast med avseende på buteljglasindustrien ernåddes emellertid inom konferensen vid detta sammanträde nödig majoritet för antagandet av ett förslag till konvention. Detta förslag innebar, för nämnda industris vidkommande, införandet av 42-timmarsvecka med fyra skift. Beträffande de övriga sålunda föreslagna specialkonventionerna beslöt konferensen, att samtliga vid konferensens nästkommande sammanträde skulle upptagas till förnyad behandling. Konferensen kommer då även, i enlighet med vid det förevarande sammanträdet fattade resolutioner, att taga ställning till frågan om arbetstidens förkortning inom textilindustrien, de grafiska yrkena och den kemisk-tekniska industrien.

Arbetstiden i kolgruvor. Med avseende på arbetstiden i kolgruvor antogs av konferensen ett förslag till konvention, som innebar en revision av 1931 års kon-

vention på vissa punkter, där den tidigare avfattningen medfört tekniska svårigheter för konventionens ratifikation i ett antal länder.

Rapporter och resolutioner. Den av arbetsbyråns direktör, H. Butler, framlagda årsrapporten föranledde som vanligt en lång diskussion. Det sista årets rapport ger en internationell översikt av arbetslöshetspolitiken och andra större socialpolitiska frågor under återhämtningsåret 1934 och har synts vara av sådant intresse ur svensk synpunkt, särskilt i betraktande av den stora uppmärksamhet, som däri ägnats arbetslöshetspolitiken i Sverige, att den utgivits i svensk översättning under serien »Statens offentliga utredningar».[1]

Likaså förelåg på konferenssammanträdet den sedvanliga rapporten från kommissionen för granskning av de berättelser, som de till arbetsorganisationen anslutna regeringarna jämlikt § 408 i Versaillesfördraget årligen ha att ingiva till arbetsbyrån.

Konferensen antog vidare ett antal resolutioner förutom dem, som redan omförmälts. I en av dessa resolutioner erhåller arbetsbyråns styrelse i uppdrag att låta byrån undersöka frågan om den undernäring, som ännu konstaterats inom vida befolkningslager, och att därom framlägga rapport till 1936 års sammanträde. Man påpekar i resolutionen både denna frågas omedelbara sociala betydelse för närmast berörda folkgrupper och de möjligheter till en förbättring av de jordbrukande klassernas standard, som kunde erbjudas genom en ökning av förbrukningen av spannmålsprodukter. En annan resolution, antagen av konferensen, berör lantarbetarnas förhållanden och innehåller en anmodan till arbetsbyråns styrelse att på olika vägar befrämja utredningen och lösningen av de problem, som här föreligga.

[1] Statens off. utr. 1935: 51. Socialdepartementet. Den ekonomiska och sociala utvecklingen under år 1934.

Utvandringen till främmande världsdelar under år 1935.

Uppgifter rörande utvandringen från Sverige till främmande världsdelar ha nu inkommit även för *fjärde kvartalet 1935*, varigenom en överblick kan erhållas av den transoceana emigrationen i dess helhet under nämnda år. Emigrationen har, som siffrorna visa, minskat i förhållande till de närmast föregående åren. Utvecklingen belyses av nedanstående tablå, som även visar emigranternas fördelning på olika månader och på de städer, där utvandringskontrakten uppvisats och godkänts av polismyndigheterna.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Stockholm .	1	5	6	3	6	1	7	6	19	3	—	7	**64**
Malmö . . .	—	1	2	1	1	1	—	1	2	3	4	—	**16**
Hälsingborg	2	1	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	**7**
Göteborg . .	7	7	17	20	24	15	14	20	35	19	16	10	**204**
Oslo	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	**2**
Summa 1935	**10**	**14**	**25**	**25**	**31**	**17**	**21**	**29**	**57**	**27**	**20**	**17**	**293**
1934	8	20	33	51	51	18	29	47	58	39	22	17	**393**
1933	12	19	25	42	39	19	22	51	72	27	28	20	**376**
1932	27	25	56	43	20	16	18	19	20	29	15	18	**306**
1931	72	66	80	65	52	54	42	46	58	46	22	20	**623**

Emigrationen fördelade sig på rikets olika delar sålunda:

	1935	1934	1933	1932		1935	1934	1933	1932
Stockholms stad. .	39	63	74	33	Älvsborgs län . .	27	13	22	12
» län . .	17	6	20	17	Skaraborgs län . .	5	3	13	3
Uppsala län . . .	2	1	3	2	Värmlands län . .	19	21	21	12
Södermanlands län	6	4	6	5	Örebro län	4	26	14	8
Östergötlands län .	6	8	12	11	Västmanlands län .	1	7	4	—
Jönköpings län . .	11	9	11	13	Kopparbergs län .	16	14	15	11
Kronobergs län . .	6	7	6	10	Gävleborgs län . .	5	13	14	3
Kalmar län. . . .	10	27	19	27	Västernorrlands län	12	13	6	13
Gotlands län . . .	—	2	1	1	Jämtlands län . .	4	4	2	3
Blekinge län . . .	11	17	9	8	Västerbottens län .	9	9	1	6
Kristianstads län .	8	16	18	10	Norrbottens län . .	11	14	8	4
Malmöhus län . .	16	30	19	26	Ej angivet län . .	—	—	1	2
Hallands län . . .	12	24	10	9	Hela riket	**293**	**393**	**376**	**306**
Göteb. o. Boh. län	36	42	47	57					

I denna statistik ingå endast sådana emigranter, vilka innehaft med vederbörande utvandraragenter upprättade utvandringskontrakt. Antalet på denna väg registrerade emigranter har i allmänhet hållit sig något lägre än antalet personer, som enligt prästerskapets till statistiska centralbyrån ingivna upp-

gifter uttagit flyttningsbetyg för utvandring till främmande världsdelar. Under år 1934 — det sista år, för vilket fullständig statistik föreligger — var skillnaden anmärkningsvärt stor, i det att antalet av prästerskapet redovisade utvandrare till främmande världsdelar uppgick till 913, medan länsstyrelsernas uppgifter som ovan anförts blott upptogo 393 personer. Förklaringen till denna skillnad är sannolikt främst att söka däruti, att i prästerskapets uppgifter ingå bl. a. följande kategorier av utvandrare, som icke medtagas i länsstyrelsernas statistik.

1) Personer, vilka tidigare vistats i Förenta staterna och bibehållit sin rätt att dit återvända, utan att betraktas som immigranter i den bemärkelse detta ord har i den amerikanska invandringslagstiftningen. Dessa personer betecknas följaktligen i sina av härvarande amerikanska konsulat viserade pass icke som immigranter, utan som vanliga resande, och upptagas på grund härav icke heller i utvandraragenternas emigrantförteckningar.

2) Personer, som utvandrat till annan världsdel än Nordamerika och därför i regel ej anlitat här i landet verksamma utvandraragenter.

Utvandrarnas åldersfördelning framgår av efterföljande översikt:

Ålder	Män		Kvinnor		Tillsammans		1934
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	%
Under 15 år	28	23·7	29	16·6	**57**	**19·4**	19·6
15—25 »	14	11·9	19	10·8	**33**	**11·3**	12·2
25—35 »	30	25·4	56	32·0	**86**	**29·3**	36·9
35—45 »	26	22·0	36	20·6	**62**	**21·2**	13·8
45—55 »	14	11·9	14	8·0	**28**	**9·6**	8·1
Över 55 »	6	5·1	21	12·0	**27**	**9·2**	9·4
Summa	**118**	**100·0**	**175**	**100·0**	**293**	**100·0**	**100·0**

Av utvandrarna voro 59·7 % kvinnor mot 55·0 % under 1934 och 55·1 % under 1933.

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. personer, som från annat land passerat Sverige och från svensk hamn (Göteborg) befordrats till främmande världsdel, utgjorde under året 181. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Ryssland	Estland	Lettland	Litauen	Tyskland	Italien	Japan	Summa
Män	12	34	18	1	3	—	17	1	1	—	**87**
Kvinnor	11	7	25	—	12	2	35	1	—	1	**94**
Summa	**23**	**41**	**43**	**1**	**15**	**2**	**52**	**2**	**1**	**1**	**181**

I ovanstående siffror ingå icke sådana utlänningar som passerat Sverige på väg till Oslo eller annan utländsk hamn för att därifrån avresa till främmande världsdel.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

De erkända arbetslöshetskassorna. En av yrkesmusiker i Sverige bildad arbetslöshetskassa har den 21 januari 1936 av socialstyrelsen antagits till erkänd arbetslöshetskassa. Kassan, som har sitt säte i Malmö, omfattar vid starten omkring 650 medlemmar.

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under december 1935. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av december till 57 965. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1934:		Mars	83 588	Augusti	41 723
December	92 881	April	75 122	September	41 190
1935:		Maj	61 177	Oktober	47 045
Januari	93 419	Juni	51 157	November	54 167
Februari	89 838	Juli	42 582	December	57 965

Vid slutet av januari månad 1936 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 62 000. Under januari har sålunda antalet hjälpsökande ökats med c:a 7·0 %.

Yrkesfördelningen och ökningen (resp. minskningen) under december 1935 framgå av nedanstående sammandrag:

	Antal hjälpsökande	Ökning (minskn.)		Antal hjälpsökande	Ökning (minskn.)
Jordbruk	2 326	+ 377	Kraft- o. värmeproduktion	255	+ 25
Skogshushållning	3 467	+ 15	Sjöfart o. fiske	1 015	+ 68
Ingenjörsarb. o. arbetsledning	76	— 1	Kontorsarbete	531	— 38
Malmbrytning o. metallind.	4 529	+ 325	Butiks- o. lagerarbete	1 201	+ 31
Jord- och stenindustri	6 467	+ 581	Hotell- o. restaurangrörelse	369	+ 18
Trävaruindustri	6 087	+ 411	Landtransport	2 234	+ 202
Pappers- o. grafisk industri	1 203	— 1	Allmän tjänst o. fria yrken	526	+ 43
Livsmedelsindustri	942	+ 106	Husligt arbete	39	— 8
Textil- o. beklädnadsindustri	468	+ 38	Tillfällighets- o. diversearbete	17 329	+ 875
Läder-, hår- o. gummivaruind.	598	+ 72	Ungdom utan särskild utbildn.	1 886	— 20
Kemisk-teknisk industri	527	— 8			
Byggnadsverksamhet	5 890	+ 687	Summa	**57 965**	**+ 3 798**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	4 353	0·8	3 534	81·2	Göteb. o. Boh. län	4 926	2·3	3 629	73·7
Stockholms län	1 896	0·7	864	45·6	Älvsborgs »	1 356	0·4	607	44·8
Uppsala »	934	0·7	458	49·0	Skaraborgs »	904	0·4	321	35·5
Södermanl. »	509	0·3	202	39·7	Värmlands »	3 487	1·3	1 742	50·0
Östergötlands »	1 335	0·4	849	63·6	Örebro »	1 600	0·7	763	47·7
Jönköpings »	985	0·4	531	53·9	Västmanlands »	521	0·3	317	60·8
Kronobergs »	812	0·5	385	47·4	Kopparbergs »	2 638	1·1	1 054	40·0
Kalmar »	1 978	0·9	1 147	58·0	Gävleborgs »	3 776	1·3	1 955	51·8
Gotlands »	169	0·3	59	34·9	Västernorrl. »	7 291	2·6	4 514	61·9
Blekinge »	2 823	1·9	1 911	67·7	Jämtlands »	893	0·7	252	28·2
Kristianstads »	786	0·3	322	41·0	Västerbottens »	1 753	0·8	422	24·1
Malmöhus »	4 057	0·8	2 832	69·8	Norrbottens »	4 071	2·0	2 143	52·6
Hallands »	829	0·5	524	63·2					
Göteborgs stad	3 283	1·3	2 514	76·6	Summa	**57 965**	0·9	**33 851**	58·4

Fördelningen på olika hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1] 11 389	Ungdomshjälp	reservarbete	237	Understöd	statligt 7 685
	statskommun.	6 207		arbetsläger	318		kommunalt 4 439
	kommunalt	3 154		kurser	422		Summa 33 851

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under december till 3·8 miljoner kronor och under hela år 1935 till sammanlagt 68·8 miljoner kronor.

Institutet för svensk utlandstjänst har avgivit sin årsberättelse för 1935. Av denna framgår, att sammanlagt 1 787 personer begärt och erhållit upplysningar genom institutet, företrädesvis angående möjligheterna för svenskar att erhålla arbetsanställning eller eljest finna förvärvsmöjligheter i utlandet. Större delen eller 1 693 av dessa personer voro bosatta inom Sverige. Av upplysningarna lämnades mer än hälften (862) vid personligt besök.

Av berättelsen framgår, att Iran — med siffran 499 — ligger främst bland de länder, om vilka förfrågningar ingått. Därefter följa Abessinien med 131 förfrågningar, Storbritannien och Irland med 104, Frankrike med 98, Tyskland med 90, Spanien med 31 samt Australien med 28 och Amerikas förenta stater med 26. Från utlandssvenskar inkommo 94 förfrågningar, vilka huvudsakligen rörde anställningsmöjligheter i Sverige.

De frågandes fördelning på yrken framgår av nedanstående sammanställning:

I.	Högskoleutbildade:	III.	Industri och hantverk 476
	Ingenjörer 272	IV.	Jordbruk och skogshushållning . . 118
	Jägmästare 9	V.	Husligt arbete 59
	Agronomer 11	VI.	Studerande 68
	Andra 76	VII.	Diverse 246
II.	Bank-, kontors- och affärsfolk 452		Summa 1 787

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 12 191. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Yrkesinspektionens verksamhet under 4:e kvartalet 1935.

	Förrättnings- och resedagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink. protokoll över besiktn. av ångpannor	Ink. protokoll över besiktn. av kokare o. d.	Intyg över besiktn. av hissar och kranar	Lämnade eftergifter	Framställn. enl. 38 el. 39 § arb.-skyddsl	Åtal: Anmälda	Åtal: Verkställda	Åtal: Fällande domar	Anmälningar om olycksfall i arbete	Därav olycksfall med dödlig utgång	Anmäln om yrkessjukd.	Antal under kvartalet besökta arbetsställen	Därav för första gången under året besökta: arbetsställen	Därav för första gången under året besökta: med summa arbetare
Yrkesinspektionen																
I distriktet . .	253	108	125	18	177	35	—	2	—	1	3 237	2	4	647	532	13 478
II » . .	122	106	215	17	263	17	1	1	2	1	3 997	10	8	475	468	5 835
III » . .	81	139	210	44	297	27	—	3	1	2	1 887	3	—	339	318	4 141
IV » . .	108	119	227	3	73	30	—	2	4	4	1 941	4	—	346	337	4 190
V » . .	176	98	147	10	362	48	2	2	1	1	3 708	16	—	783	680	3 381
VI » . .	125	22	141	27	438	53	—	7	2	1	4 517	23	—	630	552	7 599
VII » . .	116	208	83	5	282	13	—	5	4	4	2 515	10	3	581	562	9 291
VIII » . .	91	121	111	1	115	6	—	1	—	—	3 241	10	1	412	401	4 297
IX » . .	83	113	82	5	108	8	—	3	1	10	2 778	12	—	347	338	9 490
Summa	**1 155**	**1034**	[1] **1 341**	[2] **130**	**2 115**	**237**	**3**	**26**	**15**	**24**	[3] **27 821**	[3] **90**	**16**	**4 560**	**4 188**	**61 702**
Yrkesinspektrisen o. assistenter	**147**	**120**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**369**	**330**	**20 736**
Bergmästarna																
Norra distriktet . .	12	—	—	—	2	—	—	—	—	—	139	3	—	12	12	2 353
Gävle-Dala distrikt	15	4	—	—	1	—	—	—	—	—	187	1	—	16	16	1 168
Östra distriktet . .	15	4	—	—	8	1	—	—	—	—	214	—	—	20	20	692
Västra » . .	1	—	—	—	81	—	—	—	—	—	155	—	—	1	1	67
Södra » . .	15	1	—	—	53	—	—	—	—	—	202	1	—	28	28	1 165
Summa	**58**	**9**	—	—	**145**	**1**	—	—	—	—	**897**	**5**	—	**77**	**77**	**5 445**
Sprängämnesinspektören . . .	**27**	**110**	—	—	—	—	—	—	—	—	[4] **19**	[4] **1**	—	**19**	**19**	**750**
Elektriska inspektörerna																
Norra distriktet . .	29	18	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	51	51	—
Östra » . .	12	25	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	—	34	34	—
Västra » . .	27	32	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2	—	32	32	—
Södra » . .	15	16	—	—	—	—	—	—	—	—	16	5	—	23	23	—
Summa	**83**	**91**	—	—	—	—	—	—	—	—	[5] **43**	[5] **8**	—	**140**	**140**	**—**
Järnvägsinspektörerna																
Statens järnvägar																
säkerhetstjänsten	16	11	—	—	—	—	—	—	—	—	} 610	2	—	48	48	800
maskintjänsten .	13	—	—	—	37	—	—	—	—	—			—	14	14	—
Ensk. järnvägar	47	—	—	—	—	—	—	—	—	—	362	—	—	379	379	1 655
Summa	**76**	**11**	—	—	**37**	—	—	—	—	—	[4] **972**	[4] **2**	—	**441**	**441**	**2 455**
Skogs- och flottledsinspektören	**87**	**112**	—	—	—	—	—	—	—	—	[4] **1 629**	[4] **7**	—	**17** *75	**17** *75	**135** *1 163

[1] Härav större besiktning i 401 fall. — [2] Härav större besiktning i 52 fall. — [3] Av dessa olycksfall ha 22 172, därav 50 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [4] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika distrikten redovisade summorna. — [5] Av dessa olycksfall, som inräknats i de ovan för de olika distrikten redovisade summorna, ha 3, därav 2 med dödlig utgång, inträffat inom inspektörens för statens elektrifierade järnvägar tillsynsområde. — * Avser inspekterade härbärgen, resp. antal arbetare, som kunna inkvarteras i dessa.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under januari 1936.

Översikt av verksamheten vid de särskilda anstalterna.

Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Stockholms stad .	16 722	11 306	9 927	148	Hallands län . .	1 562	293	233	533
Stockholms län .	3 849	1 139	636	338	Göteborgs stad .	11 541	2 704	2 444	427
Uppsala län . . .	2 522	619	366	407	Göteborgs o. Boh.l.	6 230	570	409	1 093
Södermanlands län	1 508	909	637	166	Älvsborgs län . .	1 919	328	245	585
Östergötlands län	2 856	992	624	288	Skaraborgs län .	1 862	731	384	255
Norrköping . . .	1 652	194	114	852	Värmlands län . .	4 195	943	789	445
Jönköpings län .	2 167	486	258	446	Örebro län	4 801	890	548	539
Kronobergs län .	1 225	276	178	444	Västmanlands län	1 340	591	397	227
Norra Kalmar län	808	136	90	594	Kopparbergs län .	3 058	450	358	680
Södra Kalmar län	2 238	365	304	613	Gävleborgs län . .	4 312	424	380	1 017
Gotlands län . . .	543	195	110	278	Västernorrlands l.	10 023	817	730	1 227
Blekinge län . . .	3 804	700	450	543	Jämtlands län . .	1 344	336	316	400
Kristianstads län .	1 880	780	501	241	Västerbottens län	2 286	416	366	550
Malmöh. l.: Malmö	6 792	1 348	994	504	Norrbottens län .	5 761	863	840	668
Hälsingborg . .	2 599	416	333	625					
Länet i övrigt .	4 632	1 103	734	420	Tillsammans	**116 031**	**31 320**	**24 695**	**370**

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans				
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Jordbr. o. skogshush.	9 983	4 545	3 265	575	1 047	298	10 429	10 558	5 592	3 563	189
därav jordbruk .	6 270	2 748	1 583	575	1 047	298	6 743	6 845	3 795	1 881	180
skogshush.	3 713	1 797	1 682	—	—	—	3 686	3 713	1 797	1 682	207
Industri o. hantverk	44 232	2 044	1 966	3 612	522	409	47 400	47 844	2 566	2 375	1 865
Sjöfart och fiske .	6 849	1 325	1 305	226	58	46	6 999	7 075	1 383	1 351	512
Handel o. samfärdsel	11 280	1 940	1 697	4 113	2 618	1 830	14 995	15 393	4 558	3 527	338
Husligt arbete . .	84	14	12	9 417	8 635	5 302	7 948	9 501	8 649	5 314	110
Diverse arbete . . .	22 274	8 564	8 557	—	8	8	21 847	22 274	8 572	8 565	260
Ungd. ut. särsk. utb.	2 374	—	—	1 012	—	—	3 325	3 386	—	—	—
Summa	**97 076**	**18 432**	**16 802**	**18 955**	**12 888**	**7 893**	**112 943**	**116 031**	**31 320**	**24 695**	**370**
Därav under 18 år	3 437	1 564	1 246	3 023	1 798	1 226	6 322	6 460	3 362	2 472	192
Summa dec. 1935	85 216	11 066	10 285	13 553	11 262	7 555	91 977	98 769	22 328	17 840	442
» jan. 1935	118 818	16 666	15 607	16 296	11 218	7 059	126 900	135 114	27 884	22 666	485
» » 1934	152 166	14 177	13 774	18 079	8 979	6 400	163 916	170 245	23 156	20 174	735
» » 1933	144 456	14 521	14 237	16 964	7 444	5 639	155 977	161 420	21 965	19 876	735

I här ovan redovisade tillsatta platser ingår ej *hänvisning till reservarbete och arbetsläger.* 4 218 personer erhöllo under månaden dylikt arbete.

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 213 platser, varav 145 manliga och 68 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 117 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Hela antalet			Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans	Lp	T.p	Ans.	L.p.	T.p.
	Manl. avdeln.	**97 076**	**18432**	**16802**	**6 270**	**2748**	**1583**	**3713**	**1797**	**1682**	**1030**	**58**	**58**	**6 314**	**345**	**303**
1	Stockholms stad	12 051	7 942	7 810	86	10	10	1	—	—	7	—	—	1 453	66	51
2	Stockholms län	3 339	520	449	860	254	195	58	59	52	6	—	—	235	7	7
3	Uppsala län	2 014	264	202	332	171	114	115	11	10	—	—	—	128	4	2
4	Södermanlands län	1 087	497	401	177	180	92	17	17	13	—	—	—	130	16	15
5	Östergötlands län	2 279	502	343	616	293	146	52	62	58	—	—	—	175	28	28
6	Norrköping	1 525	79	60	103	26	18	—	2	2	—	—	—	78	3	2
7	Jönköpings län	1 709	193	116	93	104	50	6	9	9	5	—	—	77	1	1
8	Kronobergs län	1 090	149	109	89	76	42	12	10	10	—	—	—	17	—	—
9	Kalmar län	2 649	223	186	148	73	40	7	13	11	—	—	—	339	7	5
10	Gotlands län	413	72	55	63	40	24	1	1	1	—	—	—	5	—	—
11	Blekinge län	3 310	213	164	155	80	39	1	—	—	—	—	—	123	3	2
12	Kristianstads län	1 404	333	237	366	241	155	20	28	26	—	—	—	50	1	1
13	Malmöh. l.: Malmö	4 614	312	251	135	22	15	—	—	—	—	—	—	447	15	13
14	Hälsingborg	2 153	183	177	113	6	4	—	—	—	—	—	—	152	1	1
15	Länet i övrigt	4 086	669	528	593	334	207	1	—	—	2	—	—	340	26	26
16	Hallands län	1 303	174	148	78	83	57	—	2	2	—	—	—	77	2	2
17	Göteborgs stad	9 434	1 678	1 638	176	36	35	3	—	—	—	—	—	1 203	65	63
18	Göteb. o. Boh. län	5 897	329	284	319	62	33	—	32	23	2	—	—	128	4	3
19	Älvsborgs län	1 750	194	175	109	37	22	4	12	12	—	—	—	143	17	14
20	Skaraborgs län	1 509	362	206	264	240	91	13	20	20	4	—	—	104	8	5
21	Värmlands län	3 866	627	611	226	29	20	529	272	266	2	1	1	146	6	6
22	Örebro län	3 692	399	293	177	180	79	62	25	22	137	2	2	143	23	23
23	Västmanlands län	882	215	154	140	123	70	5	14	14	34	—	—	55	10	7
24	Kopparbergs län	2 726	205	187	89	18	16	268	38	38	253	4	4	129	21	15
25	Gävleborgs län	3 951	269	265	272	18	18	468	102	98	—	—	—	206	3	3
26	Västernorrlands l.	9 646	653	609	197	5	4	1109	357	315	1	—	—	135	2	2
27	Jämtlands län	1 160	201	185	60	7	7	271	163	147	1	—	—	21	6	6
28	Västerbottens län	1 963	204	197	78	—	—	162	96	89	1	1	1	9	—	—
29	Norrbottens län	5 574	771	762	156	—	—	528	452	444	575	50	50	65	—	—
	Kvinnl. avdeln.	**18 955**	**12888**	**7 893**	**575**	**1047**	**298**	—	—	—	—	—	—	**107**	**16**	**15**
1	Stockholms stad	4 671	3 364	2 117	22	—	—	—	—	—	—	—	—	82	16	15
2	Stockholms län	510	619	187	16	47	5	—	—	—	—	—	—	1	—	—
3	Uppsala län	508	355	164	18	39	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	421	412	236	25	57	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	577	490	281	44	68	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping	127	115	54	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	458	293	142	13	46	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	135	127	69	15	30	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	397	278	208	11	24	3	—	—	—	—	—	—	1	—	—
10	Gotlands län	130	123	55	9	39	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	494	487	286	17	81	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	476	447	264	69	92	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöh. l.: Malmö	2 178	1 036	743	32	5	2	—	—	—	—	—	—	17	—	—
14	Hälsingborg	446	233	156	16	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt	546	434	206	49	129	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	259	119	85	4	13	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs stad	2 107	1 026	806	54	2	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—
18	Göteb. o. Boh. län	333	241	125	5	23	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län	169	134	70	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	353	369	178	21	85	18	—	—	—	—	—	—	4	—	—
21	Värmlands län	329	316	178	30	43	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	1 109	491	255	28	66	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	458	376	243	22	82	22	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	332	245	171	7	12	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	361	155	115	14	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands l.	377	164	121	8	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	184	135	131	16	15	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	323	212	169	9	14	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	187	92	78	1	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jord- och stenindustri			Trävaruindustri			Pappers- och grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- och beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	
6 634	**143**	**142**	**8793**	**369**	**354**	**1441**	**19**	**17**	**1710**	**23**	**21**	**963**	**23**	**21**	**3 432**	**62**	**56**	**749**	**1**	**1**	
79	—	—	330	26	21	174	4	3	304	2	2	159	4	4	289	9	5	47	—	—	1
74	13	12	161	17	17	61	3	3	50	7	7	4	1	1	29	—	—	7	—	—	2
89	—	—	268	4	4	11	—	—	36	—	—	13	—	—	133	2	2	1	—	—	3
1	—	—	157	107	107	1	—	—	12	1	1	15	6	6	20	8	8	1	—	—	4
32	—	—	287	11	9	10	—	—	35	—	—	10	—	—	27	—	—	—	—	—	5
34	—	—	53	4	4	43	2	2	28	—	—	75	—	—	55	1	1	4	—	—	6
31	—	—	340	43	43	10	—	—	24	—	—	34	4	4	187	—	—	144	—	—	7
127	1	1	128	18	15	16	—	—	4	1	1	2	—	—	39	9	9	—	—	—	8
146	2	2	300	14	14	9	—	—	62	—	—	13	—	—	12	1	1	16	—	—	9
63	—	—	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
1 109	13	13	57	1	1	4	—	—	41	—	—	6	—	—	23	—	—	2	—	—	11
119	10	10	102	3	2	2	—	—	41	1	1	7	—	—	23	1	—	—	—	—	12
53	—	—	125	3	2	32	2	1	140	1	—	128	1	—	198	4	4	105	—	—	13
7	—	—	34	—	—	11	—	—	47	2	2	15	—	—	134	—	—	3	—	—	14
580	41	41	75	5	4	12	—	—	203	1	1	24	—	—	212	1	1	28	1	1	15
254	—	—	53	2	2	5	2	2	31	—	—	28	—	—	112	1	1	—	—	—	16
57	—	—	522	8	7	122	4	4	193	—	—	118	3	3	196	1	1	51	—	—	17
3 272	44	44	89	2	2	9	—	—	89	—	—	108	2	1	72	15	15	80	—	—	18
87	—	—	70	—	—	25	2	2	31	5	5	68	—	—	42	2	2	107	—	—	19
38	14	14	87	8	8	4	—	—	32	1	—	13	—	—	27	—	—	144	—	—	20
147	1	1	438	7	7	54	—	—	47	—	—	57	2	2	54	1	1	—	—	—	21
46	1	1	104	12	12	73	—	—	37	—	—	21	—	—	1 407	1	1	4	—	—	22
16	—	—	44	1	—	2	—	—	16	—	—	4	—	—	9	2	2	—	—	—	23
21	—	—	279	14	14	27	—	—	16	—	—	1	—	—	3	—	—	—	—	—	24
42	—	—	643	10	10	49	—	—	63	—	—	28	—	—	28	1	1	1	—	—	25
91	2	2	2450	1	1	581	—	—	76	—	—	7	—	—	59	—	—	4	—	—	26
10	1	1	92	3	3	64	—	—	15	1	1	2	—	—	5	—	—	—	—	—	27
6	—	—	473	11	11	21	—	—	7	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	28
3	—	—	1027	34	34	9	—	—	28	—	—	2	—	—	32	2	1	—	—	—	29
18	—	—	**26**	**10**	**10**	**141**	**111**	**99**	**384**	**112**	**75**	**1 447**	**220**	**163**	**1 432**	**31**	**28**	**57**	**22**	**19**	
1	—	—	2	—	—	69	28	24	109	36	28	330	90	73	55	9	9	19	15	13	1
—	—	—	1	—	—	1	—	—	8	—	—	21	1	—	4	—	—	2	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	92	—	—	95	—	—	—	—	—	3
—	—	—	18	9	9	6	6	4	4	—	—	24	13	13	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	1	—	7	11	6	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	18	1	1	17	—	—	4	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2	—	21	—	—	99	—	—	3	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	1	—	—	5	2	2	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	3	13	2	2	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	13	3	2	—	—	—	—	—	—	11
1	—	—	—	—	—	1	—	—	5	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
8	—	—	2	—	—	32	51	51	69	9	7	411	38	30	226	8	7	19	6	6	13
—	—	—	—	—	—	—	7	7	10	2	—	29	3	2	98	6	6	—	—	—	14
6	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	—	50	4	3	74	5	3	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	1	4	4	—	1	—	3	—	—	70	—	—	—	—	—	16
2	—	—	3	1	1	25	10	9	104	24	23	267	26	20	46	—	—	9	1	—	17
—	—	—	—	—	—	2	—	—	10	3	1	32	17	1	8	1	1	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	1	1	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	1	5	—	—	1	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	3	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	2	—	—	7	11	5	23	2	2	632	—	—	1	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	4	3	2	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	1	51	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	2	2	2	2	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manl. avdeln. . .	**12 697**	**957**	**949**	**469**	**44**	**44**	**6 849**	**1325**	**1305**	**858**	**153**	**129**	**3 243**	**140**	**127**
1	Stockholms stad .	3 095	23	18	107	1	1	662	153	150	347	95	77	1 199	38	32
2	Stockholms län .	536	55	55	17	1	1	68	1	1	10	—	—	81	—	—
3	Uppsala län . . .	259	17	17	5	—	—	17	—	—	17	—	—	32	3	2
4	Södermanlands län	42	10	10	2	—	—	110	64	64	5	1	1	23	—	—
5	Östergötlands län	325	24	24	5	—	—	13	—	—	5	—	—	34	—	—
6	Norrköping . . .	433	1	—	16	—	—	113	15	15	8	—	—	78	4	4
7	Jönköpings län .	128	14	14	21	—	—	10	—	—	14	—	—	26	—	—
8	Kronobergs län .	151	6	6	8	1	1	2	—	—	3	—	—	4	—	—
9	Kalmar län . . .	178	10	10	7	—	—	565	59	59	14	—	—	26	—	—
10	Gotlands län . .	36	1	1	6	—	—	89	6	5	1	—	—	4	—	—
11	Blekinge län . .	76	7	7	7	—	—	529	59	57	7	1	1	35	—	—
12	Kristianstads län	148	9	8	3	—	—	30	7	7	4	—	—	29	4	4
13	Malmöh. l.: Malmö	1 180	28	27	53	—	—	277	71	65	70	12	11	243	13	7
14	Hälsingborg . .	235	11	11	6	—	—	731	142	142	9	—	—	78	1	1
15	Länet i övrigt .	306	40	40	45	3	3	258	61	61	9	1	—	108	1	1
16	Hallands län . .	221	44	44	4	8	8	90	22	22	5	—	—	42	—	—
17	Göteborgs stad .	912	70	70	31	25	25	2 352	497	491	215	36	32	736	70	70
18	Göteb. o. Boh. län	458	34	34	7	—	—	233	45	43	9	1	1	48	—	—
19	Älvsborgs län . .	246	49	49	7	—	—	26	—	—	6	—	—	37	—	—
20	Skaraborgs län .	92	14	14	5	—	—	17	1	1	12	2	2	40	—	—
21	Värmlands län .	866	186	186	18	—	—	24	4	4	14	3	3	57	1	1
22	Örebro län . . .	215	21	21	12	—	—	22	—	—	13	—	—	55	3	3
23	Västmanlands län	72	2	2	6	—	—	12	—	—	1	—	—	10	1	1
24	Kopparbergs län .	153	32	32	7	—	—	5	—	—	7	—	—	15	—	—
25	Gävleborgs län .	342	22	22	19	—	—	205	54	54	14	—	—	58	—	—
26	Västernorrlands l.	1 309	179	179	27	—	—	328	61	61	19	—	—	74	—	—
27	Jämtlands län . .	124	1	1	1	1	1	1	—	—	4	—	—	21	—	—
28	Västerbottens län	54	3	3	—	—	—	34	3	3	5	1	1	10	1	1
29	Norrbottens län .	505	44	44	17	4	4	26	—	—	11	—	—	40	—	—
	Kvinnl. avdeln. .	—	—	—	—	—	—	**226**	**58**	**46**	**337**	**101**	**73**	**914**	**217**	**148**
1	Stockholms stad .	—	—	—	—	—	—	107	17	15	140	61	36	330	89	50
2	Stockholms län .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	15	4	—
3	Uppsala län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	3	2
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	12	4	3
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	13	3	3
6	Norrköping . . .	—	—	—	—	—	—	4	2	2	—	—	—	1	—	—
7	Jönköpings län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	4	—	—
8	Kronobergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
9	Kalmar län . . .	—	—	—	—	—	—	14	4	2	1	—	—	7	2	2
10	Gotlands län . .	—	—	—	—	—	—	7	—	—	1	—	—	3	—	—
11	Blekinge län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	14	4	3
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	16	6	6
13	Malmöh. l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	6	—	—	38	14	14	216	46	40
14	Hälsingborg . .	—	—	—	—	—	—	11	2	2	2	2	2	21	11	10
15	Länet i övrigt .	—	—	—	—	—	—	2	1	1	2	—	—	14	2	2
16	Hallands län . .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	3	1	—
17	Göteborgs stad .	—	—	—	—	—	—	59	24	16	102	14	13	170	27	18
18	Göteb. o. Boh. län	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	—	—	10	2	—
19	Älvsborgs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	—
20	Skaraborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	12	—	—
21	Värmlands län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
22	Örebro län . . .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	15	4	3
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2	15	3	3
24	Kopparbergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län .	—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	—	—	2	1	—
26	Västernorrlands l.	—	—	—	—	—	—	6	4	4	14	2	2	5	—	—
27	Jämtlands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	3	2	2
29	Norrbottens län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	6	1	1

Land-transport			Hotell- o. restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Reserv-arbete	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	T. p.	
5 710	**1 443**	**1 246**	**632**	**80**	**26**	**837**	**174**	**169**	**84**	**14**	**12**	**22 274**	**8 564**	**8 557**	**2 374**	**4 218**	
2 001	399	325	323	4	4	365	101	100	49	2	2	884	7 005	7 005	90	216	1
227	31	30	12	—	—	17	4	2	5	2	1	753	65	65	38	105	2
65	18	17	7	—	—	3	—	—	—	—	—	390	34	34	93	433	3
53	16	13	5	1	1	7	—	—	—	—	—	301	70	70	8	54	4
113	32	27	7	—	—	11	1	1	3	—	—	493	51	50	26	95	5
138	19	10	9	—	—	8	—	—	1	—	—	228	2	2	20	16	6
80	5	2	16	1	1	6	—	—	—	—	—	441	12	12	16	198	7
24	5	5	2	1	—	1	—	—	—	—	—	461	21	19	—	129	8
78	16	16	6	—	—	3	—	—	1	—	—	698	28	28	21	103	9
23	1	1	2	—	—	3	—	—	—	—	—	108	23	23	1	18	10
105	36	31	7	1	1	66	—	—	6	—	—	922	12	12	29	198	11
87	8	5	6	2	1	15	—	—	1	—	—	325	18	17	26	148	12
428	125	92	37	1	1	24	3	2	2	1	1	831	10	10	106	48	13
164	18	14	11	1	1	22	—	—	1	—	—	364	1	1	15	14	14
166	36	25	10	1	—	21	3	3	1	—	—	1 077	114	114	15	36	15
47	7	7	3	1	1	8	—	—	—	—	—	230	—	—	15	27	16
671	539	513	101	2	2	122	60	60	6	1	1	1 461	261	261	186	—	17
139	8	6	8	6	6	10	—	—	—	—	—	684	74	73	133	256	18
72	3	2	4	—	—	8	—	—	2	—	—	632	67	67	24	167	19
79	6	5	8	5	4	21	1	—	1	—	—	464	42	42	40	170	20
130	16	16	6	—	—	13	1	1	2	2	1	923	95	95	113	173	21
109	21	19	9	—	—	14	—	—	—	2	2	993	108	108	39	205	22
27	22	18	1	—	—	8	—	—	—	—	—	413	40	40	7	46	23
49	16	8	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1 222	62	60	180	175	24
141	11	11	4	1	1	12	—	—	—	1	1	1 236	46	46	120	164	25
236	15	14	10	1	1	7	—	—	2	3	3	2 573	27	27	351	594	26
37	6	6	12	1	1	13	—	—	—	—	—	353	11	11	73	20	27
25	6	6	2	—	—	1	—	—	1	—	—	912	82	82	157	50	28
196	2	2	3	—	—	27	—	—	—	—	—	1 922	183	183	402	360	29
280	**324**	**209**	**1 955**	**1 405**	**1 052**	**627**	**571**	**348**	**9 417**	**8 635**	**5302**	—	**8**	**8**	**1 012**	—	
139	153	95	705	381	332	275	245	128	2 042	2 217	1292	—	7	7	244	—	1
9	3	3	50	32	16	24	35	15	302	497	148	—	—	—	51	—	2
1	4	3	35	53	30	14	3	1	219	250	123	—	1	1	32	—	3
2	7	5	24	24	20	5	8	7	255	285	153	—	—	—	44	—	4
2	4	3	41	54	38	12	11	8	408	338	198	—	—	—	41	—	5
—	3	1	5	10	4	1	2	—	66	96	46	—	—	—	9	—	6
3	3	2	39	37	19	2	5	3	263	198	108	—	—	—	2	—	7
1	1	1	11	9	7	2	—	—	100	80	51	—	—	—	—	—	8
3	5	5	21	33	26	14	12	12	280	192	153	—	—	—	29	—	9
3	—	—	17	8	5	2	3	2	88	73	44	—	—	—	—	—	10
13	9	5	54	56	42	6	6	5	315	328	205	—	—	—	55	—	11
2	5	4	67	57	38	2	4	2	294	277	172	—	—	—	16	—	12
1	32	18	130	92	68	35	23	12	811	712	488	—	—	—	125	—	13
4	11	5	60	36	27	4	7	5	185	139	87	—	—	—	6	—	14
6	10	3	34	28	19	7	7	4	274	247	138	—	—	—	17	—	15
4	4	4	16	8	3	4	3	3	139	84	65	—	—	—	13	—	16
50	38	25	192	119	85	104	93	76	721	647	519	—	—	—	197	—	17
1	—	—	30	28	20	8	8	7	187	157	87	—	—	—	36	—	18
—	—	—	19	12	5	7	7	5	119	109	59	—	—	—	2	—	19
—	—	—	14	40	20	14	18	9	258	220	130	—	—	—	18	—	20
2	2	2	27	27	18	9	10	3	250	231	133	—	—	—	3	—	21
7	7	3	50	51	33	19	17	6	311	332	189	—	—	—	11	—	22
9	9	9	43	44	37	15	16	14	303	216	153	—	—	—	38	—	23
2	3	3	40	35	26	7	10	6	272	184	131	—	—	—	—	—	24
8	5	5	36	19	16	6	2	—	221	118	87	—	—	—	12	—	25
4	3	2	75	28	21	14	6	5	242	111	80	—	—	—	—	—	26
2	2	2	60	48	48	4	2	2	82	65	64	—	—	—	11	—	27
2	1	1	52	29	23	8	3	3	245	163	134	—	—	—	—	—	28
—	—	—	8	7	6	3	5	5	165	71	65	—	—	—	—	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 december 1935.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb.	80	17 636	14 211	**5 474**	**31·0**	4 856	17 190	1 421	8·3
Bleck- o. plåtslagareförb.	51	2 389	—	**666**	**27·9**	—	2 404	401	16·7
Bokbindareförbundet	36	5 030	3 354	**644**	**12·8**	357	5 592	354	6·3
Bryggeriindustriarb.-förb.	109	6 380	1 464	**473**	**7·4**	161	6 236	506	8·1
Byggnadsträarbetareförb.	216	22 275	—	**9 484**	**42·6**	—	23 127	7 521	32·5
De förenade förbunden	47	6 585	2 272	**993**	**15·1**	306	7 940	579	7·3
Elektriska arbetareförb.	86	5 823	—	**1 174**	**20·2**	—	4 858	387	8·0
Gjutareförbundet	110	6 989	1	**498**	**7·1**	—	7 211	448	6·2
Grov- o. fabriksarb.-förb.	405	47 153	5 942	**17 529**	**37·2**	1 537	47 572	12 406	26·1
Byggnadsind.-arb.	97	14 308	310	**7 660**	**53·5**	170	14 800	6 203	41·9
Byggnadsämnesind.-arb.	146	10 068	248	**4 447**	**44·2**	59	10 147	2 910	28·7
Glasbruksarb.	35	3 422	94	**759**	**22·2**	40	3 756	350	9·3
Sockerfabriksarb.	17	3 850	527	**746**	**19·4**	81	3 678	301	8·2
Tändsticksarb.	6	1 879	701	**404**	**21·5**	77	1 613	346	21·5
Övriga arb.	104	13 626	4 062	**3 513**	**25·8**	1 110	13 578	2 296	16·9
Gruvindustriarbetareförb.	38	5 395	33	**741**	**13·7**	—	5 629	744	13·2
Handelsarbetareförb.	234	26 301	8 974	**2 596**	**9·9**	582	25 849	2 160	8·4
Kommunalarbetareförb.	221	31 333	6 326	**3 024**	**9·7**	707	31 624	2 358	7·5
Litografförbundet	17	2 221	119	**113**	**5·1**	10	2 212	70	3·2
Livsmedelsarbetareförb.	128	22 286	6 592	**4 989**	**22·4**	2 110	21 625	2 883	13·3
Metallindustriarb.-förb.	245	117 381	5 695	**10 867**	**9·3**	320	117 543	9 528	8·1
Järnbruksarbetare	56	26 521	76	**1 473**	**5·6**	7	26 530	1 154	4·3
Verkstadsarbetare	189	90 860	5 619	**9 394**	**10·3**	313	91 013	8 374	9·2
Murareförbundet	75	7 325	—	**2 881**	**39·3**	—	7 350	2 299	31·3
Målareförbundet	147	11 270	—	**4 404**	**39·1**	—	10 968	3 046	27·8
Pappersindustriarb.-förb.	137	29 275	1 324	**3 362**	**11·5**	128	31 540	4 037	12·8
Sadelm.- o. tapetseraref.	38	1 641	265	**470**	**28·6**	79	1 649	42	2·5
Sko- o. läderindustriarb.-f.	46	9 451	3 638	**3 591**	**38·0**	1 211	9 431	961	10·2
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	293	14 169	—	**9 392**	**66·3**	—	13 681	8 713	63·7
Stenindustriarbetareförb.	119	6 956	1	**3 646**	**52·4**	1	7 298	3 054	41·8
Sågverksindustriarb.-förb.	204	19 492	15	**14 423**	**74·0**	15	20 743	8 942	43·1
Textilarbetareförbundet	117	32 419	19 526	**1 732**	**5·3**	963	32 478	1 630	5·0
Tobaksindustriarb.-förb.	10	2 448	1 899	**100**	**4·1**	90	2 481	115	4·6
Transportarbetareförb.	122	15 456	263	**3 034**	**19·6**	34	15 085	2 728	18·1
Träindustriarbetareförb.	188	13 421	201	**2 904**	**21·6**	36	12 847	1 531	11·9
Tunnbinderiarbetareförb.	12	164	—	**27**	**16·5**	—	171	48	28·1
Typografförbundet	104	10 004	528	**756**	**7·6**	80	10 004	717	7·2
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	152	8 399	—	**4 189**	**49·9**	—	9 007	3 160	35·1
Summa	**3 787**	**507 067**	**82 643**	**114 176**	**22·5**	**13 583**	**511 345**	**82 789**	**16·2**
Utom skogs- o. flottn.-arb.	**3 494**	**492 898**	**82 643**	**104 784**	**21·3**	**13 583**	**497 664**	**74 076**	**14·9**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under december månad uppgivits till inalles 366 382, vilket i genomsnitt motsvarar 3·2 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1934	1935											
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	23·7	22·5	20·2	18·5	16·1	12·1	11·2	9·9	10·3	11·0	12·7	[1] 14·9	21·3
Ansökn. per 100 lediga platser .	[1] 531	[1] 485	[1] 477	[1] 414	[1] 321	[1] 303	[1] 284	[1] 277	[1] 255	[1] 244	[1] 284	[1] 434	442
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	3·59	·	·	3·51	·	·	3·71	·	·	3·73	·	·	3·76
Sysselsättn.-index (1926–30 = 100)	98·8	·	·	99·1	·	·	104·2	·	·	104·6	·	·	104·4
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	27·2	28·8	28·8	27·1	26·9	23·4	20·3	18·1	18·8	18·8	18·9	18·2	20·3
Danmark. Arbetslöshet, i % .	30·3	29·5	28·3	22·3	18·3	14·4	12·6	12·6	13·7	14·9	17·3	[1] 21·7	31·7
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	134	133	130	102	88	69	63	63	68	72	81	100	140
Finland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	19	22	23	22	18	13	6	4	5	6	10	15	18
Ansökn. per 100 lediga platser .	434	354	391	331	306	235	206	204	214	212	288	343	362
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	·	96·8	·	·	99·2	·	·	107·2	·	·	101·8	·	·
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	16·0	17·6	17·5	16·4	15·6	15·5	15·4	15·3	14·9	15·0	14·6	14·6	14·2
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 151	2 397	2 358	2 225	2 114	2 114	2 068	2 045	2 022	2 032	1 982	1 983	1 933
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	107·7	105·7	106·0	107·3	108·6	108·7	109·1	109·3	109·8	110·0	110·1	—	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	128	139	142	138	126	125	130	[2] 82	[2] 83	[2] 83	124	129	133
Nederländerna Arbetslöshet, i %	37·4	40·6	40·5	37·0	34·6	34·0	32·9	33·9	34·5	[1] 35·4	35·1	37·0	43·7
Arbetslöshetsindex	33·5	35·7	35·2	32·0	30·2	29·6	28·9	29·4	29·8	30·7	30·7	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	39·7	40·3	40·1	37·5	32·6	29·4	27·0	27·0	26·6	26·8	25·1	—	—
Tyskland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	2 605	2 974	2 764	2 402	2 233	2 019	1 877	1 754	1 706	1 714	1 829	1 984	2 508
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 300	1 621	1 540	1 242	1 096	992	947	889	866	861	938	1 038	1 389
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	14·9	14·4	14·7	15·3	15·9	16·4	16·5	16·6	16·7	16·6	16·5	16·5	15·6
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	308	334	335	315	287	256	238	221	209	205	214	243	285
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	20·1	23·8	23·6	20·1	16·8	14·6	13·7	13·5	14·2	14·6	16·1	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	82	·	·	76	·	·	79	·	·	81	·	·	—
Sysselsättn.-index (1 kv. 1925 = 100)	82	·	·	81	·	·	80	·	·	80	·	·	—
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	405	468	501	493	459	435	410	384	381	377	378	404	433
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	454	527	546	527	492	466	433	416	416	408	419	458	481
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	962	1 012	956	853	803	755	638	638	628	609	—	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	2 739	3 406	3 721	3 121	2 247	1 358	856	752	592	593	977	1 717	2 007
Sysselsättn.-index (1 jan. 1927 = 100)	109·4	111·0	117·4	122·2	124·3	133·9	132·2	126·9	128·1	127·8	128·9	131·3	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	7 854	7 604	7 008	6 451	5 975	3 266	1 812	2 077	1 595	1 819	[1] 2334	[1] 6 347	8 130
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	19·7	22·4	22·8	21·9	20·4	18·0	15·6	13·2	[1] 11·8	[1] 11·1	11·5	—	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	19·0	21·0	20·8	19·4	17·6	16·0	14·3	13·6	13·3	12·9	12·8	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	752	818	833	805	735	666	606	567	558	573	[1] 601	[1] 679	597
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	22	22	22	21	21	20	19	19	19	17	16	16	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	381	380	375	348	321	380	339	372	342	359	314	329	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	17	21	22	19	15	12	11	11	9	9	9	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	16	27	30	27	16	13	11	11	12	13	11	12	—
Bulgarien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	39	36	40	45	40	37	36	34	30	30	35	43	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	18·0	18·0	18·2	16·7	17·0	15·9	15·4	15·1	14·2	13·0	13·3	13·3	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	94·4	94·6	96·4	93·4	95·2	97·6	99·5	101·1	102·7	106·1	107·7	104·6	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	78·0	78·7	81·2	82·4	82·4	81·1	79·6	79·5	81·8	83·5	85·3	—	—
Arbetslöshet, i %	21·2	21·0	20·0	19·4	18·7	18·3	18·5	19·4	18·4	[1] 17·9	[1] 17·3	[1] 16·7	16·9
Australien. Arbetslöshet, i % .	18·8	·	·	18·6	·	·	17·8	·	·	15·9	·	·	—
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	44	44	43	44	45	47	49	50	51	51	51	49	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ofullständiga siffror.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under januari månad 1936. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt som tidigare varit fallet.

Under januari ha åtskilliga varuslag varit underkastade prisförskjutningar i uppåt- eller nedåtgående riktning, men de ha dock i stort sett motvägt varandra.

Sammanfattning av livsmedelspriserna förändringar juli 1914—januari 1936 och 1931—januari 1936. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln till och med januari 1936 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av *vägda* indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1935 1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1936 jan.
juli 1914 . .	100	154	150	140	131	127	123	124	130	127	128	132	133	133
år 1931 . .	·	·	·	·	100	97	93	94	99	96	97	100	101	101

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under januari varit oförändrad. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1936, 158 med juli 1914 som utgångspunkt och 99 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 51).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709). Indexserien med rörlig basperiod anger prisnivån under varje vecka i förhållande till prisnivån under närmast föregående vecka, medan serien med fast basperiod hela tiden utgår från prisnivån i september 1931. De senaste veckorna visa följande indextal:

	november 1935			december 1935				januari 1936			febr.
	23	30	7	14	21	28	4	11	18	25	1
Rörlig basperiod: (föreg. vecka = 100)	99·96	99·99	100·13	100·03	100·07	100·02	100·01	100·02	99·99	99·98	99·93
Fast basperiod: (sept. 1931 = 100)	100·8	100·8	100·9	100·9	101·0	101·0	101·0	101·1	101·0	101·0	101·0

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1935	Jan. 1935	Nov. 1935	Dec. 1935	Jan.[1] 1936	Höjn. el. sänkn. i % jan. 1914—jan. 1936	Höjn. el. sänkn. i % jan. 1935—jan. 1936
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8
separerad	»	6	23	7	7	7	7	7	+ 16 7	0·0
Smör: borda- (mejeri-)	kg	236	729	268	277	260	260	259	+ 8·4	— 6·5
mat- (lands-)	»	213	727	253	258	251	252	251	+ 16·7	— 2·7
Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	177	172	188	191	192	+ 17·1	+ 11·6
halvfet, » »	»	121	500	129	127	137	140	141	+ 16·5	+ 11·0
Margarin, växt-, ej smörblandat	»	135	433	130	146	131	131	130	— 5·8	— 11·0
Ägg, svenska, färska	tjog	159	681	184	185	264	246	219	+ 4·3	+ 18·4
Potatis: gammal	5 l	28	71	43	38	44	44	44	+ 63·0	+ 15·8
»	hl	·	1271	640	565	667	671	681	·	+ 20·5
färsk, svensk	5 l	46	102	92	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	kg	31	78	48	49	42	42	42	+ 40·0	— 14·3
Bruna bönor, holländska	»	48	214	62	59	67	67	66	+ 43·5	+ 11·9
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	38	36	38	38	38	+ 22·6	+ 5·6
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	24	24	24	24	24	+ 14·3	0·0
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	33	32	33	33	33	+ 26·9	+ 3·1
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	35	35	36	36	37	+ 2·8	+ 5·7
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	40	40	40	41	41	+ 2·5	+ 2·5
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	96	59	59	60	60	59	+ 43·9	0·0
hårt knäckebröd	»	·	·	82	82	82	82	82	·	0·0
söttimpa eller siktbröd	»	88	96	58	58	58	58	58	+ 52·6	0·0
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	45	45	45	45	45	+ 45·2	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	132	133	132	132	132	+ 76·0	— 0·8
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	116	72	71	73	73	73	+ 65·9	+ 2·8
billigaste sort » » mjölk	»	60	167	85	84	86	86	86	+ 43·3	+ 2·4
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	97	97	99	98	98	·	+ 1·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	179	164	193	191	192	+ 58·7	+ 17·1
soppkött	»	100	490	143	130	156	155	157	+ 57·0	+ 20·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	217	207	223	224	231	+ 75·0	+ 11·6
spädkalv	»	72	312	129	122	137	142	144	+ 97·3	+ 18·0
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	205	190	203	203	207	+ 58·0	+ 8·9
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	172	153	190	188	189	·	+ 23·5
Flask: färskt (sidflask)	»	133	605	177	151	203	196	197	+ 49·2	+ 30·5
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	182	156	206	201	202	+ 45·3	+ 29·5
» amerikanskt (ryggfläsk)	»	·	·	170	[2]161	193	195	196	·	+ 21·7
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	110	111	116	114	117	+ 50·0	+ 5·4
gädda	»	108	333	153	156	161	161	166	+ 44·3	+ 6·4
sill	»	34	110	62	59	64	64	59	+ 68·6	0·0
strömming	»	38	114	57	55	60	56	58	+ 41·5	+ 5·5
torsk	»	55	160	89	89	90	89	90	+ 55·2	+ 1·1
rödspotta (spätta)	»	79	244	145	146	150	148	153	+ 86·6	+ 4·8
kolja	»	·	·	116	118	117	116	123	·	+ 4·2
Salt sill, prima islands-	»	45	148	62	48	87	87	88	+ 95·6	+ 83·3
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	66	61	73	74	74	+ 29·8	+ 21·3
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	291	302	287	287	283	·	— 6·3
Socker, bit-	»	67	133	46	46	46	46	46	— 28·1	0·0
Salt, matsalt	»	·	32	15	16	15	15	15	·	— 6·3
Äpplen, ät-	»	·	·	101	102	82	97	99	·	— 2·9
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	115	87	125	107	94	·	+ 8·0
Bananer, prima	kg	·	·	160	154	139	139	139	·	— 9·7
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	101	103	100	92	87	·	— 15·5
Vitkål, svensk	»	·	·	24	20	23	23	25	·	+ 25·0
Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	15	16	15	15	15	+ 150·0	— 6·3
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	35	35	35	35	35	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	20	21	20	20	20	0·0	— 4·8
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	945	925	955	960	965	+ 32·2	+ 4·3
barr-, » »	»	575	1895	730	720	735	740	740	+ 27·6	+ 2·8
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	·	614	618	611	610	602	+ 52·8	— 2·6
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	·	291	290	289	290	290	+ 27·2	0·0
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	452	454	450	452	452	·	— 0·4
c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	·	·	436	439	435	438	438	·	— 0·2

[1] Preliminära siffror. — [2] Uppgifterna avse sidfläsk.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i föregående häfte av denna tidskrift meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna i Sverige lämnas i nedanstående tabeller en sammanställning av motsvarande indextal från vissa främmande länder.

Tab. 1. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel — inkl. dryckesvaror och tobak — bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Juli 1914 = 100	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1929	148	200	161	184	187	178	156	175	147	159	—	195	154	196	185	197	211	179
» 1930	138	205	159	180	176	178	151	174	144	153	—	195	142	200	179	179	200	176
» 1931	127	206	153	173	173	176	137	173	140	143	—	189	125	203	169	157	177	173
» 1932	124	206	146	168	172	177	138	172	138	144	—	188	122	205	168	163	152	179
» 1933	120	202	138	162	187	175	136	172	135	142	—	187	128	209	171	175	173	182
» 1934	123	201	136	166	191	174	137	168	135	144	—	188	134	210	178	191	199	183
dec./jan. 1935	124	201	137	168	189	174	139	166	134	144	—	188	139	216	176	192	199	183
mars/apr. »	126	198	137	167	178	174	140	166	134	144	—	189	143	216	175	192	199	183
juni/juli »	129	198	137	167	178	174	143	166	134	143	—	188	147	216	174	192	214	183
sept./okt. »	131	198	138	167	179	173	145	166	135	145	—	189	145	216	174	193	214	181
dec./jan. 1936	132	198	138	168	179	173	147	166	135	145	—	189	·	·	·	·	·	·

Tab. 2. Levnadskostnader. Internationell översikt.

1914 (eller annat förkrigsår) = 100		Sverige	Norge	Danmark	Finland	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Nya Zeeland
juni/juli	1929	169	164	173	1192	161	153	556	867	169	161	544	170	156	132	160
»	1930	164	161	165	1189	155	148	572	866	162	158	531	167	156	129	158
»	1931	158	151	154	1003	147	138	589	789	153	150	488	150	137	123	145
»	1932	156	149	154	985	143	121	535	708	141	138	465	136	125	118	·
»	1933	153	147	160	967	138	119	516	697	137	131	447	128	120	115	126
»	1934	155	148	166	948	141	122	522	653	140	129	419	136	122	116	129
dec./jan.	1935	155	149	169	986	143	122	504	653	139	129	424	139	123	116	130
jan./febr.	»	·	148	·	978	142	122	·	642	·	128	421	·	123	116	130
febr./mars	»	·	149	·	969	141	123	·	632	·	127	423	·	123	116	132
mars/april	»	155	149	170	964	139	122	494	621	137	127	423	141	124	116	132
april/maj	»	·	149	·	963	139	122	·	629	·	127	425	·	123	116	132
maj/juni	»	·	150	·	956	140	123	·	638	·	126	426	·	123	116	133
juni/juli	»	156	150	173	965	143	123	490	649	136	127	430	140	123	116	133
juli/aug.	»	·	151	·	978	143	124	·	654	·	128	430	·	123	116	133
aug./sept.	»	·	152	·	994	143	125	·	662	·	128	433	·	124	115	133
sept./okt.	»	157	152	172	992	145	123	469	670	136	129	434	·	124	115	134
okt./nov.	»	·	153	·	1004	147	123	·	684	·	129	·	·	126	115	136
nov./dec.	»	·	153	·	1003	147	123	·	689	·	130	·	·	126	115	136
dec./jan.	1936	158	153	173	996	147	123	478	684	·	130	·	·	127	·	135

Litteraturöversikt.

(Januari 1936.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

DECHESNE, L. Les caractères de la crise actuelle. Revue du travail 1935, nr 11.

HUHLE, F. Statistische Vorausberechnungen wirtschaftlicher Erscheinungen. Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1935, nr 4.

LAVERGNE, B. La rénovation des sciences sociales et de l'ordre économique par l'idée de consommateur. *Revue des études coopératives* 4 kv. 1935.

SCHÖNHEYDER, K. Den internasjonale valutasituasjon og stabiliseringsplanene. Statsökonomisk tidsskrift 1936, nr 1.

Une nouvelle critique du corporatisme. Revue du travail 1935, nr 11.

Sverige.

BONOW, M. Jordbrukspolitikens aktuella problem. Tiden 1936, nr 1.

B[RUNIU]s, A. De privatanställdas samhällsproblem. Industria 1936, nr 2.

— Ur jättefågelns ägg kröp tvångskartellen. [»Mammututredningen.»] Industria 1936, nr 1.

LANDSORGANISATIONEN. Yttrande över det av kommittén angående privatanställda utarbetade lagförslaget. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 2.

LINDAHL, E. Der Übergang zur Papierwährung in Schweden 1931. Weltwirtschaftliches Archiv B. 43, s. 82.

Mammututredningen. Sunt förnuft 1936, nr 1.

Amerikas förenta stater.

ANDERSEN, HANS P. Den amerikanske Arbejderbevægelse og Roosevelts Sociallovgivning. Socialt Tidsskrift 1935, nr 11/12.

DONALDSON, J. Die Devalvation in den Vereinigten Staaten. Weltwirtschaftliches Archiv B. 43, s. 290.

LARSSON, GÖSTA. Kan fascismen erövra Amerika? Fackföreningsrörelsen 1936, nr 3.

RIED, F. T. Die Entwicklung der Wirtschafts- und Sozialreform in U. S. A. Soziale Praxis 1936, nr 3.

National conference on labor legislation, Asheville, N. C., October 4—5, 1935. Monthly labor review nov. 1935.

Belgien.

Une étude sur la classe moyenne devant la crise en Belgique. Revue du travail 1935, nr 11.

Danmark.

BJERKE, K. Industri og Landbrug. Nationalökonomisk Tidsskrift 1935, nr 6.

KAMPP, R. Aarskiftet 1935/36 som et Landbrugets Vendepunkt. Andelsbladet 1936, nr 4.

WARMING, J. Industri eller Landbrug. (Jämte repliker.) Andelsbladet 1936, nr 2.

En dansk Femaarsplan. Arbejdsgiveren 1936, nr 1.

Italien.

Krigshushållningen i Italien. Sv. export 1936, nr 2.

Norge.

TORSVIK, H. Norsk sociallagstiftning. Industria 1936, nr 1.

Soc. rådsrepublikernas union.

KYRENIUS, P. Situationen i Ryssland. Industritidningen 1935, nr 12.

LORWIN, L. L., & ABRAMSON, A. The present phase of economic and social development in the U. S. S. R. International labour review jan. 1936.

SCHWARZ, S. Stachanovrörelsen — kommunistisk rationaliseringspolitik. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 1—2.

Stachanovmyten avslöjas [arbetets produktivitet i Ryssland]. Industria 1936, nr 2.

Stachanov-systemet i Sovjet-Unionen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 1.

Storbritannien.

HALL, N. F. Gründe und Folgen der Abwertung des englischen Pfundes. Weltwirtschaftliches Archiv B. 43, s. 1.

Tyskland.

BOHNSTEDT, W. Die neuen Formkräfte in der Sozialpolitik. Soziale Praxis 1936, nr 1.

PRELLER, L. Die neue Betriebsordnung. Soziale Praxis 1936, nr 4.

SCHICKENBERG, W. Die Familienunterstützungsverordnung für Wehr- und Arbeitsdienst. Soziale Praxis 1936, nr 4.

L'organisation économique et sociale en Allemagne. *Revue du travail* 1935, nr 11.

Le nouvel esprit dans la direction des sociétés anonymes en Allemagne. Revue du travail 1935, nr 11.

Arbetarskydd.

BAJE. Die DK-Kartei als Hilfsmittel der Unfallverhütung. Reichsarbeitsblatt 1935, nr 32.

FRANZ, R. Sicherungen gegen den Holzrückschlag bei Kreissägen mit selbsttätigem Vorschub und bei solchen mit mehreren Sägeblättern. Reichsarbeitsblatt 1935, nr 32.

GERBIS, H. Massenvergiftung durch Bleifarben im Spritzverfahren (mangelhafter Signierungszwang). Zentralblatt für Gewerbehygiene 1935, nr 8/9.

HARTMANN. Die Verhütung von Silikoseerkrankungen in der Porzellanindustrie. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1935, nr 8/9.

NYLÉN, O. Olycksfall vid lantbruksmaskiner. Arbetarskyddet 1935, nr 10.

P[ELO]W, E. Maskinkonstruktören och olycksfallsskyddet. Arbetarskyddet 1935, nr 12.

POST, E. v. Rum för blandning av cellulosalacker o. d. Ventilation och avledning av statisk elektricitet. Brandskydd 1935, nr 11.

SAHM. Endabstellung bei Bremsaufzügen in kleinen Getreidemühlen. Zeitschrift des bayerischen Revisions-Vereins 1935, nr 20.

TEISSL, L. Konstrukteur und Unfallverhütung. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1935, nr 5.

Effect of the frequency of meals upon efficiency. Monthly labor review nov. 1935.

Sverige.

Radion och sjöolyckorna. Sjömannen 1935, nr 12.

Norge.

Den nye lov om arbeidervern. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 1.

Storbritannien.

Physique of industrial workers in Great Britain. Monthly labor review nov. 1935.

Tjeckoslovakien.

ELMBERG, M. O. Arbetarskyddet vid Bata skoindustrier. Arbetarskyddet 1935, nr 12.

Tyskland.

KÖTZING, K. Ein neues Händereinigungsverfahren für Arbeiter in Betrieben der Herstellung und Verwendung von Farben. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 2.

MARTENS, H. A. Die Personal-Unfallverhütung im Verkehrs- und Baumuseum und in der Lehrmittel-Sammlung für Unfallverhütung. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 2.

SCHMIDTMANN, M. Blutbefunde bei Arbeitern in bestimmten Gewerbebetrieben. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 2.

STRUVE, K. Verbesserung der Arbeitsweise in der Fischindustrie. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 2.

WIETFELDT, W. Die Lüftung in offenen Verkaufsstellen. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 2.

Arbetslön och arbetstid.

SIMONSSON, N. Arbetstidsproblemet inom industrien. Tidevarvet 1936, nr 2.

Införandet av tidsstudier. Verkstäderna 1936, nr 1.

Sverige.

G[ABRIELSSON], G. V. Övertidsersättningen. Postmannen 1936, nr 2.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE. Arbetstiden i jordbruket. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1936, nr 3.

SVENSKA LANTARBETAREFÖRBUNDET. Lagförslaget om arbetstid för jordbruk och trädgårdsskötsel. (Yttrande.) Lantarbetaren 1936, nr 5.

SVENSKA LANTARBETSGIVARNES CENTRALFÖRENING. Lantarbetstiden. (Yttrande.) Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1936, nr 1.

Arbetsperioder och kontantinkomster i skogsbygden. Skogen 1936, nr 2.

Arbetstid och bemanning. Sjömannen 1935, nr 12.

Jordbruk och kommunalarbetarlön. Sunt förnuft 1936, nr 1.

Regeringsproposition om 40-timmarsvecka — i princip! Sunt förnuft 1936, nr 1.

Svenske tjenestemannsforhold. Statstjenestemannen 1936, nr 1.

Danmark.

Forbud mod Overarbejde. Arbejdsgiveren 1936, nr 2.

Tyskland.

HAUFFE, R. Neue Formen der Lohngestaltung in der Zigarrenherstellung. Soziale Praxis 1936, nr 3.

Erhebungen über das Lohnniveau in deutschen Industrien. Soziale Praxis 1936, nr 3.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

Sverige.

HELIN, M. Kommunerna och arbetslöshetsproblemet. Vår stad 1936, nr 1.

JACOBI, A. Den nya arbetsförmedlingslagens första år. Sveriges landstings tidskrift 1935, nr 6.

JERNEMAN, T. Tillströmningen till de intellektuella yrkena. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 3—4.

KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande angående 1933 års skogsindustrisakkunnigas betänkande. Kommersiella meddelanden 1936, nr 1.

LANDSORGANISATIONEN. Fackföreningspolitik och arbetslöshet. Yttrande över arbetslöshetsutredningens betänkande. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 1.

STOCKHOLM, P. Svensk Arbejdslöshedsforsikrings Administration. Socialt Tidsskrift 1935, nr 11/12.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Betänkande angående tillströmningen till de intellektuella yrkena. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1935, nr 12.

SVENSKA INDUSTRITJÄNSTEMANNAFÖRBUNDET. Tillströmningen till de intellektuella yrkena. (Yttrande.) Industritjänstemannen 1936, nr 1.
SVENSKA MÅLAREFÖRBUNDET. Arbetslöshetsförsäkringens förbättrande. Vårt förbund gör framställning till regeringen. Målarnas facktidning 1936, nr 1.
SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND. Tillströmningen till de intellektuella yrkena. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1935, nr 6.
— Åtgärder mot arbetslöshet. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1935, nr 6.
Arbetslöshetsnedgången visar minskat tempo. Industria 1936, nr 1.
Här kämpar far och mor en bitter kamp för sina små. A. K. farlig fiende till demokratien. Morgonbris 1936, nr 1/2.
Kommunal understödsverksamhet utan statsbidrag. Sunt förnuft 1936, nr 1.
Det statliga företagsfrämjandets epilog. Sunt förnuft 1936, nr 1.

Amerikas förenta stater.

NATHAN, R. R. Estimates of unemployment in the United States, 1929—1935. International labour review jan. 1936.
Decentralization trends in factory employment. Monthly labor review nov. 1935.
Unemployment in the United States. The Ministry of labour gazette 1936, nr 1.

Danmark.

ENGHOLM, O. Om Arbejdslöshed. Tidsskrift for Industri 1936, nr 2.
VEDEL-PETERSEN, K. Den offentlige Arbejdsanvisning. Socialt Tidsskrift 1935, nr 11/12.
WARMING, J. Landmændenes lyse Syn. Andelsbladet 1936, nr 4.
Landbrugets Behov for Arbejdskraft. Statistiske Efterretninger 1936, nr 2.
De langvarigt arbejdslöse. Arbejdsgiveren 1936, nr 1.

Finland.

BERGBOM, HELNY. Gifta kvinnor i industriarbete. Social tidskrift 1935, nr 12.

Schweiz.

Berufswünsche in der Schweiz. Soziale Praxis 1936, nr 2.

Storbritannien.

The unemployment insurance (agriculture) bill, 1935. The Ministry of labour gazette 1936, nr 1.

Tyskland.

Universal compulsory state labor service in Germany. Monthly labor review nov. 1935.

Befolkningsfrågan.

Sverige.

KUYLENSTIERNA, C. W. U. Befolkningskommissionen och familjebeskattningen. Hertha 1936, nr 1.
Befolkningskommissionens förslag till skattereform. Sunt förnuft 1936, nr 1.
Den extra folkräkningen. Sunt förnuft 1936, nr 1.

Soc. rådsrepublikernas union.

LINDQVIST, E. Om sexuologiska förhållanden i Sovjetunionen. Sv. läkartidningen 1936, nr 3.

Tyskland.

GLEITZE, B. Die Ergebnisse der neuen Familienstatistik. Soziale Praxis 1936, nr 2.

Bostadsförhållanden.

HENNINGER, W. Statistische Schlussfolgerungen aus den Verhandlungen der internationalen Wohnungskongresse in London und Prag 1935. Deutsches statistisches Zentralblatt 1935, nr 8.

Sverige.

BERGSTRÖM, N. Utsikterna för bostadsproduktionen i Stockholm. Byggnadsvärlden 1936, nr 1.
H. S. B. [Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsförening.] En betänklig lånetransaktion, avsedd att uppsuga småfolkets besparingar. Sunt förnuft 1936, nr 1.
KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande angående förslag till lag om sparföreningar m. m. Kommersiella meddelanden 1936, nr 1.
KOOPERATIVA FÖRBUNDET. Förslaget om sparföreningar. (Yttrande.) Kooperatören 1936, nr 1.
MYRDAL, ALVA. Bostäder och barn. Socialt arbeid 1936, nr 1.
MYRDAL, G. Familjesynpunkten på bostaden. (Föredrag.) Hus och härd 1936, nr 1.
NYSTRÖM, B. Bostadsproduktionen och konjunkturerna. Skandinaviska kreditaktiebolagets kvartalsskrift 1936, nr 1.
SANDBERG, H. Den döende propagandalögnen. Öppet svar [angående bostadshyror]. Sveriges fastighetsägaretidning 1936, nr 2.
STERNER, R. Vår låga bostadsstandard. Hus och härd 1936, nr 2.
Bostadsproduktionssakkunnigas förslag om sparföreningar. Gjallarhornet 1936, nr 1.
Hälsovårdsnämnden i Karlshamn föreslår allmän bostadsinventering. Hygienisk revy 1936, nr 1.
Västerås hälsovårdsnämnd yttrar sig om bostadsproblemet. Hygienisk revy 1936, nr 1.
Ytterligare kritik av förslaget om sparföreningar. Assurans 1936, nr 2.

Danmark.

Specialundersögelse vedrörende de köbenhavnske Beboelseslejligheder og Forretningslokaler, der har modtaget Bygningsattest i 1934. Statistisk Maanedsskrift 1935, nr 8.

Tyskland.

KORD-RUWISCH, W. Vor der Neuordnung des Bausparwesens. Der deutsche Volkswirt 24 jan. 1936.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

LOVÉN, N. Fattigvård och socialförsäkring. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1936, nr 1.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Ändringar i hemortsrättsbestämmelserna. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 1.

SVENSKA LANDSTINGSFÖRBUNDET. Förebyggande mödra- och barnavård. (Yttrande.) Sveriges landstings tidskrift, 1935, nr 6.

— Skyddshemssakkunnigas betänkande. (Yttrande.) Sveriges landstings tidskrift 1935, nr 6.

— Yttrande över organisationssakkunnigas betänkande. Sveriges landstings tidskrift 1935, nr 4.

SVENSKA STADSFÖRBUNDET. Den samhälleliga hjälpverksamhetens organisation. (Yttrande.) Sv. stadsförbundets tidskrift 1935, nr 4.

WÅGLAND, STINA. Fantastiska barnaöden i fjällsocknarna. Morgonbris 1936, nr 1/2.

Förhandlingarna angående organisationssakkunnigas betänkande vid svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundets möte i Stockholm den 31 maj 1935. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 4.

Socialstyrelsens yttrande över medicinalstyrelsens utlåtande och förslag angående förebyggande mödra- och barnavård. Sv. sjukkassetidning 1936, nr 1.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundets yttrande över organisationssakkunnigas betänkande. Tidskrift för fattigvård 1935, nr 4.

Finland.

Förslag till lagstiftning angående grunderna för ersättning av lämnad fattigvård. Finsk kommunaltidskrift 1935, nr 9.

Föreningsväsen.

Sverige.

R[YDBERG], H. Tjänstemän och arbetare. Industritjänstemannen 1936, nr 1.

Ett uttalande i industriförbundsfrågan. Byggnadsträarbetaren 1936, nr 1.

Amerikas förenta stater.

SCHLEEF, CAROLINE. Amerikanska landsorganisationens kongress. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 1.

Action of American federation of labor convention on internal policies. Monthly labor review nov. 1935.

Norge.

Medlemmers rettigheter ved overflytning fra et forbund til et annet. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 1.

Soc. rådsrepublikernas union.

SCHWARZ, S. Stalin och fackföreningsledarna. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 3.

Fagorganisasjonen i Sovjet-Unionen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 1.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

NYLÉN, E. Något om tuberkulosdödlighetens sociala och ekonomiska betydelse. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1935, nr 4.

PISCATOR, A. Lika vårdavgifter å allmän sal. Sveriges landstings tidskrift 1935, nr 6.

SVENSKA LANDSTINGSFÖRBUNDET. Medicinalstyrelsens förslag angående statsunderstödd dispensärverksamhet. (Yttrande.) Sveriges landstings tidskrift 1935, nr 6.

SVENSKA SANATORIELÄKARFÖRENINGEN. Skrivelse i dispensärfrågan. Sv. läkartidningen 1936, nr 2.

SVERIGES LÄKARFÖRBUND. Centralstyrelsens skrivelse i dispensärfrågan. Sv. läkartidningen 1936, nr 2.

THURÉUS, S. Några medicinska synpunkter rörande »betänkande angående folktandvård» avgivet av statens sjukvårdskommitté. Sv. läkartidningen 1936, nr 3.

Soc. rådsrepublikernas union.

Sjukvårdsförhållanden i Sovjetrepublikerna. Hygienisk revy 1936, nr 1.

Tyskland.

Die Tuberkulosebekämpfung im Deutschen Reich. Die Reichsversicherung 1935, nr 11.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

B[RUNIUS], A. Statsinitiativ för expansion och restriktion. [»Sociala jordutredningen.»] Industria 1936, nr 1.

NILSSON, ELISABETH. Åborätten inför praktiken. Tidevarvet 1936, nr 5.

Soc. rådsrepublikernas union.

HEGNA, T. Det sovjetrussiske kollektive jordbruk. Statsökonomisk tidsskrift 1936, nr 1.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Pinneberg vid skiljevägen. [De privatanställda.] Svensk tidskrift 1936, nr 2.

Sverige.

B[RUNIUS], A. Det eviga problemet [arbetsfredsproblemet]. Industria 1936, nr 2.

GILLBERG, K. E. Några synpunkter på den s. k. mammutkommitténs betänkande. Sv. affärsliv 1936, nr 1.

GRANATH, A. Arbetsfred. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 2.

GÖRANSSON, K. F. Företagare och andra arbetare. Svensk tidskrift 1936, nr 2.

HELLSTRÖM, O. Om kollektivavtal. Norrlands skogsvårdsförbunds tidskrift 1935, nr 4.

P[ETERSSON], G[UNNAR]. Freden på arbetsmarknaden. Industritjänstemannen 1936, nr 1.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1935, nr 12.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN. »Lag om förenings- och förhandlingsrätt.» (Yttrande.) Industria 1936, nr 2.

SVENSKA KONTORISTFÖRBUNDET. Lagförslag om förenings- och förhandlingsrätt. (Yttrande.) Tidskrift för Sveriges kontorister 1936, nr 1.

SVENSKA LANDSTINGSFÖRBUNDET. Förslag till lag om arbetsavtal. (Yttrande.) Sveriges landstings tidskrift 1935, nr 6.

SVENSKA LANTARBETSGIVARNES CENTRALFÖRENING. Förenings- och förhandlingsrättens lagfästande. (Yttrande.) Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1936, nr 1.

SVENSKA TEATERFÖRBUNDET. Yttrande av sociala sektionen [angående förslaget till lag om förenings- och förhandlingsrätt]. Sv. teaterförbundets medlemsblad 1936, nr 1.

SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND. Förslaget till lag om förenings- och förhandlingsrätt. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1935, nr 6.

SVERIGES KÖPMANNAFÖRBUND. Köpmannaförbundet tillstyrker en föreningsrättslag. (Yttrande.) Köpmannen 1936, nr 2.

Z[EIPEL, V. v.] Daco och föreningsrättslagen. Bankvärlden 1936, nr 1.

Daco tillstyrker i huvudsak förslaget om förenings- och förhandlingsrätt. Industritjänstemannen 1936, nr 1.

Mammututredningen. Svensk tidskrift 1936, nr 2.

Den Nothinska utredningen berör tjänstemannaförhållanden. Sv. kommunalbladet 1935, nr 6.

Privatanställdas förenings- och förhandlingsrätt. Livdirektörsföreningen och sakkunnigenämnden kritisera lagförslaget. Assurans 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

SCHLEEF, CAROLINE. De amerikanska sjömanskonflikterna. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 4.

Kooperation.

RAMADIER, P. Les principes généraux de la coopération. Revue des études coopératives 4 kv. 1935.

Norge.

ARNESEN, R. Den norske kooperasjon. Kooperatören 1935, nr 24.

Soc. rådsrepublikernas union.

Costs of retail distribution in the U. S. S. R. Review of international cooperation 1936, nr 1.

Storbritannien.

Den brittiska kooperationens tioårsplan. Kooperatören 1935, nr 24.

Levnadskostnader.

Sverige.

EKVALL, C. Dyrortsgrupperingen. Signalen 1936, nr 2.

Belgien.

CRONER, F. Neue haushaltsstatistische Untersuchungen in Belgien. Schweiz. Konsum-Verein 1936, nr 2.

Belgian family budgets, 1928—29. Monthly labor review nov. 1935.

Danmark.

JOH[ANSEN], A. Paatænkte Undersögelser til Vejledning om en sundhedsmæssig Ordning af hele Befolkningens Ernæring og Levevis. Sygekasse-Bladet 1936, nr 2.

Tyskland.

BÜCHNER, O. Die statistische Erfassung der Lebensmittelversorgung der Grosstädte. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 283.

RICHARZ, H. Butter als Teilproblem der Fettversorgung. Der deutsche Volkswirt 24 jan. 1936.

SCHLICK. Hauswirtschaftliche Schulung — ein Gebot der Stunde. Soziale Praxis 1936, nr 1.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Recent vocational training activities in foreign countries. Monthly labor review nov. 1935.

Sverige.

Behovet av yrkesutbildning inom industrien. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1935, nr 9.

Industriens lärlingsfråga. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1935, nr 9.

Lärlingsutbildningen. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1935, nr 9.

Norge.

ENGH, A. Fagundervisning for kommunale tjenestemenn. (Föredrag.) Kommunalt tidsskrift 1935, nr 9—10.

Soc. rådsrepublikernas union.

Yrkesutbildningen i sovjetindustrien. Industria 1936, nr 1.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

ALMGREN, B., & ANDERSON, IVAR. Kritik av maltdryckskommitténs förslag. Sv. affärsliv 1936, nr 3.

F[URUSKOG], J. Maltdryckskommitténs förslag. Reformatorn 1936, nr 4.

G[AH]N, H. Kontrollstyrelsens centralregister över för fylleri sakfällda. Tidskrift för systembolagen 1936, nr 1.

Norge.

DEBES, I. Enhet i edruelighetsarbeidet. (Föredrag.) Socialt arbeid 1936, nr 1.

Tyskland.

WEYMANN, K. Gehört die Trinkerhilfe zu den Gemeinschaftsaufgaben der Krankenversicherung? Blätter für praktische Trinkerhilfe 1935, nr 6.

Socialförsäkring.

Sverige.

CEDERBERG, E. Blindhetsersättningen. Pensionsförsäkringen 1935, nr 10.

GROV- OCH FABRIKSARBETAREFÖRBUNDET. Lagen om försäkring för yrkessjukdomar. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1936, nr 4.

HOLMQUIST, I. Beräkning av skadat barns framtida arbetsförtjänst. Arbetarskyddet 1935, nr 12.

LANDSORGANISATIONEN. Lagen om försäkring för yrkessjukdomar. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1936, nr 4.

SCHULTZENHEIM, H. v. Utvidgning av olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringen. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 1.

Försäkring för självständiga företagare. Arbetarskyddet 1935, nr 12.

Ett inlägg angående stadgebestämmelsen om sjukkassans regressrätt. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 1.

Yrkesidkarna samt invaliditets- och ålderdomsförsörjningen. Sv. skotidning 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

Public old-age pension legislation in the United States as of October 15, 1935. Monthly labor review nov. 1935.

Danmark.

FRÖLING. Sygehjælp m. m. til Rentenydere. Socialt Tidsskrift 1935, nr 11/12.

Finland.

LOUHIO, E. E. Ett nytt förslag till lag om ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. Social tidskrift 1935, nr 12.

Ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. Socialförsäkringskommitténs förslag. Industritidningen 1935, nr 12.

Italien.

CALAMANI, G. The new Italian law on insurance against industrial accidents and occupational diseases. International labour review jan. 1936.

The Italian institute of social insurance. Monthly labor review nov. 1935.

Norge.

Syketrygden for fiskere. Sykeforsikringsbladet 1935, nr 12.

Tyskland.

DANNASCH. Zur Reform des Rechtsmittelverfahrens in der Sozialversicherung. Die Reichsversicherung 1935, nr 10.

ENGEL, H. Aus der Sozialversicherung 1935. Ein Rückblick auf Gesetze und Verordnungen. Reichsarbeitsblatt 1935, nr 36.

— Betrachtungen über eine neuzeitliche Reichsversicherung. Die Reichsversicherung 1935, nr 8.

KROHN, J. Der Haushalt der deutschen Sozialversicherung. Der deutsche Volkswirt 3 och 10 jan. 1936.

SCHMUNDT. Die Praxis des neuen Zulassungsrechts für Ärzte. Die Reichsversicherung 1935, nr 8.

50 Jahre Knappschafts-Berufsgenossenschaft. Die Reichsversicherung 1935, nr 9.

Die Gesundheitsfürsorge und Wohlfahrtspflege in der Invalidenversicherung im Jahre 1934. Die Reichsversicherung 1935, nr 8.

Richtlinien über Heilverfahren und Gesundheitsfürsorge in der Invalidenversicherung. Die Reichsversicherung 1935, nr 8.

Österrike.

Das neue österreichische Sozialversicherungsgesetz. Die Reichsversicherung 1935, nr 9—10.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1935.
107. *Best, Ethel L.* Technological changes in relation to women's employment.

ANDERSON, OSKAR N. Einführung in die mathematische Statistik. Wien 1935.

BANKÅRSBOKEN. Utg. av Svenska bankmannaföreningen. Årg. 10 (1936). Sthlm 1935.

BEFOLKNINGSKOMMISSIONEN.
[Betänkanden.] Sthlm 1935. [Stencil.]
Ändring i vissa delar av gällande bestämmelser i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden för kvinnliga befattningshavare i offentlig tjänst. Avg. d. 15 nov. 1935.
Förslag till omorganisation av förlossningsvården, barnmorskeväsendet och barn-

morskeutbildningen samt till vissa åtgärder beträffande förebyggande mödra- och barnavård. Avg. d. 10 dec. 1935.
Betänkande angående familjebeskattningen. Avg. d. 11 dec. 1935.
Betänkande angående dels planmässigt sparande och dels statliga bosättningslån. Avg. d. 12 dec. 1935.

BERNARD, L. L. An introduction to social psychology. New York 1926. (American social science ser.)

CANADA. Department of labour.
Annual report on labour organization in Canada. 1934. Ottawa 1935.
Report. 1934/35. Ottawa 1935.
— Dominion bureau of statistics.
7th census of Canada, 1931. Vol. 3, 6. Ottawa 1934—35.

CENTRALFÖRBUNDET FÖR SOCIALT ARBETE.
Social kuratorsverksamhet. En på föranstaltande av C. S. A. verkställd utredning. Sthlm 1935.

DANMARK. Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1935.
Bd 97: H. 3. Den kommunale Beskatning i Skatteaaret 1935/36.
» 98: » 2. Arbejdslöshedstællingen 30. juni 1934.
» 99: » 1. Danmarks Handelsflaade og Skibsfart 1934.

DOUGLAS, P. H. The theory of wages. New York 1934.

DREJER, A. AXELSEN. Andelsselskaber i Danmark i Aaret 1934. Aarhus 1936.

ESSÉN, R. Sverige upplever världen. Vår politiska historia från sekelskiftet till nu. Sthlm 1935.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1935.
18 A. Industristatistik. 51 (1934).
32. Sociala specialundersökningar.
13. Undersökning rörande arbetarungdomen.
— Statistiska centralbyrån.
Statistisk årsbok för Finland. Ny ser. 33 (1935). Hfors 1935.

HENDERSON, A. Kollektiv säkerhet eller kaos. Övers. [fr. eng.] av H. Stolpe. Sthlm 1936.

HJÄLPREDA, Norrlandshusmoderns. Råd och anvisningar rörande bostadens vård och personlig hälsovård samt födans beredning och tillagning m. m. Utarb. av tillkallade sakkunniga och sammanställda samt utgivna av Kungl. medicinalstyrelsen. Lund 1935.

INGENIÖRSVETENSKAPSAKADEMIEN.
Handlingar. Sthlm 1935
137. *Ekström, J.-E.* Über die Spannungen in einem geraden Kegelstumpfe und ihre Anwendung zur Berechnung des Druckes unter kreisförmigen Fundamentplatten.

INTERNATIONELLA FÖRENINGEN RÄDDA BARNEN.
Quelques types d'organisation nationale de la protection de l'enfance et de son développement en province. Genève 1935.

IRLÄNDSKA FRISTATEN. Department of local government and public health.
Report 1933/34. Dubl. 1935.

KRISTIANSTADS TYPOGRAFISKA FÖRENING.
Minnesskrift. Vad 50 års protokoll ha att berätta om åren 1885—1935. Kristianstad 1935.

KÖPENHAMN. Københavns almindelige Boligselskab.
K. A. B:s Boligbog. [Khvn 1935.]

LIND, C. The provision trade. Copenhagen 1935. (Statistical investigations into the economy of retailing. Publ. by the Institute of economics and history. Bulletin No 2.)

LORWIN, L. L., & WUBNIG, A. Labor relations boards. The regulation of collective bargaining under the National industrial recovery act. Wash. 1935. (The Institute of economics of the Brookings institution. Publ. No 67.)

MENZIES-KITCHIN, A. W. Land settlement. A report prepared for the Carnegie United Kingdom trustees. Edinb. 1935.

MJÖLKCENTRALEN. Lantmännens mjölkförsäljningsförening u. p. a. 1915 1/7 1935. Sthlm 1935.

NATIONERNAS FÖRBUND. Service d'études économiques. — Economic intelligence service.
Balances of payments 1934. Geneva 1935. (Publ. 1935: 2. A. 20.)
Public finance 1928—35. Geneva 1936. (Publ. 1936: 2. A. 1.)
Statistiques du commerce international. — International trade statistics. 1934. Genève 1935. (Publ. 1935: 2. A. 21.)

NEDERLÄNDERNA. Departement van sociale zaken.
Centraal verslag der arbeidsinspectie 1934. 's-Gravenh. 1935.
Jaarverslag der inspectie van den havenarbeid over 1934. 's-Gravenh. 1935.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1935.
75. Norges industri. Produksjonsstatistikk 1934.
76. Syketrygden 1934.

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Årsbok för budgetåret 1934/35. Sthlm 1935.

SHANGHAI. Bureau of social affairs.
Wage rates in Shanghai. Shanghai 1935.

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1936.
50. Styrelseberättelse för år 1935.

STATISTIK, Stockholms stads. Sthlm 1936.
4. Fattigvård.
Berättelse angående Stockholms stads fattigvård. Årg. 43 (1934). Ny följd 47. Ny ser. 31. Utarb. av Stockholms stads fattigvårdsnämnd [och] Stockholms stads statistiska kontor.

STATISTIK, Sveriges officiella. Sthlm 1935—36.
Allmänna val.
Kommunala valen åren 1934 och 1935. Av Statistiska centralbyrån.
Domänverket år 1934. Av K. domänstyrelsen.
Försäkringsväsen.
Riksförsäkringsanstalten år 1934.
Handel. Berättelse för år 1934 av Kommerskollegium.

Inkomst och förmögenhet.
Skattetaxeringarna år 1935. Av Statistiska centralbyrån.

STORBRITANNIEN. Industrial health research board.
Report. Lond. 1935.
72. Incentives. Some experimental studies. By *C. A. Mace.*

TYSKLAND. Reichs- und Preussisches Arbeitsministerium.
Jahresberichte der Gewerbeaufsichtsbeamten und Bergbehörden für die Jahre 1933 und 1934. Berl. 1935.

UPPSALA TYPOGRAFISKA FÖRENING.
1885—1935. En minnesskrift. Upps. 1935.

UTREDNINGAR, Statens offentliga, 1935—36. Sthlm 1935—36.
1935:
68. Promemoria angående ändringar i strafflagen beträffande straffsatserna för särskilda brott m. m. Utarb. inom Justitiedepartementet. [Avg. d. 31 dec. 1935.] (Ju.)
1936:
1. Betänkanden 1. rörande serafimerlasarettets ekonomi samt 2. rörande lasarettets ställning och verksamhet. [Avg. d. 25 aug. 1935.] (E.)
2. Förslag till konvention mellan Sverige och Schweiz om erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar m. m. [Avg. d. 25 nov. 1935.] (U.)
3. Betänkande med förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. Avg. d. 17 dec. 1935 av 1933 års mjölk- och mejeriutredning. (Jo.)
4. Betänkande med förslag till lag om behandling av förbrytare, hemfallna åt alkoholmissbruk, m. m. Avg. [d. 31 dec. 1935]. (Ju.)

UTRIKESDEPARTEMENTET, K.
Aktstycken. Sthlm 1936.
Nationernas förbunds församlings 16:e ordinarie möte i Genève 1935 m. m. Sthlm 1936.

WILCOX, F. O. The ratification of international conventions. A study of the relationship of the ratification process to the development of international legislation. Lond. 1935.

Nytillkomna tidskrifter.

LÄRARTIDNING, Svensk. Organ för Sveriges allmänna folkskollärarförening. Sthlm.

SKOGSINDUSTRIARBETAREN. Tidning för Skogsbrukets samt sågverks- och pappersindustriernas arbetare. Gävle.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 januari—10 februari 1936 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
3.	K. kung. ang. fastställande av det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen m. m.	9 jan.
6.	K. kung. med vissa föreskrifter rörande partiell folkräkning under år 1936	17 »
13.	K. kung. med föreskrifter i anledning av en mellan Sverige och Danmark den 28 oktober 1935 avslutad överenskommelse ang. gemensam bevakning för bekämpande av olovlig införsel av alkoholvaror	24 »

Arbetsmarknaden under februari månad 1936.

Enligt vad den offentliga arbetsförmedlingens februarirapporter utvisade, var antalet ansökningar om arbete ungefär 1 800 lägre än under januari, medan antalet lediga platser ökats med över 4 500. Per 100 lediga platser kommo nu 319 ansökningar mot 370 föregående månad, alltså en ej obetydlig förbättring. Den ökade platstillgången var i främsta rummet att finna inom jordbruk och skogshantering, men även gruppen diversearbete företedde ett förbättrat relationstal tack vare den tillfälliga sysselsättning i form av snöskottning, som kunde beredas åt ett stort antal personer i de större städerna. En jämförelse med åren 1935 och 1934, då februarisiffrorna voro 477 och 694, vittnar om den gynnsamma utveckling, som ägt rum på den svenska arbetsmarknaden. Förbättringen av det allmänna konjunkturläget kan också utläsas ur arbetslöshetskommissionens siffra för antalet hjälpsökande arbetslösa, som vid slutet av februari i år var cirka 58 000 mot 89 838 föregående år. Den av fackföreningarna rapporterade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet januari/februari 18·5 % mot 21·3 % en månad tidigare och 22·3 % vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Inom *jordbruket* rapporterades från skilda delar av landet en för årstiden osedvanligt stark ökning i platstillgången, varvid dock torde beaktas, att efterfrågan mindre avsåg att fylla dagens behov än fast mer att i god tid försäkra sig om lämplig arbetskraft för sommarhalvåret. Mångenstädes rådde brist icke blott på ladugårdsskötare och mjölkningsvilliga drängar utan även på yngre drängar i allmänhet, varjämte personal i förmansställning rönte stegrad efterfrågan. Som vanligt förefanns överskott på tillfälliga jordbruks- och trädgårdsarbetare. Endast 45 % av de lediga platserna å manliga avdelningen kunde besättas och i fråga om kvinnorna knappast en fjärdedel. Möjlighet till utjämning föreligger emellertid, då den egentliga omflyttningen ej sker förrän i slutet av april. *Skogsavverkningarna*, som först under denna månad kommit i full gång, beredde rika arbetstillfällen åt all kunnig arbetskraft, men även överflyttning från andra yrken förekom, ehuru dylik ej kunde försiggå i så stor omfattning som varit önskligt, detta till följd av de genom den myckna snön uppkomna svåra arbetsförhållandena. I vissa trakter, särskilt i Jämtland, har efterfrågan på vana skogsarbetare varit så stor, att behovet ej kunnat fyllas med arbetskraft från det egna länet, utan har sådan i samverkan med andra arbetsförmedlingar anskaffats från närgränsande län.

Några större förskjutningar ha under månaden icke inträffat beträffande de industriella yrkena. *Mekaniska verkstäderna* hade alltjämt svårt att i tillräckligt antal anskaffa fullgoda yrkesarbetare, medan överskott förefanns å äldre och mindre kunniga hjälparbetare. Arbetstillgången inom *textilindustrien* var relativt god, och å en del platser förekom brist på kvinnlig arbetskraft, särskilt yngre sådan, för vissa specialgrenar. Antalet ansökningar inom *skoindustrien* har gått ned avsevärt, sedan fabrikerna successivt återtagit i arbete de under januari månad i stor utsträckning permitterade arbetarna. *Byggnadsverksamheten* hade som vanligt denna årstid död säsong, och *trävaruindustriens*

läge var också i stort sett tryckt, även om det i ett eller annat fall var svårt att anskaffa specialutbildad arbetskraft.

Omsättningen på *sjömansförmedlingen* har visserligen gått tillbaka sedan i januari och en del tonnage ytterligare lagts upp, men läget var dock gynnsamt i jämförelse med i fjol; arbetstillgången för maskinbefäl var god. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 2 161 påmönstringar och 3 176 avmönstringar. Motsvarande siffror för februari 1935 voro 2 186 och 2 678.

Inom *handel och samfärdsel* voro endast obetydliga förändringar att anteckna. *Kontorspersonal* hade knappare anställningsmöjligheter än i januari, medan *affärsanställda* efterfrågades i något ökad omfattning. För den minderåriga arbetskraften har det på ifrågavarande område funnits gott om platser, men tillgången på skolfria springpojkar och springflickor har visat sig otillräcklig. *Hotell- och restaurangpersonalen* har alltid att räkna med reducerad platstillgång under vintermånaderna, speciellt för uppasserskor; kokerskor och diskerskor däremot hade det något gynnsammare ställt. Beträffande *sjukvård och hygien* efterfrågades särskilt sköterskebiträden och examinerade barnsköterskor till privatfamiljer. Bland bägge kategorierna var det svårt att finna lämpliga sökande.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under februari 1936 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1927	337	299	227	183	176	166	154	150	145	172	268	264	**210**
1928	325	300	218	171	151	159	170	162	143	159	248	239	**201**
1929	267	229	180	154	136	137	138	136	128	150	211	214	**174**
1930	265	226	177	143	131	128	141	144	147	178	274	251	**183**
1931	243	254	200	202	170	196	206	207	204	271	483	388	**251**
1932	*453*	508	397	382	380	405	420	409	407	463	853	881	**487**
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**463**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	*370*	*319*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:													
1933	533	461	358	350	361	314	333	313	369	365	521	546	**410**
1934	358	380	275	224	184	202	183	187	228	216	315	541	**269**
1935	274	240	154	144	144	118	107	120	125	132	224	312	**180**
1936	*189*	*115*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:													
1933	784	810	882	728	616	636	708	670	648	785	960	862	**768**
1934	844	768	587	586	449	429	422	381	365	454	624	530	**519**
1935	533	540	545	394	357	335	334	301	288	350	491	461	**421**
1936	*410*	*382*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1	**12·2**
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	**12·0**
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·8	**10·6**
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3	**10·2**
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	**11·9**
1931	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	12·4	11·8	12·8	13·4	16·4	19·3	26·5	**16·8**
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	*18·5*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetslösheten under år 1935.

Fackföreningsstatistiken. Den på fackföreningarnas uppgifter grundade fortlöpande statistiken över arbetslösheten inom olika fackförbund, vars preliminära resultat för varje månad publiceras i denna tidskrift, har under 1935 omfattat i genomsnitt 505 000 arbetare eller vid pass 87 % av hela medlemsantalet i de rapporterande 30 fackförbunden. Föregående år omfattade statistiken i genomsnitt 448 000 arbetare eller 80 % av medlemsantalet i samma förbund. I avrundade tal voro siffrorna för årets olika månader följande:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Redovisade arbetare, i tusental	499	503	506	504	494	503	503	507	507	512	511	507

Inom de olika facken har det material, varpå denna månadsstatistik grundar sig, varit mer eller mindre fullständigt, då de till förbunden anslutna avdelningarna endast i viss utsträckning insänt månadsrapporter till socialstyrelsen. Rapporteringens omfattning framgår av följande tablå, där för varje förbund angivits i tusental dess genomsnittliga totala medlemsantal under året (a) och i statistiken redovisade arbetare i genomsnitt (b) samt den del (%) av förbundets hela medlemsantal, som i medeltal redovisats i statistiken under 1935 (c).

	a. Hela medlems-ant. (1 000)	b. Redo-visade arb. (1 000)	c. b i % av a
Beklädnadsarb.-förb. . . .	17·8	16·3	92
Bleck- o. plåtslagareförb. .	2·4	2·3	96
Bokbindareförb.	5·7	5·5	96
Bryggeriindustriarb.-förb. .	6·5	6·3	97
Byggnadsträarb.-förb. . . .	23·8	22·0	92
De förenade förbunden . .	8·5	7·6	89
Elektriska arbetareförb. . .	6·7	5·3	79
Gjutareförbundet	7·2	6·9	96
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	65·5	50·0	76
Gruvindustriarb.-förb. . . .	6·1	5·4	89
Handelsarbetareförb. . . .	25·3	25·3	100
Kommunalarbetareförb. . .	31·0	31·0	100
Litografförbundet	2·2	2·2	100
Livsmedelsarbetareförb. . .	22·6	21·5	95
Metallindustriarb.-förb. . .	114·5	112·3	98
Murareförbundet	8·9	7·3	82
Målareförbundet	10·7	10·0	93
Pappersindustriarb.-förb. .	34·6	31·1	90
Sadelm.- o. tapetserareförb.	2·0	1·9	95
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	11·0	9·7	88
Skogs- o. flottn.-arb.-förb. .	25·0	13·8	55
Stenindustriarb.-förb. . . .	8·8	7·5	85
Sågverksind.-arb.-förb. . . .	27·4	20·9	76
Textilarbetareförb.	32·4	32·3	100
Tobaksindustriarb.-förb. . .	2·4	2·4	100
Transportarb.-förb.	27·8	16·1	58
Träindustriarb.-förb.	17·0	13·0	76
Tunnbinderiarb.-förb. . . .	0·2	0·2	100
Typografförbundet	9·9	9·9	100
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	14·7	9·0	61
Samtliga förbund	578·6	505·0	87

Siffrorna växla, som synes, från 55 till 100 % av totala medlemsantalet, och detta förhållande måste naturligtvis hållas i minnet, därest man på grundval av den publicerade månadsstatistiken vill söka bedöma arbetslöshetens verkliga omfattning och fluktuationer dels inom varje fack för sig och dels inom samtliga förbund tillsammantagna.

Det absoluta antalet redovisade medlemmar och arbetslösa, varpå den sammanställda årsstatistiken grundar sig, framgår av tabellen å sid. 166—167. Som arbetslösa räknas sådana medlemmar, vilka på grund av arbetsbrist eller tillfällig orsak varit utan arbete och vilka enligt av förbunden tillämpade fristämplingsgrunder äro att betrakta såsom arbetslösa. Emellertid skola, i enlighet med socialstyrelsens särskilda anvisningar till uppgiftslämnarna, sådana medlemmar icke upptagas som arbetslösa, vilka på grund av förkortad arbetstid per dag eller per vecka av förbunden medgivits fristämpling en eller annan vecka i månaden. Däremot skola som arbetslösa räknas sådana medlemmar, som sysselsatts i statligt eller statskommunalt reservarbete, även om förbundet icke fristämplat dem såsom arbetslösa helt eller delvis för den tid dylikt reservarbete pågått.

Antalet arbetslösa i procent av det redovisade medlemsantalet i olika fackförbund framgår av tabellen å sid. 168. Årsmedeltalet för det relativa antalet arbetslösa inom de rapporterande fackförbunden har — med frånräknande av skogs- och flottningsarbetarna — beräknats till 15·0 %. Man får gå tillbaka ända till 1930 för att finna en så låg procentsiffra för arbetslösheten. Beträffande genomsnittssiffrorna för arbetslösheten har man icke tagit hänsyn till att rapporteringen i vissa fackförbund varit ofullständig, utan de äro beräknade på grundval av det redovisade medlemsantalet och arbetslösheten i de rapporterande avdelningarna av ovannämnda fackförbund. För att eliminera denna felkälla har den totala arbetslösheten i de rapporterande fackförbunden även beräknats på så sätt, att årsmedeltalen för den procentuella arbetslösheten i de skilda förbunden multiplicerats med deras genomsnittliga totala medlemsnumerär under 1935. Det på detta sätt beräknade genomsnittliga antalet arbetslösa i samtliga förbund — utom skogs- och flottningsarbetareförbundet — uppgår till 88 700, vilket ger en beräknad arbetslöshetsprocent för året på 16·1 % i stället för den ovanstående, som var 15·0 %. Härvidlag har man utgått ifrån det antagandet, att arbetslösheten bland de icke rapporterande avdelningarna av fackförbunden överensstämmer med arbetslösheten bland de rapporterande, vilket torde vara tämligen rimligt. För vart och ett av åren 1929—34 ha samma omräkningar vidtagits för att eliminera inflytelserna på årsmedeltalen av den från år till år varierande rapporteringsfrekvensen, och resultaten framgå av följande sammanställning:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Genomsnittl. antal medl., 1 000-tal .	452·5	489·7	518·5	531·0	529·9	533·4	551·1
Beräknat genomsnittl. antal arbetslösa, 1 000-tal	52·5	63·7	90·7	123·7	139·9	105·1	88·7
Beräknad arbetslöshetsprocent . . .	11·6	13·0	17·5	23·3	26·4	19·7	16·1

De sålunda beräknade årsmedeltalen för arbetslöshetsprocenten ligga, som synes, högre än de å sid. 162 publicerade, beroende på att de fackförbund, vilkas avdelningar ofullständigt fullgjort sin rapportering, utan undantag ha en rätt hög arbetslöshet. Arbetslöshetsprocenten i de nämnda 29 fackförbunden nådde 1933 sitt maximum med 26·4 %. Den sjönk från 1933 till 1934 med 25 % till 19·7 % och från 1934 till 1935 med 18 % till 16·1 %.

Utvecklingen på arbetsmarknaden månad för månad, sådan denna återspeglar sig i fackföreningsstatistiken, åskådliggöres i nedanstående tablå, i vilken den av det nuvarande läget på arbetsmarknaden betingade arbetslösheten beräknats på så sätt, att de för varje månad redovisade arbetslöshetssiffrorna (jfr sid. 162) minskats med de reduktionstal, som motsvara den för varje månad genomsnittliga absoluta säsongavvikelsen åren 1924—28.[1]

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Säsongarbetslöshet		*7·5*	*6·7*	*6·1*	*4·5*	*1·5*	*0·2*	*0·1*	—	*0·7*	*2·1*	*4·5*	*10·5*
Annan arbetslöshet	1930	6·4	6·5	6·2	6·5	6·7	7·1	7·9	8·1	8·8	9·9	11·0	12·4
	1931	12·7	12·0	13·3	12·8	11·9	11·5	11·7	12·8	12·7	14·0	15·0	16·1
	1932	16·7	17·1	18·0	16·5	17·7	18·4	19·3	20·0	19·9	19·7	19·8	20·5
	1933	21·3	21·0	22·6	20·0	19·8	19·4	19·3	19·6	18·5	17·8	18·0	16·7
	1934	16·9	17·7	17·7	15·3	14·1	13·1	12·8	13·3	12·3	12·4	12·8	13·2
	1935	14·8	13·4	12·4	11·7	10·7	10·4	9·8	10·2	10·2	10·3	10·6	10·8

Samtliga månadssiffror under 1935 ha legat under motsvarande procenttal för 1932—34 och mot slutet av året även under 1931 och 1930 års tal. Den under våren 1934 särskilt starka nedgången av arbetslösheten har haft en viss motsvarighet under 1935. Från maj till december ha månadssiffrorna varit i stort sett konstanta.

Av de 30 fackförbund, för vilka uppgifter föreligga, hade 3 förbund, nämligen beklädnadsarbetare, textilarbetare och tunnbinderiarbetare, en högre genomsnittlig arbetslöshetssiffra än 1934. Sko- och läderarbetare, skogs- och flottningsarbetare samt sågverksarbetare hade i medeltal samma arbetslöshet som 1934. Inom övriga fack var tillbakagången i arbetslösheten sedan föregående år mer eller mindre markerad. Gruvindustriarbetareförbundet, vars arbetslöshet under 1935 endast utgjorde 47 % av föregående års, uppvisade den starkaste sänkningen. Därnäst kommo gjutareförbundet och metallindustriarbetareförbundet, vilkas arbetslöshet nedgått med cirka 40 %. Särskilt stark var nedgången även för mera yrkesbetonade kategorier inom de fack, som direkt haft känning av den kraftiga byggnadskonjunkturen. Bland fack, som företedde relativt svag tillbakagång, märkas särskilt grov- och fabriksarbetare, livsmedelsarbetare, pappersindustriarbetare och stenindustriarbetare.

[1] En redogörelse för den metod, enligt vilken dessa reduktionstal beräknats, har lämnats i Soc. Medd. årg. 1929, sid. 192. I princip likartade, men i vissa detaljer avvikande metoder för eliminerande av säsongarbetslösheten tillämpas i den av kommerskollegium utgivna »Ekonomisk Översikt» och i Svenska handelsbankens »Index».

Antal redovisade medlemmar och arbets-

	Fackförbund	Antal redovisade medlemmar									
		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.
1	Beklädnadsarbetareförb.	16 968	17 106	14 928	15 350	15 029	15 039	15 392	17 128	16 747	17 576
2	Bleck- o. plåtslagareförb.	2 257	2 280	2 257	2 260	2 292	2 350	2 342	2 379	2 372	2 370
3	Bokbindareförbundet . .	5 537	5 624	5 549	5 579	5 544	5 618	5 563	5 608	5 667	5 610
4	Bryggeriindustriarb.-förb.	6 315	6 339	6 398	6 431	6 131	6 213	6 105	6 209	6 455	6 441
5	Byggnadsträarbetareförb.	20 525	20 494	20 792	20 640	21 121	22 175	22 864	23 325	23 114	23 237
6	De förenade förbunden .	7 291	7 476	7 716	7 568	7 605	7 642	7 677	7 715	7 706	7 756
7	Elektriska arbetareförb.	5 279	5 416	4 681	5 266	5 479	5 611	5 395	5 505	5 194	5 587
8	Gjutareförbundet	6 583	6 637	6 682	6 625	6 736	7 036	7 049	7 124	7 240	7 297
9	Grov- o. fabriksarb.-förb.	53 444	53 144	53 964	53 211	46 353	48 116	48 995	47 310	47 859	47 711
10	Byggnadsind.-arb. . .	22 826	22 216	22 051	22 085	14 821	15 605	16 446	15 830	15 755	14 796
11	Byggnadsämnesind.-arb.	9 667	9 494	9 771	9 685	9 770	10 052	10 297	10 169	10 122	10 061
12	Glasbruksarb.	3 662	3 635	3 822	3 623	3 790	3 514	3 453	3 498	3 553	3 620
13	Sockerfabriksarb. . .	3 138	3 166	3 031	2 996	3 129	3 093	3 199	3 177	3 259	4 134
14	Tändsticksarb.	1 828	1 811	2 107	1 776	1 664	1 929	1 928	1 915	1 889	1 889
15	Övriga arb.	12 323	12 822	13 182	13 046	13 179	13 923	13 672	12 726	13 281	13 211
16	Gruvindustriarbetareförb.	5 477	5 455	5 505	5 426	5 477	5 362	5 421	5 478	5 002	5 623
17	Handelsarbetareförb. . .	24 623	24 927	25 204	25 151	25 132	25 093	25 101	25 085	25 329	25 732
18	Kommunalarbetareförb. .	30 647	30 804	30 782	30 803	30 814	31 165	31 226	30 902	31 028	31 240
19	Litografförbundet	2 158	2 161	2 177	2 195	2 148	2 203	2 030	2 192	2 197	2 202
20	Livsmedelsarbetareförb. .	21 691	21 958	21 683	21 082	18 995	20 944	21 525	21 796	21 765	22 477
21	Metallindustriarb.-förb. .	107627	108502	109194	111370	111729	112046	111096	112765	112830	114989
22	Järnbruksarbetare . .	24 825	24 999	25 303	26 525	25 543	25 573	25 604	25 848	25 464	26 264
23	Verkstadsarbetare . .	82 802	83 503	83 891	84 845	86 186	86 473	85 492	86 917	87 366	88 725
24	Murareförbundet	7 181	7 020	7 241	7 022	7 299	7 415	7 486	7 608	7 567	7 473
25	Målareförbundet	9 902	9 573	9 001	8 608	9 199	9 311	9 878	10 513	10 766	10 750
26	Pappersindustriarb.-förb.	31 152	30 514	31 607	31 945	30 987	30 567	30 821	31 863	31 274	31 748
27	Sadelm.- o. tapetseraref.	1 948	1 965	1 917	1 950	1 952	2 032	1 948	1 997	2 045	1 978
28	Sko- o. läderindustriarb.-f.	9 706	9 924	9 835	9 871	9 752	9 644	9 624	9 486	9 568	9 563
29	Skogs- o. flottn.-arb.-förb.	12 190	13 204	13 654	13 295	13 097	15 095	15 161	14 245	14 031	13 877
30	Stenindustriarbetareförb.	7 775	8 021	7 951	7 733	7 574	7 538	7 222	7 227	7 569	7 464
31	Sågverksindustriarb.-förb.	21 729	21 067	22 020	20 188	21 111	21 280	20 944	20 593	20 770	21 112
32	Textilarbetareförbundet .	30 196	32 389	32 482	32 753	32 791	32 628	32 255	32 292	32 422	32 374
33	Tobaksindustriarb.-förb. .	2 412	2 440	2 437	2 405	2 432	2 453	2 444	2 444	2 460	2 461
34	Transportarbetareförb. .	16 643	16 511	16 954	16 688	16 462	16 416	15 664	15 828	15 550	15 442
35	Träindustriarbetareförb. .	13 095	13 664	13 736	13 108	12 457	12 781	12 852	12 880	12 744	12 414
36	Tunnbinderiarbetareförb.	188	181	181	181	180	179	179	177	178	174
37	Typografförbundet . . .	9 760	9 760	9 760	9 850	9 850	9 850	9 850	9 932	9 932	9 932
38	Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	8 547	8 940	9 653	9 093	8 573	9 213	9 337	9 093	9 562	8 905
39	Summa	498846	503496	505941	503647	494301	503015	503446	506699	506943	511515
40	Utom skogs- o. flottn.-arb.	486656	490292	492287	490352	481204	487920	488285	492454	492912	497638

lösa månadsvis i olika fackförbund år 1935.

		Därav arbetslösa												
Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
17 190	17 636	4 485	2 217	1 223	1 264	1 000	1 430	1 842	2 212	1 479	1 205	1 421	5 474	1
2 404	2 389	962	943	818	583	305	167	114	96	115	214	401	666	2
5 592	5 030	630	617	575	578	581	584	551	565	499	462	354	644	3
6 236	6 380	604	613	637	563	408	337	296	310	432	540	506	473	4
23 127	22 275	8 671	8 185	7 838	6 428	3 801	3 001	2 026	2 135	3 084	6 176	7 521	9 484	5
7 940	6 585	664	608	597	682	575	617	569	605	519	551	579	993	6
4 858	5 823	978	1 032	764	787	561	376	208	148	134	227	387	1 174	7
7 211	6 989	593	487	355	417	354	391	368	400	419	397	448	498	8
47 572	47 153	21 190	19 397	17 331	14 526	9 215	10 151	8 477	8 461	9 640	10 618	12 406	17 529	9
14 800	*14 308*	*11 639*	*11 218*	*9 990*	*8 530*	*4 235*	*4 154*	*3 770*	*4 105*	*4 714*	*5 876*	*6 203*	*7 660*	10
10 147	10 068	4 813	3 962	3 205	2 195	1 309	1 090	967	1 194	1 917	2 392	2 910	4 447	11
3 756	3 422	756	570	527	561	648	582	596	329	291	289	350	759	12
3 678	3 850	760	656	538	499	542	751	648	468	425	401	301	746	13
1 613	1 879	415	425	502	405	390	456	443	431	414	418	346	404	14
18 578	18 626	2 807	2 566	2 569	2 336	2 091	8 118	2 053	1 934	1 879	1 742	2 296	3 518	15
5 629	5 395	1 130	1 153	1 156	989	913	849	785	760	685	684	744	741	16
25 849	26 301	2 458	2 453	2 451	1 903	2 378	2 320	2 280	2 258	2 005	2 229	2 160	2 596	17
31 624	31 333	3 042	2 869	2 656	1 970	975	916	1 130	936	1 187	1 672	2 358	3 024	18
2 212	2 221	164	187	143	116	119	85	64	95	87	78	70	113	19
21 625	22 286	4 026	3 758	3 600	3 312	2 470	2 420	2 228	2 502	2 753	3 045	2 883	4 989	20
117543	117381	12 743	11 822	11 160	9 817	8 187	6 917	6 368	6 729	6 672	8 135	9 528	10 867	21
26 530	*26 521*	*1 359*	*1 083*	*1 868*	*1 280*	*1 453*	*964*	*919*	*1 872*	*987*	*1 048*	*1 154*	*1 473*	22
91 013	90 860	11 384	10 739	9 792	8 537	6 734	5 953	5 449	5 357	5 685	7 087	8 374	9 394	23
7 350	7 325	2 914	2 483	2 179	1 160	437	258	161	265	924	1 824	2 299	2 881	24
10 968	11 270	6 324	5 141	3 818	2 912	1 416	859	219	88	99	877	3 046	4 404	25
31 540	29 275	4 151	3 881	4 151	4 625	3 791	3 655	2 900	3 472	3 199	3 474	4 037	3 362	26
1 649	1 641	541	391	264	250	257	315	276	208	119	55	42	470	27
9 431	9 451	1 487	1 438	1 236	1 202	1 017	1 476	944	738	647	620	961	3 591	28
13 681	14 169	3 650	4 529	7 571	9 046	6 634	8 861	8 566	8 510	8 371	8 590	8 713	9 392	29
7 298	6 956	3 106	3 493	2 975	2 762	3 064	3 037	3 176	3 135	3 242	3 157	3 054	3 646	30
20 743	19 492	11 367	9 787	10 158	8 881	5 379	4 348	3 910	4 978	6 993	7 739	8 942	14 423	31
32 478	32 419	2 011	2 278	2 176	2 363	2 291	2 139	2 021	1 829	1 815	1 684	1 630	1 732	32
2 481	2 448	167	183	186	150	177	167	153	85	109	119	115	100	33
15 085	15 456	4 888	4 682	4 836	3 544	3 084	3 050	2 848	2 949	2 565	2 576	2 728	3 034	34
12 847	13 421	3 624	3 143	2 759	2 537	1 990	2 149	1 656	1 428	1 339	1 440	1 531	2 904	35
171	164	73	70	69	61	58	53	52	44	25	30	48	27	36
10 004	10 004	955	848	816	752	715	526	482	694	739	758	717	756	37
9 007	8 399	4 806	4 304	4 189	3 382	2 461	2 341	2 156	2 147	2 442	2 476	3 160	4 189	38
511345	**507067**	**112404**	**102992**	**98 687**	**87 562**	**64 613**	**63 795**	**56 826**	**58 782**	**62 338**	**71 652**	**82 789**	**114176**	39
497664	**492898**	**108754**	**98 463**	**91 116**	**78 516**	**57 979**	**54 934**	**48 280**	**50 272**	**53 967**	**63 062**	**74 076**	**104784**	40

Antalet arbetslösa i olika fackförbund i procent av det redovisade medlemsantalet[1].

Fackförbund	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Årsmedeltal 1935	Årsmedeltal 1934
Beklädnadsarbetareförb. .	26·4	13·0	8·2	8·2	6·7	9·5	12·0	12·9	8·8	6·9	8·3	31·0	**12·9**	11·8
Bleck- o. plåtslagareförb.	42·6	41·4	36·2	25·8	13·3	7·1	4·9	4·0	4·8	9·0	16·7	27·9	**19·3**	32·8
Bokbindareförbundet . .	11·4	11·0	10·4	10·4	10·5	10·4	9·9	10·1	8·8	8·2	6·3	12·8	**10 0**	12·4
Bryggeriindustriarb.-förb.	9·6	9·7	10·0	8·8	6·7	5·4	4·8	5·0	6·7	8·4	8·1	7·4	**7·6**	8·7
Byggnadsträarbetareförb.	42·2	39·9	37·7	31·1	18·0	13·5	8·9	9·2	13·3	26·6	32·5	42·6	**25·9**	33·5
De förenade förbunden .	9·1	8·1	7·7	9·0	7·6	8·1	7·4	7·8	6·7	7·1	7·3	15·1	**8·3**	9·6
Elektriska arbetareförb. .	18·5	19·1	16·3	14·9	10·2	6·7	3·9	2·7	2·6	4·1	8·0	20·2	**10·6**	19·0
Gjutareförbundet	9·0	7·3	5·3	6·3	5·3	5·6	5·2	5·6	5·8	5·4	6·2	7·1	**6·2**	10·8
Grov- o. fabriksarb.-förb.	39·6	36·5	32·1	27·3	19·9	21·1	17·3	17·9	20·1	22·3	26·1	37·2	**26·7**	29·3
Byggnadsind.-arb. . .	51·0	50·5	45·3	38·6	28·6	26·6	22·9	25·9	29·9	36·3	41·9	53·5	**38·6**	·
Byggnadsämnesind.-arb.	49·3	41·7	32·8	22·7	13·4	10·8	9·4	11·7	18·9	23·8	28·7	44·2	**25·5**	·
Glasbruksarb.	20·6	15·7	13·8	15·5	17·1	16·6	17·3	9·4	8·2	8·0	9·3	22·2	**14·4**	·
Sockerfabriksarb. . .	24·2	20·7	17·7	16·7	17·3	24·3	20·3	14·7	13·0	9·7	8·2	19·4	**16·9**	·
Tändsticksarb.	22·7	23·5	23·8	22·8	23·4	23·6	23·0	22·5	21·9	22·1	21·5	21·5	**22 7**	·
Övriga arb.	22·8	20·0	19·5	17·9	15·9	22·4	15·0	15·2	14·1	13·2	16·9	25·8	**18·2**	·
Gruvindustriarbetareförb.	20·6	21·1	21·0	18·2	16·7	15·8	14·5	13·9	13·7	12·2	13·2	13·7	**16·2**	34·4
Handelsarbetareförb. . .	10·0	9·8	9·7	7·6	9·5	9·2	9·1	9·0	7·9	8·7	8·4	9·9	**9·1**	11·5
Kommunalarbetareförb. .	9·9	9·3	8·6	6·4	3·2	2·9	3·6	3·0	3·8	5·4	7·5	9·7	**6·1**	7·9
Litografförbundet . . .	7·6	8·7	6·6	5·3	5·5	3·9	3·2	4·3	4·0	3·5	3·2	5·1	**5·1**	8·1
Livsmedelsarbetareförb. .	18·6	17·1	16·6	15·7	13·0	11·6	10·4	11·5	12·6	13·5	13·3	22·4	**14·7**	16·5
Metallindustriarb.-förb. .	11·8	10·9	10·2	8·8	7·3	6·2	5·7	6·0	5·9	7·1	8·1	9·3	**8·1**	13·2
Järnbruksarbetare . .	5·5	4·3	5·4	4·8	5·7	3·8	3·6	5·3	3·9	4·0	4·3	5·6	**4·7**	6·9
Verkstadsarbetare . .	13·7	12·9	11·7	10·1	7·8	6·9	6·4	6·2	6·5	8·0	9·2	10·3	**9·1**	15·0
Murareförbundet . . .	40·6	35·4	30·1	16·5	6·0	3·5	2·2	3·5	12·2	24·4	31·3	39·3	**20·2**	28·2
Målareförbundet . . .	63·9	53·7	42·4	33·8	15·4	9·2	2·2	0·8	0·9	8·2	27·8	39·1	**24·4**	35·0
Pappersindustriarb.-förb.	13·3	12·7	13·1	14·5	12·2	12·0	9·4	10·9	10·2	10·9	12·8	11·5	**12·0**	12·8
Sadelm.- o. tapetseraref.	27·8	19·9	13·8	12·8	13·2	15·5	14·2	10·4	5·8	2·8	2·5	28·6	**13·8**	21·6
Sko- o. läderindustriarb.-f.	15·3	14·5	12·6	12·2	10·4	15·3	9·8	7·8	6·8	6·5	10·2	38·0	**13·3**	13·2
Skogs- o. flottn.-arb.-förb.	29·9	34·3	55·4	68·0	50·7	58·7	56·5	59·7	59·7	61·9	63·7	66·3	**55·8**	56·3
Stenindustriarbetareförb.	39·9	43·5	37·4	35·7	40·5	40·3	44·0	43·4	42·8	42·3	41·8	52·4	**41·9**	50·7
Sågverksindustriarb.-förb.	52·3	46·5	46·1	44·0	25·5	20·4	18·7	24·2	33·7	36·7	43·1	74·0	**38·6**	38·8
Textilarbetareförbundet .	6·7	7·0	6·7	7·2	7·0	6·6	6·3	5·7	5·6	5·2	5·0	5·3	**6·2**	4·9
Tobaksindustriarb.-förb. .	6·9	7·5	7·6	6·2	7·3	6·8	6·3	3·5	4·4	4·8	4·6	4·1	**5·8**	8·3
Transportarbetareförb. .	29·4	28·4	28·5	21·2	18·7	18·6	18·2	18·6	16·5	16·7	18·1	19·6	**21·2**	25·1
Träindustriarbetareförb. .	27·7	23·0	20·1	19·4	16·0	16·8	12·9	11·1	10·5	11·6	11·9	21·6	**17·0**	22·8
Tunnbinderiarbetareförb.	38·8	38·7	38·1	33·7	32·2	29·6	29·1	24·9	14·0	17·2	28·1	16·5	**28·6**	25·4
Typografförbundet . . .	9·8	8·7	8·4	7·6	7·3	5·3	4·9	7·0	7·4	7·6	7·2	7·6	**7·4**	10·0
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	56·2	48·1	43·4	37·2	28·7	25·4	23·1	23·6	25·5	27·8	35·1	49·9	**35·1**	37·7
Summa	**22·5**	**20·5**	**19·5**	**17·4**	**13·1**	**12·7**	**11·3**	**11·6**	**12·3**	**14·0**	**16·2**	**22·5**	**16·1**	**18·9**
Utom skogs- o. flottn.-arb.	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**	**18·0**

[1] De skiljaktigheter, som föreligga mellan dessa procenttal och de förut publicerade preliminära månadssiffrorna, bero på att primärmaterialet för samtliga månader kompletteras och revideras i samband med sammanställandet av årsstatistiken.

Ordnas förbunden i arbetslöshetshänseende efter årsmedeltalens storlek, får man följande bild av situationen inom de olika facken.

	%		%		%
Skogs- o. flottn.-arb.-förb.	55·8	Bleck- o. plåtslagareförb.	19·3	Handelsarbetareförb. . .	9·1
Stenindustriarbetareförb. .	41·9	Träindustriarbetareförb. .	17·0	De förenade förbunden .	8·3
Sågverksind.-arb.-förb. . .	38·6	Gruvindustriarbetareförb.	16·2	Metallindustriarb.-förb. .	8·1
Väg- o. vattenb.-arb.-förb.	35·1	Livsmedelsarbetareförb. .	14·7	Bryggeriindustriarb.-förb.	7·6
Tunnbinderiarbetareförb. .	28·6	Sadelm.- o. tapetseraref. .	13·8	Typografförbundet . . .	7·4
Grov- o. fabriksarb.-förb.	26·7	Sko- o. läderindustriarb.-f.	13·3	Gjutareförbundet	6·2
Byggnadsträarbetareförb.	25·9	Beklädnadsarbetareförb. .	12·9	Textilarbetareförbundet .	6·2
Målareförbundet	24·4	Pappersindustriarb.-förb. .	12·0	Kommunalarbetareförb. .	6·1
Transportarbetareförb. . .	21·2	Elektriska arbetareförb. .	10·6	Tobaksindustriarb.-förb. .	5·8
Murareförbundet	20·2	Bokbindareförbundet . .	10·0	Litografförbundet	5·1

De mest iögonenfallande omkastningarna i ordningsföljden i jämförelse med 1934 ha samband med den ovan påtalade starka nedgången av arbetslösheten inom gruvindustrien, metallindustrien och byggnadsfacken.

Arbetslöshetskommissionens statistik. Den fortskridande förbättringen av arbetsmarknaden under 1935 belyses även av den på grundval av arbetslöshetskommissionens månadsrapporter sammanställda tabellen å nästa sida. Antalet kommuner, som under året stått i rapportförbindelse med kommissionen och som sålunda haft någon arbetslöshet att rapportera, har minskats till ungefär 60 % av vad det var 1934. Antalet hos kommissionen genom kommunerna rapporterade hjälpsökande arbetslösa har under året i stort sett uppgått till hälften av motsvarande antal under 1934. Medelantalet hjälpsökande arbetslösa per månad under 1935, 61 581, understeg 1933 års siffra med 102 000 och 1934 års med 53 000. Antalet hjälpsökande arbetslösa ungdomar (16—21 år) har gått förhållandevis starkt tillbaka. Medan det enligt åldersundersökningen den 30 november 1933 fanns omkring 29 300 hjälpsökande arbetslösa i dessa åldersklasser, hade antalet ett halvår senare (juni 1934) sjunkit till mindre än hälften (13 000) och i november 1935 till 6 000, d. v. s. till något mer än $^1/_5$ av vad det var två år tidigare. De hjälpsökande arbetslösa utgjorde i januari 1935 1·5 % av landets befolkning, i juli 0·7 % och i december 0·9 %. Under åren 1933 och 1934 noterades den största relativa arbetslösheten inom de norrländska länen, varest dock läget, i viss mån även för Västernorrlands län, sedermera påtagligt förbättrats. Denna förbättring har även fortgått under år 1935, så att numera den högsta relativa arbetslösheten är till finnandes i Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad) samt i Västernorrlands och Blekinge län. I Norrbottens län har arbetslösheten under de senaste två åren sjunkit med mer än $^3/_4$, och jämväl i Västerbotten, som dock städse visat en i förhållande till andra norrländska län låg arbetslöshet, har nedgången varit synnerligen markerad.

Arbetslöshetskommissionens verksamhet under 1935.

Månad år	Hela antalet anmälda hjälpsökande	Därav personer, som erhållit arbetslöshetshjälp										Statens bruttoutgifter, 1 000-tal kr.
		Reservarbete			Ungdomshjälp[1]			Kontantunderstöd		Tillsammans		
		statligt	statskommunalt	kommunalt	kurser	frivill. arbetstjänst	ungd.-res.-arb.	statligt	kommunalt	Anta	%	
1935												
Jan. . .	93 419	19 190	12 221	5 318	1 865	1 222	69	16 129	5 959	61 973	66·3	5 965
Febr. .	89 838	19 232	12 662	5 543	2 027	1 369	68	17 450	5 134	63 485	70·7	6 422
Mars . .	83 588	19 392	12 851	4 674	2 192	1 306	57	15 962	4 153	60 587	72·5	6 279
April .	75 122	17 345	11 780	3 455	1 740	1 186	63	11 859	3 730	51 158	68·1	6 007
Maj . .	61 177	18 878	10 843	2 813	773	1 025	45	4 335	2 875	41 587	68·0	7 399
Juni . .	51 157	20 398	10 168	2 697	307	683	—	249	1 943	36 445	71·2	6 614
Juli . .	42 582	18 215	9 132	2 200	232	576	16	598	1 631	32 600	76·6	5 752
Aug. .	41 723	16 288	8 325	2 551	166	396	64	400	1 991	30 181	72·3	5 615
Sept. .	41 190	14 356	7 232	2 759	180	335	90	260	2 342	27 554	66·9	5 657
Okt. . .	47 045	13 320	6 626	2 833	253	351	177	807	3 769	28 136	59·8	4 856
Nov. . .	54 167	13 181	6 845	3 301	386	466	217	3 336	4 309	32 041	59·2	4 431
Dec. . .	57 965	11 389	6 207	3 154	422	318	237	7 685	4 439	33 851	58·4	3 789
Medeltal pr månad												
1935 . .	*61 581*	*16 765*	*9 574*	*3 442*	*879*	*769*	*92*	*6 589*	*3 523*	*41 633*	*67·6*	*5 732*
1934 . .	*114 802*	*22 684*	*15 723*	*5 801*	*2 040*	*781*	*32*	*26 485*	*6 088*	*79 634*	*69·4*	*7 415*
1933 . .	*164 054*	*19 812*	*11 476*	*13 206*	·	·	·	*47 116*	*13 507*	*105 117*	*64·1*	*6 101*
1932 . .	*113 907*	*14 820*	*5 631*	*11 088*	·	·	·	*22 055*	*6 323*	*59 917*	*52·6*	*3 383*
1931 . .	*46 540*	*6 912*	*1 274*	*5 646*	·	·	·	*4 142*	*2 932*	*20 906*	*44·9*	*1 285*
1930 . .	*13 723*	*2 433*	*323*	*1 394*	·	·	·	*135*	*1 480*	*5 765*	*42·0*	*433*

Av ovanstående tabell framgår, att under 1935 i genomsnitt 68 % av samtliga hjälpsökande arbetslösa blivit på ett eller annat sätt hjälpta. Under juli månad noterades en anmärkningsvärt hög procentsiffra, vilket givetvis sammanhänger med att hjälpverksamheten icke kunde begränsas i samma utsträckning som nedgången i arbetslösheten under våren och försommaren. Enligt de av statsmakterna 1933 fastställda reglerna rörande hjälpverksamheten för arbetslösa skulle den under kommissionens ledning bedrivna verksamheten inriktas på att så långt ske kunde bereda arbete åt de arbetslösa. Arbetslinjen har på grund härav mer och mer blivit den dominerande hjälpformen, och kontantunderstöd har behövt ifrågakomma endast i förhållandevis begränsad omfattning. Trots tillbakagången av antalet arbetare vid de kommunala reservarbetena har relativa antalet reservarbetare stigit, så att detsamma under 1935 i genomsnitt utgjorde 48 % av totalantalet hjälpsökande arbetslösa och 72 % av antalet hjälpta mot 39 resp. 56 under 1934. Under sommarmånaderna 1935 utgjor-

[1] För tiden före februari 1934 redovisades »ungdomshjälpen» under »kontantunderstöd».

de reservarbetarna ännu större andel av de hjälpsökande resp. hjälpta. Efterföljande tablå utvisar de genomsnittliga förskjutningarna mellan de olika hjälpformernas relativa betydelse under de senare åren:

	Av 100 hjälpsökande					Av 100 hjälpta				
	1931	1932	1933	1934	1935	1931	1932	1933	1934	1935
Sysselsatta i reservarbete	29·7	27·7	27·1	38·5	48·4	66·2	52·6	42·3	55·5	71·5
Kontantunderstödda[1]	15·2	24·9	37·0	30·9	19·2	33·8	47·4	57·7	44·5	28·5
Summa	**44·9**	**52·6**	**64·1**	**69·4**	**67·6**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
Härav hjälpta:										
med bidrag av statsmedel	26·5	37·3	47·8	59·0	56·3	59·0	70·9	74·6	85·1	83·3
med enbart kommunala medel . . .	18·4	15·3	16·3	10·4	11·3	41·0	29·1	25·4	14·9	16·7

Den statsunderstödda hjälpverksamheten, som alltsedan 1930 intill 1934 varit stadd i en fortgående ökning i förhållande till den enbart kommunala, omfattade under 1935 omkring fem gånger så många arbetslösa som den senare.

[1] Häri ingår även »ungdomshjälpen», d. v. s. sådana unga arbetslösa, som varit sysselsatta vid kurser, arbetsläger (frivillig arbetstjänst) och ungdomsreservarbeten.

Sysselsättning och arbetstid inom näringslivet i november 1935.

Undersökningens omfattning och representativitet. Sedan år 1932 har socialstyrelsen i november månad varje år från de arbetsgivare, vilka insända uppgifter till kvartalsstatistiken över arbetstillgången eller till lönestatistiken, inhämtat upplysningar även angående arbetstiden samt antalet i resp. företag sysselsatta arbetare. På grundval av dessa uppgifter ha översikter av konjunkturläget, sådant detta framträder i sysselsättningen inom industrien samt vissa andra näringsgrenar, årligen publicerats i denna tidskrift.[1] Även i november 1935 utsände socialstyrelsen ett frågeformulär av ungefär samma innehåll som närmast föregående år till 3 589 företag. Undersökningen har liksom tidigare rönt stort intresse från företagens sida. Användbara uppgifter ha erhållits från 3 291 företag (91·7 % av de tillskrivna) med tillhopa 356 609 arbetare. Motsvarande siffror vid 1934 års undersökning voro 2 966 företag och 333 381 arbetare. Formulären ha i allmänhet blivit omsorgsfullt besvarade, och därjämte ha i åtskilliga fall uppgiftslämnarna bifogat kompletterande upplysningar angående driftförhållandena och arbetsordningen vid resp. företag m. m.

Liksom vid föregående undersökningstillfällen avse de erhållna uppgifterna en bestämd vecka i november månad (i allmänhet veckan 10/11—16/11). En sammanställning av uppgifterna angående antalet under redovisningsveckan anställda, permitterade och sysselsatta arbetare, arbetstidens längd m. m. inom resp. näringsgrenar lämnas i tab. 1.

För att erhålla en föreställning om, i vad mån det inkomna materialet är representativt för den egentliga industrien, har man jämfört antalet under redovisningsveckan sysselsatta (samt växelpermitterade) arbetare med antalet arbetare inom resp. industrigrenar enligt kommerskollegii industristatistik (senaste årg. 1933). Resultatet härav framgår av nedanstående tablå:

Antal i arbetstidsundersökningarna redovisade arbetare inom den egentliga industrien i % av antalet i kommerskollegii industristatistik redovisade arbetare[2].

År	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- o. stenind.	Träind.	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsind.	Textil- o. beklädn.-ind.	Läder-, hår- o. gummivaruind.	Kemisk-tekn. ind.	Samtl. ind.-grupper
1932	62·7	48·6	38·9	57·5	49·2	67·2	69·2	66·2	**57·4**
1933	64·1	41·0	36·1	58·1	51·9	72·5	72·1	68·7	**58·6**
1934	67·8	44·6	48·8	72·0	59·4	76·0	74·6	72·4	**65·2**
1935	68·1	48·6	53·8	71·2	61·1	79·8	73·2	73·7	**66·8**

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1933, sid. 3 och 151, årg. 1934, sid. 129 samt årg. 1935, sid. 169.

[2] Industristatistiken föreligger ej för senare år än 1933. För de följande åren har arbetarantalet inom resp. industrigrupper approximativt beräknats på grundval av kommerskollegii uppgifter för år 1933 samt stegringen (resp. minskningen) i arbetarantalet vid företag, som rapporterat till arbetstidsundersökningen både 1933 och 1934 samt både 1934 och 1935 (jfr sid. 182).

Arbetarantalet vid de av undersökningen berörda industriföretagen har uppgått till ungefär $^2/_3$ av totala arbetarantalet vid sådana företag, som lämnat uppgifter till kommerskollegii industristatistik. Textil- och beklädnadsindustri är representerad med ungefär $^4/_5$, men jord- och stenindustri samt träindustri med endast omkring hälften av arbetarantalet inom resp. branscher enligt industristatistiken. Underrepresenterade vid den föreliggande undersökningen liksom tidigare äro bland de särskilda industrigrenarna i synnerhet stenbrott och stenhuggerier (33 %), metallmanufaktur (42 %), bagerier (43 %), grafisk industri (47 %) och byggnadsämnesindustri (48 %), medan representativiteten är hög för exempelvis gruvor och anrikningsverk (81 %), spinnerier, väverier o. d. (93 %), porslins-, kakel- och lergodsfabriker (92 %) järn-, stål- och kopparverk (93 %), gummivarufabriker (96 %) samt pappersmassefabriker, råsockerbruk och raffinaderier, tobaksfabriker och tändsticksfabriker (100 %). Representativiteten är således ganska ojämn, men genom vissa kontrollkalkyler (s. k. standardräkning) på grundval av kommerskollegii industristatistik har konstaterats, att de i det följande anförda siffrorna rörande arbetstiden m. m. inom den egentliga industrien icke i nämnvärd grad påverkas härav.

Beträffande övriga, i tablån icke upptagna näringsgrenar bör påpekas, att särskilt byggnadsverksamhet samt handel och varulager, vilka företrädas av vardera omkring 10 000 arbetare, äro relativt svagt representerade i förhållande till antalet inom dessa verksamhetsgrenar sysselsatta.

Antal permitterade arbetare. Såsom av tab. 1 framgår, ha i november 1935 av samtliga redovisade arbetare 2 457 eller 0·7 % (vid sågverk och hyvlerier likväl 5·3 % och vid hatt- och mössfabriker 12·3 %) uppgivits vara permitterade tills vidare på grund av bristande arbetstillgång. Emellertid synes man särskilt vid de mindre företagen knappast göra någon bestämd skillnad mellan permittering och avskedande, varför redovisningen torde vara ganska olikformig beträffande speciellt sådana arbetare, som kunna räkna med att få sysselsättning vid resp. företag, så snart arbetstillgången blir bättre (t. ex. tegelbruks- och sågverksarbetare, vilka permitterats eller avskedats för vintersäsongen). Såsom permitterade redovisas ofta endast yrkesarbetare, vilka anses knutna till företaget. Antalet växelvis permitterade arbetare, vilka icke voro i arbete under redovisningsveckan, uppgick till 1 007, motsvarande 0·3 % av hela antalet redovisade arbetare. Växelpermittering uppgives i november 1935 ha tillämpats i nämnvärd omfattning endast vid sågverk och hyvlerier samt päls- och skinnvarufabriker. Ett relativt stort antal arbetare (6 715 eller 1·9 % av samtliga redovisade) uppgives ha varit frånvarande från arbetet under hela redovisningsveckan av andra orsaker än bristande arbetstillgång, t. ex. på grund av sjukdom, permission för egna angelägenheter, militärtjänstgöring etc. Såsom sysselsatta helt eller delvis under redovisningsveckan ha redovisats sammanlagt 346 430 arbetare eller 97·1 % av samtliga anställda.

I tablån å sid. 176 meddelas det relativa antalet tills vidare, resp. växelvis permitterade arbetare inom vissa industrigrenar, där de redovisade permitteringarna under något av de senare åren haft mera avsevärd omfattning.

Tab. 1. Antalet permitterade och sysselsatta arbetare samt arbetstidens

	Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal anställda arbetare	Därav under redovisningsveckan							
				frånvarande på grund av						sysselsatta (helt eller delvis)	
				permittering tillsvidare		växelvis permittering		andra orsaker			
				antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
1	*Malmbrytning o. metallind.*	**447**	**109 338**	**423**	**0·4**	**139**	**0·1**	**2 822**	**2·6**	**105 954**	**96·9**
2	Gruvor o. anrikningsverk	26	6 889	10	0·2	—	—	160	2·3	6 719	97·5
3	Järn-, stål- o. kopparverk	39	24 281	140	0·6	42	0·2	819	3·4	23 280	95·8
4	Järn- o. stålmanufaktur .	66	12 294	17	0·2	2	0·0	347	2·8	11 928	97·0
5	Mek. verkst. o. skeppsvarv	229	50 558	244	0·5	93	0·2	1 174	2·3	49 047	97·0
6	Elektriska verkstäder . .	29	9 771	7	0·1	2	0·0	241	2·5	9 521	97·4
7	Metallmanufaktur	50	4 583	5	0·1	—	—	65	1·4	4 513	98·5
8	Guld- o. silvervarufabriker	8	962	—	—	—	—	16	1·7	946	98·3
9	*Jord- o. stenindustri* . . .	**234**	**19 417**	**214**	**1·1**	**53**	**0·3**	**306**	**1·6**	**18 844**	**97·0**
10	Kolgruvor	5	1 011	—	—	—	—	76	7·5	935	92·5
11	Torvindustri	6	121	—	—	—	—	—	—	121	100·0
12	Stenbrott o. stenhuggerier	61	4 458	76	1·7	3	0·1	68	1·5	4 311	96·7
13	Byggnadsämnesindustri .	120	7 365	98	1·3	32	0·4	87	1·2	7 148	97·1
14	Porslins-, kakel- o. lergodsf.	9	2 793	—	—	3	0·1	42	1·5	2 748	98·4
15	Glasbruk	33	3 669	40	1·1	15	0·4	33	0·9	3 581	97·6
16	*Träindustri*	**347**	**27 468**	**975**	**3·5**	**364**	**1·3**	**236**	**0·9**	**25 893**	**94·3**
17	Flottning	1	108	—	—	—	—	—	—	108	100·0
18	Sågverk o. hyvlerier . .	162	17 593	925	5·3	352	2·0	145	0·8	16 171	91·9
19	Snickeri- o. möbelfabriker	166	9 152	49	0·5	10	0·1	83	0·9	9 010	98·5
20	Annan trävaruindustri .	18	615	1	0·2	2	0·3	8	1·3	604	98·2
21	*Pappers- o. grafisk ind.* .	**256**	**41 121**	**124**	**0·3**	**189**	**0·5**	**739**	**1·8**	**40 069**	**97·4**
22	Pappersmassefabriker . .	83	19 221	103	0·5	88	0·5	395	2·1	18 635	96·9
23	Pappersbruk o. pappfabrik.	43	12 214	13	0·1	99	0·8	217	1·8	11 885	97·3
24	Annan pappersindustri .	58	2 495	8	0·3	2	0·1	15	0·6	2 470	99·0
25	Grafisk industri	72	7 191	—	—	—	—	112	1·6	7 079	98·4
26	*Livsmedelsindustri*	**305**	**26 226**	**69**	**0·3**	**1**	**0·0**	**416**	**1·6**	**25 740**	**98·1**
27	Kvarnar	18	1 473	10	0·7	—	—	19	1·3	1 444	98·0
28	Pressjästfabriker	5	175	—	—	—	—	3	1·7	172	98·3
29	Bagerier	32	3 025	42	1·4	—	—	21	0·7	2 962	97·9
30	Råsockerbruk o. raffinad. .	21	6 983	10	0·1	—	—	48	0·7	6 925	99·2
31	Choklad- o. karamellfabr.	18	3 462	6	0·2	—	—	50	1·4	3 406	98·4
32	Bryggerier o. läskedrycksf.	101	4 294	—	—	1	0·0	79	1·9	4 214	98·1
33	Tobaksfabriker	9	2 267	—	—	—	—	108	4·8	2 159	95·2
34	Slakterier o. konservfabr.	67	2 989	1	0·0	—	—	68	2·3	2 920	97·7
35	Annan livsmedelsindustri	34	1 558	—	—	—	—	20	1·3	1 538	98·7
36	*Textil- o. beklädnadsind.* .	**325**	**55 734**	**397**	**0·7**	**37**	**0·1**	**922**	**1·6**	**54 378**	**97·6**
37	Spinnerier, väverier o. d.	222	43 907	169	0·4	31	0·1	797	1·8	42 910	97·7
38	Skrädderier o. sömnadsfabr.	85	10 486	63	0·6	6	0·1	107	1·0	10 310	98·3
39	Hatt- o. mössfabriker . .	18	1 341	165	12·3	—	—	18	1·3	1 158	86·4
40	*Läder-, hår- o. gummiv.-ind.*	**141**	**15 868**	**19**	**0·1**	**68**	**0·4**	**222**	**1·4**	**15 559**	**98·1**
41	Garverier	12	1 500	1	0·1	—	—	23	1·5	1 476	98·4
42	Päls- o. skinnvarufabr. .	17	699	—	—	61	8·7	8	1·2	630	90·1
43	Skofabriker	75	7 467	18	0·2	4	0·1	91	1·2	7 354	98·5
44	Gummivarufabriker . . .	6	4 917	—	—	—	—	93	1·9	4 824	98·1
45	Annan hithörande industri	31	1 285	—	—	3	0·2	7	0·6	1 275	99·2
46	*Kemisk-teknisk industri* .	**93**	**9 718**	**23**	**0·2**	**1**	**0·0**	**106**	**1·1**	**9 588**	**98·7**
47	Färg-, olje- o. parfymfabr.	49	2 627	—	—	1	0·1	35	1·3	2 591	98·6
48	Konstgödningsfabriker . .	6	773	—	—	—	—	4	0·5	769	99·5
49	Sprängämnesfabriker . .	3	1 123	—	—	—	—	10	0·9	1 113	99·1
50	Tändsticksfabriker . . .	9	2 521	—	—	—	—	—	—	2 521	100·0
51	Annan kemisk-tekn. ind. .	26	2 674	23	0·9	—	—	57	2·1	2 594	97·0
52	**Summa för ovanst. grupper** (egentlig industri)	**2 148**	**304 890**	**2 244**	**0·7**	**852**	**0·3**	**5 769**	**1·9**	**296 025**	**97·1**
53	*Byggnadsverksamh. (ensk.)*	220	10 088	83	0·8	12	0·1	107	1·1	9 886	98·0
54	*Statliga verk o. byggn.-arb.*	51	9 160	14	0·2	—	—	243	2·6	8 903	97·2
55	*Kom. verk o. byggnadsarb.*	217	16 347	18	0·1	90	0·5	417	2·6	15 822	96·8
56	*Handel o. varulager* . . .	617	10 878	48	0·4	4	0·0	105	1·0	10 721	98·6
57	*Stuverirörelse*	38	5 246	50	1·0	49	0·9	74	1·4	5 073	96·7
58	**Samtliga näringsgrenar**	**3 291**	**356 609**	**2 457**	**0·7**	**1 007**	**0·3**	**6 715**	**1·9**	**346 430**	**97·1**

Antal helt eller delvis sysselsatta arbetare vid företag (arbetsavd.), där den genomsnittl. arbetstiden under veckan utgjorde ..... timmar												Genomsnittlig arbetstid (tim.)		Arbetare med reduc. arb.-tid		Övertidstim. i % av utgj. arb.-tim.	
högst 24	25— 28	29— 32	33— 36	37— 40	41— 44	45— 47	48	49— 51	52— 55	56— 59	60 och däröver	1935	1934	i % av sysselsatta	genomsnittlig arb.-tid (tim.)		
173	127	1 594	258	2 002	3 315	40 712	32 127	22 693	2 081	825	47	47·7	47·8	4·1	35·9	2·5	1
37	81	1 521	—	1 201	796	1 060	1 899	68	—	56	—	41·7	39·1	42·3	34·5	0·4	2
1	—	—	1	101	423	8 190	7 175	6 928	—	461	—	48·2	48·1	2·6	43·6	1·7	3
2	17	—	64	242	380	5 025	4 007	1 734	451	6	—	47·8	48·0	0·3	29·9	2·0	4
127	29	70	192	324	1 546	18 270	15 765	11 771	769	232	12	48·1	47·9	1·4	34·3	3·1	5
6	—	—	—	133	21	6 287	1 323	1 138	613	—	—	48·0	48·0	1·7	39·9	3·6	6
—	—	3	—	1	87	1 786	1 764	519	248	70	35	48·3	47·8	0·5	42·5	2·6	7
—	—	—	1	—	62	94	254	535	—	—	—	49·3	48·4	1·0	43·0	4·4	8
222	164	42	356	1 243	2 349	4 549	6 644	950	131	204	—	46·0	45·8	9·8	37·8	1·0	9
—	—	—	—	143	—	559	16	72	120	25	—	47·5	47·8	15·8	39·7	2·1	10
—	—	10	—	—	—	41	70	—	—	—	—	45·5	46·3	8·3	30·0	—	11
148	120	16	243	584	1 135	1 002	1 053	9	1	—	—	42·9	43·3	28·4	37·5	0·2	12
70	44	16	65	516	861	1 619	3 122	656	—	179	—	46·2	45·2	5·5	38·1	1·4	13
—	—	—	—	—	—	549	2 181	18	—	—	—	47·9	47·9	—	—	1·2	14
4	—	—	48	—	353	779	2 202	195	—	—	—	47·5	46·8	1·9	38·7	0·9	15
135	157	508	1 109	568	2 700	4 597	12 449	2 142	1 178	288	62	46·4	46·1	6·9	35·2	1·6	16
4	—	—	—	—	—	104	—	—	—	—	—	46·2	—	3·7	8·0	—	17
128	157	459	954	408	2 492	2 941	7 797	813	—	22	—	45·2	45·5	8·7	34·8	0·7	18
3	—	40	154	151	203	1 491	4 158	1 304	1 178	266	62	48·6	47·0	4·1	36·9	3·3	19
—	—	9	1	9	5	61	494	25	—	—	—	47·5	47·9	3·8	37·5	0·1	20
326	353	99	231	255	521	4 024	20 185	13 168	580	294	33	48·2	48·0	2·4	31·2	2·9	21
236	341	59	156	109	282	1 244	8 661	7 032	369	146	—	47·9	47·8	4·8	31·1	2·8	22
52	12	40	75	120	36	1 358	7 149	2 901	—	142	—	48·2	47·5	0·4	31·9	2·4	23
2	—	—	—	26	31	291	1 341	661	79	6	33	48·8	49·3	0·3	34·8	2·5	24
36	—	—	—	—	172	1 131	3 034	2 574	132	—	—	48·7	47·8	—	—	4·1	25
132	100	80	265	521	950	6 362	8 547	3 368	3 849	1 566	—	48·8	48·6	4·5	36·2	1·8	26
—	—	—	20	10	24	106	799	336	149	—	—	48·8	47·6	6·7	44·7	2·8	27
—	—	2	—	—	—	35	109	5	21	—	—	48·5	48·1	—	—	2·4	28
10	—	—	—	61	38	938	1 907	—	—	8	—	47·3	46·9	2·4	37·4	0·1	29
10	—	—	12	—	—	1 719	587	542	2 505	1 550	—	52·3	52·2	0·3	25·5	1·6	30
10	—	—	78	—	311	485	658	1 149	715	—	—	48·8	49·2	2·6	31·6	4·5	31
54	98	65	145	331	237	559	2 406	286	25	8	—	45·5	45·3	15·8	35·4	1·1	32
—	—	—	2	—	37	2 092	28	—	—	—	—	46·6	46·7	1·7	41·8	0·6	33
46	2	13	8	119	287	269	1 538	536	102	—	—	47·4	46·7	5·4	36·4	2·4	34
2	—	—	—	—	16	159	515	514	332	—	—	49·9	49·7	0·8	42·5	1·2	35
108	203	150	776	1 484	3 002	24 951	17 513	5 035	952	201	3	46·9	46·7	5·4	37·9	1·7	36
30	11	68	644	845	2 419	20 986	12 465	4 379	877	183	3	47·1	47·0	3·4	38·7	1·7	37
70	192	17	94	566	472	3 903	4 294	609	75	18	—	46·5	45·5	12·6	37·4	1·8	38
8	—	65	38	73	111	62	754	47	—	—	—	45·5	44·7	15·6	35·3	0·4	39
157	131	99	462	440	1 220	3 192	7 896	1 483	429	23	27	46·5	45·0	10·2	35·9	1·4	40
3	—	—	—	—	—	792	626	55	—	—	—	47·8	46·6	0·2	18·3	0·8	41
—	—	—	—	—	114	13	276	165	49	13	—	47·9	47·6	—	—	1·7	42
153	131	99	460	440	1 038	1 962	2 787	334	—	—	—	44·4	41·0	21·4	35·9	0·8	43
—	—	—	—	—	62	172	3 718	872	—	—	—	48·1	48·1	—	—	1·3	44
1	—	—	2	—	6	253	539	57	380	10	27	50·0	48·4	0·2	29·0	4·9	45
111	26	15	111	2 668	53	2 236	2 469	1 478	143	278	—	45·5	43·5	27·9	39·3	2·1	46
2	—	6	24	45	53	504	841	748	111	257	—	49·2	48·4	1·5	44·2	4·4	47
109	—	—	—	74	—	256	157	152	—	21	—	43·8	45·5	—	—	2·1	48
—	—	—	87	—	—	282	744	—	—	—	—	46·5	47·1	7·8	33·3	0·6	49
—	—	—	—	2 521	—	—	—	—	—	—	—	39·5	34·0	100·0	39·5	·	50
—	26	9	—	28	—	1 194	727	578	32	—	—	47·8	48·5	1·3	37·2	2·0	51
1 364	1 261	2 587	3 568	9 181	14 110	90 623	109 830	50 317	9 333	3 679	172	47·4	47·0	5·8	36·7	2·1	52
72	99	147	506	838	1 591	3 955	2 414	217	46	1	—	44·4	44·8	8·7	38·3	1·0	53
—	—	—	30	13	660	4 243	3 522	262	105	67	1	47·3	46·6	—	—	1·3	54
76	45	73	88	256	1 180	4 254	8 479	1 238	117	14	2	47·0	46·6	1·4	35·9	0·9	55
89	35	54	8	25	357	738	6 445	1 888	814	153	115	48·3	47·3	1·4	31·3	1·1	56
2 153	706	507	486	85	617	310	16	30	76	87	—	26·3	29·0	·	·	7·7	57
3 754	2 146	3 368	4 686	10398	18 515	104123	130 706	53 952	10 491	4 001	290	47·0	46·7	5·3	36·7	2·0	58

Industrigrenar	I % av samtliga redovisade anställda inom resp. industrier utgjorde antalet					
	tills vidare permitterade arbetare			växelvis permitterade arbetare		
	1933	1934	1935	1933	1934	1935
Gruvor o. anrikningsverk .	13·5	2·7	0·2	9·2	—	—
Järn-, stål- o. kopparverk .	4·0	0·3	0·6	1·8	0·3	0·2
Mek. verkst. o. skeppsvarv	3·3	1·3	0·5	3·0	1·0	0·2
Elektriska verkstäder . .	4·7	0·6	0·1	1·1	—	0·0
Stenbrott o. stenhuggerier .	9·6	6·4	1·7	1·0	1·2	0·1
Byggnadsämnesindustri . .	3·5	1·7	1·3	1·1	0·3	0·4
Sågverk o. hyvlerier . . .	5·4	4·6	5·3	3·0	1·9	2·0
Snickeri- o. möbelfabriker .	7·5	1·6	0·5	0·6	0·1	0·1
Hatt- o. mössfabriker . .	2·8	11·1	12·3	0·5	—	—

Inom flertalet i tablån upptagna industrigrenar har sedan år 1933 i samband med den allmänna konjunkturförbättringen en betydande minskning av antalet permitterade arbetare ägt rum. Nedgången i permitteringarna vid stenbrott och stenhuggerier år 1935 sammanhänger dock huvudsakligen med den huggning av gatsten, som i oktober—november igångsattes under statens medverkan. Vid sågverk och hyvlerier synes det relativa antalet permitteringar ha varit ungefär oförändrat i november månad de senaste åren. En ökning i jämförelse med år 1933 kan iakttagas endast beträffande hatt- och mössfabriker; den låga siffran för tills vidare permitterade vid dessa företag i november 1933 synes dock mera bero på en tillfällighet, enär ifrågavarande industri vid denna tid på året i regel har utpräglad mellansäsong.

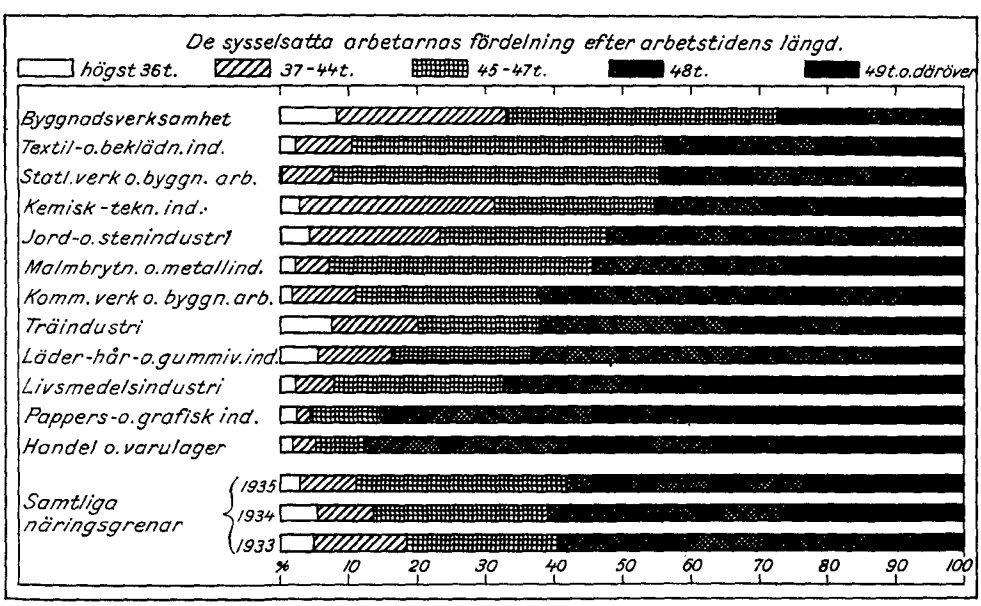
Veckoarbetstiden och dess förändringar. Hur de under redovisningsveckan sysselsatta arbetarna fördelade sig efter veckoarbetstidens längd (inkl. övertidsarbete) inom olika näringsgrenar, framgår av tab. 2 (jfr även diagrammet på nästa sida). Det bör påpekas, att denna fördelning icke grundar sig på individuella uppgifter för varje enskild arbetare utan på genomsnittstal för olika företag eller arbetsavdelningar. Detta innebär, att vid företag, där enskilda arbetare varit frånvarande någon eller några dagar under veckan, den redovisade genomsnittliga arbetstiden för hela arbetsstyrkan kan komma att understiga den normala, ehuru någon generell arbetstidsförkortning ej genomförts. Man har dock i allmänhet erhållit en rätt noggrann specificering av arbetstiden för olika arbetsavdelningar samt smärre grupper av arbetare, varför de i tabellen anförda relativtalen kunna antagas rätt väl återspegla de faktiska variationerna i arbetstiden.

Vid bedömandet av arbetstidsförhållandena inom olika näringsgrenar, sådana de framträda i tab. 2, bör vidare ihågkommas, att för vissa arbetargrupper arbetstiden under vintermånaderna regelbundet förkortas. Så är exempelvis förhållandet i byggnadsbranschen samt vid tegelbruk, sågverk, vissa kommunala och statliga företag etc. för med utearbeten sysselsatt personal m. fl. Vid en del fabriker (t. ex. inom textilindustrien) uppgivas arbetarskyddslagens föreskrifter i vissa fall föranleda någon reducering av veckoarbetstiden. Slutli-

Tab. 2. De sysselsatta arbetarnas fördelning efter arbetstidens längd (nov. 1935).

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal sysselsatta arbetare	Därav, i %, vid företag (arbetsavd.), där den genomsnittl. veckoarb.-tiden utgjorde (tim.)							
			32 o. därunder	33—36	37—40	41—44	45—47	48	49—51	52 o. däröv.
Malmbrytning o. metallindustri	447	105 954	1·8	0·3	1·9	3·1	38·4	30·3	21·4	2·8
Jord- o. stenindustri	234	18 844	2·3	1·9	6·6	12·5	24·1	45·9	5·0	1·7
Träindustri	347	25 893	3·1	4·3	2·2	10·4	17·7	48·1	8·3	5·9
Pappers- o. grafisk industri	256	40 069	1·9	0·6	0·6	1·3	10·0	50·4	32·9	2·3
Livsmedelsindustri	305	25 740	1·2	1·0	2·0	3·7	24·7	33·2	13·1	21·1
Textil- o. beklädnadsindustri	325	54 378	0·9	1·4	2·7	5·5	45·9	32·2	9·3	2·1
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	141	15 559	2·5	3·0	2·8	7·8	20·5	50 8	9·5	3·1
Kemisk-teknisk industri	93	9 588	1·6	1·2	27·8	0·6	23·3	25·7	15·4	4·4
Byggnadsverksamhet	220	9 886	3·2	5·1	8·5	16·1	40·0	24·4	2·2	0·5
Statl. verk o. byggn.-arb.	51	8 903	—	0·3	0·1	7·4	47·7	39·6	2·9	2·0
Kommunala verk o. byggn.-arb.	217	15 822	1·2	0·6	1·6	7·5	26·9	53·6	7·8	0·8
Handel och varulager[1]	617	10 721	1·7	0·1	0·2	3 3	6·9	60 1	17·6	10·1
Samtliga näringsgrenar[2] **1935**	**3 253**	**341 357**	**1·7**	**1·2**	**3·0**	**5·3**	**30·4**	**38·3**	**15·8**	**4·3**
1934	2 933	319 250	2·9	2·5	2·5	5·6	25·4	41·9	15·2	4·0
1933	2 385	256 786	3·0	1·7	3·7	10·1	21·8	52·3	4·6	2·8

gen kan arbetstiden per vecka även mera tillfälligt förkortas, utan att någon egentlig driftinskränkning till följd av bristande arbetstillgång föreligger, t. ex. på grund av ogynnsamma väderleksförhållanden, erforderliga reparationer, omläggning av driften etc. Det kan nämnas, att enligt en vid föregående undersökning genomförd specialredovisning av företag med full drift, endast omkring

[1] Redovisningen omfattar butiks- och lagerpersonal, däremot ej kontorspersonal, vilket vid föregående undersökningar i viss utsträckning varit förhållandet.

[2] Exkl. stuverirörelse, för vilken verksamhetsgren med övriga uppgifter jämförliga fördelningstal ej kunnat erhållas.

70 % av arbetarna vid dylika företag hade en arbetstid av 48 timmar eller däröver, medan för 25 % arbetstiden utgjorde 45—47 timmar och för 5 % mindre än 45 timmar.[1]

Ovan antydda förhållanden förklara, att i november 1935 av de sysselsatta arbetarna vid samtliga redovisade företag endast 5·3 % uppgivits ha varit berörda av sådan arbetstidsförkortning, som orsakats av bristande arbetstillgång (jfr tab. 1), ehuru enligt fördelningstalen i tab. 2 drygt $^2/_5$ av de sysselsatta arbetarna hade kortare arbetstid än 48 timmar. Inom den egentliga industrien berördes i november 1935 5·8 % av de sysselsatta arbetarna av arbetstidsförkortning i samband med driftinskränkning, medan motsvarande relativtal ett år tidigare utgjorde 8·1 %. Den genomsnittliga veckoarbetstiden för arbetare med förkortad arbetstid uppgick till 36·7 timmar gentemot 34·8 timmar i november 1934. — Inom några industrigrenar förekom likväl vid båda undersökningstillfällena relativt betydande arbetstidsreducering. Så var förhållandet i beklädnadsbranschen (hatt- och mössfabriker samt skrädderier och sömnadsfabriker) liksom vid bryggerier och läskedrycksfabriker, där emellertid de redovisade arbetstidsförkortningarna till största delen torde ha varit betingade av den säsongmässiga minskningen av arbetstillgången. Även vid gruvor och anrikningsverk, stenbrott och stenhuggerier, skofabriker samt tändsticksfabriker rapporteras ganska betydande driftinskränkningar, vilka däremot torde ha varit av mera varaktig karaktär. Hur förhållandena utvecklats inom nämnda industrier sedan november 1934, framgår av nedanstående tablå:

		Gruvor o. anrikningsverk	Stenbrott o. stenhuggerier	Bryggerier o. läskedrycksfabr.	Skrädderier o. sömnadsfabr.	Hatt- o. mössfabriker	Skofabriker	Tändsticksfabriker
Arbetare med reducerad arbetstid:								
i % av samtl. sysselsatta	1934	46·1	30·2	20·3	16·8	21·4	46·7	100·0
	1935	42·3	28·4	15·8	12·6	15·6	21·4	100·0
genomsnittl. arb.-tid (tim.)	1934	29·9	36·7	35·8	33·8	31·7	34·1	34·0
	1935	34·5	37·5	35·4	37·4	35·3	35·9	39·5

En minskning av det relativa antalet arbetare, som drabbats av arbetstidsförkortning, samt en ökning av arbetarnas genomsnittliga arbetstid kan alltså konstateras även vid här ifrågavarande industrigrenar.[2]

Sedan år 1934 ha uppgifter inhämtats även angående förekomsten och omfattningen av övertidsarbete. Det redovisade antalet övertidstimmar uppgick i november 1935 till 2·0 % av hela antalet utgjorda arbetstimmar, vilket innebär en ökning gentemot 1934, då det relativa antalet övertidstimmar utgjorde 1·2 %. Mest betydande, relativt taget, var övertidsarbetet i november 1935 inom stuveribranschen, där det motsvarade 7·7 % av antalet utgjorda arbetstimmar, ehuru den genomsnittliga veckoarbetstiden uppgick till endast 26·3 timmar; dessa siffror återspegla den ojämna arbetstillgången inom ifrågava-

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1935, sid. 177.

[2] Beträffande övriga verksamhetsgrenar hänvisas till tab. 1 samt motsvarande uppgifter i 1934 års undersökning, Soc. Medd. årg. 1935, sid. 171.

rande verksamhetsgren. I övrigt uppges övertidsarbete i mera avsevärd omfattning förekomma egentligen endast vid choklad- och karamellfabriker, guld- och silvervarufabriker samt tryckerier och bokbinderier (i samband med brådskande arbete för julmarknaden), vidare vid elektriska verkstäder, mekaniska verkstäder, snickerier och möbelfabriker, reseffektfabriker och tapetserarverkstäder (»annan läder-, hår- och gummivaruindustri») samt färg-, olje- och parfymfabriker (jfr tab. 1).

Hur den totala genomsnittliga arbetstiden inom olika näringsgrenar gestaltat sig under senare år, framgår av nedanstående tablå:

Näringsgrenar	Genomsnittlig arbetstid (inkl. övertidsarbete) under en vecka i november månad år			
	1932 [1]	1933	1934	1935
Malmbrytning o. metallindustri	40·4	45·6	47·3	47·7
Jord- och stenindustri	41·8	44·8	45·8	46·0
Träindustri	45·3	45·3	46·1	46·4
Pappers- o. grafisk industri	46·3	47·0	48·0	48·2
Livsmedelsindustri	48·3	48·2	48·6	48·8
Textil- o. beklädnadsindustri	45·0	47·1	46·7	46·9
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	43·1	45·0	45·0	46·5
Kemisk-teknisk industri	37·8	40·5	43·5	45·5
Samtliga industrigrenar	**43·4**	**46·0**	**47·0**	**47·4**
Byggnadsverksamhet	41·3	44·3	44·8	44·4
Statl. verk o. byggnadsarbeten	·	46·5	46·6	47·3
Kommunala verk o. byggnadsarbeten	46·8	47·1	46·6	47·0
Handel o. varulager	46·9	46·7	47·3	48·3
Stuverirörelse	·	·	29·0	26·3
Samtliga näringsgrenar	**43·5**	**46·1**	**46·7**	**47·0**

Inom flertalet näringsgrenar synes en avsevärd ökning av veckoarbetstiden ha ägt rum sedan november 1932. Särskilt är detta förhållandet inom malmbrytning och metallindustri, jord- och stenindustri samt kemisk-teknisk industri. Bland de förändringar, som ägt rum i jämförelse med november 1934, må nämnas den inom tändsticksindustrien företagna utökningen av arbetstiden från fyra till fem dagar per vecka. För övrigt må anmärkas, att den relativt långa veckoarbetstiden inom livsmedelsindustrien vid samtliga undersökningstillfällen delvis beror på den under november månad pågående kampanjen vid råsockerbruken.

Arbetstidsförhållandena inom olika landsdelar. Av tab. 3 framgår, hur arbetstidsförhållandena i november 1935 gestaltade sig inom olika landsdelar. Det största relativa antalet arbetare med förkortad arbetstid förefanns i norra Sverige (mestadels gruvarbetare och sågverksarbetare), därnäst i Småland och öarna (huvudsakligen vid tändsticksfabrikerna). Ett relativt stort antal arbetare med förkortad arbetstid förefanns vidare inom sko- och textilindustrierna samt tändsticksfabrikerna i västra Sverige. I Stockholm framträda säsong-

[1] Siffrorna för år 1932 äro i jämförelse med övriga i tablån anförda genomsnittstal något (ehuru rätt obetydligt) för låga, enär de hänföra sig till samtliga sysselsatta och växelpermitterade arbetare, medan för de följande åren medeltalen avse endast de under redovisningsveckan sysselsatta arbetarna.

Tab. 8. Arbetstidsförhållandena i den egentliga industrien inom olika landsdelar[1] (nov. 1935).

Egentlig industri.	Stockholm	Östra Sverige	Småland o. öarna	Södra Sverige	Västra Sverige	Norra Sverige	Hela landet
Antal anställda arbetare	27 280	55 282	23 651	46 083	94 753	57 841	304 890
Därav, i %, permitt. tills vidare	0·3	0·5	0·3	0·8	0·4	1·8	0·7
» » » växelvis	0·1	0·2	0·1	0·2	0·3	0·7	0·3
Samtliga sysselsatta arbetare	26 620	53 700	23 194	44 867	92 428	55 216	296 025
Därav, i %, med en arbetstid av:							
44 timmar och därunder	10·9	5·7	11·0	7·0	11·6	17·5	10·8
45—47 timmar	31·4	31·1	20·4	29·6	41·2	17·1	30·6
48 timmar	32·2	38·3	38·5	38·4	33·4	43·0	37·1
49 timmar och däröver	25·5	24·9	30·1	25·0	13·8	22·4	21·5
Genomsnittl. arbetstid (inkl. övertidsarb.), tim.	47·6	48·1	47·7	48·0	47·1	46·4	47·4
Övertidstim. i % av samtl. utgjorda arbetstim.	3·0	2·4	2·2	2·0	2·0	1·6	2·1
Antal sysselsatta arb. med förkortad arbetstid: Malmbrytning o. metallind.	605	142	6	80	157	3 391	4 381
Jord- och stenindustri	—	176	244	696	637	88	1 841
Trävaruindustri	—	232	55	26	219	1 261	1 793
Pappers- o. grafisk industri	8	89	36	30	73	715	951
Livsmedelsindustri	195	108	36	158	559	93	1 149
Textil- och beklädnadsindustri	1 008	259	—	704	788	156	2 915
Läder-, hår- o. gummivaruind.	2	103	112	202	1 161	—	1 580
Kemisk-teknisk industri	—	—	1 308	—	1 252	116	2 676
Tillhopa	**1 818**	**1 109**	**1 797**	**1 896**	**4 846**	**5 820**	**17 286**
D:o i % av samtl. sysselsatta inom resp. industrigrenar: Malmbrytning o. metallind.	6·0	0·5	0·1	0·8	0·6	15·0	4·1
Jord- och stenindustri	—	6·1	7·0	11·0	12·1	10·4	9·8
Träindustri	—	7·5	1·3	2·9	5·7	9·4	6·9
Pappers- o. grafisk industri	0·2	1·9	1·0	1·2	0·7	5·3	2·4
Livsmedelsindustri	4·0	3·1	2·8	1·8	9·2	8·1	4·5
Textil- och beklädnadsindustri	24·2	3·7	—	7·1	2·7	6·0	5·4
Läder-, hår- o. gummivaruind.	0·4	9·6	6·0	4·0	17·4	—	10·2
Kemisk-teknisk industri	—	—	89·2	—	37·5	16·8	27·9
Samtl. industrigrenar	**6·8**	**2·1**	**7·7**	**4·2**	**5·2**	**10·5**	**5·8**

mässiga arbetstidsinskränkningar inom beklädnadsbranschen, vid bryggerierna samt vid en del metallindustriföretag. De gynnsammaste förhållandena uppvisa östra och södra Sverige, där likväl relativt omfattande arbetstidsinskränkningar förekommo i beklädnadsbranschen samt inom jord- och stenindustrien.

Förändringarna i arbetarantalet och den totala sysselsättningsvolymen. Vid de i det föregående gjorda jämförelserna med tidigare år har hänsyn icke tagits till det förhållandet, att materialet vid resp. undersökningstillfällen icke i full utsträckning omfattat samma företag. Uppgifter ha å ena sidan erhållits varje år från ett antal företag, som tidigare icke kunnat redovisas i undersökningen, medan å andra sidan vissa företag, som tidigare redovisats, något år underlåtit att lämna uppgift. Detta har mindre att betyda vid ett studium av förändringarna i veckoarbetstiden, men innebär däremot, att antalet sysselsatta arbetare liksom den totala sysselsättningsvolymen, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar, icke kan utan vidare jämföras från det ena året till det andra. För att lik-

[1] Härvid ha Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Östergötlands län sammanförts till östra Sverige, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län till Småland och öarna, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län till södra Sverige, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands och Örebro län till västra Sverige samt Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län till norra Sverige.

Tab. 4. Arbetarantal, arbetstimmar och genomsnittlig veckoarbetstid vid företag, varifrån uppgifter föreligga både för 1934 och 1935.

Näringsgrenar	Antal företag	Antal arbetare [1]		Genomsn. arbetstid per vecka och arb., tim.		Summa utgjorda arbetstimmar per vecka (1 000)		Indextal för 1935 (1934 = 100)			Indextal för 1935 (1932 = 100[2])		
		1934	1935	1934	1935	1934	1935	Antal arbetare	Arbetstid per arb.	Hela antalet arb.-tim.	Antal arbetare	Arbetstid per arb.	Hela antalet arb.-tim.
Malmbrytn. o. metallind.	**400**	**94 209**	**102 666**	**47·1**	**47·6**	**4 434·7**	**4 891·3**	**109**	**101**	**110**	**134**	**119**	**160**
Gruvor o. anrikningsverk	25	6 243	6 686	38·9	41·7	242·6	278·9	107	107	115	111	143	160
Järn-, stål- o. kopparverk	33	22 278	22 113	47·9	48·1	1 067·4	1 064·6	99	100	100	121	122	148
Järn- o. stålmanufaktur	60	9 967	11 485	47·8	47·8	476·4	549·2	115	100	115	126	116	146
Mek. verkst. o. skeppsvarv	209	42 817	48 050	47·4	48·1	2 029·3	2 308·9	112	101	114	154	117	179
Elektriska verkstäder	25	8 411	9 262	47·9	48·0	403·1	444·3	110	100	110	118	115	136
Metallmanufaktur	40	3 561	4 124	48·0	48·2	170·8	198·7	116	100	116	130	118	154
Guld- o. silvervarufabr.	8	932	946	48·4	49·3	45·1	46·7	102	102	103	107	115	124
Jord- o. stenindustri	**189**	**14 734**	**16 239**	**45·7**	**46·3**	**672·7**	**751·2**	**110**	**101**	**112**	**106**	**112**	**119**
Kolgruvor	5	909	935	47·8	47·5	43·4	44·4	103	99	102	·	·	·
Torvindustri	4	103	91	46·3	47·3	4·8	4·3	88	102	90	81	112	91
Stenbrott o. stenhuggerier	47	2 687	3 103	42·6	43·3	114·6	134·4	115	102	117	78	114	89
Byggnadsämnesindustri	95	5 592	6 394	45·2	46·2	252·7	295·4	114	102	117	137	119	164
Porsl-, kakel- o. lergodsf.	9	2 504	2 751	47·9	47·8	119·9	131·6	110	100	110	117	102	119
Glasbruk	29	2 939	2 965	46·7	47·6	137·3	141·1	101	102	103	98	104	102
Träindustri	**302**	**22 183**	**22 130**	**45·5**	**45·6**	**1 009·0**	**1 010·1**	**100**	**100**	**100**	**101**	**102**	**103**
Sågverk o. hyvlerier	140	14 473	13 874	44·5	43·9	643·7	608·9	96	99	95	95	98	93
Snickeri- o. möbelfabr.	145	7 241	7 679	47·4	48·7	343·2	373·8	106	103	109	114	111	127
Annan trävaruindustri	17	469	577	47·2	47·4	22·1	27·4	123	100	124	114	101	115
Pappers- o. grafisk ind.	**233**	**37 574**	**38 355**	**47·7**	**47·9**	**1 793·2**	**1 837·5**	**102**	**100**	**102**	**104**	**104**	**107**
Pappersmassefabriker	79	17 715	17 986	47·4	47·6	840·0	856·4	102	100	102	105	101	106
Pappersbruk o. pappfabr.	38	11 324	11 372	47·1	47·7	533·4	542·8	100	101	102	101	108	109
Annan pappersindustri	51	2 075	2 200	49·2	48·8	102·0	107·4	106	99	105	108	104	112
Grafisk industri	65	6 460	6 797	49·2	48·7	317·8	330·9	105	99	104	104	101	105
Livsmedelsindustri	**286**	**24 531**	**24 733**	**48·6**	**48·8**	**1 193·1**	**1 206·6**	**101**	**100**	**101**	**104**	**104**	**108**
Kvarnar	16	1 237	1 255	47·6	49·1	58·9	61·7	101	103	105	114	102	117
Pressjästfabriker	5	167	172	48·1	48·5	8·0	8·3	103	101	104	86	102	88
Bagerier	29	2 792	2 826	47·1	47·3	131·5	133·5	101	100	102	109	111	120
Råsockerbruk o. raffinad.	21	7 159	6 925	52·2	52·3	373·8	362·5	97	100	97	109	102	111
Choklad- o. karamellfabr.	17	3 020	3 388	49·2	48·9	148·6	165·6	112	99	111	119	103	122
Brygger. o. läskedrycksf.	98	4 077	4 093	45·2	45·4	184·2	185·8	100	100	101	92	101	93
Tobaksfabriker	9	2 088	2 159	46·7	46·6	97·5	100·5	103	100	103	89	101	90
Slakterier o. konservfabr.	58	2 435	2 426	46·5	47·2	113·2	114·6	100	102	101	94	110	102
Annan livsmedelsindustri	33	1 556	1 489	49·8	49·8	77·4	74·1	96	100	96	83	104	87
Textil- o. beklädnadsind.	**302**	**49 422**	**49 808**	**46·6**	**47·0**	**2 304·0**	**2 339·6**	**101**	**101**	**102**	**111**	**104**	**116**
Spinnerier, väverier o. d.	212	39 975	39 818	47·0	47·2	1 877·5	1 878·0	100	100	100	111	103	114
Skrädderier o. sömnadsf.	74	8 501	8 978	45·2	46·3	384·4	415·3	106	102	108	115	110	126
Hatt- o. mössfabriker	16	946	1 012	44·5	45·7	42·1	46·3	107	103	110	108	107	116
Läder-, här- o. gummivaruindustri	**128**	**14 765**	**14 785**	**44·7**	**46·2**	**660·7**	**683·0**	**100**	**103**	**103**	**106**	**111**	**117**
Garverier	12	1 400	1 476	47·5	47·8	66·6	70·5	105	101	106	112	102	114
Päls- o. skinnvarufabr.	15	554	653	47·6	43·3	26·4	28·3	118	91	107	134	132	177
Skofabriker	64	6 590	6 574	40·8	44·4	268·7	291·8	100	109	109	99	120	119
Gummivarufabriker	6	5 047	4 824	48·1	47·6	242·9	229·6	96	99	95	104	100	104
Annan hithörande ind.	31	1 174	1 258	47·8	49·9	56·1	62·8	107	104	112	126	122	153
Kemisk-teknisk industri	**89**	**8 797**	**9 216**	**43·5**	**45·4**	**382·6**	**418·8**	**105**	**104**	**109**	**101**	**123**	**125**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	47	2 094	2 351	48·4	49·4	101·4	116·1	112	102	115	124	102	128
Konstgödningsfabriker	6	784	769	44·7	43·8	35·1	33·7	98	98	96	107	108	115
Sprängämnesfabriker	3	1 040	1 113	47·1	46·5	49·0	51·7	107	99	106	155	119	184
Tändsticksfabriker	10	2 661	2 521	34·0	39·5	90·5	99·6	95	116	110	75	152	114
Annan kemisk-tekn. ind.	23	2 218	2 462	48·1	47·8	106·6	117·7	111	99	110	108	104	112
S:a för ovanstående grupper	**1 929**	**266 215**	**277 932**	**46·8**	**47·3**	**12 450·0**	**13 138·1**	**104**	**101**	**106**	**115**	**110**	**127**
Byggnadsverks. (ensk.)	178	8 032	8 217	44·8	44·7	360·1	367·7	102	100	102	307	119	364
Statl. verk o. byggn.-arb.	50	9 109	8 873	46·5	47·3	423·4	419·6	97	102	99	100	102	102
Komm verk o. byggn.-arb.	210	14 930	15 588	46·5	46·7	694·6	728·4	104	100	105	91	100	91
Stuverirörelse	32	3 925	4 633	28·9	25·2	113·3	116·8	118	87	103	·	·	·
Samtliga näringsgrenar	**2 399**	**302 211**	**315 243**	**46·5**	**46·9**	**14 041·4**	**14 770·6**	**104**	**101**	**105**	**116**	**109**	**126**

[1] Sysselsatta samt växelpermitterade. — [2] Angående beräkningen av dessa indextal jfr texten.

väl möjliggöra en dylik jämförelse har man nu liksom vid föregående undersökningar gjort en sammanställning av arbetarantalet och arbetstiden vid de företag, som lämnat uppgift såväl vid det senaste undersökningstillfället som vid det närmast föregående. Resultatet härav framgår av tab. 4. Man har vid denna jämförelse utgått från antalet sysselsatta samt växelpermitterade arbetare. Även den genomsnittliga arbetstiden är beräknad i förhållande till detta arbetarantal och således något lägre än den i tab. 1 angivna, som hänför sig endast till de under redovisningsveckan sysselsatta arbetarna. För såväl antalet arbetare som den genomsnittliga arbetstiden jämte hela antalet utgjorda arbetstimmar ha indextal uträknats med närmast föregående år som basår.

Vid samtliga i tab. 4 redovisade företag har arbetarantalet ökats med omkring 13 000 eller ungefär 4 % i förhållande till november 1934. Den största absoluta tillväxten har ägt rum inom gruppen malmbrytning och metallindustri, som ökat sitt arbetarantal med omkring 8 500 eller ungefär 9 %. Den genomsnittliga arbetstiden har däremot i stort sett icke undergått någon mera betydande ökning utom i den kemisk-tekniska industrigruppen (tändsticksfabrikerna) samt läder-, hår- och gummivaruindustrien (skofabrikerna). Den relativa ökningen av hela antalet utgjorda arbetstimmar utgör därför endast 5 %, d. v. s. överstiger endast obetydligt ökningen av antalet arbetare.

På samma sätt ha, som ovan nämnts, jämförelser anställts mellan företag, som lämnat uppgift både 1932 och 1933 resp. 1933 och 1934. Med utgångspunkt från dessa jämförelser har man enligt s. k. kedjemetod beräknat indexserier med 1932 som gemensamt basår, vilka ge uttryck åt förändringarna i arbetarantal, arbetstid och totalantal utgjorda arbetstimmar under perioden 1932—1935. Det må framhållas, att dessa indexserier likväl icke fullständigt återspegla förändringarna i sysselsättningen, enär de ej omfatta nytillkomna företag och endast i vissa fall sådana företag, där driften helt nedlagts eller återupptagits. Med detta förbehåll kan nedanstående tablå anses lämna en ganska tillförlitlig bild av utvecklingen inom den egentliga industrien sedan år 1932:[1]

Indextal för:		Malmbrytning o. metallind.	Jord- o. stenind.	Träind.	Pappers- o. grafisk ind.	Livsmedelsind.	Textil- o. beklädnadsind.	Läder-, hår- o. gummivaruind.	Kemisk-teknisk ind.	Samtliga industrigrenar
antal arbetare	1932	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	1933	102	86	102	96	100	102	104	98[2]	100
	1934	123	96	101	101	103	110	106	96[2]	110[2]
	1935	134	106	101	104	104	111	106	101	115
genomsnittl. arb.-tid per arb. o. vecka	1932	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	1933	111	106	97	101	100	104	104	110[2]	105
	1934	118	110	102	103	104	103	107	118[2]	109
	1935	119	112	102	104	104	104	111	123	110
totalantal utgjorda arb.-tim.	1932	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	1933	113	92	99	97	100	106	108	107	105
	1934	145	106	103	105	106	114	113	114	120
	1935	160	119	103	107	108	116	117	125	127

[1] Jfr även de i tab. 4 meddelade indextalen med 1932 som basår. — [2] Korrigerade siffror.

De anförda indextalen återspegla ett betydande uppsving i så gott som samtliga näringsgrenar. Allmänt sett kan den iakttagelsen göras, att under perioden 1932—1933 den förbättrade arbetstillgången tog sig uttryck huvudsakligen i en utökning av arbetstiden för den sysselsatta personalen, medan nyanställning eller återanställning av arbetare synes ha förekommit endast i obetydlig omfattning. Däremot har under såväl 1934 som 1935 inom flertalet industrigrupper arbetarantalet ökats proportionsvis mer än arbetstiden. I november 1935 utgjorde ökningen av antalet arbetare 15 % i förhållande till november 1932 och ökningen av arbetstiden per arbetare 10 %. Även för hela perioden 1932—1935 är ökningen i arbetarantalet för samtliga industrigrenar tillhopa (15 %) avsevärt större än ökningen i arbetstiden per arbetare (10 %). Den totala sysselsättningsvolymen företer en ökning med ej mindre än 27 %.

Det största uppsvinget synes ha försiggått inom malmbrytning och metallindustri, där arbetarantalet ökats med 34 %, arbetstiden med 19 % och den totala sysselsättningsvolymen med 60 %. Såsom de i tab. 4 angivna indextalen utvisa, går den mekaniska verkstadsindustrien här i spetsen med en ökning av arbetarantalet med 54 % och av totalantalet utgjorda arbetstimmar med 79 %. Inom den kemisk-tekniska industrigruppen som helhet företer hela antalet utgjorda arbetstimmar en uppgång med ungefär 25 % i förhållande till 1932. Denna ökning synes bero nästan helt på en utökning av arbetstiden, men såsom de mera specificerade indextalen i tab. 4 utvisa, ställa sig förhållandena rätt olika inom de till denna grupp hörande industrierna. Inom tändsticksindustrien har sålunda en avsevärd minskning av arbetarantalet ägt rum jämsides med en utökning av arbetstiden, medan däremot i främsta rummet sprängämnesfabrikerna samt färg-, olje- och parfymfabrikerna företagit betydande utökningar av såväl personal som arbetstid.[1] Det inom jord- och stenindustrien framträdande uppsvinget, vilket, mätt i totala antalet utgjorda arbetstimmar, uppgår till 19 %, har i främsta rummet berört byggnadsämnesindustrien, där hela antalet utgjorda arbetstimmar ökats med 64 % och arbetarantalet med 37 %, samt porslins-, kakel- och lergodsfabriker, för vilka motsvarande stegringstal utgöra 19 resp. 17 %. Stenbrott och stenhuggerier förete däremot i jämförelse med november 1932 en betydande minskning av antalet arbetare. Inom läder-, hår- och gummivaruindustrien, där hela antalet utgjorda arbetstimmar utvisar en ökning från november 1932 med 17 %, synas jämte päls- och skinnvarufabriker och »annan hithörande industri» (tapetserarverkstäder, reseffektfabriker o. d.) även skofabrikerna ha gynnats av konjunkturförbättringen, vilket dock hittills tagit sig uttryck endast i en utökning av arbetstiden. Gummivarufabrikerna redovisa endast 4 % större personal än 1932 och t. o. m. något mindre personal än närmast föregående år, medan arbetstiden synes ha varit oförändrad. Textilgruppen företer en ökning av hela antalet utgjorda arbetstimmar med 16 % och av arbetarantalet med 11 %. Med avseende på såväl personal som arbetstid synes ökningen ha varit störst vid skrädderier och sömnadsfabriker. Bland några av de till livsmedelsgruppen hörande industrierna (bryggerier, tobaksfabriker, slakterier etc.) framträder en minskning av arbetarantalet under bibehållande av eller med någon utökning av arbetstiden. Dessa förändringar uppvägas dock för gruppen i dess helhet av en ökning i arbe-

[1] Enär dessa industrier äro underrepresenterade i jämförelse med tändsticksindustrien, utvisa de i vidstående tablå anförda (ovägda) indextalen en väl liten ökning av hela antalet arbetare inom den kemisk-tekniska industrigruppen. Genom s. k. standardräkning har konstaterats, att vid proportionell representation ökningen skulle uppgå till ca 10 % sedan år 1932 och till 6 % sedan år 1934.

tarantal och arbetstid vid choklad- och karamellfabriker, råsockerbruk och raffinaderier samt kvarnar och bagerier. Vid samtliga hithörande industrier har antalet arbetare ökats med 4 % och antalet utgjorda arbetstimmar med 8 %. Ungefär samma stegring av arbetarantal och utgjorda arbetstimmar utvisar pappers- och grafisk industri. Den minsta stegringen (endast 3 % i fråga om totala antalet utgjorda arbetstimmar och 1 % i fråga om antalet arbetare) har träindustrien att uppvisa. Vid sågverk och hyvlerier framträder t. o. m. en icke obetydlig minskning av arbetarantalet jämte någon reducering av arbetstiden, medan däremot snickerier och möbelfabriker samt »annan trävaruindustri» (korkfabriker, ramlistfabriker o. d.) ökat sin personal med vardera 14 % och totala antalet utgjorda arbetstimmar med 27 resp. 15 %.

I fråga om övriga näringsgrenar märkes framför allt en tredubbling i förhållande till år 1932 av antalet sysselsatta arbetare vid de byggnadsfirmor, som lämnat uppgift till arbetstidsundersökningarna. Denna stegring, vilken f. ö. inträdde redan under år 1934, torde av redovisningstekniska skäl återspegla den ökade sysselsättningen inom byggnadsbranschen i något förstorad skala. De uppgifter, som erhållits vid de båda senaste undersökningstillfällena, synas dock vara fullt jämförbara. Enligt dessa skulle sysselsättningen i byggnadsbranschen ha varit minst lika omfattande i november 1935 som ett år tidigare.

Sammanfattning. Enligt föreliggande undersökning skulle den genomsnittliga arbetstiden per arbetare och vecka i november 1935 ha utgjort 47·0 timmar mot 46·7 timmar vid motsvarande tid år 1934 och 43·5 timmar år 1932. Inom den egentliga industrien utgjorde veckoarbetstiden i genomsnitt 47·4 timmar mot 47·0 timmar år 1934 och 43·4 timmar år 1932. Det relativa antalet arbetare, som drabbats av permittering eller arbetstidsförkortning på grund av bristande arbetstillgång, uppskattades i november 1932 inom den egentliga industrien till ungefär $^2/_5$ av hela antalet anställda och ett år senare till ungefär $^1/_4$. I november 1934 kunde motsvarande relativtal ganska exakt fastställas till $^1/_{10}$ för att i november 1935 nedgå ytterligare till ungefär $^1/_{14}$. — Bortses från de förändringar i arbetarantalet, som åstadkommits genom nedläggande av gamla och grundande av nya företag, skulle antalet arbetare inom industrien och angränsande näringsgrenar ha ökats med c:a 4 % från november 1934 till november 1935 och med 16 % i förhållande till november 1932. Den totala sysselsättningsvolymen vid samma företag, mätt i antalet utgjorda arbetstimmar, utvisar en ökning från närmast föregående år med 5 % och från november 1932 med 26 %.

Förslag till fortsatt hjälp åt stenarbetare i Blekinge.

Socialstyrelsens utlåtande.

Genom remiss den 10 februari 1936 har socialstyrelsen anmodats att avgiva utlåtande över ett av blekingeutredningen avgivet förslag till fortsatt hjälp åt stenarbetare i Blekinge. Med anledning härav anförde styrelsen den 7 mars 1936 följande.

Stenindustrien i vårt land har sedan år 1914 uppvisat en mycket ojämn utveckling. Denna industri hade före världskriget skapat en mycket god utlandsmarknad för sina produkter, särskilt i Tyskland och Östersjöländerna, och omkring 88 % av tillverkningen gick till utlandet. År 1914 redovisades i industristatistiken 12 593 man vid stenbrott och stenhuggerier (se *tab. A*). Genom världskrigets utbrott lamslogs utförseln, och stenindustriens arbetarstam, i första hand den del, som sysselsattes med gat- och kantstenshuggning, drabbades av omfattande arbetslöshet. Den redovisade arbetsstyrkan sjönk år 1915 till 8 418 man och år 1916 till 4 862 man. Därmed hade sysselsättningen inom den egentliga stenindustrien nedgått i en sådan omfattning, att speciella statsåtgärder ansågos påkallade för att lindra arbetslösheten inom denna industri. Åtgärderna hade formen av gatstensbeställningar för statens och kommunernas räkning, och verksamheten handhades av ett år 1916 inrättat särskilt statsorgan, benämnt statens stenleveranscentral. De statliga stenbeställningarna fortlöpte till och med 1920—1922 års fredskris, och stenleveranscentralens verksamhet avvecklades därefter.

Under åren 1916—1922 hade stenindustriens totala arbetarantal enligt industristatistiken hållit sig vid i runt tal 4 000 man. Denna siffra innefattar även de vid statsbeställningarna sysselsatta. Siffran utgör emellertid endast en tredjedel av industriens arbetarantal år 1914, vadan sålunda en icke oväsentlig del av den tidigare stenarbetarkåren var hänvisad till att på annat sätt skaffa sig försörjning. Från samhällets sida omhändertogos till en början åtskilliga i understödsverksamhet och nödhjälpsarbeten, men allteftersom situationen inom stenindustrien visade sig oförändrad, under det att näringslivet i övrigt till följd av högkonjunkturen under och omedelbart efter världskriget kunde draga till sig arbetskraft, övergingo allt flera av de överflödiga stenhuggarna till andra yrken.

Till belysning av stenindustriens avfolkning under kriget kunna följande siffror anföras. Genom uppgifter från de tre största stenhuggerifirmorna i Blekinge rörande förekomsten i november 1915 av arbete och arbetslöshet bland den stenhuggeriarbetarstam, som den 1 augusti 1914 fanns anställd hos firmorna, kunde man undersöka resultaten av åtgärderna att närmast genom den offentliga arbetsförmedlingen bereda de arbetslösa sysselsättning i arbete av olika slag. Det visade sig därvid, att av de 2 930 arbetare, som vid krigets utbrott hade anställning hos firmorna, efter 1 $^1/_4$ år ej fullt hälften eller blott 1 443 arbetare voro kvar i arbete hos samma arbetsgivare; därtill komma 89 arbetare, som övergått från en till en annan av nämnda firmor, samt 104, som fått anställning vid andra stenhuggeriföretag. Av de återstående 1 294 arbetarna kvarstodo endast 270 såsom arbetslösa, vartill kommo 69, som fullgjorde sin värnplikt. Av de 955, som erhållit arbete, hade man ingen uppgift om arbetets natur beträffande 216 stycken; 202 hade fått anställning i jordbruksarbete, 117 i väg- och vattenbyggnadsarbete, 77 hade funnit sin utkomst som fiskare, 37 hade blivit sjömän, 25 arbetade vid gru-

Tab. A. Stenbrott och stenhuggerier åren 1914—1934.
(Enligt industristatistiken.)

År	Antal arbetsställen	Personal		Saluutillverkningsvärde, milj. kr.
		Förvaltn.	Arbetare	
1914	268	353	12 593	16·1
1915	233	212	8 418	10·6
1916	195	186	4 862	8·0
1917	175	170	4 162	7·5
1918	137	151	3 729	8·5
1919	139	159	4 036	12·1
1920	136	168	4 196	12·6
1921	162	171	4 433	11·0
1922	153	163	4 594	9·5
1923	197	169	6 141	13·3
1924	235	195	9 151	20·4
1925	281	211	12 057	26·9
1926	310	272	12 107	16·5
1927	329	293	11 989	26·2
1928	341	312	13 177	29·8
1929	343	361	13 770	30·7
1930	348	383	14 386	34·4
1931	344	356	10 018	17·0
1932	304	320	8 578	16·1
1933	290	283	7 806	13·2
1934	269	224	6 144	12·2

vor och lika många hade fått anställning vid sockerbruk. Vidare funnos 67 i diverse grovarbete, 18 hade tagit värvning och 10 hade emigrerat.

Ovannämnda siffror giva vid handen, att man under tider av ökad livaktighet inom näringslivet kan räkna med möjligheter av en överflyttning till andra yrken av arbetslösa från krisdrabbade industrier, och att så är fallet med arbetare även i en så speciell näring som stenindustrien.

Efter fredskrisen började en ny uppsvingsperiod för gat- och kantstenshuggerierna, som på några få år bringade upp arbetsstyrkan till en mycket hög nivå. Från 4 594 man år 1922 steg arbetarantalet inom stenindustrien för landet i dess helhet år 1923 till 6 141, år 1924 till 9 151 för att under åren 1925—1930 uppgå till 12 000 à 14 000. Maximum nåddes år 1930 med 14 386 man, vilken siffra överstiger förkrigsnivån och är mer än tre gånger så hög som omkring tio år tidigare. Medan staten under världskriget och åren närmast därefter inriktat sina ansträngningar på och också lyckats genomföra en stark reduktion av stenarbetarkåren, hade till följd av förbättrade avsättningskonjunkturer denna kår under åren därefter mycket snabbt ökats. När den nya världskrisen år 1931 gjorde sig märkbar även i vårt land, stod stenindustrien med ett arbetarantal större än någon gång tidigare.

Industristatistiken visar för år 1931 en minskning inom stenindustrien från ovannämnda antal sysselsatta av 14 386 man till 10 018, vilken minskning fortsatte till 1934 — det sista året i statistiken — då siffran fallit till 6 144.

De åtgärder, som under krisen vidtagits från samhällets sida med anledning av depressionen inom stenindustrien, äro så kända, att styrelsen icke anser sig här böra närmare redogöra för desamma.

Av den lämnade redogörelsen för stenindustriens utveckling under de senaste tio åren framgår, att denna näring varit underkastad mycket starka kastningar. Mest markant är expansionen under 1920-talet, som bringade upp stenindustriens arbetarantal till över det tredubbla, en utveckling, som i huvudsak sammanhängde med den kraftigt ökade efterfrågan på svensk sten från utlandet. Den internationella

krisen från år 1930 ändrade emellertid mycket snabbt stenindustriens ställning på utlandsmarknaden genom de konsekvenser, som utländska importförbud, kontingenteringar, valutarestriktioner och så vidare förde med sig. Av den allmänna ekonomiska utvecklingen i världen torde man kunna förvänta, att de handelspolitiska restriktionerna så småningom skola lättas och att därigenom en förnyad export av stenindustriens produkter skall kunna komma till stånd. Intill detta sker, vill styrelsen understryka vad utredningen anfört rörande behovet av särskilda handelspolitiska förhandlingar under statlig medverkan för åstadkommande av lättnader i exportmöjligheterna.

Utvecklingen på stenindustriens arbetsmarknad har under den senaste krisen lika litet som under tidigare likartade situationer inneburit, att de inom industrien överflödiga över lag dröjt kvar i avvaktan på återanställning i yrket. Sålunda anför utredningen (sid. 10), att mot omkring 2 500 gatstenhuggare i blekingekommunerna under åren 1928 och 1929 svarade i november 1935 omkring 1 800. Att nedgången emellertid icke blivit större, torde av allt att döma bero på att de med anledning av arbetslösheten vidtagna åtgärderna i stor utsträckning vidmakthållit den uppfattningen hos stenarbetarna, att de skulle få kvarstanna inom stenindustrien och att näringens svårigheter vore övergående.

Till belysning av omfattningen av vidtagna arbetslöshetsåtgärder må här anföras följande siffror för de fyra ökommunerna (Sturkö, Tjurkö, Hasslö och Aspö). Under drygt två år (december 1933—januari 1936) ha statliga och kommunala beredskapsarbeten beviljats till ett sammanlagt belopp av 577 860 kronor. Under år 1934 utanordnades av statens arbetslöshetskommission sammanlagt 342 652 kronor i löner vid statliga reservarbeten åt arbetslösa från öarna samt i statsbidrag åt statskommunala reservarbeten och dagunderstöd inom kommunerna. För år 1935 utbetalades i statliga reservarbetslöner 218 989 kronor; kostnadssiffrorna för statskommunala arbeten och understödsverksamhet äro ännu ej tillgängliga. Tillsammans belöpa sig för de senaste två åren statens arbetslöshetsutgifter för de fyra ökommunerna till i runt tal 1 140 000 kronor på en befolkning av 5 000. Givet är, att hjälpåtgärder av en sådan storleksordning kunnat verka återhållande på förefintliga tendenser till utflyttning. Det må i detta sammanhang förtjäna erinras om de vid upprepade tillfällen gjorda uttalandena, att en begränsning av länets stenindustri i första hand skulle komma att gälla ökommunerna.

Folkmängdens förändringar i olika slag av kommuner å Blekinge landsbygd belysas i *tab. B* med utnyttjande av siffror från statistiska centralbyrån.[1] Tabellen, som angiver antalet män åren 1925, 1930 och 1934 i relativa tal, visar en så gott som genomgående minskning mellan åren 1925 och 1930. Starkast är minskningen i jordbrukskommunerna. Även stenindustrikommunerna uppvisa samma tendens, ehuru något svagare, och i delgruppen »de fyra ökommunerna» är minskningen obetydlig. I jämförelse med hela rikets landsbygd visar Blekinge en avvikelse, tydande på förekomsten av ett utflyttningsöverskott från länet till andra delar av riket.

Beträffande perioden 1930—1934 visar Blekinge landsbygd en påtagligt starkare manlig befolkningstillväxt än vad fallet är med landet i dess helhet. Denna tillväxt är kraftigast inom gruppen industri- och blandade kommuner. Stenindustrikommunerna ha en något svagare tillväxt att uppvisa; de fyra ökommunerna avvika i fråga om förändringens styrka icke från övriga stenkommuner. Det är dock anmärkningsvärt, att den relativa ökningen av antalet män åren 1930—1934 i stenkommunerna är lika stor som i samtliga landskommuner i riket, vilket tyder på att situationen i de nämnda stendistrikten ur befolkningssynpunkt icke undergått den relativt starkare avlastning, som man med hänsyn till stenindustriens läge kunnat haft anledning förmoda.

[1] En utförligare redogörelse angående folkomflyttningen i Blekinge län åren 1926—34 lämnas å sid. 194 o. f. i detta häfte.

Tab. B. Den manliga befolkningen å Blekinge landsbygd åren 1925, 1930 och 1934 (relativa tal).

Kommuner	Män (relativa tal)		
	1925	1930	1934
Stenindustrikommuner	1 000	993	1 003
därav de 4 ö-kommunerna	1 000	997	1 008
Jordbrukskommuner	1 000	984	997
Industri- och blandade kommuner	1 000	1 005	1 043
Hela Blekinge landsbygd	1 000	998	1 022
Hela rikets landsbygd	1 000	1 001	1 011

Motsvarande folkmängdssiffror för kvinnorna i Blekinge giva vid handen, att antalet kvinnor under hela perioden 1925—1934 mycket starkt nedgått och att minskningen är starkare än för hela rikets landsbygd. Förhållandet förklaras av en påfallande kraftig utflyttning till andra orter för kvinnornas del, en utflyttning, som emellertid icke har samma motsvarighet i fråga om männen.

I *tab. C* återgivas siffror för omflyttningen å Blekinge landsbygd åren 1926—1934. I fråga om den inrikes omflyttningen (serie I) utgör Blekinge av allt att döma ett län, som uppvisar ett överskott av utflyttade till andra delar av riket. De fyra ökommunerna visa därvid de relativt högsta siffrorna för nettoutflyttningen under *nästan alla år*. I *övrigt vill synas* som om jordbrukskommunerna haft den relativt starkaste nettominskningen. I fråga om åren 1933 och 1934 inträder en förändring så tillvida, att hela stenkommungruppen då visar högre siffror än någon annan grupp, synbarligen en följd av den fortgående depressionen inom stenindustrien, som framtvingat utflyttning till andra kommuner inom eller utom länet.

Det framgår emellertid av förutnämnda tab. B, att en faktisk manlig befolkningsökning efter 1930 förelegat bland annat i stenkommunerna i Blekinge. Företeelsen torde delvis förklaras av serie II i tab. C. Nämnda serie giver nämligen uttryck för ett immigrationsöverskott från och med år 1931, ett förhållande, som är för handen även inom övriga typer av kommuner inom länet. Särskilt åren 1931—1933 fick nettoinvandringen från utrikes ort påtaglig återverkan på den totala in- och utflyttningen i stenkommunerna genom att delvis neutralisera den avflyttning till andra kommuner inom riket, som samtidigt var för handen. Först år 1934 stannar nettoinvandringen vid så små siffror, att den strävan till avflyttning, som speciellt stenkommunerna uppvisa, då giver till slutresultat ett totalt utflyttningsöverskott (serie III). I den mån emellertid den faktiska folkökningen i de arbetsföra åldrarna inom stenkommunerna fortsätter och är större än utflyttningsöverskottet, bör synbarligen benägenheten för avflyttning till annan ort stödjas, därest man önskar i industriens nuvarande läge uppnå en minskning av arbetskraftstillgången inom stendistrikten och en samtidig minskning av arbetslösheten där.

Av den nu lämnade redogörelsen över stenindustriens läge och framtida utsikter ävensom av antalet till denna näring knutna arbetare framgår, att de samhälleliga hjälpåtgärderna måste uppbyggas på sådant sätt, att de leda till en överflyttning av viss del av arbetskraften till andra områden av näringslivet. Ett steg i denna riktning innebär upprättandet av skolor för yrkesutbildning i avsikt att förmå den uppväxande ungdomen att söka sin utkomst inom andra yrken. Av de i betänkandet lämnade uppgifterna framgår också, att dessa åtgärder i mycket stor

Tab. C. Befolkningsrörelsen i Blekinge åren 1926—1934.

Kommuner	Antal *män* per 1 000 av manliga medelbefolkningen, år								
	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
I. *In-* (+) *el. utflyttningsöverskott* (−), *inrikes.*									
Stenindustrikommuner	− 5·0	− 4·7	− 5·5	− 7·0	− 4·3	− 4·7	− 5·3	− 4·0	− 8·5
därav de 4 ö-kommunerna	− 6·6	− 7·7	− 9·6	− 9·7	−22·7	− 8·6	− 1·1	+ 1·1	− 10·3
Jordbrukskommuner	− 4·3	− 6·2	− 8·5	− 7·1	−13·2	− 11·2	− 6·1	− 0·9	− 3·1
Industri- o. blandade kommuner	+ 0·2	+ 1·9	− 0·6	− 4·8	− 4·4	− 4·6	+ 7·6	+ 2·8	− 1·1
Hela Blekinge landsbygd	− 2·4	− 1·7	− 3·4	− 5·9	− 5·3	− 5·3	+ 0·9	− 0·3	− 4·3
II. *Immigrations* (+) *el. emigrations* (−) *överskott.*									
Stenindustrikommuner	− 3·3	− 4·2	− 3·8	− 2·2	+ 0·2	+ 2·3	+ 3·4	+ 1·6	+ 0·9
därav de 4 ö-kommunerna	− 1·1	− 8·5	− 4·5	− 1·5	− 1·9	+ 3·0	+ 5·2	+ 1·8	+ 1·5
Jordbrukskommuner	− 3·8	− 4·1	− 2·1	− 1·0	+ 0·9	+ 2·3	+ 2·4	+ 1·4	+ 1·2
Industri- o. blandade kommuner	− 2·1	− 2·8	− 3·8	− 2·3	− 0·4	+ 2·6	+ 2·0	+ 1·9	+ 0·6
Hela Blekinge landsbygd	− 2·8	− 3·5	− 3·6	− 2·1	− 0·1	+ 2·4	+ 2·6	+ 1·7	+ 0·8
III. *In-* (+) *el. utflyttningsöverskott* (−), *in- och utrikes tillhopa.*									
Stenindustrikommuner	− 8·3	− 8·9	− 9·3	− 9·2	− 4·1	− 2·4	− 1·9	− 2·4	− 7·6
därav de 4 ö-kommunerna	− 7·7	− 16·2	− 14·1	− 11·2	−24·6	− 5·6	+ 4·1	+ 2·9	− 8·3
Jordbrukskommuner	− 8·1	− 10·3	− 10·6	− 8·1	−12·3	− 8·9	− 3·7	+ 0·5	− 1·9
Industri- o. blandade kommuner	− 1·9	− 0·9	− 4·4	− 7·1	− 4·8	− 2·0	+ 9·6	+ 4·7	− 0·5
Hela Blekinge landsbygd	− 5·2	− 5·2	− 7·0	− 8·0	− 5·4	− 2·9	+ 3·5	+ 1·4	− 3·5

utsträckning givit till resultat en överflyttning av gatstenhuggare till andra arbetsområden. Mot 2 500 gatstenhuggare i Blekinge under åren 1928 och 1929 svara, som tidigare nämnts, för närvarande allenast omkring 1 800.

Utredningen synes emellertid anse, att överflyttningen av de arbetslösa stenarbetarna till andra yrken gått för långsamt, varför särskilda åtgärder skulle vara av behovet påkallade i avsikt att påskynda utvecklingen. Utredningen förklarar sålunda, att det ej är till fyllest med vanliga kristidsåtgärder, som kunna bringa mer eller mindre verksam hjälp för stunden, såsom reservarbeten och beredskapsarbeten samt tillfälliga statliga gatstensbeställningar m. m. Utredningen yttrar vidare, att vad som framför allt erfordras är vidtagande av åtgärder på längre sikt, som kunna bringa mera varaktig och tillräckligt verksam hjälp åt denna under lång tid av krisen så hårt drabbade arbetarkategori. I avsikt att få gatstenhuggare till så stort antal som möjligt stadigvarande sysselsatta inom andra arbetsområden föreslår utredningen, att stenarbetarna skola uppdelas i tvenne grupper. Till den ena av dessa grupper skulle föras de stenarbetare, vilka åtminstone tills vidare borde genom statsbeställning av gatsten eller eljest beredas arbete i sitt eget yrke. Övriga stenarbetare, till vilka dylik hjälp ej ansåges kunna sträckas, skulle hänföras till den andra gruppen.

Utredningens förslag innebär ett första försök till uppdelning av stenarbetarna med hänsyn till fortsatt anställning inom stenindustrien. Genom uppdelningen skulle för omkring $^1/_3$ av stenarbetarna i Blekinge klargöras, att de ej finge förvänta någon hjälp från statsmakternas sida för ett kvarstannande i det gamla yrket.

Styrelsen vill giva sin anslutning till den tanke, som ligger bakom utredningens

förslag om uppdelning av arbetslöshetsklientelet. I och för sig måste det nämligen anses vara riktigt, att för de arbetslösa klargöres nödvändigheten av att de söka sin utkomst inom andra områden av näringslivet. Vid en uppdelning av det slag, som utredningen föreslår, uppstå emellertid betydande svårigheter i olika avseenden, vilka enligt styrelsens mening icke i tillräcklig grad beaktats av utredningen. Styrelsen vill härom anföra följande.

Genom uppdelningen skulle en viss del av stenarbetarna utväljas till fortsatt arbete inom stenindustrien, och statsmakterna skulle förklara sig beredda att, såsom utredningen yttrar, »åtminstone tills vidare» bereda dem arbete i deras eget yrke. En sådan åtgärd får ur principiell synpunkt anses innebära en statsgaranti för vissa arbetare att, låt vara med starkt begränsade inkomster, tillförsäkras rätt till fortsatt arbete i det gamla yrket. Statsmakterna torde emellertid knappast kunna giva någon garanti för obegränsad tids arbete inom stenindustrien åt de uttagna. Det måste därför med skärpa betonas, att ett beträdande av denna väg med uppdelning av arbetarna ej får uppfattas på det sättet, att staten har för avsikt att genom fortsatta inköp av gatsten binda sig för fortsatta hjälpåtgärder av samma slag. Statsbeställningarna torde alltså fortfarande få anses hava tillfällig karaktär. Det är viktigt, att detta från början noggrant klargöres för ifrågavarande stenarbetare, då de eljest säkerligen komma att anse sig hava befogade krav på statsmakterna i fråga om fortsatta beställningar. Utredningens ståndpunkt härvidlag synes icke vara fullständigt klar, då utredningen, som tidigare framhållits, icke anser tillfälliga statsbeställningar av sten utgöra någon lämplig form för hjälpåtgärder åt stenarbetare.

Det måste med styrka framhållas, att ett accepterande av principen om uppdelning av stenarbetarna i tvenne grupper ingalunda i och för sig medför någon snabbare överflyttning av arbetslösa stenarbetare till andra delar av näringslivet. De arbetslösa stenarbetare, vilka icke komme att inbegripas under statsgarantin för arbete inom stenindustrien, kunna nämligen icke lämnas utan hjälp. Någon åtstramning av den hjälp, som för närvarande lämnas dessa arbetslösa, synes icke vara avsedd att vidtagas. Självfallet är emellertid, att graden av restriktivitet gentemot de från yrket avstängda arbetslösa i väsentlig omfattning är avgörande för deras villighet att söka sin utkomst inom andra yrken. De för närvarande tillämpade hjälpformerna måste troligen även i fortsättningen komma till användning gentemot de arbetslösa stenarbetarna. Att det inbördes förhållandet mellan dessa hjälpformer kan behöva förändras, bland annat i riktning mot ökad yrkesutbildning, är en sak, som styrelsen nu ej finner anledning att närmare ingå på. Vad styrelsen här vill betona är endast, att den av utredningen föreslagna uppdelningen av stenarbetarna icke *i och för sig* innebär ett tvång för de överblivna att söka sig till andra yrken. Detta beror bland annat därpå, att förmånerna vid reservarbete (i synnerhet vid bifall till propositionen om ändrade grunder för ortstilläggen) måste anses vara lika fördelaktiga som de på förhand begränsade inkomsterna för de arbetare, vilka fortfarande skulle beredas utkomst inom stenindustrien.

Den viktigaste frågan vid en uppdelning av stenarbetarna i tvenne grupper är uppenbarligen, efter vilka grunder som uppdelningen skall göras. Två huvudprinciper för uppdelningen kunna tänkas. Antingen kunna sociala synpunkter läggas på frågan, nämligen så tillvida att den ifrågasatta hjälpformen förbehålles sådana stenarbetare, av vilka icke lämpligen synes kunna krävas, att de söka övergå till andra yrken. Å andra sidan kunde såsom indelningsgrund tänkas nödvändigheten av att bevara en dugande arbetarstam inom yrket för kommande och måhända bättre tider. Utredningen betraktar för sin del frågan från sociala synpunkter, och med hänsyn härtill har utredningen till den grupp, vilken skulle beredas fortsatt anställning inom stenindustrien, hänfört äldre arbetare samt arbetare med försörjningsplikt och med egna hem. Härjämte har utredningen till denna grupp

fört jämväl yngre arbetare å öarna, enär det avlägsna läget för dessa arbetare innebure särskilt stora svårigheter för övergång till annat yrke. Med de utgångspunkter för uppdelningen, som utredningen sålunda haft, har väsentligt mindre vikt lagts vid ådagalagd duglighet inom yrket. Denna har tydligen ansetts dokumenterad genom att större delen av de uttagna arbetat mer än tio år inom yrket. Vad de av utredningen valda indelningsgrunderna i övrigt beträffar, vill styrelsen särskilt anföra, att dessa grunder måste komma att verka ganska ojämnt i de olika fallen. Försörjningsbördan kan i skilda fall vara olika betungande, och ett eget hem kan vara belastat med större eller mindre skuldbörda. Även om det synes vara nödvändigt att vid en uppdelning av förevarande slag gå efter vissa schematiska linjer, borde det dock samtidigt finnas utrymme för en mera individuell prövning.

Om man, såsom utredningen föreslår, verkställer uppdelningen med utgångspunkt från sociala synpunkter, uppställer sig frågan, varför samhällets hjälp till dessa arbetare måste lämnas just i form av arbetstillfällen inom deras gamla yrke. Det skulle väl kunna tänkas, att direkta understöd till en del av dessa arbetare vore att anse såsom en lämpligare hjälpform. Detta måste i varje fall vara förhållandet med de gamla och de icke fullt arbetsföra, som utredningen (sid. 21 nederst) anser böra inbegripas bland de till fortsatt anställning inom stenindustrien uttagna arbetarna. Dessa arbetare förefalla snarast utgöra klara fattigvårdsfall. I övrigt måste man ställa sig tvekande inför förslaget, att samtliga de uttagna arbetarna utan varje avbrott skola erhålla hjälp. Om beställningar av gatsten för den öppna marknadens vidkommande icke komma att göras i större omfattning, synes en viss restriktivitet vara av behovet påkallad vid meddelandet av arbetslöshetshjälp även i denna form.

En viktig fråga, som uppställer sig till avgörande, är, vem som skall verkställa den slutliga uppdelningen av de arbetslösa stenarbetarna. Även om de av utredningen föreslagna indelningsgrunderna oförändrade skulle komma att tillämpas, lärer det dock ej vara möjligt att utan vidare godtaga den av utredningen preliminärt gjorda uppdelningen. Utredningen anför för övrigt själv, att uppdelningen ej gör anspråk på att vara absolut bindande, utan att de personer, som få med den närmare utformningen av statsbeställningen att göra, i samråd med bland annat vederbörande arbetslöshetskommittéer böra vidtaga de jämkningar, som kunna påkallas av förhållandena. Styrelsen anser sig här böra betona betydelsen av att de lokala samhällsorgan, som ombesörja fördelningen av arbetslöshetshjälpen, inkopplas, då det gäller uppdelningen av de arbetslösa stenarbetarna. Vikten härav blir allt större, i samma mån som de sociala synpunkterna tillmätas betydelse vid indelningen. Även med hänsyn till den mycket stora betydelsen för de enskilda arbetarna är det av vikt, att uppdelningen verkställes av kompetenta organ. Styrelsen anser alltså, att åt arbetslöshetskommittéerna bör uppdragas att medverka vid uppdelningen. Styrelsen vill emellertid ifrågasätta, huruvida ej skäl måste anses föreligga, att uppdelningen verkställes under statlig ledning. En representant för det allmänna, vilken genom ingående kännedom om läget på arbetsmarknaden och stenindustriens förhållanden ägde förutsättningar för uppdraget, borde enligt styrelsens förmenande förordnas att efter samråd med arbetslöshetskommittéerna verkställa uttagningen av de arbetare, vilka skulle sysselsättas vid de fortsatta arbetena inom stenindustrien. Med hänsyn till denna uppgifts speciella karaktär synes den knappast förenlig med uppdraget att såsom statens ombud ombesörja de närmare åtgärderna i samband med statsbeställningarna. Uppdraget att verkställa uppdelningen bör icke allenast innefatta vidtagandet av jämkningar i utredningens förslag, utan vederbörande bör få gå till sin uppgift helt obunden därav. För varje kommun torde vid uppdelningen böra upprättas en förteckning med nominativa uppgifter över de personer, vilka uttagits till fortsatt arbete i det gamla yrket.

Såsom styrelsen tidigare framhållit, böra statsbeställningarna av sten även i fortsättningen betraktas som en hjälpform av icke permanent karaktär. Vid sådant förhållande torde det emellertid vara klart, att de arbetslösa stenarbetarna, även om de vid uppdelningen kommit att föras till den grupp, som skulle beredas fortsatt arbetsanställning inom yrket, ingalunda kunna vara berättigade att anse sig hava en formlig rätt till dylik anställning. Sålunda synes det böra övervägas, huruvida icke med hänsyn till statsbeställningarnas subsidiära karaktär de till fortsatt anställning inom stenindustrien uttagna arbetarna likväl böra anses skyldiga att antaga annan anställning, om sådan kan bjudas dem. Därest dylika åtgärder anses böra komma till stånd i samband med uttagningen, skulle detta främjas genom att samtliga uttagna stenarbetare förklaras skyldiga att anmäla sig såsom arbetssökande hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen och att antaga erbjudet arbete på den öppna marknaden, om sådant arbete kan anvisas dem. Troligt är nämligen, att även fortsättningsvis betydande resultat kunna nås genom den offentliga arbetsförmedlingens arbete i fråga om överflyttning av arbetskraft till annat arbetsområde. Ingen som vid tiden för uttagningen har möjlighet att erhålla annan arbetsanställning synes böra få stå kvar bland de uttagna stenarbetarna. Detta följer bland annat därav, att statsmakterna städse hävdat den uppfattningen, att vunnen utbildning inom visst yrke icke kan få tagas till intäkt för en rätt att få samhällelig hjälp att kvarstanna inom yrket i fråga. Givet är dock, att man i detta sammanhang måste betrakta erbjudet arbete med stor urskillning, så att icke ett arbete, som uppenbarligen endast är av kortare varaktighet, må kunna förhindra, att vederbörande kvarstår bland de uttagna stenarbetarna.

Styrelsen vill från här angivna utgångspunkter förorda, att inga andra stenarbetare skola sysselsättas vid statsbeställningarna än sådana, vilka ej kunna beredas annan anställning. Något mera tveksamt är däremot spörsmålet, huruvida de arbetare, som en gång vunnit sysselsättning vid statsbeställningarna, under dessas fortvaro skola kvarstå såsom arbetssökande hos arbetsförmedlingen och av denna betraktas såsom aktuell och tillgänglig arbetskraft. Nominellt äro statsbeställningarna visserligen att betrakta såsom arbeten på den öppna arbetsmarknaden. I själva verket stå de dock med den särskilda uttagningen av arbetarna och med den föreskrivna inkomstbegränsningen reservarbetena ganska nära. Likheten med reservarbetena framträder även genom statsbeställningarnas subsidiära natur. Under sådana förhållanden kunna starka skäl anses tala för att de vid statsbeställningarna anställda arbetarna under hela den tid, dessa arbeten pågå, böra av den offentliga arbetsförmedlingen betraktas på samma sätt som de vid reservarbeten sysselsatta arbetarna. Detta skulle medföra skyldighet att antaga erbjudet annat arbete under hela den tid, arbetet med statsbeställningarna pågår. Vid vägran att antaga erbjudet lämpligt arbete skulle bestämmelserna i 15 § i kungörelsen den 30 juni 1934 angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet träda i tillämpning. Då en dylik skyldighet emellertid skulle kunna verka som ett irritationsmoment, torde, under den tid en uttagen arbetare på grund av statsbeställning har sysselsättning inom gatstenstillverkningen, inga åtgärder böra vidtagas för att tvångsvis överföra honom till arbete på annat område. Styrelsen vill emellertid tillägga, att styrelsen ansett sig kunna intaga denna ståndpunkt endast med hänsyn till vad styrelsen tidigare anfört angående en viss restriktivitet i fråga om hjälpen till de uttagna stenarbetarna och angående lämpligheten av att uppehåll ibland göres med de på grund av statsbeställningar bedrivna arbetena. Särskilt viktigt är, att uppehåll med dessa arbeten göres under den blidare årstiden, varigenom tillfälle beredes vederbörande arbetare att bliva konfronterade med den öppna arbetsmarknadens möjligheter.

Utredningen betonar särskilt (sid. 22), att statsbeställningarna efter den gjorda uppdelningen av arbetarna skulle tillgripas endast subsidiärt för att giva arbete åt ifrågavarande särskilt uttagna arbetare, i den mån de ej kunna få sysselsättning

genom beställningar i den öppna marknaden. Av vad utredningen fortsättningsvis anför synes framgå, att utredningen anser, att de firmor, hos vilka statsbeställningarna skulle placeras, skulle förbinda sig att icke för arbeten å den öppna arbetsmarknaden anlita andra än de särskilt uttagna stenarbetarna. Sålunda yttrar utredningen, att ett sysselsättande av andra gatstenhuggare endast skulle få förekomma, därest konjunkturerna skulle förbättras i så hög grad, att de i yrket kvarhållna — d. v. s. de särskilt uttagna — arbetarna ej försloge för tillgodoseende av den öppna marknadens behov. Styrelsen anser visserligen, att det icke torde vara möjligt att undgå tillämpandet av en dylik princip gentemot de båda storfirmor i Blekinge, med vilka kontrakt om inköp av gatsten kommer att ingås. Eljest skulle försöket med en uppdelning av stenarbetarna i tvenne grupper med hänsyn till deras fortsatta anställning inom yrket redan från början vara dömt att misslyckas, och statsbeställningarna skulle aldrig kunna erhålla den subsidiära ställning, som utredningen tänkt sig. Om utredningen däremot med sitt uttalande avsett, att hinder i fortsättningen skulle läggas för andra än de särskilt uttagna stenarbetarna att antaga anställning inom stenindustrien hos andra firmor än dem som teckna kontrakt om statsbeställning, måste styrelsen beteckna detta såsom synnerligen betänkligt. En dylik åtgärd torde för övrigt ej vara möjlig att genomföra annat än genom civillagstiftning. Oavsett uppdelningen av stenarbetarna komma alltså även i framtiden möjligheter att finnas till anställning inom yrket å öppna marknaden. En lösning av problemet genom den föreslagna uppdelningen kan därför endast vinnas, så länge de firmor, med vilka kontrakt om statsbeställning av sten slutas, tämligen fullständigt dominera marknaden. Styrelsen betraktar för sin del uppdelningen av stenarbetarna ur den synpunkten, att för de icke särskilt uttagna därigenom klargöres, att de icke hava att förvänta samhällelig hjälp till fortsatt anställning inom det gamla yrket, utan att de böra på allt sätt själva sträva efter en överflyttning till andra arbetsområden.

Styrelsen anser det vara synnerligen olämpligt att, såsom utredningen förutsätter, avtal om statsbeställning av sten skulle kunna träffas med kommunerna i stället för med stenfirmorna. Därest sådana avtal likväl komma att träffas med kommunerna, måste det dock anses vara självfallet, att kommunerna icke kunna berättigas att erhålla ett pris, som överstiger deras självkostnadspris.

Sammanfattningsvis vill styrelsen slutligen anföra, att styrelsen anser sig böra tillstyrka genomförandet av den utav utredningen föreslagna anordningen med en särskild uppdelning av stenarbetarna i samband med statsbeställningar av sten. Styrelsen förutsätter dock därvid, dels att de i det föregående gjorda erinringarna beaktas och dels att anordningen uttryckligen angives utgöra ett försök. Uppdelningen av arbetarna torde böra ske redan vid placeringen av den andel av de redan beslutade statsbeställningarna av sten, som kommer Blekinge till godo. Först genom de av ett sådant försök vunna erfarenheterna torde det vidare kunna bedömas, huruvida anordningen med särskild uppdelning av yrkesarbetare inom visst av arbetslöshet hårt betryckt område bör tillämpas fortsättningsvis såväl i Blekinge som å andra håll.

I anledning av förevarande remiss vill styrelsen slutligen anföra följande.

För den allt sedan världskrigets utbrott under arbetslöshetskommissionens inseende bedrivna särskilda hjälpverksamheten för arbetslösa har under flera perioder behandlingen av de arbetslösa stenarbetarna utgjort ett av de största bekymren. Samtidigt som stenarbetarna i betydande grad hjälpts genom kontantunderstöd och hänvisning till reservarbeten, hava de vid åtskilliga tillfällen bisprungits genom stora statsbeställningar av sten. Härtill kommer, att

de av arbetslösheten bland stenarbetarna särskilt drabbade landskapen Blekinge och Bohuslän under den senaste krisen i särskilt stor utsträckning erhållit statsunderstöd genom att beredskapsarbeten av skilda slag utförts inom dessa landsdelar.

Uppenbarligen är det icke möjligt att längre fortgå enligt de hittills tillämpade linjerna. Det måste anses vara hög tid, att en grundlig undersökning nu verkställes av stenindustriens framtid, vad angår såväl den inhemska marknaden som utsikterna till export, därvid jämväl bör undersökas, i vad mån monopoliseringen av stenexporten kan vara ägnad att på längre sikt tillgodose landets intressen. I anslutning härtill böra fastställas mera definitiva grunder för statens ingripande i anledning av arbetslösheten bland stenarbetarna.

Folkomflyttningen i Blekinge län åren 1926—1934.

I anledning av ett av 1935 års blekingeutredning avgivet förslag till fortsatt hjälp åt stenarbetare i Blekinge har socialstyrelsen för att i någon mån belysa den i samband med nämnda spörsmål betydelsefulla frågan om folkomflyttningen i Blekinge län verkställt en bearbetning för åren 1926—1934 av de uppgifter över antalet in- och utflyttade män och kvinnor från resp. till in- och utrikes ort, som årligen från varje församling eller kyrkobokföringsdistrikt insändas till statistiska centralbyrån.

Under åren 1926—1934 ha vid tre olika tillfällen förekommit förändringar av kommungränserna inom Blekinge län. Det har emellertid av lätt insedda skäl varit önskvärt att under hela undersökningsperioden bibehålla en viss bestämd kommunindelning. För att tillgodose detta krav har det den $^1/_1$ 1927 med Ronneby stad införlivade området frånräknats landskommunen även under år 1926, medan de till Karlshamn den $^1/_1$ 1932 och till Karlskrona den $^1/_1$ 1934 inkorporerade områdena tillräknats resp. landskommuner hela undersökningsperioden ut. Vid dessa justeringar av den officiella kommunindelningen har antagits, att de överflyttade områdena under de enstaka år korrigeringar behövt vidtagas i de officiella siffrorna företett samma folkmängdsutveckling och samma flyttningsfrekvens som »moderkommunen». De korrigeringar som av samma skäl gjorts av siffrorna över folkmängden i hela rikets landsbygd och städer äro emellertid utförda under enklast möjliga antaganden. De avvikelser som sålunda skett från den administrativa indelningen förklara den bristande överensstämmelsen mellan de officiella och de i tab. 1 lämnade folkmängdsuppgifterna.

Tab. 1 ger en allmän överblick över *förändringarna i befolkningens antal* i Blekinge län och hela riket under åren 1926—1934. Rikets städer visa under denna period en kraftig folkökning, medan folkmängden å landsbygden nedgått med 3 promille. Samma relativa nedgång uppvisar även landsbygds-

Tab. 1. Folkmängden i Blekinge län vid slutet av åren 1925, 1930 och 1934.
Inom ( ) anges antalet kommuner.

Blekinge län.	Folkmängd					
	Absoluta tal			Relativa tal		
	1925	1930	1934	1925	1930	1934
Landsbygd (36)	**103 321**	**102 185**	**103 019**	**1 000**	**989**	**997**
därav:						
Östra härad (9)	26 005	25 807	26 148	1 000	992	1 005
Medelstads härad (13)	30 247	30 006	30 113	1 000	992	996
Bräkne härad (6)	22 264	22 012	21 977	1 000	989	987
Listers härad (8)	24 805	24 360	24 781	1 000	982	999
Stenindustrikommuner (15)	41 390	40 684	40 532	1 000	983	979
därav: de 4 ö-kommunerna (4)	5 200	5 054	5 027	1 000	972	967
Jordbrukskommuner (6)	11 509	11 206	11 162	1 000	974	970
Industri- o. bland. kommuner (15)	50 422	50 295	51 325	1 000	997	1 018
Städer	**44 982**	**42 694**	**43 177**	**1 000**	**949**	**960**
Hela riket.						
Landsbygd	**4 145 046**	**4 123 260**	**4 131 001**	**1 000**	**995**	**997**
Städer	**1 908 516**	**2 018 931**	**2 102 089**	**1 000**	**1 058**	**1 101**

befolkningen i Blekinge. Folkmängden i länets städer har minskat med 40 promille och företer sålunda en utveckling rakt motsatt den för rikets städer i gemen.

Bakom dessa växlingar i den totala folkmängden å landsbygd och i städer dölja sig särskilda variationer i männens och kvinnornas antal, huvudsakligen beroende på kvinnoöverskott i folkströmmen till städerna. Kvinnornas övertalighet i städerna och undertalighet å landsbygden ökas sålunda år från år, se tab. 2. Denna kvinnornas avflyttning från landsbygden synes vara relativt till männens särskilt betydande i Blekinge län. I varje fall har antalet kvinnor å landsbygden under åren 1926—1934 nedgått i hela riket med 18 promille men i Blekinge län med 28 promille, medan antalet män ökat med resp. 11 promille och 22 promille. Denna uppgång i männens antal har emellertid inträffat först efter år 1930.

Folkmängdens förändringar kunna möjligen ha varit olika i skilda typer av landskommuner. Av särskilt intresse är hur i detta hänseende förhållandena ställt sig i kommuner, där befolkningen i större omfattning varit knuten vid stenindustrien, vars verksamhet allt sedan den senaste krisens början år 1930 varit starkt reducerad. En dylik grupp, s. k. stenindustrikommuner, har också urskilts, varvid till denna hänförts kommuner med över 15 stenhuggare pr 1 000 invånare år 1935 — antalet stenhuggare har hämtats ur blekingeutredningens framställning.

Det har vidare sedan länge varit känt, att mellan jordbrukskommuner och övriga kommuner av »blandad» eller mera industriellt betonad karaktär råda betydande demografiska olikheter, särskilt beträffande den inrikes omflyttningen och födelseöverskottet. En dylik tudelning av alla icke stenindustri-

Tab. 2. Antalet män och kvinnor i Blekinge län vid slutet av åren 1925, 1930 och 1934 (relativa tal).

Blekinge län.	Män (relativa tal)			Kvinnor (relativa tal)		
	1925	1930	1934	1925	1930	1934
Landsbygd	**1 000**	**998**	**1 022**	**1 000**	**980**	**972**
därav:						
Östra härad	1 000	1 004	1 032	1 000	981	979
Medelstads härad	1 000	1 001	1 023	1 000	983	968
Bräkne härad	1 000	997	1 006	1 000	980	967
Listers härad	1 000	989	1 024	1 000	975	974
Stenindustrikommuner	1 000	993	1 003	1 000	972	955
därav: de 4 ö-kommunerna	1 000	997	1 008	1 000	945	922
Jordbrukskommuner	1 000	984	997	1 000	963	942
Industri- o. bland. kommuner	1 000	1 005	1 043	1 000	990	993
Städer	**1 000**	**935**	**947**	**1 000**	**968**	**972**
Hela riket.						
Landsbygd	**1 000**	**1 001**	**1 011**	**1 000**	**988**	**982**
Städer	**1 000**	**1 051**	**1 095**	**1 000**	**1 064**	**1 107**

kommuner har därför också skett, varvid tillämpats den indelning, som av socialstyrelsen använts vid dyrortsgrupperingarna.

Stenindustri- och jordbrukskommunerna visa nu i tab. 1 och 2 i stort sett samma bild. Folkmängden har nedgått först raskt fram till år 1930 men sedan helt obetydligt. Denna folkminskning har ingalunda betytt en nedgång i männens antal — stenindustrikommunerna visa rentav en om ock ringa ökning — utan är att helt tillskriva en betydande minskning i kvinnornas antal. T. o. m. de 4 ökommunerna (Sturkö, Tjurkö, Hasslö och Aspö) förete en mindre ökning i den manliga folkmängden, trots en i förhållande till övriga stenindustrikommuner hög arbetslöshet; de skilja sig från de övriga endast genom en än större nedgång i kvinnornas antal (78 promille under åren 1926—1934). Industri- och blandade kommuner kunna däremot uppvisa folkökning, dock först efter år 1930. Männens antal har här ökat med 43 promille, medan den kvinnliga befolkningen decimerats, dock ej i någon högre grad.

Den här ovan studerade folkmängdsutvecklingen i Blekinge län under åren 1926—1934 tyder på förekomsten av ett visst överskott av utflyttade från länet till andra delar av riket. Då samtidigt landsbygden i Blekinge län visat ett årligt födelseöverskott av 5·0 promille och städerna 2·6 promille, blir det än mer tydligt, att det under denna tid rått en ej obetydlig utflyttning från såväl land som stad. Det har också av det ovanstående framgått, att de olika typerna av landskommuner varit underkastade vitt skilda förändringar i befolkningens antal. De kunna därför också förväntas förete skiftande omflyttningsförhållanden, i synnerhet som de beträffande den andra faktorn i befolkningsrörelsen — födelseöverskottet — ej uppvisa någon större olikhet sinsemellan.

För att kunna närmare studera flyttningsförhållandena har antalet flyttande

Tab. 8. Omflyttningen av män i Blekinge län åren 1926—1934.

	Antal *män* pr 1 000 av manliga medelfolkmängden, årligen									
	inflyttade (fr. inrikes ort)		utflyttade (t. inrikes ort)		överskott av inflyttade (+) el. utflyttade (—), inrikes		överskott av immigranter (+) el. emigranter (—)		överskott av inflyttade (+) el. utflyttade (—), tillhopa	
Blekinge län.	1926–1930	1931–1934	1926–1930	1931–1934	1926–1930	1931–1934	1926–1930	1931–1934	1926–1930	1931–1934
Landsbygd	**43·9**	**37·7**	**47·7**	**40·0**	**— 3·8**	**— 2·3**	**— 2·4**	**+ 1·9**	**— 6·2**	**— 0·4**
därav:										
Östra härad	59·5	52·5	64·2	54·2	— 4·7	— 1·7	— 1·9	+ 2·2	— 6·6	+ 0·5
Medelstads härad	46·6	41·0	49·6	43·1	— 3·0	— 2·1	— 2·1	+ 1·4	— 5·1	— 0·7
Bräkne härad	35·7	27·9	39·3	33·3	— 3·6	— 5·4	— 2·6	+ 1·5	— 6·2	— 3·9
Listers härad	31·6	26·8	35·4	27·1	— 3·8	— 0·3	— 3·2	+ 2·5	— 7·0	+ 2·2
Stenindustrikommuner	34·2	27·2	39·5	32·8	— 5·3	— 5·6	— 2·7	+ 2·0	— 8·0	— 3·6
därav: de 4 ö-kommunerna	17·0	15·7	28·3	20·4	—11·3	— 4·7	— 3·5	+ 2·9	—14·8	— 1·8
Jordbrukskommuner	38·0	34·6	45·9	39·9	— 7·9	— 5·3	— 2·0	+ 1·8	— 9·9	— 3·5
Industri- o. bland. kommuner	53·3	46·9	54·8	45·8	— 1·5	+ 1·1	— 2·3	+ 1·8	— 3·8	+ 2·9
Städer	**63·8**	**64·9**	**76·5**	**64·6**	**—12·7**	**+ 0·3**	**— 1·3**	**+ 0·7**	**—14·0**	**+ 1·0**
Hela riket.										
Landsbygd	**54·6**	**47·0**	**57·8**	**49·7**	**— 3·2**	**— 2·7**	**— 1·4**	**+ 1·1**	**— 4·6**	**— 1·6**
Städer	**114·1**	**114·9**	**104·4**	**107·8**	**+ 9·7**	**+ 7·1**	**— 0·7**	**+ 1·1**	**+ 9·0**	**+ 8·2**

satts i relation till motsvarande medelfolkmängder. Siffrorna ange flyttningar mellan olika församlingar. Detta blir dock för Blekinge läns landsbygd så gott som liktydigt med flyttningar mellan kommuner, enär här församlingar och kommuner äro identiska med endast ett par undantag. Flyttningstalen för länets städer innefatta icke blott flyttningar över stadsgränser utan även en säkerligen ej obetydlig inre omflyttning i Karlskrona stad mellan dess båda församlingar. Karlskrona stads ställning i militärt hänseende medför även vissa speciella flyttningar av män.

Den inrikes omflyttningen synes allmänt vara livligare bland kvinnorna än bland männen. Sålunda utflyttade under perioden 1931—1934 årligen 63 kvinnor pr 1 000 av kvinnliga medelfolkmängden å rikets landsbygd till annan kommun eller församling inom landet, medan männens *utflyttningsfrekvens* samtidigt var 50 promille. Landsbygdsbefolkningen i Blekinge uppvisar lägre siffror — kvinnorna 54 promille och männen 40 promille. Kvinnorna i Blekinge läns städer ha en utflyttningsfrekvens av 65 promille och männen 54 promille, varav framgår att stadsbefolkningen är, som man kunnat vänta, rörligare än landsbygdens folk.

Den manliga befolkningen i Blekinge visar sig vara rörligare ju längre österut i länet man kommer (se tab. 3). Flyttningsfrekvensen är i Östra härad dubbelt så stor som den i Listers härad. Denna skillnad mellan olika delar av länet är betydligt större än den mellan olika typer av landskommuner. Stenindustrikommuner visa den lägsta utflyttningsfrekvensen med 33 promille för perioden 1931—1934, medan jordbrukskommunernas tal är 40 promille och

industri- och blandade kommunernas 46 promille. De 4 ökommunerna utanför Karlskrona bilda i förevarande hänseende en typ för sig med ett synnerligen lågt utflyttningstal — 20 promille. Detta torde böra sättas i samband dels med en viss obenägenhet bland öborna för en sådan radikal miljöförändring, som en överflyttning till fastlandet i regel innebär, dels med omfattningen av det allmännas arbetslöshetshjälp under de gångna åren, varför närmare redogöres i socialstyrelsens yttrande över blekingeutredningens framställning (se sid. 185 i detta häfte).

Av intresse är att iakttaga, hur flyttningsfrekvensen hastigt sjönk såväl i hela rikets som å Blekinge läns landsbygd, när den ekonomiska krisen inträdde åren 1930/1931. I följande tablå angives utflyttningsfrekvensen (till inrikes ort) för män och kvinnor å landsbygden vart och ett av åren 1926—1934:

	Antal utflyttade pr 1 000 av resp. medelfolkmängd, år								
	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Blekinge läns landsbygd.									
Män	49·0	44·5	45·7	48·7	50·6	42·0	38·0	38·5	41·4
Kvinnor	57·1	57·5	57·7	60·2	63·1	55·3	51·5	52·4	57·6
Rikets landsbygd.									
Män	56·7	56·2	56·0	58·2	62·1	53·8	49·1	46·4	49·5
Kvinnor	66·3	66·4	66·3	68·4	75·9	66·2	62·4	60·0	62·7

Depressionen medförde tydligen en stagnation i folkomflyttningen. Detta skedde också i ungefär samma grad för män och kvinnor. Flyttningsfrekvensen uppnådde sitt minimum åren 1932—1933 för att sedan åter stiga. Frekvensen för kvinnorna i Blekinge län uppnådde år 1934 t. o. m. sin nivå från åren före krisen. Dessa iakttagelser synas gälla för alla typer av landskommuner och alla delar av länets landsbygd (se tab. 3). En dylik utveckling förefaller också naturlig, för så vitt flyttningar i någon större utsträckning företagas i avsikt att på annan ort erhålla bättre utkomstmöjligheter. Dylika möjligheter förekomma i större utsträckning i tider, då variationer i efterfrågan på arbetskraft uppstå genom de inom ett livaktigt näringsliv förekommande ändringarna i produktionsinriktning och teknik. Då är det tydligt, att ett viktigt incitament till flyttning förstärkes i goda tider och försvagas vid en allmän depression.

Resultatet av den inrikes omflyttningen visar sig för Blekinge län innebära en rätt omfattande nettoutflyttning av både män och kvinnor till andra delar av riket. Följande tablå anger för länets landsbygd och städer samt rikets landsbygd inrikes in- eller utflyttningsöverskottet av män och kvinnor:

	Överskott av inflyttade (+) el. utflyttade (—) pr 1 000 av resp. medelfolkmängd, år								
	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Män.									
Blekinge, städer	— 23·8	— 13·2	— 8·1	— 4·7	— 14·1	+ 4·1	— 1·5	— 2·3	+ 0·8
» , landsbygd	— 2·4	— 1·7	— 3·4	— 5·9	— 5·3	— 5·3	+ 0·9	— 0·3	— 4·3
Rikets landsbygd	— 1·7	— 1·7	— 3·1	— 5·0	— 4·2	— 4·5	— 1·9	— 1·1	— 3·2
Kvinnor.									
Blekinge, städer	+ 3·4	— 5·3	— 8·5	— 1·4	— 11·3	+ 4·4	+ 3·3	— 0·4	+ 0·8
» , landsbygd	— 6·0	— 6·7	— 7·1	— 9·7	— 7·3	— 11·1	— 4·0	— 3·1	— 7·0
Rikets landsbygd	— 4·6	— 5·2	— 5·5	— 6·7	— 7·2	— 7·2	— 4·1	— 2·7	— 4·3

Utflyttningen från landsbygden, vari kvinnorna deltaga i större utsträckning än männen, är en för hela landet allmän företeelse. Den synes dock i Blekinge, särskilt beträffande kvinnorna, vara av större omfattning än den för riket genomsnittliga.

Både städerna och landsbygden i Blekinge förete höga utflyttningsnetton under åren fram till och med 1930. Året 1931 medförde för städerna ett plötsligt omslag till nettoinflyttning, medan för landsbygdens del utflyttningen ännu fortsatte i minst samma omfattning som tidigare. Först följande år, lågkonjunkturåren 1932—1933, ägde en tillfällig avmattning rum i utströmningen av män och kvinnor från landsbygden i Blekinge; för männens del upphörde nettoutflyttningen helt dessa år. Redan följande år (1934) återtog emellertid utflyttningen från Blekinge landsbygd sin tidigare omfattning, vilket väl kan ställas i samband med den redan detta år skönjbara återhämtningen inom näringslivet.

De olika kommungrupperna ha emellertid ej i samma utsträckning deltagit i denna avfolkning av Blekinge landsbygd. Det framgår av följande tablå, som anger nettoresultatet av den manliga inrikes omflyttningen för olika kommungrupper:

	Överskott av inflyttade (+) el. utflyttade (−) *män* pr 1 000 av manl. medelfolkmängden, år								
	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Stenindustrikom. . . .	− 5·0	− 4·7	− 5·5	− 7·0	− 4·8	− 4·7	− 5·8	− 4·0	− 8·5
därav: de 4 ö-kom. . .	− 6·6	− 7·7	− 9·6	− 9·7	−22·7	− 8·6	− 1·1	+ 1·1	−10·8
Jordbrukskommuner . .	− 4·8	− 6·2	− 8·5	− 7·1	−13·2	−11·2	− 6·1	− 0·9	− 3·1
Industri- och blandade kommuner	+ 0·2	+ 1·9	− 0·6	− 4·8	− 4·4	− 4·6	+ 7·6	+ 2·8	− 1·1
Hela Blekinge landsbygd	− 2·4	− 1·7	− 3·4	− 5·9	− 5·3	− 5·3	+ 0·9	− 0·3	− 4·3

Det har tidigare iakttagits för landet i dess helhet, att det är jordbrukskommunerna, som lida de största nettoförlusterna av män.[1] Samma förhållande synes nu råda även å Blekinge landsbygd, dock endast åren fram t. o. m. 1932. För åren 1933—1934 uppvisa i stället stenindustrikommunerna den högsta nettoutflyttningen. De förete höga tal även för tidigare år. Anmärkningsvärt är, att utflyttningsöverskottet för dessa ingalunda minskade under åren 1932—1933, såsom fallet var för övriga kommuner. År 1934 steg utflyttningsnettot betydligt för stenindustrikommunerna, troligen under trycket av den fortgående driftsinskränkningen inom stenindustrien och genom det minskade mottrycket i landsdelar med ett expanderande näringsliv. De 4 ökommunerna utgöra ett undantag såtillvida, att deras utflyttningsöverskott varit högre än övriga stenindustrikommuners utom åren 1932—1933, då det tillfälligtvis rådde ej långt ifrån jämvikt mellan in- och utflyttning. Även industri- och blandade kommuner ha vissa år lämnat ett överskott av utflyttade, dock i mindre omfattning än övriga kommuntyper. Under åren 1932—1933, då utströmningen från länets landsbygd i dess helhet upphört, mottog industri- och blandade kommuner ett rätt betydande inflyttningsöverskott. Under

[1] Se Arbetslöshetsutredningens betänkande I (Statens off. utredn. 1931: 20), sid. 324.

dessa år förekom sålunda, direkt eller indirekt, inom länet en viss överflyttning av män från stenindustrikommuner till industri- och blandade kommuner.

Hittills har endast talats om den inrikes omflyttningen. Därtill kommer emellertid även en *ut- och invandring* till och från främmande länder. Följande tablå ger en uppfattning om migrationens andel i det totala in- eller utflyttningsnettot av män för Blekinge läns landsbygd åren 1926—1934:

	Antal *män* pr 1 000 av manliga medelfolkmängden, år								
	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Inflyttn.- (+) el. utflyttn. överskott (—), inrikes	— 2·4	— 1·7	— 3·4	— 5·9	— 5·3	— 5·3	+ 0·9	— 0·3	— 4·3
Immigr.- (+) el. emigr. överskott (—)	— 2·8	— 3·5	— 3·6	— 2·1	— 0·1	+ 2·4	+ 2·6	+ 1·7	+ 0·8
Inflyttn.- (+) el. utflyttn. överskott (—), in- o. utrikes tillhopa	— 5·2	— 5·2	— 7·0	— 8·0	— 5·4	— 2·9	+ 3·5	+ 1·4	— 3·5

Åren t. o. m. 1928 gick den större delen av den manliga folkströmmen från Blekinge landsbygd ut ur landet. Men åren 1930—1931 inträffade ett omslag i folkutbytet med utlandet, vilket blev märkbart även i Blekinge län. Från tidigare utvandringsöverskott framträdde nu för Blekinge ett överskott av invandrare, som dock nedgått sedan 1932. Det medförde tillfälligtvis åren 1932—1933, då utflyttningen till andra delar av landet hade upphört, en total nettoinflyttning till Blekinge landsbygd.

Bostadssociala utredningens förslag till vissa ändringar i hälsovårdsstadgan.[1]

Socialstyrelsens utlåtande.

Genom beslut den 12 oktober 1935 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen att avgiva utlåtande över bostadssociala utredningens betänkande med förslag rörande ändringar i vissa delar av hälsovårdsstadgan samt anordnande av förbättrad bostadsinspektion i städer och stadsliknande samhällen med mera, jämte därtill hörande utredningar, avgivet den 14 september 1935 (St. off. utr. nr 49). Till fullgörande härav anförde styrelsen i utlåtande den 21 januari 1936 i huvudsak följande.

Förbättrad bostadsinspektion.

Att goda bostadsförhållanden äro av grundläggande betydelse för folkhälsa, samhällelig trivsel samt socialt och kulturellt framåtskridande torde numera inom socialpolitiken ha vunnit allmänt erkännande och beaktande. Det har även mer och mer blivit uppenbart, att den enskilde, särskilt i tätare bebyggda samhällen, ej kan lita till allenast sina egna krafter för att bringa till stånd tillfredsställande bostadsförhållanden, utan att det allmänna här — i än högre grad än på landsbygden — måste träda emellan, reglerande, övervakande och hjälpande. Man lärer vidare alltid ha att räkna med sådana samhällselement, vilka — hänvisade endast till sig själva — finna sig i eller av olika skäl äro nödsakade att åtnöjas med en bostadsstandard, som ej kan anses människovärdig. Och även där bostadsförhållandena kunna betecknas såsom drägliga, äro likvisst förbättringar ofta synnerligen önskvärda. Härvid må allenast pekas på den i vårt land vanligt förekommande, av klimatiska och ekonomiska skäl betingade bostadstypen ett rum och kök, vilken typ såsom familjebostad numera allmänt erkännes vara ur utrymmessynpunkt allt för knapp.

Det må emellertid betonas, att kampen mot de rådande missförhållandena i bostadsavseende bör vara ihärdig och ställas på lång sikt; även om åtgärder vidtagas av än så stor intensitet, torde några verkligt genomgripande och varaktiga förbättringar ej kunna åstadkommas under loppet av en mera begränsad tidrymd. Det bör nämligen ihågkommas, att bostadsbeståndet i våra städer och stadsliknande samhällen representerar sammanlagda värden, som räknas i miljarder kronor, och att i detsamma investerats en väsentlig del av många släktleds samlade sparkraft; allt fortfarande absorberar också nyproduktionen på bostadsmarknaden till avsevärd del den faktiska, löpande sparkraften inom samhället. Man kan därför icke förvänta, att resultaten av det allmännas åtgöranden på bostadsmarknaden, satta i relation till hela det befintliga bostadsbeståndet, skola framträda alltför i ögonen fallande.

Erinras må, att de bestämmelser i hälsovårdsstadgan, som nu ha gjorts till föremål för revisionsförslag (8 §), äro av år 1919. Mot bakgrunden av vad ovan an-

[1] En redogörelse för bostadssociala utredningens ifrågavarande betänkande återfinnes i denna tidskrift. årg. 1935, sid. 744. Proposition med förslag till ändring i hälsovårdsstadgan har sedermera avgivits till riksdagen (1936 nr 207).

förts kan den period, varunder ifrågavarande bestämmelser varit i kraft, ej anses lång, synnerligast som utfärdandet skedde vid en tidpunkt, då kända förhållanden på bostadsmarknaden — den av världskriget framkallade bostadsnöden — för flera år framåt faktiskt omöjliggjorde en effektiv tillämpning.

Man lärer kunna utgå från, att vederbörande myndigheter ej saknat förståelse för de existerande olägenheterna på bostadsmarknaden. I den mån de i allt fall ej inskridit ens med de i och för sig ej ringa maktmedel, som 1919 års hälsovårdsstadga anvisar, torde man ha anledning förutsätta, att en sådan passivitet dikterats av föreliggande sakförhållanden — allt annat än önskvärda visserligen, men likafullt faktiska och ofrånkomliga.

Tillsynen av bostadsbeståndet ur sanitär synpunkt tillkommer i stad och på land hälsovårdsnämnderna. För landsbygdens del har verkställigheten av nämndernas tillsynsuppgift närmast lagts i händerna på distriktssköterskorna. I betänkandet föreslås nu, att en likartad organisation beträffande uppgifternas närmaste handhavande skall genomföras jämväl för städer och stadsliknande samhällen. Såsom motiv för en sådan anordning framhålles särskilt behovet av att göra bostadsinspektionen fortlöpande för att därmed uppnå en högre grad av effektivitet, att närmare organisativt anknyta den till samhällets hälso- och sjukvård samt att nå en större grad av enhetlighet i samhällets inskridanden, i vad rör hemlivet.

Vad landsbygden beträffar har socialstyrelsen redan förut haft anledning yttra sig i ämnet; och får styrelsen i sådant avseende hänvisa till sitt utlåtande den 14 januari 1935. De starka betänkligheter styrelsen här framför mot en organisation av ifrågavarande beskaffenhet hänföra sig till berörda befattningshavares ringa kompetens för uppgiften och den starka påfrestning, för vilken deras auktoritet komme att utsättas i och med att de i sina väsentligen hjälpande hälso- och sjukvårdande uppgifter hade att utöva en inspekterande verksamhet.

Betänkligheter av denna art, vilka dock ansetts böra vika för landsbygdens vidkommande, där det gällt att inom det möjligas ram åstadkomma en till nöds antaglig organisation, växa emellertid i styrka i samma mån som det blir fråga om större folkcentra. Över huvud taget bliva arbetsuppgifterna här mera komplicerade samt, med hänsyn till de mera ogynnsamma och riskfyllda sanitära betingelserna, även mera ansvarsfulla, och i samma mån gör sig också behovet av sakkunskap mera gällande, och detta såväl beträffande sådan hälso- och sjukvård, vilken sjuksköterskeväsendet har att företräda, som även med avseende å bostadsinspektionen. Men på samma gång växa också möjligheterna att tillgodose kravet på särskild sakkunskap för uppgifternas utövande. Att då enbart ur synpunkten av organisativ likformighet avstå från den mera rationella anordning, som en specialiserad uppgifts- och arbetsfördelning i detta fall innebär, synes styrelsen mindre välbetänkt.

Det säger sig självt, att en distriktssköterska icke kan äga samma förutsättningar som en för uppgiften utbildad och med densamma uteslutande sysslande bostadsinspektör eller bostadsinspektris att iakttaga och bedöma brister i en lägenhet, vilka ofta äro av rent teknisk natur. Ej sällan lära sådana låta sig relativt lätt och utan större kostnader avhjälpa, om deras verkliga beskaffenhet från början sakkunnigt påvisas och anvisningar till deras undanröjande lämnas. En sjuksköterska torde såsom sådan — utbildad för och inriktad som hon är och bör vara på andra uppgifter — icke äga erforderlig kompetens att fylla nu berörda värv, även om hon jämlikt förslaget skulle erhålla en månads praktisk undervisning i bostadsvård i statens distriktssköterskeskola.

Visserligen förutsättes i förslaget, att särskild bostadsinspektion, där sådan redan finnes eller kan komma att inrättas, skall äga vissa uppgifter, men man har utgått ifrån att det egentliga fältarbetet skulle tillkomma distriktssköterskorna och att bostadsinspektionens verksamhet skulle i fråga om hembesök inskränka sig endast till sådana fall, där dess sakkunskap vore *särskilt* behövlig samt i övrigt bestå i registreringsarbete, grundat på sköterskornas rapporter. Det vill emeller-

tid synas, som om fältarbetet vore den sida av verksamheten, där fackmässig sakkunskap mera regelbundet erfordrades; registreringen skulle väl bestå i enklare rutinmässigt kontorsarbete. Ett tilldelande åt distriktssköterskorna av uppgiften att jämväl ombesörja bostadsinspektion synes därför vara mindre rationellt och skulle i allt fall näppeligen kunna medföra den i förslaget avsedda verkan att åstadkomma en minskning av antalet specialutbildade bostadsinspektörer. Härtill kommer, att sjuksköterskornas arbetstid skulle i betänklig grad och till förfång för deras egentliga uppgifter inkräktas av rapportskriveri.

Vidare kan ifrågasättas, varför den föreslagna anordningen skulle bättre än den nuvarande vara ägnad att främja sådan regelbundenhet i den bostadsinspekterande verksamheten, som anses önskvärd. Ett inskridande från en sjuksköterska torde främst föranledas av sjukdomsfall inom hemmen och följaktligen långt ifrån att företagas med regelbundna tidsmellanrum tvärtom i eminent grad ske in casu. En självständigt arbetande bostadsinspektion däremot lärer — i mån av tillgång på arbetskrafter — komma att eftersträva och, i enlighet med sin specialorganisation, även kunna förverkliga mera systematisk regelbundenhet i inspektionsverksamheten.

Kommittén berör i sitt förslag den mångfald av hembesök, som modernt socialt välfärdsarbete föranleder, och åberopar detta såsom stöd för önskvärdheten av ett mera enhetligt förfarande. Därvid omnämnas bland andra nykterhetsnämndernas hembesökare, nämligen vid övervakning jämlikt alkoholistlagen av alkoholister. Även om kommittén ej direkt uttalat, att jämväl en dylik uppgift skulle kunna anförtros åt sjuksköterskekåren, synes dock en sådan anordning ligga i linje med förslagets allmänna intentioner. Då hithörande verksamhet faller direkt inom socialstyrelsens ämbetsområde, kan styrelsen ej underlåta att upptaga denna tanke till bedömande, synnerligast som den går igen i förslaget jämväl i vad rör bostadsinspektion.

Övervakningen av en alkoholist förutsätter ingående kännedom om alkoholistlagens allmänna regler, om den organiserade alkoholistvården inom och utom anstalt samt om den förhandenvarande individens karaktär och livsföring. Det fordras alltså allmän sakkunskap på området jämte förtrogenhet med nykterhetsnämndens arbete i allmänhet samt dess individuella strävanden att med de medel, som alkoholistlagen anvisar, söka åstadkomma eller trygga resultatet av en vårdverksamhet, inriktad på att återföra den övervakade till ett nyktert och ordentligt liv. Förutom dylik sakkunskap och individuell kännedom kräver uppgiften hos övervakaren personlig auktoritet och personlig fallenhet för uppgiften. Personvalet sker också under största möjliga hänsynstagande till att dessa förutsättningar äro för handen. En sjuksköterska utbildas för andra uppgifter, och vid anställandet av de för den hälso- och sjukvårdande verksamheten bäst lämpade krafterna kan hänsyn näppeligen tagas till, om vederbörande exempelvis besitter tillbörlig auktoritet mot en kanske brutal och asocialt lagd alkoholist. Det må ej bestridas, att en sjuksköterska kan äga härför erforderliga egenskaper eller att hennes yrkesutövning måhända kan vara ägnad att förkovra en till äventyrs förefintlig naturlig fallenhet för lämpligt uppträdande i dylika situationer, men en organisation kan näppeligen baseras på en sådan tillfällighet.

Med det anförda må på intet vis förnekas önskvärdheten av att alla, vilka genom hembesök deltaga i socialt välfärdsarbete — sjuksköterskor ej undantagna — aktgiva även på andra sociala missförhållanden än de, som stå i direkt samband med deras egentliga yrkesutövning. Om sålunda en sjuksköterska exempelvis vid behandlingen av en sjuk hustru finner, att mannen allvarligt missbrukar alkohol och på den grund utsätter både hustrun och barnen för nöd eller att bostaden är hälsovådlig och hindersam för kvinnans vederfående, är det uppenbarligen önskvärt, att hon ej begränsar sig till att söka bereda kvinnan en efter hennes tillstånd erforderlig men i denna miljö sannolikt ändamålslös vård utan tillika söker åstad-

komma ingripanden jämväl i annan ordning, exempelvis genom att påkalla nykterhetsnämnds uppmärksamhet för mannens omhändertagande, barnavårdsnämnds för barnens, bostadsinspektionens för bostadens utdömande, fattigvårdens för beredande av ekonomisk hjälp och så vidare. På liknande sätt bör givetvis så vitt möjligt förfaras, om initiativet till ett inskridande i familjens angelägenheter sker från ett annat samhälleligt organ, till exempel om nykterhetsnämndens hembesökare iakttager hustruns sjukdom, barnens nödläge, bostadens bristfälliga beskaffenhet och så vidare.

Vad här antytts pekar enligt styrelsens mening mot önskvärdheten av å ena sidan ett för sina olika speciella uppgifter avpassat organisationsväsen och å andra sidan en sådan allmän kringsyn hos detta organisationsväsens företrädare, som tryggar att dess olika grenar i mån av behov sättas i funktion men också behörigen samverka.

Uppenbart är, att organisationsväsendet inom den kommunala socialpolitiken — bostadsinspektionen däri inbegripen — vad specialisering angår ej kan eller bör drivas utom de gränser, som det rimliga och möjliga uppdrager. Och dessa gränser bli givetvis snävare — liksom också behovet av specialisering minskar — ju mindre samhällena äro. I mindre städer och stadsliknande samhällen torde förhållandena härutinnan i mångt och mycket vara jämförliga med dem, som råda på rena landsbygden.

Om man nu för landsbygdens vidkommande godtagit en form för organisation av bostadsinspektionens utövande, skulle samma organisationsform måhända kunna tillämpas jämväl för mindre städer och stadsliknande samhällen. Delade meningar låta härvid tänka sig, var gränsen lämpligen må dragas i fråga om befolkningens storlek. Styrelsen föreställer sig, att detta bör ske vid 3 000 eller möjligen — högst — 5 000 invånare. Understrykas må emellertid, att just i fråga om bostads- och övriga sanitära förhållanden en principiell olikhet råder mellan den rena landsbygden å ena sidan och samhällen — låt vara mindre sådana — med sammanträngd befolkning å den andra; behov av samhälleligt inskridande till förebyggande av hälsovåda torde i senare fallet gemenligen vara långt starkare än i det förra. Ett tydligt erkännande härav lärer man ha att söka däri, att hälsovårdsstadgan upptager olika bestämmelser för stad och för land samt att de förras tillämplighet på ett mindre samhälle hör till det, som konstituerar ett municipalsamhälle. Trots sin gemenligen relativt ringa folkmängd likställas dessa sålunda — liksom ock köpingar — i förevarande avseende med städerna. Ej heller göres härvid någon åtskillnad mellan större städer å ena sidan och mindre sådana — ej ens de minsta — å den andra. Den likställighet mellan landsbygd samt städer och stadsliknande samhällen med ringa folkmängd, som här ifrågasättes beträffande förevarande organisationsväsen, finge därför enligt styrelsens mening närmast betraktas såsom en nödfallsutväg.

Socialstyrelsen övergår nu till de sakkunnigas förslag till ändringar i hälsovårdsstadgans 8 §. Härvid lämnas till en början åsido, att 12 mom. i den föreslagna paragrafen jämväl upptager arbetslokal, vilken fråga behandlas särskilt för sig i senare delen av detta utlåtande.

De avvikelser från motsvarande, nu gällande bestämmelser, som förslaget upptager, te sig ej så väsentliga och synas, såsom de sakkunniga också hävda, närmast åsyfta att förtydliga och konkretisera dessa bestämmelser. Särskilt av den förebragta motiveringen torde emellertid framgå, att ändringsförslagen principiellt sträcka sig vida längre.

Nuvarande föreskrifter i ämnet taga klart sikte på själva bostaden såsom sådan och dess beskaffenhet. Endast ett undantag göres från denna regel, nämligen i fråga om trångboddhet, vilken kan föranleda ett det allmännas inskridande och föreläggande genom förbud från hälsovårdsnämnds sida; uppenbart är att i senare hänseendet åsyftas undantag för rena ytterlighetsfall av socialt ohållbar natur.

I betänkandet uttalas (sid. 74*) följande:

»Vid all bostadsövervakning synes man alltmera ansluta sig till den förvisso riktiga uppfattningen, att en effektivt verkande bostadsinspektion bör vara kontinuerlig, och att den skall taga sikte icke blott på byggnadernas beskaffenhet utan även på bostädernas och hemmens underhåll och vård samt på bostädernas omgivning ur sanitär synpunkt.»

Följande stycke, som bär rubriken »Heminspektion», börjar med meningen:

»I den mån den kontinuerliga övervakningen av bostäderna och hemmen samt deras skötsel och användning skjutes i förgrunden, kommer bostadsövervakningen att bli en verklig heminspektion.»

Å sid. 96* uttalas vidare:

»Trångboddhet på grund av inneboende synes numera vara förhållandevis sällsynt. De fall, som förekomma, torde ofta erbjuda möjligheter till ingripanden genom förbud att hysa inneboende i viss lägenhet, när familjen överstiger viss storlek. Härvidlag är det — liksom i allmänhet i fråga om trångboddhetens bekämpande — av vikt att genom hälsovårdsnämndens försorg upplysning sprides, så att såväl hyresvärdar som hyresgäster bli underkunniga om, att inte endast kvalitetsbrister hos lägenheten utan även olämpligt boendesätt kan föranleda ingripande från bostadsinspektionens sida.»

Man kan av dessa och andra uttalanden i betänkandet ej undgå intrycket, att de sakkunniga vilja förorda, att bostadsinspektionen utsträckes från att hittills väsentligen vara en inspektion av de bostäder, som nyttjas eller ställas till marknadens förfogande för bostadsändamål, till att omfatta jämväl de boendes sätt att utnyttja bostaden. Mindre tydligt kommer denna tanke till uttryck i förslaget till författningstext men den vidröres.

Till en början förtjänar i förbigående påpekas, att i förslagets 9 mom., som eljest ganska nära ansluter sig till ett liknande stadgande i nu gällande 8 §, orden »minst en boende» utan särskild förebragt motivering ersatts med allenast »den boende». Under det att nuvarande stadgande klart angiver en objektiv norm för varje utrymme, som får upplåtas såsom boningsrum, kan tvekan uppkomma, huruvida icke den föreslagna ändringen skulle lämna rum för en tolkning, att stadgandet avsåge sättet för utrymmets nyttjande.

Än tydligare framträder tanken i 14 mom. sista stycket, enligt vilket föreläggande kan meddelas ej blott hyresvärden utan jämväl nyttjanderättshavaren eller ock båda dera.

I motiverna till ifrågavarande stadgande anföres (sid. 97*).

»Föreläggande för nyttjanderättshavare är befogat med hänsyn till att ägaren icke onödigtvis bör belastas med kostnader för eventuell vräkning.»

Om nu gällande bestämmelser klart lära åsyfta lägenhets objektiva beskaffenhet, oavsett hur den nyttjas, samt rikta bostadsinspektionens tvångsmedel enbart mot ägaren, synes här berörda föreskrift jämte förebragt motivering giva vid handen, att det allmännas bostadsinspektion även avsåge sättet för bostadens användning och att tvångsmedlen kunde riktas mot de boende.

Det må givetvis utan vidare erkännas, att det sätt, på vilket boende utnyttja en lägenhet, kan vara allt annat än önskvärt ur kulturell, sanitär eller allmänt social synpunkt, men fråga är, om den allmänna opinionen är beredd att i sådant hänseende godtaga en kontroll av den art, som i betänkandet föreslagits. Man träder i så fall hemlivet synnerligen nära och åsidosätter i själva verket väsentligen hittills vedertagna grundsatser om hemmets okränkbarhet. Det finnes skäl antaga, att varje försök till bostadsinspektion med verklig karaktär av så kallad heminspektion skulle mötas av en stark opinion. I allt fall kan ifrågasättas, huruvida bestämmelser av så långt gående art kunna meddelas i administrativ väg i en stadga, och om de icke borde meddelas i allmän lag.

Mot bakgrunden av det nu anförda framstår tanken att anförtro bostadsinspek-

tionens arbete ute på linjen åt sjuksköterskor i en annan dager. Dessa yrkesutövare komma genom sin egentliga verksamhet inom hemmets dörrar och få en intimare inblick i hemlivet än andra befattningshavare och skulle därigenom bliva mera skickade än bostadsinspektörer att utöva så kallad heminspektion. Ur sådan synpunkt är denna organisativa sida av förslaget ägnad ingiva betänklighet.

Den föreliggande frågan lärer böra bedömas jämväl ur civilrättslig synpunkt. Vid ett utdömande enligt gällande hälsovårdsstadga av en otjänlig bostadslägenhet utgår man från att ägaren är den felande och den ende ansvarige och att det är han ensam, som får bära konsekvensen. Där lägenheten i sådant fall är uthyrd, medgiver nyttjanderättslagen (III kap. 15 §) — såsom ett civilrättsligt komplement till ett offentligträttsligt stadgande — att hyresgästen häver avtalet, nämligen då bostadslägenheten är »så beskaffad att dess användande är förenat med uppenbar våda för inneboendes hälsa och bristen ej på tillsägelse genast varder av hyresvärden avhjälpt».

Enligt sista stycket av 14 mom. i den föreslagna paragrafen synes emellertid föreläggande att avflytta kunna riktas mot hyresgästen och grundas därpå, att lägenheten — utan hyresvärds vetskap och i allt fall utan att han enligt nyttjanderättslagen haft laglig rätt att däremot resa hinder — använts på sätt, som jämlikt andra stycket förbjudits. Hyresgästen kan ju hava träffat hyresavtal om lägenhet under uppgift, att han vore ensamstående, och sedan i strid mot föreskrift, meddelad av hälsovårdsnämnd, hava i densamma inhyst minderåriga. Nyttjanderättslagen lämnar icke hyresvärd rätt vare sig att förhindra hyresgäst till sådant nyttjande av lägenheten eller att häva avtalet. Om nu hälsovårdsnämnd i dylikt fall till hyresgästen riktar ett föreläggande att avflytta, uppkommer frågan dels huruvida hyresvärden äger häva hyresavtalet — nyttjanderättslagen har för sådant fall ej något mot III kap. 15 § korresponderande stadgande — dels huruvida vare sig nämnden eller hyresvärden jämlikt utsökningslagen över huvud taget äger påkalla vräkning och dels huruvida hyresvärden, därest han ej verkställer eller äger verkställa uppsägning av hyresgästen och denne avflyttar, kan avfordra den avflyttande hyra för återstoden av hyrestiden. Att han bör äga sådan rätt till hyra synes i och för sig rimligt men lärer näppeligen vara av de sakkunniga förutsett och i allt fall stå i föga god överensstämmelse med den sociala karaktär — till den boendes skyddande — som det föreslagna offentligrättsliga stadgandet äger.

Det må framhållas, att här berörda spörsmål ej torde kunna lösas allenast med en hänvisning till att frågan i regelrätt ordning kan bringas till en lösning vid hyresårets utgång och att ett effektuerande av hälsovårdsnämndens föreläggande till hyresgäst faktiskt kan anstå under så kort tid. Att börja med är nämligen en sådan anordning — nödtvungen genom bristande överensstämmelser mellan tvenne olika författningar — principiellt sett givetvis i hög grad otillfredsställande. Men även ur saklig synpunkt kan frågan bliva föremål för betänklighet. Det synes nämligen kunna ifrågasättas, om vare sig hyresvärd eller hyresgäst kan lagligen förbindas att uppsäga hyresavtalet; ett av hälsovårdsnämnd förbjudet förhållande skulle därmed kunna äga bestånd under obestämd, längre tid framåt. I allt fall mötte ej hinder för hyresgäst att teckna ett flerårigt kontrakt och därmed förläna förhållandet bestånd under längre tid.

Så vitt styrelsen kan finna skulle 14 mom. i förslaget, för att kunna genomföras, behöva föranleda övervägande om ändringar i nyttjanderättslagen och möjligen även i utsökningslagen.

Om så bleve fallet förtjänar icke desto mindre en erinran tillfogas. Nyttjanderättslagens 3 kap. utgör det rättsliga fundamentet för den i vårt land ojämförligt vanligaste formen av bostadsupplåtelse och spelar alltså en med inga andra lagbestämmelser jämförlig bostadspolitisk roll. En grundtanke i denna lagstiftning är, att den, sedan hyresavtal väl träffats, tillförsäkrar hyresgästen ett synnerligen långt gående skydd för hemmets integritet gent emot ägaren. Närmast komma

härvid i betraktande de genom 23—25 §§ gjorda inskränkningarna av tvingande natur i ägarens rätt att verkställa uppsägning. Men även i andra hänseenden är hemmets integritet gent emot ägaren synnerligen väl skyddad genom denna lagstiftning. En uppluckring härutinnan lärer ej kunna undgå att medföra betänkliga konsekvenser för de boendes känsla av trygghet.

Tillsyn av hälsovårdsnämnd över arbetslokal.

Socialstyrelsen övergår nu till behandling av bostadssociala utredningens förslag i vad desamma beröra yrkesinspektionens verksamhet. Med hänsyn till de i betänkandet gjorda uttalandena angående de möjligheter, som enligt gällande arbetarskyddslagstiftning stå till buds för främjande av skydd mot ohälsa i arbete, har det emellertid synts lämpligt att till en början lämna en redogörelse för dessa möjligheter.

I lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912 angives i 3 § i allmänna ordalag arbetsgivares skyldighet att vidtaga åtgärder till arbetares skyddande mot olycksfall och ohälsa i arbetet. I samma lagrum framhålles även, att det åligger arbetare att medverka till förekommande av olycksfall och ohälsa i arbetet. I 4 § utvecklas närmare arbetsgivares nyssnämnda skyldighet i vad densamma avser skydd mot olycksfall i vissa viktigare avseenden. På liknande sätt anföres i 5 § vad arbetsgivare särskilt har att iakttaga till förekommande av ohälsa i följd av arbetet.

Dessa arbetarskyddslagens föreskrifter avse följaktligen såväl skydd mot olycksfall som skydd mot ohälsa och utan att någon skillnad göres i fråga om föreskrifternas betydelse. Någon sådan skillnad kommer icke heller till synes i övrigt i lagen. Uppmärksammas må härvid särskilt, att den befogenhet, som enligt 38 § är given yrkesinspektionens chefsmyndighet att förbjuda arbetsgivare att bedriva visst arbete eller använda viss arbetslokal etc. utan att hava iakttagit visst av chefsmyndigheten vid förbudets meddelande angivet villkor, avser såväl åtgärder till skydd mot olycksfall som till skydd mot ohälsa i arbetet.

Tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd utövas enligt lagens 23 §, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet (socialstyrelsen), av yrkesinspektionens befattningshavare samt kommunala tillsynsorgan. Nämnda befattningshavare utgöras för tillsynstjänsten i allmänhet av yrkesinspektörer, yrkesinspektörsassistenter och yrkesunderinspektörer. För tillsyn å arbete, vartill kvinnor användas, finnes f. n. en yrkesinspektris jämte två yrkesinspektrisassistenter. Härtill komma dels för tillsyn företrädesvis å bergverksarbete och därmed sammanhängande arbete bergmästare och gruvingenjörer, dels ock vissa av Konungen förordnade specialinspektörer för särskilda arbetsområden.

Yrkesinspektionens kommunala tillsynsorgan utgöras av hälsovårdsnämnderna, men är nämnd berättigad utöva tillsynen genom en eller flera lämpliga, av nämnden utsedda personer, män eller kvinnor. Enligt 5 § Kungl. Maj:ts instruktion för yrkesinspektionen den 18 december 1931 skola de kommunala tillsynsorganen hava tillsyn å arbete, vilket bedrives utan användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunna förorsaka olycksfall, och ej är underkastat bergmästares tillsyn samt vari som regel användas färre än tio arbetare. Vidare framhålles i instruktionen, att det åligger hälsovårdsnämnd att noggrant beakta av yrkesinspektören meddelade anvisningar rörande tillsynens utövande. Skulle kommunalt tillsynsorgan finna förhållande å visst arbetsställe påkalla tillämpning av 38 eller 39 §§ i lagen om arbetarskydd (avseende genomförande tvångsvis av viss åtgärd) eller giva anledning till åtal enligt nämnda lag eller annan författning, vars iakttagande tillsynsorganet har att övervaka, skall anmälan därom göras till vederbörande yrkesinspektör.

Enligt den ursprungliga lydelsen av 23 § arbetarskyddslagen var underinspektörernas uppgift begränsad till att inom verksamhet, som ej föll inom yrkesinspektörs eller bergmästares befogenhetsområde, utöva tillsyn till förekommande av olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunde förorsaka olycksfall. Däremot tillkom det ej underinspektör att utöva tillsyn över efterlevnaden av arbetarskyddslagen beträffande arbetets sundhet eller minderårigas och kvinnors sysselsättande. Sådan tillsyn skulle i stället utövas av de kommunala tillsynsorganen. Emellertid hade det visat sig, att dessa organ endast i undantagsfall fullgjort denna uppgift på ett tillräckligt effektivt sätt. Det ansågs därför och jämväl med hänsyn till viss nytillkommen lagstiftning (arbetstids- och bagerilagarna) vara lämpligt, att underinspektörerna bereddes befogenhet att i samband med sin tillsyn rörande arbetets säkerhet även övervaka arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad i övrigt och följaktligen också med hänsyn till arbetets sundhet. Under framhållande av att en sådan anordning vore till fördel jämväl i det avseendet, att arbetsgivarna därigenom undginge dubbelinspektion, hemställde socialstyrelsen i skrivelse den 25 november 1919, att Kungl. Maj:t måtte föreskriva viss jämkning av gränserna mellan underinspektörernas och de kommunala tillsynsorganens befogenhet. Så skedde genom kungl. kungörelse den 5 december 1919, varvid ovannämnda tillsynsfördelning fastställdes.

Tidigare hade också de kommunala tillsynsorganen haft att övervaka arbetarskyddslagens efterlevnad vid handelsföretag, oavsett i vilken omfattning verksamheten bedreves, under förutsättning likväl att vid företaget icke användes maskinella hjälpmedel eller ångpanna, kokare eller andra kärl under tryck, som genom explosion kunde förorsaka olycksfall. Häri vidtogs genom 1931 års instruktion för yrkesinspektionen den begränsningen, att de kommunala tillsynsorganens verksamhet icke skall avse företag, vari som regel sysselsättas tio arbetare eller flera.

Beträffande effektiviteten av de kommunala tillsynsorganens verksamhet vill socialstyrelsen erinra om vad styrelsen uttalat i sin den 17 december 1931 till Kungl. Maj:t överlämnade utredning rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet, nämligen: »Som totalomdöme om den kommunala tillsynen torde kunna sägas, att den i en del större samhällen är av värde, men att den i övrigt och särskilt i landskommunerna visat sig vara av föga betydelse; den har där värde egentligen endast som ett organ, till vilket yrkesinspektörerna kunna vända sig för erhållande av upplysningar i vissa fall.»

Enligt 27 § lag om arbetarskydd åligger det i statens eller kommuns tjänst anställda läkare, vilka få kännedom om förhållande, som strider mot nämnda lag eller mot föreskrift, meddelad med stöd av lagen, att därom göra anmälan hos vederbörande tillsynsorgan. Dessutom är sådan läkare pliktig att lämna tillsynsorganen de upplysningar och det biträde, som av deras tjänsteåligganden enligt lagen kunna påkallas.

Detta stadgande har tydligen avsett att åvägabringa viss samverkan mellan tjänsteläkarna och vederbörande tillsynsorgan. Dylik samverkan har också i viss omfattning ägt rum. Yrkesinspektörerna omvittna för sin del, att där medverkan från tjänsteläkares sida påkallats, sådan beredvilligt lämnats och varit till nytta. Det måste anses synnerligen önskvärt, att en utvidgning av detta samarbete kommer till stånd.

Åtgärder i berörda syfte ha även blivit vidtagna. Sålunda förehade socialstyrelsen under hösten 1929 överläggningar med medicinalstyrelsen angående åvägabringande av ett intimare samarbete mellan yrkesinspektörerna och förste provinsialläkarna resp. provinsialläkarna. I anslutning till dessa överläggningar lät styrelsen också upptaga frågan till dryftning vid sammanträde med yrkesinspektörerna samma höst, och uttalade yrkesinspektörerna härvid önskvärdheten av ett ökat samarbete på ifrågavarande område. Vidare ingick styrelsen den 27 juni 1930 med

framställning till Kungl. Maj:t om klargörande av förenämnda läkares rätt att på därom av yrkesinspektör gjord framställning företaga tjänsteresa till visst arbetsställe för verkställande av undersökning rörande de hygieniska förhållandena. Den 29 april 1932 meddelade Kungl. Maj:t i enlighet med styrelsens uppfattning beslut i ärendet av innehåll, att åsyftade undersökningar vore att anse såsom tillhörande det biträde, som i statens eller kommuns tjänst anställda läkare äro pliktiga att jämlikt 27 § arbetarskyddslagen lämna yrkesinspektör. En betydelsefull förutsättning för utveckling av ifrågavarande samarbete fastslogs härigenom vara för handen. Kungl. Maj:ts beslut ävensom styrelsens framställning i ämnet bragtes sedermera till yrkesinspektörernas kännedom.

Såsom sakkunnig vid behandling av till yrkesinspektionens verksamhet hörande hygieniska frågor äger socialstyrelsen tillgång till en yrkeshygieniskt utbildad läkare, vilken emellertid avlönas endast med ett mindre årligt arvode. Till dennes sakkunskap är styrelsen väsentligen hänvisad för bedömandet av medicinska spörsmål, som äro förknippade med de löpande ärendenas handläggning, men anser sig styrelsen däremot icke annat än undantagsvis kunna taga honom i anspråk för större undersökningar eller utredningar eller för mera omfattande inspektionsuppgifter.

Med hänsyn till att de hygieniska spörsmålen inom yrkesinspektionens verksamhetsområde bliva alltmera framträdande, är det emellertid av behovet påkallat, att åtminstone en läkare fast knytes till styrelsen med uppgift att helt ägna sig åt behandling av ifrågavarande spörsmål. Härom har styrelsen uttalat önskemål i sitt utlåtande till Kungl. Maj:t den 17 december 1931 rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet.

I detta sammanhang må jämväl erinras, att socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen i gemensamt betänkande den 21 november 1935 med förslag till ändring av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar bland annat uttalat, att läkares medverkan är av avgörande betydelse för det förebyggande arbete, som nära sammanhänger med en utvidgad yrkessjukdomsförsäkring och även eljest är erforderligt på hithörande område.

Enligt 29 § i Kungl. Maj:ts instruktion för yrkesinspektionen må till yrkesinspektörsbefattning ej föreslås annan sökande än den, som genomgått teknisk högskola eller förvärvat däremot svarande utbildning samt under minst åtta år dels utövat sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen i fråga, dels ock tjänstgjort såsom yrkesinspektörsassistent. Även för innehavare av assistentbefattning förutsättes samma teoretiska utbildning som för yrkesinspektör. Assistent skall vidare i regel under minst fyra år hava utövat sådan verksamhet, som kan anses ägnad att utgöra lämplig förberedelse för befattningen i fråga.

För innehavare av yrkesinspektris- och yrkesinspektrisassistentbefattning förutsätter instruktionen följande utbildning: examen inom lämpligt ämnesområde vid universitet eller högskola eller däremot i huvudsak svarande utbildning, studier och utövande av sådan verksamhet, som kunna anses ägnade att giva goda såväl teoretiska som praktiska insikter rörande industriell och allmän hygien, arbetsförhållandena inom industrien samt lagstiftning, välfärdsinrättningar och andra företeelser på det sociala arbetsområdet.

Då som bekant vid landets tekniska högskolor meddelas undervisning uti yrkeshygien med därtill hörande uppvärmnings- och ventilationsteknik, få, såsom av det anförda framgår, såväl yrkesinspektör och yrkesinspektris som yrkesinspektörs- och yrkesinspektrisassistenter redan vid tillträdet av sina befattningar anses äga viss teoretisk utbildning i yrkeshygieniska frågor. Härtill kommer, att de vid tjänstens utövande ständigt komplettera sina kunskaper på ifrågavarande område.

Vad yrkesunderinspektörerna beträffar förefinnes visserligen ingen i författning angiven kompetensfordran i fråga om kunskaper i yrkeshygien vid tillträ-

dande av sådan befattning. Emellertid hava yrkesinspektörerna att leda underinspektörernas tjänsteutövning, varvid bl. a. tillkommer yrkesinspektör att meddela underinspektör erforderlig instruktion i handläggandet av förekommande yrkeshygieniska frågor.

Bostadssociala utredningens förslag till ändring av 8 § *hälsovårdsstadgan* den 19 juni 1919 innebär nu, att till lokaler, där hälsovårdsnämnd skall utöva tillsyn till förebyggande av sanitär olägenhet för dem, som där uppehålla sig, räknas även arbetslokal (nytt 12 mom.).

Enligt utredningens förslag till nytt 13 mom. i nyssnämnda paragraf skall vidare genom hälsovårdsnämnds försorg anordnas återkommande besiktning av byggnad, lägenhet och lokal, varom i de föreslagna 1—12 mom. sägs (således även beträffande arbetslokal).

Därjämte skall enligt förslag till nytt 14 mom. hälsovårdsnämnden — för den händelse förhållande yppas, som innebär eftersättande av de i 1—12 mom. stadgade föreskrifterna, och rättelse icke sker efter tillsägelse av nämnden eller någon dess ledamot eller tjänsteman — bl. a. beträffande arbetslokal antingen kunna förelägga viss efter omständigheterna lämpad kortare tid för felaktighetens avhjälpande eller, där nämnden finner särskild anledning att låta med sådant föreläggande anstå och uppenbar fara för hälsan icke är för handen, förklara ärendet vilande. Innan här avsett föreläggande rörande arbetslokal meddelas, skall enligt förslaget hälsovårdsnämnd samråda med yrkesinspektören i det distrikt, till vilket hälsovårdsområdet hör.

I *lagen om arbetarskydd* bör enligt utredningen intagas en bestämmelse, »att i sanitära frågor yrkesinspektör skall före föreläggande eller dylik åtgärd samråda med tjänsteläkaren i vederbörande tjänsteläkardistrikt».

Bostadssociala utredningen uttalar i sin specialmotivering till förslaget att i hälsovårdsstadgans 8 § 12 mom. bland lokaler, som skola underställas hälsovårdsnämnds kontroll, upptaga även arbetslokal bl. a. följande: »Då yrkesinspektör i allmänhet till följd av sitt distrikts storlek relativt sällan kan inspektera en arbetsplats (det uppgives såsom ett medeltal vart tredje år), äro större industriella arbetsställen (i regel med minst tio arbetare, jfr anförda lag[1] 10 och 23 §§) praktiskt taget undantagna från kontinuerlig sanitär inspektion. Detta är såvitt bekant utan motstycke i andra länder. Vidare torde icke längre det skäl äga giltighet, som ansågs motivera utelämnandet av fabriker och verkstäder i 1919 års hälsovårdsstadga, nämligen förefintligheten av särskild, då tämligen nyinförd lagstiftning.»

Såsom ovan anförts utöva yrkesinspektionens kommunala organ tillsyn endast vid sådana arbetsställen, där färre än 10 arbetare sysselsättas och där inga maskinella hjälpmedel, ångpannor etc. användas. Den förut omförmälda, år 1919 vidtagna inskränkningen i hälsovårdsnämndernas befattningstagande med lag om arbetarskydd skedde icke uteslutande — såsom utredningen synes antaga — eller ens huvudsakligen på grund av viss nytillkommen lagstiftning. De väsentliga skälen till nämnda inskränkningar voro, såsom tidigare framhållits, dels att undvika dubbelinspektion, dels de kommunala tillsynsorganens bristande intresse och förmåga att övervaka samt lämna erforderliga råd och anvisningar till förbättrande av de hygieniska förhållandena i arbetslokaler. Nämnda skäl torde väsentligen gälla allt fortfarande.

Att de industriella arbetsställena icke inspekteras av yrkesinspektionens befattningshavare oftare än *i medeltal* ungefär en gång vart tredje år äger sin riktighet. Däremot är det icke riktigt att därav draga den slutsatsen, att större industriella arbetsställen praktiskt taget äro undantagna från kontinuerlig sanitär inspektion. I verkligheten förhåller det sig på följande sätt. Sedan yrkesinspek-

[1] Lag om arbetarskydd den 29 juni 1912.

tören förskaffat sig kännedom om sitt distrikts arbetsställen och dessas olika behov av inspektion, ordnar han sina och övriga befattningshavares tjänsteresor så, att inspektionerna av de olika arbetsställena inom möjligheternas ram ordnas efter behovsprincipen. Härav följer, att vissa arbetsställen besökas oftare, ibland mer än en gång under samma år, under det att de arbetsställen, där yrkesfarorna (olycksfalls- eller hälsoriskerna) befunnits vara mindre framträdande, besökas mera sällan. Tiden mellan besöken vid sistberörda företag kan ibland komma att utsträckas betydligt över tre år.

Ehuru det således icke med fog kan påstås, att de större arbetsställena skulle vara praktiskt taget undantagna från kontinuerlig sanitär inspektion, är socialstyrelsen angelägen framhålla önskvärdheten av att inspektion i regel kunde verkställas oftare än vad som nu är fallet. Behovet med hänsyn härtill av förstärkning av yrkesinspektionens arbetskrafter har styrelsen framhållit vid upprepade tillfällen och senast i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 december 1931 rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet.

I sin motivering framhåller utredningen vidare, att i 49 § byggnadsstadgan av den 20 november 1931 införts föreskrift om att vad i hälsovårdsstadgan föreskrives om boningsrums dagerbelysning, luftväxling, uppvärmning och skydd mot fuktighet samt dess storlek och beskaffenhet i övrigt skall i tillämpliga delar gälla även om arbetsrum. Med anledning härav och med hänvisning till att tjänsteläkare i stad obligatoriskt är medlem av hälsovårdsnämnden och inom sitt distrikt har att utöva närmaste tillsyn över den allmänna hälsovården, anser utredningen, dels att stadsläkare bör givas tillfälle till inspektion i fabriks- och verkstadslokaler, dels ock att hälsovårdsnämnd bör beredas möjlighet att genom föreläggande åstadkomma önskvärda förbättringar i fråga om eventuella sanitära missförhållanden. Det synes socialstyrelsen som om den anförda premissen icke täcker den dragna slutsatsen.

Anledningen till att i 49 § byggnadsstadgan intagits bestämmelser angående arbetsrum torde hava varit, att redan vid byggnads uppförande vederbörlig hänsyn skall tagas till kraven på hygien. Detta är betydelsefullt bl. a. med hänsyn till att arbetsrum icke alltid är avsett för sådan rörelse, som faller under arbetarskyddslagen.

I detta samband må erinras, att enligt 67 § byggnadsstadgan skall, därest ansökan om byggnadslov avser industriell anläggning, yrkesinspektören eller bergmästaren därom underrättas.

I utredningen göres vidare följande uttalande: »Yrkesinspektören är såsom tekniker främst sakkunnig i frågor rörande skydd mot olycksfall, åt vilket område också hans huvudintresse enligt lagen om arbetarskydd bör ägnas. Även om yrkesinspektörerna i enlighet med lagens anvisningar ägnat stort intresse också åt frågor angående skydd mot ohälsa i fabrikerna, ligger det i sakens natur, att de hygieniska synpunkterna icke alltid kunnat tillgodoses i den utsträckning, som varit önskvärd såväl ur arbetarnas som arbetsgivarnas synpunkt. Det skall här icke närmare utvecklas, huru brister i de sanitära förhållandena, som påverka såväl arbetarnas arbetsförmåga som deras hälsotillstånd, kunna rätt bedömas endast av en person med hygienisk och medicinsk erfarenhet. Enär emellertid de sanitära anordningarna även beröras i lagen om arbetarskydd och för övrigt svårligen låta sig helt skilja från andra tekniska anordningar, lärer ingen annan ändring i denna lags bestämmelser vara erforderlig än en bestämmelse, att i sanitära frågor yrkesinspektör skall före föreläggande eller dylik åtgärd samråda med tjänsteläkaren i vederbörande tjänsteläkardistrikt.»

För det av utredningen uttalade påståendet, att yrkesinspektören enligt lagen om arbetarskydd bör ägna sitt huvudintresse åt frågor rörande skydd mot olycksfall, finnes, såsom förut påvisats, intet som helst fog. Yrkesinspektör har lika stor skyldighet att befordra åtgärder till skydd mot ohälsa som till skydd mot olycksfall.

Ett studium av de i tryck föreliggande årsberättelserna över yrkesinspektionens verksamhet torde även giva vid handen, att yrkesinspektionens befattningshavare ägnat en mycket stor del av sitt arbete åt skydd mot ohälsa. Härvid är dock att uppmärksamma, att i nämnda årsberättelser intagas redogörelser endast för de mest beaktansvärda åtgärderna.

I förbigående framhåller utredningen, att brister i de sanitära förhållandena, som påverka såväl arbetarnas arbetsförmåga som deras hälsotillstånd, kunna rätt bedömas endast av en person med hygienisk och medicinsk erfarenhet. Socialstyrelsen vill på intet sätt bestrida utan tvärtom understryka, att många av industriens hygieniska problem skulle kunna bedömas grundligare och med större säkerhet, om bedömandet förutom med den erfarenhet yrkesinspektör har tillika kunde ske med stöd av medicinsk erfarenhet. Styrelsen har även, såsom ovan framhållits, i sådant syfte vidtagit åtskilliga åtgärder, och särskilt har styrelsen starkt understrukit behovet av en vid styrelsen fast knuten hygieniskt utbildad läkare.

Emellertid vill socialstyrelsen betona, att konstaterandet och rätta bedömandet av ett hygieniskt missförhållande är *en* sak, medan klarläggandet, hur missförhållandet med hänsynstagande till förhandenvarande omständigheter lämpligast skall avhjälpas, är en annan. Yrkesinspektionen kan icke åtnöja sig med att endast påvisa ett missförhållande, den är även enligt arbetarskyddslagen skyldig att lämna råd och anvisningar om dess avhjälpande med minsta möjliga olägenhet och kostnad för arbetsgivaren. Det nämnda konstaterandet kan ej sällan vara en jämförelsevis enkel del av uppgiften, medan det kan erbjuda betydande svårighet att föreslå lämpliga hjälpåtgärder, som ej förorsaka oskäliga kostnader. För att kunna uppgöra förslag till sådana åtgärder, erfordras merendels såväl allmänna hygieniskt-tekniska kunskaper som ingående erfarenhet beträffande fabriksdrift, olika arbetsmaskiner och produktionsmetoder m. m., d. v. s. kunskaper och erfarenheter, vilka kunna vinnas och hållas i nivå med teknikens fortskridande endast av den, som ständigt har intim kontakt med industrien. Det synes därför vara uppenbart, att det är mera att vinna i här ifrågavarande avseende, om man giver yrkesinspektionens tjänstemän en kortare hygienisk utbildningskurs än om man söker utbilda läkaren i tekniskt avseende.

Enligt utredningens förslag skulle yrkesinspektör i varje fall, innan han lämnar anvisning i »sanitära frågor», samråda med tjänsteläkaren i vederbörande tjänsteläkardistrikt. Motsvarande skyldighet till samråd skulle åligga hälsovårdsnämnd före meddelande av föreläggande i fråga om arbetslokal. Ett sådant samrådande skulle, om det bleve föreskrivet, vad yrkesinspektionen beträffar, komma att utöva en synnerligen förtyngande inverkan på dess arbete.

Hygieniska spörsmål torde för närvarande förekomma vid nära nog varje inspektion av arbetslokal. Dessa frågor äro i själva verket vanligen de mest framträdande vid inspektionerna. Med de kunskaper och den erfarenhet, som yrkesinspektör har, kan han i de flesta fall genast vid inspektionstillfället lämna erforderliga anvisningar angående avhjälpandet av förefintliga hygieniska missförhållanden. Såväl arbetsgivare som arbetare äro även vana vid att erhålla sådana råd.

Om förslaget skulle förverkligas, måste yrkesinspektör, inspektörsassistent och underinspektör i varje fall meddela, att de saknade befogenhet att lämna dylikt råd förrän efter samråd med vederbörande tjänsteläkare. Efter återkomsten från varje tjänsteresa, i vissa fall omfattande flera län och flera tjänsteläkardistrikt, skulle yrkesinspektören nödgas nedskriva sina (och även inspektörsassistenternas och underinspektörernas) förslag till avhjälpande av sanitära missförhållanden vid en mångfald arbetsställen och översända dylika redogörelser till vederbörande tjänsteläkare. Det torde utan vidare vara uppenbart vilket merarbete, som härigenom skulle förorsakas yrkesinspektionen. Det föreslagna tillvägagångssättet skulle dessutom medföra, att i de flesta fall otillbörligt lång tid skulle komma att förflyta mellan inspektion och därav föranledd anvisning om bristfällighets avhjälpande.

Emedan underlåtenhet att iakttaga föreskrifterna i 3, 4 och 5 §§ lag om arbetarskydd (angående åtgärder till skydd mot olycksfall och ohälsa) icke är belagd med straff och då i lagens 38 § angivna tvångsförfarande icke kan tillgripas av yrkesinspektör direkt (utan endast av chefsmyndigheten), är inspektör i sin tjänsteutövning i hög grad beroende av att såväl arbetsgivare som arbetare äga tilltro till hans förmåga att lämna lämpliga råd till avhjälpande av missförhållande i något avseende, som avses i lagen om arbetarskydd. Men huru skulle han kunna förvärva och bibehålla härför erforderlig auktoritet, om han vid varje arbetsföretag måste meddela, att han icke ägde befogenhet lämna anvisning beträffande yrkeshygieniska förhållanden, förrän han samrått med vederbörande tjänsteläkare?

Ytterligare en påtaglig olägenhet, som de föreslagna ändringarna skulle medföra, äro de därav uppkommande dubbelinspektionerna. Utredningen synes anse, att sådan dubbelinspektion i stället skulle vara till fördel, och åberopar därvid den dubbelinspektion, som redan nu äger rum i vissa livsmedelsfabriker. Detta är emellertid ingen dubbelinspektion i egentlig mening. Vid ifrågavarande fabriker utöva nämligen hälsovårdsnämnderna endast kontroll över livsmedlens handhavande och producerande på hygieniskt sätt, varemot yrkesinspektionens inskridande avser arbetarnas skyddande mot bl. a. ohälsa. Helt annorlunda ställer sig saken, om två olika myndigheter, lydande under olika chefsmyndigheter, skulle med utgående från olika lagbestämmelser utöva tillsyn för arbetares skyddande mot ohälsa. Detta skulle resultera i dubbelinspektioner av ett slag, som icke torde vara förenligt med skyddsverksamhetens effektiva bedrivande.

Det ligger i sakens natur, att i en lagstiftning på här ifrågavarande område icke kunna lämnas detaljerade föreskrifter angående olika missförhållandens avhjälpande. Bedömande av visst missförhållande och förslag till lämpliga åtgärder för dess avhjälpande måste därför i viss mån bliva beroende av subjektiv uppfattning. Det är därför av synnerlig betydelse, att tillsynsverksamheten för åstadkommande av enhetlighet ledes av en enda chefsmyndighet, som har så intim kontakt som möjligt med de olika tillsynsorganen.

Socialstyrelsen har i det föregående uttalat önskvärdheten av en mera effektiv kontroll över de yrkeshygieniska förhållandena. Förverkligandet av bostadssociala utredningens förslag skulle emellertid enligt styrelsens uppfattning leda till en försämring i stället för en förbättring av nu förefintliga organisation för befrämjande av arbetshygienen. Bland lämpliga åtgärder till ernående av ökad effektivitet rekommenderar styrelsen en vidgad samverkan mellan tjänsteläkarna och yrkesinspektionens befattningshavare, ehuru enligt andra linjer än som föreslagits av bostadssociala utredningen. Dessutom förordar styrelsen i enlighet med tidigare framlagt förslag, att åtminstone en yrkeshygieniskt utbildad läkare helt anställes hos styrelsen.

Såväl från socialstyrelsens sida som från andra håll ha vid flera tillfällen uttalats önskemål om att yrkesinspektionen över huvud taget måtte beredas möjlighet att mera effektivt verka till bekämpande av yrkesfarorna. Då landet äger en för detta ändamål specialutbildad kår, synes det naturligast och för det åsyftade ändamålet lämpligast, att denna kår i erforderlig grad förstärkes. Behovet härav har styrelsen framhållit i sitt den 17 december 1931 till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande rörande effektivisering av yrkesinspektionens verksamhet.

Lag om förenings- och förhandlingsrätt.

Socialstyrelsens utlåtande.

Genom remiss den 27 november 1935 anmodades socialstyrelsen att inkomma med yttrande över det betänkande med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt, som den 20 i samma månad avgivits av inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga. Med anledning härav anförde styrelsen den 13 januari 1936 följande.

Den reglering genom lagstiftning eller kollektivavtal av förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, som hittills förekommit här i landet, har, såsom naturligt varit, väsentligen avsett berörda förhållande i den mån arbetstagarsidan utgjorts av kroppsarbetarnas och med dem socialt likställda arbetstagares stora massor. De högre och arbetsgivarna mera närstående arbetstagarna, i det följande enligt numera rätt allmänt språkbruk benämnda »anställda», ha genom sin relativa fåtalighet och sin förspriddhet på olika arbetsställen och i olika anställningsformer på det hela taget fått stå tillbaka, när det gällt lagstiftningens stöd, och ha ej heller förmått att med någon större kraft på organisationsvägen hävda sina intressen. De av ovannämnda sakkunniga avgivna förslagen till lagar om arbetsavtal samt om förenings- och förhandlingsrätt torde också kunna hälsas med tillfredsställelse såsom syftande till att i avsevärd mån fylla antydda brist på reglering av förhållandet mellan arbetsgivare och anställda.

Att nu berörda lagförslag i mycket äro att anse som en skyddslagstiftning till förmån för de anställda torde framgå av det redan anförda. Påpekas må vidare, att ifrågavarande arbetstagare och kanske synnerligast de, som befinna sig å de lägre stadierna, i många fall intaga en särdeles ömtålig och vansklig mellanställning. För de anställda är det också ofta ej blott på grund av bristande styrka utan även med hänsyn till hela deras inställning till företagen och förhoppningar om befordran eller självständig verksamhet ofta mer eller mindre omöjligt att använda arbetarnas fackliga stridsmetoder.

Det remitterade lagförslagets nu framhållna karaktär av skyddslagstiftning bör hållas i minnet, när man går att granska förslagets olika stadganden. Detta förhållande förklarar eller motiverar en del bestämmelser, som eljest kunna förefalla opåkallade eller mindre väl grundade. — Att den föreslagna lagen är avsedd att gälla jämväl för arbetstagare utom de anställdas led rubbar ej dess skyddskaraktär. För de stora, väl organiserade arbetargrupperna skulle den visserligen i regel sakna betydelse, men för en del speciella, mindre grupper av arbetare komme den väl att spela samma roll som för de anställda.

En överblick över lagförslagets bestämmelser giver vid handen, att dessas väsentliga ändamål är att tillförsäkra de anställda tillgång till verksam förhandling med resp. arbetsgivare. Till åvägabringande av förutsättningar härför upptagas i förslaget först några primära normer rörande föreningsrätten, vilka, frånsett möjligen denna rätts så att säga negativa sida, redan torde vara allmänt godtagna även beträffande de anställda. Vidare meddelas i samma syfte vissa allmängiltiga bestämmelser rörande förhandlingsrätten, vilka, om än icke överallt erkända i fråga om de anställda, likväl i huvuddrag torde få anses fastslagna genom de bestämmelser i lagen om medling i arbetstvister, som bemyndiga förlikningsman att kalla

parterna till förhandling och ålägga dessa att efterkomma förlikningsmannens kallelse. De egentliga nya och betydelsefulla bestämmelserna rörande förhandlingsrätten återfinnas i lagförslagets 4:de kapitel, »om förhandlingsrättens utövande i visst fall».

Med de i detta kapitel meddelade bestämmelserna ha de sakkunniga velat åstadkomma en särskild, för de anställda avpassad förhandlingsordning — detta ord här och i det följande taget såsom avseende hela det i 4:de kapitlet omtalade systemet. Med hänsyn till de anställdas förut berörda svaghet i numeriskt och organisatoriskt avseende och deras till följd härav bristande förmåga att medelst stridsåtgärder tillvarataga sina intressen har den föreslagna förhandlingsordningen utrustats med vissa tvångsmedel, avsedda att såvitt möjligt garantera ett resultat av förhandlingen. Å andra sidan medför förhandlingsordningens anlitande en viss fredsförpliktelse, som i betraktande av de anställdas bristande stridsförmåga och deras förut berörda inställning till företagsverksamheten icke lär kunna anses oskäligt krävande.

Enligt styrelsens förmenande torde berörda förhandlingsordning kunna anses som ett beaktansvärt försök att lösa den svåra frågan om beredande åt de anställda av skälig medbestämmanderätt i fråga om löne- och övriga arbetsvillkor. Emellertid giver ifrågavarande anordning i flera avseenden anledning till allvarliga erinringar. Bland dessa, som vid granskningen av lagförslagets särskilda bestämmelser mer ingående behandlas, ligger måhända närmast till hands den anmärkningen, att förhandlingsordningen innebär ett uppseendeväckande avsteg från den hittills i svenskt rättsväsen åtminstone formellt i regel iakttagna pariteten mellan arbetsgivar- och arbetarparterna. Riktigheten av denna anmärkning kan icke bestridas, men torde betydelsen av densamma förminskas, när man besinnar den föreslagna lagens förut påpekade karaktär av en skyddslag för de anställda. En annan erinran föranledes av den opartiska ordförandens med varandra svårförenliga uppgifter såsom både förlikningsman och i betydande mån även faktisk skiljedomare. Den från samhällets synpunkt värdefulla fredsförpliktelsen — som ju även skulle gälla för arbetsgivarparten — är ej heller så mycket att förlita sig på, framför allt av det skälet att parterna efter en misslyckad förhandlingsprocedur äro oförhindrade att tillgripa stridsåtgärder. Förhandlingarnas offentliggörande, vilken åtgärd upptages såsom det yttersta påtryckningsmedlet, måste anses vara av mycket tvivelaktigt värde. Slutligen kan styrelsen i detta sammanhang icke underlåta påpeka, att den föreslagna förhandlingsordningens tillämpning skulle i många fall på styrelsen ställa synnerligen svåruppfyllda krav.

Ehuru styrelsen sålunda anser de sakkunnigas förslag till en särskild förhandlingsordning giva anledning till åtskilliga betydelsefulla erinringar, vill styrelsen icke avstyrka, att försök göres med en förhandlingsanordning av ungefär den föreslagna typen, beträffande vilken dock, såsom i det följande skall närmare utvecklas, vissa ändringar torde kunna ifrågasättas.

Styrelsen övergår nu till granskning av lagförslagets särskilda bestämmelser.

1 §.

Det synes onödigt att bestämma lagens tillämpningsområde såväl positivt som negativt. Paragrafens senare mening torde emellertid få anses ej blott överflödig utan även ej fullt förenlig med den förra, enär densamma, utan att framträda såsom ett undantag, synes medgiva lagens tillämpning å en del arbetstagare, som sysselsättas för statens räkning utan att vara anställda på det särskilda sätt i paragrafen angives. Beträffande kommunernas arbetstagare är denna divergens uppenbar. I fråga om sistnämnda arbetstagare, som synas böra inbegripas under lagen,

tillåter sig styrelsen i övrigt hänvisa till vad styrelsen rörande dem anfört i sitt yttrande över sakkunnigas förslag till lag om arbetsavtal.

2 §.

Den företrädesrätt, som i denna paragraf gives åt kollektivavtalens bestämmelser, torde kunna anses skälig och lämplig i vad angår lagens stadganden rörande förhandlingsrätten. Beträffande åter föreningsrätten ställer det sig annorlunda. Lagförslagets bestämmelser angående denna rätt måste nämligen tillerkännas sådan grundläggande betydelse för det demokratiska samhällslivet, att möjlighet till deras undertryckande genom ett kollektivavtal — som ju kan tillkomma under föga auktoritativa förhållanden — icke gärna kan godtagas. Ett undantag beträffande föreningsrätten torde sålunda enligt styrelsens mening vara påkallat.

4 §.

Såsom förut berörts, torde rätten att tillhöra förening, varom här är fråga, numera även för de anställda i stort sett vara allmänt erkänd. Ett uttryckligt lagfästande av denna rätt måste emellertid anses lämpligt. Beträffande åter rätten att icke tillhöra sådan förening torde uppfattningen icke vara fullt så enhällig. Exempel härpå lämnar behandlingen i förevarande avseende av den s. k. trettonmannakommissionens betänkande med förslag till lag angående vissa ekonomiska stridsåtgärder. Enligt styrelsens mening måste det emellertid med hänsyn till den individuella frihetens ovärderliga betydelse anses välmotiverat att bereda även föreningsrättens så att säga negativa sida lagens skydd.

Bestämmelserna i förevarande 2:dra kapitel, om föreningsrätten, motsvara, ehuru betydelsefulla, givetvis ej den mer fullständiga reglering av föreningsrätten, som styrelsen vid upprepade tillfällen påyrkat och fortfarande anser påkallad såsom grundläggande i flera avseenden för rättsregler på det socialpolitiska området. Det här använda uttrycket »föreningsrätten» synes även i viss mån missvisande och torde knappast kunna anses som lämplig beteckning å rätten att icke tillhöra förening. Med hänsyn härtill synes det kunna ifrågasättas att utbyta detsamma mot ordet »föreningsfrihet».

Frågorna om förmans- och organisationsklausul skola upptagas till behandling under nästföljande paragraf.

5 §.

Den i st. 2 angivna definitionen å kränkning av föreningsrätten synes alltför vid och obestämd. Till förekommande av trakasserier med stöd av densamma skulle det möjligen vara lämpligt att begränsa ifrågavarande begrepp till åtgärder av en viss intensitet, exempelvis till sådana, som objektivt bedömda kunna anses innebära ett möjligen verksamt tvång i fråga om inträde i eller utträde ur förening eller förföljelse i fråga om verksamhet för förening eller för åstadkommande av förening. Ifrågasättas kan också, om ej ordet »stridsåtgärd» lämpligen kunde ersättas med »åtgärd».

Stadgandet i st. 3, om ogiltighet av rättshandlingar och bestämmelser, som kränka föreningsrätten, synes med den tolkning, sakkunniga givit däråt i motiveringen, kunna leda till betänklig osäkerhet i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare samt jämväl äventyra tredje mans rätt. Enligt nämnda tolkning skulle sålunda en arbetstagare, som blivit avskedad och kanske avflyttat från platsen, men sedermera, t. ex. genom ett påpekande från kamraters sida, kommit till den uppfattningen, att hans avskedande inneburit kränkning av föreningsrätten, kunna helt enkelt åter infinna sig på arbetsstället och fortsätta sitt arbete — oavsett om han blivit ersatt med annan arbetstagare, som måhända även fått övertaga hans bostad. Tydligtvis skulle en dylik tillämpning av ifrågavarande lagrum ofta kun-

na visa sig praktiskt ogenomförbar. Uppfattningen hos den ena av parterna i ett arbetsförhållande, att han från den andra partens sida utsättes för föreningsrättskränkning, torde ej heller i och för sig annat än möjligen undantagsvis få anses berättiga den förra parten att avvika från de regler, som eljest gälla för honom beträffande arbetsförhållandet. Han kan givetvis protestera mot kränkningen och påyrka dess undanröjande men han kan ej anses äga att själv taga sig rätt. Tillämpningen av en annan uppfattning skulle desorganisera driftsförhållandena. I regel torde för övrigt den eventuella skadeståndsplikten kunna anses verka tillräckligt återhållande resp. kompenserande.

Med hänsyn till det här anförda torde det kunna ifrågasättas, om ej st. 3 lämpligen kunde uteslutas.

En följd av antagande av styrelsens förslag att från tillämpning av 2 §, om kollektivavtals företrädesrätt, undantaga lagens bestämmelser rörande föreningsrätten, skulle bland annat bliva, att arbetsgivarna ej längre kunde upprätthålla den s. k. förmansklausulen, d. v. s. förbud för arbetsledare att tillhöra samma fackliga organisation som honom underlydande arbetstagare. Då denna anordning, som rätt allmänt godtagits, måste anses ha starka skäl för sig, har det synts styrelsen påkallat att bereda möjlighet till dess fortsatta tillämpning. Ett lämpligt sätt härför skulle enligt styrelsens förmenande vara att såsom en undantagsbestämmelse i förevarande paragraf förklara, att såsom kränkning av föreningsrätten icke skall anses, i fall arbetsgivare fordrar eller i avtal intages bestämmelse om, att arbetsledare ej må tillhöra samma förening — tagen i här ifrågavarande bemärkelse — som honom underlydande arbetstagare.

Ett annat undantag från föreningsrätten, varav behovet i detta sammanhang synes böra beaktas, avser det förhållande, som tillskapas genom s. k. organisationsklausul i kollektivavtalen. Med den betydelsefulla principen om den individuella friheten måste givetvis bäst överensstämma att icke erkänna lovligheten av något organisationstvång, d. v. s. det tillstånd i förevarande avseende, som skulle inträda genom lagens tillämpning med iakttagande av det ovan omnämnda, av styrelsen föreslagna undantaget från stadgandet i 2 §. Med hänsyn till den icke alldeles obetydliga förekomsten av dylikt tvång är styrelsen emellertid tveksam, huruvida ett upphävande därav nu skulle låta sig genomföra utan betydande praktiska olägenheter. Välbetänkt vore sannolikt också att ej vidtaga en sådan åtgärd utan närmare utredning. Godtages denna uppfattning och uppskjutes ej lagförslagets framläggande för riksdagen i avvaktan på berörda utrednings resultat, torde jämväl beträffande organisationsklausul i förevarande paragraf böra förklaras, att upptagande av sådan klausul i kollektivavtal icke skall anses såsom kränkning av föreningsrätten.

6 §.

Med denna paragraf komma de sakkunniga in på området för sin huvuduppgift i förevarande sammanhang, nämligen förhandlingsrättens reglering. Visserligen är denna rätt sedan länge tillämpad i fråga om den stora massan av arbetstagare, men för de anställda lär densamma, såsom förut berörts, ännu på en del håll ej vunnit erkännande. Med hänsyn härtill och då de från de anställdas sida sedan åtskilliga år framförda kraven på förhandlingsrätt måste anses välmotiverade, torde ett uttryckligt erkännande i lag av denna rätt få anses välgrundat.

Orden »samt därav föranledda avtal» i st. 1 synas böra utgå. Oavsett att nämnda uttryck från språklig synpunkt torde kunna giva anledning till erinran, måste detsamma anses innebära en ej blott onödig men även oriktig bestämning. Förhandling av här åsyftad natur behöver nämligen icke nödvändigtvis gå ut på åvägabringandet av ett avtal utan kan inskränka sig till uppnående av enighet i något visst avseende, t. ex. i fråga om tolkningen av viss avtalsbestämmelse eller tillrättaläggande av något förhållande, som givit anledning till klagomål. Mot av-

fattningen av detta stycke synes även kunna anmärkas, att densamma möjligen kan ingiva den föreställningen, att förhandlingen skall ha till syfte att åstadkomma enighet rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare i dess helhet.

7 §.

De här meddelade, detaljerade bestämmelserna rörande förhandlingsproceduren kunna förefalla något överflödiga och kanske stundom ej i alla avseenden fullt lämpliga. Dessa bestämmelser äro emellertid, då deras åsidosättande ej kan leda till annan påföljd än den i 11 § 1 st. angivna, endast att anse såsom välmenande råd.

8 §.

Till förekommande av alltför vittgående krav på ledighet för deltagande i förhandling borde möjligen arbetsgivarens skyldighet att bevilja ledighet för sådant ändamål på något sätt begränsas, t. ex. genom infogande av orden »i mån så kan anses nödigt» e. d.

9 och 10 §§.

Såsom förut framhållits, anser styrelsen goda skäl tala för, att en särskild förhandlingsordning försöksvis tillskapas till förmån för de anställda. För denna förhandlingsordning, som även skulle kunna anlitas av andra arbetstagare, synes det förslag i ämnet, som framlägges i lagförslagets 4:de kapitel, ehuru i flera avseenden givande anledning till allvarliga erinringar, i väsentliga drag kunna tjäna till förebild.

Med den i 10 § 1 st. meddelade bestämmelsen om tiden för inträde av anmälnings rättsverkningar säga sig de sakkunniga ha åsyftat att förebygga missbruk från arbetstagarnas sida — dessa skulle eljest kunna påkalla förhandling vid för dem särskilt lämpliga tidpunkter. Styrelsen är något tveksam, om detta resonemang är bärande. Den i förevarande kapitel föreslagna förhandlingsordningen kan nämligen icke gärna anses vara av sådan beskaffenhet, att dess anlitande, även under särskilt gynnsamma omständigheter för den initiativtagande parten, behöver befaras giva upphov åt oskäliga fördelar för denna part. Det kan också vara skäl tänka på, att arbetstagare under särskilt ogynnsamma förhållanden kunna ha särskilt starkt behov av denna förhandlingsordning. Får t. ex. en liten grupp anställda kännedom om, att deras arbetsgivare är betänkt på att sänka lönerna, måste det väl, åtminstone om man, såsom styrelsen, betraktar den föreslagna lagen som ett slags skyddslagstiftning för de anställda, få anses berättigat, att denna grupp utan dröjsmål kan få tillgodogöra sig de tryggare förhandlingsvillkor lagen i detta kapitel vill bereda.

En av de principiellt mest betydelsefulla erinringarna mot ifrågavarande förhandlingsordning torde, såsom redan förut berörts, kunna riktas mot den bristande pariteten mellan arbetsgivare och arbetstagare. I någon mån skulle denna erinran möjligen kunna avtrubbas genom en föreskrift, att anmälningen även skall meddela upplysning om, beträffande vilka arbetsgivare eller arbetsgivarorganisationer — i 10 § 2 st. omnämnas anmärkningsvärt nog endast arbetsgivare — den anmälande föreningen påkallar förhandlingsordningens tillämpning. Socialstyrelsen skulle därefter, om anmälningen behörigen fullgjorts, rörande densamma på lämpligt sätt underrätta de uppgivna arbetsgivarna eller arbetsgivarorganisationerna. Genom en sådan anordning skulle arbetsgivarsidan åtminstone i regel få reda på, huru deras arbetstagare ställa sig i förevarande avseende, samt kunna vidtaga med hänsyn därtill lämpliga åtgärder. Givetvis komme det sedermera att stå resp. arbetsgivare eller arbetsgivarorganisationer fritt att inkomma till socialstyrelsen med de upplysningar eller anmärkningar, vartill de kunnat finna anmälningen giva anledning. — Den anmälande arbetstagarföreningen skulle emellertid

ej vara förpliktad att i anmälningen lämna någon fullständig förteckning å arbetsgivare eller arbetsgivarorganisationer, som anmälningen kunde angå — sådan fullständighet skulle tydligen i en del fall vara omöjlig att ernå — och bristande fullständighet skulle ej fritaga arbetsgivare från de dem eljest till följd av anmälningen åliggande förpliktelser.

Beträffande formuleringen av 10 § 1 st. kan anmärkas, att satsen »skola bestämmelserna i detta kapitel äga tillämpning från och med» etc. icke är fullt riktig, då ju varken bestämmelserna i 9 eller 19 § gärna kunna komma till tillämpning fr. o. m. den fjärde kalendermånaden efter anmälningen. Genom 10 § 2 st. utsträckes hela kapitlets tillämpning att i vissa fall gälla jämväl för arbetsgivarna, vilket givetvis är ännu mindre riktigt.

11 §.

Tillämpningen av denna paragraf kommer, såsom förut påpekats, att ställa betungande och svårlösta krav på socialstyrelsen. Mångårig erfarenhet har nämligen visat, att medlare i arbetstvister måste vara utrustade med särskild personlig kompetens, vilken tyvärr är ganska sällsynt, om de skola kunna förväntas med framgång utöva sitt uppdrag. Med hänsyn till det på visst sätt kvalificerade medlingsförfarande, varom här är fråga, förefaller det också, som om fordringarna på de opartiska ordförande, som styrelsen enligt lagförslaget skulle utse, måste ställas särskilt högt.

Ett noggrant beaktande av de olika omständigheter, som enligt paragrafens andra stycke berättiga styrelsen att vägra utse opartisk ordförande, skulle tydligtvis i åtskilliga fall även vara förenat med avsevärda svårigheter. Sålunda skulle styrelsen ej sällan sakna möjlighet att med någon avsevärd grad av säkerhet bedöma, om sökanden förut fullgjort vad som kan anses ankomma på honom för frågans lösning. Huruvida den sökande föreningen omfattar minst hälften av de av frågan berörda arbetstagarna torde styrelsen likaledes i en del fall knappast kunna utröna. Såsom lämpligt är, har dock styrelsen icke någon egentlig skyldighet att beakta de i 1)—5) angivna förhållandena.

Ifrågasättas kan, om ej socialstyrelsen även torde vara berättigad att vägra utse opartisk ordförande i det fall, förhandlingsfrågan endast rör en eller annan arbetstagare och icke är av principiell innebörd. Det måste nämligen anses oskäligt, att socialstyrelsen skulle vara pliktig sätta i gång ifrågavarande ganska kostsamma procedur för behandling av vilken obetydlig tvistefråga som helst.

12—14 §§.

De i 12 och 14 §§ meddelade bestämmelserna utgöra tillsammans den egentliga, nya förhandlingsordningen. Bortsett från 14 § 2 st. överensstämmer den emellertid väsentligen med den procedur, som tillämpas av statens förlikningsmän. Olikheterna bestå huvudsakligen däri, att parternas skyldighet till medverkan i förhandlingen i 12 § 1 st. uttryckligen angivits genom åläggandet för dem att på anmaning av ordföranden framlägga motiverat förslag till förhandlingsfrågans lösning samt att ordföranden enligt 14 § 1 st. kan föreslå sig själv till skiljedomare. En skärpning av parternas skyldighet till medverkan innebär 13 §, som möjliggör användande av vites föreläggande för framtvingande av inställelse eller annan, mer effektiv medverkan av part. — Anmärkas må för övrigt angående sist berörda paragraf, att det synes något omotiverat att för vites föreläggande och väl även för dess utdömande behöva anlita arbetsdomstolen, då beslut i nämnda avseenden väl torde kunna meddelas av underrätt i orten eller av vederbörande länsstyrelse.

Bemyndigandet i 14 § 1 st. för ordföranden att föreslå sig själv till skiljedomare samt bestämmelserna i samma paragrafs andra stycke avvika däremot tydligt från reglerna för förlikningsmannaförfarandet och giva åt den senare delen av här åsyftade procedur i mycket karaktären av skiljedomsförfarande. Från att

under den tidigare delen av förhandlingen på medlares vanliga vis söka få till stånd en kompromiss enligt linjerna för det minsta motståndet, kommer enligt lagförslaget den opartiska ordföranden att eventuellt under förhandlingens senare del få bemöda sig utfinna den objektivt riktiga, rättvisa lösningen av förhandlingsfrågan. Uppenbarligen måste denna, den opartiska ordförandens så att säga dubbla roll vara ägnad att i avsevärd mån försvåra hans ändock nog så vanskliga ställning samt sannolikt också mer eller mindre misskreditera hela det föreslagna förhandlingsförfarandet.

Anmärkas må för övrigt beträffande 14 § 2 st., att tillämpningen av åläggandet för ordföranden att på begäran av endera parten avgiva förslag till förhandlingsfrågans lösning synes kunna giva upphov åt den föreställningen, att ordföranden går den begärande partens ärenden, d. v. s. gör sig skyldig till partiskhet. Vidkommande det föreslagna yttersta påtryckningsmedlet, offentliggörande av en redogörelse för förhandlingen samt ordförandens förslag till förhandlingsfrågans lösning, kan styrelsen, såsom förut berörts, icke biträda de sakkunnigas mening. De olika pressorganen skulle, åtminstone om förhandlingsfrågan vore av någon principiell betydelse, i regel dela upp sig efter politisk inriktning, och efter en pressfejd skulle det möta ännu större svårigheter för parterna att enas.

17 §.

De sakkunniga ha givit uttryck åt den meningen, att kostnaderna för opartisk ordförande eller sådan kommission, som omnämnes i 16 §, böra bestridas av statsverket. Med hänsyn till önskvärdheten att motverka anlitande av den föreslagna, särskilda förhandlingsordningen i bagatellfrågor ävensom att påskynda förhandlingens gång synes det emellertid vara skäl att överväga, om ej någon del av nämnda kostnader lämpligen borde bäras av parterna.

18 §.

Med hänsyn till bestämmelserna om fredsförpliktelsens upphörande synes man ha anledning fråga sig, om icke nämnda förpliktelse, som ju skall bära upp det föreslagna, kostsamma samt i vissa avseenden onekligen något betänkliga förhandlingssystemet, borde utvecklas till större effektivitet. Med lagförslagets regler för förhandlingen möta inga avsevärda svårigheter för en stridslysten part att genomgå förhandlingsproceduren på sådant sätt, att den snart är undanstökad och parten får fria händer att vidtaga stridsåtgärder.

Av vad förut anförts torde framgå, att styrelsen icke anser den av de sakkunniga föreslagna förhandlingsordningen kunna godtagas i oförändrat skick. De svåraste hindren därför utgöra enligt styrelsens förmenande den opartiska ordförandens dubbla, med varandra svårförenliga uppgifter såsom förlikningsman och i viss mån även skiljedomare samt fredsförpliktelsens otillfredsställande effektivitet.

En utväg att undanröja erinringen mot den opartiska ordförandens dubbelställning vore givetvis att låta honom, i fall enighet ej kan ernås, avsluta förhandlingen med att enligt 14 § 1 st. uppmana parterna att hänskjuta förhandlingsfrågan till skiljedom — dock utan att föreslå sig själv till skiljedomare. Beträffande denna utväg, som tydligtvis är principiellt oantastlig, kan emellertid anmärkas, att den skulle i avsevärd mån förringa det tvång till uppgörelse, som de sakkunniga otvivelaktigt åsyftat med sin förhandlingsordning.

Såsom en annan utväg för undanröjande av samma erinran skulle möjligen kunna ifrågasättas att gå i motsatt riktning och fullfölja de sakkunnigas tydliga avsikt att, där medling icke lyckats, tillgripa skiljedom. Erfarenheter från olika håll ha visserligen visat, att anställningsvillkors reglering genom påtvungen skiljedom har sina nackdelar, men i undantagsfall och såsom ett yttersta fredsmedel synes dock sådan skiljedom kunna ifrågakomma. Godtages denna utväg, skulle, sedan

den opartiska ordföranden avslutat förhandlingen på sätt i nästföregående stycke angivits, förhandlingsfrågan hänskjutas till skiljedom, även om blott den ena parten önskade det. Lämpligt vore måhända då, att för skiljedomsförfarandet funnes tillgång till en särskild skiljenämnd, om vars kompetens och opartiskhet ingen tvekan kunde råda. Möjligen kunde det även ifrågasättas, att socialstyrelsen skulle tillsätta en dylik nämnd för varje särskilt fall, och kunde måhända stundom den opartiska ordförande, som lett förhandlingen och sålunda är väl insatt i frågan, lämpligen insättas i nämnden.

Skulle lagstiftaren stanna för den förra av de två härovan angivna utvägarna, är det möjligt, att han icke kunde undgå att godtaga den i 18 § till uttryck komna uppfattningen, att fredsförpliktelsen beträffande förhandlingsfrågan upphör, när förhandlingen måst avslutas utan resultat. En annan anordning skulle nämligen lämna parterna — i regel mest kännbart för initiativtagaren till förhandlingen — utan möjlighet att få till stånd en lösning av frågan.

Väljes åter den senare utvägen, med rätt för vardera parten att åvägabringa skiljedom, synes något skäligt behov av möjlighet att tillgripa stridsåtgärd icke behöva förekomma, utan torde fredsförpliktelsen kunna fortvara under den tid, som angives i 10 §. Skulle, efter det förhandlingen inför den opartiska ordföranden avbrutits, ingendera parten påkalla skiljedom, torde detta väl få anses betyda, att parterna äro ense om att avstå från förhandlingsfrågans lösning.

De sakkunniga synas, åtminstone av lagtexten att döma, icke ha beaktat, att arbetsgivare och arbetstagare kunna undandraga sig fredsförpliktelsens iakttagande genom att, om de tillhöra en förening, som är part, antingen upplösa föreningen eller utträda ur densamma. Till motverkande härav skulle möjligen, i viss överensstämmelse med 2 § senare punkten i lagen om kollektivavtal, kunna stadgas, att arbetsgivare eller arbetstagare, som tillhört förening, då denna enligt 18 § var underkastad fredsförpliktelse, skall iakttaga sådan förpliktelse under den tidrymd, som gällde för föreningen, då han senast tillhörde densamma.

Internationella arbetsorganisationen.

Arbetsordningen för arbetskonferensens tjugonde sammanträde.

Internationella arbetskonferensens tjugonde sammanträde tar sin början den 4 juni 1936. Den för sammanträdet fastställda dagordningen upptager följande ärenden:

1. Sättet för rekryteringen av arbetskraft under vissa förhållanden, med särskilt avseende på kolonialländer.
2. Frågan om arbetarnas semester.
3. Förkortning av arbetstiden vid allmänna arbeten, igångsatta eller understödda av resp. stater.
4. Förkortning av arbetstiden vid byggnads- och anläggningsverksamhet.
5. Förkortning av arbetstiden vid järn- och stålverk.
6. Förkortning av arbetstiden vid kolgruvor.
7. Förkortning av arbetstiden i textilindustrien.
8. Arbetarskydd inom byggnadsindustrien vid hissanordningar och byggnadsställningar.

Ärendena 3—7 tillhöra samtliga frågan om 40 timmars arbetsvecka, beträffande vilken vid det föregående sammanträdet,[1] som ägde rum sommaren 1935, ett för-

[1] Soc. Medd. årg. 1936, sid. 134 ff.

slag till en allmän principkonvention antogs, jämte ett förslag till specialkonvention för buteljglasindustrien. Frågorna om specialkonventioner för de industrier, som nämnas under punkterna 3—6, föreligga nu till slutligt avgörande efter att vid föregående sammanträde ha varit föremål för en första behandling. Beträffande textilindustrien (punkt 7) åter, föreligger frågan om specialkonvention i sådant skick, att konferensen vid nästkommande sammanträde äger möjlighet att antingen omedelbart fatta ett avgörande beslut eller låta ärendet undergå förberedande behandling i enlighet med den vedertagna s. k. dubbla diskussionsproceduren.

Frågorna 1 och 2, som första gången diskuterades 1935, föreligga till slutligt avgörande, varemot frågan 8 nu upptages till en första behandling.

Utöver denna officiella föredragningslista får konferensen att behandla dels arbetsbyråns rapporter angående kollektivavtal, arbetsförmedling för arbetare, som flytta från ett land till ett annat, samt konsumtionen av opium bland arbetare; dels en 10-årsberättelse om tillämpningen av 1925 års konvention angående likabehandling av in- och utländska arbetare vid ersättning för skada genom olycksfall, ävensom årsrapporter från resp. länders regeringar i fråga om åtgärder, som vidtagits för tillämpning av beslutade konventioner; dels slutligen, som vanligt, internationella arbetsbyråns direktörs årliga rapport.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under januari 1936. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av januari till 61 400. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1935:		Maj	61 177	Oktober	47 045
Januari	93 419	Juni	51 157	November	54 167
Februari	89 838	Juli	42 582	December	57 965
Mars	83 588	Augusti	41 723	1936:	
April	75 122	September	41 190	Januari	61 400

Vid slutet av februari månad 1936 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 58 000. Under februari har sålunda antalet hjälpsökande nedgått med c:a 5·5 %.

Yrkesfördelningen och ökningen (resp. minskningen) under januari 1936 framgå av nedanstående sammandrag:

	Antal hjälpsökande	Ökning (minskn.)		Antal hjälpsökande	Ökning (minskn.)
Jordbruk	2 288	— 38	Kraft- o. värmeproduktion	263	+ 8
Skogshushållning	2 492	— 975	Sjöfart o. fiske	1 197	+ 182
Ingenjörsarb. o. arbetsledning	96	+ 20	Kontorsarbete	518	— 13
Malmbrytning o. metallind.	4 729	+ 200	Butiks- o. lagerarbete	1 391	+ 190
Jord- och stenindustri	6 602	+ 135	Hotell- o. restaurangrörelse	394	+ 25
Trävaruindustri	6 883	+ 796	Landtransport	2 599	+ 365
Pappers- o. grafisk industri	1 342	+ 139	Allmän tjänst o. fria yrken	547	+ 21
Livsmedelsindustri	1 100	+ 158	Husligt arbete	80	— 41
Textil- o. beklädnadsindustri	519	+ 51	Tillfällighets- o. diversearbete	18 346	+ 1 017
Läder-, hår- o. gummivaruind.	638	+ 40	Ungdom utan särskild utbildn.	2 010	+ 124
Kemisk-teknisk industri	541	+ 14			
Byggnadsverksamhet	6 825	+ 935	Summa	**61 400**	**+ 3 435**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %		Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	5 086	1·0	4 320	84·9	Göteb. o. Boh. län	4 950	2·3	3 751	75·8
Stockholms län	2 165	0·8	1 095	50·6	Älvsborgs »	1 386	0·4	659	47·5
Uppsala »	1 171	0·8	593	50·6	Skaraborgs »	872	0·4	482	55·3
Södermanl. »	539	0·3	215	39·9	Värmlands »	2 848	1·0	1 628	57·2
Östergötlands »	1 668	0·5	1 166	69·9	Örebro »	1 589	0·7	898	56·5
Jönköpings »	1 075	0·5	584	54·3	Västmanlands »	511	0·3	313	61·3
Kronobergs »	905	0·6	455	50·3	Kopparbergs »	2 547	1·0	1 168	45·9
Kalmar »	1 851	0·8	1 169	63·2	Gävleborgs »	3 673	1·3	2 102	57·2
Gotlands »	261	0·4	110	42·1	Västernorrl. »	7 920	2·8	5 439	68·7
Blekinge »	2 990	2·0	1 975	66·1	Jämtlands »	663	0·5	255	38·5
Kristianstads »	935	0·4	461	49·3	Västerbottens »	1 698	0·8	614	36·2
Malmöhus »	4 839	0·9	3 699	76·4	Norrbottens »	4 458	2·2	2 413	54·1
Hallands »	914	0·6	544	59·5					
Göteborgs stad	3 886	1·5	3 098	79·7	Summa	**61 400**	**1·0**	**39 206**	**63·9**

Fördelningen på olika hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1] 11 348	Ungdomshjälp	reservarbete	339	Understöd	statligt 11 226
	statskommun.	6 417		arbetsläger	482		kommunalt 4 799
	kommunalt	3 885		kurser	710		Summa **39 206**

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under januari till 3·5 miljoner kronor.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 11 997. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 januari 1936.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	70	14 915	11 900	2 011	13·5	1 596	17 636	5 474	31·0
Bleck- o. plåtslagareförb. .	52	2 386	—	881	36·9	—	2 389	666	27·9
Bokbindareförbundet . . .	33	5 635	3 768	458	8·1	272	5 030	644	12·8
Bryggeriindustriarb.-förb. .	106	6 158	1 418	531	8·6	210	6 380	473	7·4
Byggnadsträarbetareförb. .	220	22 255	—	9 192	41·3	—	22 275	9 484	42·6
De förenade förbunden . .	52	7 908	2 450	664	8·4	289	6 585	993	15·1
Elektriska arbetareförb. . .	78	5 110	—	691	13·5	—	5 823	1 174	20·2
Gjutareförbundet	110	7 102	1	505	7·1	—	6 989	498	7·1
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	412	46 585	5 910	15 833	34·0	1 317	47 153	17 529	37·2
Byggnadsind.-arb. . . .	103	14 626	353	7 401	50·6	198	14 808	7 660	53·5
Byggnadsämnesind.-arb.	155	10 617	254	4 145	39·0	104	10 068	4 447	44·2
Glasbruksarb.	38	3 500	94	684	19·5	50	3 422	759	22·2
Sockerfabriksarb. . . .	15	2 915	459	715	24·5	67	3 850	746	19·4
Tändsticksarb.	6	1 876	700	393	20·9	75	1 879	404	21·5
Övriga arb.	95	13 051	4 050	2 495	19·1	823	13 626	3 513	25·8
Gruvindustriarbetareförb. .	38	5 650	37	772	13·7	—	5 395	741	13·7
Handelsarbetareförb. . . .	233	26 528	9 108	2 080	7·8	452	26 301	2 596	9·9
Kommunalarbetareförb. . .	221	31 124	6 565	2 847	9·1	694	31 333	3 024	9·7
Litografförbundet	13	2 138	116	100	4·7	6	2 221	113	5·1
Livsmedelsarbetareförb. . .	129	22 231	6 508	3 798	17·1	1 086	22 286	4 989	22·4
Metallindustriarb.-förb. . .	249	117 865	5 805	11 028	9·4	454	117 381	10 867	9·3
Järnbruksarbetare . . .	57	26 732	90	1 258	4·7	8	26 521	1 473	5·6
Verkstadsarbetare . . .	192	91 133	5 715	9 770	10·7	446	90 860	9 394	10·3
Murareförbundet	85	7 509	—	2 901	38·6	—	7 325	2 881	39·3
Målareförbundet	143	10 797	—	6 360	58·9	—	11 270	4 404	39·1
Pappersindustriarb.-förb. .	140	30 896	1 298	4 020	13·0	149	29 275	3 362	11·5
Sadelm.- o. tapetseraref. .	38	1 978	327	410	20·7	67	1 641	470	28·6
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	48	9 603	3 724	2 642	27·5	963	9 451	3 591	38·0
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	282	13 961	1	4 209	30·1	—	14 169	9 392	66·3
Stenindustriarbetareförb. .	118	6 823	—	2 665	39·1	—	6 956	3 646	52·4
Sågverksindustriarb.-förb. .	205	18 503	6	8 356	45·2	5	19 492	14 423	74·0
Textilarbetareförbundet . .	114	30 776	18 426	1 623	5·3	904	32 419	1 732	5·3
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 464	1 916	120	4·9	108	2 448	100	4·1
Transportarbetareförb. . .	121	11 895	205	2 796	23·5	34	15 456	3 034	19·6
Träindustriarbetareförb. . .	157	11 776	178	2 032	17·3	31	13 421	2 904	21·6
Tunnbinderiarbetareförb. .	13	165	—	55	33·3	—	164	27	16·5
Typografförbundet	104	10 004	528	739	7·4	78	10 004	756	7·6
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	144	8 042	—	3 389	42·1	—	8 399	4 189	49·9
Summa	3 738	498 782	80 195	93 708	18·8	8 715	507 067	114 176	22·5
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	3 456	484 821	80 194	89 499	18·5	—	492 898	104 784	21·3

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under januari månad uppgivits till inalles 446 238, vilket i genomsnitt motsvarar 4·8 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under februari 1936.

Översikt av verksamheten vid de särskilda anstalterna.

Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Stockholms stad .	20 786	12 684	11 654	164	Hallands län . .	1 482	354	195	419
Stockholms län .	3 667	1 145	763	320	Göteborgs stad .	11 395	2 819	2 388	404
Uppsala län . . .	2 010	920	593	218	Göteborgs o. Boh. l.	6 064	495	339	1 225
Södermanlands län	1 392	1 008	637	138	Älvsborgs län . .	1 848	398	258	464
Östergötlands län	2 829	1 307	828	216	Skaraborgs län .	1 901	1 091	489	174
Norrköping . . .	1 566	225	158	696	Värmlands län . .	3 662	843	623	434
Jönköpings län .	1 865	622	277	300	Örebro län	3 198	986	466	324
Kronobergs län .	1 525	666	486	229	Västmanlands län	1 330	741	449	179
Norra Kalmar län	797	173	107	461	Kopparbergs län .	2 651	607	493	437
Södra Kalmar län	2 150	335	261	642	Gävleborgs län . .	4 028	626	540	643
Gotlands län . . .	556	193	96	288	Västernorrlands l.	9 821	816	622	1 204
Blekinge län . . .	3 912	690	433	567	Jämtlands län . .	1 030	412	346	250
Kristianstads län .	1 792	1 013	517	177	Västerbottens län	1 922	487	291	395
Malmöh. l.: Malmö	6 392	1 345	1 031	475	Norrbottens län .	5 367	819	729	655
Hälsingborg . .	2 669	512	442	521					
Länet i övrigt .	4 585	1 519	877	302	Tillsammans	**114 192**	**35 851**	**27 388**	**319**

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans				
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Jordbr. o. skogshush.	9 114	7 013	4 118	649	1 480	356	9 631	9 763	8 493	4 474	115
därav jordbruk .	6 568	4 500	2 087	649	1 480	356	7 097	7 217	5 980	2 443	121
skogshush.	2 546	2 513	2 031	—	—	—	2 534	2 546	2 513	2 031	101
Industri o. hantverk	44 341	1 817	1 750	2 143	615	507	43 840	46 484	2 432	2 257	1 911
Sjöfart och fiske .	7 457	1 178	1 165	211	51	49	7 459	7 668	1 229	1 214	624
Handel o. samfärdsel	12 624	1 843	1 595	4 099	2 676	1 932	14 676	16 723	4 519	3 527	370
Husligt arbete . .	114	8	7	9 286	8 691	5 449	7 659	9 400	8 699	5 456	108
Diversearbete . . .	21 100	10 469	10 450	1	10	10	20 000	21 101	10 479	10 460	201
Ungd. ut. särsk. utb.	2 238	—	—	815	—	—	2 996	3 053	—	—	—
Summa	**96 988**	**22 328**	**19 085**	**17 204**	**13 523**	**8 303**	**106 261**	**114 192**	**35 851**	**27 388**	**319**
Därav under 18 år	3 122	1 602	1 087	2 706	1 904	1 239	5 676	5 828	3 506	2 326	166
Summa jan. 1936	97 076	18 432	16 802	18 955	12 888	7 893	112 943	116 031	31 320	24 695	370
» febr. 1935	116 758	16 629	14 559	15 733	11 174	6 873	123 905	132 491	27 803	21 432	477
» » 1934	148 818	15 351	14 577	17 203	8 558	6 206	157 019	166 021	23 909	20 783	694
» » 1933	147 884	14 775	14 245	17 024	7 613	5 728	158 837	164 908	22 388	19 973	737

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 3 462 personer under månaden erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 351 platser, varav 269 manliga och 82 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 163 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Hela antalet			Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans	Lp	T.p	Ans.	L.p.	T.p.
	Manl. avdeln.	**96 988**	**22328**	**19085**	**6 568**	**4500**	**2087**	**2546**	**2513**	**2031**	**970**	**21**	**21**	**6 559**	**407**	**360**
1	Stockholms stad	16 132	9 489	9 364	92	3	3	2	—	—	5	—	—	1 903	91	80
2	Stockholms län	3 095	516	441	865	327	264	23	40	35	4	—	—	241	8	8
3	Uppsala län	1 702	600	459	349	248	135	59	265	253	—	—	—	129	4	2
4	Södermanlands län	997	571	367	250	323	124	4	12	10	—	—	—	122	18	18
5	Östergötlands län	2 261	816	531	786	556	280	24	67	64	—	—	—	176	17	14
6	Norrköping	1 456	124	93	101	47	34	—	—	—	—	—	—	68	1	—
7	Jönköpings län	1 451	252	115	111	186	51	2	19	19	4	—	—	61	4	4
8	Kronobergs län	1 371	471	393	97	138	65	15	17	15	—	—	—	12	2	1
9	Kalmar län	2 605	230	173	162	104	55	7	9	2	—	—	—	273	2	2
10	Gotlands län	450	95	50	68	72	28	—	—	—	—	—	—	8	1	1
11	Blekinge län	3 509	254	207	168	105	58	8	4	4	1	—	—	144	13	13
12	Kristianstads län	1 320	483	251	338	388	162	22	27	24	—	—	—	54	3	2
13	Malmöh. l.: Malmö	4 613	294	251	135	16	13	—	—	—	—	—	—	441	25	21
14	Hälsingborg	2 336	292	279	132	14	6	—	—	—	—	—	—	151	11	11
15	Länet i övrigt	4 213	989	681	610	470	180	1	1	1	—	—	—	295	38	36
16	Hallands län	1 269	220	113	102	143	38	1	3	3	—	—	—	70	3	3
17	Göteborgs stad	9 404	1 555	1 507	154	26	24	2	—	—	—	—	—	1 090	60	60
18	Göteb. o. Boh. län	5 777	307	244	291	114	64	—	6	6	1	—	—	114	10	2
19	Älvsborgs län	1 668	217	172	116	66	29	5	22	17	—	—	—	140	18	17
20	Skaraborgs län	1 554	681	298	396	574	206	—	16	16	2	—	—	122	30	19
21	Värmlands län	3 369	505	456	230	66	32	376	177	162	2	—	—	182	9	9
22	Örebro län	2 515	369	205	198	275	116	46	23	19	121	—	—	127	6	6
23	Västmanlands län	869	301	189	162	178	73	3	29	26	30	—	—	70	18	14
24	Kopparbergs län	2 284	332	308	81	20	13	191	149	143	231	13	13	128	5	5
25	Gävleborgs län	3 669	457	420	158	29	26	307	220	191	—	—	—	226	11	11
26	Västernorrlands l.	9 337	617	484	185	5	3	861	537	406	2	—	—	132	1	1
27	Jämtlands län	885	282	239	61	5	3	105	235	194	1	—	—	18	—	—
28	Västerbottens län	1 676	295	153	55	—	—	93	181	39	—	—	—	6	—	—
29	Norrbottens län	5 201	714	642	115	2	2	389	454	382	566	8	8	56	—	—
	Kvinnl. avdeln.	**17 204**	**13523**	**8 303**	**649**	**1480**	**356**	—	—	—	—	—	—	**144**	**6**	**6**
1	Stockholms stad	4 654	3 195	2 290	89	—	—	—	—	—	—	—	—	118	4	4
2	Stockholms län	572	629	322	23	50	13	—	—	—	—	—	—	5	1	1
3	Uppsala län	308	320	134	23	59	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	395	437	270	34	74	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	568	491	297	52	101	50	—	—	—	—	—	—	1	—	—
6	Norrköping	110	101	65	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län	414	370	162	19	90	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län	154	195	93	16	55	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län	342	278	195	7	33	7	—	—	—	—	—	—	1	—	—
10	Gotlands län	106	98	46	11	35	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län	403	436	226	16	81	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	472	580	266	51	115	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöh. l.: Malmö	1 779	1 051	780	30	29	3	—	—	—	—	—	—	16	1	1
14	Hälsingborg	333	220	163	12	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt	372	530	196	38	177	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län	213	134	82	8	27	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs stad	1 991	1 264	881	49	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
18	Göteb. o. Boh. län	287	188	95	4	12	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län	180	181	86	1	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län	347	410	191	34	133	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län	293	338	167	24	69	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län	683	617	261	29	124	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	461	440	260	27	100	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län	367	275	185	6	19	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län	359	169	120	17	13	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands l.	484	199	138	2	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län	145	130	107	11	24	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	246	192	138	12	22	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län	166	105	87	3	13	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jord- och stenindustri			Trävaruindustri			Pappers- och grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- och beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	
6 730	**157**	**157**	**8442**	**373**	**368**	**1474**	**10**	**10**	**1831**	**27**	**19**	**885**	**16**	**16**	**2 232**	**43**	**41**	**809**	**5**	**5**	
88	—	—	359	21	21	221	3	3	421	—	—	186	2	2	381	2	2	78	1	1	1
58	2	2	108	14	13	39	1	1	57	—	—	10	—	—	33	—	—	5	1	1	2
64	—	—	280	—	—	12	—	—	23	3	1	8	—	—	48	1	1	—	—	—	3
4	—	—	106	80	80	2	—	—	19	—	—	10	4	4	11	8	7	1	—	—	4
33	—	—	167	11	11	12	1	1	42	1	1	12	—	—	26	2	2	—	—	—	5
35	—	—	50	5	3	47	—	—	26	—	—	70	—	—	50	—	—	3	—	—	6
15	—	—	265	7	7	7	—	—	25	—	—	33	3	3	110	—	—	137	—	—	7
167	—	—	144	14	14	8	—	—	7	—	—	2	—	—	4	4	4	—	—	—	8
149	1	1	329	11	10	6	—	—	69	1	1	15	—	—	11	1	1	14	—	—	9
58	—	—	3	—	—	—	—	—	3	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	10
1 164	23	23	84	11	11	3	—	—	41	—	—	5	—	—	26	—	—	1	—	—	11
174	3	3	55	5	5	1	—	—	25	1	1	7	—	—	15	2	2	—	—	—	12
67	—	—	122	8	8	30	—	—	134	—	—	108	1	1	204	2	2	131	1	1	18
5	—	—	28	1	1	14	—	—	57	—	—	14	1	1	99	2	2	5	—	—	14
621	51	51	64	2	2	13	—	—	200	1	1	18	—	—	139	2	2	29	—	—	15
268	—	—	56	1	1	4	1	1	27	—	—	20	—	—	83	—	—	—	—	—	16
66	—	—	592	7	7	126	2	2	204	2	2	113	2	2	164	5	4	56	—	—	17
3 229	59	59	90	1	—	12	—	—	101	7	6	101	1	1	62	4	4	78	—	—	18
86	6	6	67	3	3	18	—	—	26	1	1	48	1	1	37	5	5	114	1	1	19
30	2	2	58	5	5	4	—	—	47	4	1	8	—	—	39	1	1	145	—	—	20
124	—	—	385	11	11	34	—	—	45	—	—	42	—	—	55	—	—	—	—	—	21
44	6	6	63	2	2	51	—	—	21	—	—	6	—	—	486	2	2	5	—	—	22
19	1	1	50	8	8	1	—	—	11	1	1	3	—	—	12	—	—	—	—	—	23
15	1	1	181	8	8	25	2	2	9	—	—	2	—	—	4	—	—	1	1	1	24
29	2	2	623	4	4	53	—	—	64	3	2	30	—	—	27	—	—	1	—	—	25
92	—	—	2536	1	1	648	—	—	75	—	—	9	1	1	59	—	—	5	—	—	26
9	—	—	48	—	—	52	—	—	14	1	1	1	—	—	7	—	—	—	—	—	27
11	—	—	462	36	36	22	—	—	15	—	—	1	—	—	4	—	—	—	—	—	28
6	—	—	1067	96	96	9	—	—	23	—	—	2	—	—	35	—	—	—	—	—	29
14	**9**	**9**	**23**	**10**	**10**	**136**	**92**	**80**	**355**	**171**	**133**	**942**	**284**	**233**	**481**	**25**	**20**	**48**	**18**	**16**	
1	2	2	2	—	—	61	55	47	83	44	38	311	128	97	71	5	3	21	14	13	1
—	—	—	1	1	1	2	—	—	19	4	4	16	3	3	4	—	—	1	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	16	9	9	1	—	—	—	—	—	29	31	31	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	5	6	1	1	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	5	2	2	18	—	—	3	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	2	19	1	1	42	—	—	3	—	—	7
—	—	—	—	—	—	2	5	2	—	—	—	1	—	—	1	1	1	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	5	3	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	6	3	6	1	—	—	—	—	—	—	—	12
5	—	—	1	—	—	42	14	14	53	10	7	229	49	45	90	14	14	16	1	1	13
—	—	—	—	—	—	—	2	2	8	—	—	22	4	4	17	—	—	—	3	2	14
7	7	7	—	—	—	—	1	—	9	1	1	16	3	2	17	3	1	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	2	—	—	50	—	—	—	—	—	16
1	—	—	3	—	—	25	11	11	123	56	54	130	37	27	18	2	1	2	—	—	17
—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	1	17	4	4	1	—	—	1	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	1	1	2	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	10	5	4	4	4	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	1	—	—	9	7	3	20	1	1	145	—	—	1	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1	51	1	1	1	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	5	—	—	4	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	5	6	6	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manl. avdeln. . .	**13 887**	**717**	**713**	**522**	**41**	**40**	**7 457**	**1178**	**1165**	**827**	**132**	**90**	**3 685**	**200**	**193**
1	Stockholms stad .	4 347	42	42	157	1	1	742	195	190	364	73	43	1 698	84	78
2	Stockholms län .	570	23	23	14	2	1	62	1	1	16	2	2	69	1	1
3	Uppsala län . . .	212	21	20	4	—	—	16	—	—	17	5	4	24	—	—
4	Södermanlands län	35	2	2	5	—	—	86	44	44	4	—	—	23	—	—
5	Östergötlands län	304	42	42	7	1	1	20	3	3	5	—	—	38	1	1
6	Norrköping . . .	406	2	2	14	—	—	110	36	36	8	—	—	70	2	2
7	Jönköpings län .	105	7	6	23	1	1	7	—	—	10	1	1	25	3	3
8	Kronobergs län .	184	—	—	6	—	—	1	—	—	6	5	5	6	—	—
9	Kalmar län . . .	148	2	2	6	—	—	623	55	55	10	—	—	31	—	—
10	Gotlands län . .	35	1	1	5	—	—	132	4	4	—	—	—	7	1	1
11	Blekinge län . .	103	2	2	11	—	—	590	41	41	5	1	1	32	—	—
12	Kristianstads län	127	5	5	2	—	—	44	7	7	4	—	—	31	—	—
13	Malmöh. l.: Malmö	1 245	10	10	55	2	2	292	60	55	60	8	5	240	4	4
14	Hälsingborg . .	278	38	38	7	—	—	873	183	182	9	1	1	62	—	—
15	Länet i övrigt .	361	20	20	50	3	3	387	77	76	5	2	2	102	6	6
16	Hallands län . .	196	6	6	2	—	—	103	17	17	8	—	—	33	1	1
17	Göteborgs stad .	936	46	46	25	29	29	2 458	384	384	175	24	16	746	81	81
18	Göteb. o. Boh. län	490	16	16	4	1	1	222	25	24	6	1	1	42	3	2
19	Älvsborgs län . .	236	49	49	10	—	—	21	—	—	5	—	—	44	—	—
20	Skaraborgs län .	89	6	6	6	—	—	20	1	1	8	2	2	36	2	2
21	Värmlands län .	743	184	184	18	—	—	28	—	—	14	2	2	48	—	—
22	Örebro län . . .	166	8	8	11	—	—	22	—	—	14	1	1	44	—	—
23	Västmanlands län	60	1	1	8	—	—	17	—	—	2	—	—	10	—	—
24	Kopparbergs län .	121	48	46	3	—	—	4	—	—	12	—	—	15	1	1
25	Gävleborgs län .	348	44	44	20	—	—	182	36	36	14	2	2	62	—	—
26	Västernorrlands l.	1 461	36	36	34	—	—	330	9	9	18	2	2	82	9	9
27	Jämtlands län . .	101	15	15	1	—	—	4	—	—	4	—	—	22	1	1
28	Västerbottens län	19	—	—	—	—	—	37	—	—	4	—	—	11	—	—
29	Norrbottens län .	461	41	41	14	1	1	24	—	—	20	—	—	32	—	—
	Kvinnl. avdeln. .	—	—	—	—	—	—	**211**	**51**	**49**	**310**	**85**	**64**	**962**	**230**	**183**
1	Stockholms stad .	—	—	—	—	—	—	99	17	17	131	44	32	348	79	63
2	Stockholms län .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	5	2	2	24	1	—
3	Uppsala län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	1	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	—	—	4	1	1
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	3	2	2	—	—	—	11	4	3
6	Norrköping . . .	—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	—	—	1	1	1
7	Jönköpings län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	8	3	2
8	Kronobergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—
9	Kalmar län . . .	—	—	—	—	—	—	16	3	3	—	—	—	14	2	2
10	Gotlands län . .	—	—	—	—	—	—	8	—	—	2	—	—	12	2	2
11	Blekinge län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	2	2
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	1	30	2	1
13	Malmöh. l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	8	1	1	45	14	13	203	53	47
14	Hälsingborg . .	—	—	—	—	—	—	11	—	—	2	—	—	14	29	27
15	Länet i övrigt .	—	—	—	—	—	—	4	3	3	2	—	—	9	1	1
16	Hallands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	10	1	1
17	Göteborgs stad .	—	—	—	—	—	—	52	21	19	81	14	8	198	33	20
18	Göteb. o. Boh. län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	14	1	1
19	Älvsborgs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	5	1	1
20	Skaraborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	1	5	2	2
21	Värmlands län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—
22	Örebro län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	11	3	2
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	14	2	2
24	Kopparbergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	—	—
25	Gävleborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	3	2
26	Västernorrlands l.	—	—	—	—	—	—	4	—	—	6	2	2	6	—	—
27	Jämtlands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—
29	Norrbottens län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	4	—	—

Land-transport			Hotell- o. restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Reserv-arbete	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	T. p.	
6 423	**1 390**	**1 199**	**752**	**17**	**13**	**937**	**104**	**100**	**114**	**8**	**7**	**21 100**	**10469**	**10450**	**2 238**	**3 461**	
2 808	378	306	424	1	1	473	45	44	82	1	1	1 230	8 546	8 546	71	59	1
239	37	33	14	1	1	18	1	1	7	1	—	606	54	54	37	109	2
63	20	13	6	—	—	4	—	—	—	—	—	307	33	30	77	156	3
43	24	22	3	—	—	8	—	—	—	—	—	249	56	56	12	91	4
105	33	31	10	—	—	7	1	1	3	1	1	470	79	78	14	86	5
142	27	12	8	—	—	7	3	3	—	—	—	220	1	1	21	—	6
74	7	6	13	—	—	5	3	3	—	—	—	404	11	11	15	192	7
29	2	1	2	1	—	2	—	—	—	—	—	678	288	288	1	56	8
70	10	10	11	—	—	2	—	—	—	2	2	646	32	32	23	85	9
23	3	3	3	—	—	3	—	—	—	—	—	99	12	12	1	28	10
89	35	35	6	—	—	66	—	—	2	—	—	938	19	19	22	106	11
63	4	3	11	5	4	14	—	—	1	1	1	324	32	32	8	94	12
398	90	60	33	1	1	16	3	3	2	—	—	844	65	65	56	52	13
172	15	11	9	—	—	29	—	—	1	—	—	377	26	26	14	12	14
157	80	65	8	1	1	25	1	1	2	—	—	1 105	234	234	21	365	15
41	5	4	2	—	—	6	—	—	—	—	—	238	40	39	9	29	16
695	516	482	106	1	—	117	43	41	6	1	1	1 448	326	326	125	9	17
132	8	8	10	2	1	10	3	3	—	—	—	659	46	46	123	282	18
70	4	4	6	—	—	8	—	—	—	—	—	567	41	39	44	114	19
84	11	11	5	—	—	23	1	—	1	—	—	397	26	26	34	55	20
112	21	21	6	—	—	14	—	—	1	—	—	790	35	35	120	131	21
90	13	12	7	—	—	8	—	—	—	—	—	924	33	33	61	100	22
22	21	21	3	—	—	7	—	—	—	—	—	367	44	44	12	34	23
31	9	8	4	—	—	3	—	—	1	1	1	1 016	74	66	206	106	24
155	5	5	5	2	2	13	—	—	—	—	—	1 211	99	95	141	135	25
300	5	5	15	1	1	10	—	—	4	—	—	2 079	10	10	400	509	26
38	5	5	14	1	1	12	—	—	—	—	—	314	19	19	59	31	27
11	—	—	4	—	—	3	—	—	1	—	—	791	78	78	126	140	28
167	2	2	4	—	—	24	—	—	—	—	—	1 802	110	110	385	295	29
223	**398**	**211**	**1 982**	**1 446**	**1 112**	**622**	**517**	**362**	**9 286**	**8 691**	**5449**	**1**	**10**	**10**	**815**	**1**	
114	170	82	748	372	347	275	184	130	2 002	2 072	1410	—	5	5	180	—	1
6	10	8	44	31	24	28	27	17	358	498	248	—	—	—	35	1	2
—	4	2	25	35	24	6	7	3	207	212	90	—	—	—	41	—	3
—	12	7	20	17	11	6	7	6	235	285	177	1	—	—	46	—	4
2	4	3	40	45	36	8	10	8	402	318	188	—	1	1	35	—	5
—	3	1	7	14	11	1	—	—	62	73	45	—	—	—	7	—	6
4	6	3	33	44	28	7	8	5	270	214	105	—	—	—	2	—	7
—	—	—	17	29	11	—	—	—	116	103	68	—	—	—	—	—	8
1	5	5	13	19	14	9	11	10	249	198	151	—	—	—	17	—	9
1	—	—	14	7	7	3	1	—	54	51	33	—	—	—	—	—	10
5	11	6	51	58	35	9	12	8	266	267	165	—	—	—	34	—	11
3	2	—	57	92	40	4	6	4	292	305	182	—	—	—	17	—	12
2	39	14	118	100	84	23	12	8	804	710	524	—	4	4	94	—	13
4	9	5	44	28	23	4	11	9	188	128	89	—	—	—	7	—	14
6	24	13	27	38	25	1	3	—	220	269	120	—	—	—	16	—	15
—	2	1	15	10	7	3	1	1	111	92	66	—	—	—	12	—	16
50	62	38	187	132	87	99	88	76	790	807	540	—	—	—	180	—	17
1	—	—	38	26	19	10	8	3	173	135	63	—	—	—	23	—	18
—	—	—	22	18	12	14	14	10	131	136	60	—	—	—	2	—	19
—	2	2	19	20	15	14	17	10	246	220	119	—	—	—	15	—	20
1	2	1	27	28	17	6	18	11	220	220	119	—	—	—	3	—	21
7	15	10	53	39	28	31	37	14	365	390	186	—	—	—	9	—	22
9	11	6	43	54	41	15	12	8	319	257	171	—	—	—	22	—	23
2	3	2	56	42	34	6	5	4	287	203	135	—	—	—	—	—	24
1	1	1	48	24	21	8	2	1	211	121	85	—	—	—	18	—	25
4	1	1	106	38	29	16	7	7	327	143	97	—	—	—	—	—	26
—	—	—	58	39	39	6	4	4	60	56	48	—	—	—	—	—	27
—	—	—	34	25	23	8	3	3	187	140	103	—	—	—	—	—	28
—	—	—	18	22	20	2	2	2	134	68	62	—	—	—	—	—	29

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1935												1936
	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	[1] 22·3	[1] 20·1	18·5	[1] 16·0	[1] 12·0	[1] 11·3	9·9	[1] 10·2	[1] 10·9	12·7	14·9	21·3	18·5
Ansökn. per 100 lediga platser .	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	370
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	3·51	·	·	3·71	·	·	3·73	·	·	3·76	·
Sysselsättn.-index (1926–30 = 100)	·	·	99·1	·	·	104·2	·	·	104·6	·	·	104·4	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	28·8	28·8	27·1	26·9	23·4	20·3	18·1	18·8	18·8	18·9	18·2	20·3	—
Danmark. Arbetslöshet, i % .	29·5	28·3	22·3	18·3	14·4	12·6	12·6	13·7	14·9	17·3	21·7	31·7	28·0
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	133	130	102	88	69	63	63	68	72	81	100	140	131
Finland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	22	23	22	18	13	6	4	5	6	10	15	18	20
Ansökn. per 100 lediga platser .	354	391	331	306	235	206	204	214	212	288	343	362	320
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	96·8	·	·	99·2	·	·	107·2	·	·	101·8	·	·	97·7
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	17·6	17·5	16·4	15·6	15·5	15·4	15·3	14·9	15·0	14·6	14·6	14·2	16·3
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 397	2 358	2 225	2 114	2 114	2 068	2 045	2 022	2 032	1 982	1 983	1 933	2 230
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	105·7	106·0	107·3	108·6	108·7	109·1	109·3	109·8	110·0	110·1	—	—	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	139	142	138	126	125	130	[2] 82	[2] 83	[2] 83	124	129	133	145
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	40·6	40·5	37·0	34·6	34·0	32·9	33·9	34·5	35·4	[1] 35·2	37·0	43·7	—
Arbetslöshetsindex	35·7	35·2	32·0	30·2	29·6	28·9	29·4	29·8	30·7	30·7	32·4	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	40·3	40·1	37·5	32·6	29·4	27·0	27·0	26·6	26·8	25·1	26·2	—	—
Tyskland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	2 974	2 764	2 402	2 233	2 019	1 877	1 754	1 706	1 714	1 829	1 984	2 508	2 520
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 621	1 540	1 242	1 096	992	947	889	866	861	938	1 038	1 389	1 517
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	14·4	14·7	15·3	15·9	16·4	16·5	16·6	16·7	16·6	16·5	16·5	15·6	15·7
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	334	335	315	287	256	238	221	209	205	214	243	285	317
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	23·8	23·6	20·1	16·8	14·6	13·7	13·5	14·2	14·6	16·1	18·6	23·7	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	76	·	·	79	·	·	81	·	·	81	·
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	·	·	81	·	·	80	·	·	80	·	·	78	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1000)	468	501	493	459	435	410	384	381	377	378	404	433	469
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	527	546	527	492	466	433	416	416	408	419	458	481	519
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	1 012	956	853	803	755	638	638	628	609	—	—	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	3 406	3 721	3 121	2 247	1 358	856	752	592	593	977	1 717	2 007	2 316
Sysselsättn:index (1 jan. 1927 = 100)	111·0	117·4	122·2	124·3	133·9	132·2	126·9	128·1	127·8	128·9	131·3	—	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	7 604	7 008	6 451	5 975	3 266	1 812	2 077	1 595	1 819	2 334	6 347	8 130	7 726
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	22·4	22·8	21·9	20·4	18·0	15·6	13·2	11·8	11·1	11·5	13·5	—	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	21·0	20·8	19·4	17·6	16·0	14·3	13·6	13·3	12·9	12·8	13·5	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	818	833	805	735	666	606	567	558	573	601	679	[1] 794	846
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	22	22	21	21	20	19	19	19	17	16	16	19	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	380	375	348	321	380	389	372	342	359	314	329	356	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	21	22	19	15	12	11	11	9	9	9	11	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	27	30	27	16	13	11	11	12	13	11	12	19	—
Bulgarien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	36	40	45	40	37	36	34	30	30	35	43	51	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	18·0	18·2	16·7	17·0	15·9	15·4	15·1	14·2	13·0	13·3	13·3	14·6	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	94·6	96·4	93·4	95·2	97·6	99·5	101·1	102·7	106·1	107·7	104·6	99·1	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	78·7	81·2	82·4	82·4	81·1	79·6	79·5	81·8	83·5	[1] 85·2	84·9	—	—
Arbetslöshet, i %	21·0	20·0	19·4	18·7	18·3	18·5	19·4	18·4	17·9	17·3	16·7	16·9	—
Australien. Arbetslöshet, i % .	.	·	18·6	·	·	17·8	·	·	15·9	·	·	13·7	·
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	[1] 36	[1] 35	[1] 36	[1] 37	[1] 38	[1] 39	[1] 41	[1] 43	[1] 42	[1] 40	[1] 36	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ofullständiga siffror.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud.

(1936: I.)

Olycksfall vid golvöppningar, ställningar, gallerier o. d.

1. Under arbete med *insättande av trådnät i skafferifönster i ett 5-våningshus* användes en s. k. stopplina med sittbräde. Denna manövrerades av plåtslagarmästare D., varvid han satt på husets tak intill fotrännan. Fästet för stopplinan utgjordes av ett längs taknocken gående räcke av $^7/_8$″ rör (se fig. 1). *Vid nedfirningen från fjärde till tredje våningen brast plötsligt nockräcket, varvid N., som satt på stopplinans sittbräde, störtade ned på gårdsplanen.* Tack vare D:s placering kunde denne dock i någon mån med händerna minska fallhastigheten, så att den skada, arbetaren ådrog sig, inskränkte sig till ett benbrott.

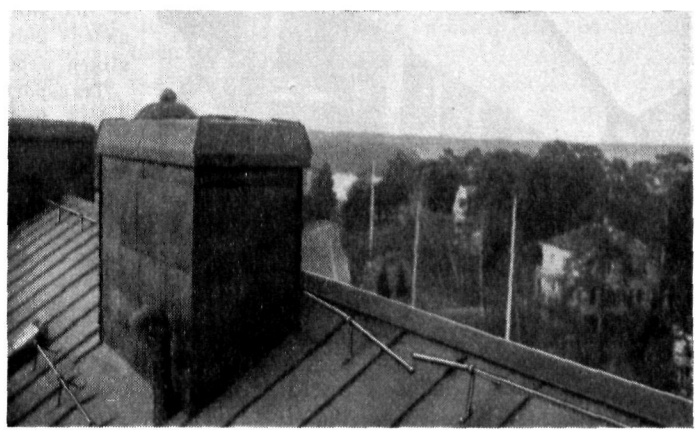

Fig. 1.

Av den efter olyckan verkställda undersökningen framgick, att det c:a 25 år gamla nockräcket icke fyllde nödiga säkerhetskrav. Så var t. ex. räcket skarvat med rörmuff, men röret var knappast indraget en gänga i muffen och intill denna hade avhållet placerats. Vidare voro bockarna, som uppburo räcket i stället för med genomgående skruv endast fästade med enkla spikar i takbjälkarna, vilka efter ett lätt sidoslag på bockarna kunde dragas upp ur träet.

Av det anförda framgår det faromoment, som ligger just i bristfällig uppsättning av nockräcken. Hade dessa räcken vid husets byggnad utförts ordentligt eller undersökning vidtagits av den del av räcket, där avhållet skulle läggas, innan arbetet börjat, hade olyckan sannolikt icke inträffat. (I: 57)

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

2. J. och en kamrat skulle *medelst stubbrytare förflytta sten upp på en arbetsvagn.* Stenen hade hissats upp, varefter vagnen kördes under och stenen sänkts ned på vagnen. För att få fullt lass skulle de emellertid ytterligare lasta på en sten. Utan att stubbrytaren eller vagnen flyttades, började arbetskamraten hissa upp en minst 150 kg tung sten, som låg i närheten av vagnens ena bakhjul. Stenen måste alltså släpas och styras för att komma upp på vagnen. J. skulle med ett spett ombesörja styrningen. Han ställde sig därför mellan stenen och vagnens bakhjul. *Sedan stenen släppt marken, pendlade den in mot vagnen, och J. fick ena benet krossat mellan stenen och bakhjulet å vagnen.*

Han avled fyra dagar efter olyckan av blodpropp.

Olycksfallet utgör en allvarlig påminnelse om att stubbrytare icke äro konstruerade för sneda spänntag, snedlyftning eller framsläpning. De skola sålunda placeras rakt över det föremål, som skall lyftas. Skall sten eller dylikt borttransporteras med åkdon, tillämpas följande arbetsförfarande:

1) Stenen lyftes rätt upp.
2) Åkdonet backas under stenen.
3) Stenen firas varsamt ned på åkdonet.
4) Åkdonet köres undan, medan stubbrytaren flyttas.

För varje sten, som skall läggas på åkdonet, tillämpas samma förfarande. (II: 72)

Olycksfall vid järnvägar, transportbanor o. d.

3. Vid en *cementfabrik* finnes en transportanordning för utlastning av cement dels i lös vikt och dels i säckar. Denna anordning består av ett 8 mm tjockt och c:a 600 mm brett »gummi»-*transportband,* vilket till skydd mot väder och vind är inbyggt, se fig. 2. Bredvid transportbandet, vars bärande del går på 1 m höjd över inbyggnadens golv, finnes en gångbana, efter vilken arbetarna kunna förflytta sig.

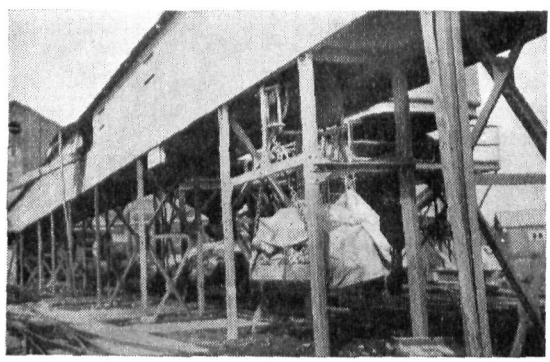

Fig. 2.

Transportbandet uppbäres av bärrullar, upplagrade på kullager. Ungefär vid mitten av transportbandet finnes en »spännbalans», anordnad så som framgår av fig. 3. Transportbandet böjes sålunda över brytrullen a, går över den med c:a 600 kg belastade rörligt upphängda motviktsrullen b samt böjes över rullen c tillbaka i normalt läge.

Särskilt när cement i lös vikt utlastas, beläggas bär- och brytrullar med ett tunt lager av cement. Vid otjänlig väderlek tränga regn och snö in i byggnaden, varvid cementen brinner fast på bär- och brytrullar. De avlagringar, som härvid bildas, växa undan för undan, och till slut påverkas transportbandet så, att det drives snett och hugger mot gejdern till motviktsrullen, varigenom riskeras att transportbandet blir upprivet. För att undvika detta skall förmannen i god tid tillse, att rullarna bli renskrapade från de bildade cementavlagringarna. Detta arbete behöver emellertid endast utföras ett fåtal gånger per år.

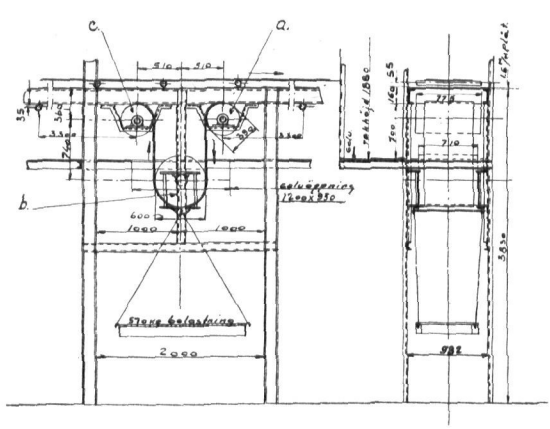

Fig. 3.

Skiftesförmannen K. hade beordrats utföra det arbete, som bestod i att renskrapa de rullar, som ligga på undersidan av transportbandet. Härför användes en c:a 80 cm lång vinkelböjd järnskrapa, som med stöd av en träbock skulle hållas i önskat läge vid rengöring av rullarna.

Plötsligt hördes ett par höga skrik, och samtidigt stannade transportbandet, trots att den drivande motorn fortfaran-

de gick. Strömmen till motorn slogs omedelbart ifrån. Det visade sig, att *K. hade blivit indragen i ingreppet mellan transportbandet och brytrullen c.* För att kunna få loss honom måste transportbandet kapas. K., som blivit mycket svårt skadad, avled senare under dagen.

Till förebyggande av vidare olycksfall på denna plats ha brytrullarna helt inbyggts.

Dessutom ha följande anvisningar meddelats:

Då rengöring av brytrullarna behöver företagas, ordnas på något av följande sätt:

1. Under det transportbandet är i rörelse:

a) medelst fast anbringade skrapor, eller

b) medelst vinkelböjd handskrapa. Härför upptages ett mindre hål i skyddet, varigenom skyddets kanter samtidigt kunna tjäna som stöd vid skrapningen.

2. Under det transportbandet är stillastående:

Pådraget till remmens drivmotor skall under detta arbete vara låst i frånslaget läge medelst hänglås, till vilket den, som utför arbetet, ensam har nyckel. Vid sådan rengöring kan skyddet vara helt borttaget. (III: 67)

4. *Under inspektionsfärd råkade banmästare N.*, som för färden använde sig av en velocipeddressin, vid järnvägens plankorsning med en landsväg *kollidera med en lastautomobil.* Vid kollisionen kastades N. våldsamt till marken och skadades så svårt, att han så gott som omedelbart avled av krosskador i huvudet.

Sikten vid olycksplatsen såväl från vägen mot järnvägen som från järnvägen mot vägen är dålig, varför såväl N. som lastbilföraren näppeligen kunnat iakttaga varandra. Vid korsningen finnas vägbommar, men voro dessa ej fällda för N:s färd, som ju ej heller hade tågkaraktär. Lastbilens hastighet synes ha varit högst c:a 15 km/tim., och N:s fart torde högst hava uppgått till samma storlek.

Regn och motvind torde för N. ha försvårat den i övrigt dåliga sikten och bidragit till, att han ej i tid iakttog faran. (III: 68)

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

Valsverk, grovsmedjor o. d.

5. *I en verkstads smedja* var N. jämte en hjälpare sysselsatt med att å en 300 kg lufthammare smida *bromsdragstänger för lokomotiv.* En dragstång skulle klyvas i ena ändan, och N. använde därför ett huggjärn, fig. 4. Huggändan hade yxliknande form, och handtagsändan var utsmidd till dimensionerna $2^1/_2 \times 1$ cm.

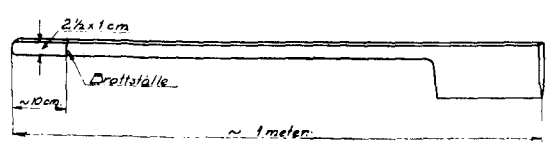

Fig. 4.

N. höll huggjärnet — med en hand — medan hjälparen höll dragstången i läge. *Vid ett slag av lufthammaren brast huggjärnet c:a 1 dm från handtagsänden,* i vilken N. höll. Den sålunda fria änden av verktyget föll ned mot golvet. *När hammaren nästa gång föll, slog den fria änden upp och träffade N. i magen.* Han avled några dagar därefter av skadorna.

I brottstället fanns en gammal bräcka på c:a 6 mm². Då denna bräcka endast utgjorde c:a 2·4 % av tvärsnittet, torde den icke nämnvärt ha minskat hållfastheten.

Verkstaden kommer hädanefter att utglödga huggjärnens handtag för att få materialet segare. (VIII b: 14)

Slipmaskiner, slipstenar o. d.

6. I en mindre *smidesverkstad* fanns en *slipmaskin* för två slipskivor. Maskinen bestod av en 30 mm axel lagrad i två kullager med en remskiva mellan lagren och en frihängande

slipskiva utanför vardera lagret. Skivorna, vars dimensioner voro 356 × 38 mm, hade varit i användning c:a en månad. De voro fastsatta mellan *plana* (ej ursvarvade) flänsar 105 mm i diameter. Under flänsarna fanns läskpapper. Skivorna voro avsedda för en arbetshastighet av 1 365 v/min. och avprovade med 2 455 v/min. Med slagtäljare uppmätt spindelhastighet visade sig vara 1 480 à 1 490 v/min., således något för stor. *Sprängskydd saknades.*

Då verkstadens ägare P. var sysselsatt med att slipa ett mindre gjutjärnsstycke på den ena skivans periferi, *sprang plötsligt skivan i stycken, av vilka ett träffade P. i huvudet.* Han förlorade genast medvetandet och avled senare.

Enligt uppgift hade anhållet suttit tätt intill skivan, och arbetsstycket visade inga märken, som kunde tyda på att det kommit emellan skiva och anhåll.

Orsaken till att den brast torde ha varit den något för höga hastigheten och de för små och olämpligt utformade flänsarna.

Att olycksfallet inträffade berodde givetvis på att maskinen icke var försedd med sprängskydd. Vid besöket lämnades anvisningar beträffande sprängskydd, flänsar, skivdiameter samt provning av nya slipskivor före uppmontering medelst lätta slag av ett mindre järnstycke e. d., varvid man på klangen kan höra, om skivan är sprucken. Nya slipskivor komma att anskaffas med något mindre diameter, så att slipmaskinsspindelns varvtal ej behöver minskas. (VIII d: 6)

Kapsågar.

7. På en lantgård voro ägarens son E. jämte en annan person sysselsatta med att *klyva virke* för stängselstolpar medelst en *balanskapsåg,* vars balans pallats upp, så att klingan blev stående i sitt högsta läge. Några skyddsåtgärder hade icke vidtagits, utan klingan gick helt oskyddad ovan sågbordet. Då E. hanterade ett av ämnesstyckena, *kom vänstra handen i beröring med klingans översida, varvid ringfingret skars bort.* Skadan blev i övrigt av så svårartad beskaffenhet, att E. till följd därav var oförmögen till arbete under nära tre månader.

Vid inspektion med anledning av olycksfallet lämnades gårdsägaren anvisning om lämpliga skydd. (VIII f: 15)

Betongblandare och andra maskiner i byggnadsverksamhet.

8. Vid ett *lasarettsbygge* var en arbetare G. sysselsatt med att bereda murbruk i en *brukskvarn.* Kvarnen bestod av ett tråg med halvcylindrisk botten samt en i tråget inlagd längsgående axel, på vilken omrörarepinnar voro anbragta.

Under det brukskvarnen var i gång, skulle G. med en träbit rensa undan en del sand och murbruk, som av omrörarepinnarna packats fast vid trågets inre kanter. *En av pinnarna fångade därvid G:s högra blusärm, varigenom armen drogs ned i tråget och klämdes fast däri.* Detta hade till följd, att remmen från drivmotorn gled av, så att kvarnen stannade. Tillskyndande personer kunde icke få loss G., förrän kvarnen tagits isär. Så fort detta hunnit ske, fördes G. in på lasarettet, där det konstaterades, att han erhållit ett svårt brott på högra underarmen. Armens muskler hade därjämte blivit sönderslitna.

Enligt uppgift av såväl verkmästaren på platsen som den arbetare, vilken vid undersökningstillfället skötte kvarnen, behöver rensning icke företagas, medan kvarnen är i gång. I regel är det tillräckligt, att rensning göres vid varje arbetsrast. Skulle det någon gång erfordras även däremellan, kan kvarnen utan olägenhet stannas för rensningen. Någon direkt order härom hade likväl icke utfärdats av arbetsledningen.

Till förebyggande av ett återupprepande av det inträffade olycksfallet lämnades anvisning om, att rensning av kvarnen under gång förbjödes. (VIII s: 1)

Andra särskilt angivna arbetsmaskiner och redskap.

9. Vid en *torvströfabrik* hade B. satts till *matning av torvströrivaren.* Denna bestod av en trumma c:a 6 dm i diameter och försedd med ett stort antal något krökta rivaretänder. Trumman arbetade med ett varvantal av c:a 600 v/min.

Normalt skedde matningen av torv från ett bord, beläget c:a 1·5 m över golv, men vid olyckstillfället var en provisorisk matarplattform anordnad på c:a 3 m höjd från golvet, på grund av att torvförrådet var ovanligt stort. Före arbetets början var B. flera gånger varnad för torvströrivarens trumma samt instruerad, huru han skulle förfara vid nedkastningen av torven i mataröppningen.

Vid ett uppehåll i arbetet observerade ägarna, att B. gått ned under det provisoriska matarbordet för att med foten trampa ned torven emot rivaren. Han blev tillsagd att gå därifrån och ej utsätta sig för så stora risker. Sedan arbetet pågått någon stund efter detta uppehåll, märkte ägarna, att någon torv icke följde med uppfordringsverket. Då de förstodo, att en olycka hänt, stoppades maskineriet. *Det befanns, att B. — trots tillsägelse — fortsatt med att trycka ned torv med ena foten, varvid högra benet blivit indraget av rivaretrumman och ytterligt söndertrasat ända upp till bålen.*

Efter stora svårigheter lösgjordes B. och fördes i ambulans till sjukhus. Han avled dock under vägen.

Orsaken till olycksfallet måste först och främst tillskrivas B:s egen oförsiktighet att trots instruktioner och uppmaningar icke iakttaga varsamhet samt att utföra matningsarbetet i omedelbar närhet av trumman och icke från den provisoriska plattformen. Matningen från den provisoriska plattformen måste nämligen anses nästan riskfri.

(VIII x: 8)

Svänghjul, remskivor och remmar.

10. Ett *slipverk* hade under en månads tid undergått reparation. Vid provkörning av maskinen för avslutningsarbetena skulle R. *pålägga en två tum bred regulatorrem.* Han stängde därför pådraget till den drivande turbinen och *drog fram remmen över axeln, innan denna stannat.* Axeln var inskyddad i en plåttrumma och R. lade remmen på axelskyddet. Den råkade emellertid därvid komma på kant mellan skyddet och remskivan och började sno upp sig på axeln. R. *sökte då få tag i remmen,* men därvid *fastnade hans vänstra arm i remöglan,* och han drogs in mot axeln. Han lyckades få handen fri, men i stället fastnade hans kläder på axeln. Denna roterade då sakta och stoppades medelst bromsning efter c:a 20 sekunder. R. hade då fått vänstra armen bruten på flera ställen. Han fördes omedelbart till lasarett, där han dock efter en vecka avled. (VIII å: 35)

Olycksfall vid elektriska apparater och ledningar.

11. I en *kvarn* skulle mjölnaren med biträde av en person L. avhjälpa ett mindre fel på en av turbinerna. Turbinkammaren saknade belysning, och då en handlampa (av godkänd typ), som fanns i kvarnen, anslöts till en väggkontakt, befanns ledningen vara för kort. Mjölnaren lånade då hos en granne en sladdlampa, bestående av en vanlig mässingslamphållare, en kasserad HVG-ledning och en kontaktpropp, med vilken han tog sig för att förlänga handlampan på så sätt, att kontaktproppen insattes i en lamphållarepropp, som inskruvats i handlampan.

Mjölnaren och L. utförde arbetet stående i vattnet och iklädda gummistövlar. Vid användning av sladdlampan blev en del av ledningen våt, så att isoleringen blev ledande. *Under arbetet fattade L. med ena handen om den våta delen av ledningen och med den andra om turbinaxeln. Därvid fick han ström genom kroppen,* fastnade och förlorade talförmågan. Mjölnaren, som ämnade slå undan ledningen, fattade ett järnspett med ena handen och, för att ej falla omkull, grep han med andra handen om samma axel. Därvid

fick även han ström genom kroppen och fastnade. En 13-årig pojke, som var närvarande, ryckte loss ledningen, så att strömmen bröts. L. erhöll som följd av olycksfallet värk i bröstet och vissa rubbningar i hjärtverksamheten.

Installationen i kvarnen kommer nu att utökas med en väggkontakt, till vilken handlampan kan anslutas även för användning i turbinkammaren.

Mjölnaren ställdes av allmänne åklagaren under åtal och häradsrätten ådömde honom böter enligt 61 § av stadgan om elektriska anläggningar. (IX: 61)

Olycksfall genom fallande föremål, ras och liknande.

12. Vid en *cellulosafabrik* voro arbetarna E. och A. sysselsatta med *lastning av pappersved från timmervältorna.* För att erhålla ras i den välta, som urlastades, gick E. upp i en bredvid liggande välta och arbetade från denna på vanligt sätt. E. hade just rivit ned översta lagret av vältan och var på väg ned, då ett nytt *ras inträffade* åt den sida, där E. uppehöll sig. Härvid blev E. *inklämd mot en intilliggande välta,* varjämte en 10 tums timmerstock föll ned på E:s ansikte.

E:s arbetskamrater lyckades frigöra E., som omedelbart forslades till närmaste lasarett, där han senare avled.

Av undersökningen synes framgå, att brukets förman uppmanat E. och A. att flytta till en annan välta för lastningen, enär han ansåg det förenat med risk att fortsätta utlastningen från nämnda välta, som var inklämd mellan tvenne andra. Då det av undersökningen därjämte framgår, att strålkastarna ej direkt belyst den plats, där E. befann sig, har yrkesinspektören anmodat arbetsledningen att anbringa strålkastarlamporna på höga, flyttbara stolpar, så att arbetsplatsen erhåller god och lämplig belysning. (X: 84)

13. H. var sysselsatt med en del arbeten invid en kvartsficka i en *konverterhall.*

I en lanternin å taket till konverterhallen, mitt ovanför den plats där H. befann sig, skulle en svetsningsarbetare infästa ett plattjärn — vägande c:a 2 kg — i takkonstruktionen. För ändamålet var en c:a 80 cm bred brygga av bräder utlagd på en järnkonstruktion. Bryggans höjd över konverterhallens golv var c:a 20 m. Något stycke under bryggan fanns ett skiljetak av ebonit.

Till hjälp för fasthållande av plattjärnet i avsett läge skulle svetsningsarbetaren i fråga hämta en plankbit. Under tiden hade han lagt ned järnet på bryggan. Vid återkomsten *råkade han antingen med foten eller plankbiten stöta till plattjärnet, som föll genom ebonittaket ned i konverterhallen. H. träffades därvid i huvudet av järnet,* med påföljd att han avled strax efter ankomsten till lasarettet. (X: 85)

Olycksfall genom explosion av sprängämnen, gaser o. d.

14. I en *gruva* var H. sysselsatt med *uppsprängning av en transportväg* till ett linjebrott. I närheten av honom voro andra arbetare sysselsatta med liknande arbeten. H. hade dels borrat och laddat ett skott i taket av orten och dels utfört samma arbete i ortsulan. Han hade sökt antända båda skotten, men krutet hade endast fattat eld i den ena stubintråden. Detta meddelade han en annan arbetskamrat, som han träffade i transportorten, där de båda sökt skydd under sprängningen. Då H. hörde ett skott gå i sin ort, gick han in för att tända det andra. Emellertid har tydligen någon tråd i denna stubin antänts vid första tändningen och så småningom överfört elden till krutet. På detta sätt hade *detta skott blivit fördröjt och exploderade sannolikt i samma ögonblick, som H. kom fram till platsen,* med resultat att han slungades flera meter bort från platsen och omedelbart dödades. De båda stubintrådarna återfunnos och hade en längd av c:a 60 cm.

Det är tydligt, att olyckan kunnat undvikas, om H. givit sig tid att vänta några minuter. (XI: 51)

Olycksfall förorsakade av giftiga gaser o. d.

15. I en *sulfatfabriks hartskokeri* finnas dels en hartsoljekokare och dels en sursaltlösare, från vilka gaserna bortledas genom ett gemensamt imrör, på sätt som framgår av fig. 5. Imröret utgöres inomhus av stengodsrör men ovanför fabrikstaket av en vertikal trätrumma, vilken slutar invid taknocken av bredvidliggande byggnad.

Vid rengöring av sursaltlösaren befunno sig arbetarna E. och F. i behållaren, medan K. och U. voro sysselsatta utanför densamma. Samtidigt pågick hartsoljekokning i den närbelägna kokaren, och bildades härvid svavelväteångor. För att huvudsakligen förhindra dropp från imröret hade E. före nedstigandet i lösaren av en arbetskamrat uppmanats att stoppa igen röret från sursaltlösaren med en säcktrasa, men han underlät likväl att trots upprepad tillsägelse efterkomma denna uppmaning.

Under arbetet *inträngde plötsligt svavelväteångor* i sursaltlösaren. Så snart F. märkte dessa, svingade han sig upp genom manhålet, men *E. förmådde icke taga sig upp.* Arbetaren U. lade sig på saltlösarens tak och försökte nå E. för att lyfta upp honom genom manhålet men lyckades icke på grund av att han ej kunde uthärda gaserna. U. hade dock kraft att resa sig upp men svimmade strax efteråt. För att rädda E. placerade K. en stege i behållaren och gick ned i den med en mössa för munnen. *K. blev strax påverkad av gaserna* och kunde själv icke taga sig upp.

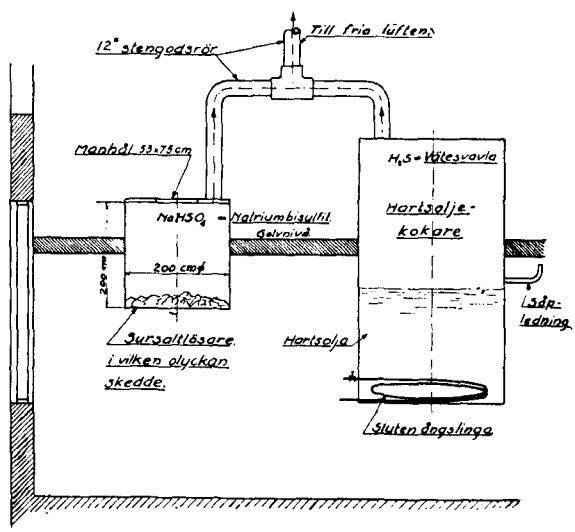

Fig. 5.

Sedan arbetaren I., försedd med en handduk för ansiktet, och verkmästaren H., utrustad med friskluftmask, efter stora svårigheter fått upp de båda gasförgiftade K. och E. ur lösaren, fördes dessa jämte U. till lasarett, varunder hela tiden konstgjord andning företogs under tillförsel av syre.

E. och K. avledo, men U. kunde lämna lasarettet efter två dagar.

Orsaken till förgiftningsolyckan var, att svavelväte från hartsoljekokaren inträngde genom imröret till sursaltlösaren, vilket möjliggjordes genom imrörens anordning med gemensam ledning ut till fria luften. En tillfällig vindstöt jämte uppkomna bristfälligheter å trätrumman kunna ha bidragit till att gaserna under ett kort tidsmoment tvingats över till sursaltlösaren, då spjäll för avstängning av ledningen från densamma saknades. Gastransporten till sursaltlösaren kan även ha underlättats genom det sätt, varpå imrören från kokaren och lösaren förenats med stigarledningen (se fig. 5).

Händelseförloppet skulle med stor sannolikhet blivit mindre ödesdigert, om livlinor hade använts av dem, som arbetade nere i sursaltlösaren, samt om den stege, som använts vid nedstigningen i behållaren, ej borttagits. Livlina hade i detta fall medförts till arbetsplatsen men icke kommit till användning.

Till förebyggande av liknande olycksfall har yrkesinspektören bl. a. föreslagit, att saltlösaren skall förses med eget imrör till det fria, skilt från hartsoljekokarens.

Det inträffade lämnar en mycket allvarlig erinran till all personal vid liknande industriföretag att begagna livlina, friskluftmask o. s. v. på platser, där gasförgiftning kan uppkomma.

(XII: 24)

Olycksfall vid transport av tunga föremål.

16. K. och två kamrater voro sysselsatta med *förflyttning av en rännstensbrunn* av cement vägande c:a 150 kg. K. hade fattat tag i en muff för avloppet. Då han skulle lyfta, *gick kanten på muffen sönder,* varvid *K. föll baklänges på huvudet* ned i en 2·5 m djup grop i gatan. Han avled av skadorna. (XIV: 9)

Olycksfall vid skogsavverkning.

17. Vid *trädfällning,* som utfördes av skogsarbetaren T., hade en stor tall fastnat med sin topp i grenarna på ett närstående träd. Då tallen vid fallet mot marken skulle komma att lägga sig över en tidigare fälld gran, ansåg T., att han först borde barka denna, innan han tog ned den fastfällda tallen. *Under arbetet härmed föll emellertid tallen ned och träffade därvid T., som avled under transporten till lasarettet.*

Det är alltid förenat med stor risk att gå eller att arbeta under fastfällda träd, och bör det därför gälla som regel utan undantag, att dylika träd skola nedtagas omedelbart. (XVII: 36)

18. M. var sysselsatt med att *köra ett timmerlass* utför en kort men ganska brant backe. Lasset törnade härvid mot en vägslana, som var utlagd längs vägens ena sida med syfte att förhindra lassen att åka på sidan av vägen. Därvid *gick främre kedjan om bottenlasset av,* varvid lasset försköts framåt. *M. träffades av stockarna* och ådrog sig därigenom så svåra skador, att han några dagar därefter avled.

Den primära orsaken till olycksfallet synes ha varit, att den kedja, som framtill sammanhöll bottenlasset, ej var av tillfredsställande beskaffenhet. Då det ej sällan förekommer, att länkar i dylika kedjor, som äro utsatta för stora påkänningar, så småningom förslitas, böra körarna uppmanas att efterleva följande råd, som lämnas i socialstyrelsens råd och anvisningar angående yrkesfara vid skogsavverkningsarbete: »Körredskap, kälkar, skaklar, seldon, kedjor och bindslen böra vara föremål för ofta återkommande tillsyn, särskilt om körning äger rum å branta och guppiga basvägar, där påfrestningen på körredskapen blir särskilt stor. Betänk att olycksfall, som förorsakats av bristfälliga körredskap, ofta bliva mycket ödesdigra.»

Bristfälliga kedjor repareras lätt genom utbytande av bristfälliga länkar mot patentlänkar, som böra finnas tillgängliga å arbetsplatserna. (XVII: 37)

Olycksfall vid flottning.

19. Tvenne arbetare voro sysselsatta med *intagning av ledningsbommar* ovanför en damm. Härvid råkade en bom, på vilken de båda arbetarna stodo, i drift, varvid den av strömmen med stor hastighet fördes ned mot dammslussen, vars luckor stodo öppna. De båda arbetarna hoppade då i vattnet, och lyckades den ena i sista ögonblicket komma så nära land, att han kunde nå en båtshake, som sträcktes ut mot honom, under det att *H., som icke var simkunnig, omkom.* Personer, som åsågo olyckan sprungo ned till dammen för att om möjligt hinna slå igen luckorna men kommo för sent.

Då olyckan synes ha förorsakats av, att några av dammluckorna stått öppna, varigenom strömdrag uppstått, bör, då arbete av här ifrågavarande slag bedrives, dammluckorna vara stängda. Vidare bör arbete av detta slag ej utföras av personer, som ej äro simkunniga. (XVIII: 6)

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under februari månad 1936. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

Under februari har prisnivån stigit något, vilket i främsta rummet torde vara att tillskriva de osedvanligt höga äggpriserna, vilka eljest bruka sjunka rätt avsevärt vid denna årstid.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—februari 1936 och 1931—februari 1936. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln till och med februari 1936 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av *vägda* indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1935 1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1936 jan.	febr.
juli 1914 . .	100	154	150	140	131	127	123	124	130	127	128	132	133	133	134
år 1931 . .	·	·	·	·	100	97	93	94	99	96	97	100	101	101	101

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under februari stigit med 1 enhet. Det må noga observeras, att ovan angivna indextal endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 januari 1936, 158 med juli 1914 som utgångspunkt och 99 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 51).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709). Indexserien med rörlig basperiod anger prisnivån under varje vecka i förhållande till prisnivån under närmast föregående vecka, medan serien med fast basperiod hela tiden utgår från prisnivån i september 1931. De senaste veckorna visa följande indextal:

	december 1935			januari 1936			februari 1936				
	21	28	4	11	18	25	1	8	15	22	29
Rörlig basperiod: (föreg. vecka = 100)	100·07	100·02	100·01	100·02	99·99	99·98	99·93	100·02	100·10	100·04	100·01
Fast basperiod: (sept. 1931 = 100)	101·0	101·0	101·0	101·1	101·0	101·0	101·0	101·0	101·1	101·1	101·1

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1935	Febr. 1935	Dec. 1935	Jan.[1] 1936	Febr.[1] 1936	Höjn. el. sänkn. i % febr. 1914—febr. 1936	Höjn. el. sänkn. i % febr. 1935—febr. 1936
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8
separerad	»	6	23	7	7	7	7	7	+ 16·7	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	268	276	260	259	259	+ 10·7	— 6·2
mat- (lands-)	»	213	727	253	256	252	251	249	+ 18·6	— 2·7
Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	177	173	191	192	191	+ 17·2	+ 10·4
halvfet, » »	»	121	500	129	124	140	141	143	+ 19·2	+ 15·3
Margarin, växt-, ej smörblandat	»	135	433	135	146	131	130	130	— 5·8	— 11·0
Ägg, svenska, färska	tjog	159	681	184	187	246	219	224	+ 28·0	+ 19·8
Potatis: gammal	5 l	28	71	43	40	44	44	45	+ 66·7	+ 12·5
»	hl	·	1271	640	585	671	681	701	·	+ 19·8
färsk, svensk	5 l	46	102	92	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	kg	31	78	48	51	42	42	42	+ 35·5	— 17·6
Bruna bönor, holländska	»	48	214	62	59	67	66	65	+ 41·3	+ 10·2
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	38	37	38	38	38	+ 22·6	+ 2·7
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	24	24	24	24	24	+ 14·3	0·0
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	33	32	33	33	33	+ 26·9	+ 3·1
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	35	35	36	37	37	+ 2·8	+ 5·7
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	40	40	41	41	41	+ 2·5	+ 2·5
Rågbröd: hårt { grovt spisbröd	»	41	96	59	59	60	59	59	+ 43·9	0·0
Rågbröd: hårt { knäckebröd	»	·	·	82	82	82	82	82	·	0·0
sötlimpa eller siktbröd	»	38	96	58	58	58	58	58	+ 52·6	0·0
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	45	45	45	45	45	+ 50·0	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	132	133	132	132	132	+ 76·0	— 0·8
mjukt matbröd, { bakat med vatten	»	43	116	72	71	73	73	72	+ 63·6	+ 1·4
billigaste sort { » » mjölk	»	60	167	85	84	86	86	86	+ 43·3	+ 2·4
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	97	96	98	98	97	·	+ 1·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	179	165	191	192	193	+ 60·8	+ 17·0
soppkött	»	100	490	143	131	155	157	157	+ 58·6	+ 19·8
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	217	208	224	231	232	+ 77·1	+ 11·5
spädkalv	»	72	312	129	122	142	144	142	+ 94·5	+ 16·4
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	205	191	203	207	210	+ 57·9	+ 9·9
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	172	155	188	189	189	·	+ 21·9
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	177	156	196	197	194	+ 48·1	+ 24·4
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	182	159	201	202	198	+ 43·5	+ 24·5
» amerikanskt (ryggfläsk)	»	·	·	170	161	195	196	196	·	+ 21·7
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	110	116	114	117	120	+ 50·0	+ 3·4
gädda	»	108	333	153	155	161	166	169	+ 45·7	+ 9·0
sill	»	34	110	62	55	64	59	56	+ 75·0	+ 1·8
strömming	»	38	114	57	55	56	58	60	+ 50·0	+ 9·1
torsk	»	55	160	89	88	89	90	90	+ 52·5	+ 2·3
rödspotta (spätta)	»	79	244	145	147	148	153	154	+ 90·1	+ 4·8
kolja	»	·	·	116	117	116	123	119	·	+ 1·7
Salt sill, prima islands-	»	45	148	62	49	87	88	88	+ 91·3	+ 79·6
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	66	62	74	74	74	+ 32·1	+ 19·4
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	291	301	287	283	282	·	— 6·3
Socker, bit-	»	67	183	46	46	46	46	46	— 28·1	0·0
Salt, matsalt	»	·	32	15	15	15	15	15	·	0·0
Äpplen, ät-	»	·	·	101	104	97	99	97	·	— 6·7
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	115	89	107	94	83	·	— 6·7
Bananer, prima	kg	·	·	160	167	139	139	139	·	— 16·8
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	101	103	92	87	86	·	— 16·5
Vitkål, svensk	»	·	·	24	21	23	25	32	·	+ 52·4
Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	35	35	35	35	35	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	20	20	20	20	20	0·0	0·0
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	945	935	960	965	970	+ 32·6	+ 3·7
barr-, » »	»	575	1895	730	730	740	740	750	+ 29·3	+ 2·7
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	·	614	617	610	602	608	+ 53·9	— 1·5
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	·	291	292	290	290	290	+ 27·2	— 0·7
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	452	453	452	452	452	·	— 0·2
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	·	436	435	438	438	438	·	+ 0·7

[1] Preliminära siffror.

Litteraturöversikt.

(Februari 1936.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

B[RUNIU]s, A. Socialismen — förnekaren. Industria 1936, nr 4.

FALKENBERG, Å. Världskris, världsfred och jordreform. Tiden 1936, nr 2.

LINDQUIST, S. G. Om kapital och kapitalism. Tiden 1936, nr 2.

PALM, E. Tidsstudielitteratur. Affärsekonomi 1936, nr 1.

RICE, W. G. The international labor organization. Monthly labor review dec. 1935.

STERNER, R. [Anm. av] Sinding, Th.: En ny nationalekonomisk handbok. Kooperatören 1936, nr 2.

TONNDORF, H. G. Folkminskningens ekonomiska verkningar. Tiden 1936, nr 2.

Gruppepsykologi. Socialt arbeid 1936, nr 2.

Opinions récentes sur le corporatisme. Revue du travail 1935, nr 9.

Sverige.

BOSÆUS, E. En betydelsefull uppgift. Småindustriens ekonomiska och organisatoriska problem. Affärsekonomi 1936, nr 1.

D[ICH], J. S. Svensk Kommissionsbetænkning ang. Befolkningens produktive Underhold og Arbejdsfred. Socialt Tidsskrift 1936, nr 1.

SEVERIN, F. Wallenberg och småföretagen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 7.

SKÖLD, P. E. Bättre bärgning åt jordens och skogens fattiga folk. S. A. P. information 1936, nr 3.

SMÅLANDS OCH BLEKINGE HANDELSKAMMARE. Förslag till lag om arbetsavtal. (Yttrande.) Smålands och Blekinge handelskammares årsskrift 1935, nr 3/4.

— Inrättandet av ett statistiskt utredningsorgan. (Yttrande.) Smålands och Blekinge handelskammares årsskrift 1935, nr 3/4.

TJÄRDAL, O. E-SON. Planhushållning för skogs- och jordbruket. Tiden 1936, nr 2.

ÅMARK, K. Sveriges möjligheter till självförsörjning, speciellt på det industriella området. Verkstäderna 1936, nr 2.

Planerat ämbetsverk för framtidsanalys. Verkstäderna 1936, nr 2.

Rörelsestudier. Verkstäderna 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

PALOLA, E. Oklarhet i Amerika. Industritidningen 1936, nr 1.

WOYTINSKY, W. Det amerikanska jordbruket under statskontrollen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 7—8.

Den amerikanske Arbejderklasse og Kampen mod Roosevelts Lovgivning. Arbejderen 15 febr. 1936.

La situation des ouvriers sous le régime des codes Roosevelt. Revue du travail 1935, nr 8.

Danmark.

NIELSEN, HARALD. Svar paa ovenstaaende. (Landbrugets Kaar.) Andelsbladet 1936, nr 7.

WARMING, J. Landbrugets Kaar. Andelsbladet 1936, nr 7.

Landmændenes lyse Syn. Andelsbladet 1936, nr 5.

Finland.

KUUSI, E. Socialhögskolan i Helsingfors. Socialt arbeid 1936, nr 2.

Italien.

DUSMET, G. Spare time organisations for agricultural workers in Italy. International labour review febr. 1936.

Schweiz.

The scientific organisation of a department store and its effect on industrial relations: The »Globe Stores» at Zurich. International labour review febr. 1936.

Soc. rådsrepublikernas union.

ENGKVIST, GRETA. Kvinnoarbete och industriutveckling. Snapshots från Sovjet-Ryssland vid årsskiftet. Arbetets kvinnor 1936, nr 1.

Den nya revolutionen i Sovjetryssland. Svensk tidskrift 1936, nr 3.

Stachanovism. Metallarbetaren 1936, nr 6.

Sydamerika.

HÄPKER, H. Sydamerikansk Socialpolitik. Arbejderen 1 febr. 1936.

Tyskland.

BOHNSTEDT, W. Umbruch und Krisenüberwindung im Spiegel der Gewerbeaufsichtsberichte. Soziale Praxis 1936, nr 7—9.

SEILER, R. Die Betriebsstruktur im Handwerk. Soziale Praxis 1936, nr 8.

Les réformes sociales et économiques dans la nouvelle Allemagne. Revue du travail 1935, nr 8.

Wahrer sozialer Tradition: Siemens und Krupp. Soziale Praxis 1936, nr 8.

Arbetarskydd.

BÖTTCHER. Zerknall eines Druckluftbehälters. Zentralblatt für Gewerbehygiene 1935, nr 11.

HALLDIN, C. H. Modern bildpropaganda i säkerhetens tjänst. Arbetarskyddet 1936, nr 1.

ROSELL, A. Modern ventilation och luftbefuktning. (Föredrag.) Skandinavisk tidskrift för textilindustri 1936, nr 1/2.

Hanterande av större cylindriska föremål. Arbetarskyddet 1936, nr 1.

Skyddsglasögon för höga temperaturer. Industritidningen Norden 1936, nr 9.

Sverige.

ANDRÉ, L. Stapling av massabalar i magasin. Arbetarskyddet 1936, nr 1.

WALLNER, O. Olycksfallsorsaker vid skogsarbete. Arbetarskyddet 1936, nr 1.

— Den skogliga härbärges- och yrkesinspektionen. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 3.

Amerikas förenta stater.

MERRITT, ELLA ARVILLA. Child labor under the N. R. A. as shown by employment certificates issued in 1934. Monthly labor review dec. 1935.

Pulmonary asbestosis. Monthly labor review dec. 1935.

Tyskland.

ATZLER, E. 25 Jahre Arbeitsphysiologie. Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure 1936, nr 2.

BRAUER. Tödliche Unfälle durch elektrischen Strom. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 5.

KÖNEMANN. Die elektrischen Anlagen in explosionsgefährdeten Räumen. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 5.

VAJE, W. Unfall- und Gesundheitsschutz in der Sektindustrie. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 5.

Arbetslön och arbetstid.

CRONER, F. De bankanställdas arbetstid. Bankvärlden 1936, nr 2.

MILHAUD, M. 40-timmarsveckan utan sänkning av levnadsstandarden. Sv. typograf-tidning 1936, nr 8.

WESTMAN, A. Lön och levnadsstandard. Medborgaren 1936, nr 2.

40-timmarsveckans genesis. Svensk tidskrift 1936, nr 3.

Hvor står vi idag i arbeidstidsspörsmålet? [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 2.

An international survey of labour in agriculture. [Anm. av Louise E. Howard: Labour in Agriculture.] International labour review febr. 1936.

Sverige.

MEDICINALSTYRELSEN. Yttrande i arbetstidsfrågan [vid sjukhusen]. Humanitet febr. 1936.

SEVERIN, F. Banarbetarnas lönefrågor. [Säsongarbetslöshetens organisationsproblem.] Signalen 1936, nr 6.

Delade meningar om lantarbetstidslagen. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

BENEY, M. ADA. Wages and hours since the abolition of the NRA. Conference board bulletin 1936, nr 1.

Storbritannien.

L'emploi des femmes et des adolescents et le système des deux équipes en Grande-Bretagne. Revue du travail 1935, nr 8.

Tyskland.

HOPPE, P. Die Erfassung der »selbständigen« Gewerbetreibenden (Lohngewerbetreibenden) durch das Gesetz über die Heimarbeit. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 6.

K[ROYMANN], K. Stabilität der Tariflöhne. Mitteilungen des hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archivs 1 febr. 1936.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

SAUVY, A. Productivité et chômage. (Föredrag med diskussion.) Journal de la Société de statistique de Paris 1936, nr 2.

Beskæftigelsespolitik i Tyskland og Amerika. Socialt Tidsskrift 1936, nr 1.

Les facteurs démographique, technique et économique dans la formation et la persistance du chômage. Revue du travail 1935, nr 9.

Quelques aspects de la notion du chômage d'origine structurale. Revue du travail 1935, nr 8.

Sverige.

CENTRALSTYRELSEN FÖR SVERIGES LÄKARFÖRBUND. Yttrande över betänkandet angående tillströmningen till de intellektuella yrkena. Sv. läkartidningen 1936, nr 9.

HANDELSKAMMAREN FÖR ÖREBRO OCH VÄSTMANLANDS LÄN. Betänkande ang. råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna. (Yttrande.) Meddelanden från handelskammaren för Örebro och Västmanlands län 1935, nr 4.

L[UNDGREN], S. Bemanningen ombord i de svenska fartygen. Sjömannen 1936, nr 2.

MOLANDER, H. Förbundsstyrelsen [Sv. livsmedelsarbetareförbundet] har beslutat föreslå kongressen att bilda erkänd arbetslöshetskassa. Stadgar med socialstyrelsens godkännande föreligga färdiga. Mål och medel 1936, nr 2.

S[EVERIN], F. Okynnesmotion om pensionsåldershöjning. Signalen 1936, nr 7.

SKOGH, S. Staden växer. Hem i Sverige 1936, nr 1.

SMÅLANDS OCH BLEKINGE HANDELSKAMMARE. Åtgärder mot arbetslöshet. (Yttrande.) Smålands och Blekinge handelskammares årsskrift 1935, nr 3/4.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Åtgärder mot arbetslöshet. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1936, nr 1.

SVERIGES YNGRE LÄKARES FÖRENING. Yttrande över betänkandet angående tillströmningen till de intellektuella yrkena. Sv. läkartidningen 1936, nr 9.

Arbetslöshetskassan — några nya dokument. Musikern 1936, nr 3.

Monopol skapar arbetslöshet. K[ooperativa] f[örbundet] har yttrat sig om arbetslöshetsutredningens betänkande. Konsumentbladet 1936, nr 9.

Vilka äro arbetslösa? S. A. P. information 1936, nr 3.

Amerikas förenta stater.

How many unemployed could »industry» absorb? Conference board bulletin 1936, nr 1.

Belgien.

RENARD, M. La question des industries et métiers d'art. Revue du travail 1935, nr 12.

Danmark.

RASMUSSEN, V. Statistik og Socialpolitik. Arbejderen 1 febr. 1936.

Hjælpen til de Arbejdslöse. Arbejderen 1 febr. 1936.

Finland.

LAATI, I. Överflödet på skolbildade och därav uppkomna problem. (Föredrag.) Social tidskrift 1936, nr 2.

Frankrike.

MAUCO, G. Alien workers in France. International labour review febr. 1936.

Die Lage der freien Berufe in Frankreich und Vorschläge zu ihrer Belebung. Soziale Praxis 1936, nr 7.

Storbritannien.

Age distribution of unemployed men and women at 4th November, 1935. The Ministry of labour gazette 1936, nr 2.

Unemployed boys and girls. Special analysis for November, 1935. The Ministry of labour gazette 1936, nr 2.

Tyskland.

BAUMER, W. Wohlfahrtsunterstützung und Arbeitsfreude. Soziale Praxis 1936, nr 8.

PIETRALLA, K. Vom Tafelglasmacher zum Autoklempner! [Umschulung durch die D. A. F.] Arbeitertum 15 febr. 1936.

SOMMER. Die Regelung des Arbeitseinsatzes in der Landwirtschaft. Soziale Praxis 1936, nr 6.

SPAKLER, W. Die Ergebnisse der Reichsfürsorgestatistik 1933/34 mit Teilergebnissen für die Rechnungsjahre 1934/35 und 1935/36. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 4.

Berlins erfolgreicher Kampf gegen die Arbeitslosigkeit. Soziale Praxis 1936, nr 5.

Le développement de l'emploi des femmes en Allemagne. Revue du travail 1935, nr 9.

»Unsichtbare Arbeitslose.» Soziale Praxis 1936, nr 7.

Befolkningsfrågan.

ANDREEN-SVEDBERG, ANDREA. Positiva åtgärder i befolkningsfrågan. Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1936, nr 2.

BALÁS, C. Malthus and the population problems of to-day. (Föredrag.) Journal de la Société hongroise de statistique 1935, nr 4.

BOVERAT, F. La dénatalité, ses dangers et les mesures à prendre pour l'enrayer. Le musée social 1936, nr 1.

DEBES, GUNVOR. Det sociale möte på Hindsgavl. Socialt arbeid 1936, nr 2.

KOVÁCS, A. La statistique internationale des migrations intérieures. (Föredrag.) Journal de la Société hongroise de statistique 1935, nr 4.

Sverige.

FLYGARE, I. Befolkningskommissionens betänkande med förslag till omorganisation av förlossningsvården m. m. Sveriges landstings tidskrift 1936, nr 1.

LUNDBERG, G. Befolkningsfråga och socialpolitik. Frihet 1936, nr 4.

LUNDSTRÖM, A., & MYRDAL, ALVA. Fackföreningsfolket och befolkningspolitiken. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 8.

RAHM, H. Befolkningskommissionens förslag angående moderskapspenning. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 2.

SVENSKA LANDSTINGSFÖRBUNDET. Yttrande angående barnbördsvårdens omorganisation m. m. Sveriges landstings tidskrift 1936, nr 1.

— Yttrande angående moderskapsunderstöd och mödrahjälp. Sveriges landstings tidskrift 1936, nr 1.

Befolkningsfrågan i forna tider. Hus och härd 1936, nr 4.

Lantarbetarna — nativiteten och finrumssystemet. Lantarbetaren 1936, nr 6.

Ogift skogsarbetare interpellerar om försörjningsplikt mot föräldrar och befolkningskommissionens förslag. Myrdal svarar. S. A. P. information 1936, nr 4.

Danmark.

D[ICH], J. S. Den danske Befolkningskommission. Socialt Tidsskrift 1936, nr 1.

Norge.

BACKER, JULIE. Utviklingen av dödelighets- og sykdomsforholdene i Norge. Socialt arbeid 1936, nr 2.

PALMSTRÖM, H. Om en befolkningsgruppes utvikling gjennem de siste 100 år. Statsökonomisk tidsskrift 1935, nr 5/6.

Tyskland.

HEDIN, G. »Folk med ungdom». De första resultaten av Tysklands positiva befolkningspolitik. Svensk tidskrift 1936, nr 3.

Die neue Ehegesetzgebung im Ehegesundheitsgesetz und im Gesetz zum Schutze des deutschen Blutes und der deutschen Ehre. Soziale Praxis 1936, nr 9.

Bostadsförhållanden.

Le rapport du conseil supérieur des habitations à bon marché. Le musée social 1936, nr 1.

Le rythme des transferts de logements dans les villes dans ses rapports avec la solidité des familles. Revue du travail 1935, nr 9.

Sverige.

BERGMAN, R. Bostad och hygien. Hus och härd 1936, nr 3.

CENTRALSTYRELSEN FÖR SVERIGES LÄKARFÖRBUND. Bostadssociala utredningens betänkande. (Yttrande.) Sv. läkartidningen 1936, nr 8.

STERNER, R. Förslag om organiserat sparande och statliga bosättningslån. Tidskrift för fattigvård 1936, nr 1.

SVENSKA SPARBANKSFÖRENINGEN. Utlåtande i anledning av remiss av befolkningskommissionens betänkande angående planmässigt sparande och statliga bosättningslån. Sv. sparbankstidskrift 1936, nr 2.

SVENSKA STADSFÖRBUNDET. Bostadslagstiftning. heminspektion m. m. (Yttrande.) Sv. stadsförbundets tidskrift 1936, nr 1.

SVENSKA STADSLÄKARFÖRENINGEN. Bostadssociala utredningens betänkande. (Yttrande.) Sv. läkartidningen 1936, nr 8.

SVERIGES FASTIGHETSÄGAREFÖRBUND. Ny diktatur på dagordningen. Svenska folkets urgamla rätt att själv välja bostad upphäves. (Yttrande.) Sveriges fastighetsägaretidning 1936, nr 3.

Heminspektion. Tidevarvet 1936, nr 8.

Lantarbetarnas bostadsförhållande. Lantarbetaren 1936, nr 8.

Medicinalstyrelsen och bostadsfrågan. Humanitet febr. 1936.

Ett remissvar. [Om bostadssociala utredningens förslag.] Hertha 1936, nr 2.

Remissutlåtande av Svenska sparbanksföreningens styrelse samt av vissa lokala sparbanksföreningar avgivna yttranden över bostadsproduktionssakkunnigas betänkande med förslag till lag om sparföreningar m. m. Sv. sparbankstidskrift 1936, nr 2.

Repliker om bostadslagstiftningen. S. A. P. information 1936, nr 4.

Danmark.

Modern hyreslag inför sitt förverkligande — i Danmark. Hus och härd 1936, nr 3.

Storbritannien.

Report of british committee on garden cities. Monthly labor review dec. 1935.

Tyskland.

BLECHSCHMIDT. Reichsbürgschaften für den Kleinwohnungsbau. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 4.

FISCHER-DIESKAU. Reichsgrundsätze für den Kleinwohnungsbau. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 6.

KNÜTTEL, M. Wohnungsbau. Der deutsche Volkswirt 31 jan. 1936.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

ALFVÉN, J. Kurator för psykiskt sjuka — skolkurator — kriminalkurator. Social-medicinsk tidskrift 1936, nr 1.

ARESCHOUG, H. Moderskapshjälp och sjukhjälp. Sv. sjukkassetidning 1936, nr 2.

HAGLUND, P. Om vanförevård. Sv. vanföretidskrift 1936, nr 1.

HÖJER, K. J. Fattigvårdens högsta princip. Tidskrift för fattigvård 1936, nr 1.

PETRÉN, A. Ett inlägg i diskussionen om arbetshemmen och psykiatrisk expertis. Tidskrift för fattigvård 1936, nr 1.

— Några reflexioner över skyddshemssakkunnigas betänkande. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1936, nr 1.

ST[ÉENHOFF], G. Tillrättaförande av brottslig ungdom. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1936, nr 1.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Kommunal kontantunderstödsverksamhet utan statsbidrag. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 2.

TÖRNQUIST, A. Utnyttjas möjligheterna? Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1936, nr 1.

ÖSTRÖM, N. Stockholms stads nya vårdhem vid Stureby. Tidskrift för fattigvård 1936, nr 1.

Förslag om ändring i hemortsrättsbestämmelserna m. m. (Yttrande.) Tidskrift för fattigvård 1936, nr 1.

Tyskland.

GERL. Vorschläge für ein Reichsbewahrungsgesetz. Soziale Praxis 1936, nr 5.

Föreningsväsen.

Fackföreningsrörelsens internationella organisation. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 3.

Sverige.

KARLSSON, ANDREAS, & LJUNGQUIST, O. Till de ropande rösterna i industriförbundsfrågan. Målarnas facktidning 1936, nr 2.

P[ETERSSON], G[UNNAR]. Förtroendemans rätt. Industritjänstemannen 1936, nr 2.

THULIN, G., & CLAUSEN, T. Industriförbundsfrågan. Medlemsblad for skandinavisk Sadelmager- og Tapetserer-Forbund 1936, nr 2.

Intressanta uttalanden kring byggnadsarbetareförbundsfrågan. Elektrikern 1936, nr 1.

Vi se på L. O. [Landsorganisationen]. Metallarbetaren 1936, nr 8.

Soc. rådsrepublikernas union.

Organisations- och arbetsförhållanden bland typograferna i Sovjet-unionen. Sv. typograf-tidning 1936, nr 5.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

KJERRULF, H. Tuberkulosen och skolan. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1936, nr 1.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Ändringar i vissa delar av hälsovårdsstadgan m. m. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 2.

Soc. rådsrepublikernas union.

BERGGREN, E. Röda korset och röda halvmånen i Sovjet-Ryssland. Svenska röda korset 1936, nr 1.

Jord- och egnahemsfrågan.

JONSSON, IVAR. Statarsystemets uppkomst och utveckling. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 6.

Sverige.

SKÖLD, P. E. Den sociala jordfrågan. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 3.

Bolagsegendom och fideikommissegendom. Lantarbetaren 1936, nr 6.

En försummad egnahemstyp. Hem i Sverige 1936, nr 1.

Den nya egnahemsutredningen. Hushållningssällskapens tidskrift 1936, nr 1.

Nya hem åt skogens och landsbygdens arbetare. S. A. P. information 1936, nr 3.

Tio åbor till de fem lotterna. Tidevarvet 1936, nr 9.

Brasilien.

LOPES, P. PAULA. Land settlement in Brazil. International labour review febr. 1936.

Soc. rådsrepublikernas union.

ODHE, T. Kollektivitet — korotetschic. Konsumentbladet 1936, nr 9.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

GÖRANSSON, K. F. Den svåra industrikvationen. Industritidningen Norden 1936, nr 8.

HANDELSKAMMAREN FÖR ÖREBRO OCH VÄSTMANLANDS LÄN. Förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt. (Yttrande.) Meddelanden från handelskammaren för Örebro och Västmanlands län 1935, nr 4.

[LINDHAGEN, A.] Arthur Lindhagen om förenings- och förhandlingsrätt. Industria 1936, nr 3.

SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN. Förenings- och förhandlingsrätt. (Yttrande.) Teknisk tidskrift 1936, nr 7.

Förlikningskompromiss och tvångslösning. Industria 1936, nr 4.

Några kommentarer till en reservation. [Till förslaget om förenings- och förhandlingsrätt.] Kontoristen 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

BROWNE, H. F. Talking it over with employees. Conference board service letter 1936, nr 1.

MADDEN, J. W. The national labor relations board. Labor information bulletin 1935, nr 12.

Types of employer-employee dealing. Monthly labor review dec. 1935.

Danmark.

Blixtljus över »fabriksparlamentarismen». Industria 1936, nr 4.

Storbritannien.

BRAATÖY, B. Arbetsfred i de brittiska kolgruvorna. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 6.

Kooperation.

BONOW, M. Avbetalning och kriser. Konsumentbladet 1936, nr 6.

COLOMBAIN, M. Internationella arbetsbyråns kooperationsavdelning. Kooperatören 1936, nr 3/4.

HEDBERG, A. Kooperationens internationella industrifrågor. Kooperatören 1936, nr 3/4.

NIELSEN, FREDERIK. Nordisk Andelsforbund. Kooperatören 1936, nr 3/4.

ODHE, T. De internationella kartellerna och den internationella kooperationen. Kooperatören 1936, nr 3/4.

ÖRNE, A. Mellanfolkligt samarbete och konsumentkooperativa grundsatser. Kooperatören 1936, nr 3/4.

Sverige.

GJÖRES, A. Se upp! Skall kartellmonopolismen upphöjas till lag på bekostnad av konsumenternas föreningsrätt och kooperationens frihet till arbetsskapande ingripanden inom näringslivet? Konsumentbladet 1936, nr 8.

LJUNGQUIST, O. Nya vägar. Produktionsverksamhet på social grundval. Målarnas facktidning 1936, nr 2.

ODHE, T. Den kooperativa industriproduktionen och folkhushållet. Konsumentbladet 1936, nr 6.

Amerikas förenta stater.

CLARK KERR. L'entr'aide coopérative des ouvriers chômeurs aux Etats-Unis. Revue du travail 1935, nr 12.

Finland.

LAAKSO, J. Den framstegsvänliga konsumentkooperationens utveckling i Finland åren 1929—1934. Kooperatören 1936, nr 2.

Finnish co-operation under depression and recovery. Review of international cooperation 1936, nr 2.

Tyskland.

The German consumers movement — wither? Review of international cooperation 1936, nr 2.

Levnadskostnader.

WENDT, G. v., & HANSSON, NILS. Sammanhanget mellan kostens sammansättning samt människans livslängd och hälsa. Landtmannen 1936, nr 9.

Cost of living in the United States and in foreign countries. Monthly labor review dec. 1935.

Wholesale prices in the United States and in foreign countries. Monthly labor review dec. 1935.

Sverige.

HANSSON, NILS. Sammanhanget mellan kostens sammansättning samt människans livslängd och hälsa. Landtmannen 1936, nr 6.

Amerikas förenta stater.

Indexes on 1923—25 base. Monthly labor review dec. 1935.

Norge.

Det Statistiske centralbyrå's leveomkostningsberegninger. Statstjenestemannen 1936, nr 2.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Sverige.

ÖIJER, H. Lärlingsutbildningen inom yrket. Tidskrift för motor- och automobilverkstäderna 1936, nr 2.

Nykterhetsfrågan.

DAHLGREN, TH. Alkoholgegnerische Unterweisung in Europa. Forschungen zur Alkoholfrage 1935, nr 6.

SJÖDÉN, B. Alkoholen och själslivet. Tirfing 1936, nr 1.

Sverige.

BOSTRÖM, F. Statens alkoholistanstalt å Svartsjö. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1936, nr 1.

DAHLGREN, TH. Zur Frage der Sterblichkeit der Abstinenten. Forschungen zur Alkoholfrage 1936, nr 1.

RINGENSON, S. Alkoholistanstalternas verksamhet under år 1935. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1936, nr 1.

THULIN, E. En försummad lagstiftningsuppgift. Tidskrift för systembolagen 1936, nr 2.

ÅMAN, A. Maltdryckskommitténs förslag till ny maltdryckslagstiftning. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1936, nr 1.

ÅMAN, A. Revisionen av maltdryckslagstiftningen. Tidskrift för systembolagen 1936, nr 2.

The barometer of Swedish sobriety. Forschungen zur Alkoholfrage 1935, nr 6.

Maltdryckskommitténs betänkande. Frihet och ansvar 1936, nr 1.

Varukontrollen på restaurangerna. Tidskrift för systembolagen 1936, nr 2.

Nederländerna.

WIERENGA, R. E. L'examen du sang lors des accidents de la circulation, en Hollande et à l'étranger. Forschungen zur Alkoholfrage 1936, nr 1.

Norge.

Norska statens nykterhetsråd. Ett viktigt förslag. Frihet och ansvar 1936, nr 1.

In vino veritas. Sykeforsikringsbladet 1936, nr 2.

Schweiz.

KULL, E. Abstinenten in der Lebensversicherung. Forschungen zur Alkoholfrage 1935, nr 6.

Soc. rådsrepublikernas union.

GÖRANSSON, G. Rysslands kamp mot alkoholfaran. Tirfing 1936, nr 1.

Tyskland.

Zur Statistik in der Trinkerfürsorge. Forschungen zur Alkoholfrage 1935, nr 6.

Österrike.

PASCHKIS, K. Alkoholgegnerische Arbeit und Arbeitslosigkeit. Forschungen zur Alkoholfrage 1936, nr 1.

Socialförsäkring.

ECKERT. Entwicklungsgrundsätze in der internationalen Sozialversicherung. Die Reichsversicherung 1936, nr 1.

SCHUCHARDT, H. E. Die Unfälle von Seeleuten in der Sozialversicherung verschiedener Staaten. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1935, nr 6.

Invaliders utbildning till förvärvsarbete och deras sysselsättning. Arbetarskyddet 1936, nr 1.

Sverige.

SJÖFORS I. Livränta vid dödsfall på grund av olycksfall i arbete m. m. Pensionsförsäkringen 1936, nr 1.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Dyrortsgraderade folkpensioner. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 2.

SVENSKA LANDSTINGSFÖRBUNDET. Yttrande angående dyrortsgraderade folkpensioner. Sveriges landstings tidskrift 1936, nr 1.

— Yttrande angående ändring av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Sveriges landstings tidskrift 1936, nr 1.

Olycksfallsskada eller sjukdom. Assurans 1936, nr 4.

Pensionsstyrelsens yttrande den 10 januari 1936 över förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner. Pensionsförsäkringen 1936, nr 1.

Repliker i pensionsfrågan. S. A. P. information 1936, nr 3.

Finland.

Arbetsgivarnas i Finland centralförbund. Ålderdoms- och invaliditetsförsäkring. (Yttrande.) Industritidningen 1936, nr 1.

Hagan, E. Den nya lagen om arbetares olycksfallsförsäkring och kommunalmyndigheterna. Finsk kommunaltidskrift 1935, nr 10.

Italien.

Camanni, V. Perfectionnement et coordination législative de la prévoyance sociale en Italie. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1935, nr 6.

Sanseverino, Luisa Riva. La nouvelle loi italienne sur l'assurance contre les accidents du travail. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1935, nr 6.

Norge.

Wiesener, G. Barnetrygd. (Föredrag.) Kommunalt tidsskrift 1936, nr 1.

Tyskland.

Engel. Bemerkungen über die Berücksichtigung der Gesundheitspflege in der deutschen Sozialversicherung. Die Reichsversicherung 1935, nr 12.

Kleeis, F. Der Begriff des Betriebsunfalles in der nationalsozialist. Rechtsprechung. Die Reichsversicherung 1935, nr 12.

50 Jahre Unfallversicherung. Die Reichsversicherung 1936, nr 1.

Österrike.

Resch, J. Die Durchführung des österreichischen gewerblichen Sozialversicherungsgesetzes. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1935, nr 6.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

Aktiebolaget Stockholms tomträttskassa. Styrelse- och revisionsberättelser för år 1935. Sthlm 1936.

Amerikas förenta stater. National safety council.
Transactions. 24th annual safety congress, Louisville, Kentucky, Oct. 14—18, 1935. [Chicago] 1936.

Arbetstidsfråga, Sinnessjukvårdspersonalens. [Utg. av Svenska sinnessjukvårdspersonalens förbund.] Lund 1936.

Danmark. Det statistiske Departement.
Statistisk Tabelværk. Række 5. Khvn 1935.
Litra A: Nr 20. Folketellingen i Kongeriget Danmark den 5. Nov. 1930.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1935.
Bd 97: H. 2. Ansættelserne til Indkomst- og Formueskatten for Skatteaaret 1934/35. Afd. 2.
» 99: » 2. Folketingsvalget den 22. Okt. 1935.

Degerstedt, Hj., & Stolpe, H. Vi och vår egendom. Kontroll- och kostnadsfrågor inom kooperationen ur medlemssynpunkt. 1—2. Sthlm 1935—36.

Frankrike. Ministère du travail.
Conseil supérieur du travail. Session 38 (1934). [Compte rendu.] Paris 1935.

Föreläsningar vid Svenska sparbanksföreningens sparbankskurs i Stockholm d. 8—10 juni 1932. [2 uppl.] Sthlm 1936.

Haag. Statistisch bureau der gemeente.
Statistiek van het gemeentepersoneel 1934. 's-Gravenh. 1936.

Helsingfors. Helsingfors stads statistiska byrå.
Statistisk årsbok. 28 (1935). Hfors 1935.

Ingeniörsvetenskapsakademien.
Handlingar. Sthlm 1936.
138. *Winbladh, R.* A chemical method for the analysis of gaseous olefines and its application in practice.

Internationella arbetsbyrån.
Studies and reports. Geneva 1936.
Ser. G. (Housing and welfare.)
4. Recreation and education. Reports presented to the International conference on workers' spare time, Brussels, 15—17 June 1935.
Ser. M. (Social insurance.)
13. International survey of social services 1933. Vol. 1.
Ser. O. (Migration.)
5. The migration of workers. Recruitment, placing and conditions of labour.

Island. Hagstofa Islands. — Bureau de statistique de l'Islande.
Hagskýrslur Islands. — Statistique de l'Islande. Reykjav. 1935
88. Statistique de l'agriculture en 1934.

Lettland. Valsts statistiskā pārvalde. — Bureau de statistique de l'Etat.
Statistique du travail. Année 9 (1934). Riga 1935.

Meddelanden, Statistiska. Sthlm 1935.
Ser. C. [Månadsstatistik över handeln.]
Bd 23. Månadsstatistik över handeln. Årg. 1935. Utg. av K. kommerskollegium.

NATIONERNAS FÖRBUND. Economic committee.
Survey of tourist traffic considered as an international economic factor. Geneva 1936. (Publ. 1936: 2. B. 1.)
— Organisation d'hygiène.
Rapport sur les habitations populaires et économiques en Italie. Par le Service technique central du Conseil supérieur du Ministère des travaux publics d'Italie. Genève 1936. (Publ. 1935: 3. 5.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1936.
78. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1933.
79. Norges jernbaner 1934/35.

STATISTIK, Sveriges officiella. Sthlm 1936.
Försäkringsväsen.
Enskilda försäkringsanstalter år 1934. Av Försäkringsinspektionen.
Jordbruk med binäringar.
Jordbruk och boskapsskötsel år 1932. Av Statistiska centralbyrån.
Jordbruksräkningen år 1932. Av Statistiska centralbyrån.

SVENSKA METALLINDUSTRIARBETAREFÖRBUNDET.
Protokoll fört vid Sv. metallindustriarbetareförbundets 18:de kongress i . . . Stockholm 15—22 sept. 1935. Sthlm 1935.

TOPSØE-JENSEN, V. Den faste Voldgiftsret gennem 25 Aar. [Khvn 1935.] (Særtryk af Ugeskrift for Retsvæsen.)

UNGERN. Office central de statistique.
Recensement général de la population en 1930. P. 3. Résultats détaillés sur les professions et statistique des établissements. Budap. 1935. (Publications statistiques hongroises. Nouv. sér. Vol. 94.)

UTREDNINGAR, Statens offentliga, 1936. Sthlm 1936.
5. Betänkande med förslag angående revision av lagstiftningen rörande tillverkning, beskattning och försäljning av maltdrycker. Avg. d. 15 jan. 1936 av 1934 års maltdryckskommitté. (Fi.)
6. Utredning med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. Avg. [d. 31 jan. 1936] av 1934 års barnpensioneringssakkunniga. (S.)
7. Utkast till ett principbetänkande i socialiseringsproblemet. Allmänna synpunkter. [Avg. i jan. 1936.] (Fi.)
8. Ur socialiseringens »europeiska» idékrets. [Avg. i jan. 1936.] (Fi.)
9. Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 1. [Avg. i jan. 1936.] (Fi.)
10. Statligt kaffemonopol. Utredning. [Avg. d. 11 febr. 1936.] (Fi.)

WENDT, G. v. Kost och kultur. En bok om föda, hälsa och motståndskraft. 2, fullst. omarb. o. utv. uppl. Sthlm 1936.

[WESSEL, N.] Göteborgs typografiska förening 1884—1934. Gbg 1935.

VORTRÄGE, Kieler, gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität. Jena 1936.
41. *Krosigk, Graf Schwerin v.* Nationalsozialistische Finanzpolitik.

YEAR-BOOK, The people's. The annual of the English and Scottish co-operative wholesale societies. 19 (1936). Manch. & Glasg. [1936].

YEAR-BOOK, The Sweden, 1936. Ed. and publ. with the assistance of public authorities. Sthlm 1935.

1934 ÅRS FAMILJEPENSIONSUTREDNING.
Utlåtande med förslag till reglementen angående familjepension för efterlevande till tjänstemän vid den civila statsförvaltningen, befattningshavare vid försvarsväsendet samt arbetare i statens tjänst. Avg. d. 23 jan. 1936. Sthlm 1936. [Stencil.]

Nytillkommen tidskrift.

S. A. P. information. Utg. av Socialdemokratiska partistyrelsens informationsavdelning. Sthlm.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling har under tiden 11 februari—10 mars 1936 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
30.	K. kung. om ändrad lydelse av 1 § kung. den 23 november 1934 (nr 554) ang. övervakandet av erkända arbetslöshetskassor	14 febr.

Arbetsmarknaden under mars månad 1936.

De offentliga arbetsförmedlingsanstalternas rapporter för mars månad utvisade en starkt markerad förskjutning i gynnsam riktning av förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Medan februari månad i genomsnitt hade 319 ansökningar om arbete på varje hundratal lediga platser, gick medeltalet i mars ned till 261; motsvarande siffror för år 1935 voro 477 och 414. Antalet arbetsansökningar sjönk med c:a 1 400 från föregående månad, under det att lediga platser visade ökning med inemot 7 400. Förbättringen var huvudsakligen, men icke enbart, säsongbetonad. Mest ökades arbetstillfällena inom jordbruket och husligt arbete, men även övriga huvudgrupper företedde gynnsammare relationstal. Med den rikare arbetstillgången på den öppna marknaden följde också minskning av arbetsstyrkorna vid de statliga reservarbetena, och totalantalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa, som i februari var 58 127, hade vid mars månads utgång sjunkit till omkring 53 000, en siffra som med mer än 30 000 understiger fjolårets marssiffra. Den av fackföreningarna rapporterade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet februari/mars 17·7 % mot 19·0 % en månad tidigare och 20·1 % vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Inom *jordbruket* var arbetsmarknaden över hela landet osedvanligt livlig, och betydande svårigheter mötte att i erforderlig utsträckning anskaffa personal med nödiga kvalifikationer såväl i fråga om fast anställning för sommarhalvåret som platser av mera tillfällig art. Till belysande av den rådande bristen på arbetskraft må nämnas, att antalet ansökningar per 100 lediga platser i genomsnitt för män och kvinnor endast uppgick till 84, och siffran 37 för kvinnorna enbart är ett allvarligt vittnesbörd om de svårigheter, som faktiskt äro för handen, då det gäller att tillgodose behovet av kvinnlig ladugårdspersonal och landsjungfrur överhuvud taget. Endast hälften av de lediga platserna å manliga avdelningen kunde besättas och i fråga om kvinnorna ej mer än en femtedel. Genom samverkan mellan en del arbetsförmedlingar i mellersta och södra delarna av landet samt norrut belägna kontor har med gott resultat en rätt livlig förflyttning av jordbruksarbetare från Norrland kunnat äga rum. Sockerbetsodlingen synes innevarande år komma att ha stort behov av extra arbetskraft, att döma av de beställningar å betfolk, som redan nu ingått till kontoren i Skåne och Blekinge. På grund av den sena våren har arbetstillgången varit mindre god för trädgårdsarbetare. — Timmerdrivningen i *skogarna*, särskilt i norra Sverige, pågick med oförminskad fart. Bristen på vana huggare var i vissa län mycket kännbar trots den utjämning, som man sökte åvägabringa dels genom transport av skogsarbetare från angränsande landskap och dels genom överflyttning av arbetskraft från andra yrken.

Av övriga utearbeten företedde *byggnadsverksamheten* förbättrad arbetstillgång för de flesta yrkesarbetare, medan anställningsmöjligheterna för hantlangare och grovarbetare alltjämt voro mycket begränsade.

På den egentliga *industriella* arbetsmarknaden noterades ökad efterfrågan

på kompetenta yrkesmän av olika slag; särskilt inom metall- och maskinindustrien kunde behovet av dylik arbetskraft icke helt tillgodoses.

Inom *sjöfarten* medförde månaden stegrad livaktighet och i allmänhet större tillgång på hyror. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 3 562 påmönstringar och 3 316 avmönstringar. Motsvarande siffror för mars 1935 voro 3 647 och 2 572.

Samtliga till *handel och samfärdsel* hänförliga kategorier hade gynnsammare relationstal i mars än i februari. Inom kontorsbranschen voro stenografer och maskinskriverskor med språkkunskaper särskilt efterfrågade, men även för butiksbiträden och lagerarbetare visade platstillgången ökning. Den i tidigare rapporter omnämnda bristen på *minderårig arbetskraft*, såväl gossar som flickor, till skilda områden av affärslivet har ytterligare markerats. Endast omkring 60 % av de lediga platserna kunde besättas. *Hotell- och restaurangrörelsen* erbjöd väsentligt bättre arbetstillfällen än föregående månad åt såväl kökspersonal som servitriser.

Inom *husligt arbete* var antalet lediganmälda platser större än antalet ansökningar. Då yngre, mindre kvalificerade sökande voro svåra att placera, måste bristen å fullgod arbetskraft bli än mera framträdande.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under mars 1936 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1927	337	299	227	183	176	166	154	150	145	172	268	264	**210**
1928	325	300	218	171	151	159	170	162	143	159	248	239	**201**
1929	267	229	180	154	136	137	138	136	128	150	211	214	**174**
1930	265	226	177	143	131	128	141	144	147	178	274	251	**183**
1931	243	254	200	202	170	196	206	207	204	271	483	388	**251**
1932	453	508	397	382	380	405	420	409	407	463	853	881	**487**
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**463**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	*370*	*319*	*261*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:													
1933	533	461	358	350	361	314	333	313	369	365	521	546	**410**
1934	358	380	275	224	184	202	183	187	228	216	315	541	**269**
1935	274	240	154	144	144	118	107	120	125	132	224	312	**180**
1936	*189*	*115*	*90*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:													
1933	784	810	882	728	616	636	708	670	648	785	960	862	**768**
1934	844	768	587	586	449	429	422	381	365	454	624	530	**519**
1935	533	540	545	394	357	335	334	301	288	350	491	461	**421**
1936	*410*	*382*	*326*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1	**12·2**
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	**12·0**
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3	**10·6**
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3	**10·2**
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	**11·9**
1931	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	12·4	11·8	12·8	13·4	16·4	19·3	26·5	**16·8**
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	*19·0*	*17·7*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Kollektivavtalen under fjärde kvartalet 1935 och första kvartalet 1936.

Under fjärde kvartalet 1935 blevo, efter s. k. förhandsförhandlingar, kollektivavtalen utan uppsägning prolongerade inom vissa näringsgrenar. Riksavtalen för *pappersmassefabrikerna* och *pappersbruken* förlängdes på ett år med ökning av antalet semesterdagar från 4 till 5. Detsamma var fallet med *sågverksindustriens* allmänna bestämmelser; en del lokala avtal blevo emellertid uppsagda. *Konfektionsindustriens* riksavtal prolongerades likaså, i samband varmed överenskoms om smärre jämkningar. Kollektivavtalen vid *porslinsfabrikerna* blevo förlängda för ett år med ökning av semestern till 5 dagar, vilken ökning dock vid vissa fabriker kommer i tillämpning först under år 1937. Prolongation på två år skedde för *gummifabrikerna* i Hälsingborg och Malmö, sedan överenskommelse träffats om 5 dagars semester och några justeringar i övrigt.

De många avtalsuppsägningarna på hösten 1935 föranledde omfattande och delvis mycket segslitna underhandlingar, som för flertalet fack icke kunde slutföras förrän efter årsskiftet. Ehuruväl varsel om arbetsinställelse i åtskilliga fall utfärdades, utbröto icke några öppna konflikter av större räckvidd på grund av avtalstvisterna. Endast i några få lokalt begränsade avtalsfrågor gick man till stridsåtgärder.

De nya avtalen ha i allmänhet medfört förbättringar för arbetarna. I de näringsgrenar, där semestern tidigare varit fastställd till fyra dagar, utökades antalet semesterdagar till fem. I fråga om lönerna ha i vissa fall generella höjningar genomförts, i andra jämkningar uppåt för särskilda grupper av arbetare, företrädesvis de lägst avlönade.

För den *mekaniska verkstadsindustrien* träffades nytt riksavtal den 20 januari 1936 med två års giltighetstid. Minimilönerna blevo oförändrade, men genom ändringar i andra avtalsbestämmelser fingo sådana arbetare, vilka i ringa utsträckning ha tillfälle att arbeta på ackord, sina villkor förbättrade. Arbetare, som icke, per avlöningsperiod räknat, till huvudsaklig del kan beredas arbete på ackord, får efter uppnådda 20 års ålder och ett års arbete (enligt det gamla avtalet »ett flertal år») inom metallindustrien en timlön, som med minst följande antal ören överstiger minimilönen. (De förut gällande tilläggen äro angivna inom parentes.)

	Manlig arbetare	Kvinnlig arbetare
Ortsgrupp I	25 (17)	17 (17)
» II E-, F- och G-orter	22 (15)	15 (15)
» II övriga orter	20 (13)	13 (13)
» III	15 (10)	10 (10)

För vuxna manliga grovarbetare, vilkas minimilöner i de tre ortsgrupperna äro respektive 75, 66 och 62 öre, bliva sålunda timlönerna vid tillämpning av denna bestämmelse minst respektive 100, 88, 86 och 77 öre.

Enligt en särskild övergångsbestämmelse skulle vidare för manliga arbetare över 20 år, som praktiskt taget aldrig arbeta på ackord och fått lönen fastställd med hänsyn härtill, utgående löner ökas med i ortsgrupp I 7 öre per timme, i ortsgrupp II 5 öre och i ortsgrupp III 3 öre per timme, dock att ifrågavarande löner efter förhöjning ej finge överstiga medeltalet för den timförtjänst, som vid varje verkstad under senare halvåret 1935 uppnåtts av respektive yrkes- och grovarbetare. Om beträffande någon tidlönsarbetare det ifrågavarande medeltalet låge under det lönebelopp, som han vid samma verkstad uppbar före ikraftträdandet av 1932 års lönesänkning, skulle den före sänkningen utgående lönen alltid återställas.

Samtidigt med uppgörelsen för mekaniska verkstäderna vanns även enighet om nya riksavtal för järnbruken och malmgruvorna. För *järnbrukens* del vidtogos främst ändringar i arbetstidsbestämmelserna, varigenom arbetstiden vid sådana driftsavdelningar (bl. a. hyttorna) där 56-timmarsvecka tillämpats, förkortades till 48 timmar; dock med undantag för några särskilt angivna hyttor. Minimilönerna lämnades oförändrade, men skulle s. k. plats- och ackordstimlöner samt motsvarande löner (tidlönsarbetare) höjas till före 1932 års sänkning gällande belopp. Vid till *järnbruksförbundet anslutna gruvor* höjdes minimitimlönerna med 3 öre eller till samma belopp, som redan tidigare gällt vid järnbruken. De nya minimitimlönerna äro för diversearbetare 66 öre, för yrkesarbetare med minst 4 års arbete i facket och gruvarbetare under jord 73 öre samt för yrkesarbetare med minst 7 års arbete i facket 80 öre. För 18- och 19-åringar infördes minimilöner om respektive 45 och 55 öre. Ackordspriserna ökades med 6 procent, s. k. platstimlöner med 4 procent. Vid *mellansvenska gruvförbundets gruvor* höjdes minimilönerna med 2 öre till 72 öre ovan jord och 77 öre under jord. För 18- och 19-åringar fastställdes samma löner som vid järnbruksförbundets gruvor. Ackorden blevo oförändrade. Avtalen vid järnbruk och gruvor fingo liksom riksavtalet inom mekaniska verkstadsindustrien två års giltighetstid.

Inom den *elektrokemiska industrien i Trollhättan* ha träffats nya avtal, innebärande bl. a. 5 öres höjning av timlönerna. Avtalen gälla till utgången av år 1936.

Den 25 januari uppnåddes enighet om nytt avtal för *kol- och lervaruindustrien i Skåne*. Den allmänna timlönen ökades med 5 öre till 70 öre för ovanjordsarbetare och till 75 öre för underjordsarbetare. Beträffande ackorden ägde en utjämning rum, så att de beräknas ge ett överskott av 30 procent vid överjordsarbete och 40 procent vid underjordsarbete. Förutvarande sjukvårdsförmåner, vilka ansetts motsvara något över 1 öre per arbetare och timme, skola successivt avvecklas. Uppgörelsen gäller till den 1 januari 1938.

För *byggnadsämnesindustrien* upprättades nytt riksavtal den 31 januari, gällande i två år eller till den 1 januari 1938. Avtalet medförde en ökning av

timlönerna med 5 öre och av ackorden med 5 procent. Timlönerna för grovarbetare, som fyllt 19 år, äro:

Ortsgrupp 1:	Borås, Färentuna, Hälsingborg, Landskrona, Limhamn, Linköping, Lund, Malmö, Norrköping, Salem, Skövde, Sundsvall, Uppsala, Örebro	95 öre
» 2:	Backa, Espered, Halmstad, Kanik, Klagshamn, Kvarnby, Lomma, Skårdal, Vänersborg, Åkarp	90 »
» 3:	omfattande ej särskilt nämnda orter	85 »
» 4:	Öland	80 »
» 5:	Broddbo, Kroksbo, Tåby, Ven	75 »

Inom *kalkindustrien i Västergötland,* vars arbetsförhållanden numera icke regleras av riksavtalet för byggnadsämnesindustrien, kom nytt avtal till stånd i början av februari, innebärande bl. a. höjning av timlönen från 65 till 68 öre och av ackorden med 4 procent. Avtalet utlöper den sista december 1937.

Vad angår *småglasindustrien,* har träffats ett-årigt avtal med lönejusteringar för de lägst betalade arbetarkategorierna, såsom anfångare, manliga biträden i hytta och sliperi, ävensom en del ändringar i övrigt till arbetarnas förmån. För *fönsterglasbruken* i Oxelösund och Glava medförde de nya avtalen en relativt obetydlig jämkning uppåt av lönenivån. Dessa avtal fingo ett års giltighetstid.

För *tapetfabrikerna* träffades uppgörelse den 29 januari, innefattande vissa löneökningar, för flertalet arbetare tre till sex procent. Avtalet gäller i tre år med utlöpningstid den 1 januari 1939.

Sockerindustriens avtal, vilka löpa per den 1 mars, ha förnyats för två år framåt. Timlönerna, vilka på flertalet platser ökades med 2 à 3 öre för manliga och med 1 à 2 öre för kvinnliga arbetare, äro för vuxna arbetare i öre per timme:

	Manlig arbetare	Kvinnlig arbetare
Stockholm	119	79
Göteborg	111	74
Arlöv, Eslöv, Hälsingborg, Landskrona, Linköping, Säbyholm, Trälleborg, Ängelholm	100	67
Lidköping	98	65
Kävlinge, Svedala	97	65
Karlshamn	95	63
Genevad, Gärsnäs, Hasslarp, Hököpinge, Jordberga, Karpalund, Köpingebro, Mörbylånga (kvinnlig arbetare 61 öre), Roma, Skivarp, Staffanstorp, Teckomatorp, Örtofta	94	62

Den 10 januari överenskoms om nytt riksavtal inom *chokladindustrien.* De vuxna kvinnliga arbetarna fingo sina timlöner ökade med å flertalet platser 1 öre, i högsta löneklassen dock 2 öre. För manliga vuxna arbetare höjdes timlönerna med i allmänhet 2—4 öre, i Stockholm och Göteborg något mera. De minderårigas löner blevo oförändrade. Timlönerna äro:

	Stockholm Sundbyberg Danderyd	Göteborg	Malmö Norrköping Uppsala Västerås Örebro	Hälsingborg Kristinehamn Kungälv	Alingsås Kalmar	Rättvik	Ljungsbro
Manliga arbetare över 18 år:							
1:a anställningsåret	85	80	78	73	72	66	64
2:a »	92	86	84	79	78	71	69
Därefter	116	111	109	103	101	94	93
Vissa yrkesarbetare	130	125	123	117	115	108	105
Kvinnliga arbetare över 18 år:							
1:a anställningsåret	53	50	49	46	45	41	40
2:a »	57	54	53	50	49	45	44
3:e »	64	61	60	57	56	53	51
Därefter	73	70	69	66	65	62	60

I Stockholm utgår tillägg med 2 öre till i första ortsgruppen angivna timlöner för manliga arbetare över 18 år efter 2 års anställning samt för yrkesarbetare.

Avtalet gäller till den 1 januari 1938.

Vid *slakterier* och *charkuterier* ha träffats nya två-åriga avtal dels för Stockholm, dels för andels- och exportslakterierna på olika platser i landet. I Stockholm blevo lönerna i allt väsentligt oförändrade, medan de allmänna bestämmelserna i vissa delar jämkades i den riktning arbetsgivarna påfordrade. Vid andels- och exportslakterierna höjdes veckolönerna med varierande belopp, lägst 2 kronor, utom på ett par platser, där ett tidigare existerande högre löneläge bibehölls. Veckolönerna för manliga yrkeskunniga slakteriarbetare samt för manliga charkuteriarbetare med större yrkesvana (4 à 5 år) äro i kronor:

		Slakteriarb.	Charkuteriarb.
	Stockholm	76	75
Ortsgrupp I	Enköping, Halmstad, Karlskrona, Landskrona, Långebro, Trälleborg, Uppsala, Visby, Västerås, Ängelholm	57	61
» II	Alvesta, Eslöv, Kalmar, Ystad	54	58
» III	Askeröd, Hörby, Kävlinge, Skara, Svenljunga, Tomelilla, Åstorp	51	55

(I Kalmar är lönen för yrkeskunnig slakteriarbetare 55 kronor, i Kävlinge 53 kronor.)

Beställningsskrädderiernas s. k. gruppavtal ha förnyats för tiden 1/3 1936—1/3 1937. Tidlönerna äro oförändrade, medan ackordsprislistorna reviderats. För vissa arbeten ha priserna ökats med 7 procent.

Inom *kemisk-tekniska industrien i Stockholm* ha upprättats avtal, gällande till den 1 januari 1938, med 1 till 3 öres ökning av timlönerna. För manlig arbetare, som fyllt 19 år, är timlönen 119 öre, för kvinnlig arbetare, som fyllt 18 år, 70 öre. Såsom förut varit fallet skall kvinnlig arbetare, som endast i ringa utsträckning har tillfälle till ackordsarbete, erhålla ett tillägg av 4 öre per timme.

Tändsticksindustriens nya avtal, vilka gälla till utgången av år 1937, medförde ökning av minimitimlönerna med 1 öre för manliga arbetare, 2 öre för kvinnliga arbetare över 18 år och 1 öre för övriga kvinnliga arbetare. Manliga

tidlönsarbetare erhöllo individuell ökning med 3 öre. För litograferna vid tändsticksfabrikerna i Jönköping och Tidaholm höjdes tidlönerna med i genomsnitt 5 procent.

Inom *handelsbranschen* ha träffats nya avtal för lagerarbetare och chaufförer i en del städer, bl. a. i Stockholm, där veckolönerna ökats med 2 kronor för manliga arbetare och 1·50 kronor för kvinnliga arbetare.

Inom *rederinäringen* kommo i februari månad nya riksavtal till stånd för såväl de olika befälsgrupperna som manskapsgraderna. De kontanta lönerna ökades något, i allmänhet med mellan 3 och 4 procent. Dessa äro i kronor per månad enligt grundtariffen för olika fartygsgrupper:

Fartygs lastkapacitet (d. w. ton)	500—899	900—1 349	1 350—1 799	1 800—2 999	3 000—4 499	4 500—6 749	över 6 750
1:e styrman, begynnelselön	270	290	298	312	334	350	365
efter 10 år	335	355	363	377	399	415	430
2:e » begynnelselön	225	230	235	242	256	275	285
efter 7 år	255	260	265	272	286	305	315
3:e » begynnelselön	—	—	—	190	195	200	215
efter 5 år	—	—	—	210	215	220	235
Övermaskinist, begynnelselön	310	335	360	388	438	480	528
efter 10 år	370	395	420	448	498	540	588
2:e maskinist, begynnelselön	240	250	264	278	300	320	350
efter 7 år	270	280	294	308	330	350	380
3:e » begynnelselön	—	—	—	220	225	242	265
efter 2 år	—	—	—	230	235	252	275
4:e » begynnelselön	—	—	—	—	—	—	195
efter 2 år	—	—	—	—	—	—	205
Radiotelegrafist, begynnelselön	—	—	152	152	163	171	186
efter 12 år	—	—	215	215	221	231	241
Stewart och kockstewart, begynnelselön	175	186	200	215	232	250	261
efter 10 år	220	231	240	255	272	290	301
Kock, begynnelselön	—	153	154	159	165	168	172
efter 10 år	—	198	199	199	205	208	212
2:e kock	—	—	—	—	—	113	113
Kockelev, obefaren	—	—	—	—	54	54	54
efter 1 år	—	—	—	—	64	64	64
Mässuppassare, efter ½ år	—	—	—	—	39	44	54
efter 1 år	—	—	—	—	49	54	64
Föreståndерska och kokföreståndерska	154	159	164	169	179	179	179
Kokerska	109	114	120	125	134	134	134
Städerska	49	54	60	64	79	79	79
Mässflicka	44	44	49	54	64	64	64
Timmerman, 48 mån. praktik, båtsman m. fl.	160	160	160	160	170	170	170
Timmerman med kortare prakt., smörjare	153	153	153	153	163	163	163
Eldare, 12 mån. praktik, motorman	150	150	150	150	158	158	158
Matros	148	148	148	148	158	158	158
Eldare med kortare praktik	103	111	111	111	121	121	121
Lämpare, 18 år	—	90	90	90	99	99	99
Lättmatros, 24 mån. praktik	105	114	114	114	126	126	126
Lättmatros med kortare praktik	80	90	90	90	101	101	101
Jungman, 12 mån. praktik	43	53	53	53	62	62	62
Jungman med kortare praktik	34	43	43	43	53	53	53

Utöver grundtarifferna utgå tillägg vid fart i vissa farvatten och å särskilda slag av fartyg, såsom oljetankfartyg. Avtalen gälla till den 1 februari 1938.

Mellan svenska städernas förhandlingsorganisation och svenska kommunalarbetareförbundet träffades den 24 februari överenskommelse om nya s. k. förhandlingsregler och om allmänna bestämmelser i *kommunala kollektivavtal.* Uppgörelsen innefattade ett betydande antal detaljändringar i förhållande till förutvarande bestämmelser. Bland annat må nämnas, att antalet semesterdagar för arbetare med lång anställning (mer än 10 år) ökades för dagarbetare från 14 till 15 arbetsdagar och för skiftarbetare från 18 till 19 arbetsdagar.

Den i juli månad 1935 utbrutna konflikten vid *telegrafverkets linjearbeten* bilades först den 28 november, då nytt riksavtal upprättades. De fasta linjearbetarnas timlöner höjdes med 3 till 4 öre. För de tillfälliga linjearbetarna fastställdes timlöner inom de särskilda linjesektionerna, avseende sådana arbetare som haft fyra månaders sammanlagd anställning under pågående eller närmast föregående två kalenderår. Arbetare med kortare anställningstid erhåller som förut lön, vars storlek bestämmes med hänsyn till å orten gällande arbetspriser för jämförligt arbete. Avtalet gäller till den 1 juli 1937.

Skogsarbetarnas löneförhållanden vintern 1935/1936.

Alltsedan vintern 1917/18 har socialstyrelsen årligen från jägmästarna i reviren inhämtat uppgifter rörande normala dagsförtjänster vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl). På grundval av dessa uppgifter ha översikter över löneförhållandena vid skogsbruket under respektive vintersäsonger utarbetats och publicerats i Sociala Meddelanden. Jämväl innevarande vinter har styrelsen hänvänt sig till revirförvaltarna med begäran om dylika löneuppgifter ävensom om det å resp. orter vanliga priset för huggning av en kbm brännved. Svar ha erhållits från samtliga tillskrivna 98 revir o. d. förvaltningsenheter. Uppgifterna, som avse förhållandena omkring 1 mars, äro att anse som preliminära uppskattningar av normalförtjänsterna under löpande säsong, beräknade med utgångspunkt från gällande ackordsuppgörelser. Avsikten är att i likhet med föregående år sedermera införskaffa kompletterande löneuppgifter grundade på efter drivningarnas slutlikvidering vunnen kännedom om dagsförtjänsternas genomsnittliga storlek, vilka uppgifter komma att publiceras i Lönestatistisk årsbok för 1935. Samtliga löneuppgifter gälla närmast vid arbete å kronoparker o. d., men äro även någorlunda representativa för förhållandena å enskilda skogar.

I tab. A lämnas en sammanfattning av de inkomna löneuppgifterna, vilka så gott som uteslutande avse arbete å ackord. På grundval av dessa uppgifter har uträknats genomsnittliga dagsförtjänster för huggare och körare dels för vart och ett av de överjägmästardistrikt, på vilka reviren äro uppdelade,

Tab. A. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintersäsongerna 1934/35 och 1935/36 enligt uppgifter från reviren.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där 1935/36 normala dagsförtjänsten för *huggare* utgjorde i kronor				Medelförtjänst för huggare, kr. per dag		Antal revir, där 1935/36 normala dagsförtjänsten för *körare* (häst och karl) utgjorde i kronor					Medelförtjänst för körare, kr. per dag	
		3·00–3·99	4·00–4·99	5·00–5·99	6·00 o. däröver	1935/36	1934/35[1]	5·00–5·99	6·00–7·99	8·00–9·99	10·00–11·99	12·00 o. däröver	1935/36	1934/35[1]
Södra . .	10	5	4	1	—	3·95	3·86	2	6	2	—	—	6·55	6·25
Västra . .	8	4	4	—	—	3·84	3·89	—	7	1	—	—	6·66	6·44
Östra . .	11	4	7	—	—	4·06	4·02	2	8	1	—	—	6·69	6·45
Bergslags .	12	2	10	—	—	4·18	4·45	—	9	3	—	—	7·31	7·39
Gävle-Dala	11	—	3	3	5	5·66	5·79	—	1	4	1	5	10·85	10·95
Mell. Norrl.	12	1	4	6	1	4·90	5·34	—	2	5	5	—	9·06	10·44
Umeå . .	10	—	—	2	8	6·50	6·35	—	—	—	5	5	11·70	11·95
Skellefteå	8	1	3	3	1	4·90	4·87	—	2	3	2	1	9·11	9·56
Nedre Norrb. .	8	2	1	3	2	4·91	5·35	—	2	2	3	1	9·72	10·16
Övre Norrb.	8	—	2	4	2	5·16	5·03	—	—	1	7	—	10·06	10·25
Summa	98	19	38	22	19	4·80	4·89	4	37	22	23	12	8·74	8·95

och dels för samtliga revir, varjämte de för reviren beräknade normala arbetsförtjänsterna fördelats å vissa lönegrupper. Till jämförelse meddelas motsvarande medelförtjänster föregående år.

Som av tabellen framgår, har den genomsnittliga dagsförtjänsten omkring 1 mars 1936 för riket i dess helhet beräknats till 4·80 kr. för huggare och till 8·74 kr. för körare (häst och karl). Olika landsdelar uppvisa emellertid ganska växlande lönesiffror. Huggarlönerna variera sålunda inom de olika reviren mellan 3·25 och 7·50 kr., men hålla sig vanligen vid 3·50—4 kr. i södra och 4·50—5·50 i norra Sverige. Körarlönerna synas i regel belöpa sig till 6—7 kr. i södra och 8—10 kr. i norra Sverige.

I efterföljande tablå åskådliggöras för riket i dess helhet löneförändringarna från och med vintern 1918/19.

Vintern	Huggare			Körare			Vintern	Huggare			Körare		
	Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100	Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100		Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100	Kr. per dag	Indextal 1918/19 = 100	Indextal Föreg. år = 100
1918/19 .	11·68	100	143	29·00	100	155	1927/28 .	5·28	45	100	10·12	35	100
1919/20 .	9·99	86	86	23·73	82	82	1928/29 .	5·16	44	98	9·96	34	98
1920/21 .	10·67	91	107	23·44	81	99	1929/30 .	[1]5·51	47	107	[1]10·28	35	103
1921/22 .	5·00	43	47	10·17	35	43	1930/31 .	5·19	44	94	9·78	34	95
1922/23 .	5·22	45	104	10·41	36	102	1931/32 .	4·66	40	90	8·72	30	89
1923/24 .	5·47	47	105	10·80	37	104	1932/33 .	[1]4·40	38	94	[1]8·21	28	94
1924/25 .	5·27	45	96	10·13	35	94	1933/34 .	4·68	40	106	8·73	30	106
1925/26 .	5·37	46	102	10·39	36	103	1934/35 .	[1]4·89	42	104	[1]8·95	31	103
1926/27 .	5·28	45	98	10·08	35	97	1935/36 .	4·80	41	98	8·74	30	98

[1] De ursprungliga data kompletterade medelst i juni månad införskaffade uppgifter.

Tab. B. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster inom olika län 1920/21—1935/36.

Län	Medelförtjänst (i kr.) per dag vintern											
	1920/21	1931/32	1932/33[1]	1933/34	1934/35[1]	1935/36	1920/21	1931/32	1932/33[1]	1933/34	1934/35[1]	1935/36
	Huggare						*Körare*					
Stockholms	10·00	4·25	3·75	4·00	4·50	4·50	20·00	7·50	6·88	6·75	7·50	7·38
Uppsala	11·00	4·75	4·13	4·50	4·50	4·50	20·00	7·75	6·88	7·00	7·00	7·50
Södermanlands	9·50	4·25	3·75	3·65	3·90	3·88	20·00	7·00	6·00	6·25	6·70	6·50
Östergötlands	9·10	3·90	3·75	3·85	3·86	3·84	18·90	6·40	6·08	5·88	6·09	6·63
Jönköpings	8·50	3·63	3·56	3·81	4·03	3·92	18·88	6·63	6·05	6·56	6·50	6·58
Kronobergs	7·67	3·57	3·51	3·67	3·89	4·33	20·00	6·33	5·83	6·33	6·08	7·17
Kalmar	8·69	3·75	3·45	3·65	3·74	3·78	18·13	6·30	5·85	5·95	6·08	6·10
Gotlands	7·00	4·00	3·75	3·75	3·75	4·20	16·00	8·00	5·75	5·75	7·00	6·20
Blekinge	6·00	4·25	4·00	3·75	3·50	3·50	15·00	6·50	6·50	6·00	5·50	5·50
Kristianstads	6·50	3·94	3·50	3·38	3·88	3·63	20·00	7·38	6·25	6·00	5·75	5·75
Malmöhus	6·00	3·25	3·25	3·50	4·00	4·50	14·00	6·75	6·75	6·50	7·00	7·00
Hallands	9·00	4·00	3·75	3·75	4·25	4·00	17·50	6·50	6·50	6·50	7·50	8·00
Göteborgs o. Bohus	9·88	4·69	4·38	4·15	3·80	3·75	22·50	7·38	7·13	7·00	6·50	6·00
Älvsborgs	9·25	4·06	3·63	4·00	4·00	4·00	19·00	7·38	6·25	6·50	6·50	7·25
Skaraborgs	7·50	3·58	3·46	3·71	3·76	3·75	16·35	6·16	5·88	5·80	6·25	6·33
Värmlands	10·80	4·57	4·50	4·25	4·50	4·07	23·10	8·06	7·70	6·75	7·00	6·63
Örebro	8·88	4·33	4·02	4·40	4·32	4·00	17·75	6·90	6·45	6·81	7·23	7·09
Västmanlands	9·83	4·67	4·27	4·18	4·46	4·33	19·33	7·58	7·00	7·17	7·63	7·75
Kopparbergs	14·40	5·75	5·35	5·75	5·96	5·72	31·25	10·96	9·66	11·25	11·16	10·86
Gävleborgs	12·00	5·35	4·55	4·92	5·42	5·50	29·17	10·10	9·85	9·08	10·20	10·67
Västernorrlands	11·33	4·69	4·69	5·25	5·14	5·50	26·25	9·79	9·74	10·60	10·22	10·33
Jämtlands	12·88	4·47	4·20	4·71	4·96	4·19	29·06	8·94	8·05	9·71	9·75	8·12
Västerbottens	10·58	4·99	4·88	5·35	6·00	5·85	24·80	9·90	9·54	10·68	11·39	10·38
Norrbottens	11·63	5·14	4·78	4·98	5·10	5·06	24·63	9·81	9·48	9·73	10·02	9·94
Hela riket	**10·67**	**4·66**	**4·40**	**4·68**	**4·89**	**4·80**	**23·44**	**8·72**	**8·21**	**8·73**	**8·95**	**8·74**
Indextal: basår 1920/21	100	44	41	44	46	45	100	37	35	37	38	37
Därav *Norra Sverige*[2]	11·78	5·02	4·77	5·10	5·45	5·31	26·14	9·75	9·30	9·94	10·45	9·96
Indextal: basår 1913/14[2]	329	140	133	142	152	148	344	128	123	131	138	131

Såsom härav framgår, nådde arbetsförtjänsterna inom skogsbruket sin höjdpunkt under åren 1918—20, varefter löneinkomsterna i stort sett hållit sig på en nivå, utgörande en tredjedel till hälften av toppårens.

Löneförändringarna ha dock ställt sig ganska växlande inom olika landsdelar. Detta belyses närmare genom tab. B, vari lämnas en översikt av skogsarbetarnas genomsnittliga arbetsförtjänster inom olika län under åren 1920/21—1935/36. Beträffande de i tabellen beräknade länssiffrorna må framhållas, att dessa i åtskilliga fall grunda sig på mycket fåtaliga primäruppgifter.

Sin största betydelse har skogsbruket i Värmland, Dalarna och Norrland, där under normala förhållanden omkring 200 000 personer vintertid torde sysselsättas med skogsarbete. Den härstädes under vintern 1913/14 rådande lönenivån är känd genom den av socialstyrelsen år 1916 utgivna specialundersökningen »Skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland». På grundval av de i nämnda undersökning meddelade

[1] Se noten å föregående sida. — [2] Värmland, Dalarna och Norrland. Medelförtjänsten för dessa län tillsammantagna utgjorde vintern 1913/14 för huggare 3·58 kr. och för körare 7·59 kr.

Tab. C. Ackordssatser för vedhuggning vintern 1935/36.

Överjägmästardistrikt	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 kbm brännved utgjorde i kr.: 1·00–1·25	1·26–1·50	1·51–1·75	1·76–2·50	Medelpris för huggning av 1 kbm brännved, kr.	Revir, där normala dagsförtjänsten för huggare var	Antal uppgiftslämnande revir	Antal revir, där vanliga priset för huggning av 1 kbm brännved utgjorde i kr.: 1·00–1·25	1·26–1·50	1·51–1·75	1·76–2·50	Medelpris för huggning av 1 kbm brännved, kr.
Södra . . .	10	8	2	—	—	1·23	under 4·00 kr.	19	10	8	1	—	1·30
Västra . .	8	5	3	—	—	1·28	4·00—4·49 »	22	11	10	1	—	1·31
Östra . . .	11	10	1	—	—	1·20	4·50—4·99 »	14	4	7	3	—	1·40
Bergslags .	12	2	10	—	—	1·33	5·00—5·49 »	13	2	6	3	2	1·55
Gävle-Dala	10	—	4	3	3	1·72	5·50—5·99 »	8	—	3	5	—	1·64
Mell. Norrl.	12	—	4	8	—	1·68	6·00—6·49 »	8	—	2	2	4	1·80
Umeå . . .	9	—	5	—	4	1·71	6·50 o. däröver	8	—	3	1	4	1·84
Skellefteå .	6	2	—	2	2	1·60	Samtliga	**92**	**27**	**39**	**16**	**10**	**1·47**
Nedre Norrb.	6	—	4	2	—	1·56							
Övre Norrb.	8	—	6	1	1	1·59							
Samtliga	**92**	**27**	**39**	**16**	**10**	**1·47**							

lönesiffrorna ha i slutraderna av tab. B även uträknats vissa indextal belysande löneförhållandenas utveckling inom detta område under åren 1913/14—1935/36. Av dessa framgår bl. a., att inom de nordliga skogsdistrikten de nuvarande skogsarbetarförtjänsterna innebära en ökning med omkring hälften för huggare och en tredjedel för körare i förhållande till lönenivån före kriget.

Innevarande vintersäsong har, enligt vad tab. A och B utvisa, i allmänhet medfört en viss sänkning av arbetsförtjänsterna, så att för reviren tillsammantagna arbetsprisnivån för närvarande ligger ungefär 2 % lägre än för ett år sedan. Som även framgår av tab. B, växla dock arbetsförtjänsterna och löneförändringarna betydligt inom särskilda landsdelar, bl. a. beroende på olikartade väderleksbetingelser för skogsdrivningarna m. m. Medan sålunda drivningsförhållandena på vissa håll i de sydligare delarna av landet betecknas som mycket gynnsamma, har i andra delar av landet och särskilt i övre Norrland väldiga snömassor, som fallit å ofrusen mark, vållat stora svårigheter vid avverkningarna. Från åtskilliga revir rapporteras sålunda, att, oaktat ackordsprisökningar eller »svårighetstillägg» beviljats i stor utsträckning, dagsförtjänsterna under förvintern blivit väsentligt lägre än föregående år. Möjligt anses emellertid, att arbetsinkomsterna komma att bliva bättre under senvintern.

Nu anförda löneuppgifter avse skogsarbetarnas huvudmassa, vilken utgöres av personer, som endast under vissa delar av året ägna sig åt skogshanteringen. Vid sidan härav finnas emellertid på en del håll, särskilt på skogsegendomar i södra och mellersta delarna av landet, skogstorpare och andra f a s t a

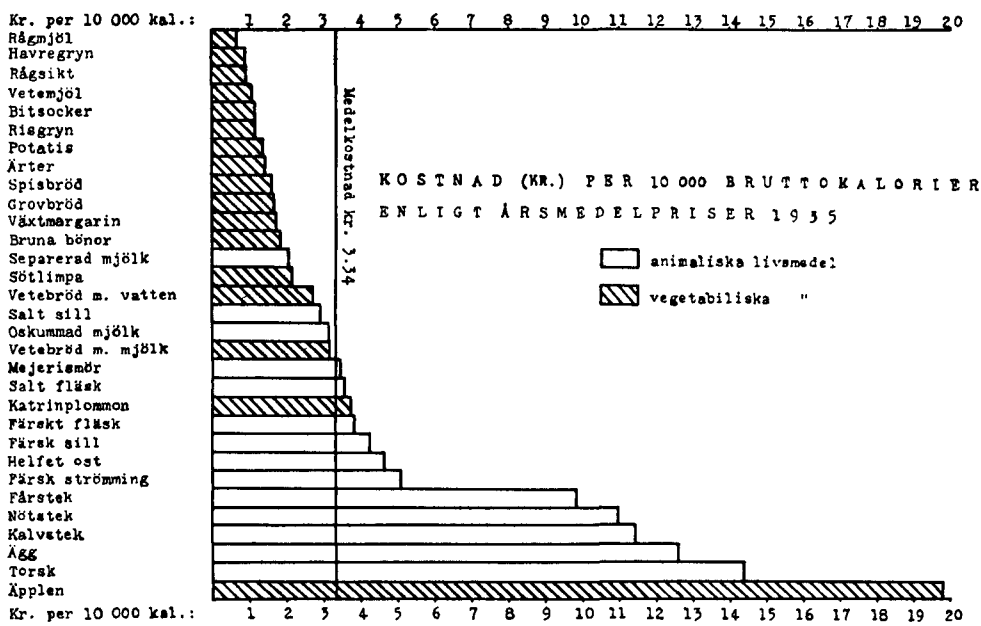
skogsarbetare med för längre tid ingångna arbets- och arrendeavtal. I äldre arrendekontrakt voro såväl avgäld som arbetspriser bestämda till belopp, som ofta understego den allmänna marknadens. Numera beräknas däremot såväl arrendebelopp som ersättningar för åtagna arbeten i regel efter ortens gängse priser.

Såsom förut nämnts, arbeta skogsarbetarna nästan uteslutande på ackord. En karakteristisk mätare av lönenivån inom skogsbruket utgöra därför i olika delar av landet de vanligen tillämpade ackordssatserna för vedhuggning, låt vara att dessa givetvis röna inverkan av lokala avvikelser i fråga om skogens beskaffenhet, brukliga slag av ved m. m. Liksom tidigare år ha för vintern 1935/1936, förutom uppgifterna rörande dagsförtjänsterna vid skogsdrivning, från reviren även insamlats uppgifter om det på olika orter vanliga priset för huggning av en kbm brännved. En sammanställning av dessa uppgifter lämnas i tab. C å föregående sida.

Enligt vad tablån utvisar växlade priset för vedhuggning i södra Sverige vanligen mellan 1·00 kr. och 1·25 kr. och i norra Sverige mellan 1·25 kr. och 1·75 kr. per kbm. I tabellens senare del belyses sambandet mellan de uppgivna normala dagsförtjänsternas storlek för huggare och de vid vedhuggning tillämpade ackordssatsernas höjd.

Näringsvärde och pris å viktigare födoämnen år 1935.

I enlighet med den resolution angående verkställande av levnadskostnadsundersökningar, som antogs vid den tredje internationella socialstatistiska konferensen i Genève i oktober 1926 och som bl. a. innehöll, att de olika länderna skulle publicera beräkningar över födoämnenas pris och näringsvärde, framläggas resultaten av dylika beräkningar för Sveriges vidkommande i efterföljande redogörelse, som hänför sig till den genomsnittliga prisnivån år 1935 och utarbetats i nära anslutning till den föregående år i denna tidskrift meddelade sammanställningen (Soc. Medd. årg. 1935, sid. 252 ff.).

Såsom utgångspunkt för bedömandet av frågan, om ett varuslag är dyrt eller billigt i förhållande till sitt näringsvärde, kan användas medeldyrheten per 10 000 bruttokalorier i en vanlig arbetarkost. Kostens sammansättning bland bättre ställda arbetare och tjänstemän av lägre grad i större och mindre stadssamhällen samt industriorter är utrönt genom socialstyrelsens senaste hushållskostnadsundersökningar år 1932/33, för vilka preliminära redogörelser tidigare lämnats i denna tidskrift.[1] Vid den år 1933 rådande prisnivån belöpte sig kostnaden per 10 000 bruttokalorier till 3·13 kr. Härvid har man tagit med i beräkningen samtliga födo- och njutningsämnen, alltså ej blott de i

[1] Soc. Medd. årg. 1934, sid. 787 ff. samt årg. 1935, sid. 185 ff.

Näringsvärde, årsmedelpris (öre) och kostnad (öre)

	Varuslag (Kvantiteten är 1 kg, där ej annat angives.)	Antal bruttokalorier per enhet	Samtliga ombudsorter						Stockholm 1935	
			1913		1934		1935			
			Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.
1	Sammalet rågmjöl	*3 530*	22	*62*	23	*65*	24	*68*	22	*62*
2	Havregryn	*3 840*	36	*94*	34	*89*	35	*91*	36	*94*
3	Rågsiktmjöl	*3 530*	27	*76*	31	*88*	33	*93*	32	*91*
4	Vetemjöl	*3 530*	31	*88*	35	*99*	38	*108*	37	*105*
5	Bitsocker	*4 090*	67	*164*	46	*112*	46	*112*	43	*105*
6	Risgryn	*3 500*	41	*117*	41	*117*	40	*114*	42	*120*
7	Potatis (5 l)	*3 150*	28	*89*	36	*114*	43	*137*	45	*143*
8	Gula ärter	*3 380*	31	*92*	42	*124*	48	*142*	43	*127*
9	Hårt, grovt spisbröd	*3 660*	41	*112*	59	*161*	59	*161*	59	*161*
10	Mjukt rågbröd, grovbröd	*2 720*	30	*110*	45	*165*	45	*165*	52	*191*
11	Växtmargarin	*7 940*	135	*170*	141	*178*	135	*170*	133	*168*
12	Bruna bönor	*3 380*	48	*142*	53	*157*	62	*183*	59	*175*
13	Separerad mjölk (l)	*340*	6	*176*	7	*206*	7	*206*	9	*265*
14	Sötlimpa	*2 720*	38	*140*	58	*213*	58	*213*	63	*232*
15	Vetebröd, bakat med vatten	*2 650*	43	*162*	71	*268*	72	*272*	67	*253*
16	Salt sill	*2 120*	45	*212*	49	*231*	62	*292*	65	*307*
17	Oskummad mjölk (l)	*670*	14	*209*	21	*313*	21	*313*	24	*358*
18	Vetebröd, bakat med mjölk	*2 700*	60	*222*	84	*311*	85	*315*	112	*415*
19	Mejerismör	*7 870*	236	*300*	276	*351*	268	*341*	262	*333*
20	Salt fläsk	*5 100*	140	*275*	141	*276*	182	*357*	204	*400*
21	Katrinplommon	*2 720*	·	·	106	*390*	101	*371*	101	*371*
22	Färskt fläsk	*4 600*	133	*289*	136	*296*	177	*385*	204	*443*
23	Färsk sill	*1 450*	34	*234*	62	*428*	62	*428*	66	*455*
24	Helfet ost	*3 810*	164	*430*	170	*446*	177	*465*	175	*459*
25	Färsk strömming	*1 120*	38	*339*	57	*509*	57	*509*	58	*518*
26	Fårkött, stek	*2 090*	133	*636*	192	*919*	205	*981*	220	*1 053*
27	Nötkött, stek	*1 630*	122	*748*	156	*957*	179	*1 098*	190	*1 166*
28	Gödkalvstek	*1 900*	131	*689*	198	*1 042*	217	*1 142*	219	*1 153*
29	Ägg (tjog)	*1 460*	159	*1 089*	168	*1 151*	184	*1 260*	192	*1 315*
30	Torsk	*620*	55	*887*	87	*1 403*	89	*1 435*	125	*2 016*
31	Äpplen	*510*	·	·	97	*1 902*	101	*1 980*	100	*1 961*
32	Gädda	*450*	108	*2 400*	152	*3 378*	153	*3 400*	165	*3 667*

per 10 000 bruttokalorier för viktigare livsmedel.

Motala 1935		Växjö 1935		Malmö 1935		Göteborg 1935		Lidköping 1935		Falun 1935		Sundsvall 1935		Luleå 1935		
Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	Pris	Kostn. per 10 000 kal.	
25	*71*	26	*74*	26	*74*	25	*71*	23	*65*	23	*65*	25	*71*	25	*71*	1
34	*89*	35	*91*	36	*94*	34	*89*	35	*91*	35	*91*	36	*94*	35	*91*	2
32	*91*	35	*99*	33	*93*	34	*96*	32	*91*	32	*91*	34	*96*	35	*99*	3
36	*102*	38	*108*	38	*108*	39	*110*	38	*108*	39	*110*	38	*108*	39	*110*	4
44	*108*	46	*112*	43	*105*	44	*108*	44	*108*	44	*108*	47	*115*	48	*117*	5
37	*106*	45	*129*	47	*134*	40	*114*	40	*114*	38	*109*	35	*100*	40	*114*	6
44	*140*	44	*140*	36	*114*	44	*140*	39	*124*	44	*140*	47	*149*	53	*168*	7
41	*121*	52	*154*	54	*160*	50	*148*	49	*145*	44	*130*	51	*151*	52	*154*	8
63	*172*	64	*175*	64	*175*	68	*186*	61	*167*	56	*153*	56	*153*	62	*169*	9
47	*173*	40	*147*	32	*118*	53	*195*	50	*184*	46	*169*	55	*202*	50	*184*	10
143	*180*	133	*168*	134	*169*	133	*168*	140	*176*	133	*168*	140	*176*	135	*170*	11
64	*189*	64	*189*	64	*189*	63	*186*	66	*195*	59	*175*	60	*178*	62	*183*	12
8	*235*	8	*235*	7	*206*	10	*294*	7	*206*	6	*176*	10	*294*	7	*206*	13
50	*184*	50	*184*	41	*151*	72	*265*	71	*261*	60	*221*	64	*235*	60	*221*	14
60	*226*	53	*200*	81	*306*	94	*355*	59	*223*	80	*302*	81	*306*	80	*302*	15
55	*259*	62	*292*	62	*292*	66	*311*	63	*297*	57	*269*	65	*307*	67	*316*	16
19	*284*	16	*239*	21	*313*	23	*343*	17	*254*	22	*328*	25	*373*	25	*373*	17
79	*293*	70	*259*	80	*296*	107	*396*	71	*263*	96	*356*	92	*341*	—	—	18
260	*330*	254	*323*	260	*330*	277	*352*	270	*343*	273	*347*	281	*357*	291	*370*	19
160	*314*	183	*359*	190	*373*	199	*390*	179	*351*	175	*343*	183	*359*	177	*347*	20
98	*360*	107	*393*	99	*364*	108	*397*	107	*393*	98	*360*	104	*382*	99	*364*	21
160	*348*	179	*389*	171	*372*	197	*428*	180	*391*	175	*380*	181	*393*	177	*385*	22
63	*434*	55	*379*	75	*517*	48	*331*	58	*400*	53	*366*	60	*414*	50	*345*	23
174	*457*	182	*478*	175	*459*	177	*465*	174	*457*	170	*446*	179	*470*	181	*475*	24
58	*518*	54	*482*	60	*536*	83	*741*	61	*545*	60	*536*	48	*429*	58	*518*	25
210	*1 005*	195	*933*	207	*990*	210	*1 005*	215	*1 029*	204	*976*	219	*1 048*	192	*919*	26
169	*1 037*	173	*1 061*	205	*1 258*	200	*1 227*	176	*1 080*	183	*1 123*	179	*1 098*	181	*1 110*	27
206	*1 084*	206	*1 084*	269	*1 416*	219	*1 153*	212	*1 116*	207	*1 089*	247	*1 300*	250	*1 316*	28
169	*1 158*	154	*1 055*	182	*1 247*	192	*1 315*	170	*1 164*	193	*1 322*	209	*1 432*	218	*1 493*	29
82	*1 323*	88	*1 419*	56	*903*	51	*823*	75	*1 210*	124	*2 000*	125	*2 016*	75	*1 210*	30
100	*1 961*	103	*2 020*	107	*2 098*	105	*2 059*	99	*1 941*	86	*1 686*	112	*2 196*	124	*2 431*	31
155	*3 444*	154	*3 422*	169	*3 756*	173	*3 844*	122	*2 711*	161	*3 578*	176	*3 911*	117	*2 600*	32

tabellen å sid. 262—263 redovisade varuslagen, utan även en del artiklar med intet (exempelvis kaffe, te och kryddor) eller relativt lågt näringsvärde i förhållande till sitt pris (exempelvis vissa grönsaker och konserver). Omräknas nyssnämnda kostnad efter prisnivån år 1935 med tillhjälp av socialstyrelsens månadsindextal för enbart livsmedel, erhåller man en genomsnittskostnad per 10 000 bruttokalorier av 3·34 kr. emot 3·13 kr. under år 1933 och 3·16 kr. under år 1934. Tabellens uppgifter för samtliga ombudsorter enligt medelpriserna år 1935 visa, att de medtagna varuslagen genom nämnda genomsnittskostnad, 3·34 kr., uppdelas i två grupper, den ena bestående av billigare, huvudsakligen vegetabiliska livsmedel, den andra av dyrare, animaliska. Av de vegetabiliska voro endast katrinplommon och äpplen, här medtagna som representanter för frukt och bär, dyrare än genomsnittskostnaden, varemot av de animaliska endast mjölk och salt sill voro billigare. De i förhållande till näringsvärdet allra billigaste livsmedlen voro mjöl, gryn, socker, potatis och ärter. Ihågkommas bör likväl, att mjöl och gryn merendels kräva en rätt kostsam beredning, innan de kunna tillgodogöras; deras prisbillighet i förhållande till övriga billigare varuslag, exempelvis hårt och mjukt rågbröd, margarin och separerad mjölk, är följaktligen till en del skenbar. Näst efter salt sill i prisbillighet komma oskummad mjölk, vetebröd bakat med mjölk, mejerismör, salt fläsk, katrinplommon och färskt fläsk (jfr diagrammet å sid. 261). I förhållande till näringsvärdet hör kött till de dyra varuslagen, ägg äro ännu dyrare samt torsk, äpplen och gädda allra dyrast av de i tabellen medtagna varuslagen. Hur dyra dessa sistnämnda livsmedel faktiskt äro i förhållande till sitt kalorivärde framgår måhända tydligare därav att det, för att kostnaden per 10 000 bruttokalorier skall sjunka till medelvärdet 3·34 kr., fordras ett pris för ägg av 49 öre per tjog, för torsk och äpplen resp. 21 öre och 17 öre per kg samt för gädda 15 öre per kg. Skillnaden mellan de animaliska standardartiklarna inbördes är med avseende på kostnaden för 10 000 bruttokalorier större än mellan de vegetabiliska.

Den ordning i prisavseende mellan varuslagen, som nu iakttagits för år 1935, rådde i stort sett även 1934. De mest framträdande förskjutningarna i ordningsföljden ha träffat bruna bönor, salt sill och fläsk, vilka blivit jämförelsevis dyrare, samt oskummad mjölk och mejerismör, för vilka förändringen varit den motsatta. De absoluta priserna ha sedan 1934 sjunkit för 4 varuslag, stigit för 20 och förblivit genomsnittligt oförändrade för 8 varuslag.

Förslag till konvention angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan.

Utlåtande av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet.

Genom remiss den 19 oktober 1935 anmodades delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet att avgiva yttrande över förslag till konvention angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan, som antagits av internationella arbetskonferensen vid dess nittonde sammanträde år 1935. Med anledning härav anförde delegationen i huvudsak följande.

Inom internationella arbetsorganisationen torde förevarande fråga först ha väckts år 1931 av arbetargruppen i internationella arbetsbyråns arbetslöshetskommitté. Vid internationella arbetskonferensens sammanträde nästföljande år framlade arbetarombudet Jouhaux ett förslag till resolution, vari, för ett snart antagande av en internationell reglering på området, påyrkades utredning rörande lagstadgat införande av 40-timmarsvecka i alla industriländer. Kort tid därefter hemställde italienska regeringsrepresentanten i arbetsbyråns styrelse de Michelis, att frågan måtte upptagas till brådskande behandling. Med anledning härav inkallade nämnda styrelse en teknisk »treparts»-konferens, d. v. s. med lika antal ombud för regeringarna, arbetsgivarna och arbetarna, vilken konferens sammanträdde i Genève under januari månad 1933 och under starkt motstånd från arbetsgivarnas sida underkastade frågan en förberedande behandling, åsyftande att bereda internationella arbetskonferensen tillfälle att vid sitt därpå följande sammanträde upptaga frågan antingen till en första diskussion eller till definitiv behandling. Vid sitt sammanträde på våren 1933 beslöt arbetskonferensen, under fortsatt opposition av arbetsgivargruppen, att upptaga frågan till behandling samt att därvid tillämpa den vanliga proceduren med dubbel diskussion, och resulterade sålunda behandlingen i uppställandet av en serie punkter, som skulle ligga till grund för arbetsbyråns utarbetande av ett frågeformulär i ämnet.

Till arbetskonferensens sammanträde våren 1934 hade arbetsbyrån med ledning av regeringarnas svar å berörda frågeformulär utarbetat två förberedande förslag till konventioner angående fyrtiotimmarsveckan, det ena avseende industrien och det andra handel jämte kontorsverksamhet, ett förslag till rekommendation angående upprätthållandet av arbetarnas levnadsstandard i fall av arbetstidsförkortning samt ett förslag till resolution angående den tekniska arbetslösheten. Arbetsgivarna vägrade att deltaga i utskottsbehandlingen, som kom att behärskas av arbetargruppen, vilken i flera avseenden radikaliserade arbetsbyråns förslag. När dessa sedermera upptogos till plenarbehandling i konferensen, förklarade arbetsgivargruppen, att den, med undantag för det ita-

lienska arbetsgivarombudet, icke ämnade deltaga i överläggningar eller omröstningar rörande de särskilda bestämmelserna i förslagen. Vid företagna omröstningar erhölls ej heller, då även ett flertal regeringsombud avhöllo sig från att rösta, föreskrivet kvorum. Av konferensen antogs emellertid — mot arbetsgivarnas röster och med arbetargruppens motvilliga stöd — till sist ett av de Michelis framburet och av ett större antal regeringsombud understött förslag till resolution, vari arbetsbyrån anmodades att insamla kompletterande upplysningar och dess styrelse att uppföra frågan om arbetstidens förkortning, för antagande av ett eller flera konventionsförslag, på dagordningen för ett följande sammanträde av arbetskonferensen. Under överläggningen om detta resolutionsförslag framkastade de Michelis, liksom förut under sammanträdet även ett av de engelska regeringsombuden, tanken på en konvention, som skulle möjliggöra för konferensen att genom ett progressivt tillvägagående förverkliga arbetstidens förkortning inom olika grenar av näringslivet.

Under de överläggningar om berörda uppdrags utförande, som på hösten 1934 ägde rum inom arbetsbyråns styrelse, påyrkade arbetarna, givetvis i motsättning till arbetsgivargruppen, att frågan om arbetstidens förkortning skulle ånyo upptagas på 1935 års konferenssammanträde och detta i syfte att få till stånd en allmän konvention i ämnet. Detta förslag förkastades visserligen, men beslöt styrelsen att uppföra frågan på dagordningen för nämnda konferenssammanträde samt anmoda arbetsbyrån att bland annat till detta sammanträde utarbeta ett förslag till konvention, som allmänt föreskrev förkortning av arbetstiden inom näringslivet; konferensen skulle sedermera besluta, inom vilka verksamhetsområden förkortningar skulle komma till tillämpning och sätten därför. Arbetsbyrån fann emellertid starka skäl tala emot framläggande av ett enda, så att säga allmängiltigt konventionsförslag och efterkom ej heller styrelsens beslut i detta avseende. I stället utarbetades inom byrån, sedan styrelsen bestämt vilka verksamhetsområden i första rummet skulle bli föremål för den tillämnade regleringen, särskilda rapporter rörande dessa verksamhetsgrenar, varigenom konferensen skulle sättas i tillfälle att, efter dubbel eller enkel diskussion, antaga konventionsförslag angående arbetstidsförkortning inom desamma. Vidare utarbetades inom byrån ett förslag till resolution angående arbetstidens förkortning, vilken resolution var avsedd att utgöra en gemensam, sammanhållande grundval för specialkonventionerna av nyssberörda slag, samt ett resolutionsförslag angående arbetslönernas anpassning. I det förra av dessa resolutionsförslag förklarade sig konferensen bland annat gilla principen om 40-timmarsveckan såsom allmän, internationell begränsning av arbetstiden och såsom direktiv för arbetsorganisationens medlemmar. Vidare förklarade sig konferensen i förslaget ämna vid dåvarande och följande sammanträden taga under övervägande en serie av konventionsförslag, avsedda att bringa omförmälda princip till växande tillämpning å alla slag av ekonomisk verksamhet, varvid dock särskilda företagsgrupper eller arbetarkategoriers speciella förhållanden skulle beaktas. I det andra resolutionsförslaget, angående arbetslönernas anpassning, anmodade konferensen regeringarna att vidtaga lämpliga åtgärder till säkerställande, att varje anpass-

ning av arbetslönerna såvitt möjligt genomfördes medelst direkt förhandling mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer samt att, om överenskommelse på sådant sätt ej kunde ernås, det skulle vara möjligt för vardera parten att hänskjuta tvisten till organ, som ägde kompetens att handlägga lönefrågor, ävensom att, i fall sådana organ ej funnes, organ med dylik kompetens måtte upprättas.

Å 1935 års konferenssammanträde framlades, jämte nu delvis återgivna resolutionsförslag, serier av diskussionspunkter eller förberedande konventionsförslag angående arbetstidens förkortning resp. vid offentliga arbeten, inom järn- och stålindustrien, vid hus-, väg- och vattenbyggnadsarbeten, i buteljglasbruk och i kolgruvor. Arbetargruppen vidhöll emellertid sina krav på en allmän 40-timmarskonvention och lyckades även efter långvariga debatter med stöd av de Michelis och andra regeringsombud genomdriva antagandet, vilket skedde med 57 röster mot 49, av följande resolution:

»Konferensen anser, att man bör antaga en allmän konvention, grundad på principen om 40-timmarsveckan och upprätthållandet av arbetarnas levnadsnivå; börande denna konvention utgöra en ram, vari de olika industrierna skola infogas.»

Med anledning av detta beslut utarbetades omedelbart inom arbetsbyrån en tilläggsrapport, som bland annat innehöll ett förberedande konventionsförslag, vars huvudsakliga bestämmelse, översatt till svenska, hade följande lydelse:

»Varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förklarar sig gilla principen om 40-timmarsveckan, innebärande upprätthållandet av arbetarnas levnadsnivå, och förbinder sig att tillämpa denna princip på alla slag av sysselsättningar enligt detaljerade bestämmelser, vilka genom särskilda konventioner skola meddelas för varje slag av sysselsättning.»

Det utskott, vartill nämnda tilläggsrapport hänskjutits, beslöt efter långa diskussioner att förorda frågans definitiva avgörande redan vid detta konferenssammanträde och hemställde, att arbetsbyråns konventionsförslag måtte antagas i en i vissa avseenden ändrad avfattning. Förslaget till resolution angående arbetslönernas anpassning gav jämväl anledning till åtskillig diskussion och underkastades av utskottet vissa förändringar. Av arbetsgivargruppen deltogo endast ombuden från Italien och Amerikas förenta stater i utskottsbehandlingen. Såsom utskottets rapportör fungerade de Michelis.

Vid den slutliga omröstningen i konferensens plenum antogs förslaget till konvention angående 40-timmarsveckan i den av utskottet förordade avfattningen med 79 röster mot 30. Till förmån för förslaget röstade ombuden för något över hälften av de vid sammanträdet representerade regeringarna, hela arbetargruppen samt arbetsgivarombuden för Italien och Amerikas förenta stater. Resolutionsförslaget, som fått sin beteckning ändrad till »resolution angående upprätthållande av arbetarnas levnadsnivå», antogs av konferensen med 75 röster mot 27.

De huvudsakliga bestämmelserna i konventionsförslaget samt resolutionen ha i översättning följande lydelse:

Förslag till konvention (nr 47) angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan.[1]

Internationella arbetsorganisationens generalkonferens, som samlats i Genève den 4 juni 1935 till sitt nittonde sammanträde, och beaktat:

att frågan om arbetstidens förkortning utgör det sjätte ärendet på dagordningen för sammanträdet;

att arbetslösheten tagit sådan omfattning och erhållit sådan varaktighet, att det för närvarande i världen finnas många miljoner arbetare, utsatta för elände och umbäranden, för vilket tillstånd de icke själva bära ansvaret och varifrån de rättvisligen kunna göra anspråk på att bliva befriade;

att det är önskvärt, att arbetarna såvitt möjligt beredas tillfälle få del av de förmåner, som härflyta ur den snabba, tekniska utveckling, vilken kännetecknar den moderna industrien;

att det, i enlighet med resolutioner, som antagits av internationella arbetskonferensen vid dess adertonde och nittonde sammanträden, är oundgängligt att göra en ansträngning för att i möjligaste mån förkorta arbetstiden inom alla slag av sysselsättning, antager denna, den tjugoandra dagen i juni år ett tusen nio hundra trettiofem efterföljande förslag till konvention, som skall betecknas »Konvention angående fyrtiotimmarsveckan, 1935»:

Artikel 1.

Varje medlem av internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förklarar sig gilla:

a) principen om fyrtiotimmarsveckan, tillämpad på sådant sätt, att den icke medför sänkning av arbetarnas levnadsnivå;

b) vidtagande eller främjande av åtgärder, som kunna anses ägnade att leda till detta mål;

och förbinder sig att, i enlighet med detaljföreskrifter, som må kunna meddelas i särskilda konventioner, vilka ratificeras av medlemmen, tillämpa nämnda princip på olika slag av sysselsättning.

Resolution angående upprätthållande av arbetarnas levnadsnivå.

Konferensen,

som antagit ett förslag till konvention, vilken förklarar sig gilla principen om fyrtiotimmarsveckan,

och som anser, att tillämpningen av denna princip icke bör få till följd, att arbetarnas inkomst för vecka, månad eller år — vilka sätt än må användas för dess beräkning — förminskas eller att deras levnadsnivå sänkes,

inbjuder regeringarna:

1) att vidtaga lämpliga anordningar till säkerställande, att varje anpassning av lönerna såvitt möjligt sker medelst direkta förhandlingar mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer;

2) att efter samråd med vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer vidtaga eller främja lämpliga anordningar, som, i fall överenskommelse mellan parterna ej kan ernås, möjliggöra för den ena eller andra parten att hänskjuta tvisten till organ, som äga befogenhet att behandla lönefrågor; börande sådana organ upprättas där de saknas;

3) att periodvis till internationella arbetsbyrån avgiva rapporter rörande de åtgärder, som de vidtagit till införande av fyrtiotimmarsveckan och till upprätthållande av arbetarnas levnadsnivå.

[1] Prop. 1936, nr 15.

Beträffande Sveriges deltagande i den internationella behandlingen av 40-timmarsfrågan må erinras om följande.

Då frågan, såsom förut omnämnts, hösten 1932 upptagits till behandling av internationella arbetsbyrån, blev delegationen anmodad att avgiva yttrande över en inom arbetsbyrån utarbetad rapport i ämnet. Med anledning härav inhämtade delegationen med tillhjälp av ett för ändamålet upprättat frågeformulär yttranden i frågan från ett större antal ämbetsverk, andra offentliga institutioner samt arbetsgivar- och arbetarorganisationer. Av det inkomna, ganska omfattande och innehållsrika yttrandematerialet framgick i huvudsak, att ämbetsverken, de övriga offentliga institutionerna och arbetsgivarorganisationerna ställde sig tveksamma eller mer eller mindre skarpt avvisande till den ifrågasatta reformen. Arbetarnas organisationer yttrade sig visserligen i regel till förmån för densamma, men icke så få av dem gåvo uttryck åt en viss tvekan om reformens verkan och nytta. Endast under förutsättning att arbetsförtjänsten upprätthölls, förklarade sig landsorganisationen kunna giva sin anslutning till förslaget om 40-timmarsveckans införande. Delegationen sökte i sitt eget den 23 december 1932 avgivna yttrande utreda reformens sannolika verkningar under olika förhållanden och kom därvid till resultat, som i stort sett talade emot reformen. I känsla av den trängande nödvändigheten att söka motverka arbetslösheten ansåg sig delegationen emellertid ej beredd att utan en mer ingående och fullständig utredning taga bestämd ståndpunkt i frågan. Med hänsyn härtill borde, enligt delegationens mening, det svenska regeringsombudet vid den då förestående, förberedande konferensen i ämnet inskränka sig till att, med framhållande av regeringens intresse för frågan, lämna upplysning om de betänkligheter, reformförslaget väckt här i landet, men icke deltaga i några beslut, som kunde vara bindande för regeringen vid dess framtida ställningstagande i frågan.

Regeringen godtog emellertid ej delegationens nu angivna mening utan ansåg, att man från Sveriges sida borde mer positivt stödja det förberedande arbetet för reformen. På den i januari 1933 hållna förberedande konferensen förklarade även det svenska regeringsombudet, att regeringen var gynnsamt stämd gent emot internationella arbetsbyråns ifrågavarande aktion men framhöll bland annat tillika, att Sveriges anslutning till den åsyftade konventionen var beroende av att motsvarande åtgärd vidtoges av vårt lands mer betydande konkurrenter å världsmarknaden samt att nivån för arbetarnas löneinkomster hölles uppe.

I yttranden, avgivna den 6 april och 31 maj 1933, ställde sig delegationen fortfarande betänksam beträffande reformen. Regeringen hade emellertid låtit giva uttryck för sympati med densamma, och ansåg delegationen, med hänsyn därtill, att regeringen å årets konferenssammanträde icke gärna kunde förväntas frångå denna sin inställning.

Å internationella arbetskonferensens sammanträde 1933 förklarades å svenska regeringens vägnar, att regeringen vidhöll sin tidigare angivna ställning i frågan och var beredd att medverka till den viktiga och svåra reformens genomförande, dock under samma villkor, som förut angivits.

Över ett av arbetsbyrån i ämnet utsänt frågeformulär avgav delegationen yttrande den 7 november 1933 och vidhöll däri på anförda skäl sin tidigare deklarerade, i sak avstyrkande uppfattning. Svenska regeringen förklarade emellertid i sitt svar å frågeformuläret, att den, med hänsyn till att intet möjligen verksamt medel mot arbetslösheten finge lämnas oprövat, var beredd att ansluta sig till den ifrågasatta reformen.

I ett den 14 maj 1934 avgivet yttrande över vissa inom arbetsbyrån utarbetade förslag till konventioner m. m., vilka förslag skulle föreläggas 1934 års konferenssammanträde, inskränkte sig delegationen beträffande ett konventionsförslag angående fyrtiotimmarsvecka inom industrien till att erinra om sin förut avgivna uppfattning i frågan om arbetstidsförkortning såsom medel mot arbetslösheten. I fråga åter om ett konventionsförslag angående fyrtiotimmarsvecka inom handel och kontorsverksamhet uttryckte delegationen tveksamhet, om svenska regeringens ombud å konferensen borde stödja detsamma. Å konferenssammanträdet samma år beklagade första svenska regeringsombudet, att de för konferensen framlagda förslagen icke lämnade någon tillfredsställande garanti för arbetsförtjänstens upprätthållande och att de under utskottsbehandlingen blivit radikaliserade på sätt, som äventyrade ratifikation från Sveriges sida. Med hänsyn till reformens syfte och vikt skulle likväl de svenska regeringsombuden rösta till förmån för densamma. — Det resolutionsförslag rörande fortsatt behandling av frågan om arbetstidens förkortning, som, då kvorum icke kunnat erhållas för beslut om konventionsförslagen, till sist frambars av de Michelis, understöddes av bland annat de svenska regeringsombuden.

Beträffande de av arbetsbyrån utarbetade förslagen till resolutioner och konventioner samt serier av diskussionspunkter, vilka skulle föreläggas 1935 års konferenssammanträde, avgav delegationen yttrande den 23 maj 1935. I detsamma ställde sig delegationen bestämt ogillande till den ifrågasatta progressiva metoden för arbetstidsförkortningens genomförande.

På senaste sammanträde av arbetskonferensen, i juni 1935, förklarades under den allmänna debatten om det förberedande förslaget till principkonvention om 40-timmarsveckan å svenska regeringens vägnar, att regeringen gillade nämnda princip men för sin anslutning vidhöll sina två förut omtalade förbehåll, nämligen beträffande arbetsförtjänstens upprätthållande och anslutning jämväl av de mer betydande konkurrentländerna. Vidare framhölls i detta sammanhang bland annat, att resolutionsförslaget angående upprätthållandet av arbetarnas levnadsnivå ganska väl överensstämde med regeringens uppfattning. Slutligen påpekades även, att de svenska regeringsombudens beslut att rösta för ifrågavarande konventionsförslag underlättats genom den från auktoritativt håll lämnade förklaringen, att ratificering av den allmänna principkonventionen icke skulle medföra någon förpliktelse att ratificera de specialkonventioner, som eventuellt kunde komma att antagas av internationella arbetskonferensen.

Såsom förut berörts, har delegationen städse, då den haft att yttra sig i förevarande ämne, ställt sig betänksam gent emot arbetstidsförkortning så-

som ett medel mot arbetslösheten. Ehuru livligt övertygad om nödvändigheten att i kampen mot den svåra samhällsolycka, som arbetslösheten utgör, icke lämna något möjligen verksamt medel oförsökt, har delegationen icke ansett sig kunna förorda obligatorisk arbetstidsförkortning, då en sådan åtgärd, såvitt delegationen kunnat döma, sannolikt icke skulle medföra åsyftad ökning av antalet sysselsatta arbetare men otvivelaktigt förorsaka näringslivet allvarliga rubbningar, som på en del områden kunde leda till ny eller vidgad arbetslöshet. Till närmare belysande av denna tankegång tillåter sig delegationen att här nedan återgiva vissa delar av sitt yttrande i ämnet till herr statsrådet den 7 november 1933, vari bland annat i sammanfattning refereras den väsentliga motiveringen för delegationens i dess första yttrande, av den 23 december 1932, angivna ställningstagande till reformen:

»Till en början söker delegationen i nämnda yttrande klarlägga reformens verkningar under de olika förutsättningarna av en kortvarig resp. permanent arbetstidsförkortning och inom verksamhetsområden av olika karaktär. Härvid kommer delegationen till den slutsatsen, att en kortvarig dylik anordning med hänsyn till bl. a. det redan i stor utsträckning tillämpade korttidsarbetet samt de i många fall med arbetsstyrkans ökning förbundna betydande svårigheterna och kostnaderna sannolikt ej skulle leda till några mer avsevärda resultat i avseende å arbetslöshetens lindrande. Vid en permanent arbetstidsförkortning skulle de för en ökad arbetsstyrkas användande erforderliga förändringarna finnas mer motiverade, och även å arbetsställen med korttidsarbete skulle arbetstidsförkortningen eventuellt öva inverkan, nämligen på det sättet, att densamma vid förbättring av konjunkturerna skulle hindra arbetsgivarna att förlänga arbetstiden och förmå dem att i stället öka arbetsstyrkan. Nu antydda gynnsamma resultat komme emellertid med all sannolikhet att i väsentlig mån motverkas av de skärpta mekaniserings- och andra rationaliseringssträvanden, vartill arbetstidsförkortningen enligt mångstämmiga uttalanden skulle giva anledning.

En arbetsgivarna påtvungen arbetstidsförkortning komme givetvis nära nog alltid, där den medförde några förändringar, att förorsaka ökade driftkostnader, vilket åter i regel måste leda till produktionsfördyring och höjning av den allmänna prisnivån.

Skulle arbetstidsförkortningen förbindas med lönekompensation, komme otvivelaktigt härovan berörda, för reformens syfte oförmånliga konsekvenser att göra sig ytterligare gällande.

Med anledning av den från internationella arbetsbyråns sida hävdade uppfattningen, att den nuvarande arbetslösheten väsentligen vore att tillskriva produktionsapparatens alltför stora effektivitet, hade delegationen genom sin förut omförmälda enquête sökt upplysning jämväl härom. Några svar av mer avgörande betydelse i detta avseende erhöllos dock ej. Enligt delegationens mening vore berörda uppfattning med det därur härledda kravet på produktionsinskränkning knappast välmotiverad, då t. o. m. i de s. k. kulturländerna stora lager av befolkningen fortfarande med skäl kunde göra anspråk på förbättrade levnadsvillkor i avseende å bostäder, kläder m. m.

Beträffande frågan om lönekompensation påpekade delegationen, att tryggandet av rätt till sådan kompensation förutsatte lagstiftning, som ej gärna kunde gå ut på annat än fastställande av minimilöner — en åtgärd, som med hänsyn till den omfattning ett dylikt lönesystem skulle få och betänkligheterna mot att övergiva den avtalsbestämda lönesättningen icke syntes kunna ifrågakomma till förverkligande.

Även om den ifrågasatta regleringen begränsades till industrien och därmed besläktade verksamhetsgrenar samt eventuellt handeln och byråarbetet, skulle, såsom erfarenheten beträffande 8-timmarslagen utvisade, andra verksamhetsområden, såsom jord- och skogsbruket samt sjöfarten, röna inflytande av regleringen i avseende å arbetstids- och eventuellt även löneförhållanden.

Med hänsyn till vad delegationen anfört — här i huvudsak refererat — om verkningarna av en obligatorisk, fortvarande och mer avsevärd arbetstidsförkortning uttalade delegationen, särskilt med tanke på de stora exportindustrierna, farhågor för att näringslivet av en dylik reform skulle utsättas för en på sina håll nog så riskfylld belastning utan att det med reformen åsyftade målet skulle vinnas. Tvivelaktigt vore också, om det internationella samförstånd, vilket arbetsgivarsidan ansåg vara en oeftergivlig förutsättning för att den svenska industrien, i fall av reformens genomförande, skulle kunna bestå i konkurrensen på världsmarknaden, kunde påräknas komma till stånd.»

»Ett en kort tid gällande påbud om arbetstidsförkortning skulle sålunda fortfarande enligt delegationens mening i stort sett icke medföra några mer betydande resultat. Beträffande åter en permanent arbetstidsförkortning torde man kunna förvänta, att den till en början på åtskilliga håll skulle leda till viss ökning av arbetsstyrkorna men också egga till skärpta rationaliserings- och dylika åtgärder, vilka åter småningom komme att minska behovet av arbetskraft. Möjligheterna till dylika åtgärder torde vara snart sagt outtömliga, och några restriktioner däremot, varpå vissa exempel finnas i andra länder, lära väl icke kunna påräknas här i landet.

Påpekas må för övrigt, att en arbetstidsförkortning icke kan förväntas medföra en mot förkortningen svarande höjning av arbetarantalet. Den omfattande förekomsten av korttidsarbete jämte åtskilliga andra omständigheter torde nämligen med all sannolikhet motverka en sådan höjning. Enligt en av högsta arbetsrådet i Nederländerna föranstaltad och nyligen avslutad undersökning skulle sålunda en förkortning av arbetstiden till 40 timmar i veckan ej leda till större ökning av arbetarantalet än 5·3 % — och detta utan hänsyn tagen till verkningarna av sannolika rationaliserings- och dylika åtgärder.

De av delegationen tidigare framhållna betänkligheterna beträffande löneförhållandena kvarstå jämväl oförminskade. Det från svensk sida i Genève framställda kravet på upprätthållande vid arbetstidsförkortning av arbetarnas löneinkomster vidhålles, såsom förut omnämnts, av landsorganisationen i dess senaste yttrande i ämnet. Oavsett svårigheten för att ej säga omöjligheten att genomföra och säkerställa en dylik inkomststabilisering, vilket något närmare

utvecklats i delegationens yttrande den 23 december 1932, måste en allmän lönehöjning — de förut på korttid arbetande skulle ej kunna lämnas i sämre ställning — komma att te sig mycket besvärande för exportindustrierna.»

Man kan väl även fråga sig, om det kan vara välbetänkt att till motverkande av en så konjunkturbetonad företeelse som arbetslösheten fastlägga arbetstiden för en längre framtid.

Beträffande erfarenhetens vittnesbörd i fråga om arbetstidsförkortning såsom medel mot arbetslöshet ligger det givetvis nära till hands att söka upplysning i de utredningar, som verkställdes rörande verkningarna av 8-timmarsdagens införande här i landet 1920. Någon mer allsidig statistisk belysning av denna åtgärds verkningar i vad arbetarantalet angår ha dessa utredningar emellertid på grund av förändrade förhållanden i andra avseenden icke ansetts kunna lämna. Av utredningarna framgår likväl tydligt, att företagen i stort sett sökt kompensera arbetstidens förkortning genom en omfattande rationalisering. Industristatistikens siffror för arbetarantalet för t. ex. åren 1919, 1921, 1923 och 1925 eller resp. 392 911, 328 416, 358 083 och 391 692 visa ej heller någon ökning. Även det stora sociala experimentet i Amerikas förenta stater under de senaste åren förefaller peka i samma riktning. Oaktat en synnerligen kraftig och omfattande förkortning av arbetstiden i förening med lönekompensation synes arbetslösheten i alldeles övervägande mån kvarstå — och detta fastän den allmänna konjunkturförbättringen i världen icke lär ha lämnat det amerikanska näringslivet oberört.

Huruvida någon mer allmän anslutning till 40-timmarsveckan kan förväntas från andra länders sida, torde vara ganska tvivelaktigt. Tyskland står som bekant utom internationella arbetsorganisationen. Av den förut lämnade redogörelsen för omröstningen rörande förslaget till principkonvention angående 40-timmarsveckan framgår, att ett betydande antal regeringsombud avhöllo sig från deltagande i omröstningen. Bland de röstande saknades sålunda bland annat regeringsombuden från England, Canada, Finland, Indien, Japan, Jugoslavien, Rumänien, Ungern och Österrike.

Den omläggning av sättet för reformens genomförande, som den misslyckade utgången av frågans behandling å 1934 års konferenssammanträde föranledde, d. v. s. övergång till progressivt förverkligande, har knappast varit ägnad att minska delegationens betänkligheter. Visserligen skulle detta förfarande i jämförelse med det tidigare föreslagna, så att säga allmängiltiga genomförandet te sig mer försiktigt och bereda möjlighet till anpassning efter förhållandena inom olika verksamhetsområden, men å andra sidan skulle detsamma otvivelaktigt giva upphov åt svåra orättvisor och starka klagomål. Från många håll har även gjorts gällande, att denna partiella tillämpning skulle förorsaka svårartade konflikter på arbetsmarknaden. Det ifrågavarande tillämpningssättet skulle för övrigt giva anledning till orättvisor ej blott i förhållande till olika näringsgrenar och arbetargrupper utan även i förhållande till de skilda medlemsstaterna — de olika slagen av verksamhet äro nämligen ofta av mycket skiftande betydelse för de skilda staterna. Exempel härpå

lämnar järn- och stålindustrien, som är en av Sveriges huvudsakliga industrigrenar men i de övriga nordiska länderna spelar en ganska underordnad roll. Valet av för ändamålet lämpliga verksamhetsgrenar torde jämväl i andra avseenden visa sig vanskligt. Mot det progressiva tillämpningssättet kan även med hänsyn till den ofta förekommande blandningen av olika slag av verksamhet anmärkas, att det i många fall måste möta avsevärda svårigheter att distinkt och lämpligt avgränsa de slag av verksamhet, som skola hålla kortare arbetstid. Slutligen må i detta sammanhang framhållas, att den arbetslöshetslindrande effekten av arbetstidsförkortningen med nu ifrågavarande begränsade ehuru växande tillämpningsområde — om nu begränsningarna kunna upprätthållas — åtminstone till en början måste bliva ganska obetydlig. — Här berörda olägenheter av det progressiva genomförandet av arbetstidsförkortning ha för övrigt delvis redan förmärkts vid behandlingen av förut omförmälda specialkonventioner angående arbetstidens förkortning.

Delegationen övergår nu till att med hänsyn till ifrågavarande reform något skärskåda utvecklingen och det nuvarande läget på arbetsmarknaden samt granska det föreliggande förslaget till principkonvention.

När frågan om internationell förkortning av arbetstiden såsom medel mot arbetslösheten först togs upp till egentlig behandling eller hösten 1932 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa i vårt land enligt arbetslöshetskommissionens månadsrapporter för oktober till 123 584, för november till 146 981 och för december till 161 155; det genomsnittliga antalet hjälpsökande för året stannade dock vid 113 907. Fackföreningarnas arbetslöshet i procent av medlemsantalet uppgavs för samma månader till resp. 22·1, 24·1 och 31·0 samt för året till 22·4. År 1933 var det genomsnittliga antalet hjälpsökande enligt arbetslöshetskommissionens rapporter 164 054, och nådde antalet hjälpsökande kulmen under mars med 186 561. Det genomsnittliga procenttalet för fackföreningarnas arbetslöshet under 1933 uppgick till 23·3, och uppgavs det högsta procenttalet eller 28·8 för januari. Under 1935 års nio första månader har arbetslösheten minskat, enligt arbetslöshetskommissionens rapporter från 93 419 hjälpsökande till 41 190, och enligt fackföreningarnas uppgifter från 22·5 till 10·9 %. Under oktober månad 1935, då den vanliga säsongförsämringen av arbetstillgången inträdde, steg antalet hjälpsökande enligt arbetslöshetskommissionens rapport till 47 045.[1]

De av socialstyrelsen kvartalsvis företagna enquêterna rörande tillgången på arbetskraft ha jämväl lämnat resultat, som tyda på en stark förbättring av arbetsmarknaden. Från att för första kvartalet 1933 av tillfrågade arbetsgivare 0·3 % förklarat det råda brist på arbetskraft, 27·6 % det finnas tillräcklig tillgång därpå och 72·1 % det vara överflöd därav, utgjorde för tredje kvartalet 1935 motsvarande procenttal: 10·9, 62·2 och 26·9. En annan av socialstyrelsen under de senare åren regelbundet företagen enquête, rörande förekomsten under viss vecka i november månad av arbetstidsförkortning m. m., utvisar bland annat, att av hela det antal arbetare, som voro sysselsatta, an-

[1] Vissa av de här angivna siffrorna voro preliminära.

talet arbetare inom den egentliga industrien med förkortad arbetstid (inkl. permitterade) uppgick: 1932 till omkring 40 %, 1933 till omkring 25 %, 1934 till 9·6 % och 1935 (enligt preliminär beräkning) till c:a 7 %. Den genomsnittliga veckoarbetstiden för samtliga av denna undersökning berörda industriarbetare, sysselsatta under redovisningsveckan, utgjorde år 1932 43·5 timmar, år 1933 46·0 timmar, år 1934 47·0 timmar och 1935 47·5 timmar. Av undersökningen har även framgått, att inom industrien antalet övertidstimmar i procent av samtliga utgjorda arbetstimmar uppgick år 1934 till 1·3 och år 1935 till 2·3.

Till belysande av arbetstidsförhållandenas förändring har delegationen även begärt och från arbetsrådet fått mottaga vissa uppgifter rörande de medgivanden till övertidsarbete, som arbetsrådet enligt 7 § 3 mom. i lagen om arbetstidens begränsning äger att lämna i fall av trängande behov. Enligt dessa uppgifter beviljades dylika tillstånd under tredje kvartalet

år 1933	för	sammanlagt	501	arbetare	och	avseende	43 542	timmar
» 1934	»	»	2 113	»	»	»	161 135	»
» 1935	»	»	2 836	»	»	»	205 808	» .

Såsom av ovanstående uppgifter rörande arbetstillgången vitsordas och även i viss mån av uppgifterna rörande övertidsarbetet kan utläsas, har på senaste tiden på sina håll förekommit en icke alldeles obetydlig brist på arbetskraft. Detta förhållande bekräftas även av den offentliga arbetsförmedlingen, som i sina rapporter omnämnt fall av sådan brist inom jordbruket, den mekaniska verkstadsindustrien och byggnadsverksamheten. Beträffande sistnämnda verksamhet har för övrigt t. o. m. inträffat, att import av utländsk arbetskraft måst tillgripas.

Av vad härovan anförts torde framgå, att arbetstillgången i vårt land för närvarande i stort sett måste betecknas såsom god. Att det samtidigt finnes ett icke obetydligt antal arbetslösa jävar icke detta påstående, då det ju alltid finnes en viss omflyttningsarbetslöshet samt en avsevärd grupp av arbetstagare, som på grund av ålder eller andra omständigheter ha svårt att vinna anställning.

Med hänsyn till det sålunda angivna läget på arbetsmarknaden torde det, oberoende av vad som principiellt kan anföras i ämnet, åtminstone för närvarande icke gärna kunna ifrågakomma att här i landet till motverkande av arbetslösheten påbjuda någon förkortning av arbetstiden.

Vid en granskning av det föreliggande förslaget till principkonvention angående 40-timmarsveckan torde man, givetvis särskilt om man hyser betänkligheter mot arbetstidsförkortning såsom medel mot arbetslöshet, till en början ha anledning anmärka, att sista stycket i den motiverande inledningen innehåller ett väl oreserverat uttalande, då däri säges, att det »är oundgängligt att göra en fortvarande ansträngning för att i möjligaste mån förkorta arbetstiden inom alla slag av sysselsättning».

Konventionens art. 1, vari konventionens väsentliga innehåll återfinnes, sön-

derfaller i två till sin rättsliga karaktär olikartade delar, nämligen en principdeklaration och en utfästelse. Deklarationen, som huvudsakligen kommer till uttryck i mom. a), är tydligtvis främmande för den internationella reglering av arbetsförhållandena, som avses i Versaillesfördraget. Av flera bestämmelser i nämnda fördrag, såsom i dess art. 405 mom. 5 och 7 samt art. 407 och 408, framgår nämligen, att man tänkt sig, att konventionerna skola omsättas i lagstiftning eller förverkligas på annat sätt. Denna bristande överensstämmelse kan möjligen komma att menligt inverka på uppfattningen om konventionernas förbindande natur. För övrigt kan anmärkas, att då, såsom förut påpekats, någon garanti för lönekompensation ej lär kunna åstadkommas, bestämningen »tillämpad på sådant sätt, att den icke medför sänkning av arbetarnas levnadsnivå» måste anses innebära en mycket kraftig reservation mot 40-timmarsprincipen.

Att delegationen, med sin förut tydliggjorda inställning till förevarande fråga, ej kan förorda biträdande av deklarationen i a), torde vara uppenbart.

Mom. b) synes i betraktande av artikelns innehåll i övrigt vara tämligen överflödigt och meningslöst. Det kan likväl vara ägnat ingiva betänkligheter, enär det innebär ett förhandsgodkännande av alla till det ifrågavarande målet ledande åtgärder, sålunda även om de i andra avseenden äro av samhällsskadlig beskaffenhet.

Den senare delen av förevarande artikel, vilken, såsom härovan framhållits, utgör en utfästelse, har, på sätt jämväl förut berörts, förklarats icke vara rättsligt bindande, och torde detta förhållande väsentligen ha kommit till uttryck i förbehållet »vilka ratificeras av medlemmen». Utfästelsens bristande rättskraft synes dock, måhända särskilt när artikeln läses i sin helhet, icke tydligt framträda, och man torde med skäl kunna förvänta, att de, som äro intresserade av 40-timmarsveckans allmänna tillämpning, skola åberopa förevarande konvention till stöd för sina krav. Med sådan tolkning, vilken möjligen kunde komma att fastslås genom praxis, skulle utfästelsens godtagande uppenbarligen kunna leda till konsekvenser, som nu icke kunna överblickas.

Med hänsyn till vad sålunda anförts kan delegationen icke tillstyrka, att förslaget till konvention (nr 47) angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan föreläggas riksdagen med uttryckande av den meningen, att konventionen bör för Sveriges del ratificeras.

Mot ovanstående beslut anmäldes reservation av herr Johanson, som ansåg, att delegationen bort tillstyrka ratifikation av konventionen.

Reservation anmäldes jämväl av herr Hansson, som anförde följande:

»Det effektivaste sättet att bekämpa arbetslösheten är att skapa arbetstillfällen. Åtgärder i syfte att *fördela* arbetstillfällena erbjuda ur arbetslöshetspolitisk synpunkt ett andrahandsintresse. Såsom förhållandena för närvarande gestalta sig och sannolikt komma att te sig under lång tid framåt, torde sådana åtgärder likväl vara av behovet påkallade. Bland dem är arbetstidsbegränsningen den närmast till hands liggande. Genomförandet av en arbetstidsbegränsning i arbetslöshetsbekämpande syfte torde visserligen lämp-

ligast böra ske på grundvalen av mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationerna i de olika länderna upprättade avtal, varvid statsmakterna böra lämna sin medverkan, men med hänsyn till arbetstidens betydelse för konkurrensen länderna emellan är det önskvärt, att en internationell överenskommelse träffas i form av en *principkonvention*. Enligt min mening bör därför Sverige giva sin anslutning till det föreliggande förslaget till konvention angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan.»[1]

Befolkningskommissionens förslag angående moderskapspenning och mödrahjälp m. m.

Socialstyrelsens utlåtande.

Genom remisser den 20 december 1935 och den 22 januari 1936 har socialstyrelsen anbefallts att avgiva utlåtanden över *dels* befolkningskommissionens betänkande med förslag till omorganisation av förlossningsvården, barnmorskeväsendet och barnmorskeutbildningen samt till vissa åtgärder beträffande förebyggande mödra- och barnavård och *dels* kommissionens betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp.

Med anledning härav anförde socialstyrelsen — som funnit sig böra i ett sammanhang taga innehållet i de båda betänkandena under övervägande — följande.

Förevarande betänkanden hava för yttrande förelagts sociala rådets sektion för det statsunderstödda sjukkasseväsendet (sjukkassenämnden).

Befolkningskommissionens föreliggande betänkanden innefatta ett flertal betydelsefulla förslag till åtgärder från det allmännas sida för åstadkommande av ett förbättrat moderskapsskydd, innebärande i huvudsak dels tillhandahållande av förbättrade vårdmöjligheter såväl vid barnsbörden som för de späda barnen och dels en effektivisering av den sociala stödverksamhet vid barnsbörd, som staten redan nu bedriver. I förra hänseendet föreslår kommissionen vissa åtgärder med avseende å dels förlossningsvården och barnmorskeväsendet, dels förebyggande mödra- och barnavård, och dels barnmorskeutbildningen samt i senare hänseendet förbättrade ekonomiska understöd åt barnaföderskor i form av dels moderskapspenning och dels mödrahjälp. I sin följande framställning kommer styrelsen att huvudsakligen uppehålla sig vid de förslag, som direkt beröra de erkända sjukkassorna. Föremål för styrelsens granskning blir därför företrädesvis förslagen angående fri förlossningsvård samt förbättrade ekonomiska understöd åt barnaföderskor.

Upprinnelsen till ifrågavarande förslag synes vara att söka i en vid 1935 års riksdag inom andra kammaren av fru Olivia Nordgren m. fl. väckt motion nr 196, däri hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning angående förbättring av det statliga moderskapsunderstödet.

[1] I proposition nr 15 har det av internationella arbetskonferensen antagna förslaget till konvention angående arbetstidens förkortning till fyrtio timmar i veckan förelagts 1936 års riksdag med förordande till ratifikation, vilket emellertid icke bifölls av riksdagen.

Motionärerna ifrågasatte därjämte vissa ändringar av gällande författningsregler beträffande moderskapsförsäkringen i de erkända sjukkassorna ävensom åtgärder för möjliggörande av billigare förlossningsvård åt mindre bemedlade barnaföderskor.

Vid ärendets behandling i riksdagen fann andra lagutskottet för sin del de i motionen berörda spörsmålen vara av den vikt och betydelse, att en tillfredsställande lösning av desamma utan dröjsmål borde åstadkommas. Beträffande det utredningsarbete, som med anledning härav påkallades, ansåg sig utskottet emellertid böra särskilt betona, att vid detsamma hänsyn borde tagas därtill, att understöd till icke sjukförsäkrad kvinna ej finge bestämmas på sådant sätt, att därigenom förorsakades minskat intresse för kvinnors inträde i sjukkassor. Vad utskottet sålunda föreslagit och uttalat godkändes av riksdagen, som i skrivelse den 17 maj 1935 hemställde, att Kungl. Maj:t skyndsamt ville låta verkställa en allsidig utredning rörande ett förbättrat moderskapsskydd, vid vilken utredning de synpunkter, som kommit till uttryck i motionen, borde tagas under omprövning, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Uppdraget ifråga anförtroddes åt befolkningskommissionen, till vilken Kungl. Maj:t överlämnade riksdagens skrivelse för att tagas i övervägande vid fullgörande av kommissionens ursprungliga uppdrag.

Förlossningsvårdens förbättrande. Av kommissionens tvenne förslag till förlossningsvårdens förbättrande, vilka här skola beröras, innebär det första, att kvinna, som blir förlöst i hemmet, skall åtnjuta kostnadsfri vård av barnmorska, häri inbegripet icke blott själva förlossningsvården utan även den s. k. förvården av den gravida kvinnan. Detta syfte skall, enligt förslaget, uppnås genom åtagande från statens sida att utgiva en viss minimilön för distriktsbarnmorskorna, till storleken så bestämd, att den innefattar jämväl skälig ersättning för den inkomst, som för närvarande uppstår genom tillämpningen av barnmorsketaxan. Det förutsättes därför, att denna taxa skall upphöra att gälla samt distriktsbarnmorska vara förhindrad att begära särskild ersättning för sina förrättningar.

Det är uppenbart, att genomförandet av en anordning som den föreslagna får till följd, att bekostandet av barnmorskevård, som för närvarande åvilar centralsjukkassorna, bortfaller från kassornas prestationer. Häremot torde icke heller någon erinran vara att göra, helst som barnmorskevården redan under nuvarande förhållanden till huvudsaklig del bekostas av det allmänna. För sitt vidkommande har styrelsen redan i annat sammanhang haft tillfälle uttala sig i tillstyrkande riktning angående införande av kostnadsfri barnmorskevård vid förlossning i hemmet, nämligen i yttrande den 9 mars 1935 över förenämnda av fru Nordgren m. fl. väckta motion.

Det andra av kommissionens förslag, vilket berör sjukkasseverksamheten, går ut på att staten skall för varje barnbördskvinna, som vårdas på allmän sal å barnbördshus eller förlossningshem eller å förlossningsrum hos barnmorska utgiva särskilt driftsbidrag med 2 kronor per vårddag under högst 10 dagar. Med bidragets utgående skall dock vara förknippat det villkoret, att legosängsavgiften skall vara bestämd till högst 1 krona.

Genom utgivande av dylikt bidrag blir uppenbarligen principen om fri förlossningsvård genomförd även beträffande sluten sådan vård, och centralsjukkassas skyldighet att bekosta vård å förlossningsanstalt skulle under i övrigt oförändrade förhållanden begränsas till ett belopp av i regel 1 krona om dagen. Styrelsen har i princip tillstyrkt även ifrågavarande anordning, nämligen i sitt yttrande den 23 oktober 1935 över medicinalstyrelsens samma år avgivna förslag angående förebyggande mödra- och barnavård. Emellertid synes ett förhållande i samband med den föreslagna anordningen förtjäna att uppmärksammas, nämligen konsekvenserna av det uppställda villkoret för bidraget, att legosängsavgift icke får uttagas

med högre belopp än 1 krona per dag. Detta villkor får tydligen till följd, att driftsbidragets utgående och därmed principen om kostnadsfri förlossningsvård genom statens åtagande blir beroende av huruvida vederbörande huvudman för förlossningsanstalten bestämmer legosängsavgiften till högst 1 krona eller till högre belopp än 1 krona. För närvarande varierar legosängsavgiften för förlossningsvård till storleken högst betydligt och uppgår inom icke mindre än 8 landstingsområden till mer än 3 kronor. I sådana fall måste uppenbarligen vederbörande landsting sänka vårdpriset till 3 kronor, varav staten betalar 2 kronor, för att statsbidrag skall utgå och fri förlossningsvård kunna åtnjutas. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida samtliga dessa landsting skola finna det vara med sin fördel förenligt att genom beviljande av anslag eller på annat sätt tillmötesgå de uppställda fordringarna för åtnjutande av statligt driftsbidrag. Kommissionens betänkande innehåller ingen upplysning härom.

Den ekonomiska stödverksamhetens förbättrande. Vad därefter beträffar kommissionens förslag om den ekonomiska stödverksamhetens förbättrande, så innebär detta förutom utvidgning av verksamheten, bland annat genom höjning av understödets belopp, att verksamheten skall lösgöras från sjukförsäkringen och givas en helt ny organisation. De erkända sjukkassorna skola sålunda enligt förslaget icke längre vara pliktiga meddela moderskapshjälp. Därest kassa frivilligt meddelar sådan ersättning, skall statsbidrag därför icke utgå. Vidare skall, enligt förslaget, moderskapsunderstödet i dess nuvarande form ersättas av ett i likhet med detta direkt av statsmedel till alla barnaföderskor utgående bidrag till täckande av de med barnsbörden förenade kostnaderna, benämnt moderskapspenning. Härutöver föreslår kommissionen särskilt understöd, s. k. mödrahjälp, åt barnaföderskor, som till följd av havandeskap eller barnsbörd råkat i ekonomiskt nödläge. Handhavandet av denna understödsverksamhet skall anförtros åt en för ändamålet inrättad statlig myndighet, benämnd statens familje- och barnanämnd, vilken till ärendenas beredning skall äga att anlita barnavårdsnämnderna.

Innan styrelsen ingår på en närmare granskning av de sålunda föreslagna understödsanordningarna, anser sig styrelsen först böra bringa i erinran, huru den nuvarande statliga stödverksamheten vid barnsbörd kommit till stånd, samt varför den blivit anförtrodd åt de statsunderstödda sjukkassorna.

Ehuru meddelande av moderskapshjälp överhuvud icke omnämndes i 1910 års sjukkasselag hade ett stort antal enligt sagda lag registrerade sjukkassor redan från början upptagit en sådan understödsverksamhet. Det dröjde emellertid inte länge, innan statsmakterna funno det lämpligt att ekonomiskt stödja denna kassornas verksamhetsgren. I proposition (nr 240) till 1912 års riksdag framlade sålunda Kungl. Maj:t förslag om anvisande av medel för understödjande av sjukkassor, som meddelade moderskapsunderstöd. I sitt anförande till statsrådsprotokollet framhöll föredragande departementschefen till stöd för propositionen bland annat, att han — i likhet med av lagrådet gjort uttalande — ansåge, att den frivilliga sjukkasseverksamheten, i avbidan på en definitiv lösning av frågan om moderskapsförsäkringens ordnande, borde särskilt understödjas i syfte att förmå kassorna att allt mer utveckla sitt arbete i sådan riktning, att kvinnlig medlems sjukförsäkring komme att omfatta jämväl moderskapsunderstöd. Men det förelåg också ett statsintresse att lämna bidrag till sjukkassornas moderskapsförsäkring. Vid samma års riksdag hade antagits lagen om arbetarskydd, som avlöste 1910 års lag angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke. Den nya lagen utsträckte barnsängsvilan från fyra veckor enligt 1910 års lag till att i regel omfatta sex veckor. Berörda proposition var för yttrande överlämnad till särskilda utskottet nr 1. Vid frågans behandling framhöll utskottet, att anordningen med barnsängsvilans utsträckning i tiden, som i och för sig med hänsyn till folkhälsan och släktets fortbestånd otvivelaktigt måste

anses synnerligen väl motiverad, likväl påkallade såsom nödvändigt komplement någon åtgärd, varigenom modern med sitt barn tillförsäkrades nödtorftigt underhåll under den påtvungna arbetsledighetstiden. Då tanken på en särskild försäkring för sådant ändamål för det dåvarande ej ansågs kunna lämpligen förverkligas, hade, anförde utskottet vidare, Kungl. Maj:t funnit sig föranlåten framlägga förslag till understödjande av sådana sjukkassor, som meddelade moderskapsunderstöd (moderskapshjälp).

Propositionen vann riksdagens bifall och resulterade i nådiga kungörelsen den 6 december 1912 angående statsbidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp. Den avlöstes år 1913 av en ny kungörelse i ämnet, vilken gällde ända fram till ikraftträdandet av 1931 års sjukkasselagstiftning.

Genom riksdagens nämnda beslut att tilldela sjukkassor statsbidrag för meddelad moderskapshjälp åsyftades i första hand att underlätta för kvinnor i industriellt arbete att skaffa sig ett nödtorftigt ekonomiskt understöd, som påkallades av den lagstadgade barnsängstiden. Men statsbidraget inskränktes icke till att avse allenast industriens arbeterskor utan erhöll en allmängiltig räckvidd. Sedermera hava statsmakterna icke försummat att, så snart tillfälle därtill erbjudit sig, söka göra den ifrågavarande försäkringsgrenen till en allt betydelsefullare del av försäkringen. Under det att de enligt 1910 års lag registrerade sjukkassorna meddelade moderskapshjälp såsom ett frivilligt åtagande, upptogo sålunda de vid riksdagarna 1926, 1927, 1930 och 1931 framlagda regeringsförslagen om ny sjukkasselagstiftning moderskapshjälpen såsom en obligatorisk prestation i sjukkassorna.

Enär 1931 års berörda reformförslag på sjukförsäkringens område, utom att göra moderskapshjälpen till en obligatorisk förpliktelse, syftade till att väsentligen utvidga denna prestation beträffande såväl understödets belopp som den tid, under vilken den skulle utgå, hade Kungl. Maj:t, innan förslaget förelades riksdagen, särskilt anmodat bl. a. styrelsen för Sveriges allmänna sjukkasseförbund och styrelsen för rikssjukkassornas centralorganisation att — i samband med fråga om införande av statligt moderskapsunderstöd, varom nedan särskilt skall redogöras — yttra sig över en ifrågasatt anknytning av en sålunda förbättrad moderskapsförsäkring till en reformerad sjukförsäkring.

Bägge de nämnda organisationerna tillstyrkte därvid den ifrågasatta anknytningen. Rikssjukkassornas centralorganisation anförde, bl. a., att då de frivilliga sjukkassorna i allmänhet beredde sina kvinnliga medlemmar moderskapshjälp i form av kontant understöd i större eller mindre omfattning och då det ifrågasatta sjukförsäkringsförslaget avsåge, att moderskapshjälpen skulle utgöra en obligatorisk prestation av sjukkassorna, borde en utvidgning av sådan understödsverksamhet lämpligen kunna åstadkommas i samband med sjukförsäkringen. Styrelsen för Sveriges allmänna sjukkasseförbund framhöll å sin sida, att styrelsen fann den ifrågasatta reformeringen av moderskapsförsäkringen synnerligen beaktansvärd och för folkhälsan av största betydelse. Och då de svenska sjukkassorna, så länge moderskapsförsäkringen funnits till, omfattat spörsmålet med stort och allmänt intresse, kunde ett reformförslag som det ifrågasatta med säkerhet påräkna sjukkassefolkets stöd. En reformerad sjukförsäkring, som icke omfattade en motsvarande förbättring av moderskapsskyddet, skulle förvisso från sjukkassesynpunkt betraktas som en brist.

Genom att antaga 1931 års sjukkasselagstiftning, som gjorde moderskapshjälpen till en sjukkassornas obligatoriska prestation, fastslogo statsmakterna uttryckligen denna försäkringsgrens samhörighet med den statsunderstödda sjukkasseverksamheten.

Vad därefter beträffar det statliga moderskapsunderstödet, är upprinnelsen härtill att söka i ett år 1926 framfört förslag om beredande av understöd åt vissa barnaföderskor i annan ordning än genom sjukkassorna. Sagda år förelade sålunda Kungl. Maj:t genom proposition (nr 112) riksdagen ett förslag, som avsåg

att tillerkänna kvinnor i visst industriellt arbete ett särskilt moderskapsunderstöd av statsmedel. Förslaget anknöt sig till föreskriften i dåvarande 19 § i arbetarskyddslagen, enligt vilken kvinnor, sysselsatta i sådant industriellt arbete, som angavs i dåvarande 15 § i samma lag, i regel voro förhindrade att återvända i arbete, innan sex veckor förflutit efter barnsbörden samt icke kunde vägras ledighet under en tid av två veckor före barnsbörden. Understödsverksamheten skulle handhavas av riksförsäkringsanstalten, som emellertid skulle äga att med registrerad sjukkassa träffa avtal om dess biträde. Förslaget vann ej riksdagens bifall. Riksdagen anhöll emellertid om förnyad utredning i ärendet och framhöll därvid bland annat, dels att viktiga synpunkter kunde åberopas till stöd för den uppfattningen, att en direkt understödsverksamhet från det allmännas sida i princip borde vara beroende av huruvida i varje särskilt fall ett verkligt behov förelåge eller icke, dels att värdet av understödsverksamheten skulle ökas, därest den kunde utsträckas till vidare befolkningslager än enligt förslaget vore avsett, och dels att det borde undersökas i vad mån sjukkassornas medverkan kunde vinnas.

I anledning av riksdagens skrivelse tillkallade chefen för socialdepartementet särskilda sakkunniga att inom departementet biträda med den begärda utredningen. De sakkunniga avlämnade den 26 september 1929 betänkande med förslag angående moderskapsskydd. Betänkandet innehöll bland annat förslag om beredande av särskilt moderskapsunderstöd. Enligt detta skulle varje mindre bemedlad barnaföderska äga att till lindrande av de med barnsbörden förenade kostnaderna och för att erhålla möjlighet till bättre vård för sig och barnet uppbära ett kontant understöd (moderskapsunderstöd) av 50 kronor. Såsom mindre bemedlad skulle i regel anses varje kvinna, vars beskattningsbara inkomst enligt senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt understege 500 kronor. Understödet, som skulle utbetalas genom barnavårdsnämnden i den kommun, där kvinnan vid tiden för barnsbörden var bosatt, skulle bekostas till $^4/_5$ av statsverket och till $^1/_5$ av kommunen.

Över förslaget avgavs yttranden av ett stort antal myndigheter och organisationer. I det ojämförligt största antalet yttranden vitsordades, att behov av ekonomiskt stöd åt barnaföderskor förelåge, och betonades, att åtgärder från det allmännas sida för fyllande av detta behov vore påkallade. Emellertid framställdes även åtskilliga invändningar av olika innebörd och styrka mot förslaget. Dessa invändningar gällde särskilt sättet, varpå hjälpverksamheten skulle organiseras. Sålunda betonades kraftigt i ett flertal yttranden, att barnavårdsnämnderna icke vore lämpliga såsom organ för ifrågavarande verksamhet, utan att man i stället borde söka vinna en anknytning till de statsunderstödda sjukkassorna, vilka sedan länge med bidrag av statsmedel meddelade moderskapshjälp såsom en försäkringsprestation.

Utöver de infordrade yttrandena ingavs till Kungl. Maj:t ett stort antal petitioner och skrivelser i frågan från olika kvinnosammanslutningar, däri hemställdes, att åtgärder i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag snarast möjligt måtte vidtagas. Av intresse är i detta sammanhang, att i åtskilliga av dessa yttranden underströks det nära sambandet mellan den av de sakkunniga förordade understödsverksamheten samt sjukförsäkringen.

Styrelserna för Sveriges allmänna sjukkasseförbund och rikssjukkassornas centralorganisation, vilka beretts tillfälle att i samband med tidigare omnämnda yttranden angående en utvidgad moderskapsförsäkrings anknytning till en reformerad sjukförsäkring även yttra sig rörande ifrågakomna statliga understödsverksamhet, förordade verksamhetens samordnande med den reformerade sjukförsäkringen. Sveriges allmänna sjukkasseförbund uttalade därvid, att sjukkassorna voro de enda organ, som fullt effektivt och på bästa sätt skulle kunna handhava inte bara moderskapsförsäkringen utan även den rent statliga moderskapsunderstödsverksamheten.

I anslutning till den lämnade historiska redogörelsen rörande tillkomsten av nuvarande anordning för beredande av moderskapshjälp och moderskapsunderstöd torde vara lämpligt att även erinra om behandlingen av den av herr Spångberg m. fl. vid 1935 års riksdag väckta motionen (nr 131) avseende förslag till lag om moderskapshjälp. Denna motion gick till skillnad mot den förenämnda av fru Nordgren m. fl. väckta motionen ut på införande av en helt ny lagstiftning på ifrågavarande hjälpområde, varav ett fullständigt slopande av nuvarande hjälpsystem skulle bliva följden.

I yttrande till riksdagens andra lagutskott den 9 mars 1935 med anledning av denna motion framhöll styrelsen med hänsyn till att motionen avsåge en helt ny lagstiftning på området, att denna lagstiftning skulle betyda ett upprivande av hela den grund för samhällets understöd åt barnaföderskor, som genomfördes år 1931 och som innebure en samverkan på detta område mellan den på inbördes understöd vilande sjukhjälpsverksamheten och en direkt av det allmänna bekostad understödsverksamhet. Ett dylikt upprivande av ett tidigare beslut skulle förutsätta, att 1931 års lagstiftning visat sig vara i väsentliga delar otillfredsställande eller ineffektiv. Något sådant torde dock icke med fog kunna göras gällande. Styrelsen vore för sin del tvärtom av den uppfattningen, att den nu gällande lagstiftningen, trots att den endast jämförelsevis kort tid varit i verksamhet, i stort sett fungerat ganska väl och bland allmänheten mottagits med erkännande och förståelse.

Motionen ifråga vann icke heller riksdagens godkännande, till synes beroende bl. a. därpå, att riksdagen ansåg, att ett förbättrat moderskapsskydd borde åstadkommas genom ändring av nuvarande lagbestämmelser och icke genom skapande av nya hjälpanordningar. Att detta även varit Kungl. Maj:ts mening vid tillsättandet av befolkningskommissionen, synes framgå av statsrådets och chefens för socialdepartementet till protokollet över socialärenden den 17 maj 1935 gjorda uttalande, att man i fråga om förbättrande av mödrarnas ställning i första hand hade att fortsätta på den väg, som statsmakterna redan beträtt genom åtgärderna för moderskapsskydd.

Befolkningskommissionens föreliggande förslag rörande statens understödjande av barnaföderskor innebär, enligt styrelsens mening, i lika hög grad som det förslag, vilket framfördes i nyssnämnda av herrar Spångberg m. fl. väckta motion ett upprivande av den bestående ordningen. Vad styrelsen anfört i sitt nyss återgivna yttrande över denna motion äger därför i lika hög grad giltighet beträffande befolkningskommissionens förslag. Såvitt styrelsen kunnat finna, har kommissionen icke heller kunnat förebringa några bärande motiv för den ifrågasatta nya hjälpanordningen. Tvärtom synes kommissionen, genom att avslutningsvis ifrågasätta det nuvarande hjälpsystemets bibehållande, hysa tveksamhet beträffande lämpligheten av sina egna förslag i berörda hänseende.

Såsom huvudskäl för sitt förslag har kommissionen anfört brister i tre hänseenden, som enligt kommissionen skulle vidhäfta det nuvarande systemet. Som den första av dessa brister angives det statliga moderskapsunderstödets otillräcklighet för de ändamål det är avsett att gagna. Vidare vänder sig kommissionen emot att rätten till understödet har gjorts beroende av behovet, och att detta behov presumeras föreligga allenast vid en så låg inkomstsumma som den, vilken motsvarar ett beskattningsbart belopp vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt av mindre än 500 kronor. Den tredje bristen slutligen hänför sig till själva grunderna för det nuvarande systemet, närmare bestämt att detta består av två till sin natur vitt skilda grenar, å ena sidan en försäkringslinje och å andra sidan en ren understödslinje. Den kategoriklyvning beträffande barnaföderskorna, som härigenom uppstår, finner kommissionen anmärkningsvärd såtillvida, att de i sjukkassa försäkrade kvinnorna erhålla — med bidrag av statsmedel till kassorna — sin moderskapshjälp utan varje prövning, under det de icke försäk-

rade barnaföderskorna komma i åtnjutande av moderskapsunderstödet först efter prövning av hjälpbehovet.

Enligt kommissionens uttalande hava de nu relaterade erinringarna emot det nuvarande hjälpsystemet i första hand sin grund i den principiella uppfattning kommissionen intagit, att, då barnafödandet vore av avgörande betydelse för samhällets bestånd, mödrahjälpen icke endast vore att anse såsom en ekonomisk hjälp till barnaföderskan utan jämväl borde utgöra ett uttryck för den »samhälleliga uppskattningen av moderskapet». Följaktligen borde, enligt kommissionens mening, mödrahjälp i princip utgå till alla barnaföderskor, oavsett om behov därav förelåge eller ej.

Kommissionens nyssnämnda uppfattning angående den statliga mödrahjälpens karaktär har kommissionen, enligt egen uppgift, hämtat ur moderskapsunderstödssakkunnigas tidigare här ovan omförmälda förslag angående moderskapsskydd, i vilket hävdades den meningen, att ett generellt ekonomiskt understöd även vore berättigat med hänsyn till de personliga besvärligheter och risker samt de ekonomiska uppoffringar, som barnaföderskorna fingo underkasta sig för samhällets fortbestånd. Mot en sådan uppfattning framfördes dock kraftiga gensagor av ett flertal myndigheter, vilka anmodats yttra sig över förslaget ifråga. Och samma ståndpunkt till frågan intogs av riksdagen, då den år 1931 antog den nu gällande förordningen om moderskapsunderstöd, enligt vilken understödet gjorts beroende av att behov därav föreligger.

Att nu, såsom kommissionen ifrågasatt, frångå behovsprincipen vid utgivande av moderskapsunderstöd, skulle betyda ett uppenbart avsteg från statsmakternas så sent som år 1931 intagna ståndpunkt i denna fråga. Redan av denna anledning kan styrelsen för sin del icke förorda, att ett sådant steg tages. Men därtill komma rent sakliga betänkligheter mot behovsprincipens slopande. Ett frångående av understödssynpunkten, där behov och yttre förhållanden äro utslagsgivande, och ett hävdande av ett generellt premiesystem enligt kommissionens principer är, enligt styrelsens mening, knappast ägnat att skänka ökad respekt för moderskapets naturliga höghet och helgd. En ekonomisk premiering av själva barnsbörden såsom sådan, vilken enligt naturens ordning torde utlösa en kvinnas mest upphöjda känslor av glädje, ter sig i styrelsens ögon såsom nära nog neddragande på dessa känslor och instinkter. Vad man ur samhällets och barnaföderskornas synpunkter vill nå med en hjälpverksamhet är väl ett undanröjande av materiella svårigheter men icke ett ekonomiskt plus till djupa ideella värden. Såsom kommissionen i annat sammanhang påpekat, kan också ifrågasättas, om alla födelser äro från det allmännas synpunkt önskvärda. Beträffande sådana fall måste då sägas, att det ur allmän synpunkt knappast kan finnas anledning uppskatta födelserna till den grad kommissionen förmenar blott och bart därför att de inträffat. En annan sak är att samhället även här bör komma en nödställd barnaföderska till hjälp, i vilket fall emellertid motivet för biståndet uteslutande är det förhandenvarande behovet.

Genom den av kommissionen framförda teorien om den samhälleliga uppskattningen av moderskapet såsom grund för mödrahjälpen har kommissionen helt säkert avsett att på förevarande område skapa likformiga och rättvisa förhållanden. I verkligheten leder dock kommissionens hjälpsystem till framträdande inkonsekvenser och orättvisor, nämligen så till vida, att mödrahjälpen får en helt olika karaktär beroende på om den utgår till barnbördskvinna, som är i behov därav eller icke. Det är givet, att där kvinnan är i behövande omständigheter, en moderskapspenning av föreslagna 75 kronor icke kan innefatta någon större del, som kan givas karaktär av premie såsom uttryck för den samhälleliga uppskattningen utan helt och hållet eller till största delen måste betecknas som understöd. Föreligger för en barnaföderska icke behov av understöd, får hjälpen till henne däremot formen av en premie, en present från det allmänna. Kvinnan kan nämli-

gen mycket väl vara hjälpen förutan, då hon själv eller familjen äger förmåga att bestrida de extra kostnaderna i samband med barnsbörden, vilket däremot icke är förhållandet med hennes sämre lottade medsyster, vilken behöver hela beloppet för sagda ändamål. Härav synes vara klart, att ett tillämpande av kommissionens premieringsteori i vart fall förutsätter, att understödet utgår med högre belopp för behövande än för icke behövande barnaföderskor, ty endast på detta sätt kunna även dessa komma i åtnjutande av en premie.

Utom till de inkonsekvenser, som nyss påvisats, skulle en sanktion av »den samhälleliga uppskattningen av moderskapet» i form av ekonomiskt vederlag även leda till ett visst slöseri med statens medel. I betraktande av det ofta åberopade statsfinansiella läget och den sparsamhet, som man alltid vill iakttaga med statens medel, synes det styrelsen anmärkningsvärt, att ett förslag som det förevarande, vilket skulle i viss utsträckning medföra fullständigt onödiga utgifter för det allmänna, överhuvud taget kunnat framkomma. Förhållandet är så mycket mera anmärkningsvärt, som kommissionen (sid. 26) just av statsfinansiella skäl icke funnit det möjligt att sätta moderskapspenningen till ett belopp av 100 kronor, som den ansett erforderligt, utan begränsat den till 75 kronor.

Vidkommande därefter befolkningskommissionens tidigare angivna tre huvuderinringar emot det nuvarande systemet för moderskapsskydd må anföras följande.

Då 1931 års sjukkasselagstiftning antogs och moderskapshjälpen gjordes till en obligatorisk prestation i de erkända sjukkassorna, varigenom en försäkrad barnaföderska med bistånd av statsmedel skulle beredas nöjaktig ekonomisk hjälp från sin kassa, tillgodosåg staten genom det samtidigt tillskapade statliga moderskapsunderstödet det mest primära hjälpbehovet även hos de grupper av barnaföderskor, som kunde väntas komma att stå utanför sjukkasserörelsen. Enligt de i samband med denna lagstiftning beslutade statsbidragsbestämmelserna utgår statsbidrag för av erkänd centralsjukkassa utgiven moderskapspenning eller bekostad vård å förlossningsanstalt för en minimitid av 30 dagar och, om man bortser från kvinna i industriellt och därmed likställt arbete, för en maximitid av 42 dagar. Då statsbidraget utgår med 1 krona för varje dag och hjälptiden i flertalet centralsjukkassor utgör 42 dagar, belöper sig statsbidraget, som här avses, för försäkrad barnaföderska följaktligen i regel till 42 kronor. Det statliga moderskapsunderstödet åter är vad ersättningen för dag beträffar, satt lika med statsbidraget per dag för utgiven moderskapspenning, varemot understödstiden, om man bortser från kvinna i industriellt och därmed likställt arbete, är bestämd till 30 dagar. Maximitiden för moderskapsunderstödet överensstämmer sålunda med minimitiden för statsbidraget till moderskapspenning, varför understödet regelrätt utgår med ett sammanlagt belopp av 30 kronor. Då de ojämförligt flesta kvinnorna äro tillförsäkrade moderskapspenning med 2 kronor om dagen under 42 dagar, uppgår moderskapspenningen i regel till 84 kronor för varje barnsbördsfall.

Under det att kommissionen finner den sålunda utfästa moderskapspenningen från sjukförsäkringen tillräckligt stor, anser kommissionen däremot moderskapsunderstödet vara otillräckligt. Det är nämligen uppenbart, säger kommissionen, att ett belopp av 30 kronor icke kan förslå till bestridandet av de extra kostnader, som följa av en barnsbörd, såsom resekostnader, kostnader för hemhjälp, utrustning åt barnaföderskan, småkläder åt barnet m. m.

Att det nuvarande moderskapsunderstödet blir otillräckligt, därest detsamma skall täcka alla extra kostnader av det slag kommissionen ifrågasätter, kan nog icke bestridas. Emellertid är att märka, att man med det nuvarande understödet principiellt icke avsett, att det skall täcka alla sagda extra kostnader. Understödet har i första hand till syfte att möjliggöra en bättre vård för moder och barn än den de genom anlitande av hemmets ekonomiska resurser hava utsikt att ernå. Detta särdrag hos understödet framgår fullt tydligt av författningen genom stadgandet, att centralsjukkassa skall av kvinnan tillkommande understöd innehålla

ett så stort belopp, som motsvarar ersättning enligt fastställd taxa för biträde av barnmorska vid förlossningen eller för vård å förlossningsanstalt, där sådan vård lämnas, samt på begäran tillhandahålla barnmorskan eller förlossningsanstalten det innehållna beloppet. Nu händer det också i stor utsträckning, att hela beloppet åtgår till vårdkostnader, vilket i regel blir fallet om kvinnan ligger på förlossningsanstalt. Sker förlossningen däremot i hemmet med anlitande av barnmorska beror det på barnmorsketaxan och i vad mån barnaföderskan haft utgifter för resekostnader åt barnmorskan, om något blir över av understödet för andra utgifter.

Ser man nu endast på det behov, som det nuvarande moderskapsunderstödet är avsett att fylla, så framgår av erfarenheten från de närmast gångna åren, att understödet i stort sett väl fyllt sitt ändamål och även uppskattats av dem, som kommit i åtnjutande därav. Åtminstone har detta varit förhållandet med rena landsbygden, där understödet redan i sin nuvarande form obestridligen varit till verklig nytta. Annorlunda förhåller det sig måhända med de större städerna, där understödet nog icke varit tillräckligt för att fylla redan sitt nuvarande ändamål och där det därför icke heller rönt någon större uppskattning.

Nu skall emellertid, enligt kommissionens förslag, förlossningsvården göras kostnadsfri för barnaföderskan och det statliga understödet samtidigt givas karaktär av uteslutande ekonomiskt bidrag för täckande av vid barnsbörd uppkommande extra utgifter vid sidan av själva förlossningsvården. Emot en sådan förändring av understödets karaktär har styrelsen ingenting att erinra, helst som styrelsen, såsom redan anförts, biträder förslaget om införande av kostnadsfri förlossningsvård. Styrelsen kan dock å andra sidan icke undgå att ställa sig den frågan, om alla berörda utgifter förekomma vid varje barnsbörd, och vidare om det finnes någon garanti för att penningarna verkligen skola komma till användning för det avsedda ändamålet. Kommissionen tyckes förutsätta, att så alltid skall bli förhållandet, eftersom denna fråga blivit lämnad helt ur räkningen.

Styrelsen kan för sin del även tillstyrka, att understödet höjes utöver nuvarande belopp, men vill samtidigt meddela, att behovet av understöd, enligt vad styrelsen inhämtat, uppskattas olika i olika delar av landet, varför kan förtjäna övervägas, huruvida icke en lämplig gradering av beloppet bör ske. Då styrelsen, såsom framgår av det följande, förutsätter, att det nuvarande dubbelsystemet med moderskapsförsäkring och moderskapsunderstöd kommer att i fortsättningen bibehållas, måste emellertid det för moderskapsförsäkringen avsedda statsbidraget höjas till minst samma belopp som moderskapsunderstödet. Detta är nödvändigt med hänsyn till den även av riksdagen hävdade principen, att understöd till icke sjukförsäkrad kvinna icke får bestämmas på sådant sätt, att därigenom förorsakas minskat intresse för kvinnornas inträde i sjukförsäkringen. Skulle det rena understödet sättas högre än bidraget till sjukförsäkringen, skulle detta verka som en hämsko på särskilt den kvinnliga medlemsrekryteringen och därjämte utgöra en direkt premiering av dem, som icke genom medlemskap i sjukkassa vilja så långt möjligt sörja för sig själva vid sjukdoms- och barnsbördsfall. Bestämmes åter statsbidraget och understödet lika högt, vilket i princip redan nu gäller, torde försäkringen såsom sådan med därav följande förmåner utgöra en tillräckligt stor dragningskraft för att medlemsrekryteringen icke skall påverkas i ogynnsam riktning.

Kommissionen framhåller vidare såsom motiv för en nygestaltning på ifrågavarande hjälpområde den omständigheten, att moderskapsunderstödet kommit att bliva det väsentliga i systemet, i det att flertalet barnaföderskor erhålla understöd och endast en mindre del moderskapshjälp. Kommissionen ser också mörkt på möjligheterna av en så väsentlig utveckling av den frivilliga sjukförsäkringen, som skulle krävas för att åt sjukkassornas moderskapsförsäkring skänka den cen-

trala ställning i hjälpsystemet, som nu innehas av moderskapsunderstödet. Härtill må anföras följande.

Betraktar man något närmare den från kassorna utgående moderskapshjälpen, finner man, att denna består av två delar, dels en försäkringsprestation och dels ett bidrag av statsmedel. Detta statsbidrag är principiellt lika stort som moderskapsunderstödet även om det i praktiken, med hänsyn till den längre understödstid sjukkassorna frivilligt påtagit sig, kan komma att utgå med högre belopp. Under sådana förhållanden är det tydligt, att även den försäkrade barnaföderskan åtnjuter ett understöd av statsmedel, även om detta utgår genom sjukkassorna i samband med den egentliga försäkringsprestationen. Då kommissionen i sitt betänkande hävdar, att moderskapsunderstödet kommit att intaga en central plats i det nuvarande hjälpsystemet och av den anledningen även bör avlösa den nuvarande moderskapspenningen, är detta påstående därför i viss mån ogrundat. Kommer nu statens bidrag, såsom kommissionen åsyftar, att utgå med samma belopp för försäkrad och icke försäkrad barnaföderska, blir överensstämmelsen mellan bidragen fullständig, varför ingen som helst anledning längre torde förefinnas att med hänsyn till sjukförsäkringens ännu jämförelsevis ringa anslutning påfordra ändring i det nuvarande systemet. Därtill kommer, att om man fasthåller vid den principen, att varje människa skall i första hand hjälpa sig själv och först i andra hand äga erhålla hjälp av det allmänna, vilken princip bör så långt som möjligt gälla även beträffande barnsbördsfall, står det alldeles klart, att en hjälporganisation, som innefattar ett självhjälpsmoment, är socialt betydligt värdefullare än ett rent understödssystem, även om självhjälpsmomentet är relativt litet framträdande.

När befolkningskommissionen, såsom i det föregående framhållits, riktar bland annat den erinringen mot det nuvarande systemet för mödrahjälp, att dess båda grenar — försäkringslinjen och understödslinjen — till sin natur äro så vitt skilda från varandra, kan man icke underlåta att peka på en i ögonen fallande parallell till en alldeles likartad dualism på ett annat område av socialpolitiken, nämligen hjälpsystemet för arbetslösa.

I båda fallen har man å ena sidan en med statsmedel anordnad ren understödsverksamhet — resp. moderskapsunderstöd och arbetslöshetsunderstöd — och å andra sidan en likaledes av staten ekonomiskt stödd frivillig försäkring för beredande av resp. moderskapshjälp och s. k. daghjälp.

Att det, alla olikheter till trots, råder en inre socialpolitisk frändskap mellan å ena sidan sjukkasseväsendet, stödverksamheten vid barnsbörd inbegripen, och å andra sidan arbetslöshetspolitiken behöver knappast uppvisas.

När man i vårt land — så sent som år 1934 — genomförde den frivilliga, av staten stödda arbetslöshetsförsäkringen, var det allt överskuggande huvudmotivet härför att skapa en på frivilliga personliga prestanda grundad *rätt* till daghjälp.

Samma motiv, som år 1934 ansågos äga en sådan avgörande betydelse för arbetslöshetsförsäkringens genomförande, synas år 1936 kunna åberopas till stöd för den frivilliga moderskapsförsäkringens bibehållande inom sjukkasseväsendet.

För övrigt förtjänar framhållas, att den frivilliga moderskapsförsäkringen — i likhet med den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen — erbjuder möjlighet till differentiering av hjälpbeloppens storlek, något som, i den mån denna möjlighet efter hand rationellt utnyttjas, i sin tur medgiver en anpassning av dessa belopp efter de bland annat efter dyrort varierande kostnaderna för tillgodoseende av de behov, som de äro avsedda att fylla.

Enligt gällande bestämmelser är, som nämnts, rätten till statligt moderskapsunderstöd gjord beroende bl. a. av att behov därav föreligger. Och behov anses som regel vara för handen, om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig in-

komst- och förmögenhetsskatt icke upptagits ett beskattningsbart belopp, uppgående till minst femhundra kronor. Den uppställda inkomstgränsen har emellertid närmast karaktären av en allmän presumtion, att behov av understöd föreligger. När särskilda omständigheter föranleda därtill, skall därför understöd kunna vägras, fastän inkomsten icke överstiger den stadgade gränsen, liksom å andra sidan understöd kan beviljas även åt den, för vilken den beskattningsbara inkomsten upptagits till femhundra kronor eller mera. Befolkningskommissionen gör nu gällande, att denna inkomstgräns är för låg och att detta, vid det förhållandet att så många kvinnor stå utanför sjukkassorna, bidrager till att ett stort antal barnaföderskor lämnas utan varje ekonomisk hjälp vid nedkomsten. En mer tillfredsställande ordning skulle enligt kommissionen kunna åvägabringas genom en höjning av inkomstgränsen. Då emellertid någon inkomstgräns inte är stadgad för åtnjutande av moderskapshjälp från erkänd sjukkassa, finner kommissionen, att sådan icke heller bör stipuleras för rätt till det statliga moderskapsunderstödet.

Vad då först beträffar kommissionens förslag om ett fullständigt slopande av inkomstgränsen, så synes detta kunna försvaras, för såvitt man anlägger kommissionens omnämnda synpunkter på understödet, nämligen att det skall utgöra ett slags premie till barnaföderskan. Då styrelsen, såsom tidigare anförts, emellertid icke kan dela denna kommissionens uppfattning rörande understödets ändamål och karaktär, följer redan härav, att styrelsen icke heller kan biträda förslaget om inkomstgränsens fullständiga slopande inom hjälpsystemet. Visserligen innebär detta en inkonsekvens så tillvida, att en sjukförsäkrad barnaföderska erhåller sin moderskapshjälp, oavsett ekonomisk ställning och om behov av understöd föreligger eller icke. Men denna förmån tillkommer henne uteslutande på grund av hennes förtänksamhet att genom medlemskap i sjukkassa ekonomiskt säkerställa sig för inträffande sjukdoms- och barnsbördsfall, vilket förhållande statsmakterna funnit motivera ett understödjande utan hänsyn till förefintligt behov. Genom att släppa efter på behovsprincipen, då fråga är om ren understödsverksamhet, skulle, enligt styrelsens mening, intresset för att genom försäkring söka sörja för sig själv slappna och benägenheten för att mera lita till det allmännas hjälp än till självhjälpen bliva allt större.

Vidkommande därefter kommissionens erinring, att den nuvarande inkomstgränsen är för låg, vill styrelsen icke bestrida, att så kan vara förhållandet men vill å andra sidan även framhålla, vad som tidigare omnämnts, nämligen att den stipulerade inkomstgränsen i själva verket allenast utgör en presumtion för att behov föreligger och att även vid högre inkomst moderskapsunderstöd skall utgå, därest hjälpbehov är till finnandes. Särskilt i de större städerna och i andra dyrorter torde vid nuvarande gränsdragning, enligt erfarenheten inom centralsjukkassorna, inträffa barnsbördsfall till betydande antal, vid vilka i ingivna understödsansökningar behov av understöd uppgives föreligga, oaktat det beskattningsbara beloppet upptagits till belopp om 500 kronor eller mera. Å andra sidan framgår emellertid av understödsansökningar, som härröra från barnaföderskor på landsbygden, att fall, sådana som de nyss för dyrorterna nämnda, endast mycket sällan förekomma, något som måste tyda på, att redan nuvarande inkomstgräns möjliggör för alla kvinnor att utfå moderskapsunderstöd, vilka rimligen böra komma i åtnjutande härav.

För övrigt får man icke, vid bedömandet av denna fråga, såsom kommissionen synes hava gjort, allt för mycket grunda sitt ställningstagande på 1934 års siffror angående frekvensen av de barnsbördsfall, där moderskapshjälp genom erkänd sjukkassa eller moderskapsunderstöd utgått. Förhållandet är nämligen det, att antalet barnaföderskor, som komma i åtnjutande av moderskapsunderstöd, alltjämt befinner sig i stadig tillväxt, vilket visar att man i vissa delar av landet ännu ej äger kännedom i tillräcklig omfattning rörande förevarande hjälpverksamhet. Detta

bestyrkes också genom de i kommissionens betänkande upptagna siffrorna över antalet understödsfall, vilka utvisa en ganska stor ojämnhet inom olika centralsjukkasseområden. I Örebro-Värmlands centralsjukkasseområde med 491 951 invånare utbetalades sålunda år 1934 i moderskapsunderstöd allenast 53 100 kronor, medan i Sydöstra Sveriges centralsjukkasseområde med 533 629 invånare utbetalades 125 618 kronor. Det torde vara uppenbart, att dylika olikheter icke kunna förklaras genom olika nativitetsförhållanden inom det ena och det andra området. Att å andra sidan den statliga hjälpverksamheten i sin nuvarande form kan nå en sådan omfattning, att den bringar hjälp åt alla, som behöva sådan, synes framgå av vissa uppgifter, som styrelsen inhämtat rörande 1935 års verksamhet inom Bohuslän-Hallands erkända centralsjukkassa. Av dessa framgår nämligen, att inom kassans verksamhetsområde under 1935 ej mindre än 83 % av samtliga barnaföderskor kommit i åtnjutande av statligt understöd genom moderskapspenning från sjukkassan eller i form av moderskapsunderstöd.

Under år 1935 kan för hela riket antalet fall med moderskapsunderstöd beräknas till lägst 54 000. Läggas härtill 11 000 barnsbördsfall, som beräknas hava blivit understödda genom sjukförsäkringen, finner man, att redan nu c:a 65 000 barnsbördsfall eller mer än 75 % av samtliga omfattas av den statliga stödverksamheten. Kommissionens påstående, att ett allt för stort antal behövande barnaföderskor vid nuvarande anordning ställas utanför möjligheterna att erhålla hjälp, måste därför innebära en betydande överdrift.

Emellertid kunna, som nämnts, skäl anföras för en höjning av inkomstgränsen, åtminstone för dyrorternas vidkommande. Företages en lämplig sådan höjning och blir dessutom det av kommissionen framlagda förslaget om ändrade grunder för beskattningen genomfört, kommer med säkerhet, särskilt om understödsbeloppet även ökas, antalet understödsfall att ytterligare ökas. Även utan mera långtgående ändringar av nuvarande förhållanden torde man sålunda, enligt styrelsens mening, kunna uppnå en utvidgning av understödsverksamheten, varigenom alla fall, som rimligen böra bli omfattade av densamma, också bliva det.

Utom de nu berörda huvuderinringarna har kommissionen även anfört vissa andra omständigheter, vartill enligt kommissionens mening hänsyn kunde tagas vid bedömande av frågan om verksamhetens avskiljande. Sålunda framhåller kommissionen, att sjukkassornas befriande från handhavandet av moderskapsunderstöden vore ett önskemål, som rätt allmänt kommit till uttryck inom sjukkasserörelsen samt att svenska sjukkasseförbundet uttalat sig för jämväl moderskapsförsäkringens avskiljande från sjukkassorna. Huru ledande män inom sjukkasserörelsen ställa sig till förevarande spörsmål torde framgå av det vid detta yttrande fogade utdrag av protokoll från sammanträde med sjukkassenämnden, vartill styrelsen får hänvisa.

Vidare anför kommissionen, att ett frånskiljande av moderskapshjälpen skulle hava till följd, att män och kvinnor bleve likställda inom kassorna. Som det nu är, åtnjuta kvinnorna av kassorna en försäkringsförmån, som icke tillkommer männen, men som dessa i alla fall få bidraga till. Genom avgifternas minskning i samband med moderskapsförsäkringens avskiljande från sjukförsäkringen skulle därför icke bara kvinnorna utan även männen komma i åtnjutande av en avgiftsminskning med 1 krona och 10 öre om året. Denna avgiftssänkning borde, förmenar kommissionen, ytterligare popularisera sjukkasserörelsen och, åtminstone vad beträffar männen, leda till en medlemsökning, vilken väl kunde uppväga det minskade intresse bland kvinnor i de fruktsamma åldrarna att ansluta sig till sjukkassorna, som moderskapshjälpens upphävande måhända kunde tänkas komma att medföra.

Vad då först beträffar den beramade likställigheten i prestationshänseende manliga och kvinnliga medlemmar emellan, så har någon utpräglad önskan i sådan riktning aldrig försports inom de erkända sjukkassorna. Detta finner också sin

naturliga förklaring i det förhållandet, att de, som åtnjuta moderskapshjälp från de erkända sjukkassorna, mycket ofta äro hustrur till manliga medlemmar av kassan, och att dessa senare även uppskatta den förmån de själva, om också indirekt, bliva delaktiga av genom moderskapshjälpen till hustrun. För övrigt torde man icke böra räkna med, att den ifrågasatta prestationsminskningen skulle komma att åtföljas av en motsvarande minskning av avgifterna. Sannolikt skulle i flertalet kassor avgiften komma att bli oförändrad och resultatet av förändringen endast bli större inkomstöverskott på verksamheten. Någon direkt fördel för medlemmarna skulle sålunda moderskapsförsäkringens avskiljande knappast komma att medföra.

Slutligen gör kommissionen gällande, att det nuvarande systemet utesluter vissa kvinnor, nämligen de allra fattigaste och de, som av hälsoskäl inte kunna vinna inträde i sjukkassorna, från möjligheten att erhålla en tillräcklig ekonomisk hjälp vid barnsbörd. Härtill må erinras därom, att lagen ger möjlighet för gift kvinna att tillhöra erkänd sjukkassa allenast för beredande av sjukvårdsförsäkring och moderskapshjälp. Då denna försäkring betingar en avgift av i regel allenast 4 kronor 20 öre för år, torde vara uppenbart, att vilken gift kvinna som helst, som i övrigt uppfyller villkoren för inträde, också kan vinna delaktighet i sjukförsäkringen för beredande av understöd, varom frågan här gäller. Föreligger sjukdom som hinder för inträde i erkänd sjukkassa, ställer sig ju saken annorlunda, men i sådant fall torde i den mån moderskapsunderstödet icke är tillfyllest, hjälp böra meddelas i annan ordning.

Såsom redan torde hava framgått av det föregående, är ett avskiljande från de erkända sjukkassorna av moderskapsförsäkringen och det statliga moderskapsunderstödet icke erforderligt för ett uppnående av önskvärda förbättringar på ifrågavarande hjälpområde. Däremot skulle en sådan åtgärd otvivelaktigt komma att medföra direkt skadliga verkningar för den statsunderstödda sjukkasseverksamheten och denna verksamhet berörande förhållanden. Sålunda är det tydligt, att man skulle försvåra för kassorna att utveckla sig genom borttagande av det i rekryteringsavseende tilldragande moment inom försäkringen, som moderskapsförsäkringen utgör. Inom de erkända sjukkassorna har man en allmän uppfattning av, att kvinnorna i allt större utsträckning söka sig in i sjukkassorna, ett förhållande som är socialt betydelsefullt bl. a. med hänsyn till den ökade sjukdomsrisk, som barnsbörd medför. Detta framgår också fullt tydligt av siffrorna för anslutningen till kassorna av nya medlemmar. De i kommissionens betänkande anförda siffrorna giva detta vid handen, och så är även förhållandet med motsvarande siffror för år 1935, vilka, såsom framgår av efterföljande tablå, utvisa en medlemsanslutning för kvinnor, som är betydligt större än för män icke blott för landet i sin helhet utan även för flertalet centralsjukkassor. Att detta glädjande förhållande skulle upphöra, därest moderskapsförsäkringen nedlades, torde vara ställt utom varje tvivel.

Men även kassornas handhavande av moderskapsunderstödet har visat sig kunna verka befrämjande på medlemsrekryteringen. Genom denna verksamhet komma nämligen kvinnorna i kontakt med sjukförsäkringen och erhålla kännedom om de förmåner ett medlemskap i sjukkassa medför. Även moderskapsunderstödets borttagande från sjukkassorna skulle sålunda kunna medföra skadliga verkningar för sjukförsäkringen.

Sedan kommissionen redogjort för sitt förslag till den anordning för beredande av statlig moderskapspenning, vilken skulle träda i stället för den av de erkända sjukkassorna meddelade moderskapsförsäkringen samt det statliga moderskapsunderstödet, och i samband därmed anfört de omständigheter, som enligt kommissionens mening motiverade förslaget, anmärker kommissionen (sid. 31), att förslaget till sin reella innebörd skulle, därest så vore önskvärt, kunna genomföras även med ett bibehållande av sjukkassornas statsunderstödda moderskapshjälp. Kommis-

Medlemmar, inträdda under år 1935 i nedanstående öppna centralsjukkassor (överlåtna och överflyttade medlemmar ej inräknade).

Kassans namn	Män	Kvinnor	Summa
Gefle stads erkända centralsjukkassa	191	311	502
Trälleborgs stads erkända centralsjukkassa	82	91	173
Stockholms erkända centralsjukkassa	2 082	4 021	6 103
Skånes erkända centralsjukkassa	3 826	3 654	7 480
Sörmland-Västmanlands erkända centralsjukkassa	2 875	2 878	5 753
Eskilstuna stads erkända centralsjukkassa	272	294	566
Östra Sveriges erkända centralsjukkassa	1 732	1 971	3 703
Norra Smålands erkända centralsjukkassa	1 726	1 739	3 465
Mellersta Norrlands erkända centralsjukkassa	2 975	3 148	6 123
Dala-Gävleborgs erkända centralsjukkassa	2 126	2 323	4 449
Örebro och Värmlands erkända centralsjukkassa	2 384	2 410	4 794
Bohuslän-Hallands erkända centralsjukkassa	3 129	3 071	6 200
Östergötlands erkända centralsjukkassa	950	1 175	2 125
Sydöstra Sveriges erkända centralsjukkassa	2 186	1 860	4 046
Övre Norrlands erkända centralsjukkassa	2 127	2 566	4 693
Västgöta-Dals erkända centralsjukkassa	3 443	3 573	7 016
Hälsingborgs erkända centralsjukkassa	251	471	722
Malmö stads erkända centralsjukkassa	1 223	1 483	2 706
Göteborgs stads erkända centralsjukkassa	2 600	4 100	6 700
Solidar, erkänd centralsjukkassa för Landskrona	116	229	345
Norrköpings stads erkända centralsjukkassa	371	526	897
Summa	**36 667**	**41 894**	**78 561**

sionen synes följaktligen hava insett, att det i verkligheten icke vore direkt behövligt att för uppnående av förbättrat ekonomiskt moderskapsskydd, varom här är fråga, sönderbryta en på statsmakternas direkta initiativ uppbyggd organisation, som visat sig väl fylla sin uppgift.

Styrelsen tager fasta på detta medgivande från kommissionens sida men vill samtidigt, i överensstämmelse med vad styrelsen tidigare i detta yttrande anfört, betona, att något utrymme för alternativa lösningar av den föreliggande frågan icke synes förefinnas. Enligt styrelsens mening är det icke blott önskvärt utan med hänsyn till konsekvenserna av ett ingrepp av ifrågasatt slag, synnerligen påkallat, att, om en reform på ifrågavarande hjälpområde skall komma till stånd, densamma, såsom också riksdagen synes hava förutsatt vid tidigare omnämnda utredningsbeslut, blir genomförd inom ramen för den nu bestående sjukkasselagstiftningen.

Styrelsen skall nu i det följande redogöra för, efter vilka riktlinjer en sådan reform, enligt styrelsens mening, skall kunna genomföras. Enligt nu gällande regler utgår såväl moderskapspenningen som det statliga moderskapsunderstödet i form av dagsbidrag. Kommissionen ifrågasätter emellertid, att bidraget i stället skall utgå i form av ett engångsbelopp, avsett för täckande av vissa av barnsbörden föranledda engångskostnader. Emot en sådan förändring av bidraget finnes, enligt styrelsens mening, ingen erinran att framställa. Ur försäkringssynpunkt innebär det i själva verket en fördel att övergå från nuvarande av sjukpenningen beroende dagsersättning till ett enhetsbelopp, enär vissa ojämnheter i fråga om avgiftsbestämningen då försvinna.

Vad beträffar storleken av den framtida av sjukkassorna meddelade moderskapshjälpen, synes denna lämpligen kunna fastställas till ett belopp av 100 kronor, varigenom understödet skulle motsvara de av kommissionen beräknade minimikostnaderna vid barnsbörd, som understödet skulle vara avsett att täcka. Ifrågasättas kan emellertid även, om icke beloppet bör höjas till 110 kronor, varigenom täckning jämväl erhålles för den kostnad, som barnaföderskor enligt förslaget normalt skulle få utgiva i legosängsavgift vid vård å förlossningsanstalt. Om minimibeloppet av moderskapshjälpen bestämmes på angivet sätt i författningen, torde där också böra

stadgas frihet för centralsjukkassa att genom bestämmelse i stadgarna utfästa ett högre belopp, lika för alla kvinnliga medlemmar.

Då moderskapspenningen skall utgöra ett fixt engångsbelopp, bör i överensstämmelse härmed även statsbidraget utgå med ett fixt engångsbelopp för varje av kassan meddelad moderskapshjälp. Detta bidrag av statsmedel till meddelad moderskapshjälp bör då utgå med samma belopp som det statliga moderskapsunderstödet. Sättes detta, såsom föreslagits, till 75 kronor, blir följaktligen statsbidraget lika med 75 kronor för varje utgiven moderskapshjälp. Detta får i sin tur till följd, att om moderskapshjälpen bestämmes till 110 kronor, avgift måste upptagas av medlemmarna motsvarande ett understöd av 35 kronor, vilket belopp då representerar självhjälpsmomentet i försäkringen. Avgiften i fråga beräknas för ett område med medelstor frekvens av barnsbördsfall till 75 öre för år.

Med avseende på det statliga moderskapsunderstödet vill styrelsen i detta sammanhang hava framhållit följande. Detta understöd utgör för närvarande principiellt 30 kronor för kvinna i allmänhet och 56 kronor för kvinna i industriellt och därmed jämförligt arbete. Emellertid har kvinnan att i samband med ansökningen om understöd erlägga en anmälningsavgift av 2 kronor, som tillfaller centralsjukkassan eller lokalsjukkassa, som biträder centralsjukkassan vid handhavandet av här ifrågakomna uppgifter, varför understödet i verkligheten reduceras med detta belopp. Upptagandet av denna avgift har emellertid givit anledning till starkt missnöje bland understödstagarna. Det torde också med fog kunna ifrågasättas, om icke de med den statliga moderskapsunderstödsverksamheten förenade kostnaderna helt borde bestridas av det allmänna. Kassornas handhavande av ifrågakomna verksamhet grundar sig ju på stadgandet i 8 § första stycket i sjukkasseförordningen, enligt vilket erkänd sjukkassa är pliktig att inom sitt verksamhetsområde, jämväl såvitt angår andra än kassans medlemmar, biträda vid handhavandet av annan social försäkrings- eller understödsverksamhet. Då kassa enligt samma lagrum för sådant biträde skall erhålla skäligt vederlag, vilket bestämmes av Kungl. Maj:t, och det här är fråga om en statlig verksamhet, synes det vara helt i överensstämmelse med författningen, att det vederlag, som skall utgå för det biträde kassan lämnar staten vid verksamhetens handhavande, skall lämnas av staten såsom uppdragsgivare. Styrelsen vill därför såsom lämpligt föreslå, att, därest nuvarande hjälpsystem bibehålles, den nu utgående anmälningsavgiften borttages och kassorna i stället tillerkännas ett skäligt vederlag av statsmedel.

Till slut må även erinras om bestämmelserna rörande statsverkets utbetalande av ersättning för utgivna moderskapsunderstöd, enligt vilka sjukkassa äger kvartalsvis utbekomma sådan. Därest en höjning av understödet i föreslagen omfattning skulle komma till stånd, skulle detta, om nuvarande anordning för utbetalning av ersättningarna bibehölles, uppenbarligen medföra, att kassorna måste ligga ute med förskotterade medel till sådana belopp, att det kunde medföra ekonomiska svårigheter för dem att bedriva den egentliga verksamheten. Det synes därför böra övervägas, om icke vid en sådan förhöjning av understödet, ersättning kan utfås månadsvis i stället för kvartalsvis.

Den statliga mödrahjälpen. Styrelsen övergår nu till behandling av frågan om den av befolkningskommissionen föreslagna statliga så kallade mödrahjälpen.

Såsom kommissionen själv flerstädes i betänkandet vitsordar, förutsätter denna statliga hjälpverksamhet, att förslaget i vad rör allmän moderskapspenning genomföres. Nämnas må, att även förslaget om inrättandet av statens familje- och barnanämnd utgår från samma förutsättning.

Om förslaget om moderskapspenning icke genomföres, ändras i väsentliga delar de uppställda förutsättningarna för ett genomförande av förslaget, i vad det avser så kallad mödrahjälp. I allt fall påkallas vid sådant förhållande en genomgripande överarbetning.

Enligt vad kommissionen själv (sid. 45) framhåller, äger frågan om mödrahjälp sammanhang med spörsmålet om ersättning åt kvinnlig arbetstagare för i samband med barnsbörd förlorad arbetsförtjänst, alltså ett spörsmål, vilket — uppkommet närmast i anledning av bestämmelser i 1912 års arbetarskyddslag — i viss mån utgjort själva uppränningen till frågan om statlig hjälp överhuvud taget åt barnaföderskor. I denna ersättningsfråga föreligger ej något positivt förslag. Styrelsen föreställer sig, att utformandet av ett sådant — spörsmålet må i sig självt vara aldrig så behjärtansvärt — skall befinnas förenat med stora vanskligheter.

Även med bortseende från det inre sammanhang, som frågan om mödrahjälp sålunda äger med de i det föregående avhandlade anordningarna eller med ännu helt outredda spörsmål, resa sig starka principiella betänkligheter mot införande av en hjälpverksamhet enligt förslaget i nu berörda del.

Förslaget innebär anordnandet av en social hjälpverksamhet enbart med statsmedel. Man söker ej giva den någon kommunal förankring ens i partiell ekonomisk medverkan från kommunernas sida. Det torde ej vara påkallat närmare utveckla, att olikheten härutinnan mellan det nuvarande hjälpsystemet och det föreslagna, är av vittgående, principiell beskaffenhet och ägnad att starkt påverka vederbörande kommunala organs — här närmast barnavårdsnämndernas — ställningstagande i förekommande understödsfrågor.

I den mån sådant hjälpbehov, som kommissionens förslag åsyftar att fylla, för närvarande befinnes böra tillgodoses under det allmännas medverkan, ankommer det på fattigvårdsstyrelse att utöva sådan hjälpverksamhet. Frågan, huruvida den utbrytning ur fattigvården, som föreslås, lämpligen låter sig genomföra, lärer i första hand böra bedömas ur synpunkten, om hjälpbehovet till sin egen inre natur är av isolerad beskaffenhet, skilt från det hjälpbehov i övrigt, som fattigvården har att och fortfarande skulle ha att tillgodose.

Kommissionen berör själv (sid. 73) frågan om dylik kombination av mödrahjälp och fattigvård och framhåller, att »någon olägenhet av en sådan kombination av understödsformerna icke torde behöva möta». Socialstyrelsen kan icke dela uppfattningen, att ifrågavarande problem så lätt låta sig avvisa.

I all synnerhet då modern är gift och redan har andra barn men även i fall, där hon är ensamstående, är hennes förekommande hjälpbehov för hennes och barnets personliga vidkommande i hög grad miljöbetonat och ofta sammanhängande med annat hjälpbehov, som påkallar det allmännas inskridande. Mannen kan vara sjuk eller arbetslös, kvinnan kan under barnsängstiden vara urståndsatt att taga vård om övriga barn och så vidare. För att en hjälp från det allmännas sida skall bliva effektiv och ändamålsenlig bör den uppenbarligen anbringas under tillbörligt hänsynstagande till alla dessa individuella och mångskiftande faktorer.

Ur sådan synpunkt kunna ej ens de mest välmenande allmänna regler ersätta ett individuellt, praktiskt och fritt bedömande. Lämpligheten till och med av en så till synes självklar regel, som att mödrahjälpen skall tillförsäkras kvinnan, kan i det individuella fallet dragas i tvivelsmål; mannen kan i ett nödläge — till förmån för hustrun — ha pantsatt sina arbetsredskap eller arbetskläder för några tiotal kronor och en utlösen, med anlitande av mödrahjälpen, av dessa kan sätta honom i tillfälle att antaga arbete och att åter taga nödig vård om hustrun. Om åter pantsättningen skett för inköp av spritdrycker och en utlösen av föremålen — med anlitande av mödrahjälpen — kunde befaras leda till förnyad pantsättning i samma syfte, vore ju en dylik användning av allmänna medel upprörande.

Hjälpverksamheten måste uppenbarligen infogas i sitt givna totala sammanhang och det kan enligt styrelsens mening icke vara ägnat främja effektivitet och ändamålsenlighet, att — såsom vid förslagets genomförande ofta kunde bli fallet — en kommunal myndighet, fattigvårdsstyrelsen, finge träda hjälpande emellan i ovetskap, huruvida, i vad mån och på vad sätt hjälp hade beretts kvinnan jämväl i den ordning, som förslaget om mödrahjälp angiver.

Hjälpbehovet för moderns vidkommande behöver icke blott, såsom här antytts, i förekommande fall mycket ofta ses mot bakgrunden av och sättas i samband med ett hjälpbehov i övrigt för kvinnans familj vare sig det rör mannen, andra hennes barn, föräldrar eller andra. Framhållas må, att man ju i åtminstone det övervägande antalet fall har att räkna med att den hjälpbehövande kvinnan icke är absolut ensam utan på ett eller annat sätt genom familjeband är knuten till en familj; hennes personliga hjälpbehov indicerar också i och för sig ofta annat hjälpbehov inom denna familjemiljö.

Även där kvinnans personliga hjälpbehov är rent isolerat och alltså kan tillgodoses genom rent isolerade hjälpåtgärder i stil med den föreslagna mödrahjälpen, torde detsamma dock i hög grad böra bedömas under det mest noggranna beaktande av lokala och individuella förhållanden. Man behöver blott tänka på sådana på papperet nästan ovägbara förhållanden, som att kvinnan strax före sin nedkomst skulle inackorderas hos en kanske skötsam och god familj, som emellertid enligt hennes farhågor skulle visa ogrannlaga brist på tystlåtenhet mot obehöriga utomstående. Styrelsen föreställer sig, att behovet i fråga om individuellt bedömande till och med är större, då det gäller en så ömtålig sak som hjälp åt en moder, än när fråga är exempelvis om försörjning av orkeslösa åldringar, utan att styrelsen därmed ens i minsta mån vill förringa den humanitetsplikt, som samhället har att visa jämväl de senare.

Visserligen kan man, såsom förslaget ju också åsyftar, genom upprättandet av lämpliga formulär underlätta en lokal skildring av det individuella fallet, vilken skulle läggas till grund för bedömande och beslut hos den föreslagna centralmyndigheten. Men det råder väl knappast tvivel därom, att många ovägbara nyanser, som dock kunna vara sakligt ytterst betydelsefulla, måste tappas bort i ett sådant schablonmässigt förfarande — utredningen på platsen och den centrala bedömningen må verkställas med aldrig så stor samvetsgrannhet.

Härtill kommer, att vid en dylik hjälpverksamhet många praktiska dispositioner måste träffas genom ett omedelbart snabbt avgörande på platsen, vanligen under ett val mellan en mängd olika alternativ, varvid vetskapen om de ekonomiska hjälp resurser, som kunna påräknas, ofta äro av väsentlig betydelse för avgörandet.

Att, såsom förslaget innebär, göra en sådan uppdelning, att man förlägger den grundläggande utredningen och ansvaret för de praktiska verkställighetsåtgärderna till lokala organ men förlägger själva det avgörande beslut, huruvida och i vilken ekonomisk omfattning mödrahjälp skall beredas, till en central statlig myndighet, måste ingiva starka betänkligheter ur såväl principiell som praktisk synpunkt.

Överhuvud taget nödgas socialstyrelsen draga i tvivelsmål, huruvida man i en hjälpverksamhet — utom i sådana fall, där man har att göra med alldeles entydiga grunder för hjälpbehovet och klart utstakade, enhetliga normer för det allmännas medverkan för behovets tillgodoseende — kan undvara en för hjälpens beredande och utformning ansvarig lokal myndighet, vars ansvar därvid åtminstone i viss utsträckning är av ekonomisk natur.

Den lokala utredningen skulle enligt förslaget ligga hos de kommunala barnavårdsnämnderna. Man lärer icke kunna förtänka dessa organ, om deras naturliga strävan bleve att förebringa en motivering för maximal statlig hjälp. Gäller det uteslutande att mot varandra väga å ena sidan ett aktgivande på statens allmänna ekonomiska intressen och å andra sidan ett tillgodoseende av en individuell barnaföderskas behov, lära mänskliga känslor alltid vara böjda att låta de senare väga tyngst.

Enligt förslaget skall den utredning, som skall förebringas av barnavårdsnämnden, närmast utföras av samt inom nämnden föredragas av en nämnden utomstående kvinna, barnmorska eller distriktssköterska. Det synes hårt att ens påfordra, att en kvinna i en sådan ställning skall fatta såsom sin uppgift annat än att ensi-

digt vara en förespråkare för barnaföderskans intressen. Att den kvinnliga föredraganden i den givna situationen skulle jämväl beakta och göra sig till tolk för rent objektiva, statsfinansiella hänsynstaganden lärer i allmänhet ej kunna förväntas.

Det synes för övrigt i hög grad avvikande från grunderna för praxis inom kommunalförvaltningen och sakligt betänkligt, att utredningar, för vilka en kommunal nämnd komme att stå som ansvarig, och på vilka den skall grunda sitt beslut, de facto skola verkställas av en person, som icke tillhör nämnden och ej heller utsetts av denna.

Det måste betvivlas, att centralmyndigheten, som skall utse föredragande, skall kunna besitta en härför erforderlig personkännedom, tillräckligt stor för att — bättre än de lokala myndigheterna — träffa de lämpliga personvalen.

Föredraganden i barnavårdsnämnd skall enligt förslaget alltid vara en kvinna. Riktigheten av den förebragta psykologiska motiveringen härför, nämligen att en kvinna i belägenhet att påkalla mödrahjälp hellre anförtror sina bekymmer åt en kvinna än åt en man, lärer kunna dragas i tvivelsmål och äger i allt fall knappast en obetingad allmängiltighet.

I den mån verkliga meningsbrytningar mellan föredraganden och nämnden uppkomme — erkännas må, att nämnden i verkligheten hade föga anledning att söka gendriva en föredragande i hennes sannolika inställning — skulle den förras ställning lätt bliva alldeles ohållbar.

Det må gärna medgivas, att en barnmorska — på grund av den inställning, som hennes yrkesutövning lärer vara ägnad skänka henne — ofta är väl skickad att träffa åtskilliga praktiska dispositioner till förmån för en barnaföderska. Även i den mån så är fallet, skänker dock en dylik praktisk duglighet och en naturlig, gynnsam känsloinställning till sakfrågorna dock i och för sig icke förmåga att i skrift lämna en sådan utredning i sakläget, att denna kan läggas till grund för de avgörande besluten. Betänkligt vore, om färdigheter i sådant hänseende komme att spela en roll vid hithörande personval och föranleda visst avkall på kravet på rent praktisk duglighet, som väl bör vara en barnmorskas alldeles väsentliga egenskap.

I vissa fall skall ansökan kunna ingivas direkt till centralnämnden, med förbigående av utredningsarbetet inom barnavårdsnämnden. Man vill på detta sätt sörja för diskretion mot barnaföderskan. Det låter knappast tänka sig, hur en så sträng diskretion i verkligheten skulle kunna upprätthållas inför rimliga krav från centralnämndens sida på tillräcklig och tillförlitlig utredning. Önskningar om diskretion torde så gott som alltid göra sig gällande men få ej tillgodoses med uppgivande av elementära kontrollbetingelser.

Mödrahjälpen kan enligt förslaget lämnas såsom lån; dessa kunna avskrivas. Även om föredraganden ej har att fatta de avgörande besluten, kan hon dock i realiteten, nämligen vid förberedelserna till den utredning, som hon har att förebringa för nämnden, komma att ställas inför bedömanden rörande låneförbindelsernas rättsliga karaktär, förefintligheten av utsökningsbara tillgångar samt om indrivning, allt frågor av beskaffenhet att ligga helt utanför hennes egentliga kompetensområde och ägnade att inge henne huvudbry och att väcka bekymmer.

Vid beredande av mödrahjälp enligt förslaget kommer staten de facto att inträda såsom den för modern primärt ansvariga; barnafaderns ekonomiska förpliktelser fastställas i efterhand och där staten förbehåller sig regressrätt mot honom kan denna efterskänkas. Det finnes anledning befara, att dylika anordningar kunna leda till ett utsuddande av känslan för faderskapets förpliktelser i dylika fall.

Där regressrätten mot barnafadern må efterskänkas, torde föredragandens utredning härutinnan bliva nära nog utslagsgivande. Hon kan i sådana fall komma att utsättas för otillbörligt starkt moraliskt tryck. Man behöver blott tänka sig ett

sådant fall, där barnafadern är hemmason i en i orten ansedd familj och till varje pris önskar förbli okänd.

Ur synpunkten av allmän författningspraxis må ifrågasättas, huruvida icke härom i 9 § av det grundläggande författningsförslaget meddelade bestämmelser äro av lags karaktär och sålunda ej lämpligen kunna meddelas i administrativ författning.

Samma fråga synes kunna ställas även i flera andra fall. Så till exempel skall den centrala nämnden enligt 13 § av samma författning öva viss tillsyn över barnavårdsnämnd. En sådan tillsyn rimmar ej väl med barnavårdslagen och med kommunallagarna. Enligt gällande föreskrifter ankommer tillsynen över nämnderna på länsstyrelse och — i vissa fall — på statens inspektör för fattigvård och barnavård. Det synes vidare kunna ifrågasättas, om icke barnavårdsnämndens hithörande uppgifter borde angivas i 2 § 1 mom. av barnavårdslagen, där rubriken lyder »verksamhetsområde och uppgifter».

I betänkandet (sid. 98) beräknas statens utgifter för mödrahjälp till ett årligt belopp av 2 000 000 kronor. Kommissionen betecknar själv beräkningen såsom »en ren uppskattning». Man nödgas konstatera, att ingen som helst utredning lagts till grund för uppskattningen av en statsutgift av den angivna storleksordningen.

Författningsförslagens utformning lämnar enligt styrelsens mening rum för åtskilliga erinringar, men anser sig styrelsen ej ha anledning ingå i en närmare detaljgranskning ur sådana synpunkter. Ett par exempel må dock angivas.

I 2 § andra stycket av huvudförordningen stadgas, att anmälan (om barnsbörd) må underlåtas, där det av vissa skäl är uppenbart, att kvinnan ej är berättigad till hjälp. Följande paragraf börjar med orden »Har efter förlossning anmälan enligt 2 § ej skett, må barnaföderskan anhålla om moderskapspenning — — — —». Man får närmast det intrycket, att det är frånvaron av utsikt till bifall, som skall föranleda ansökningen.

I 5 § sista stycket stadgas, att mödrahjälp ej må »utgå senare än sex månader efter nedkomsten». Föreskriften är svävande och synes kunna tolkas såsom en parallell till den i 3 § angivna regeln om preklusionstid för ansökans ingivande eller såsom en bestämmelse om preklusionstid för medels utanordnande eller ock — vilket lärer vara avsett — såsom gräns för den tid mödrahjälp högst må avse.

4 § har utformats så, att beslut av centralnämnd i negativ riktning skulle kunna anses uteslutet, vilket ej lärer vara avsett.

Enligt kommissionens förslag skulle det centrala organet för mödrahjälpen, familje- och barnanämnden, organiseras under former, som normalt användas endast vid provisoriska anordningar eller, undantagsvis, där en parts representation är påkallad. I förevarande fall föreligger intetdera av dessa skäl för en nämndorganisation.

Kommissionen framhåller, att synnerlig vikt måste läggas på att för kanslichefsbefattningen förvärva en verkligt dugande kraft, som vore fullt vuxen uppgifterna att organisera verksamheten, att föredraga ärendena hos nämnden samt att leda det löpande arbetet. Med hänsyn till den stora mängden understödsärenden — enbart antalet sådana ansökningar, som komme att bifallas, beräknas av kommissionen redan för första året till 10 000 — lärer det vara uppenbart, att nämndens ordförande och ledamöter icke kunna taga kännedom om flertalet sådana utan för deras prövning bliva hänvisade till kanslichefens omdöme. Nämndens uppgift måste sålunda beträffande dessa ärenden liksom också beträffande organisationsfrågorna bliva begränsad till mera principiella avgöranden. Därest det överhuvud skulle anses erforderligt att för ändamålet upprätta ett särskilt centralorgan — vilket synes tvivelaktigt — lärer det vara mera ändamålsenligt och med svenska förvaltningsprinciper bättre överensstämmande att organisera centralorganet såsom en vanlig ämbetsmyndighet. Därmed skulle bland annat vinnas den icke endast principiellt betydelsefulla fördelen, att beslut fattades och åtgärder vidtoges under klart konstituerat ämbetsmannaansvar. Vidare skulle tydligen ernås en

förenklad behandling, som möjliggjorde arbetets bedrivande med den skyndsamhet, som kommissionen framhållit vara önskvärd. Skulle det emellertid anses föreligga behov av tillgång till sådan sakkunskap, som ej kunde bliva representerad bland myndighetens befattningshavare — närmast kännedom om annan social hjälpverksamhet samt om olika ortsförhållanden — kunde detta behov tillgodoses genom en rådgivande nämnd, vilken borde tillkallas vid behandlingen av ärenden av mera principiell karaktär och vilkens särskilda ledamöter kunde rådfrågas i fall, där deras speciella förfarenhet vore av värde.

Slutligen kan styrelsen med anledning av förevarande förslag om mödrahjälp ej underlåta framhålla, att detsamma i framträdande grad ter sig såsom en åtgärd, ledande till dels ett organisativt sönderdelande av den sociala hjälpverksamheten och dels ett avlyftande av hävdvunna och lagfästa försörjningsplikter från kommunerna samt dessa plikters överflyttande på staten. Sådana uttryck som det förevarande för strävanden i denna riktning äro i synnerlig grad ägnade understryka önskvärdheten av en genomgripande utredning, som skänker överblick över olika åtgärder på området, de ekonomiska konsekvenserna härav för staten och för kommunerna och de organisativa följdverkningarna därav ur synpunkten av det sociala hjälparbetets enhetlighet och planmässighet.

Med anledning av det anförda avstyrker socialstyrelsen, att remitterade förslaget lägges till grund för positiva åtgärder.

Internationella arbetsorganisationen.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i februari 1936.

Internationella arbetsbyråns styrelse var under dagarna 20—22 februari 1936 samlad till ordinarie kvartalsmöte under ordförandeskap av den kanadensiske regeringsrepresentanten dr Riddell. Den svenska fackföreningsrörelsen var representerad av landsorganisationens förste sekreterare Per Bergman. Sammanträdet inleddes med att presidenten med anslutning från samtliga tre gruppers ordförande, hyllade minnet av den avlidne mångårige medlemmen av styrelsen Edv. Johanson.

Protest mot Solis fängslande. Innan styrelsen påbörjade behandlingen av de på dagordningen uppförda spörsmålen, begärde hrr Jouhaux (Frankrike) och Kupers (Nederländerna) på arbetargruppens vägnar, att arbetsbyråns direktör måtte undersöka omständigheterna kring häktningen av den chileanske arbetardelegaten vid den nyligen avhållna regionala arbetskonferensen i Santiago-de-Chile, Solis. Direktör Butler framhöll i sitt svar, att — enligt föreliggande officiella underrättelser — den chileanska regeringen funnit sig nödsakad att förklara landet i belägringstillstånd med anledning av vissa strejkoroligheter, som ansågos vara av kommunistiskt ursprung. Solis hade blivit arresterad i egenskap av medlem av den centrala strejkkommittén och icke på grund av sitt deltagande såsom chileansk arbetardelegat i den internationella (amerikanska) arbetskonferensen i Santiago. Direktören tillade, att han skulle hålla styrelsen underrättad om de vidare upplysningar angående denna sak som kunde inkomma.

De egentliga förhandlingarna vid detta styrelsemöte inleddes med att styrelsen tog kännedom om en redogörelse för *den förberedande tekniska sjöfartskonferens,* som hölls i Genève från 25 november till 6 december förra året med regerings-, redare- och sjöfolksre-

presentanter från flertalet mera betydande sjöfartsländer (bl. a. alla de fyra nordiska.)[1] Denna konferens antog enhälligt en rapport av vilken framgår, att vissa möjligheter nu börja skönjas för en överenskommelse beträffande arbetstids- och bemanningsfrågan. Det beslöts att utsända denna rapport officiellt till regeringarna tillsammans med förhandlingsprotokollet, och arbetsbyrån bemyndigades att, på grundval av de yttranden som kunde inkomma från regeringarna, utarbeta definitiva rapporter som skola föreläggas en speciell internationell sjöfartskonferens hösten 1936.

Styrelsen behandlade därefter en rad av juridiska och praktiska spörsmål sammanhängande med granskningen av *regeringarnas årsrapporter angående tillämpningen av ratificerade konventioner*, i vilket samband flera förslag framkommo åsyftande en effektivisering av den kommittés arbete, som vid varje internationell arbetskonferens tillsättes för detta ändamål.

En längre diskussion ägnades åt frågan om *revisionen* av de fyra *konventionerna rörande minimiålder för barns användande till arbete*. Dessa konventioner, som antagits vid resp. 1919, 1920, 1921 och 1932 års arbetskonferenser, föreskriva en minimiålder av 14 år för resp. industri, sjöfart, jordbruks- samt icke-industriellt arbete. Vid 1935 års konferens antogs en resolution, i vilken uttalades att, för att förbättra de unga arbetslösas svåra ställning, denna minimigräns borde höjas från 14 till 15 år och att de existerande internationella konventionerna i ämnet borde revideras i anslutning härtill.

Från arbetargruppens sida framhölls nu, att vid en sådan revision — en av de angelägnaste uppgifter som förelågo för organisationen — ett försök borde göras att sammanslå de fyra konventionerna och få till stånd en allmän reglering av minimiåldern för barns användande till arbete. Kunde detta av juridiska skäl — såsom från arbetsgivarhåll påståtts — icke låta sig göra, så vore det i varje fall nödvändigt att företaga revisionen av alla fyra konventionerna samtidigt, så att reformen kunde genomföras på en gång för alla slag av sysselsättning. Den amerikanska regeringens representant dr Lubin understödde arbetargruppens yrkande och framhöll önskvärdheten av att detta spörsmål kunde behandlas vid nästa års konferens. Han betonade att i hans land minimiåldern nu var 16 år (för hälsovådligt arbete 18 år) och att den amerikanska industrin hade fullt ut anpassat sig till denna reform. Som bevis härpå framhöll han att, även sedan NIRA blivit förklarad grundlagsstridig, arbetsgivarna icke sysselsätta minderåriga under de förut fastställda åldersgränserna. I de offentliga skolorna funnos nu en miljon flera elever, vilka före reformens genomförande skulle ha varit sysselsatta i industriellt arbete. Efter ett inlägg från den italienske arbetsgivarrepresentanten Olivetti, som framhöll att den föreslagna reformen icke var av större betydelse ur arbetslöshetssynpunkt utan egentligen endast ur yrkesutbildningssynpunkt, varför spörsmålet logiskt borde behandlas i samband med denna senare fråga, beslöt styrelsen att inleda revisionsförfarande beträffande de ovannämnda fyra konventionerna. Enligt den vanliga proceduren komma regeringarna att underrättas om detta beslut och samtidigt anmodas att inkomma med sina yttranden angående de punkter som kunna komma att underkastas revision. Sedan styrelsen varit i tillfälle att taga kännedom om regeringarnas uttalanden (och byråns jordbruks- och sjöfartskommissioner konsulterats med hänsyn till de vid 1920 resp. 1921 antagna konventionerna), kommer den att definitivt besluta angående dessa revisionsspörsmåls uppförande på konferensens dagordning.

Beträffande *dagordningen för 1937 års arbetskonferens* beslöt styrelsen nu att uppföra följande frågor:

1. organisationen av allmänna arbeten i förbindelse med arbetslösheten;
2. förkortning av arbetstiden i de grafiska yrkena;
3. förkortning av arbetstiden i den kemiska industrin.

Som bekant kommer frågan om en förkortning av arbetstiden, d. v. s. tillämpningen av fyrtiotimmarsveckan, vid allmänna arbeten, i järn- och stålindustrin, byggnadsverksamhet, kolgruvor samt textilindustrin att behandlas vid 1936 års arbetskonferens, vilken sammanträder den 4 juni.

[1] Se Soc. Medd. årg. 1936, sid. 31 ff.

Vid diskussionen om de vid senaste folkförbundsförsamlingen antagna beslut som röra internationella arbetsorganisationen och särskilt den resolution som antogs beträffande *friare handelsförbindelser mellan länderna,* föreslog den amerikanske regeringsrepresentanten att arbetsbyrån skulle verkställa en utredning rörande verkningarna av förändringar i ländernas handelspolitik på arbetarnas sysselsättning och löner. Han hänvisade till de erfarenheter som gjorts i Förenta staterna och de åtgärder som där vidtagits för att återställa friare handelsförbindelser. Det stod nu klart för alla, att gränsernas stängning genom tullbarriärer icke skyddade arbetarna mot arbetslöshet, utan tvärtom. Om sysselsättningsmöjligheterna skulle kunna förbättras, måste tullskrankorna sänkas.

Arbetsbyråns direktör, liksom den franske arbetarrepresentanten Jouhaux och den italienske regeringsrepresentanten de Michelis, underströk betydelsen av det spörsmål vilket härmed rests av den amerikanske regeringsrepresentanten som f. ö. fått stöd av den amerikanske arbetsgivarrepresentanten i styrelsen, Harriman. Det erinrades om de initiativ, som tidigare tagits av internationella arbetsorganisationen på detta område, framför allt i samband med förberedelserna för och diskussionerna vid den ekonomiska världskonferensen i London.

Styrelsen bemyndigade därefter arbetsbyråns direktör att verkställa den föreslagna utredningen.

I anledning av en annan vid senaste förbundsförsamling antagen resolution beslöt styrelsen vidare att uppdraga åt arbetsbyrån att snarast möjligt verkställa en *utredning angående bestämmelserna om kvinnors arbete,* med särskild hänsyn tagen till spörsmålet om begränsning av kvinnors arbetsanställning i depressionstider; därvid borde särskilt beaktas kvinnornas faktiska ekonomiska ställning.

Övriga frågor. Styrelsen behandlade vidare en rad rapporter från olika kommittéer, som sammanträtt sedan senaste styrelsemöte i oktober, bl. a. reglementskommittén, kommittén för frågor rörande intellektuella arbetare, socialstatistik, förebyggande av olycksfall i arbete, den första regionala konferensen av yrkesinspektörer, som hölls i Haag sistlidne oktober, samt kommittén angående yrkeshygieniska frågor. I samband med diskussionen av rapporten från den sistnämnda kommittén underströk den danske regeringsrepresentanten nationalbankdirektör Bramsnæs särskilt betydelsen av det förslag som i kommittén framförts av den danska yrkesinspektionens medicinske expert dr Gudjonsson angående undersökning av silikos-(stenlunge-)problemet.

Efter att ha antagit ett beslut rörande inkallandet under år 1937 av en *teknisk konferens angående arbetstids- och lönestatistik,* avslutade styrelsen sina förhandlingar med en genomgång av direktörens *rapport över arbetsorganisationens verksamhet* sedan förra styrelsesammanträdet, i vilken en betydande plats upptogs av en redogörelse för den regionala arbetskonferensen i Santiago-de-Chile under förra hälften av januari samt de besök som arbetsbyråns direktör i samband med denna konferens avlagt i Brasilien, Uruguay, Argentina, Cuba och Förenta staterna. Det synes råda allmän enighet om att denna regionala konferens, den första i sitt slag, med regerings-, arbetsgivar- och arbetarrepresentanter från praktiskt taget alla den amerikanska kontinentens stater, från Kanada till Chile (dessutom deltogo styrelsens president och två medlemmar av var och en av dess tre grupper samt ett tjugotal arbetsbyråfunktionärer — orsaken till att tiden för detta styrelsemöte kommit att något förskjutas), starkt bidragit till att knyta de amerikanska länderna fastare till internationella arbetsorganisationen och hos den öka intresset för det internationella socialpolitiska samarbetet.

Beträffande sitt besök i Förenta staterna, framhöll direktör Butler att han därunder varit i tillfälle att konstatera det livliga intresse som råder för deltagandet i internationella arbetsorganisationens verksamhet och de systematiska ansträngningar som göras av arbetsministeriet, under miss Perkins ledning, för förbättrandet av arbetsförhållandena i hela unionsområdet. »Social Security Act» håller nu på att genomföras under kontroll av en nämnd, i vilken John G. Winant, tidigare underdirektör i internationella arbetsbyrån, fungerar som president. Därmed utföres ett utomordentligt betydelsefullt experiment (omfattande cirka 25 miljoner personer), på arbetslöshets- och ålderdomsförsäkrings-

området, på linjer som anpassats efter Förenta staternas konstitutionella och administrativa traditioner.

Arbetsbyråns nästa ordinarie styrelsemöte hålles i Genève under den vecka som börjar 20 april.

Publikation från internationella arbetsbyrån.

Internationella arbetsbyrån och socialförsäkringen.

Under titeln »The International Labour Organisation and Social Insurance» har internationella arbetsbyrån *just publicerat* en redogörelse för det arbete, som utförts, och de resultat, som uppnåtts på socialförsäkringens område under de gångna femton åren.

Rapporten, vilken icke berör frågorna om ersättning för yrkessjukdomar, moderskaps- och arbetslöshetsförsäkring, är en *volym* på *cirka 200* sidor uppdelad på tre avdelningar. Den första innehåller en översikt över utvecklingen av den nationella lagstiftningen angående socialförsäkring i olika länder. Den andra behandlar internationella arbetsbyråns verksamhet på socialförsäkringsområdet *och de metoder* som den använt vid fullgörandet av sin uppgift, vilken huvudsakligen består i att insamla och sprida upplysningar. Den tredje och mest vägande delen av rapporten ger en översikt över det internationella systemet av bestämmelser, som utarbetats av den internationella arbetskonferensen i form av konventionsförslag och rekommendationer rörande olycksfalls-, sjuk- och pensionsförsäkring. I en rad av bilagor återgivas texterna till de beslut som antagits av konferensen rörande resp. olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring och pensionsförsäkring, de ledande grundsatser som fastslagits av den internationella expertkommittén för socialförsäkringsfrågor med hänsyn till förebyggande och sjukvårdande verksamhet och för den ekonomiska förvaltningen av läkarvårds- och läkemedelsprestationen samt slutligen, i *tablåform*, en översikt över de viktigaste etapperna av socialförsäkringslagstiftningens utveckling i de olika länderna.

Rapporten vänder sig till alla som äro intresserade av sociala frågor men är givetvis av speciell betydelse för socialförsäkringsexperter.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under februari 1936. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av februari till 58 127. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1935:		Juni	51 157	November	54 167
Februari	89 838	Juli	42 582	December	57 965
Mars	83 588	Augusti	41 723	1936:	
April	75 122	September	41 190	Januari	61 400
Maj	61 177	Oktober	47 045	Februari	58 127

Vid slutet av *mars* månad 1936 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 53 000. Under mars har sålunda antalet hjälpsökande nedgått med c:a 8·8 %.

Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) under februari 1936 framgå av nedanstående sammandrag:

	Antal hjälpsökande	Minskn. (ökning)
Jordbruk	1 909	— 379
Skogshushållning	1 351	— 1 141
Ingenjörsarb. o. arbetsledning	92	— 4
Malmbrytning o. metallind.	4 632	— 97
Jord- och stenindustri	6 653	+ 51
Trävaruindustri	6 549	— 334
Pappers- o. grafisk industri	1 314	— 28
Livsmedelsindustri	1 119	+ 19
Textil- o. beklädnadsindustri	498	— 21
Läder-, hår- o. gummivaruind.	632	— 6
Kemisk-teknisk industri	546	+ 5
Byggnadsverksamhet	6 819	— 6
Kraft- o. värmeproduktion	275	+ 12
Sjöfart o. fiske	1 410	+ 213
Kontorsarbete	490	— 28
Butiks- o. lagerarbete	1 488	+ 97
Hotell- o. restaurangrörelse	386	— 8
Landtransport	2 664	+ 65
Allmän tjänst o. fria yrken	530	— 17
Husligt arbete	52	— 28
Tillfällighets- o. diversearbete	16 916	— 1 430
Ungdom utan särskild utbildn.	1 802	— 208
Summa	58 127	— 3 273

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	5 270	1·0	4 831	91·7
Stockholms län	2 080	0·8	1 155	55·5
Uppsala »	712	0·5	466	65·4
Södermanl. »	469	0·2	244	52·0
Östergötlands »	1 465	0·5	1 189	81·2
Jönköpings »	981	0·4	546	55·7
Kronobergs »	884	0·6	443	50·1
Kalmar »	1 770	0·8	1 159	65·5
Gotlands »	281	0·5	144	51·2
Blekinge »	2 861	2·0	2 033	71·1
Kristianstads »	965	0·4	542	56·2
Malmöhus »	5 244	1·0	4 042	77·1
Hallands »	891	0·6	655	73·5
Göteborgs stad	4 086	1·6	3 622	88·6
Göteb. o. Boh. län	4 884	2·3	3 898	79·8
Älvsborgs »	1 307	0·4	740	56·6
Skaraborgs »	797	0·3	468	58·7
Värmlands »	2 386	0·9	1 591	66·7
Örebro »	1 510	0·7	962	63·7
Västmanlands »	405	0·3	265	65·4
Kopparbergs »	1 985	0·8	1 025	51·6
Gävleborgs »	2 812	1·0	1 816	64·6
Västernorrl. »	7 636	2·7	6 207	81·3
Jämtlands »	561	0·4	272	48·5
Västerbottens »	1 563	0·7	722	46·2
Norrbottens »	4 322	2·1	2 562	59·3
Summa	58 127	0·9	41 599	71·6

Fördelningen på olika hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1] 11 088	Ungdomshjälp	reservarbete	397	Understöd	statligt 13 305
	statskommun.	6 209		arbetsläger	538		kommunalt 5 393
	kommunalt	3 709		kurser	960		Summa 41 599

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under februari till 4·2 miljoner kronor och under årets två första månader till 7·7 miljoner kronor.

Arbetslöshetsfrågan i Förenta staterna. När presidenten Roosevelt i kongressen anhöll om det stora engångsanslaget på 4 miljarder dollars för allmänna arbeten i syfte att bereda sysselsättning åt de arbetslösa, skedde det med den uttalade avsikten att alla »unemployables», som vid denna tidpunkt åtnjöto arbetslöshetsunderstöd, skulle omhändertagas av respektive stater, under det att alla »employables» skulle beredas arbete i av den federala regeringen igångsatta företag av olika slag. Vid framläggandet av den sista budgeten betonades vidare, att regeringen i första hand avsåge ett snabbt genomförande av det föreslagna arbetslöshetsprogrammet, och att 100 miljoner dollars av anslagna medel skulle komma till användning före juni månads utgång 1935. De planerade allmänna arbetena skulle ske dels genom Public Works Administration (PWA), vars huvuduppgift vore att *organisera mera vittgående projekt, för vars genomförande förelåge ett verkligt behov*, dels genom Works Progress Administration (WPA), som i första hand skulle igångsätta

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 11 572. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

en serie företag med det dubbla syftet att åstadkomma en omedelbar lindring i arbetslösheten och på samma gång bereda den förstnämnda institutionen en nödvändig förberedelsetid. I samband med organisationen av WPA-projekten utarbetades en särskild löneskala, vars s. k. security wages inneburo en sänkning av den då gällande lönenivån (»prevailing wages»).

Regeringens i olika sammanhang uttalade förhoppning att med detta arbetslöshetsprogram före den 1 november 1935 möjliggöra ett överförande av 3·5 miljoner arbetslösa från att ha erhållit kontantunderstöd till avlönat arbete vid offentliga företag visade sig omöjlig att realisera. Den av WPA offentliggjorda statistiken visar, att till och med den 18 oktober 1935 endast 1 310 000 av de beräknade 3·5 miljonerna arbetslösa kunnat överföras från att ha erhållit kontantunderstöd till offentliga arbeten eller enskild tjänst. Av dessa ha 582 648 enrollerats i den s. k. Civilian Conservation Corps, medan andra erhållit anställning inom federala företag utanför WPA, genom vilken sistnämnda institution till nämnda tidpunkt endast 594 429 beretts arbete, detta trots att presidenten redan i slutet av september 1935 låtit fördela praktiskt taget hela arbetslöshetsanslaget.

Man hade emellertid måst uppgiva planen på ett genomförande av programmet i dess helhet före den 1 november 1935 och undvika att utsätta någon ny tidsbegränsning. I vissa presskommentarer har likväl under hänvisning till ovannämnda statistik framhållits, att om någon genomgripande förändring i här ifrågakommande avseenden icke inträffar, ytterligare 6 månader torde få anses behövliga för programmets slutförande.

Kritiken mot den nuvarande administrationens arbetslöshetspolitik har i olika sammanhang påpekat svårigheterna för presidenten att under nuvarande omständigheter finna nya medel för att påskynda en realisation av de med nämnda politik förenade huvudsyftena. Sålunda betonas, att det till sin organisation mera tidsödande PWA-programmet numera i betydlig utsträckning nedskurits för att möjliggöra ett överförande av medel till en utvidgning av WPA-projekten, som visserligen äro ägnade att medföra snabb hjälp, men vilka också genom mindre noggrann planering i många fall blivit föremål för en synnerligen häftig kritik.

Presidenten har vidare, framhålles det, övergivit sin ursprungliga plan beträffande »security wages» i stället för »prevailing wages» och berett de vid WPA-arbeten anställda förbättrade lönevillkor genom reduktion av arbetstiden. Detta har tjänat det dubbla syftet att dämpa oppositionen från arbetarorganisationerna och samtidigt bereda ett ökat antal arbete vid varje företag, men dessa åtgärder ha även medfört en betydande kostnadsökning.

Likaledes har övergivits den ursprungliga planen att genom överenskommelser med i de olika projekten speciellt intresserade kretsar uppdriva bidrag till dessas genomförande, varigenom respektive företags finansiering kommit att ske helt genom federala medel.

Såsom särskilt otillfredsställande har slutligen också framhållits det faktum, att kontantunderstöd fortfarande måste utbetalas till alla dem, som ännu icke kunnat beredas anställning vid offentliga arbeten.

(Svenska beskickningen i Washington.)

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling har under tiden 11 mars—10 april 1936 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
30.	Lag om socialregister	20 mars

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 29 februari 1936.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	84	18 467	14 957	**2 301**	**12·5**	1 843	17 203	2 506	14·6
Bleck- o. plåtslagareförb. .	53	2 408	—	**897**	**37·3**	—	2 417	889	36·8
Bokbindareförbundet . . .	36	5 776	3 840	**447**	**7·7**	253	5 635	458	8·1
Bryggeriindustriarb.-förb. .	110	6 385	1 465	**603**	**9·4**	254	6 158	531	8·6
Byggnadsträarbetareförb. .	224	23 671	—	**10 032**	**42·4**	—	23 820	9 585	40·2
De förenade förbunden . .	51	7 505	2 350	**651**	**8·7**	263	8 033	668	8·3
Elektriska arbetareförb. . .	76	5 278	—	**873**	**16·5**	—	5 761	740	12·8
Gjutareförbundet	106	6 993	1	**454**	**6·5**	—	7 385	512	6·9
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	402	45 478	5 958	**15 348**	**33·7**	1 034	47 740	16 141	33·8
Byggnadsind.-arb. . . .	97	18 719	271	**7 336**	**53·5**	137	15 004	7 565	50·4
Byggnadsämnesind.-arb.	151	10 354	243	**4 056**	**39·2**	46	10 464	4 128	39·4
Glasbruksarb.	38	3 538	100	**445**	**12·6**	26	3 732	756	20·3
Sockerfabriksarb. . . .	16	2 898	461	**569**	**19·6**	31	3 357	737	22·0
Tändsticksarb.	6	1 888	724	**382**	**20·2**	73	1 876	393	20·9
Övriga arb.	94	13 081	4 159	**2 560**	**19·6**	721	13 307	2 562	19·3
Gruvindustriarbetareförb. .	35	5 012	37	**589**	**11·8**	—	5 650	772	13·7
Handelsarbetareförb. . . .	236	26 927	9 271	**2 342**	**8·7**	554	26 528	2 080	7·8
Kommunalarbetareförb. . .	222	31 301	6 567	**2 616**	**8·4**	689	32 263	2 933	9·1
Litografförbundet	17	2 243	118	**84**	**3·7**	6	2 138	100	4·7
Livsmedelsarbetareförb. . .	129	22 335	6 621	**3 616**	**16·2**	876	22 231	3 798	17·1
Metallindustriarb.-förb. . .	243	118 538	5 869	**11 026**	**9·3**	479	117 865	11 028	9·4
Järnbruksarbetare . . .	56	26 753	87	**1 197**	**4·5**	15	26 732	1 258	4·7
Verkstadsarbetare . . .	187	91 785	5 782	**9 829**	**10·7**	464	91 133	9 770	10·7
Murareförbundet	81	6 771	—	**2 463**	**36·4**	—	7 519	2 909	38·7
Målareförbundet	157	11 157	—	**5 606**	**50·2**	—	11 198	6 643	59·3
Pappersindustriarb.-förb. .	140	30 866	1 293	**4 222**	**13·7**	170	31 788	4 212	13·3
Sadelm.- o. tapetseraref. .	40	2 074	328	**319**	**15·4**	36	2 045	451	22·1
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	47	9 561	3 720	**1 179**	**12·3**	351	9 603	2 642	27·5
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	270	13 333	1	**4 028**	**30·2**	—	14 183	4 319	30·5
Stenindustriarbetareförb. .	123	6 555	—	**2 464**	**37·6**	—	6 990	2 723	39·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	209	18 971	6	**7 546**	**39·8**	5	21 799	10 561	48·4
Textilarbetareförbundet . .	117	32 567	19 587	**1 586**	**4·9**	851	32 306	1 791	5·5
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 443	1 899	**114**	**4·7**	105	2 464	120	4·9
Transportarbetareförb. . .	109	14 090	70	**3 254**	**23·1**	31	16 118	3 853	23·9
Träindustriarbetareförb. . .	173	12 668	196	**1 853**	**14·6**	20	12 137	2 113	17·4
Tunnbinderiarbetareförb. .	13	166	—	**58**	**34·9**	—	165	55	33·3
Typografförbundet	104	10 082	533	**681**	**6·8**	80	10 004	739	7·4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	145	10 305	—	**4 641**	**45·0**	—	9 766	4 369	44·7
Summa	**3 762**	**509 926**	**84 687**	**91 893**	**18·0**	**7 900**	**518 912**	**100 241**	**19·3**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	**3 492**	**496 593**	**84 686**	**87 865**	**17·7**	**7 900**	**504 729**	**95 922**	**19·0**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under februari månad uppgivits till inalles 417 444, vilket i genomsnitt motsvarar 4·5 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under mars 1936.

Översikt av verksamheten vid de särskilda anstalterna.

Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Stockholms stad .	20 830	13 108	11 432	159	Hallands län . .	1 535	558	265	275
Stockholms län .	4 138	1 789	938	231	Göteborgs stad .	11 199	3 110	2 607	360
Uppsala län . . .	1 918	1 206	709	159	Göteborgs o. Boh. l.	5 906	878	603	673
Södermanlands län	1 480	1 217	704	122	Älvsborgs län . .	1 807	486	280	372
Östergötlands län	2 932	1 750	1 024	168	Skaraborgs län .	1 944	1 425	654	136
Norrköping . . .	1 625	263	148	618	Värmlands län . .	3 652	1 008	745	362
Jönköpings län .	1 900	778	338	244	Örebro län	3 443	1 375	575	250
Kronobergs län .	1 145	535	286	214	Västmanlands län	1 269	941	510	135
Norra Kalmar län	792	155	108	511	Kopparbergs län .	2 383	640	489	372
Södra Kalmar län	2 180	549	395	397	Gävleborgs län . .	4 014	588	408	746
Gotlands län . . .	596	389	204	153	Västernorrlands l.	9 489	873	618	1 087
Blekinge län . . .	4 014	1 307	902	307	Jämtlands län . .	908	588	447	154
Kristianstads län .	1 890	1 706	883	111	Västerbottens län	1 957	454	306	431
Malmöh. l.: Malmö	6 182	1 778	1 313	348	Norrbottens län .	4 683	623	565	752
Hälsingborg . .	2 519	475	345	530					
Länet i övrigt .	4 456	2 725	1 463	164	Tillsammans	**112 786**	**43 227**	**30 264**	**261**

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans				
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Jordbr. o. skogshush.	9 883	9 556	5 246	863	2 362	480	10 605	10 746	11 918	5 726	90
därav jordbruk .	7 997	8 136	4 081	863	2 362	480	8 726	8 860	10 498	4 561	84
skogshush.	1 886	1 420	1 165	—	—	—	1 879	1 886	1 420	1 165	133
Industri o. hantverk	41 608	2 439	2 318	2 178	752	562	41 324	43 786	3 191	2 880	1 372
Sjöfart och fiske .	8 136	1 518	1 505	281	100	79	8 268	8 417	1 618	1 584	520
Handel o. samfärdsel	12 234	1 977	1 578	4 570	3 685	2 444	14 809	16 804	5 662	4 022	297
Husligt arbete . .	124	25	21	10 347	11 242	6 479	8 369	10 471	11 267	6 500	93
Diversearbete . . .	19 539	9 523	9 504	1	48	48	18 763	19 540	9 571	9 552	204
Ungd. ut. särsk. utb.	2 235	—	—	787	—	—	2 970	3 022	—	—	—
Summa	**98 759**	**25 038**	**20 172**	**19 027**	**18 189**	**10 092**	**105 108**	**112 786**	**43 227**	**30 264**	**261**
Därav under 18 år	3 294	2 131	1 278	2 724	2 295	1 426	5 831	6 018	4 426	2 704	186
Summa febr. 1936	96 988	22 328	19 085	17 204	13 523	8 303	106 261	114 192	35 851	27 388	319
» mars 1935	111 929	16 089	12 241	17 232	15 085	9 106	123 689	129 161	31 174	21 347	414
» » 1934	148 146	20 550	18 842	17 563	11 678	7 836	154 518	165 709	32 228	26 678	514
» » 1933	155 367	12 721	11 510	19 499	11 270	7 973	169 763	174 866	23 991	19 483	729

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 3 077 personer under månaden erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 528 platser, varav 371 manliga och 157 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 303 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län

	Arbetsförmedlingsanstalter	Hela antalet			Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans	Lp	T.p	Ans.	L.p.	T.p.
	Manl. avdeln. .	**93 759**	**25038**	**20172**	**7 997**	**8136**	**4081**	**1886**	**1420**	**1165**	**911**	**10**	**10**	**6 291**	**476**	**417**
1	Stockholms stad .	15 696	9 051	8 891	117	4	4	2	—	—	3	—	—	1 803	101	86
2	Stockholms län .	3 504	839	650	1 085	680	506	16	19	18	5	—	—	267	13	9
3	Uppsala län . . .	1 562	741	521	466	530	326	23	46	44	—	—	—	142	3	2
4	Södermanlands län	1 057	682	412	409	536	273	4	3	3	—	—	—	120	10	10
5	Östergötlands län	2 241	1 050	577	909	919	451	7	10	10	—	—	—	188	10	8
6	Norrköping . . .	1 512	138	97	134	61	40	—	—	—	—	—	—	80	2	—
7	Jönköpings län .	1 457	277	149	118	208	82	9	6	6	—	—	—	71	6	6
8	Kronobergs län .	966	255	160	100	175	81	21	2	2	—	—	—	10	—	—
9	Kalmar län . . .	2 636	412	314	221	198	104	11	—	—	—	—	—	299	19	17
10	Gotlands län . .	459	198	114	82	124	42	—	—	—	—	—	—	10	1	1
11	Blekinge län . .	3 501	696	565	205	218	98	14	10	10	—	—	—	108	7	7
12	Kristianstads län	1 286	884	475	490	703	314	18	11	11	—	—	—	41	14	12
13	Malmöh. l.: Malmö	4 409	415	263	162	53	33	—	—	—	—	—	—	411	52	44
14	Hälsingborg . .	2 229	243	204	142	59	33	—	—	—	—	—	—	140	12	10
15	Länet i övrigt .	3 956	1 832	1 183	790	1155	534	1	1	1	—	—	—	235	28	24
16	Hallands län . .	1 258	325	144	134	244	66	1	—	—	—	—	—	70	1	1
17	Göteborgs stad . .	9 140	1 637	1 556	155	83	73	1	3	3	—	—	—	1 045	64	60
18	Göteb. o. Boh. län	5 583	575	464	276	191	92	1	10	8	1	—	—	101	11	10
19	Älvsborgs län . .	1 622	277	185	108	138	49	3	2	2	1	—	—	133	13	12
20	Skaraborgs län .	1 593	848	418	434	752	324	—	4	4	1	—	—	138	27	26
21	Värmlands län .	3 323	594	520	310	183	113	351	92	89	1	—	—	149	26	26
22	Örebro län . . .	2 602	556	281	241	457	189	46	5	5	113	4	4	136	8	8
23	Västmanlands län	842	430	238	236	330	149	3	3	3	20	—	—	57	23	13
24	Kopparbergs län .	1 998	310	290	103	51	33	89	125	125	231	1	1	116	8	8
25	Gävleborgs län .	3 633	279	251	146	28	20	223	120	112	—	—	—	189	7	7
26	Västernorrlands l.	8 818	478	382	184	30	29	577	267	173	—	—	—	154	5	5
27	Jämtlands län . .	707	290	260	85	17	15	78	193	165	—	—	—	14	1	1
28	Västerbottens län	1 684	219	146	35	1	—	168	117	45	—	—	—	13	1	1
29	Norrbottens län .	4 485	507	462	120	8	8	219	371	326	535	5	5	51	3	3
	Kvinnl. avdeln. .	**19 027**	**18189**	**10092**	**863**	**2362**	**480**	—	—	—	—	—	—	**154**	**27**	**21**
1	Stockholms stad .	5 134	4 057	2 541	178	—	—	—	—	—	—	—	—	120	14	8
2	Stockholms län .	634	950	288	20	91	13	—	—	—	—	—	—	12	—	—
3	Uppsala län . . .	356	465	188	32	111	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	423	535	292	49	110	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	691	700	447	67	161	75	—	—	—	—	—	—	1	—	—
6	Norrköping . . .	113	125	51	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län .	443	501	189	17	103	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län .	179	280	126	21	81	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län . . .	336	292	189	15	37	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län . .	137	191	90	18	61	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . .	513	611	337	22	161	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	604	822	408	60	174	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöh. l.: Malmö	1 773	1 363	1 050	33	43	4	—	—	—	—	—	—	16	9	9
14	Hälsingborg . .	290	232	141	9	22	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt .	500	893	280	60	285	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län . .	277	233	121	14	55	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs stad .	2 059	1 473	1 051	44	10	4	—	—	—	—	—	—	4	4	4
18	Göteb. o. Boh. län	323	303	139	4	18	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län . .	185	209	95	1	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län .	351	577	236	35	176	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län .	329	414	225	32	94	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län . . .	841	819	294	33	189	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Västmanlands län	427	511	272	26	126	38	—	—	—	—	—	—	1	—	—
24	Kopparbergs län .	385	330	199	14	40	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län .	381	259	157	18	16	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands l.	671	395	236	16	65	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län . .	201	298	187	13	82	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	273	235	160	7	30	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län .	198	116	103	4	8	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jord- och stenindustri			Trävaruindustri			Pappers- och grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- och beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	
6 240	**549**	**539**	**7883**	**281**	**260**	**1360**	**27**	**25**	**1790**	**46**	**42**	**819**	**29**	**26**	**2 293**	**53**	**47**	**763**	**15**	**14**	
92	1	1	385	18	11	172	2	1	393	4	4	178	3	3	362	6	5	87	6	6	1
48	—	—	128	16	15	33	3	3	49	1	1	8	1	1	32	1	1	2	1	1	2
59	—	—	190	55	55	3	—	—	23	4	4	5	—	—	76	—	—	—	—	—	3
1	—	—	44	22	22	2	—	—	17	—	—	10	2	2	11	7	7	1	—	—	4
25	2	2	147	9	7	7	—	—	45	—	—	11	—	—	23	1	1	—	—	—	5
31	—	—	37	8	7	43	—	—	30	—	—	74	—	—	47	—	—	3	—	—	6
8	—	—	234	8	8	10	—	—	28	3	2	31	6	6	146	—	—	110	—	—	7
161	15	15	98	7	7	10	—	—	4	—	—	1	—	—	4	2	2	—	—	—	8
152	4	4	273	13	12	6	—	—	76	3	2	13	3	3	12	—	—	15	—	—	9
56	13	13	4	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	10
1 086	227	219	55	2	2	4	—	—	41	1	1	6	—	—	25	1	1	1	—	—	11
89	10	9	30	14	6	2	—	—	25	1	1	7	3	1	14	1	1	—	—	—	12
81	—	—	104	14	11	29	1	1	139	2	2	96	2	2	205	7	4	132	—	—	13
5	1	1	25	1	1	12	—	—	55	—	—	18	1	1	74	—	—	6	—	—	14
485	111	110	46	4	4	14	—	—	172	4	4	21	—	—	144	—	—	27	2	2	15
310	—	—	53	—	—	5	5	5	29	—	—	13	—	—	75	—	—	—	—	—	16
61	—	—	582	12	11	135	12	11	203	2	2	105	5	4	160	8	8	52	6	5	17
3 029	149	149	88	5	4	11	—	—	91	8	8	98	1	1	67	9	8	75	—	—	18
69	6	6	82	3	3	27	3	3	28	1	1	33	—	—	31	1	1	103	—	—	19
31	1	1	55	5	5	3	—	—	51	—	—	7	—	—	32	1	1	134	—	—	20
143	—	—	372	10	10	59	—	—	38	—	—	29	2	2	50	2	1	—	—	—	21
39	4	4	51	9	9	40	—	—	29	2	1	12	—	—	552	2	2	11	—	—	22
16	—	—	33	6	5	1	—	—	13	1	1	2	—	—	15	1	1	—	—	—	23
17	—	—	148	2	2	20	—	—	9	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	24
26	—	—	628	3	3	54	—	—	68	6	5	31	—	—	26	2	2	—	—	—	25
88	2	2	2588	8	8	594	—	—	79	2	2	7	—	—	59	1	1	4	—	—	26
11	2	2	50	1	1	33	—	—	14	1	1	—	—	—	6	—	—	—	—	—	27
13	—	—	450	15	15	22	1	1	9	—	—	1	—	—	7	—	—	—	—	—	28
8	1	1	903	16	16	9	—	—	29	—	—	2	—	—	33	—	—	—	—	—	29
10	—	—	**17**	**8**	**8**	**128**	**94**	**90**	**350**	**203**	**133**	**747**	**355**	**258**	**720**	**47**	**37**	**52**	**18**	**15**	
3	—	—	2	1	1	62	30	29	82	71	62	246	179	114	79	19	15	24	13	10	1
—	—	—	—	—	—	8	—	—	19	6	4	12	6	4	2	—	—	6	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1	16	—	—	20	—	—	—	—	—	3
—	—	—	12	5	5	—	—	—	—	—	—	21	22	22	3	2	2	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	5	4	1	6	6	1	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	6	5	5	16	—	—	3	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	2	13	6	5	72	4	—	3	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	13	6	6	9	5	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	4	2	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	17	9	3	—	—	2	—	—	—	—	—	12
6	—	—	1	2	2	31	46	46	51	9	9	175	60	51	82	13	13	12	4	4	13
—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	27	2	2	19	—	—	—	1	1	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	3	1	14	3	1	35	1	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	1	2	2	3	2	1	1	—	—	61	—	—	—	—	—	16
1	—	—	2	—	—	25	13	10	113	24	16	137	38	29	19	3	2	2	—	—	17
—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	—	—	13	9	8	6	5	5	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	11	4	2	—	—	4	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	1	1	6	13	5	15	1	—	289	—	—	2	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	6	3	5	—	—	5	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manl. avdeln. . .	**12 734**	**901**	**888**	**524**	**52**	**50**	**8 136**	**1518**	**1505**	**799**	**125**	**94**	**3 596**	**203**	**186**
1	Stockholms stad .	4 107	33	30	139	4	4	860	193	187	366	58	39	1 628	76	73
2	Stockholms län .	534	21	20	23	—	—	69	1	1	17	1	1	89	1	—
3	Uppsala län . . .	178	12	12	10	—	—	16	1	1	16	5	3	27	2	—
4	Södermanlands län	31	1	1	7	—	—	91	27	27	3	—	—	18	2	1
5	Östergötlands län	257	8	8	9	—	—	30	12	12	4	—	—	33	—	—
6	Norrköping . . .	395	6	—	14	—	—	155	34	34	5	—	—	67	—	—
7	Jönköpings län .	95	24	24	24	—	—	7	—	—	12	—	—	25	1	1
8	Kronobergs län .	143	5	5	6	1	1	2	—	—	3	—	—	6	—	—
9	Kalmar län . . .	125	4	4	7	—	—	677	128	128	8	—	—	29	—	—
10	Gotlands län . .	24	1	1	5	—	—	131	40	40	—	—	—	9	—	—
11	Blekinge län . .	94	3	3	10	—	—	757	165	163	5	—	—	31	—	—
12	Kristianstads län	112	42	41	3	—	—	53	12	12	4	—	—	27	7	6
13	Malmöh. l.: Malmö	1 041	19	18	54	8	8	337	65	61	62	26	21	234	9	7
14	Hälsingborg . .	224	11	11	9	1	1	891	115	115	8	1	1	59	3	3
15	Länet i övrigt .	272	117	117	47	7	7	458	104	104	6	2	2	94	3	3
16	Hallands län . .	168	10	10	2	1	1	115	51	51	6	—	—	38	—	—
17	Göteborgs stad .	900	41	41	25	14	14	2 463	479	478	170	25	20	739	82	78
18	Göteb. o. Boh. län	478	38	37	3	1	1	259	78	78	5	2	2	37	3	2
19	Älvsborgs län . .	254	40	40	8	3	1	22	2	2	7	—	—	38	—	—
20	Skaraborgs län .	73	8	8	7	—	—	14	—	—	8	1	1	39	2	2
21	Värmlands län .	723	198	198	16	9	9	35	1	1	10	1	1	47	2	2
22	Örebro län . . .	165	5	5	11	—	—	18	—	—	13	—	—	43	2	1
23	Västmanlands län	55	16	16	5	—	—	11	—	—	—	—	—	11	—	—
24	Kopparbergs län .	121	50	50	7	—	—	8	—	—	7	2	2	21	2	2
25	Gävleborgs län .	352	12	12	22	—	—	188	9	9	10	1	1	68	1	1
26	Västernorrlands l.	1 324	128	128	38	—	—	375	1	1	17	—	—	79	2	1
27	Jämtlands län . .	70	5	5	—	1	1	3	—	—	2	—	—	19	1	1
28	Västerbottens län	41	1	1	1	—	—	69	—	—	5	—	—	8	1	1
29	Norrbottens län .	378	42	42	12	2	2	22	—	—	20	—	—	33	1	1
	Kvinnl. avdeln. .	—	—	—	—	—	—	**281**	**100**	**79**	**306**	**126**	**97**	**998**	**342**	**256**
1	Stockholms stad .	—	—	—	—	—	—	149	45	41	137	63	43	389	145	106
2	Stockholms län .	—	—	—	—	—	—	1	1	—	9	2	1	23	6	2
3	Uppsala län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	—
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	5	4	3
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	1	1	9	4	3
6	Norrköping . . .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	2	1
8	Kronobergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
9	Kalmar län . . .	—	—	—	—	—	—	17	4	4	—	—	—	16	5	4
10	Gotlands län . .	—	—	—	—	—	—	6	3	—	—	—	—	7	2	2
11	Blekinge län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	25	2	2
13	Malmöh. l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	8	4	3	46	26	25	205	70	62
14	Hälsingborg . .	—	—	—	—	—	—	6	3	3	1	1	1	5	—	—
15	Länet i övrigt .	—	—	—	—	—	—	4	1	1	1	1	—	16	9	6
16	Hallands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	8	2	2
17	Göteborgs stad .	—	—	—	—	—	—	64	34	22	80	20	17	206	61	45
18	Göteb. o. Boh. län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	3	10	2	2
19	Älvsborgs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	—	—
20	Skaraborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	2	2	1	—
21	Värmlands län .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län . . .	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	3	1	8	3	1
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	1	1	11	7	5
24	Kopparbergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3	2	2
25	Gävleborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	7	6
26	Västernorrlands l.	—	—	—	—	—	—	15	1	1	1	—	—	14	1	1
27	Jämtlands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	3	—	—
29	Norrbottens län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1	2	—	—

Land-transport			Hotell- o. restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Reserv-arbete	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	T. p.	
6 223	**1 524**	**1 184**	**684**	**37**	**28**	**932**	**88**	**86**	**124**	**25**	**21**	**19 589**	**9 528**	**9 504**	**2 235**	**3 075**	
2 712	417	308	389	3	3	493	15	14	89	5	5	1 247	8 107	8 107	72	181	1
249	28	22	13	—	—	24	4	4	7	7	6	751	41	41	55	103	2
56	16	10	6	1	1	3	1	1	—	—	—	215	65	62	48	175	3
37	25	19	4	—	—	2	—	—	—	—	—	233	47	47	12	46	4
102	32	31	8	3	3	5	—	—	3	—	—	413	44	44	15	22	5
140	21	10	4	—	—	5	4	4	1	—	—	235	2	2	12	—	6
75	3	2	12	1	1	4	1	1	1	—	—	420	10	10	17	181	7
13	2	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	382	46	46	—	113	8
63	7	7	6	—	—	3	—	—	—	—	—	614	33	33	26	47	9
29	11	9	4	3	3	4	—	—	—	—	—	96	5	5	—	10	10
94	34	33	6	1	1	58	—	—	4	1	1	866	26	26	31	48	11
69	18	16	3	1	1	13	—	—	1	—	—	278	47	44	7	—	12
369	138	35	40	2	—	23	2	1	2	1	1	835	14	14	53	75	13
161	29	19	8	3	2	27	1	1	2	—	—	344	5	5	19	10	14
145	67	46	7	1	—	19	—	—	2	—	—	950	226	225	21	408	15
40	6	3	1	—	—	6	1	1	—	—	—	179	6	6	13	15	16
644	527	479	96	5	3	110	53	53	5	7	4	1 394	209	209	95	31	17
133	18	14	6	3	2	11	1	1	—	—	—	673	47	47	140	297	18
78	8	8	4	1	1	10	1	1	—	—	—	559	55	55	24	188	19
73	12	11	7	4	4	24	1	1	2	2	2	413	28	28	47	46	20
115	13	13	4	—	—	14	1	1	1	—	—	740	54	54	116	135	21
93	28	25	12	2	—	11	—	—	—	—	—	905	28	28	61	112	22
21	16	16	2	—	—	4	—	—	—	1	1	319	33	33	18	46	23
40	7	6	5	2	2	3	—	—	—	—	—	830	60	59	220	50	24
169	11	11	6	1	1	10	—	—	—	—	—	1 232	78	67	185	115	25
295	19	19	15	—	—	11	—	—	4	1	1	1 929	12	12	397	282	26
29	6	6	9	—	—	10	—	—	—	—	—	228	62	62	46	29	27
15	2	2	3	—	—	2	2	2	—	—	—	707	78	78	115	52	28
164	3	3	3	—	—	22	—	—	—	—	—	1 552	55	55	370	258	29
218	**416**	**190**	**2 292**	**2 090**	**1 462**	**756**	**711**	**439**	**10347**	**11242**	**6479**	**1**	**48**	**48**	**787**	**2**	
102	197	83	807	469	419	327	243	143	2 276	2 568	1467	—	—	—	151	1	1
5	6	4	56	79	36	34	30	10	389	723	214	—	—	—	38	—	2
—	4	4	23	64	39	5	11	3	212	266	123	—	—	—	43	1	3
1	2	2	27	27	21	9	10	8	270	351	188	—	—	—	24	—	4
—	5	5	62	90	65	13	22	15	473	405	272	—	—	—	54	—	5
—	3	—	6	7	1	—	—	—	74	104	42	—	—	—	6	—	6
2	6	2	40	78	39	13	30	17	267	265	112	—	—	—	3	—	7
—	—	—	20	39	15	6	8	5	129	151	87	—	—	—	—	—	8
5	2	2	24	37	25	6	6	5	217	179	132	—	—	—	25	—	9
1	1	1	24	13	10	6	6	5	74	103	59	—	—	—	—	—	10
9	12	5	70	88	70	11	14	10	327	331	219	—	—	—	57	—	11
5	9	5	110	152	91	9	12	8	355	456	253	—	—	—	19	—	12
2	31	6	115	92	73	23	13	5	894	895	692	—	46	46	73	—	13
4	4	2	34	44	25	4	5	4	169	148	99	—	—	—	11	—	14
8	14	4	46	90	36	5	21	9	277	465	185	—	—	—	26	—	15
3	5	2	19	17	11	3	8	3	143	141	93	—	1	1	20	—	16
46	79	36	203	141	97	132	107	87	866	939	682	—	—	—	115	—	17
—	—	—	51	56	32	11	8	4	186	201	82	—	—	—	34	—	18
—	—	—	20	27	18	18	18	11	134	154	65	—	—	—	1	—	19
1	4	3	19	29	15	12	21	15	248	332	161	—	—	—	15	—	20
1	2	2	28	36	20	10	17	9	254	263	166	—	1	1	—	—	21
8	14	7	62	59	33	27	43	17	380	493	215	—	—	—	7	—	22
6	10	9	43	62	36	13	12	10	285	290	172	—	—	—	26	—	23
1	2	2	58	48	39	8	6	3	295	230	139	1	—	—	—	—	24
2	1	1	55	41	28	11	15	11	241	177	108	—	—	—	34	—	25
3	—	—	124	71	52	25	9	7	456	242	162	—	—	—	—	—	26
—	—	—	64	73	64	6	10	10	112	129	97	—	—	—	—	—	27
3	3	3	52	34	27	3	2	1	203	166	124	—	—	—	—	—	28
—	—	—	30	27	25	6	4	4	141	75	69	—	—	—	5	—	29

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1935											1936	
	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	[1] 19·0	17·7
Ansökn. per 100 lediga platser .	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	370	319
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	3·51	·	·	3·71	·	·	3·73	·	·	3·76	·	·
Sysselsättn.-index (1926–30 = 100)	·	99·1	·	·	104·2	·	·	104·6	·	·	104·4	·	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	28·8	27·1	26·9	23·4	20·3	18·1	18·8	18·8	18·9	18·2	20·3	20·7	19·4
Danmark. Arbetslöshet, i % .	28·3	22·3	18·3	14·4	12·6	12·6	13·7	14·9	17·3	21·7	31·7	28·0	30·0
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	130	102	88	69	63	63	68	72	81	100	140	131	140
Finland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	23	22	18	13	6	4	5	6	10	15	18	20	21
Ansökn. per 100 lediga platser .	391	331	306	235	206	204	214	212	288	343	362	320	277
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	·	·	99·2	·	·	107·2	·	·	101·8	·	·	97·7	·
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	17·5	16·4	15·6	15·5	15·4	15·3	14·9	15·0	14·6	14·6	14·2	16·3	15·4
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 358	2 225	2 114	2 114	2 068	2 045	2 022	2 032	1 982	1 983	1 933	2 230	2 094
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	106·0	107·3	108·6	108·7	109·1	109·3	109·8	110·0	110·1	110·6	111·3	—	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	142	138	126	125	130	[2] 82	[2] 83	[2] 83	124	129	133	145	142
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	40·5	37·0	34·6	34·0	32·9	33·9	34·5	35·4	35·2	[1] 36·6	[1] 40·1	41·6	—
Arbetslöshetsindex	35·2	32·0	30·2	29·6	28·9	29·4	29·8	30·7	30·7	32·4	36·4	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	40·1	37·5	32·6	29·4	27·0	27·0	26·6	26·8	25·1	26·2	29·2	—	—
Tyskland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	2 764	2 402	2 233	2 019	1 877	1 754	1 706	1 714	1 829	1 984	2 508	2 520	2 515
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 540	1 242	1 096	992	947	889	866	861	938	1 038	1 389	1 517	1 533
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	14·7	15·3	15·9	16·4	16·5	16·6	16·7	16·6	16·5	16·5	15·6	15·7	15·7
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	335	315	287	256	238	221	209	205	214	243	285	317	322
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	23·6	20·1	16·8	14·6	13·7	13·5	14·2	14·6	16·1	18·6	23·7	—	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	76	·	·	79	·	·	81	·	·	81	·	·
Sysselsättn.index (1 kv. 1925 = 100)	·	81	·	·	80	·	·	80	·	·	78	·	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	501	493	459	435	410	384	381	377	378	404	433	469	490
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	546	527	492	466	433	416	416	408	419	458	481	519	529
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	956	853	803	755	638	638	628	609	—	—	—	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	3 721	3 121	2 247	1 358	856	752	592	593	977	1 717	2 007	2 316	2 101
Sysselsättn.index (1 jan. 1927 = 100)	117·4	122·2	124·3	133·9	132·2	126·9	128·1	127·8	128·9	131·3	—	—	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	[1] 8078	[1] 7993	[1] 6165	3 266	1 812	2 077	1 595	1 819	2 334	6 347	8 130	[1] 7949	8 392
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	22·8	21·9	20·4	18·0	15·6	13·2	11·8	11·1	[1] 11·3	[1] 13·4	17·3	20·5	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	20·8	19·4	17·6	16·0	14·3	13·6	13·3	12·9	12·8	[1] 13·4	15·5	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	833	805	735	666	606	567	558	573	601	679	794	846	—
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	22	21	21	20	19	19	19	17	16	16	19	19	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	375	348	321	380	339	372	342	359	314	329	356	354	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	22	19	15	12	11	11	9	9	9	11	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	30	27	16	13	11	11	12	13	11	12	19	28	—
Bulgarien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	40	45	40	37	36	34	30	30	35	43	51	49	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	18·2	16·7	17·0	15·9	15·4	15·1	14·2	13·0	13·3	13·3	14·6	14·8	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	96·4	93·4	95·2	97·6	99·5	101·1	102·7	106·1	107·7	104·6	99·1	98·4	—
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	81·2	82·4	82·4	81·1	79·6	79·5	81·8	83·5	85·2	84·9	84·6	—	—
Arbetslöshet, i %	20·0	19·4	18·7	18·3	18·5	19·4	18·4	17·9	17·3	16·7	[1] 16·8	17·2	16·7
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	18·6	·	·	17·8	·	·	15·9	·	·	13·7	·	·
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	35	36	37	38	39	41	43	42	40	36	—	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ofullständiga siffror.

Levnadskostnader under första kvartalet 1936.

Prisstatistik och indexberäkningar.

På grundvalen av prisuppgifter från 49 ombudsorter har socialstyrelsen verkställt beräkningar rörande levnadskostnadernas förskjutningar sedan kvartalsskiftet december 1935—januari 1936 och därpå grundade indexberäkningar.

I indexberäkningen ingående huvudposter.

Livsmedel, bränsle och lyse. De prisuppgifter, som beträffande livsmedel, bränsle och lyse användas vid indexberäkningen, avse samtliga kvartalets sista månad. För livsmedel insamlas uppgifter varje vecka å färskvaror (smör, ägg, kött, fläsk och fisk), varefter medeltal tagas för samtliga veckor under månaden; övriga varor noteras en gång i månaden, omkring den 15. Vid sistnämnda tidpunkt inhämtas jämväl noteringar å bränsle- och lyseartiklar. Under hänvisning till sammandragstabellen för livsmedelspriserna (sid. 316—317) och tabellen över kreaturspriser i vissa större städer (sid. 315) må följande anföras rörande de under kvartalet iakttagna prisväxlingarna å de särskilda varuslagen.

Medelpriset å *mjölk* har kvarstått på samma nivå som vid förra kvartalsskiftet, 22 öre per liter för oskummad och 7 öre för separerad vara. Endast å en ombudsort, Luleå, har priset å oskummad mjölk undergått förändring och sänkts från 25 till 20 öre per liter till följd av skärpt konkurrens från enskilda mjölkproducenter. Luleå uppvisar för närvarande det lägsta noterade priset bland samtliga ombudsorter i Norrland. *Smör-* och *ostpriserna* ha ej undergått några nämnvärda förändringar i detaljhandeln, men i parti ha de senare sjunkit något sedan förra kvartalet.

Det vid denna årstid sedvanliga prisfallet å *färska ägg* har i år varit mindre än eljest, vartill den kalla eftervintern utgjort en bidragande orsak. Medelpriset för mars månad ligger sålunda inemot 25 % högre än för ett år sedan. Lantbrukssällskapets partinotering, som vid årsskiftet utgjorde 1·50 kr. per kg (1 tjog = 1·2 kg), stod i slutet av mars i 1·10 kr., och detaljpriset hade under samma tid sjunkit från i medeltal 2·46 till 2·16 kr. per tjog.

Den å flertalet orter inträffade höjningen av *potatispriserna* torde också ha rönt inverkan av den kalla väderleken, som verkat hinderlig icke blott genom att försvåra sjöfarten utan även genom att hindra transporterna av ömtåliga varor till lands. Uppgången för kvartalet inskränker sig dock till i genomsnitt 3 öre per 5 liter för samtliga ombudsorter. Medelnoteringen för mars utgjorde 47 öre mot 40 öre ett år tidigare.

Mjölnoteringarna utvisa varken i parti eller detalj några förändringar under kvartalet, och *brödpriserna* förete i genomsnitt endast smärre sänkningar. En

av ombudsorterna uppvisar en avsevärd prisnedgång å sötlimpa och mjukt kaffebröd och en annan å mjukt vetebröd, bakat med vatten, vilket emellertid beror på att å dessa orter en förskjutning inträtt i förbrukningen från dyrare till billigare brödtyper. Marsnoteringarna å mjöl och bröd ligga ungefär på samma nivå som för ett år sedan, om ock en svag stegringstendens kan konstateras.

De under den gångna kvartalsperioden ävensom sedan mars månad förra året inträffade prisfluktuationerna å *slaktdjur* samt å *kött och fläsk* framgå av följande sammanställning, varvid emellertid direkta jämförelser mellan partipriserna och detaljhandelspriserna böra göras endast med beaktande av att dessa senare gälla vissa särskilda köttkvaliteter.

Genomsnittlig prisförändring i %	December 1935—mars 1936				Mars 1935—mars 1936			
	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin	Nötkreatur	Kalvar	Får	Svin
Slaktdjur, levande vikt	−0·1	+2·2	+15·0	−4·3	+18·2	+19·3	+15·0	+28·6
Kött: partihandelspris	−3·0	−0·8	+14·8	−2·8	+15·3	+ 9·3	+ 9·1	+30·9
detaljhandelspris	+0·9	+1·0	+ 5·9	−1·0	+17·3	+13·8	+11·4	+26·0

Som synes ha de under kvartalet inträffade prisförskjutningarna i stort sett varit obetydliga med undantag för får och fårkött, som förete den för årstiden vanliga uppgången. Sedan mars förra året har prisnivån undergått en genomgående stegring, som kraftigast berört svin- och fläskpriserna. Påfallande är den utjämning som skett mellan producent- och konsumentpriserna, vartill givetvis de reglerande åtgärderna från statens sida och producenternas ekonomiska organisationer bidragit.

Färsk fisk utvisar under kvartalet en del mindre förskjutningar i övervägande uppåtgående riktning. *Salt islandssill* har ytterligare stigit något i pris på grund av knapp tillförsel; medelnoteringen härå för mars utgjorde 89 öre per kg mot 87 öre vid förra kvartalsskiftet och 50 öre ett år tidigare.

Kaffenoteringarna ha i genomsnitt sjunkit något sedan förra kvartalsskiftet. Medelpriset å rostad santosblandning i mars utgjorde i detaljhandeln 2·85 kr. per kg mot 2·87 kr. i december och 2·97 kr. vid motsvarande tidpunkt i fjol. Svårigheten att erhålla noteringar å jämförbara kvaliteter gör sig alltjämt gällande å en del ombudsorter. Å flertalet orter varierar medelpriset för närvarande mellan 2·70 och 2·90 kr. per kg, under det att medelnoteringen i Stockholm utgör 3·10, i Karlskrona 3·06, i Norrköping och Linköping resp. 3·05 och 3·02 kr. per kg.

Medelpriset å *bitsocker,* som varit oförändrat sedan två år tillbaka, steg under kvartalets sista månad från 46 till 47 öre per kg till följd av den av riksdagen beslutade höjningen av minimipriset å såväl betor som socker i parti.

Priserna å *frukt och grönsaker* ha undergått en del förskjutningar i växlande riktning, delvis av säsongartad natur. Apelsiner ha sålunda under kvartalet sjunkit i pris med i medeltal 18 öre per dussin, och vitkål har stigit med i genomsnitt 17 öre per kg. Vidare ha katrinplommon fallit i pris med i medeltal 7 öre per kg, under det att priserna å äpplen och bananer i stort sett varit

oförändrade. Marsnoteringarna å frukt ligga i genomsnitt närmare 15 % under prisnivån för ett år sedan, varemot vitkål såsom representant för gruppen grönsaker är nästan dubbelt så dyr som i fjol.

Vad slutligen *bränsle och lyse* beträffar har särskilt ved samt delvis kol och koks undergått en del prisstegringar, vilka medfört höjning av indextalet för denna post under kvartalet från 138 till 140 mot 137 för ett år sedan.

Livsmedelskostnadernas (inkl. bränsle och lyse) förändringar 1931—mars 1936.
Indextal (1931 = 100).

År	Mejeriprod. o. ägg (7 varuslag)	Mjöl (3 varuslag)	Bröd (8 varuslag)	Kött (8 varuslag)	Fisk (7 varuslag)	Rotsaker, frukt o. grönsaker (6 varuslag)	Specerier (7 varuslag)	Maltdrycker o. tobak (3 varuslag)	Samtliga livsmedel	Bränsle o. lyse (9 varuslag)	Livsmedel, bränsle och lyse[1]
1931	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1932	93	93	99	90	87	106	109	101	97	95	97
1933	92	92	97	85	84	89	108	104	93	90	93
1934	98	90	95	85	85	87	109	105	95	89	94
1935	100	96	95	102	90	96	107	104	100	90	99
1935 1:a kv. . .	98	94	94	92	85	91	110	104	97	90	96
2:a kv. . .	99	97	95	97	83	98	106	104	98	90	97
3:e kv. . .	101	97	95	108	92	102	106	104	101	90	100
4:e kv. . .	101	97	95	111	101	92	106	104	102	90	101
1936 1:a kv. . .	103	97	95	111	101	96	105	104	103	91	101
1935 december .	101	97	95	111	100	94	106	104	102	90	101
1936 januari . .	101	97	95	112	101	94	105	104	102	90	101
februari . .	103	97	95	111	101	95	105	104	103	91	101
mars . . .	105	97	95	111	101	100	106	104	104	91	102

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna (inberäknat bränsle och lyse) ägt rum i detaljhandeln från och med 1931 till och med mars 1936, meddelas i tabellen här ovan en serie »vägda» indextal, vilka utarbetats med användande av samma kvantitetstal för de särskilda varuslagen som vid uträknandet av levnadskostnadsindex. Beträffande prisutvecklingen för tiden före 1931 hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 72 samt efterföljande serie av indextal för livsmedel, bränsle och lyse, som beräknats på liknande sätt som indextalen för samtliga levnadskostnader.

	Juli	Årsmedeltal									1935				1936		
	1914	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	jan.	febr.	mars
Indextal	100	153	154	150	140	131	127	123	124	130	127	128	132	133	133	134	135

Jämför man indextalen för de olika varugrupperna under första kvartalet 1936 med 1931 års prisnivå, befinnes det, att bränsle och lyse sjunkit med 9 enheter, bröd samt rotsaker och frukt med resp. 5 och 4 enheter och mjöl med 3 enheter. Kött visar däremot uppgång med 11 enheter, specerier samt malt-

[1] Beträffande grupperingen av de olika varuslagen hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 326. Livsmedelsposten har kompletterats på sätt som angivits i samma årg. sid. 320.

drycker och tobak med resp. 5 och 4 enheter, mejeriprodukter med 3 enheter och fisk med 1 enhet.

Bostad. Med avseende å hyresposten har, med utgångspunkt från resultaten av 1933/1934 års hyresräkning, en uppskattning verkställts rörande hyresnivåns förändring sedan sistnämnda tidpunkt fram till pågående hyresår, och ha dessa beräkningar resulterat i en sänkning av hyresindexen från 198 till 196.

Beklädnad. Uppgifterna avse de priser, som gällde omkring den 15 i kvartalets sista månad. I fråga om insamlingsförfarandet hänvisas till Soc. Medd. årg. 1920, sid. 549 och årg. 1922, sid. 155 samt årg. 1932, sid. 321.

Den nu slutförda undersökningen visar, att prisnivån inom detaljhandeln ytterligare stigit något sedan förra kvartalsskiftet, huvudsakligen beroende på höjda skopriser. Det särskilda indextalet för beklädnadsposten steg sålunda från 168 till 169; motsvarande tal för ett år sedan var 167.

Skatter. Skatteberäkningarna verkställas två gånger årligen, varvid omräkning av kommunalskatten äger rum den 1 april samt av krono- och landstingsskatterna den 1 oktober (se härom Soc. Medd. årg. 1922, sid. 947). Resultatet av den omräkning, som nu företagits av kommunalskatten, har blivit en sänkning av skatteindexen från 179 till 170. Nedgången betingas av att vid detta tillfälle kunnat beaktas de kommunalskatter, som förfalla till betalning under innevarande år och som i medeltal visa en väsentlig sänkning i förhållande till de förut gällande. Resultatet är emellertid endast preliminärt med hänsyn till att statsbidragen till skattetyngda kommuner ännu icke äro fastställda för året.

Övriga utgifter. Beräkningarna grunda sig på dels priser omkring den 15 i kvartalets sista månad, dels taxor såvitt möjligt fr. o. m. kvartalsskiftet. Den nu avslutade undersökningen visar, att en mindre sänkning ägt rum, huvudsakligen beroende på lägre priser å en del husgerådsartiklar samt tvättmedel. Det särskilda indextalet för posten »övriga utgifter» sjönk sålunda från 173 till 172.

Sammanfattning. Levnadskostnadsindex.

Under det att de å sid. 311 angivna indextalen, vilka framräknas månatligen, endast gälla de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse, avser socialstyrelsens vid varje kvartalsskifte meddelade levnadskostnadsindex förutom nyssnämnda poster jämväl kostnaderna för bostad, beklädnad, skatter och »övriga utgifter» samt åsyftar närmast att belysa förhållandena inom städer och stadsliknande samhällen.

Den nu senast utförda beräkningen rörande levnadskostnadernas förskjutningar avser prisläget omkring den 1 april 1936 och hänför sig närmast till förhållandena inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer samt därmed jämställda samhällsklasser med en utgiftsstat före kriget av cirka 2 000 kr. och

Socialstyrelsens levnadskostnadsindex 1914—1936.

		Livsmedel	Bostad	Bränsle och lyse	Beklädnad	Skatter	Övriga utg.	Summa utg.
1914	juli	100	100	100	100	100	100	100
1916	dec.	152	108	168	160	109	125	139
1917	maj	174	108	190	170	109	130	152
	sept.	180	112	240	210	109	150	166
1918	1 jan.	214	112	275	250	109	175	192
	1 april	229	112	280	270	114	185	203
	1 juli	258	112	286	285	114	195	219
	1 okt.	281	112	305	350	114	220	242
1919	1 jan.	323	120	381	350	114	225	267
	1 april	327	120	367	320	160	215	265
	1 juli	318	120	326	310	160	210	257
	1 okt.	311	130	294	330	160	215	257
1920	1 jan.	307	130	307	345	160	220	259
	1 april	287	130	333	370	290	230	265
	1 juli	287	130	372	390	290	235	270
	1 okt.	298	155	400	390	290	245	281
1921	1 jan.	286	155	380	355	290	245	271
	1 april	247	155	316	295	372	235	249
	1 juli	231	155	264	270	372	225	236
	1 okt.	228	163	231	250	372	220	231
1922	1 jan.	202	163	207	240	372	210	216
	1 april	184	163	196	225	264	200	195
	1 juli	178	163	188	210	264	195	190
	1 okt.	180	163	183	205	263	195	190
1923	1 jan.	166	163	188	203	263	190	183
	1 april	164	163	188	199	211	188	177
	1 juli	158	163	185	196	211	188	174
	1 okt.	163	178	183	194	201	187	177
1924	1 jan.	162	178	181	192	201	187	176
	1 april	160	178	183	192	173	185	173
	1 juli	155	178	182	192	173	183	171
	1 okt.	164	178	180	191	170	183	174
1925	1 jan.	171	186	181	192	170	183	178
	1 april	171	186	179	192	162	182	177
	1 juli	168	186	177	191	162	181	176
	1 okt.	167	186	172	190	168	180	175
1926	1 jan.	163	188	171	190	168	180	174
	1 april	158	188	170	188	185	179	173
	1 juli	156	188	168	187	185	180	172
	1 okt.	156	188	166	184	183	180	171
1927	1 jan.	155	188	186	182	183	179	171
	1 april	149	198	180	181	184	179	170
	1 juli	148	198	176	180	184	179	169
	1 okt.	154	198	171	181	184	180	172
1928	1 jan.	152	198	168	182	184	179	171
	1 april	152	199	166	184	183	179	171
	1 juli	156	199	164	185	183	179	173
	1 okt.	154	199	162	186	184	179	172
1929	1 jan.	150	199	159	186	184	179	170
	1 april	151	200	165	185	187	178	171
	1 juli	148	200	161	184	187	178	169
	1 okt.	150	200	160	183	183	178	170
1930	1 jan.	145	200	160	183	183	178	167
	1 april	140	205	160	181	176	178	165
	1 juli	138	205	159	180	176	178	164
	1 okt.	137	205	156	178	176	176	163
1931	1 jan.	132	205	155	177	176	177	161
	1 april	130	206	155	175	173	177	160
	1 juli	127	206	153	173	173	176	158
	1 okt.	128	206	150	170	173	175	158
1932	1 jan.	127	206	149	169	173	175	157

1931 = 100

1932	1 april	97	100	97	97	99	100	98
	1 juli	96	100	95	97	99	101	98
	1 okt.	97	100	94	96	98	100	98
1933	1 jan.	95	100	92	95	98	100	97
	1 april	92	98	91	94	108	99	96
	1 juli	93	98	90	93	108	99	96
	1 okt.	95	98	89	94	109	99	97
1934	1 jan.	93	98	88	94	109	99	96
	1 april	93	98	89	95	110	99	96
	1 juli	95	98	88	95	110	99	97
	1 okt.	96	98	89	96	109	99	98
1935	1 jan.	96	98	89	97	109	99	97
	1 april	97	96	90	96	103	98	97
	1 juli	100	96	90	96	103	98	98
	1 okt.	101	96	90	96	103	98	99
1936	1 jan.	102	96	90	97	103	98	99
	1 april	104	95	91	97	98	98	99

Juli 1914 = 100

1932	1 april	125	206	149	168	172	177	157
	1 juli	124	206	146	168	172	177	156
	1 okt.	125	206	144	167	171	177	156
1933	1 jan.	123	206	142	166	171	176	154
	1 april	119	202	139	163	187	175	153
	1 juli	120	202	138	162	187	175	153
	1 okt.	123	202	136	163	189	175	154
1934	1 jan.	120	202	136	164	189	174	153
	1 april	120	202	136	165	191	174	153
	1 juli	123	201	136	166	191	174	155
	1 okt.	125	201	136	167	189	174	155
1935	1 jan.	124	201	137	168	189	174	155
	1 april	126	198	137	167	178	174	155
	1 juli	129	198	137	167	178	174	156
	1 okt.	131	198	138	167	179	173	157
1936	1 jan.	132	198	138	168	179	173	158
	1 april	134	196	140	169	170	172	158

1931 av omkring 3 500 kr. Beträffande tillvägagångssättet vid framräknandet av denna indexserie hänvisas till Soc. Medd. årg. 1932, sid. 318.

Resultatet av indexräkningen redovisas i tabellen å sid. 313.

Utgår man till en början från medelprisnivån år 1931 = 100, finner man för de två senaste kvartalsskiftena jämförelsetalet 99. Anknytes vidare denna serie till indexberäkningarna med utgångspunkt från juli 1914, befinnes likaledes, att indextalet vid senaste kvartalsskifte är oförändrat sedan det närmast föregående, nämligen 158. Av de i beräkningarna ingående sex huvudposterna ha emellertid, som delvis tidigare nämnts, posterna livsmedel samt bränsle och lyse stigit med vardera 2 enheter och beklädnadsposten med 1 enhet, varemot hyres- och skatteposterna undergått sänkning med resp. 2 och 9 enheter samt posten »övriga utgifter» med 1 enhet.

En jämförelse mellan parti- och minutprisernas utveckling lämnas i efterföljande tabell.

Indextal för levnadskostnader och partipriser i Sverige.

(1914=100)	Socialstyrelsens *index för*		Kommerskollegii partiprisindex											Finanstidningens partiprisindex
	samtl. levnadskostnader	livsmedel, bränsle, lyse	Samtliga varor	Råvaror	Halvfabrikat	Helfabrikat	Produktionsförn.	Konsumtionsvaror	Vegetabiliska livsm.	Animaliska livsm.	Bränsle	Textilvaror	Lädervaror	
juni/juli 1920	270	294	375	385	363	375	415	341	271	285	664	471	311	366
» 1922	190	179	174	148	156	197	153	191	183	157	140	216	133	164
» 1924	171	158	158	141	144	174	144	170	138	146	136	227	126	149
» 1926	172	157	150	140	150	155	138	160	146	144	118	189	120	143
» 1927	169	151	146	138	151	148	137	153	151	128	117	176	119	140
» 1928	173	157	151	146	155	150	143	157	148	140	111	185	146	149
» 1929	169	149	139	134	139	142	133	144	125	137	120	175	128	132
» 1930	164	140	123	116	128	123	121	124	108	122	112	140	114	113
» 1931	158	130	110	107	115	109	109	111	104	106	101	119	98	105
» 1932	156	127	108	109	107	108	104	111	107	99	96	119	86	100
» 1933	153	122	106	107	104	107	105	108	105	93	97	119	91	102
» 1934	155	125	114	111	113	115	111	116	106	109	98	133	94	107
mars/apr. 1935	155	127	115	111	118	116	112	118	106	118	98	129	96	108
juni/juli »	156	130	116	113	119	115	114	117	106	122	99	130	99	112
sept./okt. »	157	132	115	111	120	114	113	116	101	124	98	128	102	111
dec./jan. 1936	158	133	118	116	124	116	116	120	103	126	105	133	111	113
jan./febr. »	·	133	118	115	123	116	115	120	103	126	104	133	110	113
febr./mars »	·	134	118	115	123	117	115	120	103	125	106	136	109	113
mars/apr. »	158	135	118	115	123	117	115	121	104	124	105	137	109	113

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709). Indexserien med rörlig basperiod anger prisnivån under varje vecka i förhållande till prisnivån under närmast föregående vecka, medan serien med fast basperiod hela tiden utgår från prisnivån i september 1931. De senaste veckorna visa följande indextal:

	januari 1936			februari 1936				mars 1936			
	18	25	1	8	15	22	29	7	14	21	28
Rörlig basperiod: (föreg. vecka = 100)	99·99	99·98	99·98	100·02	100·10	100·04	100·01	100·11	100·02	100·05	99·99
Fast basperiod: (sept. 1931 = 100)	101·0	101·0	101·0	101·0	101·1	101·1	101·1	101·2	101·2	101·3	101·3

Kreaturs- och köttpriser för Stockholm, Linköping, Norrköping, Malmö och Göteborg 1913 samt 1932—mars 1936.

Kreatursprister [1] (öre per kg levande vikt).	1913	1932	1933	1934	1935	Mars 1935	Okt. 1935	Nov. 1935	Dec. 1935	Jan. 1936	Febr. 1936	Mars 1936
Kor:												
Extra prima	61	43	40	51	63	56	70	68	67	67	66	65
Kl. 1	55	38	35	46	57	51	64	62	61	60	60	58
» 2	50	32	29	39	48	43	55	53	51	50	49	48
» 3	41	23	21	30	38	33	43	41	39	38	37	36
Kvigor (o. stutar):												
Extra prima	66	51	47	57	69	62	76	75	74	74	74	70
Kl. 1	60	45	42	52	63	57	70	70	69	69	69	67
» 2	50	37	34	43	52	46	58	57	56	56	55	54
Tjurar:												
Extra prima	65	41	38	52	64	60	70	68	67	66	65	64
Kl. 1	62	36	35	48	61	56	66	64	62	62	60	59
» 2	58	34	32	45	57	53	63	61	60	60	58	57
» 3	50	31	28	40	50	46	56	54	53	53	52	51
Oxar:												
Extra prima	63	43	40	50	62	55	69	68	67	67	67	66
Kl. 1	57	39	36	46	58	51	65	64	63	63	62	61
» 2	48	29	26	36	44	38	50	49	48	47	47	46
Kalvar:												
Sötmjölks-	70	63	58	67	75	70	73	76	82	92	90	84
Skummjölks-	57	42	39	47	55	51	53	55	61	68	66	61
Får:												
Yngre	58	61	54	53	58	56	57	55	57	61	67	69
Äldre, feta	53	35	33	35	39	38	39	39	40	43	47	49
Svin:												
Slakterisvin	82	61	59	56	83	70	93	93	94	95	87	90
Rena, större	81	57	56	54	82	69	92	92	92	93	87	90
Suggor	68	35	34	31	57	47	72	75	70	71	67	69
Köttpriser [2] (öre per kg hel kropp).												
Ox-, kvig- och kokött:												
Kl. 1	·	80	74	91	109	99	121	118	116	116	116	114
» 2	·	64	59	77	94	82	105	102	101	101	100	97
» 3	·	44	41	60	77	69	85	78	77	77	75	74
Tjurkött:												
Kl. 1	·	68	64	83	103	92	115	111	109	109	108	106
» 2	·	57	53	72	92	81	104	101	100	100	99	97
Gödkalvkött:												
Sötmjölkskalvar Kl. 1	·	109	102	115	123	121	119	121	129	141	137	129
» 2	·	97	85	100	113	107	108	111	123	135	131	120
Skummjölkskalv. » 1	·	74	68	84	94	92	92	93	103	113	110	102
Lamm	·	140	133	138	—	—	—	—	—	—	—	—
Får: fullt feta	·	117	107	110	118	121	113	112	115	122	129	132
Svin (slakterifläsk):												
Kl. 1 (50— 75 kg)	·	86	84	80	114	100	128	125	130	129	116	122
» 2 (75—100 »)	·	83	80	76	111	97	126	124	125	128	118	122
Suggor, feta	·	51	50	46	80	69	100	102	97	97	92	95
» mindre feta	·	42	40	36	68	58	86	88	82	83	80	84

[1] För 1913 föreligga inga uppgifter från Linköping och Norrköping. För vissa varuslag saknas uppgifter tillfälligtvis eller under längre perioder för en eller flera av orterna. — [2] Fr. o. m. april 1935 saknas noteringar för Stockholm.

	Varuslag	Kvantitet	1913	1914	1920	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
1	Mjölk: oskummad	l	14	15	44	21	22	22	21	21	20	20	21	21
2	separerad	»	6	6	19	8	8	8	8	8	7	7	7	7
3	Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	239	657	339	351	339	284	255	235	244	276	268
4	mat- (lands-)	»	213	218	651	306	322	305	265	240	220	224	253	253
5	Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	164	162	524	236	237	231	195	190	175	147	170	177
6	halvfet, » »	»	121	119	374	171	172	167	144	141	131	109	125	129
7	Margarin, växt-, ej smörblandat	»	135	144	376	148	140	133	138	129	125	127	141	135
8	Ägg, svenska, färska	tjog	159	171	578	232	241	241	211	193	170	161	168	184
9	Potatis: gammal	5 l	28	30	60	51	64	47	42	44	44	36	36	43
10	»	hl	.	.	963	783	1061	734	640	679	677	519	519	640
11	färsk, svensk	5 l	46	80	191	158	143	104	82	124	78	77	62	92
12	Gula ärter, svenska	kg	31	35	69	57	62	54	36	32	31	33	42	48
13	Bruna bönor, holländska	»	48	49	130	58	84	87	52	43	47	48	53	62
14	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	33	91	48	45	43	41	39	36	36	35	38
15	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	23	56	31	32	29	25	24	24	24	23	24
16	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	29	73	43	43	39	35	35	33	32	31	33
17	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	42	101	47	51	46	38	36	39	32	34	35
18	ris-, burma- el. svenska prima	»	41	41	176	53	54	54	52	46	43	42	41	40
19	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	43	111	73	75	71	66	64	62	61	59	59
20	hårt, knäckebröd	»	.	.	139	95	97	95	89	88	87	85	84	82
21	sötlimpa eller siktbröd	»	38	40	105	65	65	64	62	61	60	58	58	58
22	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	31	71	48	48	48	46	46	47	46	45	45
23	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	78	254	154	153	150	145	141	138	136	134	132
24	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	46	128	77	77	76	75	75	74	72	71	72
25	billigaste sort » » mjölk	»	60	61	145	94	94	93	90	89	88	86	84	85
26	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	.	.	.	.	.	.	.	.	101	100	98	97
27	Nötkött, färskt: stek	»	122	116	398	197	190	189	189	181	163	148	156	179
28	soppkött	»	100	95	333	164	158	156	155	150	131	114	121	143
29	Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	130	493	240	238	239	238	225	206	188	198	217
30	spädkalv	»	72	70	274	144	140	144	145	138	126	114	117	129
31	Fårkött, färskt, stek	»	133	130	431	225	225	230	231	218	201	187	192	205
32	Malet nötkött (köttfärs)	»	.	.	.	.	.	.	.	.	159	142	147	172
33	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	129	449	191	205	226	210	147	141	142	136	177
34	salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	137	470	199	210	232	217	153	147	148	141	182
35	» amerikanskt (ryggfläsk)[1]	»	.	.	364	223	213	228	227	195	177	174	158	170
36	Fisk, färsk: abborre	»	75	76	191	124	122	127	127	121	115	109	107	110
37	gädda	»	108	110	312	185	179	191	190	182	171	157	152	153
38	sill	»	34	35	102	67	66	68	70	68	63	61	62	62
39	strömming	»	38	39	106	69	66	67	67	68	62	59	57	57
40	torsk	»	55	57	139	95	92	100	100	97	92	89	87	89
41	rödspotta (spätta)	»	79	81	219	151	152	157	155	154	150	148	143	145
42	kolja	»	.	.	152	118	117	126	124	124	122	116	113	116
43	Salt sill, prima islands-	»	45	45	120	66	57	61	68	56	38	40	49	62
44	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	58	156	96	95	96	96	85	73	68	63	66
45	Kaffe, rostat, santosblandning	»	.	.	.	.	.	.	.	.	322	313	301	291
46	Socker, bit-	»	67	65	168	72	64	54	45	42	47	47	46	46
47	Salt, matsalt	»	.	10	31	19	18	17	17	16	16	16	16	15
48	Äpplen, ät-	»	.	.	.	.	.	.	.	.	127	105	97	101
49	Apelsiner, medelstora	dussin	.	.	.	.	.	.	.	.	138	115	111	115
50	Bananer, prima	kg	.	.	.	.	.	.	.	.	164	166	161	160
51	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	.	.	.	.	.	.	.	.	108	107	106	101
52	Vitkål, svensk	»	.	.	.	.	.	.	.	.	30	23	24	24
53	Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	.	.	.	.	.	.	.	.	22	24	24	24
54	Svagdricka	l	6	6	16	15	15	15	16	16	16	16	16	15
55	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	.	.	.	.	.	.	.	.	36	35	35	35
56	Fotogen, Water White	l	20	21	60	31	29	29	29	24	23	24	22	20
57	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	.	.	.	.	.	.	.	.	17	17	17	17
58	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	740	2895	1330	1300	1260	1220	1165	1070	945	920	945
59	barr-, » »	»	575	595	2310	1010	980	945	920	890	820	725	715	730
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	411	2069	794	713	703	688	651	633	620	613	614
61	hushålls-(fyrkol), prima,	»	234	242	1664	383	331	340	328	300	292	288	287	291
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	.	.	.	.	.	.	.	.	445	434	437	452
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm,	»	.	.	.	.	.	.	.	.	427	419	421	436

[1] Uppgifterna avse sidfläsk t. o. m. januari 1935.

Mars 1935	April 1935	Maj 1935	Juni 1935	Juli 1935	Aug. 1935	Sept. 1935	Okt. 1935	Nov. 1935	Dec. 1935	Jan. 1936	Febr. 1936	Mars 1936	Höjn. eller sänkn. i % mars 1914—mars 1936	Höjn. eller sänkn. i % mars 1935—mars 1936	
21	21	21	21	21	21	22	22	22	22	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8	1
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	+ 16·7	0·0	2
275	275	275	276	265	259	259	259	260	260	259	259	258	+ 10·7	— 6·2	3
256	255	256	257	250	246	247	249	251	252	251	249	247	+ 17·6	— 3·5	4
173	174	174	174	175	174	176	180	188	191	192	191	190	+ 17·3	+ 9·8	5
125	127	127	127	128	127	128	131	137	140	141	143	142	+ 18·3	+ 13·6	6
142	135	133	133	133	133	131	131	131	131	130	130	130	— 5·8	— 8·5	7
175	126	127	142	149	185	189	238	264	246	219	224	216	+ 56·5	+ 23·4	8
40	41	42	45	44	42	46	44	44	44	44	45	47	+ 74·1	+ 17·5	9
609	620	635	675	705	591	693	668	667	671	681	701	726	.	+ 19·2	10
—	—	—	—	124	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
52	52	52	52	52	51	43	42	42	42	42	42	42	+ 35·5	— 19·2	12
60	60	60	61	61	61	62	65	67	67	66	65	63	+ 37·0	+ 5·0	13
37	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	+ 22·6	+ 2·7	14
24	24	24	24	25	25	24	24	24	24	24	24	24	+ 14·3	0·0	15
32	33	33	33	33	33	33	32	33	33	33	33	33	+ 26·9	+ 3·1	16
35	35	35	35	35	35	35	35	36	36	37	37	36	0·0	+ 2·9	17
40	40	40	40	40	40	40	40	40	41	41	41	41	+ 5·1	+ 2·5	18
59	59	59	59	59	59	59	59	60	60	59	59	59	+ 43·9	0·0	19
82	82	82	82	82	82	82	82	82	82	82	82	82	.	0·0	20
57	57	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58	58	+ 48·7	+ 1·8	21
44	44	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	+ 45·2	+ 2·3	22
132	132	131	131	132	132	132	131	132	132	132	132	132	+ 76·0	0·0	23
71	71	72	72	72	73	73	73	73	73	73	72	72	+ 63·6	+ 1·4	24
85	85	85	84	85	85	85	85	86	86	86	86	86	+ 43·3	+ 1·2	25
96	96	97	97	97	98	97	97	99	98	97	97	97	.	+ 1·0	26
166	168	172	177	184	188	190	192	193	191	192	193	192	+ 60·0	+ 15·7	27
132	134	137	139	144	147	151	154	156	155	157	157	157	+ 58·6	+ 18·9	28
207	209	214	218	222	224	224	223	223	224	231	232	230	+ 74·2	+ 11·1	29
121	122	123	126	128	131	133	136	137	142	144	142	141	+ 93·2	+ 16·5	30
193	201	205	212	219	219	213	206	203	203	207	210	215	+ 59·3	+ 11·4	31
155	157	161	167	178	184	187	189	190	188	189	189	188	.	+ 21·3	32
154	156	160	180	192	189	193	199	203	196	197	194	194	+ 49·2	+ 26·0	33
157	161	164	185	198	193	197	202	206	201	202	198	199	+ 45·3	+ 26·8	34
161	161	162	163	165	167	169	178	193	195	196	196	195	.	+ 21·1	35
117	112	98	97	103	108	112	114	116	114	117	120	123	+ 53·8	+ 5·1	36
156	140	132	141	153	158	158	160	161	161	166	169	170	+ 45·3	+ 9·0	37
56	56	60	63	67	66	69	63	64	64	59	56	55	+ 71·9	— 1·8	38
57	53	53	56	58	58	63	63	60	56	58	60	61	+ 60·5	+ 7·0	39
87	87	86	87	90	89	94	95	90	89	90	90	88	+ 51·7	+ 1·1	40
146	139	136	140	145	144	148	149	150	148	153	154	153	+ 91·3	+ 4·8	41
116	115	112	115	116	114	117	119	117	116	123	119	120	.	+ 3·4	42
50	51	51	52	52	56	72	84	87	87	88	88	89	+ 97·8	+ 78·0	43
62	63	63	64	64	64	66	70	73	74	74	74	74	+ 32·1	+ 19·4	44
297	292	290	288	287	287	287	287	287	287	283	282	285	.	— 4·0	45
46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	46	47	— 26·6	+ 2·2	46
16	15	15	15	15	15	16	15	15	15	15	15	15	.	— 6·3	47
104	103	108	111	133	131	70	69	82	97	99	97	97	.	— 6·7	48
102	107	116	123	143	138	121	117	125	107	94	83	89	.	— 12·7	49
168	169	169	169	169	169	169	139	139	139	139	139	140	.	— 16·7	50
103	102	102	102	103	102	101	101	100	92	87	86	85	.	— 17·5	51
21	22	25	26	30	28	24	22	23	23	25	32	40	.	+ 90·5	52
24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	.	0·0	53
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0	54
35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35	.	0·0	55
20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	0·0	0·0	56
17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	.	0·0	57
940	940	945	945	945	940	950	950	955	960	965	970	985	+ 30·5	+ 4·8	58
725	725	725	725	730	725	730	730	735	740	740	750	760	+ 29·9	+ 4·8	59
617	617	616	614	613	612	608	609	611	610	608	608	607	+ 53·7	— 1·6	60
292	292	291	292	291	291	289	289	289	290	290	290	292	+ 28·6	0·0	61
454	455	455	456	454	450	446	449	450	452	452	452	452	.	— 0·4	62
435	436	436	437	436	434	432	434	435	438	438	438	440	.	+ 1·1	63

	Varuslag	Kvantitet	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Nyköping	Eskilstuna	Linköping	Norrköping	Motala	Jönköping
1	Mjölk: oskummad	l	24	23	23	20	21	20	21	19	21
2	separerad	»	9	7	9	7	6	8	8	7	8
3	Smör: bords- (mejeri-)	kg	254	255	255	255	255	255	255	255	256
4	mat- (lands-)	»	235	248	249	251	250	244	240	246	244
5	Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	194	192	187	195	198	198	215	175	187
6	halvfet, » »	»	151	155	160	149	138	153	163	140	128
7	Margarin, växt-, ej smörblandat	»	130	130	129	133	130	130	130	133	130
8	Ägg, svenska, färska	tjog	209	222	236	223	239	201	211	187	222
9	Potatis: gammal	5 l	50	48	47	46	56	55	47	45	46
10	»	hl	846	786	713	798	829	750	795	750	723
11	färsk, svensk	5 l	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gula ärter, svenska	kg	37	39	34	34	35	39	35	37	40
13	Bruna bönor, holländska	»	60	53	60	68	60	60	65	63	65
14	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	38	37	38	38	39	38	38	37	38
15	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	25	22	26	24	26	26	26	26
16	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	32	33	32	33	32	33	31	32	33
17	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	38	35	35	35	36	37	36	33	37
18	ris-, burma- el. svenska prima	»	42	44	38	42	42	45	49	39	40
19	Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	60	57	55	56	54	63	57	62	57
20	Rågbröd: hårt, knäckebröd	»	88	86	74	71	77	88	79	84	88
21	sötlimpa eller siktbröd	»	63	66	68	64	65	66	56	48	55
22	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	51	40	49	46	40	51	44	42	44
23	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	149	105	141	136	141	121	122	132	129
24	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	68	67	81	75	62	76	71	62	72
25	billigaste sort » » mjölk	»	114	94	84	84	94	92	94	84	83
26	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	114	92	86	107	94	93	97	89	89
27	Nötkött, färskt: stek	»	191	188	207	197	200	176	200	181	196
28	soppkött	»	145	162	147	155	166	157	186	169	172
29	Kalvkött, stek: gödkalv	»	215	225	246	223	248	226	240	223	232
30	spädkalv	»	—	145	124	—	—	—	—	—	153
31	Fårkött, färskt, stek	»	235	221	247	260	245	246	249	212	217
32	Malet nötkött (köttfärs)	»	183	200	198	182	200	169	198	172	199
33	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	219	213	209	198	198	185	200	171	216
34	salt, svenskt (sidfläsk)	»	218	215	209	198	192	194	200	170	214
35	» amerikanskt (ryggfläsk)	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fisk, färsk: abborre	»	150	133	125	117	130	150	123	108	141
37	gädda	»	183	173	171	163	177	179	180	180	185
38	sill	»	53	68	50	52	53	53	51	52	51
39	strömming	»	60	58	60	50	64	56	49	56	70
40	torsk	»	123	131	135	134	106	105	124	81	88
41	rödspotta (spätta)	»	156	151	150	168	156	149	180	143	141
42	kolja	»	128	128	145	130	135	142	138	100	105
43	Salt sill, prima islands-	»	91	79	84	89	89	90	84	78	90
44	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	64	70	74	80	76	80	72	70	70
45	Kaffe, rostat, santosblandning	»	310	296	279	299	272	302	305	280	281
46	Socker, bit-	»	44	45	46	45	45	46	46	45	47
47	Salt, matsalt	»	16	15	15	15	14	15	15	15	15
48	Äpplen, ät-	»	93	86	92	107	85	95	104	94	95
49	Apelsiner, medelstora	dussin	78	75	88	104	78	85	94	90	93
50	Bananer, prima	kg	130	130	130	140	140	135	130	135	140
51	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	89	86	91	93	76	88	89	78	88
52	Vitkål, svensk	»	46	38	33	29	31	50	47	42	40
53	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	22	23	25	22	22	27	25	22	22
54	Svagdricka	l	25	17	18	15	15	20	25	15	15
55	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	25	35	23	38	30	34	36	33	39
56	Fotogen, Water White	l	20	20	18	18	18	19	18	19	20
57	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	10	20	15	19	20	16	15	—	19
58	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1245	1100	950	900	1000	865	910	895	895
59	barr-, » »	»	860	725	665	650	815	685	775	625	665
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	625	633	640	650	585	600	550	543	544
61	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	280	312	308	300	260	325	275	275	313
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	453	450	511	545	441	517	453	465	430
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	398	427	479	540	455	450	430	467	430

Värnamo	Växjö	Kalmar	Västervik	Visby	Karlskrona	Kristianstad	Malmö	Lund	Landskrona	Helsingborg	Ystad	Halmstad	Varberg	Göteborg	Lysekil	
18	18	22	18	22	22	22	21	21	21	20	20	20	20	23	20	1
5	8	8	5	5	7	6	7	7	6	6	5	8	7	10	5	2
245	245	255	245	250	243	245	250	250	250	250	245	253	263	259	260	3
233	240	239	235	244	240	—	—	—	—	—	—	237	242	253	254	4
192	193	191	186	210	218	180	189	184	179	177	190	191	190	192	187	5
130	—	—	160	160	160	—	104	132	—	—	145	143	140	137	—	6
130	130	130	128	130	130	130	130	130	130	130	130	130	136	129	130	7
187	186	192	193	174	190	196	196	185	194	192	173	196	214	218	172	8
45	50	50	42	39	40	42	43	39	42	43	40	47	50	51	53	9
665	675	676	714	536	715	450	623	575	656	650	475	767	925	770	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
45	45	39	37	40	39	46	45	44	46	45	40	47	48	40	48	12
70	65	59	60	65	60	59	65	63	67	65	65	55	64	50	70	13
37	37	36	37	39	40	36	38	38	38	39	38	38	38	39	39	14
22	26	22	23	23	25	22	26	26	23	25	23	24	24	25	25	15
32	35	30	32	33	33	31	33	33	31	33	33	32	32	34	33	16
35	35	34	35	40	36	37	38	34	36	37	38	37	39	34	37	17
47	44	40	40	40	38	48	49	44	45	42	38	43	35	40	40	18
62	65	62	58	65	64	61	64	64	61	62	65	63	63	68	66	19
80	80	87	87	89	95	93	97	95	88	78	95	86	80	86	83	20
42	50	48	48	54	49	41	41	42	45	55	40	48	55	70	58	21
34	40	35	41	43	38	30	32	34	34	41	32	42	45	53	50	22
138	140	91	118	110	113	125	140	139	122	107	130	121	100	132	134	23
63	55	62	85	79	77	—	82	—	—	—	65	—	63	93	82	24
66	71	73	73	90	85	82	86	78	81	71	78	83	78	107	83	25
81	90	75	72	111	104	92	91	98	94	96	88	84	80	118	115	26
192	190	170	170	170	188	178	221	220	220	222	196	174	178	205	180	27
172	145	143	159	147	168	138	168	173	176	186	160	153	148	168	155	28
220	206	220	224	189	242	205	280	230	236	238	197	215	184	238	238	29
144	137	141	124	—	150	142	150	143	149	148	133	140	—	150	137	30
211	198	176	204	192	200	210	220	207	237	206	210	200	200	256	193	31
200	183	177	190	181	192	174	200	200	203	200	169	169	180	187	178	32
202	200	171	189	194	192	174	180	180	188	180	163	186	183	219	200	33
203	205	180	190	193	192	195	210	210	210	204	198	213	193	220	200	34
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35
88	125	—	75	—	100	139	123	116	—	—	125	—	107	138	—	36
149	153	163	150	175	150	184	191	176	198	189	190	179	143	180	—	37
51	53	50	50	80	—	70	60	60	58	68	—	62	39	45	50	38
62	50	51	54	44	61	60	51	—	—	64	56	73	59	84	—	39
85	90	53	80	119	38	54	55	56	58	56	45	51	35	49	49	40
137	140	—	—	148	—	158	178	140	150	138	140	130	113	148	119	41
105	130	100	—	—	—	150	149	142	—	116	138	120	98	90	105	42
78	90	86	87	90	88	85	90	81	80	93	90	90	90	93	83	43
—	—	—	—	75	—	60	—	—	—	—	—	—	80	80	—	44
280	274	280	280	278	306	262	278	279	285	274	288	283	270	281	280	45
44	47	45	45	49	46	44	44	44	45	46	45	45	45	45	45	46
15	20	15	15	16	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	47
113	104	99	100	118	102	91	97	94	74	102	89	103	89	100	96	48
82	87	72	90	96	98	77	95	87	88	91	79	88	83	101	63	49
140	140	140	140	140	135	135	140	140	145	145	145	135	135	130	130	50
83	90	82	90	100	86	94	90	80	91	84	90	85	81	89	83	51
33	40	47	45	20	38	30	34	23	20	38	45	38	38	40	43	52
22	22	25	22	27	24	25	23	24	25	24	24	26	22	25	22	53
15	16	15	12	13	15	12	12	11	12	12	10	12	10	15	15	54
31	44	37	42	44	40	24	36	36	40	30	35	35	37	25	36	55
20	23	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	19	21	20	19	56
—	—	20	16	19	17	16	15	15	18	13	18	—	—	12	—	57
750	800	765	800	1200	865	1100	1595	1200	1300	1300	1300	1030	1000	1495	1250	58
540	600	500	650	800	600	300	1470	1000	1135	1200	1100	835	750	1095	1000	59
613	550	675	575	713	700	575	565	546	600	550	615	625	500	554	441	60
313	300	275	240	300	300	225	245	250	248	295	234	235	215	244	209	61
453	480	326	481	402	366	380	431	436	400	400	375	420	400	418	362	62
445	400	329	461	400	366	380	370	416	390	392	366	400	360	394	331	63

	Varuslag	Kvantitet	Vänersborg	Borås	Lidköping	Tidaholm	Karlstad	Filipstad	Arvika	Örebro	Västerås
1	Mjölk: oskummad	l	20	24	17	18	23	22	22	21	22
2	separerad	»	10	8	7	5	8	6	7	8	8
3	Smör: bords- (mejeri-)	kg	260	263	260	260	255	260	240	250	255
4	mat- (lands-)	»	250	250	240	240	254	250	230	240	249
5	Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	185	198	184	179	197	183	184	190	177
6	halvfet, » »	»	100	—	116	140	165	145	—	139	—
7	Margarin, växt-, ej smörblandat	»	130	130	134	130	130	130	130	130	135
8	Ägg, svenska, färska	tjog	207	214	211	195	227	231	243	204	236
9	Potatis: gammal	5 l	58	48	40	50	53	43	48	43	49
10	»	hl	875	811	700	606	811	798	750	760	849
11	färsk, svensk	5 l	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Gula ärter, svenska	kg	50	44	46	45	49	45	45	35	43
13	Bruna bönor, holländska	»	68	60	70	68	64	65	65	57	55
14	Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	38	37	38	38	39	39	39	37	37
15	råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	26	23	22	25	23	23	23	24	24
16	rågsikt-, svenskt, märket 000	»	33	31	31	32	33	33	34	33	31
17	Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	36	35	37	39	39	35	35	36
18	ris-, burma- el. svenska prima	»	48	40	40	48	37	42	40	32	43
19	Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	63	67	61	61	59	62	57	56	55
20	Rågbröd: hårt knäckebröd	»	91	85	85	80	86	78	90	77	82
21	sötlimpa eller siktbröd	»	60	72	71	66	67	57	68	54	56
22	grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	46	52	50	44	52	40	54	45	42
23	Vetebröd: skorpor, ordinära	»	120	151	121	140	147	160	148	125	130
24	mjukt matbröd, bakat med vatten	»	63	73	59	70	75	67	62	76	60
25	billigaste sort » » mjölk	»	78	91	71	79	97	77	84	100	69
26	mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	85	120	80	82	91	80	103	100	98
27	Nötkött, färskt: stek	»	190	194	188	200	190	196	192	200	195
28	soppkött	»	164	167	163	160	153	153	156	159	146
29	Kalvkött, stek: gödkalv	»	213	225	233	220	212	220	234	227	226
30	spädkalv	»	150	—	140	140	125	—	136	125	—
31	Fårkött, färskt, stek	»	210	197	207	210	250	227	176	213	223
32	Malet nötkött (köttfärs)	»	190	174	190	200	180	180	200	200	190
33	Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	210	200	208	200	200	205	200	200	200
34	salt, svenskt (sidfläsk)	»	220	200	212	200	200	210	200	200	200
35	» amerikanskt (ryggfläsk)	»	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Fisk, färsk: abborre	»	125	133	—	—	128	108	160	97	116
37	gädda	»	150	185	140	163	150	170	171	175	179
38	sill	»	63	63	60	53	54	50	55	41	54
39	strömming	»	70	75	60	60	69	65	70	53	60
40	torsk	»	75	69	68	90	100	110	100	88	118
41	rödspotta (spätta)	»	156	151	142	145	155	157	—	162	155
42	kolja	»	125	120	119	110	117	110	133	122	135
43	Salt sill, prima islands-	»	99	89	88	85	90	90	94	80	85
44	Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	80	70	73	74	81	87	55	80	78
45	Kaffe, rostat, santosblandning	»	288	279	278	288	290	294	276	280	276
46	Socker, bit-	»	44	47	45	47	50	48	48	45	46
47	Salt, matsalt	»	15	15	20	15	15	17	15	15	15
48	Äpplen, ät-	»	104	104	86	90	94	92	108	90	98
49	Apelsiner, medelstora	dussin	81	96	80	72	95	79	116	105	84
50	Bananer, prima	kg	135	135	140	140	140	140	140	140	140
51	Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	82	75	90	75	80	80	85	70	84
52	Vitkål, svensk	»	50	44	23	—	50	38	—	40	50
53	Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	28	25	22	22	25	22	22	22	22
54	Svagdricka	l	15	15	13	10	13	13	15	15	13
55	Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	35	33	25	35	39	39	27	34	34
56	Fotogen, Water White	l	20	19	20	19	22	20	21	19	18
57	Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	21	—	19	—	20	—	—	16	18
58	Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	1025	1185	1015	835	950	850	950	935	1050
59	barr-, » »	»	725	900	750	585	750	650	750	765	800
60	Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	500	520	550	600	550	500	625	519	625
61	hushålls- (fyrkol), prima, »	»	250	275	290	280	300	300	325	300	300
62	Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	393	407	478	451	460	460	500	415	502
63	c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	404	376	419	477	465	460	500	378	441

Falun	Ludvika	Avesta	Mora	Gävle	Söderhamn	Sundsvall: staden	Sundsvall: sågv.-distr.	Kramfors	Östersund	Umeå	Vilhelmina	Luleå	Malmberget o. Gällivare	Kiruna	Samtliga orter	
22	21	22	22	23	22	25	24	25	25	22	23	20	26	25	**22**	1
6	—	6	6	10	5	10	10	9	8	10	10	7	—	—	**7**	2
265	265	265	267	262	264	273	270	268	275	252	285	280	275	290	**258**	3
250	247	257	258	254	261	258	261	250	253	232	240	261	254	272	**247**	4
190	180	190	220	184	180	197	194	204	190	178	192	179	190	190	**190**	5
150	143	153	140	—	140	136	136	160	145	130	144	138	—	—	**142**	6
129	130	130	127	130	130	130	131	130	132	130	128	130	130	128	**130**	7
215	234	252	252	230	229	260	252	237	236	236	244	234	252	258	**216**	8
42	42	42	28	42	46	49	46	42	52	48	—	52	60	56	**47**	9
740	786	700	429	524	714	857	732	667	857	929	667	833	844	—	**726**	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
38	35	39	42	38	38	45	46	40	40	40	44	50	40	46	**42**	12
61	64	63	65	61	60	62	59	64	65	74	60	60	65	70	**63**	13
39	38	38	39	40	39	39	39	40	39	40	38	39	40	42	**38**	14
23	23	23	23	24	24	24	24	25	25	25	25	25	25	27	**24**	15
32	32	33	33	34	33	33	33	34	34	34	33	35	35	37	**33**	16
35	33	35	35	34	38	38	37	40	36	38	37	35	40	40	**36**	17
38	35	41	39	49	35	40	36	45	46	31	37	40	30	50	**41**	18
51	52	54	56	51	57	56	55	56	59	57	57	61	49	60	**59**	19
70	72	69	65	69	79	71	69	76	80	78	75	79	72	85	**82**	20
60	60	56	57	59	57	64	65	61	70	60	70	60	75	70	**58**	21
43	45	—	—	45	55	53	—	—	53	54	55	50	49	—	**45**	22
118	125	141	152	150	127	133	127	125	148	150	150	166	145	125	**132**	23
80	71	60	77	82	66	82	82	75	78	70	75	78	74	72	**72**	24
96	—	—	—	93	89	94	90	110	101	—	—	—	—	—	**86**	25
106	113	83	111	98	95	112	111	100	90	98	113	123	91	100	**97**	26
199	220	200	185	192	202	194	181	180	185	197	180	190	163	195	**192**	27
169	158	169	160	148	145	156	143	150	153	153	155	160	106	148	**157**	28
240	250	229	237	233	231	249	232	246	261	250	—	252	265	235	**230**	29
158	—	122	143	152	151	153	135	150	141	152	158	139	115	138	**141**	30
250	220	223	230	215	236	234	208	220	197	200	—	200	168	175	**215**	31
190	200	180	180	199	200	198	192	180	220	198	170	175	165	185	**188**	32
197	203	185	200	196	200	194	189	185	190	197	200	180	162	185	**194**	33
193	208	187	185	195	200	198	191	200	202	200	170	180	160	195	**199**	34
—	—	—	190	—	210	210	186	198	202	—	180	204	175	192	**195**	35
150	125	155	150	95	—	—	—	100	—	—	—	100	—	—	**123**	36
193	200	179	175	198	156	200	178	160	182	150	—	125	135	119	**170**	37
50	50	51	55	—	50	—	50	—	60	75	—	39	50	60	**55**	38
70	60	60	60	83	60	60	53	50	70	69	—	75	60	60	**61**	39
125	125	125	95	119	125	125	—	100	107	100	—	75	53	60	**88**	40
200	200	163	150	173	175	175	—	138	165	150	—	150	—	140	**153**	41
125	141	125	100	150	125	125	—	113	104	—	—	75	—	60	**120**	42
84	80	85	90	81	85	97	94	88	90	90	100	100	100	110	**89**	43
60	68	80	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**74**	44
284	290	270	280	287	285	285	281	315	290	272	292	295	275	300	**285**	45
45	46	47	49	46	48	47	49	50	49	50	50	48	49	53	**47**	46
14	14	15	15	15	15	18	15	15	15	15	18	15	15	15	**15**	47
74	100	85	97	100	78	116	106	100	89	98	98	108	99	104	**97**	48
65	85	75	82	94	84	109	120	82	92	100	86	117	97	94	**89**	49
140	140	140	145	140	140	140	140	145	150	145	150	145	155	155	**140**	50
79	78	88	80	91	90	95	94	78	95	80	85	80	80	95	**85**	51
24	40	55	48	40	40	50	44	35	47	31	50	44	43	45	**40**	52
23	23	23	23	23	23	22	23	26	22	25	30	25	29	28	**24**	53
13	15	15	15	15	13	18	18	20	20	16	25	20	20	18	**15**	54
30	39	35	40	39	35	40	40	33	25	34	55	35	28	28	**35**	55
19	18	20	21	18	19	20	21	25	27	22	23	25	17	30	**20**	56
18	—	—	—	18	—	20	—	—	18	—	—	—	—	—	**17**	57
900	785	850	850	850	750	850	695	800	1020	850	650	850	1000	1200	**985**	58
700	500	650	600	730	650	650	500	685	670	700	500	750	800	800	**760**	59
625	650	600	700	600	650	700	—	750	775	625	—	600	—	900	**607**	60
325	—	350	350	285	300	350	—	450	375	325	—	325	—	—	**292**	61
500	458	550	521	470	510	450	—	434	633	491	—	473	—	—	**452**	62
500	420	500	485	522	534	450	—	423	647	466	—	453	660	—	**440**	63

Litteraturöversikt.

(Mars 1936.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

LINNÄS, A. Internationella arbetsbyrån och de i offentlig tjänst anställda. Sv. trafiktidning 1936, nr 11.

OLSSON, EJNAR. Uppgifter om de danska studenternas ekonomiska förhållanden samt en jämförelse med motsvarande svenska. Statsvetenskaplig tidskrift 1936, nr 1.

Sverige.

B[RUNIU]S, A. Doktor Richard Sandlers lilla katekes. [Socialiseringsnämndens betänkande.] Industria 1936, nr 6.

FALK, B. Tidsstudier i ett valsverk. Affärsekonomi 1936, nr 3.

KOMMERSKOLLEGIUM. Utlåtande angående förslag till fast organisation för fortlöpande konjunkturundersökningar. Kommersiella meddelanden 1936, nr 5.

KÄLLSTRÖM, V. Bristerna i vår ekonomiska statistik. Affärsekonomi 1936, nr 3.

SEVERIN, F. Bagge, Sunt förnuft och småföretagen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 9.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Utredning om de svenska enhetsprisföretagen. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1936, nr 2.

ÖRNE, A. Det internationella bytets betydelse för svensk folkförsörjning. (Föredrag.) Sv. papperstidning 1936, nr 5.

Let everybody take a walk in Sweden. Mr John Chamberlain's review of »Sweden: the middle way». Canada-tidningen 1936, nr 8.

Ett svenskt konjunkturforskningsinstitut. Finanstidningen 1936, nr 3.

Tidsstudier i gjuterier. Verkstäderna 1936, nr 3.

Finland.

Studenternas ekonomiska förhållanden år 1935. Social tidskrift 1936, nr 3.

Japan.

Welfare schemes in Japanese factories and mines. International labour review mars 1936.

Soc. rådsrepublikernas union.

CITRINE, W. What I saw in Russia. Labour febr.—mars 1936.

PIGOU, A. C. The Webbs on Soviet communism. The economic journal mars 1936.

STRAND, S. G. Intryck av Sovjets industri. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 9.

TRIVANOVITCH, V. The Stachanov movement in Soviet Russia. Conference board service letter 1936, nr 2.

WÄGNER, ELIN. En obearbetad gruva. Den ryska kvinnans väg till kamratskap. Tidevarvet 1936, nr 12.

»Stachanov-dekadens» resultat. Industria 1936, nr 5.

Storbritannien.

WINNERS-RUNGE, E. Aus der sozialpolitischen Entwicklung in England 1934. Soziale Praxis 1936, nr 11.

Steigerung der Leistungen durch Anspornmethoden. Soziale Praxis 1936, nr 10.

Tyskland.

FICHTL, M. Lässt sich das Bäcker- und Konditorengewerbe nicht in die soziale Rechtsordnung eingliedern? Soziale Praxis 1936, nr 11.

LÜDERS, ELSE. Sozialpolitik im Umbruch der Zeit. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 7.

Aus der sozialen Praxis deutscher Betriebe. Soziale Praxis 1936, nr 12.

Der deutsche Arbeitsdienst. Wirtschaft und Statistik 1936, nr 4.

Dreijahresbilanz der Sozialpolitik. Die Gesetzgebung 1933 bis 1935. Soziale Praxis 1936, nr 13.

»Statskonjunktur» och privatinvestering i Tyskland. Industria 1936, nr 5.

Arbetarskydd.

DAMIANOS. Über erste Hilfeleistung in industriellen Betrieben. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1936, nr 2.

GOLLASCH. Atemschutz beim Brennen gestrichener Bleifarben. Zeitschrift für Gewerbehygiene 1936, nr 1.

SAHM. Schlaffseilvorrichtung von Aufzügen. Zeitschrift des bayerischen Revisions-Vereins 1936, nr 4.

Sverige.

GULLBRING, A. Om tuberkulos bland sjukvårdspersonal som yrkessjukdom. Arbetarskyddet 1936, nr 2.

JAKOBSON, H. Aktiverar ett olycksfall en förut latent eller som läkt ansedd tuberkulos? Arbetarskyddet 1936, nr 2.
SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND. Inspektionen av arbetslokaler. Industriförbundets meddelanden 1936, nr 1.
THRYSIN, E. Arbetarskydd med särskild hänsyn till risker av kemisk natur. Arbetarskyddet 1936, nr 2.
Arbetsintensitet och olycksfallsfrekvens. Verkstäderna 1936, nr 3.
Lysande elände. Är lagen om arbetarskydd icke tillämplig vid tullverket? Lanternan 1936, nr 5.
Statsingripande beträffande stendammslungsjukdomen inom porslinsindustrien. Assurans 1936, nr 7.

Tyskland.

BERGER, H. Luftleere als Zerknallschutz. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 8.
BERTHEAU. Fortschritte des Arbeitsschutzes im Jahre 1935. Soziale Praxis 1936, nr 10—11.
FRITZ. Kocherzerknall in einer Zellstoffabrik. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 8.
GRÜNWALD, F. Sicherheitseinrichtungen an Gummiwalzwerken und Kalandern. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 8.
WIETFELDT, W. Die Lüftung von Büroräumen. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 8.

Arbetslön och arbetstid.

MADSEN, J. 40-timmarsveckan. (Föredrag.) Industria 1936, nr 5.

Sverige.

BONOW, M. Hur vinna bättre villkor för lantarbetarna? Frihet 1936, nr 7.
N[ILSSON], E[MIL]. Lantarbetarlöner och A. K. Lantarbetaren 1936, nr 11.
Ett första steg till minimilönslagstiftning. Industria 1936, nr 5.
Lantarbetarlönen bestämmer reservarbetslönens storlek. Lantarbetaren 1936, nr 11.
Minimilönslag. Lantarbetaren 1936, nr 11.
Ny uppskruvning av reservarbetslönen. Industria 1936, nr 5.

Amerikas förenta stater.

NIENBURG, BERTHA. Industrial homework — a menace to labor standards. Labor information bulletin 1936, nr 1.

Finland.

KAHRA, E. Löneкontrollen vid skogs- och flottningsarbetena. Social tidskrift 1936, nr 3.
Arbetares rätt till övertidsersättning. Industritidningen 1936, nr 2.

Soc. rådsrepublikernas union.

Length of work week in the Soviet union. Monthly labor review jan. 1936.

Sydafrika.

Report of the industrial legislation commission of the Union of South Africa. International labour review mars 1936.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

GREBLER, L. House building, the business cycle, and state intervention. International labour review mars 1936.
Employment in the United Kingdom and in oversea countries, 1929—1935. The Ministry of labour gazette 1936, nr 3.
Kvinnans ställning i det allmännas tjänst. Genève utreder. Tidevarvet 1936, nr 13.
Remedies for unemployment among professional workers. International labour review mars 1936.

Sverige.

ARVAS, B. De arbetslösas ålder, yrkestillhörighet m. m. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 9—10.
BEXELIUS, E. Arbetslöshetsförsäkringen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 11.
JERNEMAN, T. Hur blir det, om förbundets arbetslöshetsförsäkring göres statsunderstödd? Textilarbetaren 1936, nr 1.
SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN. De intellektuella yrkenas rekrytering. (Utlåtande.) Teknisk tidskrift 1936, nr 13.
WIKANDER, R. Arbetslöshetsklientelet. Sunt förnuft 1936, nr 2.
A. K.-systemet. Metallarbetaren 1936, nr 10.
Arbetslöshetsfrågan. Sunt förnuft 1936, nr 2.
Diskussion kring rationaliseringsproblemet. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 6.
Flottledsprojektet Dalälven—havet. Sunt förnuft 1936, nr 2.
God erfarenhet av den statliga försäkringen. Arbetslös får mer i statskassa än i förbundskassa. Lantarbetaren 1936, nr 13.
Hur blir det, om förbundets arbetslöshetsförsäkring göres statsunderstödd? Mål och medel 1936, nr 3.
Konjunkturerna och arbetslösheten. Väg- och vattenbyggaren 1936, nr 1.
Nya vägar för stenrikets ungdom. Arbetsledaren 1936, nr 5.
Ett par förstuckna arbetslöshetsanslag. Sunt förnuft 1936, nr 2.
Positiv hjälppolitik. Sunt förnuft 1936, nr 2.
Skall A. K. försvinna? Väg- och vattenbyggaren 1936, nr 1.
En social fråga. [Arbetstillgången inom byggnadsfacket.] Byggnadsvärlden 1936, nr 12.

Amerikas förenta stater.

Effect of technological changes on employment of women. Monthly labor review jan. 1936.
Effects of the N. R. A. on child labor. Labor information bulletin 1936, nr 1.
Federal-state program for unemployment compensation. Monthly labor review jan. 1936.

Danmark.

LAURSEN, L. De 25 000 manglende Landarbejdere. Andelsbladet 1936, nr 9 a.

Norge.

Senkning av aldersgrensen som botemiddel. Statstjenestemannen 1936, nr 6.

Soc. rådsrepublikernas union.

MARKUS, B. The abolition of unemployment in the U. S. S. R. International labour review mars 1936.

WÅGNER, ELIN. Kvinnorna och den ryska livsstilen. Tidevarvet 1936, nr 13.

Storbritannien.

HEYER, F. Die Arbeitslosenversicherung der englischen Landarbeiter. Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft 1936, nr 1.

The special areas: second reports of the commissioners. The Ministry of labour gazette 1936, nr 3.

Tyskland.

FOX, H. C., & BETZ, R. Cost of German unemployment-insurance system. Monthly labor review jan. 1936.

SEILER, R. Der Weg zur planmässigen Arbeitseinsatzpolitik. Soziale Praxis 1936, nr 12.

Aufbau und Tätigkeit des deutschen Arbeitsdienstes. Soziale Praxis 1936, nr 11.

Die »nichtanerkannten Wohlfahrtserwerbslosen» in der deutschen Sozialstatistik. Soziale Praxis 1936, nr 13.

Der Weg der Arbeitsbeschaffung. Mitteilungen des hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archivs 1 mars 1936.

Befolkningsfrågan.

QUENSEL, C.-E. Nya bidrag till norsk och tysk familjestatistik. Statsvetenskaplig tidskrift 1936, nr 1.

Sverige.

JERNEMAN, T. Arbetsmarknaden och vår befolkningsfråga. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 12.

MALMÖ BARNAVÅRDSNÄMND. Moderskapspenning och mödrahjälp. (Yttrande.) Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1936, nr 3.

MYRDAL, ALVA. Den tomma sidan i befolkningspolitiken. Morgonbris 1936, nr 3.

SOMMARIN, E. Befolkningsfrågan och jordbruket. (Föredrag.) Landtmannen 1936, nr 12.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Omorganisation av förlossningsvården m. m. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 3.

SVERIGES LÄKARFÖRBUND. Yttrande angående befolkningskommissionens förslag om förlossningsvården. Sv. läkartidningen 1936, nr 12.

Folkräkningarna. Svensk tidskrift 1936, nr 4.

Sjukkasseförbundets yttrande, ställt till Konungen, över befolkningskommissionens betänkande angående moderskapspenning och mödravård. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 3.

Sjukkasseförbundets yttrande över befolkningskommissionens betänkande med förslag till omorganisation av förlossningsvården, barnmorskeväsendet och barnmorskeutbildningen samt till vissa åtgärder beträffande förebyggande mödra- och barnavård. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 3.

Storbritannien.

GEORGE, R. F. A sample investigation of the 1931 population census with reference to earners and non-earners. (Föredrag.) Journal of the Royal statistical society 1936, nr 1.

RICKARDS, ESTHER. Diagnosis of the maternity bill. Labour mars 1936.

Bostadsförhållanden.

WUTTGE, E. Lebensversicherung und Wohnungsbaufinanzierung. Der deutsche Volkswirt 13 mars 1936.

Enquêtes sur les petits logements et la suppression des taudis. Le musée social 1936, nr 2.

Sverige.

BENGTSON, A. Jordbrukets lönebostad. Tiden 1936, nr 3.

BLADINI, L. Bostadssociala utredningens förslag till förbättrad bostadsinspektion. Social-medicinsk tidskrift 1936, nr 2.

MYRDAL, ALVA. Bostadens sociala problem. (Föredrag.) Hyresgästen 1936, nr 6.

NORDSTRÖM, A. Några synpunkter på bostadsmarknaden just nu. Sveriges fastighetsägaretidning 1936, nr 5.

NYSTRÖM, B. Bostadspolitiska riktlinjer i Sverige. Socialt arbeid 1936, nr 3.

SILVERSTOLPE, G. WESTIN. Den svenska byggnadskonjunkturen i toppläge. Finanstidningen 1936, nr 3.

ÖSTERSTRÖM, I. Landsbygdens bostadsfråga. (Föredrag.) Hus och härd 1936, nr 5.

Planmässigt sparande och statliga bosättningslån. Sunt förnuft 1936, nr 2.

Skogshärbärgesinspektionen. Trävaruindustrien 1936, nr 5.

Amerikas förenta stater.

SILVERSTOLPE, G. WESTIN. Byggnadsverksamheten i Förenta staterna äntligen i gång! Finanstidningen 1936, nr 1.

First public low-cost housing project in New York. Monthly labor review jan. 1936.

Nederländerna.

Government aid to housing in the Netherlands. Monthly labor review jan. 1936.

Storbritannien.

AYNARD, J. Le logement populaire en Angleterre. Le musée social 1936, nr 2.

CONNOR, L. R. Urban housing in England and Wales. (Föredrag med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1936, nr 1.

SILVERSTOLPE, G. WESTIN. Den engelska byggnadskonjunkturen och dess framtidsmöjligheter. Finanstidningen 1936, nr 2.

Tyskland.

GOERDELER. Kleinsiedlung und Wohnungsbau als politische und wirtschaftliche Notwendigkeiten. Der deutsche Volkswirt 27 mars 1936.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Omorganisation av skyddshemsverksamheten. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 3.

Norge.

HOLST NOACK, VALBORG. Barnehavenes fremtidsopgaver. Socialt arbeid 1936, nr 3.

STRÖM, A. Boligforholdene i Oslo gamle- og pleiehjem. Socialt arbeid 1936, nr 3.

Föreningsväsen.

Sverige.

JONSSON, HENNING. Centralismens demokratiska väsen. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 5.

OLJELUND, S. Industriförbundet i teori och praktik. Förbundet 1936, nr 1.

SVENSKA MÅLAREFÖRBUNDET. Förbundsstyrelsens uttalande i industriförbundsfrågan. Målarnas facktidning 1936, nr 3.

Ett kvinnornas yrke i snabb utveckling. Den svenska beklädnadsindustrien ger skolexempel på organisationens betydelse. Morgonbris 1936, nr 3.

Kåren som söker en plats i solen. Tjänstemannakraven röna förståelse — men först sedan organisationerna blivit klara. Sv. kommunalbladet 1936, nr 1.

Frankrike.

SCHWARZ, S. Franska fackföreningsrörelsens organisationsproblem. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 10.

Storbritannien.

Yrkesförbund eller industriförbund? Gammalt och nytt inom den amerikanska fackföreningsrörelsen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 10.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

ALBERT, F. Kring Svenska röda korsets ambulerande tandvårdsverksamhet. (Föredrag.) Hygiea 1936, nr 4.

BRINGEL, R., & WELANDER, LISA. Neurosvårdens närmaste behov. Social-medicinsk tidskrift 1936, nr 2.

HOLMDAHL, D. E. Tuberkuloskamporganisationens effektivitet. Sunt förnuft 1936, nr 2.

STENPORT, C. De vanföras börda kan lättas. Sv. vanföretidskrift 1936, nr 3.

SVENSKA PROVINSIALLÄKARFÖRENINGEN. Yttrande i dispensärfrågan. Sv. läkartidningen 1936, nr 11.

SVENSKA RÖDA KORSET. Statens sjukvårdskommittés betänkande angående folktandvården. (Utlåtande.) Svenska röda korset 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

RIETZ, E. Om sjukhusväsen och sjukvårdspolitik i U. S. A. Sjukhuset 1936, nr 2.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

RINGBORG, G. Lämplig minimistorlek å självständiga jordbruk i södra och mellersta Sverige. Kungl. landtbruks-akademiens handlingar och tidskrift 1936, nr 1.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Betänkande av sociala jordutredningen. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1936, nr 2.

Arrendeegnahemmen. Lantarbetaren 1936, nr 13.

Arrende- och vanhävdslagarna. Trävaruindustrien 1936, nr 6.

Tyskland.

SCHMIDT, F. Die Aufgaben der Wohnungs- und Siedlungspolitik. Der deutsche Volkswirt 28 febr. 1936.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Collective bargaining by agricultural workers in various countries. Monthly labor review jan. 1936.

Sverige.

B[ROOM]É, R. Tänka först och handla sedan. Arbetsledaren 1936, nr 5.

B[RUNIU]S, A. Propagandalag för kollektivavtal. Industria 1936, nr 7.

— Är fredssträvandet samhällsvådligt? Industria 1936, nr 7.

ENGSTRÖM, C. G. En omtvistad paragraf. [Om ömsesidig organisationsplikt.] Frisören 1936, nr 2.

GRANATH, A. Rätt att förhandla. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 12.

S[VERIN], F. Landsorganisationen och Sv. arbetsgivareföreningen. Signalen 1936, nr 13.

Z[EIPEL, V. v.] En kommentar till Svenska bankföreningens yttrande över förenings- och förhandlingsrättslagen. Bankvärlden 1936, nr 3.

Arbetsfreden. Svensk tidskrift 1936, nr 4.

Den fackliga stridsställningen förr och nu. Byggnadsträarbetaren 1936, nr 3.

Ser man på! [Landsorganisationen och Svenska arbetsgivareföreningen.] Metallarbetaren 1936, nr 12.
Skall rättvisan följa minsta motståndets lag? Textilarbetaren 1936, nr 1.
Socialiserade kollektivavtal. Svensk tidskrift 1936, nr 4.
Svenska bankföreningens yttrande över föreningsoch förhandlingsrättslagen. Bankvärlden 1936, nr 3.

Storbritannien.

BRAATÖY, B. En »vild» strejk i London. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 10.

Tyskland.

OSTHOLD, P. Die Arbeitsausschüsse im Werden. Der deutsche Volkswirt 6 mars 1936.

Kooperation.

SCHLATTER, H. Diskussion um die Rückvergütung. Schweiz. Konsum-Verein 1936, nr 11.
Review of cooperative movement throughout the world in 1934. Monthly labor review jan. 1936.
Der Rochdaler Grundsatz des Verkaufes zu Tagespreisen und die Rückvergütungsfrage. Schweiz. Konsum-Verein 1936, nr 10.

Soc. rådsrepublikernas union.

MAY, H. J. Is the co-operative movement extinct in the U. S. S. R.? Review of international cooperation 1936, nr 3.

Levnadskostnader.

Sverige.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Fortsatt reglering på jordbruksområdet. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

HAMILTON, W. H. Protecting the interests of the consumer. Labor information bulletin 1936, nr 1.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

BAHNSEN, P. Oversigt over Erhvervsvejledningens Udvikling i Danmark, Norge og Sverrig. Socialt Tidsskrift 1936, nr 2.

Sverige.

RYDMAN, E. Kvalitetsarbete och kvalitetsarbetare. Industritidningen Norden 1936, nr 13.
Lärlingens första arbetsdagar. Verkstäderna 1936, nr 3.

Amerikas förenta stater.

Youth commission of the American council of education. Monthly labor review jan. 1936.

Tyskland.

Berufsausbildung und Berufswettkampf. Soziale Praxis 1936, nr 11.
Die Hauswirtschaftliche Erziehung der schulentlassenen Stadtmädchen. Soziale Praxis 1936, nr 11.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

Förhindrandet av motboksöverlåtelser. Tidskrift för systembolagen 1936, nr 3.
Strömningar och tendenser. Tidskrift för systembolagen 1936, nr 3.
Särskilda alkoholistfängelser? Tidskrift för systembolagen 1936, nr 3.

Socialförsäkring.

TÄNZLER, F. Die Unfallversicherung in den ausländischen Staaten. *Die Berufsgenossenschaft* 1936, nr 2—3.

Sverige.

ELLIOT, H. Förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn. Pensionsförsäkringen 1936, nr 2.
HOLM, H. Om försäkring för arbetsgivares familjemedlemmar. Arbetarskyddet 1936, nr 2.
Den frivilliga försäkringens nya tariffer. Pensionsförsäkringen 1936, nr 2.
De gamla sjukkassenurkunderna en skatt för framtiden. Sv. sjukkassetidning 1936, nr 3.
Moderskapsförsäkringens avskiljande från sjukkassorna. Centralsjukkassornas verkställande tjänstemän uppmana centralsjukkassorna att uttala sig mot befolkningskommissionens omorganisationsförslag. Vårt liv 1936, nr 2.
De oförsörjda barnens rätt måste tryggas. Tidevarvet 1936, nr 12.
Sjukkassemedlems hjälprätt från erkänd sjukkassa vid vård å enskilt, godkänt vårdhem. Sv. sjukkassetidning 1936, nr 3.
»Sunt förnuft» och familjepensionsreformen. Sv. trafiktidning 1936, nr 11.
Ökade olycksfallskostnader för industrien. Ett regeringsförslag med ovissa och outredda konsekvenser. — Gränsen mellan olycksfallsskador och sjukdomar utsuddas ytterligare. Finanstidningen 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

DAWSON, M. Ontario procedure in settlement of workmen's compensation claims. Monthly labor review jan. 1936.
— Problems of workmen's compensation legislation. Labor information bulletin 1936, nr 1.
DOUGLAS, P. H. The United States social security act. The economic journal mars 1936.
Trade-union benefit system. Monthly labor review jan. 1936.

Danmark.

BACKER, K. H. Om Sygekassernes Kontingentberegning. Socialt Tidsskrift 1936, nr 2.

HOLCK, P. Om Hjælpelöshedstillæg til Invaliderentenydere. Socialt Tidsskrift 1936, nr 2.
SLETTEN, K. A. Folkeforsikringslovens Virkninger. Samfundets Krav 1936, nr 1.

Frankrike.

JAVERZAC, D. Das französische Sozialversicherungsgesetz und seine Durchführung. Internationale Zeitschrift für Sozialversicherung jan. 1936.

Italien.

KORKISCH, H. Die italienische Sozialversicherung, ihr Bau, ihre Leistungen und ihre finanzielle Lage. Internationale Zeitschrift für Sozialversicherung jan. 1936.

Ut- och invandring.

Sverige.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Skärpning av kontrollen över utlänningar m. m. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1936, nr 2.
SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND. Kontrollen över utlänningar i riket. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1936, nr 1.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

ADMINISTRATION of public employment offices and unemployment insurance. New York 1935. (Industrial relations counselors.) (Ur innehållet: Administration of the public employment service in Canada. — Public employment office administration and unemployment insurance in France. By *A. Gilbert.* — Administration of the public employment service in Sweden. By *K. Bergström* [m. fl.] — Administration of public employment offices and unemployment insurance in Switzerland. By *F. Mangold.*)

AKTIEBOLAGET VIN- & SPRITCENTRALEN JÄMTE DOTTERBOLAG.
Förvaltnings- och revisionsberättelser för år 1935. Sthlm 1936.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor.
Annual report of the secretary of labor. 1934/35. Wash. 1936.

— — Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1935.
613. *Croxton, F. C., F. E., & F. C.* Average annual wage and salary payments in Ohio 1916 to 1932.

— — Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1935.
135. The commercialization of the home through industrial home work.
136. *Byrne, Harriet A.* The health and safety of women in industry.

— Federal housing administration.
Annual report. 2 (1934/35). Wash. 1936.

AUER, E. M. Gesundheit für Österreichs Zukunft. Bericht über das »Kinderferienwerk der Vaterländischen Front im Auftrage der Bundesregierung» 1935. Wien 1936.

BERGEN. Kommunens statistiske kontor.
Oversikt over bolig- og befolkningsforhold i Bergen for 1934—35. Bergen 1936. [Stencil.]

BERGER, H. Gewerbliche Unfälle und Erkrankungen durch chemische Wirkungen. Lpz. 1936. (Arbeitsmedizin. Abhandlungen über Berufskrankheiten und deren Verhütung. Hrsg. von *E. W. Baader.* H. 3.)

BRATT, I. Det svenska missnöjet. Aktuella problem från en läkares synpunkt. Sthlm 1935.

BURNET, E., & AYKROYD, W. R. Nutrition and public health. Geneva 1935. (Off.-print from the Quarterly bulletin of the health organisation. Vol. 4, no 2.)

BÜHLER, CHARLOTTE. Ungdomens själsliv. Ett försök till analys och teori över den själsliga puberteten. Övers. [fr. ty.] av Honorine Hermelin. 2 uppl. Sthlm 1935.

CANADA 1936. The official handbook of present conditions and recent progress. Ottawa 1936. (Dominion bureau of statistics.)

CANADA. Department of labour.
Prices in Canada and other countries 1935. Ottawa 1936. (Suppl. till: The labour gazette, Jan., 1936.)
Wages and hours of labour in Canada 1929, 1934—35. Ottawa 1936. (Suppl. till: The labour gazette, Jan., 1936.)

DANMARK. Det statistiske Departement.
Statistiske Meddelelser. Række 4. Khvn 1936.
Bd 97: H. 7. Kapitelstakster for Afgröden 1935.

ERIXON, SIGURD. Skultuna bruks historia. Del. 1—2. Sthlm 1921—35.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1935.
3. Lanthushållning.
31. Jordbruk och boskapsskötsel år 1934.

FÖRBEREDANDE SJÖFARTSKONFERENSEN.
Geneva, Nov.-Dec., 1935.
Report and record of the meeting. Geneva 1936.

GAHN, H. Spritdrycksinköp av motboksinnehavare inom olika inkomst- och åldersklasser, befolkningslager m. m. Utg. av Systembolagsföreningarnas förtroendenämnd. Norrtälje 1936.

GEFLE TYPOGRAFKLUBB 1886—1936. Minnesskrift. Gävle 1936.

HAIDANT, P. Précis de législation industrielle et sociale. Liége 1935.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
19th session, Geneva, 1935.
Record of proceedings. Geneva 1935.

KLEEN, ELSE. Skyddshemmen. Sthlm 1936. (Dagens ansikte.)

LETTLAND. Valsts statistiskā pārvalde. — Bureau de statistique de l'État.
Fonds de terre et logements des villes. Riga 1936.

LOYO, G. La política demográfica de México. Mexico 1935. (Instituto de estudios sociales, politicos y economicos del P. N. R.)

NATIONERNAS FÖRBUND. Child welfare committee.
Organisation of juvenile courts and the results attained hitherto. Geneva 1935. (Publ. 1935: 4. 5.)

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Overzicht van den omvang en den voornaamsten inhoud der collectieve arbeidsovereenkomsten in Nederland op 1 juni 1935. 's-Gravenh. 1936.

NORDISKA INTERPARLAMENTARISKA FÖRBUNDET OCH NORDISKA INTERPARLAMENTARISKA GRUPPERNA.
Årsbok. . . Årg. 17 (1934). Utg. . . genom *A. Solanko*. Hfors 1935.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1936.
80. Skolevesenets tilstand 1932/33 og 1933/34.
81. Norges kommunale finanser i regnskapsåret 1933/34.

— Arbeidernes faglige landsorganisasjon.
Beretning 1934. Oslo 1935.

— Landbrukets priscentral.
Landbrukets priser i 1935. [Ski 1936.]

NYA ZEELAND. Census and statistics office.
The New Zealand official year-book. 44 (1936). Wellington 1935.

PALMBORG, STINA. Svårhanterliga barn. 4 uppl. Sthlm 1935.

RABENIUS, O. Stockholms borgarskola under 100 år 1836—1936. En minnesskrift. Sthlm 1936.

SCHWEIZ. Eidgenössisches Statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1936.
67. Steuerbelastung in der Schweiz. 1935. Natürliche Personen.
68. Bevölkerungsbewegung in der Schweiz. 1934.

— Verband schweiz. Konsumvereine.
Rechenschaftsbericht über die Tätigkeit der Verbandsbehörden für das Jahr 1935. Basel 1936.

STATISTIK, Sveriges officiella. Sthlm 1936.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1932. Av Statistiska centralbyrån.
Fångvården år 1934. Av K. Fångvårdsstyrelsen.
Hälso- och sjukvård.
Sinnessjukvården i riket år 1934. Av K. medicinalstyrelsen.
Jordbruk med binäringar.
Årsväxten år 1935. Preliminär redogörelse av Statistiska centralbyrån.

STEKEL, W. Föräldrarnas fostran. Övers. [fr. ty.] av Aina Nycander. Sthlm 1935.

STORBRITANNIEN. Royal economic society.
Memorandum. Issued by arrangement with the London and Cambridge economic service. Lond. 1936.
57. Report on economic conditions in Europe and Canada, Febr., 1936.
58. Report on current economic conditions, March, 1936.

SVERIGES RIKSBANK.
Årsbok utarb. av Riksbankens statistiska avdelning. Årg. 28 (1935). Sthlm 1936.

TABELLEN, [O.] Hübners geographisch-statistische, aller Länder der Erde. Neu bearb. von *E. Roesner*. Ausg. 72 (1936). Wien & Lpz. 1936.

TUNBERG, S. Stora Kopparbergets historia. 1. Förberedande undersökningar. Upps. 1922.

TYSKLAND. Deutsche Gesellschaft für Arbeitsschutz.
Bericht über die Arbeitstagung »Fragen der Entstehung und Verhütung der Silikose», Bochum, am 8.—10. Nov. 1934. Berl. 1935.

— Die gewerbliche Berufsgenossenschaften.
Jahresberichte 1934. Zusammengestellt durch den Verband der deutschen gewerblichen Berufsgenossenschaften E. V. Berl. [1935].

UNGERN. Office central de statistique.
Annuaire statistique hongrois. Nouveau cours. 42 (1934). Budap. 1936.

UTREDNINGAR, Statens offentliga, 1936. Sthlm 1936.
11. Förslag till psalmbok för Svenska kyrkan. Avg. [d. 29 febr. 1936]. (E.)
12. Betänkande angående förlossningsvården och barnmorskeväsendet samt förebyggande mödra- och barnavård. Avg. [d. 10 dec. 1935] av Befolkningskommissionen. (S.)
13. Betänkande angående familjebeskattningen. Avg. [d. 11 dec. 1935] av Befolkningskommissionen. (Fi.)
14. Betänkande angående dels planmässigt sparande och dels statliga bosättningslån. Avg. [d. 12 dec. 1935] av Befolkningskommissionen. (S.)
15. Betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp. Avg. [d. 9 jan. 1936] av Befolkningskommissionen. (S.)
16. Utredning rörande förhållandet mellan land- och sjötrafikmedel. [Avg. d. 29 febr. 1936.] (K.)

WARMING, J. Industri eller Landbrug? En Femaarsplan for Beskæftigelsen og Valutaen. Khvn 1935.

Nytillkomna tidskrifter.

BERUFSGENOSSENSCHAFT, Die. Zeitschrift für die Reichs-Unfallversicherung. Organ für die Veröffentlichungen des Verbandes der Deutschen Berufsgenossenschaften E. V. Jahrg. 51 (1936). Berl.

VÄGEN. Tidskrift för kommunikationsväsendet. Årg. 1 (1936). Sthlm.

Arbetsmarknaden under april månad 1936.

Arbetsmarknaden kännetecknades under april månad efter vanligheten av en ökad arbetstillgång inom det stora flertalet yrkesgrupper i större delen av landet; endast i de norrländska länen hade den med vårsäsongen inträdande lättnaden i arbetsmarknadsläget ännu icke gjort sig märkbart gällande. Vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna sjönko arbetssökandesiffrorna, medan platstillgången samtidigt visade stigande tendens. Medelantalet arbetsansökningar på 100 lediga platser sjönk från 261 i mars till 249 i april. Motsvarande siffror för år 1935 voro 414 och 321. Med den rikare arbetstillgången på den öppna marknaden följde också minskning av arbetsstyrkorna vid de statliga reservarbetena, och totalantalet hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa, som i mars var 53 162, hade vid april månads utgång sjunkit till omkring 47 000, en siffra som med mer än 28 000 understiger fjolårets aprilsiffra. Den av fackföreningarna rapporterade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet mars/april 16·1 % mot 18·0 % en månad tidigare och 18·5 % vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Inom *jordbruket* föranledde vårbrukets allmänna upptagande i landets södra och mellersta delar ett stegrat behov av arbetskraft. Särskilt efterfrågade voro yngre, ogifta drängar och ladugårdsskötare för fast anställning under sommarhalvåret. Även denna månad ha härvidlag vissa län i södra och mellersta Sverige, där bristen på dylik arbetskraft varit särskilt kännbar, delvis lyckats fylla behovet av yngre manlig personal från de norra delarna av landet. Utsikterna att kunna tillgodose den stora efterfrågan på extra arbetskraft till sockerbetsodlingen i landets södra delar voro vid månadens utgång ännu ovissa. För trädgårdsarbetare ökades arbetsmöjligheterna med vårens inträde. — Inom *skogsbruket* minskades arbetstillfällena väsentligt, då de flesta avverkningarna nu avslutats och tiden för flottningarnas påbörjande ännu ej var inne.

Inom *industri och hantverk* rapporterades för flertalet grupper stigande arbetstillgång och samtidig minskning av arbetssökandesiffrorna. Inom *metall- och maskinindustrien* rådde liksom tidigare brist på kvalificerade maskin- och andra specialarbetare, och även verkstadsynglingar rönte livlig efterfrågan. *Byggnadsverksamheten* företedde ökad aktivitet och förbättrad arbetstillgång för yrkesmän inom branschen. Schaktningsarbetare, stensättare och bergsprängare efterfrågades i ökad utsträckning även för påbörjade väg- och gatuarbeten. Inom *stenindustrien* och *trävaruindustrien* noterades en förbättring i läget sedan föregående månad, i förra fallet väsentligen till följd av statsbeställningar å gatsten. Inom *beklädnadsindustrien*, som just nu har högsäsong, rådde livlig efterfrågan på kapp- och klädsömmerskor, och flerstädes förefanns brist på kunniga sökande.

Inom *sjöfarten* medförde månaden stegrad livaktighet och ökad tillgång på hyror för såväl däcks- som maskinmanskap. Sjömanshusen redovisade

sammanlagt 4 881 påmönstringar och 2 933 avmönstringar. Motsvarande siffror för april 1935 voro 4 825 resp. 3 293.

Samtliga under gruppen *handel och samfärdsel* sorterande yrkesgrenar redovisade ökad arbetstillgång. Särskilt rönte personal till affär och lager en ökad efterfrågan till den under månaden infallande påskhelgen. Inom kontorsbranschen efterfrågades i regel endast den yngsta arbetskraften, på vilken viss brist rådde på sina håll. Arbetsmarknaden för hamn- och stuveriarbetare har under månaden varit god. Springpojkar och -flickor voro livligt efterfrågade, och flerstädes förelåg brist på sådana, såsom oftast är fallet kort före skolornas avslutande.

Inom *hotell- och restaurangfacket* har efterfrågan på serverings- och kökspersonal ytterligare ökats sedan föregående månad, och antalet lediga platser var i fråga om kvinnlig arbetskraft flerstädes större än antalet arbetsansökningar.

Inom det *husliga området* var bristen på kunniga hembiträden fortfarande lika kännbar. För tvätt- och rengöringsarbeten medförde vårflyttningen och påskhelgen ett ökat behov av arbetskraft.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under april 1936 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1927	337	299	227	183	176	166	154	150	145	172	268	264	**210**
1928	325	300	218	171	151	159	170	162	143	159	248	239	**201**
1929	267	229	180	154	136	137	138	136	128	150	211	214	**174**
1930	265	226	177	143	131	128	141	144	147	178	274	251	**183**
1931	243	254	200	202	170	196	206	207	204	271	483	388	**251**
1932	453	508	397	382	380	405	420	409	407	463	853	881	**487**
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**463**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	*370*	*319*	*261*	*249*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:													
1933	533	461	358	350	361	314	333	313	369	365	521	546	**410**
1934	358	380	275	224	184	202	183	187	228	216	315	541	**269**
1935	274	240	154	144	144	118	107	120	125	132	224	312	**180**
1936	*189*	*115*	*90*	*80*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:													
1933	784	810	882	728	616	636	708	670	648	785	960	862	**768**
1934	844	768	587	586	449	429	422	381	365	454	624	530	**519**
1935	533	540	545	394	357	335	334	301	288	350	491	461	**421**
1936	*410*	*382*	*326*	*327*	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1926	15·7	14·8	14·7	12·3	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1	**12·2**
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	**12·0**
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3	**10·6**
1929	*14·8*	*14·6*	*13·7*	*11·4*	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3	**10·2**
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	**11·9**
1931	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	12·4	11·8	12·8	13·4	16·4	19·3	26·5	**16·8**
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	*19·0*	*18·0*	*16·1*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Arbetstillgången under första kvartalet 1936

enligt uppgifter från industriidkare m. fl.

Följande översikt över arbetstillgången m. m. inom olika yrken och näringsgrenar under första kvartalet år 1936 är, liksom föregående redogörelser av samma slag, huvudsakligen grundad på uppgifter, som å särskilda frågeformulär inhämtats från arbetsgivare inom olika näringsgrenar.

För första kvartalet ha besvarade formulär inkommit från 2 420 arbetsgivare med 323 260 arbetare inom industri och hantverk samt transportarbete, vartill kommer ett mindre antal uppgiftslämnare från jordbruk och andra näringsgrenar. En bearbetning av de inkomna svaren har givit vid handen, att arbetstillgången under första kvartalet 1936, i jämförelse med samma kvartal föregående år, ansågs:

såsom *bättre* av 602 arbetsgivare med 105 707 arbetare (33 %),
såsom *oförändrad* av 1 547 arbetsgivare med 192 389 arbetare (59 %),
såsom *sämre* av 271 arbetsgivare med 25 164 arbetare (8 %).

Av de redovisade arbetarna ha 70 % varit anställda hos arbetsgivare, vilka angivit arbetstillgången såsom mer än medelgod, medan 21 % haft medelgod och 9 % mindre än medelgod arbetstillgång. Motsvarande siffror närmast föregående kvartal voro resp. 71, 21 och 8 samt för första kvartalet 1935 resp. 58, 30 och 12.

Arbetstillgångens växlingar under senare år framgå av efterföljande tablå, i vilken mycket god arbetstillgång motsvarar poängsiffran 5 och siffrorna 4, 3, 2 och 1 i tur och ordning beteckna god, medelgod, mindre god och dålig arbetstillgång.

Kvartal	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
I	2·91	3·01	3·04	3·22	3·25	3·26	2·51	2·46	2·80	3·24	3·51	3·71
II	3·11	3·09	3·25	3·40	3·47	3·22	2·66	2·39	2·69	3·55	3·71	
III	3·07	3·06	3·24	3·33	3·51	2·94	2·61	2·41	2·94	3·63	3·73	
IV	3·08	3·07	3·21	3·28	3·43	2·77	2·65	2·38	3·08	3·59	3·76	
Medeltal	3·04	3·06	3·19	3·31	3·42	3·05	2·61	2·41	2·75	3·50	3·68	

Den för det sistförflutna kvartalet framräknade konjunktursiffran 3·71 ligger något, om än obetydligt, lägre än motsvarande genomsnittstal för sista kvartalet i fjol (3·76). En sådan utveckling hör emellertid till det normala, enär efter julmånadskvartalet livligheten inom affärslivet oftast plägar mattas inpå nyåret och sysselsättningen inom säsongbetonade industrier minskas till följd av årstiden, varför situationen inom näringslivet i stort sett fortfarande kan betecknas såsom gynnsam. Ehuru de politiska förhållandena i olika länder vållat viss osäkerhet beträffande avsättningsmöjligheterna, har vår exportmarknad visat fortsatt fasthet och i vissa fall förbättring. Inom hemma-

	Näringsgrenar	Hela antalet		Tillgång å arbete									
				Mycket god		God		Medelgod		Mindre god		Dålig	
		Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.
	Malmbrytn. o. metallind.												
1	Malmgruvor	29	5 272	2	364	15	2 210	8	1 766	—	—	4	932
2	Malmförädlingsverk	45	27 915	6	3 086	31	23 659	5	979	1	32	2	159
3	Järn- och stålmanufaktur	99	12 992	13	2 129	48	6 634	28	3 720	7	442	3	67
4	Mekaniska verkstäder	289	48 413	47	8 319	172	34 414	59	4 265	11	1 415	—	—
5	Skeppsvarv	17	8 364	3	1 081	8	6 549	2	596	2	123	2	15
6	Elektromekanisk industri	27	10190	4	4 807	9	2 412	9	2 219	4	517	1	235
7	Annan metallindustri	64	6 431	13	1 854	27	2 063	16	1 775	7	519	1	220
	Jord- och stenindustri												
8	Kolgruvor	6	992	—	—	5	826	1	166	—	—	—	—
9	Torvindustri	18	203	—	—	7	115	4	22	5	52	2	14
10	Stenbrott o. -huggerier	37	3 617	1	132	8	487	5	395	12	1 530	11	1 073
11	Kakel- o. porslinsind.	12	3 314	2	525	6	2 624	3	120	1	45	—	—
12	Tegelbruk	71	2 718	2	58	30	1 864	16	440	18	319	5	37
13	Glasbruk	25	2 689	—	—	12	1 645	10	781	3	263	—	—
14	Cementfabriker, kalkbruk	40	5 059	3	129	23	4 006	9	471	5	453	—	—
	Trävaruindustri												
15	Sågverk	156	13 850	4	200	61	5 963	45	3 549	31	3 620	15	518
16	Snickeri- o. möbelfabr.	158	7 948	10	576	83	4 538	41	1 719	20	1 032	4	83
17	Annan trävarufabrikation	20	800	2	65	7	279	6	241	3	178	2	37
	Pappers- o. grafisk ind.												
18	Trämassefabriker	62	13 394	4	909	31	7 524	19	3 878	5	751	3	332
19	Pappersbruk	46	11 816	6	1 926	17	3 798	19	5 289	3	442	1	361
20	Bokbinderier m. m.	53	3 451	1	183	31	2 196	18	893	2	109	1	70
21	Boktryckerier o. graf. anst.	108	7 616	14	1 255	65	5 145	29	1 216	—	—	—	—
	Livsmedelsindustri												
22	Kvarnindustri	23	1 220	—	—	7	226	15	911	1	83	—	—
23	Bagerier	46	2 806	—	—	17	1 341	19	1 180	8	222	2	63
24	Sockerindustri	22	2 975	—	—	11	2 091	6	664	3	126	2	94
25	Choklad- o. konfektfabr.	27	3 544	1	581	13	1 408	9	1 292	4	263	—	—
26	Bryggerier och bränn erier	64	3 359	—	—	25	2 015	30	1 083	6	118	3	143
27	Tobaksfabriker	9	2 286	—	—	4	785	5	1 501	—	—	—	—
28	Annan livsmedelsindustri	72	3 931	1	11	37	2 395	23	1 028	9	370	2	127
	Textil- o. beklädnadsind.												
29	Bomullsindustri	43	17 285	6	3 235	16	6 791	19	7 011	2	248	—	—
30	Jute- och linneindustri	9	2 753	—	—	5	1 803	4	950	—	—	—	—
31	Ylleindustri	53	9 736	2	481	30	6 372	15	2 375	5	464	1	44
32	Trikåfabriker	47	7 200	5	290	27	6 009	10	676	4	198	1	27
33	Skrädderi- o. sömnadsyrket	111	15 141	21	3 204	63	9 949	20	1 617	7	371	—	—
34	Annan hithör. industri	67	4 864	2	49	38	2 728	19	1 634	8	453	—	—
	Läder-, hår- o. gummiind.												
35	Garverier o. läderfabriker	21	1 905	2	68	9	855	5	378	4	590	1	14
36	Skofabriker	64	7 162	5	397	18	2 499	28	2 665	12	1 597	1	4
37	Gummivarufabriker	7	5 899	1	250	5	5 147	—	—	1	502	—	—
38	Annan hithör. industri	36	1 820	2	207	17	974	8	404	7	186	2	49
	Kemisk-teknisk industri												
39	Ljus-, tvål- o. oljefabriker	27	1 961	—	—	13	1 127	10	727	4	107	—	—
40	Konstgödningsfabriker	5	480	—	—	4	470	—	—	1	10	—	—
41	Tändsticksfabriker	8	2 558	—	—	—	—	—	—	8	2 558	—	—
42	Annan hithör. industri	39	3 419	1	16	24	2 410	11	773	3	220	—	—
43	**Byggnadsverksamhet**	117	4 900	3	476	40	2 545	38	1 083	27	689	9	107
44	**Kraftv. o. kommunala v.**	45	7 226	1	32	20	2 465	16	3 276	4	327	4	1 126
45	**Handel och varulager**	43	4 439	2	56	23	2 857	14	1 342	4	184	—	—
46	**Land- och sjötransport**	33	7 347	1	50	14	4 271	11	2 498	2	224	5	304
47	*Summa* 1:a kv. 1936	**2 420**	**323 260**	**193**	**37 001**	**1176**	**188484**	**687**	**69 568**	**274**	**21 952**	**90**	**6 255**
48	» 4:e » 1935	2 389	318 918	254	47 833	1172	179145	633	65 374	238	20 804	92	5 762
49	» 3:e » »	2 412	331 518	353	50 977	1181	174732	646	77 258	168	22 819	64	5 732
50	» 2:a » »	2 383	324 722	305	47 326	1179	172825	672	74 960	158	23 885	69	5 726
51	» 1:a » »	2 373	308 625	181	27 363	1010	152309	777	90 997	291	26 661	114	11 295

Arbetstillgången i jämförelse med samma kvartal föregående år						Tillgång å arbetskraft						Konjunktursiffror			Sysselsättningsindex		
Bättre		Lika		Sämre		Brist		Tillräcklig tillgång		Överflöd		1 kv. 1936	4 kv. 1935	1 kv. 1935	1 kv. 1936	4 kv. 1935	
Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.	Ag.	Arb.						
13	3 184	16	2 088	—	—	—	—	19	2 166	10	3 106	3·20	2·93	2·57	77·0	77·0	1
17	14 000	24	12 369	4	1 546	1	3 446	30	11 258	14	13 211	4·06	4·05	3·92	125·6	125·7	2
31	3 316	57	7 610	11	2 066	14	1 380	64	8 360	21	3 252	3·79	3·94	3·92	126·8	128·0	3
92	16 755	172	28 410	25	3 248	43	13568	221	30 238	25	4 607	4·03	3·97	3·84	116·7	116·4	4
7	3 823	8	4 526	2	15	2	4 011	11	4 302	4	51	4·02	3·68	3·29	110·4	98·0	5
8	7 649	14	1 886	5	655	1	3 613	22	5 455	4	1 122	4·08	4·28	3·51	119·8	118·3	6
15	1 889	35	2 696	14	1 846	5	784	54	4 777	5	870	3·75	4·22	4·08	122·4	124·0	7
1	182	4	644	1	166	—	—	2	365	4	627	3·83	3·66	3·41	69·2	71·1	8
3	42	12	140	3	21	1	10	13	155	4	38	3·17	3·56	2·72	51·3	69·7	9
8	1 312	21	1 760	8	545	—	—	14	712	23	2 905	2·19	2·67	2·49	50·6	49·4	10
1	835	11	2 479	—	—	—	—	9	2 296	3	1 018	4·10	4·30	3·57	130·3	128·3	11
12	1 079	54	1 518	5	121	—	—	49	1 339	22	1 379	3·58	3·28	3·18	82·2	77·5	12
6	470	15	1 833	4	386	—	—	17	1 537	8	1 152	3·51	3·37	3·20	87·9	94·2	13
13	1 843	24	2 764	3	452	1	21	27	3 030	12	2 008	3·75	3·70	3·45	110·4	120·6	14
30	3 473	102	8 144	24	2 233	6	246	89	6 392	61	7 212	3·12	3·38	3·05	67·9	73·4	15
54	3 164	86	4 135	18	649	4	130	132	6 185	22	1 633	3·57	3·84	3·21	103·8	98·2	16
6	172	10	421	4	207	—	—	17	733	3	67	3·20	3·68	3·69	96·0	122·2	17
14	3 674	38	8 416	10	1 304	—	—	31	7 241	31	6 153	3·59	3·57	3·86	93·1	93·5	18
12	2 213	33	9 490	1	113	—	—	28	5 771	18	6 045	3·55	3·64	3·60	101·5	103·8	19
12	740	36	2 458	5	253	1	32	48	3 075	4	344	3·67	4·12	3·62	88·6	100·9	20
28	1 525	74	5 874	6	217	11	1 087	88	5 869	9	660	4·01	4·15	3·65	106·4	105·6	21
2	57	18	1 040	3	123	—	—	12	367	11	853	3·12	3·58	3·18	98·4	99·6	22
10	866	32	1 754	4	186	—	—	27	1 284	19	1 522	3·35	3·19	3·11	114·4	113·4	23
5	455	12	1 906	5	614	1	36	10	1 553	11	1 386	3·60	3·96	3·40	103·2	137·7	24
4	800	17	1 823	6	921	—	—	23	3 269	4	275	3·65	4·01	3·75	111·8	113·5	25
6	665	57	2 667	1	27	—	—	41	1 890	23	1 469	3·48	3·54	3·07	88·0	89·3	26
3	719	5	1 547	1	20	—	—	7	1 011	2	1 275	3·34	3·43	3·34	86·5	87·4	27
10	874	58	2 959	4	98	—	—	48	2 265	24	1 666	3·46	3·68	3·56	95·0	97·8	28
8	7 395	31	9 250	4	640	2	188	34	15 644	7	1 453	3·75	3·77	3·84	113·6	112·1	29
2	399	4	1 649	3	705	1	188	5	1 566	3	999	3·65	3·77	4·09	94·1	97·5	30
16	3 030	29	6 132	8	574	3	1 238	43	7 441	7	1 057	3·70	3·96	3·11	131·0	122·5	31
7	603	34	6 170	6	427	4	657	39	6 270	4	273	3·88	3·82	3·78	118·0	114·1	32
29	4 467	76	10 196	6	478	14	3 110	90	11 339	7	692	4·06	3·94	3·92	112·3	106·9	33
12	444	48	3 821	7	599	2	178	57	3 559	8	1 127	3·49	3·64	3·46	103·4	101·6	34
4	197	14	1 237	3	471	—	—	14	1 221	7	684	3·20	3·21	3·38	102·1	102·6	35
16	2 062	38	4 355	10	745	2	262	56	5 948	6	952	3·24	3·53	3·09	106·3	100·8	36
2	1 756	5	4 143	—	—	—	—	5	4 743	2	1 156	3·87	3·18	3·86	111·7	103·7	37
8	401	22	1 036	6	383	4	289	26	1 362	6	169	3·61	3·92	3·76	116·3	118·3	38
6	616	15	1 173	6	172	—	—	18	1 290	9	671	3·52	3·99	3·74	114·5	115·7	39
1	221	3	249	1	10	—	—	4	351	1	129	3·96	3·55	3·91	103·8	111·9	40
—	—	8	2 558	—	—	—	—	—	—	8	2 558	2·00	2·00	2·00	46·9	46·4	41
4	347	32	2 792	3	280	—	—	26	1 643	13	1 776	3·65	3·85	3·50	111·7	121·1	42
32	917	61	3 514	24	469	—	—	72	3 282	45	1 618	3·53	3·24	3·68	77·0	73·4	43
12	2 139	31	4 215	2	872	—	—	18	1 889	27	5 337	2·99	2·93	2·90	106·7	102·6	44
8	1 769	33	2 590	2	80	—	—	33	3 976	10	463	3·63	3·88	3·38	121·9	130·0	45
12	3 168	18	3 952	3	227	—	—	23	5 532	10	1 815	3·48	3·76	3·10	94·8	96·2	46
602	**105707**	**1547**	**192 389**	**271**	**25 164**	**123**	**34474**	**1716**	**199 951**	**581**	**88 835**	**3·71**	—	—	**104·5**	—	47
715	119067	1444	173 456	230	26 395	99	32262	1716	199 463	574	87 193	3·76	—	—	104·4	—	48
822	133563	1376	168 707	214	29 248	190	36114	1719	206 387	503	89 017	3·73	—	—	104·6	—	49
864	134588	1314	156 128	205	34 006	159	26768	1711	206 615	513	91 339	3·71	—	—	104·2	—	50
855	128746	1293	151 391	225	28 488	68	16873	1535	179 543	770	112 209	3·51	—	—	99·1	—	51

marknadsindustrierna har, frånsett nedgången inom säsongbetonade fack, sysselsättningen varit god. Arbetslösheten har under kvartalet gått tillbaka och var väsentligt mindre än vid samma tid i fjol.

På 100 *lediga platser* kommo å arbetsförmedlingskontoren i genomsnitt följande antal *ansökningar om arbete:*

	1:a kvartalet 1936			4:e kvartalet 1935			1:a kvartalet 1935		
	mars	febr.	jan.	dec.	nov.	okt.	mars	febr.	jan.
Jordbruk och skogshushållning . . .	90	115	189	312	224	132	154	240	274
Övriga näringsgrenar	326	382	410	461	491	350	545	540	533
**Samtliga »	**261**	**319**	**370**	**442**	**434**	**284**	**414**	**477**	**485**

Enligt dessa siffror var förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft vid de offentliga arbetsförmedlingarna under redovisningskvartalet avsevärt bättre än under motsvarande period förra året. Förbättringen var mera framträdande inom jordbruk och skogshushållning än i fråga om under »övriga näringsgrenar» hörande industriella yrken, ehuru även här utvecklingen gått i gynnsam riktning. På grund av jordbrukets ökade behov av arbetskraft för sommarhalvåret har platstillgången för körkunniga drängar och ladugårdsskötare, såväl gifta som ogifta, under kvartalets senare del visat kraftig ökning i landets södra och mellersta delar, varför den tidigare bristen på sådan personal skärpts. Behovet av tillfälliga arbetare till vårbruket har i allmänhet varit lättare att tillfredsställa än behovet av personal för halvårstjänst. Även kunniga betskötare för den stundande betsäsongen ha mot slutet av kvartalet börjat efterfrågas. Beträffande de industriella yrkena föreligger ett icke obetydligt överskott av arbetssökande grovarbetare, medan knappheten på yrkesutbildad personal blivit allt mera kännbar inom flera branscher. I syfte att tillgodose det aktuella behovet av arbetskraft har ett livligt samarbete ägt rum arbetsförmedlingsanstalterna emellan landet runt för att överföra tillgänglig ledig arbetskraft till arbetstillfällen, framför allt inom jordbruket, som icke kunnat besättas inom resp. anstaltsområden.

För ett tydligare åskådliggörande av konjunkturväxlingarna inom de olika industrigrenarna under senaste året ha i tabellen å sid. 332—333 angivits konjunktursiffrorna för redogörelsekvartalet ävensom jämförelsetal för närmast föregående kvartal och för första kvartalet år 1935. Sammanföras de i tabellen återgivna siffrorna för vissa större industrigrupper, erhållas följande konjunktursiffror:

	Konjunktursiffror				
	1:a kvart. 1936	4:e kvart. 1935	3:e kvart. 1935	2:a kvart. 1935	1:a kvart. 1935
Malmbrytning och metallindustri	3·96	3·96	3·98	3·98	3·74
Jord- och stenindustri	3·45	3·47	3·60	3·70	3·15
Trävaruindustri	3·28	3·54	3·55	3·73	3·18
Pappers- och grafisk industri	3·67	3·76	3·62	3·65	3·51
Livsmedelsindustri	3·47	3·66	3·65	3·57	3·37
Textil- och beklädnadsindustri	3·81	3·85	3·70	3·59	3·55
Läder-, hår- och gummivaruindustri	3·50	3·42	3·49	3·13	3·47
Kemisk-teknisk industri	3·14	3·36	3·42	3·30	3·18

Gruppen *malmbrytning och metallindustri* uppvisade alltfort den högsta konjunktursiffran av samtliga industrigrupper. Under rapportkvartalet undergick den icke någon nämnvärd förändring och tangerade liksom under föregående års tre sista kvartal den poängsiffra, som betecknar god arbetstillgång. Vid malmgruvorna har läget påtagligt förbättrats och var avsevärt bättre än vid samma tid i fjol. Vid de norrländska malmfälten var dock arbetstiden alltjämt inskränkt till 4 dagar i veckan. Vår järnmalmsexport har under årets två första månader varit större än på flera år. Järnverken med sina under fjolåret allt gynnsammare produktions- och avsättningsförhållanden ha väl hävdat sin ställning. Sysselsättningen var alltjämt god, och vid vissa företag förekom övertidsarbete. Exporten visade i jämförelse med motsvarande tidpunkt i fjol en stegring för såväl tackjärn som handelsfärdigt järn och stål, medan importen i förra fallet visade en minskning och i senare fallet en ökning. För mekaniska verkstäder var avsättningen god på såväl export- som hemmamarknad, och arbetstillgången hade ytterligare förbättrats sedan föregående kvartal. Övertidsarbete förekom på sina håll, och bristen på yrkeskunniga specialarbetare, såsom smeder, svarvare, svetsare, tunnplåtslagare och verktygsarbetare, var markant. Detsamma gällde också skeppsvarven, där sysselsättningen ökats avsevärt under rapportkvartalet. Inom den elektromekaniska industrien samt gruppen annan metallindustri, omfattande diverse armatur- och guldsmedsfirmor, konstgjuterier m. m., var ställningen däremot sämre. Vissa företag klagade emellertid över bristande tillgång på yrkeskunniga metallarbetare.

Inom *jord- och stenindustri* förekommo vissa förskjutningar, ehuru konjunktursiffran för gruppen i dess helhet i det närmaste var densamma som föregående kvartal. Kolgruvornas ställning var väsentligt förbättrad, och detsamma gällde, trots årstiden, även tegelbruk och glasbruk. Torvindustrien uppvisade sedvanlig säsongförsämring; likaså rapporterade stenbrott och stenhuggerier starkt minskad sysselsättning. I senare fallet var läget även avsevärt sämre än vid samma tid i fjol.

Trävaruindustrien uppvisade för samtliga huvudbranscher märkbart försämrade konjunktursiffror jämfört med talen för fjolårets höstkvartal. För snickeri- och möbelindustrien var denna företeelse av säsongnatur, alldenstund årets första kvartal i regel kännetecknas av minskad arbetstillgång. Permittering och förkortad arbetstid förekommo i stor utsträckning. För sågverken åter torde den minskade arbetstillgången väsentligen ha sin orsak i att de ogynnsamma snöförhållandena, särskilt i landets norra delar, försvårade framforslingen av virke ur skogarna, varigenom råvarubrist uppstod. Exportförhållandena för våra trävaror syntes däremot ha tagit en vändning till det bättre. Överenskommelsen om produktionsbegränsning, som vissa trävaruexporterande länder träffade sistlidne november, har bidragit till en stabilisering av marknaden och för vårt lands del haft gynnsamma verkningar. Trävaruefterfrågan från vår förnämsta avnämare, Storbritannien, var mycket livlig; priserna, som undergått en avsevärd förbättring, tendera fortfarande uppåt. De svenska försäljningarna uppgingo i slutet av mars till sammanlagt 30 % större kvantitet än vid samma tid i fjol.

Pappers- och grafisk industri uppvisade i genomsnitt någon minskning av arbetstillgången. Särskilt var detta fallet i fråga om boktryckerier och bokbinderier, där en viss avmattning inträdde efter julkvartalets slut. Den tidigare tendensen till förbättring av läget inom pappersmasseindustrien har fortsatt. Efterfrågan på såväl kemisk som mekanisk massa var synnerligen livlig, och prisläget visade i anledning härav förbättring. Vid pappersbruken förmärktes ökad livaktighet, och ordertillgången var god, särskilt i fråga om tidningspapper.

Livsmedelsindustrien uppvisade efter vanligheten minskad sysselsättning inom så gott som samtliga grenar. Jämfört med julkvartalet framträdde förändring till det sämre särskilt för kvarnindustrien och sockerindustrien, vilken senare efter betkampanjens avslutande reducerat arbetsstyrkan, varjämte choklad- och konfektfabrikerna fingo vidtaga en sedvanlig begränsning av produktionen efter julen. Bagerierna ha avsevärt förbättrat sin ställning.

Inom *textil- och beklädnadsindustrien* kan arbetstillgången fortfarande betecknas som tillfredsställande, även om inom vissa grenar, såsom ylleindustrien samt jute- och linneindustrien, en nedgångstendens varit utmärkande för utvecklingen under kvartalet. Inom ylleindustrien förekommo på vissa håll permitteringar och inskränkt arbetstid. Skrädderier och sömnadsfabriker hade förbättrat sin ställning sedan föregående kvartal och framstodo såsom de mest gynnade inom gruppen. Vid en del företag rådde brist på kompetenta sömmerskor.

Inom *läder-, hår- och gummivaruindustri* dominerade till följd av årstiden gummifabrikernas goda arbetstillgång. Skofabrikerna däremot noterade en ytterligare nedgång. Inom pälsvarubranschen förekommo flerstädes säsonginskränkningar, och inom tapetserarefacket synes den egentliga säsongen ha slutat med nyåret.

Inom *kemisk-tekniska industrien* hade ljus-, tvål- och oljefabrikerna väsentligt minskad arbetstillgång efter årets sista kvartal, medan konstgödningsfabrikernas avsättning förbättrades inför den stundande vårsäsongen vid jordbruket. Tändsticksfabrikerna betecknade alltjämt arbetstillgången såsom mindre god, och arbetstiden var där som förut inskränkt till $39^1/_2$ timmar i veckan.

Inom *byggnadsverksamheten* har en ökning i arbetstillgången ägt rum främst för murare och träarbetare, medan för rörlednings- och målerifacken läget som vanligt vid denna årstid varit mindre gynnsamt. Inom *handelsgruppen och sjöfarten* framträdde en tydlig säsongförsämring. I båda fallen var dock arbetstillgången väsentligt större än för ett år sedan.

Sedan 1932 har socialstyrelsen på grundval av uppgifterna om arbetarantalet vid de i denna statistik medtagna företagen uträknat en *sysselsättningsindex*[1].

---

[1] Den av socialstyrelsen här beräknade sysselsättningsindexen angiver antalet under rapportkvartalet sysselsatta arbetare i procent av det antal arbetare som, vad samma företag beträffar, voro i medeltal anställda under femårsperioden 1926—1930. Jfr Soc. Medd. årg. 1932, sid. 364 o. f. och 764.

Vid den nu verkställda beräkningen ha kunnat medtagas 1 291 företag, vilka sysselsatt tillsammans 231 612 arbetare, motsvarande 72 % av hela det i kvartalsredogörelsen redovisade arbetarantalet. Sysselsättningsindex för 1936 års första kvartal har blivit 104·5 mot 104·4 ett kvartal tidigare och 99·1 för första kvartalet 1935. Vid de av denna statistik berörda företagen, vilka samtliga varit i verksamhet och avgivit rapporter sedan 1926 (eller dessförinnan), var sysselsättningen sålunda nu större än i genomsnitt för åren 1926—1930.

För ytterligare belysning av sysselsättningsförhållandena ha fr. o. m. 1935 införskaffats uppgifter å *utbetald lönesumma* under första avlöningsperioden i varje kvartals sista månad. Med användande av dessa uppgifter ha uträknats *löneindextal*, vilka tillsvidare givits rörlig basperiod. Härvid ha summerats de lönebelopp, som utbetalats av identiskt samma företag under jämförelsekvartalens avlöningsperioder, och angivits lönesummans storlek under en period i förhållande till den närmast föregående. Indextalen utgöra alltså en s. k. kedjeindex och avse att visa förändringarna i utbetald lönesumma från det ena kvartalet till det andra.[1] I nedanstående tablå återgivas de på detta sätt framräknade indextalen dels för samtliga redovisade företag och dels för vissa huvudgrupper.

Löneindex (föregående kvartal = 100)	Malmbrytn. o. metallind.	Jord- och stenind.	Trävaruind.	Pappers- o. graf. ind.	Livsmedelsind.	Textil- o. beklädn.-ind.	Läder-, hår- o. gummivaruind.	Kem.-tekn. ind.	Byggnadsverksamh.	Kraftv. o. kommunala verk	Handel o. varulager	Land- o. sjötransport	Samtliga
1935: 2:a kv.	102·4	121·9	138·8	106·1	98·5	99·0	91·4	97·5	123·4	109·7	101·4	92·6	**104·7**
3:e kv.	107·5	101·9	100·3	101·8	110·4	105·5	115·7	110·0	143·1	109·0	98·5	96·7	**106·4**
4:e kv.	102·2	92·7	89·8	101·9	114·1	101·8	99·2	99·4	67·6	91·1	95·6	104·0	**100·3**
1936: 1:a kv.	98·9	95·6	86·6	95·6	78·3	102·7	98·0	100·5	91·0	101·1	92·5	94·8	**96·3**

I undersökningen ingå för de båda senaste kvartalen 2 158 företag med inemot 300 000 arbetare. Av tablån framgår, att den lönesumma, som utbetalats av samtliga företag, minskats med 3·7 % från fjärde kvartalet 1935 till första kvartalet 1936. Av de olika huvudgrupperna redovisa textil- och beklädnadsindustri, kraftverk och kommunala verk samt kemisk-teknisk industri en uppgång sedan närmast föregående kvartal, medan man för de övriga huvudgrupperna finner ett indextal understigande 100, alltså angivande minskning i den utbetalda lönesumman. Detta gäller särskilt livsmedelsindustrien med en minskning av icke mindre än 21·7 %, vilket emellertid sammanhänger med att kampanjen vid råsockerbruken pågick under fjärde kvartalet 1935 och föranledde särskilt stor löneutbetalning. För de säsongbetonade grupperna trävaruindustri och byggnadsverksamhet har nedgången också varit tämligen betydande eller resp. 13·4 och 9 %.

[1] Jfr Soc. Medd. årg. 1935, sid. 742 o. f. och 1936, sid. 80 o. f.

Levnadsvillkor och hushållsvanor inom småbrukar- och bondefamiljer år 1933/34.

Preliminär redogörelse för levnadskostnader och livsmedelsförbrukning inom vissa jordbrukarhushåll.

Hushållens art och sammansättning. I denna tidskrift har tidigare lämnats en preliminär redogörelse för socialstyrelsens levnadskostnadsundersökning för landsbygden, i vad den berör lant- och skogsarbetarhushåll.[1] I efterföljande framställning meddelas resultaten av en preliminär bearbetning av landsbygdsundersökningens senare del, vilken avser mindre jordbrukares hushåll.[2] Primärmaterialet för sistnämnda undersökning, vilken i sitt slag är den första i vårt land, utgöres av 331 under ett år efter detaljerade formulär (hushållsböcker) förda hushållsräkenskaper, varav flertalet påbörjades under juli månad 1933 och avslutades vid samma tid 1934.

Vid bearbetningen ha hushållen uppdelats, i huvudsak efter åkerarealens storlek per brukningsdel, på tre socialgrupper, nämligen mindre småbrukare (med högst 5 ha åker), större småbrukare (med 5·1—10 ha) och innehavare av bondebruk o. d. (om över 10 ha). Att samtliga hushåll tillhöra kretsen av mindre jordbrukare framgår därav, att den minsta redovisade brukningsdelen omfattade 1·75 ha åker och den största 25·00 ha. Av jordbrukarna voro ej mindre än 302 ägare till sin brukningsdel (eller större delen därav), medan 29 voro arrendatorer.

I efterföljande tablå lämnas en översikt över hur hushållen inom dessa trenne jordbrukargrupper fördela sig efter storleken av den för hushållets egen förbrukning under bokföringsåret till förfogande stående årsinkomsten i kontant och in natura (om detta inkomstbegrepp se nedan), varvid sålunda bortses från de intäkter, som förbrukats i driften, använts för kapitalökning etc.

	Antal hushåll	Beräknad genomsnittlig årsinkomst per familj, kr.	Beräknad genomsnittlig årsutgift per familj, kr.	Antal hushåll med en årsinkomst per familj av .... kronor: intill 1 000	1 000–1 500	1 500–2 000	2 000–2 500	2 500–3 000	3 000 o. däröver
Småbrukare, mindre	67	1 767	1 770	4	13	27	19	3	1
» större	165	2 012	1 927	1	33	56	50	14	11
Bönder o. d.	99	2 856	2 648	1	2	15	22	19	40
Samtliga hushåll	**331**	**2 215**	**2 111**	**6**	**48**	**98**	**91**	**36**	**52**

Tablån visar, att för de båda småbrukargrupperna en koncentration äger rum till inkomstgrupperna på båda sidorna om 2 000 kr.-strecket, medan fler-

[1] Soc. Medd., årg. 1935, sid. 361 o. f.
[2] De slutliga resultaten komma att i mera utförlig form framläggas i en särskild publikation.

talet av de i undersökningen representerade bondebruken ha inkomster i läget omkring 3 000 kr. De beräknade inkomsterna variera mellan lägst 789 och högst 5 934 kr. per familj, under det att genomsnittsinkomsten blir 2 215 kr.[1]

Mera belysande för hushållens ekonomiska ställning torde vara följande uppgifter om deras välståndsgrad, mätt med inkomsten per konsumtionsenhet.[2]

	Antal hushåll	Beräknad genomsnittl. årsinkomst per konsumtionsenhet, kr.	Antal hushåll med en årsinkomst per konsumtionsenhet av .... kronor					
			högst 399	400—509	510—619	620—732	733—844	845 o. däröver
Småbrukare, mindre	67	465	13	23	15	7	5	4
» större	165	544	18	40	38	32	16	21
Bönder o. d.	99	694	4	9	19	21	15	31
Samtliga hushåll	**331**	**577**	**35**	**72**	**72**	**60**	**36**	**56**

Mer än hälften (54·1 %) av samtliga hushåll voro sålunda hänvisade till en årsinkomst, som beräknad per vuxen man ej översteg 620 kr. Skillnaden i ekonomisk ställning mellan de olika jordbrukargrupperna framträder i tablån, enligt vilken motsvarande andelstal utgjorde för mindre småbrukare 76·1, för större småbrukare 58·2 och för bondehushåll o. d. 32·3 %. Koncentrationen till välståndsgrupperna omkring 400- och 500-kr.-strecken är betydande för småbrukare med resp. mindre och större brukningsdelar, medan inkomsterna för bondehushållen i allmänhet ligga avsevärt högre.

I fråga om jordbrukarhushållens sammansättning må anföras, att i flertalet eller 225 hushåll familjen bestod av man, hustru och barn; i 21 fall redovisades endast man och hustru, i 2 fall änkling med hushållerska och i 8 fall änkling (eller änka) jämte barn; därjämte förekommo i 75 fall andra släktingar såsom medlemmar av familjen. Antalet familjemedlemmar, som deltagit i förbrukningen minst 6 månader under året, utgjorde tillsammans 1 542 eller i medeltal 4·7 per hushåll, vilket är en högre siffra än för de tidigare undersökta lant- och skogsarbetarhushållen (4·5). Motsvarande antal konsumtionsenheter (jfr not 2 nedan) var för samtliga familjer 1 271 eller i genomsnitt per hushåll 3·8 (för lant- och skogsarbetare 3·5). Familjens storlek inom de särskilda jordbrukargrupperna, vilka här betecknats med resp. a, b och c, framgår av efterföljande tablå, vari även familjeförsörjarens medelålder uträknats.

---

[1] Vid bedömande av inkomstens realvärde, som ju beror på den allmänna prisnivån och de speciella dyrhetsförhållandena å orten, bör hänsyn tagas bl. a. till att flertalet av de i undersökningen ingående hushållen äro bosatta å billiga orter (A- eller B-orter enligt den officiella dyrortsgrupperingen).

[2] Välståndet inom ett hushåll uttryckes genom förhållandet mellan inkomsten och konsumtionsbehovet, vilket senare mätes genom antalet konsumtionsenheter, d. v. s. antalet familjemedlemmar, reducerade efter en viss skala — här den s. k. amerikanska skalan — till ett antal enheter, därvid en enhet motsvarar en vuxen mans förbrukning; barn i åldern 0—3 år, 4—6 år, 7—10 år och 11—14 år räknas som resp. 0·15, 0·40, 0·75 och 0·90 enheter samt en vuxen kvinna som 0·90.

	Samtliga hushåll	Södra Sverige[1]			Därav i Mellersta Sverige[1]			Norra Sverige[1]		
		a	b	c	a	b	c	a	b	c
Familjeförsörjarens medelålder, år	44·3	46·8	41·7	45·5	44·9	43·9	45·4	44·1	43·2	45·2
Antal familjemedlemmar i medeltal per hushåll	4·7	4·7	4·9	3·9	4·4	4·3	4·9	4·7	4·6	6·4
Antal tjänare (och arbetare) i medelt. per hush.	0·3	—	0·2	0·8	0·1	0·2	0·6	0·2	0·3	0·4
Antal konsumtionsenheter i medeltal per hushåll:										
familjemedlemmar . .	3·8	4·2	3·9	3·4	3·7	3·5	3·8	3·8	3·7	5·2
arb.-bi-{m. kost o. bost.	0·3	—	0·2	0·8	0·1	0·2	0·6	0·2	0·3	0·4
träden { » endast kost	0·2	0·0	0·2	0·3	0·1	0·1	0·3	0·0	0·2	0·2

Förutom familjens förut omnämnda medlemmar har i konsumtionen under räkenskapsåret helt eller delvis deltagit tillhopa 171 manliga och kvinnliga tjänare och arbetare, huvudsakligen sysselsatta med jordbruksarbete. Ett visst mått på betydelsen ur kvantitativ synpunkt av tjänarnas m. fl. deltagande i jordbrukshushållens förbrukning erhålles genom de i tablån ovan anförda siffrorna för fördelningen av det genomsnittliga antalet konsumtionsenheter per hushåll på familjemedlemmar samt på tjänare o. d.

Brukningsdelarnas areal, kreatursh åll och skörd m. m. Huvuduppgiften vid förevarande undersökning har varit att fastställa en kvantitativ hushållsbudget för vissa jordbrukarhushåll, och därför har i första hand endast behövt åskådliggöras den del av jordbrukarnas naturahushållning, som berör det egna hushållets konsumtion. De i hushållsböckerna lämnade uppgifterna ha emellertid i viss utsträckning medgivit, att även lanthushållningen i övrigt kunnat göras till föremål för siffermässiga beräkningar, vilka äro ägnade att närmare belysa en del andra ekonomiska förhållanden. I sådant syfte ha här sammanställts trenne grupper av dylika data, nämligen uppgifter rörande brukningsdelarnas areal, kreatursh ållets omfattning samt beträffande skördens storlek.

I tab. A redovisas brukningsdelarnas antal och storlek samt arealens fördelning på trädgård, åker och slåtteräng, varvid materialet landsdelsvis uppdelats på de tre ovan angivna socialgrupperna. De i hushållsböckerna även meddelade arealuppgifterna om skogs- och hagmark ha ej upptagits i detta sammanhang.

För samtliga 331 brukningsdelar uppgick den genomsnittliga arealen av odlad jord (och slåtteräng) till 9·23 ha, varav 8·43 ha åker, 0·10 ha trädgård samt 0·70 ha slåtteräng. Fördelas brukningsdelarna efter åkerarealen, befinnes en femtedel (20·3 %) ha en areal understigande 5 ha, hälften (49·8 %) av mellan 5—10 ha samt tre tiondelar (29·9 %) av över 10 ha åker.

[1] Södra Sverige omfattar Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län, Norra Sverige Kopparbergs län och de norrländska länen samt Mellersta Sverige de övriga länen.

Tab. A. Arealens användning å de undersökta brukningsdelarna.

	Antal brukn.-delar	Medel-areal [1] i ha	Därav använd för		
			trädgård, ha	åker, ha	slåtteräng, ha
Södra Sverige	39	8·91	0·12	8·66	0·13
Mindre småbruk	6	4·33	0·15	4·18	—
Större »	23	8·13	0·10	7·92	0·11
Bondebruk o. d.	10	13·45	0·17	13·04	0·24
Mellersta Sverige	222	9·36	0·12	8·70	0·54
Mindre småbruk	46	4·70	0·11	4·06	0·53
Större »	105	8·14	0·10	7·77	0·27
Bondebruk o. d.	71	14·17	0·15	13·09	0·98
Norra Sverige	70	9·00	0·04	7·42	1·54
Mindre småbruk	15	7·38	0·04	4·08	3·26
Större »	37	7·85	0·04	7·17	0·64
Bondebruk o. d.	18	12·72	0·05	10·78	1·94
Samtliga undersökta brukn.-delar	**331**	**9·23**	**0·10**	**8·48**	**0·70**
Mindre småbruk	67	5·27	0·09	4·08	1·10
Större »	165	8·07	0·09	7·65	0·33
Bondebruk o. d.	99	13·83	0·13	12·65	1·05

I nedanstående tab. B ha uppgifterna om de undersökta brukningsdelarnas areal kompletterats med en översikt av kreatursh å llets omfattning (a = mindre småbruk, b = större småbruk och c = bondebruk o. d.).

Tab. B. Kreatursh å llet å de undersökta brukningsdelarna.

	Södra Sverige			Mellersta Sverige			Norra Sverige			Hela riket		
	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c
Antal brukningsdelar	**6**	**23**	**10**	**46**	**105**	**71**	**15**	**37**	**18**	**67**	**165**	**99**
därav:												
med hästar	5	21	10	39	101	70	14	33	18	58	155	98
» *oxar o. tjurar*	—	2	2	—	3	22	1	2	6	1	7	30
» kor	6	23	10	46	104	70	14	37	18	66	164	98
» andra nötkreatur	5	23	10	41	98	67	10	31	18	56	152	95
» svin	6	23	10	39	98	68	10	28	16	55	149	94
» får	1	1	1	5	20	16	3	16	2	9	37	19
» getter	—	—	—	—	—	—	1	3	1	1	3	1
» höns	5	22	10	43	98	71	8	29	12	56	149	93
» övriga husdjur	2	11	3	18	34	18	1	2	—	21	47	21
Summa nötkreatursenheter (vid räkenskaps-årets slut) per brukningsdel	7·5	13·0	20·9	6·3	9·8	15·3	6·5	8·9	12·3	6·4	10·0	15·3
per ha odlad jord	1·7	1·6	1·6	1·5	1·2	1·2	1·6	1·2	1·1	1·5	1·3	1·2

På samtliga brukningsdelar höllos under bokföringsåret kreatur, om också i växlande omfattning. Tablån visar, att kor förekommo på så gott som samtliga jordbruk, medan hästar saknades på vissa av de minsta brukningsdelarna. Svin och höns förekommo på det övervägande flertalet undersökta jordbruk.

För att få ett sammanfattande mått på kreatursskötselns omfattning

[1] Oberäknat skogs- och hagmark m. m.

Tab. C. Skördeuppgifter för år 1933/34 å de undersökta brukningsdelarna (medeltal per brukningsdel).

	Vete, kg	Råg, kg	Korn, havre o. blandsäd, kg	Ärter o. bönor, kg	Potatis, kg	Andra rotfrukter, kg	Hö, kg
Södra Sverige	1 375	1 566	6 094	8	11 605	34 878	5 319
Mindre småbruk	246	1 078	3 098	1	6 786	10 371	6 266
Större »	643	1 590	5 275	9	11 304	26 360	4 867
Bondebruk o. d.	3 736	1 802	9 775	9	15 190	69 172	5 790
Mellersta Sverige	1 450	1 227	4 647	62	4 816	8 853	8 262
Mindre småbruk	660	590	2 290	28	3 034	5 089	5 267
Större »	1 150	1 138	4 107	78	4 815	6 523	7 692
Bondebruk o. d.	2 406	1 772	6 971	62	5 971	14 737	11 046
Norra Sverige	128	165	2 536	13	4 226	3 239	14 029
Mindre småbruk	26	61	1 266	1	2 799	400	10 589
Större »	112	145	2 435	8	3 901	4 350	12 717
Bondebruk o. d.	244	293	3 801	32	6 083	3 319	19 594
Samtliga redovisade brukn.-delar	**1 162**	**1 042**	**4 371**	**46**	**5 491**	**10 732**	**9 135**
Mindre småbruk	481	515	2 133	19	3 318	4 512	6 548
Större »	846	978	3 895	53	5 514	8 801	8 425
Bondebruk o. d.	2 147	1 506	6 678	51	6 923	18 160	12 069

ha i tabellen de olika husdjursslagen reducerats till nötkreatursenheter[1], varvid man utgått från antalet husdjur vid bokföringsårets slut. Det antal kreatursenheter, som därvid erhållits såsom uttryck för hela kreatursstockens storlek, har sedan utslagits på antalet brukningsdelar och arealen odlad jord. Tabellen visar, att kreatursbesättningen utgjorde i medeltal per ha odlad jord för mindre småbruk 1·5, för större småbruk 1·3 samt för bondebruk o. d. 1·2. Till jämförelse må nämnas, att enligt 1932 års allmänna jordbruksräkning uppgick det beräknade antalet nötkreatursenheter i medeltal för brukningsdelar om 2—5 ha till 1·3, för brukningsdelar om 5·1—10 ha till 1·1 samt för brukningsdelar om 10·1—20 ha till 0·9 per ha åker (och reducerad äng).

Slutligen åskådliggöres s k ö r d e n under bokföringsåret i tab. C, varvid redovisas produktionen av spannmål, potatis och rotfrukter i medeltal per brukningsdel inom olika landsdelar och storleksgrupper av jordbruk.

Då uppgifter ej inhämtats om arealens användning för olika sädesslag o. d., kunna inga skördesiffror beräknas per hektar. En grundval för jämförelse i fråga om avkastningen mellan här berörda brukningsdelar och jordbruk av motsvarande storlek i allmänhet kan emellertid erhållas, om skördekvantiteterna av de olika växtslagen (exkl. hö) reduceras till skördeenheter efter den skala, som användes i den officiella jordbruksstatistiken. Sammanställes det sålunda beräknade totalantalet skördeenheter med arealen odlad jord, befinnes avkastningen per ha åker utgöra 1 045 skördeenheter. Dessa ökas till 2 380, om man förutsätter, att de växtslag, till vilka vid här verkställda beräkningar hänsyn kunnat tagas, utgöra omkring 44 % efter skördeenheter räknat av åkerjordens totala avkastning eller samma andel, som den officiella jordbruksstatistikan anger för 1933 års skörd. Denna skördesiffra torde ej mycket skilja sig

[1] Härvid har en kreatursenhet ansetts motsvara ett fullvuxet nötkreatur, 2 ungnöt, ²/₃ häst (vuxen), 4 svin, 10 får och lamm samt 12 getter. Jfr jordbruksräkningen år 1932. Stockholm 1936 (sid. 59*).

från den, som för åkerarealen i allmänhet kan beräknas på grundval av den officiella jordbruksstatistiken för 1933.

Hushållens inkomster. I tab. D meddelas uppgifter angående de redovisade inkomsternas storlek per »normalhushåll»[1] för samtliga i undersökningen ingående jordbrukarfamiljer liksom även för olika landsdelar och storleksgrupper av *jordbruk*.

Av tabellen framgår, att den beräknade bruttoinkomsten per år och normalhushåll för samtliga jordbrukargrupper uppgick till 3 528 kr. Frånräknas direkta driftkostnader för jordbruket och kreatursskötseln, reduceras medelinkomsten till 1 944 kr., vilken summa sålunda skulle beteckna det nettobelopp, som stod till buds för normalhushållets egen förbrukning. Härav ha nära två tredjedelar (62·2 %) åtnjutits i kontant och återstoden (37·8 %) in natura, motsvarande det beräknade värdet av i hushållet förbrukad avkastning av eget jordbruk och kreatursháll m. m.

I medeltal för samtliga hushåll uppgingo de i tabellen redovisade driftkostnaderna till 1 585 kr. per hushåll. Såsom var att vänta, stego driftkostnaderna med växande storlek på jordbruket, men de varierade starkt vid olika brukningsdelar och inom olika landsdelar. Det bör emellertid framhållas, att den egna jordbruksdriftens eller kreaturshállets omfattning och betydelse för lanthushållet ej kan mätas enbart genom dessa kostnader, som bl. a. på grund av redovisningssättet i hushållsböckerna utgöra en något varierande del av de totala kostnaderna. Påpekas bör i detta sammanhang, att i hushållsböckerna lämnade data rörande jordbruksdriften äro alltför ofullständiga för att medgiva några mera säkra kalkyler rörande det bokföringsmässiga räkenskapsresultatet av resp. jordbruk och därmed även av jordbrukarnas verkliga inkomster. Ett försök i den riktningen måste bliva behäftat med så stora felkällor, att resultatet bleve av föga värde. Den »nettoinkomstsiffra», som man framräknat på sätt ovan anförts, avser egentligen vad som blivit över för hushållets privata förbrukning, sedan avdrag gjorts dels för löpande omkostnader, dels även för kapitalökning, i den mån denna kommit till synes i hushållsbokföringen.[2]

[1] För att åstadkomma direkt jämförbarhet mellan de olika hushållsbudgeterna ha dessa omräknats till att avse ett »normalhushåll», omfattande 3·3 konsumtionsenheter och närmast motsvarande en familj bestående av man, hustru och 2 à 3 barn.

[2] För klarläggande av nu berörda förhållanden må anföras, att enligt en i »Räkenskapsresultat från svenska jordbruk, XX, Bokföringsåret 1933—1934» (Medd. från K. Lantbruksstyrelsen nr 303, nr 1 år 1936) ingående bearbetning av det ekonomiska resultatet för 75 »egnahemsjordbruk» utgjorde inkomsterna och utgifterna per jordbrukarfamilj i kr. per år:

		57 mellansvenska jordbruk				18 norrländska jordbruk		
Storleksgrupp: ha jordbruksjord:		under 6·0	6·1—10·0	10·1—15·0	över 15·0	under 6·0	6·1—10·0	över 10·0
Inkomster i kr. från	lanthushållningen	1 406	1 703	1 734	2 571	1 227	978	3 172
	skogen	159	204	212	312	78	307	305
	i övrigt	342	89	359	123	363	1 071	248
	tillhopa	1 907	1 996	2 305	3 006	1 668	2 356	3 725
Utgifter i kr. för	hushållet	945	892	996	1 139	1 061	1 289	1 691
	privat förbrukning	440	478	541	787	346	816	1 143
	gäldräntor etc.	228	266	391	758	253	278	79
	tillhopa	1 613	1 636	1 928	2 684	1 660	2 383	2 913
Ökad (+) eller minskad (—) nettoförmögenhet, kr.		+ 294	+ 360	+ 377	+ 322	+ 8	— 27	+ 812

Tab. D. Inkomster och utgifter (kr.) i

	Landsdel (siffrorna inom parentes angiva antalet hushåll)	Hela riket (331)			Södra Sverige (39)					
	Socialgrupp	Samtliga redovisade jordbrukare			Mindre småbrukare (6)		Större småbrukare (23)		Bönder (10)	
		S:a	därav kont.	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.
	Inkomster.									
1	Bruttoinkomst	**3 528·3**	**2 700·9**	**827·4**	**2 681·0**	**665·2**	**3 862·9**	**750·9**	**7 868·8**	**1 006·4**
2	Avgår driftkostnad	1 584·6	1 492·2	92·4	1 053·2	15·2	1 860·1	53·3	3 950·1	226·1
3	Nettoinkomst	**1 943·7**	**1 208·7**	**735·0**	**1 627·8**	**650·0**	**2 002·8**	**697·6**	**3 918·7**	**780·3**
	Utgifter.									
4	Födo- o. njutningsämnen	833·0	359·5	473·5	762·0	421·8	865·1	437·4	1 099·9	506·9
5	Matvaror	781·6	308·1	473·5	733·4	421·8	810·6	437·4	932·0	506·9
6	animaliska matvaror	446·5	127·9	318·6	419·4	287·2	486·5	306·5	569·6	369·1
7	kött	40·0	19·7	20·3	44·6	22·1	44·6	21·3	69·6	34·4
8	fläsk	80·5	7·2	73·3	78·7	67·6	105·8	98·2	120·7	112·6
9	korv	8·6	7·0	1·6	12·9	2·5	5·1	0·9	9·4	0·3
10	fisk	18·5	16·5	2·0	18·9	—	20·9	0·7	36·7	—
11	färdiglagad mat o. konserver	5·8	4·8	1·0	4·0	—	3·4	—	6·2	—
12	mjölk och grädde	135·3	2·7	132·6	89·7	89·6	132·7	131·2	119·2	117·2
13	smör	94·4	41·3	53·1	98·5	70·0	103·3	14·5	133·9	54·6
14	margarin[1]	11·5	11·5	—	21·2	—	14·5	—	8·8	—
15	fett och flott	1·9	1·6	0·3	4·8	—	3·9	—	1·1	—
16	ost	18·9	14·7	4·2	9·1	0·7	13·8	1·3	17·5	4·4
17	ägg	31·1	0·9	30·2	37·0	34·7	38·5	38·4	46·5	45·6
18	vegetabiliska matvaror	329·6	178·2	151·4	308·2	134·6	314·0	122·6	352·3	130·5
19	bröd	13·6	12·5	1·1	17·3	0·7	13·8	0·1	15·3	—
20	mjöl	120·8	27·6	93·2	110·7	79·7	108·3	72·9	110·4	69·5
21	gryn och flingor	11·5	11·1	0·4	11·0	—	8·5	—	9·7	—
22	ärter och bruna bönor	2·3	1·5	0·8	2·3	0·6	3·6	1·4	3·1	0·2
23	potatis	28·3	0·1	28·2	24·4	24·4	26·4	26·3	25·7	25·7
24	rotfrukter	4·3	0·0	4·3	7·5	7·1	4·6	4·6	4·8	4·5
25	färska grönsaker	5·2	0·8	4·4	3·3	2·3	4·4	3·4	7·9	5·8
26	konserverade grönsaker	0·1	0·0	0·1	0·1	—	0·2	0·1	0·1	—
27	färsk frukt och bär	22·7	4·6	18·1	21·3	19·8	19·7	13·3	35·2	24·0
28	konserverad frukt och bär	4·8	4·0	0·8	4·5	—	5·0	0·5	8·3	0·7
29	socker	51·7	51·7	0·0	46·9	—	51·0	—	53·0	—
30	sirap	2·7	2·7	—	2·1	—	1·7	—	1·6	—
31	karameller	3·4	3·4	—	1·1	—	3·1	—	4·4	—
32	kaffe	41·3	41·3	0·0	39·4	—	44·6	—	51·0	—
33	te och kakao	2·5	2·5	—	3·0	—	2·5	—	2·6	—
34	salt och kryddor	14·4	14·4	0·0	13·3	—	16·4	—	19·2	0·1
35	övriga livsmedel	5·5	2·0	3·5	5·8	—	10·1	8·3	10·1	7·3
36	Dryckesvaror	26·7	26·7	0·0	16·7	—	30·1	—	119·5	—
37	spritdrycker	21·0	21·0	—	13·2	—	23·5	—	102·5	—
38	vin	0·7	0·7	—	0·5	—	0·6	—	1·5	—
39	öl och pilsnerdricka	1·7	1·7	—	2·1	—	1·0	—	9·0	—
40	svagdricka o. läskedrycker	3·3	3·3	0·0	0·9	—	5·0	—	6·5	—
41	Diverse	2·1	2·1	0·0	0·1	—	0·9	—	1·6	—
42	Tobak	12·1	12·1	—	10·3	—	10·5	—	25·8	—
43	Förtäring utom hemmet	10·5	10·5	—	1·5	—	13·0	—	21·0	—
44	Bostad	193·7	0·1	193·6	182·0	182·0	208·0	207·8	227·2	227·2
45	Bränsle och lyse	97·3	30·6	66·7	74·7	46·2	98·1	52·4	131·2	46·2
46	Kläder och skodon	228·4	227·8	0·6	229·8	—	197·2	—	396·2	—
47	gångkläder och underkläder	111·8	111·5	0·3	105·2	—	103·9	—	277·1	—
48	tyg, garn och sybehör	40·8	40·7	0·1	49·0	—	40·5	—	43·0	—

[1] Margarin har såsom ersättningsvara för smör redovisats här under animaliska i stället för

medeltal per år och normalhushåll.

Mellersta Sverige (222)						Norra Sverige (70)						
Mindre småbrukare (46)		Större småbrukare (105)		Bönder (71)		Mindre småbrukare (15)		Större småbrukare (37)		Bönder (18)		
S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	
2 397·1	**758·8**	**3 204·3**	**818·6**	**4 530·7**	**903·4**	**2 333·3**	**793·3**	**3 059·4**	**827·6**	**3 683·7**	**833·5**	1
846·4	32·1	1 371·5	73·3	2 108·3	155·9	730·7	83·2	1 042·9	106·3	1 432·6	88·4	2
1 550·7	**726·7**	**1 832·8**	**745·3**	**2 422·4**	**747·5**	**1 602·6**	**710·1**	**2 016·5**	**721·3**	**2 251·1**	**745·1**	3
780·1	474·5	814·2	478·1	864·9	486·6	745·4	443·3	807·5	459·2	878·8	485·3	4
735·9	474·5	767·9	478·1	801·9	486·6	716·9	443·3	766·5	459·2	839·3	485·3	5
407·9	302·4	433·1	303·0	461·1	318·4	409·3	342·3	442·3	346·2	469·9	354·4	6
31·2	12·5	39·4	18·0	44·9	22·6	33·0	24·0	36·0	24·1	36·0	22·6	7
77·9	70·7	77·9	68·9	82·1	75·6	65·1	60·4	66·9	59·6	80·5	78·0	8
8·5	1·8	9·9	2·3	9·6	2·5	5·7	0·2	5·5	—	8·8	0·3	9
17·2	2·5	15·4	1·2	19·4	1·4	19·8	6·8	17·0	4·1	20·9	3·1	10
6·8	1·1	7·2	1·5	6·8	1·4	3·0	0·7	3·2	0·6	4·0	0·3	11
128·9	125·7	128·7	125·2	135·1	131·8	144·9	144·6	150·6	148·5	166·7	164·4	12
80·0	53·7	91·5	49·1	92·7	42·8	96·9	90·5	110·6	83·6	84·2	64·6	13
9·7	—	7·4	—	9·3	—	17·0	—	14·6	—	26·8	—	14
1·3	0·1	2·2	0·4	1·4	0·2	1·4	1·2	1·5	0·1	2·3	0·2	15
15·7	4·1	20·4	4·3	23·3	3·8	11·3	5·0	16·4	6·5	19·4	4·5	16
30·7	30·2	33·1	32·1	36·5	36·3	11·2	8·9	20·0	19·1	20·3	16·4	17
319·6	165·4	327·7	169·7	337·7	167·0	305·8	100·2	322·0	112·9	367·5	130·9	18
11·1	0·0	9·1	0·1	10·7	0·2	9·5	—	22·4	2·9	32·6	9·5	19
120·7	100·8	122·6	110·6	118·4	108·8	126·6	52·5	124·0	63·7	134·0	60·1	20
10·7	0·1	11·6	0·3	14·4	0·9	7·5	0·1	9·7	0·3	11·8	0·5	21
1·9	0·8	2·0	0·7	2·2	0·8	1·8	0·4	2·2	0·3	2·8	0·9	22
29·2	29·0	29·2	29·2	27·1	26·9	31·4	31·4	25·6	25·6	32·7	32·7	23
5·2	5·1	3·4	3·4	3·5	3·5	4·8	4·6	4·7	4·5	8·1	8·1	24
6·2	5·3	5·1	4·5	6·5	5·4	1·3	1·2	3·8	3·1	3·7	3·3	25
0·0	—	0·2	0·1	0·2	0·1	0·2	—	0·0	—	0·0	—	26
26·1	24·0	22·6	19·1	25·7	19·9	13·6	9·1	16·5	12·4	20·4	14·9	27
2·9	0·1	4·6	1·7	4·5	0·5	7·8	0·9	5·2	0·1	6·8	0·9	28
46·9	0·0	53·4	—	55·8	—	45·1	—	47·7	—	51·5	—	29
2·2	—	2·4	—	2·8	—	3·4	—	2·9	—	4·8	—	30
2·9	—	3·2	—	4·6	—	2·7	—	2·2	—	3·5	—	31
38·4	0·2	40·5	—	41·0	—	39·0	—	43·4	—	41·7	—	32
1·4	—	2·7	—	3·3	—	2·6	—	2·1	—	1·9	—	33
13·8	—	15·1	0·0	17·0	—	8·5	—	9·6	—	11·2	—	34
8·4	6·7	7·1	5·4	3·1	1·2	1·8	0·8	2·2	0·1	1·9	—	35
25·7	—	25·8	—	33·4	0·0	8·9	—	12·1	—	11·0	—	36
19·5	—	20·5	—	26·1	—	6·6	—	9·8	—	7·8	—	37
0·6	—	0·4	—	1·3	—	1·6	—	0·3	—	0·3	—	38
1·9	—	1·2	—	2·4	—	—	—	0·8	—	0·6	—	39
3·7	—	3·7	—	3·6	0·0	0·7	—	1·2	—	2·3	—	40
0·8	—	1·8	0·0	3·2	—	0·9	—	3·9	—	1·4	—	41
11·9	—	10·6	—	10·6	—	12·6	—	17·0	—	12·3	—	42
5·8	—	8·1	—	15·8	—	6·1	—	8·0	—	14·8	—	43
184·2	184·2	198·7	198·7	193·8	193·8	181·8	181·7	186·5	185·6	184·1	183·8	44
88·3	65·6	97·2	67·2	92·5	64·5	103·9	85·1	103·3	76·2	108·0	75·9	45
186·6	2·3	212·9	0·7	281·4	0·7	154·7	—	197·6	0·3	275·4	0·1	46
83·8	1·2	101·1	0·4	146·8	0·2	61·8	—	80·8	—	132·2	—	47
34·7	0·5	40·2	—	42·5	—	35·3	—	41·8	0·1	48·7	—	48

under vegetabiliska matvaror.

Tab. D (forts.). Inkomster och utgifter

	Landsdel (siffrorna inom parentes angiva antalet hushåll)	Hela riket (331)			Södra Sverige (39)					
		Samtliga redovisade jordbrukare			Mindre småbrukare (6)		Större småbrukare (23)		Bönder (10)	
	Socialgrupp	S:a	därav kont.	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.
1	andra beklädnadsartiklar	19·4	19·3	0·1	38·3	—	15·8	—	23·7	—
2	skodon och galoscher	46·7	46·6	0·1	31·2	—	30·6	—	45·2	—
3	skolagning och material	9·7	9·7	—	6·1	—	6·4	—	7·2	—
4	Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	131·1	131·1	—	91·0	—	110·6	—	266·4	—
5	Inventarier	62·4	61·9	0·5	101·3	—	53·7	—	166·2	—
6	möbler	29·5	29·2	0·3	58·6	—	17·7	—	100·6	—
7	sängkläder och linne	10·8	10·8	—	22·2	—	13·9	—	31·0	—
8	kökssaker, glas, järnvaror m. m.	22·1	21·9	0·2	20·5	—	22·1	—	34·6	—
9	Förenings- och försäkringsavgifter	55·0	55·0	—	14·8	—	49·8	—	87·4	—
10	fack- o. yrkesföreningar	2·2	2·2	—	1·4	—	2·9	—	5·6	—
11	andra föreningar	2·1	2·1	—	—	—	1·4	—	2·0	—
12	sjuk- o. begravningskassor	8·3	8·3	—	—	—	7·5	—	11·4	—
13	liv- o. kapitalförsäkring	36·9	36·9	—	9·2	—	29·5	—	49·3	—
14	olycksfallsförsäkring	2·2	2·2	—	—	—	—	—	5·8	—
15	brandförsäkring	2·9	2·9	—	4·2	—	6·8	—	9·9	—
16	övriga försäkringar	0·4	0·4	—	—	—	1·7	—	3·4	—
17	pensionsavgifter	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Barnens undervisning	12·2	12·2	—	5·8	—	5·0	—	131·9	—
19	Tidningar	13·4	13·4	—	14·6	—	16·3	—	31·9	—
20	Böcker o. d.	6·8	6·8	—	6·7	—	7·2	—	58·9	—
21	Skrivmaterial, porto, telefon m. m.	23·9	23·9	—	10·6	—	11·2	—	86·5	—
22	Tvätt och strykning utom hemmet	0·9	0·9	—	1·6	—	1·4	—	2·2	—
23	Rengöringsmedel m. m.	15·8	15·8	—	12·4	—	13·8	—	27·6	—
24	Kroppsvård	7·3	7·3	—	5·3	—	8·0	—	11·2	—
25	Sjukvård	45·5	45·4	0·1	18·1	—	25·6	—	125·1	—
26	läkare	9·1	9·0	0·1	5·7	—	6·4	—	17·4	—
27	tandvård	11·9	11·9	—	1·4	—	5·9	—	9·3	—
28	medicin	9·4	9·4	0·0	9·5	—	6·1	—	13·0	—
29	sjukhusvård m. m.	15·1	15·1	—	1·5	—	7·2	—	85·4	—
30	Arbetshjälp i hemmet	8·1	8·1	—	0·7	—	2·2	—	29·2	—
31	tjänare	6·0	6·0	—	—	—	—	—	26·2	—
32	tillfällig hjälp	2·1	2·1	—	0·7	—	2·2	—	3·0	—
33	Gåvor	37·2	37·2	0·0	18·1	—	24·9	—	98·6	—
34	till familjemedlemmar	18·1	18·1	—	2·7	—	10·1	—	57·1	—
35	» andra	19·1	19·1	0·0	15·4	—	14·8	—	41·5	—
36	Förströelser	14·1	14·1	—	15·5	—	13·2	—	60·8	—
37	avgifter	8·4	8·4	—	5·7	—	6·9	—	31·1	—
38	idrottsmaterial	1·0	1·0	—	—	—	0·4	—	17·8	—
39	leksaker m. m.	4·7	4·7	—	9·8	—	5·9	—	11·9	—
40	Resor	26·7	26·7	—	9·5	—	25·7	—	72·5	—
41	Ränta å lån	0·0	0·0	—	—	—	—	—	—	—
42	Övriga utgifter	38·6	38·6	—	34·1	—	44·7	—	49·2	—
43	Summa utgifter	1 851·4	1 116·4	735·0	1 608·6	650·0	1 781·7	697·6	3 160·1	780·3

Även om de sålunda erhållna inkomstsiffrorna icke motsvara vad som ur driftekonomisk synpunkt bör betraktas såsom inkomst, så torde de dock vara av betydelse ur budgetstatistisk synpunkt. Huru stort tillskott i verkligheten kommit från var och en av medlemmarna i ett jordbrukarhushåll kan emellertid icke utrönas på samma sätt som beträffande ett löntagarhushåll. I

(kr.) i medeltal per år och normalhushåll.

Mellersta Sverige (222)						Norra Sverige (70)						
Mindre småbrukare (46)		Större småbrukare (105)		Bönder (71)		Mindre småbrukare (15)		Större småbrukare (37)		Bönder (18)		
S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	
13·9	0·1	17·8	0·3	23·9	0·1	17·1	—	18·6	—	23·5	0·1	1
44·2	0·5	44·1	—	55·4	0·4	36·2	—	48·0	0·2	60·4	—	2
10·0	—	9·7	—	12·8	—	4·3	—	8·4	—	10·6	—	3
83·7	—	112·6	—	160·5	—	92·0	—	165·6	—	158·3	—	4
45·0	—	54·8	0·3	88·3	1·8	28·7	—	54·7	—	44·7	—	5
17·5	—	25·9	0·3	41·1	0·8	13·2	—	33·1	—	15·4	—	6
10·1	—	8·0	—	15·4	—	5·8	—	6·2	—	7·8	—	7
17·4	—	20·9	—	31·8	1·0	9·7	—	15·4	—	21·5	—	8
32·0	—	38·2	—	69·2	—	47·5	—	74·2	—	100·8	—	9
1·6	—	1·5	—	3·6	—	0·5	—	2·1	—	2·0	—	10
0·7	—	1·7	—	3·3	—	3·6	—	1·4	—	4·2	—	11
4·7	—	6·6	—	7·2	—	8·8	—	14·0	—	17·3	—	12
23·1	—	24·0	—	47·0	—	31·1	—	51·8	—	74·0	—	13
0·6	—	1·7	—	5·7	—	—	—	1·8	—	0·2	—	14
1·3	—	2·7	—	2·0	—	2·1	—	3·1	—	3·0	—	15
—	—	—	—	0·4	—	1·4	—	—	—	0·1	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
14·5	—	7·6	—	11·1	—	6·6	—	6·1	—	10·6	—	18
10·6	—	12·0	—	16·0	—	12·0	—	10·6	—	12·2	—	19
4·4	—	4·7	—	7·1	—	2·8	—	3·7	—	7·9	—	20
8·8	—	17·4	—	39·3	—	8·8	—	26·0	—	31·0	—	21
0·8	—	0·6	—	0·9	—	0·5	—	0·4	—	1·6	—	22
12·1	—	14·8	—	19·8	—	10·2	—	14·3	—	18·2	—	23
5·4	—	6·1	—	10·0	—	3·6	—	7·1	—	8·1	—	24
28·9	—	39·7	0·3	66·6	—	31·0	—	45·4	—	43·6	—	25
6·4	—	8·5	0·2	14·6	—	5·6	—	5·3	—	8·4	—	26
8·6	—	11·9	—	21·9	—	5·5	—	6·2	—	8·8	—	27
8·9	—	9·2	0·1	12·3	—	8·0	—	8·5	—	6·7	—	28
5·0	—	10·1	—	17·8	—	11·9	—	25·4	—	19·7	—	29
3·2	—	4·5	—	12·7	—	10·9	—	4·2	—	21·3	—	30
1·4	—	2·4	—	10·9	—	9·7	—	2·0	—	17·2	—	31
1·8	—	2·1	—	1·8	—	1·2	—	2·2	—	4·1	—	32
21·4	0·1	32·5	—	51·8	0·1	18·8	—	25·8	—	64·6	—	33
7·9	—	12·9	—	27·4	—	7·2	—	13·8	—	40·4	—	34
13·5	0·1	19·6	—	24·4	0·1	11·6	—	12·0	—	24·2	—	35
9·7	—	11·0	—	17·8	—	4·0	—	15·4	—	13·2	—	36
5·2	—	5·9	—	11·6	—	1·9	—	11·7	—	8·1	—	37
0·7	—	0·3	—	1·0	—	0·6	—	0·4	—	0·4	—	38
3·8	—	4·8	—	5·2	—	1·5	—	3·3	—	4·7	—	39
21·4	—	22·6	—	36·7	—	14·2	—	18·3	—	32·2	—	40
—	—	0·0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
25·6	—	29·0	—	56·1	—	18·7	—	37·3	—	53·9	—	42
1 566·7	**726·7**	**1 731·1**	**745·3**	**2 096·5**	**747·5**	**1 496·1**	**710·1**	**1 804·0**	**721·3**	**2 068·5**	**745·1**	43

hushållsboken redovisas visserligen bland de kontanta inkomsterna »mannens inkomst av yrke eller tjänst», samt hans »biinkomster», »hustruns arbetsinkomst» och »barnens bidrag till hushållet». De under dessa rubriker upptagna beloppen avse emellertid endast vad familjens olika medlemmar förtjänat i kontant genom i regel mera tillfälligt lönearbete hos andra, medan deras vä-

Tab. E. Konsumerade kvantiteter av viktigare

	Landsdel (siffrorna inom parentes angiva antalet hushåll)	Hela riket (331)			Södra Sverige (39)					
	Socialgrupp	Samtliga redovisade jordbrukare			Mindre småbrukare (6)		Större småbrukare (23)		Bönder (10)	
		S:a	därav kont.	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.
	Matvaror.									
1	Kött och fläsk .kg	138·6	32·6	106·0	144·2	102·5	159·5	127·4	200·1	156·9
2	färskt nötkött »	14·1	9·8	4·3	37·8	21·7	10·1	—	21·5	5·5
3	» kalvkött »	14·2	3·8	10·9	2·8	1·8	9·7	4·4	23·7	19·2
4	» malet kött »	5·1	5·1	0·0	3·5	—	5·2	—	9·0	—
5	» fårkött »	2·7	0·2	2·5	0·3	—	0·1	—	0·8	—
6	salt och rökt kött »	0·1	0·1	0·0	—	—	—	—	—	—
7	fläsk (färskt, salt och rökt) »	92·8	7·4	85·4	88·4	76·8	130·2	122·3	138·8	132·9
8	korv »	7·9	5·9	2·0	10·5	2·2	4·0	0·7	5·7	0·2
9	färdigl. mat, smörgåsm. o. d. »	1·7	0·8	0·9	0·9	—	0·2	—	0·6	—
10	Fisk »	39·1	36·1	3·0	44·5	—	39·9	0·7	65·4	—
11	färsk fisk »	22·7	19·7	3·0	37·4	—	30·8	0·7	54·9	—
12	» sill »	5·8	5·8	—	25·6	—	19·7	—	22·4	—
13	» strömming »	7·9	7·5	0·4	5·7	—	2·3	—	10·3	—
14	» annan fisk »	9·0	6·4	2·6	6·1	—	8·8	0·7	22·2	—
15	salt fisk »	16·4	16·4	—	7·1	—	9·1	—	10·5	—
16	» sill »	13·1	13·1	—	5·3	—	7·3	—	9·6	—
17	» strömming »	1·1	1·1	—	0·3	—	0·1	—	—	—
18	» annan fisk »	2·2	2·2	—	1·5	—	1·7	—	0·9	—
19	Mjölk och grädde[1] l	1 266·2	67·4	1 198·8	870·7	870·4	1 164·0	1 132·8	1 110·7	1 091·0
20	oskummad mjölk »	878·8	0·8	878·0	673·0	673·0	1 040·0	1 040·0	1 002·5	1 002·5
21	separerad o. handskum.[2] »	544·7	109·5	435·2	325·0	325·0	164·2	114·2	148·3	119·0
22	grädde »	20·2	0·3	19·9	0·9	0·8	8·5	8·1	6·4	5·7
23	Smör .kg	43·4	17·9	25·5	44·4	32·5	43·3	6·3	58·1	24·8
24	Margarin »	9·1	9·1	—	16·4	—	11·2	—	6·8	—
25	Fett och flott »	1·9	1·6	0·3	4·3	—	4·1	—	1·5	—
26	Ost »	16·3	12·3	4·0	6·0	0·5	9·8	1·2	11·8	3·5
27	Ägg .st	594·0	14·0	580·0	798·0	747·0	787·0	785·0	906·0	894·0
28	Mjöl .kg	485·8	86·0	399·8	470·0	369·5	458·9	340·7	441·4	300·9
29	vetemjöl »	216·2	58·0	158·2	138·8	76·6	161·8	80·3	173·1	96·1
30	rågmjöl »	193·6	9·5	184·1	287·2	286·8	239·8	228·7	202·1	185·6
31	rågsiktmjöl »	28·2	14·5	13·7	38·6	6·1	46·2	27·4	59·7	18·7
32	annat »	47·8	4·0	43·8	5·4	—	11·1	4·3	6·5	0·5
33	Gryn och flingor »	30·3	28·7	1·6	25·3	—	20·4	—	24·0	—
34	havregryn »	15·5	15·4	0·1	11·7	—	12·4	—	14·4	—
35	korngryn »	4·2	2·8	1·4	0·8	—	0·2	—	—	—
36	risgryn »	8·5	8·5	—	10·1	—	6·1	—	7·7	—
37	andra »	2·1	2·0	0·1	2·7	—	1·7	—	1·9	—
38	Bröd »	17·6	15·2	2·4	6·7	2·0	19·8	0·3	17·3	—
39	hårt rågbröd »	12·0	9·6	2·4	2·5	2·0	0·9	0·3	3·6	—
40	mjukt grovbröd o. sötlimpa »	4·9	4·9	—	2·5	—	13·1	—	12·4	—
41	vetebröd o. d. »	0·7	0·7	—	1·7	—	5·8	—	1·3	—
42	Potatis »	561·7	1·8	559·9	547·0	547·0	678·1	675·8	614·7	614·7
43	Socker »	124·0	124·0	—	114·4	—	126·1	—	137·6	—
44	Sirap »	5·0	5·0	—	3·5	—	3·1	—	3·0	—
45	Kaffe »	14·4	14·4	—	13·4	—	13·8	—	15·1	—
46	Salt »	27·0	27·0	—	26·8	—	33·6	—	30·8	—
	Dryckesvaror.									
47	Spritdrycker l	4·5	4·5	—	3·0	—	5·2	—	19·7	—
48	Vin fl	0·3	0·3	—	0·2	—	0·3	—	0·5	—
49	Öl och pilsnerdricka fl	6·9	6·9	—	8·9	—	4·1	—	38·6	—
50	Svagdricka l	24·3	24·2	0·1	8·3	—	54·1	—	56·2	—
51	Läskedrycker fl	2·0	2·0	—	—	—	2·1	—	6·7	—

[1] En liter separerad och handskummad mjölk har härvid ansetts motsvara 0·6 liter oskummad

varuslag i medeltal per år och normalhushåll.

Mellersta Sverige (222)						Norra Sverige (70)						
Mindre småbrukare (46)		Större småbrukare (105)		Bönder (71)		Mindre småbrukare (15)		Större småbrukare 37)		Bönder (18)		
S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	S:a	därav nat.	
122·9	92·4	137·9	99·8	150·3	115·9	109·3	90·9	118·0	93·2	133·5	110·6	1
9·4	2·2	14·3	3·9	16·2	4·5	9·0	3·8	15·5	7·4	9·7	3·8	2
8·5	4·9	12·4	8·3	15·4	11·6	23·0	22·7	19·0	17·4	18·3	17·0	3
6·5	0·1	6·1	0·0	5·0	—	3·1	—	2·2	0·0	3·9	—	4
0·4	0·3	1·4	1·3	2·9	2·8	4·4	4·4	7·2	6·5	7·9	7·1	5
0·0	—	0·1	0·1	0·1	0·0	0·4	—	0·4	—	0·1	—	6
88·6	81·8	92·3	82·3	99·0	91·9	63·7	59·7	67·5	61·2	83·9	82·1	7
7·4	2·2	9·2	2·7	9·3	3·5	5·3	0·2	5·1	—	8·1	0·6	8
2·1	0·9	2·1	1·2	2·4	1·6	0·4	0·1	1·1	0·7	1·6	—	9
35·2	3·9	33·7	2·5	37·5	1·8	44·6	9·7	42·9	6·4	52·8	4·3	10
20·3	3·9	18·5	2·5	18·9	1·8	22·0	9·7	27·0	6·4	27·5	4·3	11
4·1	—	4·5	—	4·2	—	1·6	—	2·1	—	2·3	—	12
3·2	0·3	5·7	0·8	6·1	—	10·6	—	17·8	0·8	19·1	—	13
13·0	3·6	8·3	1·7	8·6	1·8	9·8	9·7	7·1	5·6	6·1	4·3	14
14·9	—	15·2	—	18·6	—	22·6	—	15·9	—	25·3	—	15
11·7	—	12·3	—	15·8	—	16·7	—	10·7	—	19·4	—	16
0·5	—	0·6	—	0·4	—	4·4	—	2·7	—	4·1	—	17
2·7	—	2·3	—	2·4	—	1·5	—	2·5	—	1·8	—	18
1 155·6	1 075·7	1 253·6	1 168·2	1 290·1	1 199·1	1 355·9	1 352·7	1 380·7	1 342·5	1 464·8	1 413·6	19
719·4	717·4	887·0	886·6	891·8	891·0	737·8	737·3	836·7	834·9	1 076·1	1 076·1	20
552·0	424·6	500·0	359·4	547·9	400·0	976·1	971·7	827·1	767·0	593·9	510·5	21
35·0	34·5	22·2	22·0	23·2	22·7	10·8	10·8	15·9	15·8	10·8	10·4	22
38·2	26·8	43·0	24·3	42·5	20·5	45·8	43·0	49·8	38·3	38·9	30·4	23
7·5	—	5·6	—	7·2	—	13·9	—	11·4	—	23·0	—	24
1·4	0·1	2·1	0·5	1·4	0·3	1·2	1·0	1·4	0·2	1·9	0·2	25
13·1	3·6	17·5	4·0	19·6	3·3	10·2	5·4	16·5	7·0	20·5	4·9	26
623·0	614·0	658·0	643·0	697·0	694·0	170·0	141·0	292·0	280·0	294·0	240·0	27
488·4	423·5	504·2	469·3	483·8	452·9	468·2	240·6	478·2	293·9	486·9	267·7	28
238·3	196·0	238·6	212·6	250·2	228·8	163·2	7·2	158·1	33·8	185·5	41·7	29
228·5	214·5	240·3	236·9	205·2	201·4	63·9	46·4	81·6	56·3	86·2	71·8	30
17·0	11·6	18·8	15·7	22·5	19·2	50·2	2·3	30·5	3·1	54·9	1·1	31
4·6	1·4	6·5	4·1	5·9	3·5	190·9	184·7	208·0	200·7	160·3	153·1	32
29·0	0·5	30·8	1·4	39·3	3·5	18·9	0·5	24·0	0·9	31·1	1·7	33
15·5	0·0	15·1	—	19·7	0·4	10·0	—	12·5	—	15·4	—	34
3·0	0·5	4·7	1·3	7·8	2·9	0·8	0·5	1·7	0·9	4·6	1·7	35
8·4	—	9·0	—	9·4	—	6·5	—	7·3	—	9·5	—	36
2·1	0·0	2·0	0·1	2·4	0·2	1·6	—	2·5	—	1·6	—	37
9·2	0·0	10·0	0·1	14·8	0·5	10·8	—	32·1	7·3	56·1	19·3	38
7·5	0·0	8·2	0·1	10·1	0·5	3·3	—	22·0	7·3	48·9	19·3	39
1·4	—	1·6	—	4·5	—	6·9	—	9·5	—	6·4	—	40
0·3	—	0·2	—	0·2	—	0·6	—	0·6	—	0·8	—	41
583·1	578·8	590·7	590·1	542·1	538·6	523·6	523·6	442·2	441·2	549·7	549·7	42
114·6	—	128·7	—	136·8	—	100·5	—	106·2	—	115·0	—	43
4·0	—	4·6	—	5·2	—	6·0	—	5·3	—	9·2	—	44
13·3	—	13·7	—	14·0	—	15·1	—	17·0	—	16·4	—	45
26·2	—	26·0	—	26·9	—	27·2	—	30·7	—	19·0	—	46
4·1	—	4·5	—	5·6	—	1·3	—	1·8	—	1·6	—	47
0·2	—	0·2	—	0·5	—	0·6	—	0·1	—	0·2	—	48
8·0	—	5·1	—	9·5	—	—	—	3·1	—	2·6	—	49
23·3	—	26·4	—	24·9	0·5	3·6	—	6·7	—	17·5	—	50
3·4	—	1·9	—	2·2	—	0·2	—	0·8	—	0·4	—	51

mjölk och en liter grädde 3 l. oskummad mjölk. — [3] Häri ingår även kärnmjölk.

Tab. F. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag i medeltal per år och

	Varuslag		Södra Sverige				Mellersta Sverige			
			Mindre småbrukare		Lant- och skogsarbetare		Mindre småbrukare		Lant- och skogsarbetare	
			S:a	därav natura	S:a	därav natura	S:a	därav natura	S:a	därav natura
1	Kött och fläsk[1]	kg	129·3	100·3	139·5	92·0	106·9	89·2	100·3	61·8
2	färskt nötkött	»	37·8	21·7	15·5	—	9·4	2·2	13·4	1·8
3	» kalvkött	»	2·8	1·8	4·5	—	8·5	4·9	8·1	2·3
4	» får- och lammkött	»	0·3	—	0·1	0·1	0·4	0·3	0·6	0·3
5	fläsk	»	88·4	76·8	119·4	91·9	88·6	81·8	78·2	57·4
6	Färsk fisk	»	37·4	—	29·6	—	20·3	3·9	17·0	2·4
7	Salt sill	»	5·3	—	14·0	0·5	11·7	—	15·2	—
8	Mjölk och grädde	l	998·9	998·8	1 021·3	805·2	1 306·4	1 176·5	1 172·4	970·1
9	oskummad mjölk	»	673·0	673·0	1 001·6	787·5	719·4	717·4	845·1	695·0
10	sep. och handskummad mjölk	»	325·0	325·0	14·3	14·1	552·0	424·6	311·3	259·6
11	Smör	kg	44·4	32·5	15·6	—	38·2	26·8	24·8	11·5
12	Margarin	»	16·4	—	50·6	—	7·5	—	28·4	—
13	Ost	»	6·0	0·5	11·2	—	13·1	3·6	14·5	0·9
14	Ägg	st	798·0	747·0	561·0	508·0	623·0	614·0	542·0	439·0
15	Mjöl	kg	470·0	369·5	390·8	258·8	488·4	423·5	472·6	294·2
16	vetemjöl	»	138·8	76·6	120·8	39·0	238·3	196·0	210·6	109·2
17	råg- och rågsiktmjöl	»	325·8	292·9	267·1	219·5	245·5	226·1	254·6	182·2
18	annat mjöl	»	5·4	—	2·9	0·3	4·6	1·4	7·4	2·8
19	Gryn och flingor	»	25·3	—	16·6	—	29·0	0·5	30·1	0·9
20	Hårt rågbröd	»	2·5	2·0	1·1	—	7·5	—	13·0	0·1
21	Mjukt »	»	2·5	—	56·1	—	1·4	—	6·1	—
22	Matbröd av vete	»	1·7	—	17·4	—	0·3	—	1·3	—
23	Potatis	»	547·0	547·0	665·5	575·6	583·1	578·8	563·9	540·2
24	Socker	»	114·4	—	115·2	—	114·6	—	119·5	—
25	Kaffe	»	13·4	—	20·6	—	13·3	0·1	17·3	—

sentliga bidrag merendels utgöras av deras arbetsinsatser för jordbruksdriften. Av dylika skäl har man i denna preliminära översikt avstått från en mera specificerad redovisning av olika inkomstarter. I den definitiva redogörelsen skola emellertid inkomstförhållandena mera ingående behandlas i samband med en närmare belysning av de ekonomiska förhållandena.

Hushållens utgifter. I senare avdelningen av tab. D hade de mot inkomsterna svarande utgifterna, d. v. s. förbrukningen inom normalhushållet, beräknats med ledning av i hushållsböckerna veckovis gjorda anteckningar om de kontanta utläggens storlek och fördelning samt av den speciella redovisningen av under veckan förbrukade (eller från förråd intagna) självproducerade e. d. produkter. Ett sammandrag av i tabellen meddelade uppgifter återfinnes i efterföljande översikt över utgifternas relativa fördelning, kompletterad med motsvarande procenttal för de lant- och skogsarbetarhushåll, som ingå i lev-

[1] Här ingå ej korv och färdiglagad mat.

normalhushåll inom hushåll av mindre jordbrukare samt lant- och skogsarbetare.

Norra Sverige				Hela riket										
				Mindre jordbrukare										
Mindre småbrukare		Lant- och skogsarbetare		mindre småbrukare		större småbrukare		bönder		samtl. mindre jordbrukare		Lant- o. skogsarbetare		
S:a	därav natura	S:a	därav natura	S:a	därav natura	S:a	därav natura	S:a	därav natura	S:a	därav natura	S:a	därav natura	
100·1	90·6	83·7	43·6	107·4	90·6	122·1	99·6	135·3	114·8	123·8	103·1	98·6	59·1	1
9·0	3·8	24·4	9·4	12·0	4·4	14·0	4·2	15·4	4·5	14·1	4·3	16·5	3·7	2
23·0	22·7	14·9	11·4	11·4	8·9	13·5	9·8	16·7	13·4	14·2	10·9	9·7	4·6	3
4·4	4·4	3·4	2·7	1·8	1·2	2·6	2·4	3·8	3·5	2·7	2·5	1·8	1·0	4
63·7	59·7	41·0	20·1	82·7	76·1	92·0	83·2	99·4	93·4	92·8	85·4	71·1	49·8	5
22·0	9·7	21·4	10·1	22·2	4·8	22·3	3·1	23·8	2·1	22·7	3·0	19·0	4·3	6
16·7	16·7	15·8	—	12·3	—	11·2	—	16·0	—	13·1	—	15·3	—	7
1724·7	1 719·8	1438·8	1 008·9	1376·1	1 288·3	1444·0	1 334·5	1480·6	1 355·9	1443·7	1 333·1	1232·7	969·2	8
737·8	737·3	829·1	527·8	719·3	717·8	897·5	896·8	940·3	939·7	878·8	878·0	851·5	656·9	9
976·1	971·7	594·2	467·2	630·8	544·8	527·6	419·2	521·2	397·6	544·7	435·2	366·1	297·9	10
45·8	43·0	36·2	24·1	40·6	31·2	44·6	24·9	43·1	22·9	43·4	25·5	27·2	14·0	11
13·9	—	30·6	—	9·9	—	7·7	—	10·4	—	9·1	—	30·5	—	12
10·2	5·4	17·0	2·8	11·7	3·7	16·1	4·3	19·1	3·7	16·3	4·0	15·0	1·3	13
170·0	141·0	237·0	84·0	533·0	515·0	592·0	579·0	632·0	618·0	594·0	580·0	463·0	349·0	14
468·2	240·6	338·6	28·3	481·6	374·9	491·5	409·4	480·7	400·5	485·8	399·8	431·5	221·3	15
163·2	7·2	181·9	0·8	210·9	139·7	208·6	151·5	229·6	177·7	216·2	158·2	196·9	75·7	16
114·1	48·7	116·2	5·7	222·0	190·5	228·4	207·7	212·8	188·3	221·8	197·8	218·7	137·9	17
190·9	184·7	40·5	21·8	48·7	44·7	54·5	50·2	38·3	34·5	47·8	43·8	15·9	7·7	18
18·9	0·5	32·0	0·0	26·2	0·4	27·8	1·0	36·2	2·8	30·3	1·6	29·7	0·6	19
3·3	—	41·3	1·1	6·0	0·2	10·4	1·8	17·6	4·4	12·0	2·4	19·7	0·4	20
6·9	—	20·4	—	2·8	—	5·1	—	5·7	—	4·9	—	13·3	—	21
0·6	—	1·1	—	0·5	—	1·1	—	0·4	—	0·7	—	2·4	—	22
523·6	523·6	411·5	351·0	565·5	562·7	568·6	567·7	550·3	547·8	561·7	559·9	530·4	492·4	23
100·5	—	121·6	—	111·2	—	123·0	—	132·3	—	124·0	—	119·8	—	24
15·1	—	21·4	—	13·7	0·1	14·5	—	14·6	—	14·4	—	18·6	—	25

nadskostnadsundersökningen på landsbygden, och för vilka motsvarande uppgifter tidigare meddelats (jfr ovan):

Procentuell fördelning av utgifterna i vissa hushåll av mindre jordbrukare samt lant- och skogsarbetare

	Södra Sverige		Mellersta Sverige		Norra Sverige		Hela riket Jordbrukare					
	Mindre småbrukare	Lant- o. skogsarbetare	Mindre småbrukare	Lant- o. skogsarbetare	Mindre småbrukare	Lant- o. skogsarbetare	Mindre småbrukare	Större småbrukare	Bönder o. d.	Samtl. mindre jordbrukare	Lant- o. skogsarbetare
Utg. i genomsnitt per normalhushåll, kr.	1 609	1 779	1 567	1 617	1 496	1 762	1 553	1 755	2 175	1 851	1 666
Därav i %:											
Föda- och njutningsämnen	47·4	52·5	49·8	51·2	49·8	52·7	49·6	46·7	40·8	45·0	51·7
Bostad	11·3	9·2	11·8	9·5	12·2	8·6	11·8	11·2	8·9	10·5	9·2
Bränsle o. lyse	4·6	5·9	5·6	5·4	6·9	5·9	5·8	5·6	4·6	5·2	5·6
Inventarier	6·3	4·3	2·9	3·9	1·9	3·7	3·0	3·1	3·9	3·4	3·9
Kläder o. skodon	14·3	12·0	11·9	12·8	10·4	13·0	11·8	11·8	13·3	12·3	12·8
Skatter	5·7	2·4	5·3	2·7	6·1	3·5	5·6	7·1	7·7	7·1	2·9
Övriga utgifter	10·4	13·7	12·7	14·5	12·7	12·6	12·4	14·5	20·8	16·5	13·9
Samtliga utgifter	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0
Därav (i %) in natura	40·4	31·8	46·4	35·8	47·5	27·0	46·0	41·7	34·5	39·7	33·0

En jämförelse mellan de här representerade båda huvudgrupperna av landsbygdens befolkning ger vid handen, att en ganska god överensstämmelse synes råda i fråga om hushållsutgifternas relativa fördelning. Budgeternas likartade sammansättning blir särskilt i ögonen fallande, om man låter jordbrukarna företrädas av småbrukargruppen, vars ekonomiska standard närmast lärer överensstämma med lant- och skogsarbetarnas. Anmärkningsvärt är, att blott en föga större del av hushållsförbrukningen härrör från naturahushållningen i jordbrukarhushållen än i lantarbetarfamiljerna. Största skillnaden i fråga om utgifternas relativa fördelning erbjuda skatte- och bostadsposterna. Vad skatterna beträffar torde likväl i verkligheten skillnaden vara mindre än siffrorna ge vid handen på grund av bristande specifikation i räkenskapsböckerna. Differensen i fråga om de relativa bostadsutgifterna, som för båda jämförelseleden visserligen hänföra sig till uppskattade värden, torde väsentligen sammanhänga med att jordbrukarna i allmänhet ha rymligare bostäder än lant- och skogsarbetarna.

Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag. De för undersökningen grundläggande uppgifterna om hushållens kvantitativa förbrukning återfinnas i förestående tab. E, vari meddelas en översikt av de under räkenskapsåret konsumerade kvantiteterna av viktigare varuslag per normalhushåll för samtliga i undersökningen ingående jordbrukarfamiljer liksom även för olika landsdelar och jordbrukargrupper.

För att möjliggöra en jämförelse i fråga om den kvantitativa sammansättningen av livsmedelskonsumtionen bland dels mindre jordbrukare, dels lant- och skogsarbetare ha i tab. F sammanställts uppgifter om konsumerade kvantiteter per år och normalhushåll av viktigare varuslag. Ett närmare studium av dessa förbrukningssiffror visar, att vissa olikheter i konsumtionens kvantitativa sammansättning kan konstateras mellan jordbrukar- samt lant- och skogsarbetarhushållen.

Om man jämför mindre jordbrukare och bland dessa särskilt de egentliga småbrukarna med lant- och skogsarbetare, visar tabellen bl. a., att de animaliska livsmedlen i allmänhet spelade en större roll för de förra än för de senare. Särskilt var förbrukningen per normalhushåll av fläsk, mjölk, smör och ägg väsentligt större för jordbrukarna än för lantarbetarna, medan förhållandet var motsatt beträffande salt sill och margarin. Mjölkkvantitetens övervikt för jordbrukarhushållen berodde särskilt på en betydande förbrukning av skummjölk, som mer än uppvägde en delvis något större åtgång av oskummad mjölk hos lantarbetarna, och då närmast statarna. Medan fettkonsumtionen hos lantarbetarna till mer än hälften fylldes genom margarin, hade konsumtionen härav hos jordbrukarhushållen nedbragts till ungefär en femtedel; återstoden utgjordes av natursmör. De förbrukade kvantiteterna av potatis stå i god överensstämmelse inbördes, om hänsyn tages till vanskligheterna att fastställa vad som konsumerats som människoföda av detta varuslag. Det förtjänar påpekas, att kaffeförbrukningen var ej oväsentligt mindre bland jordbrukar- än bland

lantarbetarhushållen, varemot sockerkonsumtionen i genomsnitt var något större.

Dessa och andra kvantitativa olikheter i födoämnesbudgeten för de båda huvudgrupperna av jordbruksbygdernas befolkning visa sig dock vid en mera ingående undersökning huvudsakligen gälla födans sammansättning av olika varuslag och beröra endast i ringa grad den totala näringstillförseln. Uttryckes den i tab. F redovisade kostens näringsvärde i antalet bruttokalorier per dag och konsumtionsenhet, ger nämligen en approximativ kalkyl vid handen, att medan en lant- och skogsarbetare förbrukade ungefär 3 650 bruttokalorier, var motsvarande siffra i de mindre småbrukarnas hushåll c:a 3 700 eller blott 1·4 % högre.[1] I småbrukarhushåll med större brukningsdel steg antalet bruttokalorier per dag och konsumtionsenhet till c:a 3 930 och i bondehushållen till ungefär 4 050.

Det må framhållas, att dessa uppgifter närmast avse bokföringsåret 1933/34, vilket med hänsyn till årsväxt och marknadsläge karakteriserats sålunda, att årets skörderesultat i stort kan betraktas som medelmåttigt, under det att prisförhållandena på flera punkter avsevärt förbättrats i jämförelse med föregående år.

[1] Observeras bör, att tab. F endast berör cirka 80 % (efter kostnaderna räknat) av livsmedelskonsumtionen inom här berörda hushåll.

Levnadsförhållandena bland arbetslösa familjer i städer och industriorter år 1933.

Några preliminära resultat av socialstyrelsens senaste hushållskostnadsundersökning.

Undersökningens tillkomst. Vid socialstyrelsens hushållskostnadsundersökning i städer och industriorter år 1932/33, för vilken en preliminär redogörelse tidigare lämnats i Sociala Meddelanden (årg. 1934 nr 12, sid. 787 ff.), befanns ett avsevärt antal av de i undersökningen deltagande arbetarfamiljerna under bokföringsåret ha berörts av så pass omfattande arbetslöshet, att deras hushållsräkenskaper måste frånskiljas det övriga materialet. I huvudundersökningen kunde nämligen endast medtagas räkenskaper från sådana hushåll, där familjeförsörjaren haft »normala» inkomster under bokföringsåret eller i allt fall icke varit arbetslös mer än högst 4 veckor. Vid granskningen visade sig emellertid hushållsräkenskaperna från de av arbetslöshet berörda familjerna i stort sett vara lika noggrant och omsorgsfullt förda som räkenskaperna från övriga familjer. Då antalet dylika hushållsräkenskaper dessutom var jämförelsevis stort, förelåg sålunda ett socialstatistiskt material, som kunde vara ägnat att belysa levnadsförhållandena bland arbetarfamiljer, vilka till följd av arbetslöshet fått sina normala inkomster mera avsevärt reducerade. Med hänsyn till det intresse ur olika synpunkter en på ettåriga hushållsräkenskaper grundad levnadskostnadsundersökning bland arbetslösa familjer kunde förväntas äga, fann socialstyrelsen det önskvärt att tillvarataga och utnyttja jämväl detta budgetmaterial, i all synnerhet som införskaffandet av detsamma redan dragit kostnader i form av ersättning och premier till bokförarna.

I skrivelse den 13 april 1935 hemställde därför socialstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte bevilja erforderliga medel för en särskild bearbetning av ifrågavarande hushållsböcker. Sedan arbetslöshetskommissionen den 3 maj 1935 avgivit tillstyrkande utlåtande över denna framställning, uppdrog Kungl. Maj:t i skrivelse den 23 maj 1935 åt socialstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med de av styrelsen angivna riktlinjerna företaga en dylik specialundersökning, vilken jämväl borde omfatta den del av materialet, som insamlats från landsbygden.[1] I det följande meddelas några preliminära resultat från nämnda undersökning, i vad den avser arbetslösa familjer i städer och industriorter.

Materialets sammansättning och bearbetning. Av de ursprungligen från huvudundersökningen till följd av arbetslöshet frånskilda hushållen kunde efter en mera ingående granskning och bearbetning av räkenskaperna medtagas sammanlagt 109 familjer. Dessa familjers sammansättning och fördelning efter arbetslöshetens längd framgå närmare av tab. 1. Av de 109 familjerna

[1] En redogörelse för levnadsförhållandena bland arbetslösa familjer på landsbygden torde kunna publiceras under den närmaste tiden.

Tab. 1. De redovisade familjernas sammansättning och fördelning efter arbetslöshetens längd.

Hushållens sammansättning m. m.	Arbetslöshetens omfattning			
	Intill 4 mån.	4—8 mån.	8 mån. o. däröver	Tillhopa
Hela antalet familjer	58	37	14	109
därav i: större stadssamhällen	12	26	10	48
mindre stadssamh. o. industriorter	46	11	4	61
Mannens huvudyrke:				
malmbrytning, metall- o. maskinindustri	21	13	3	37
jord- och stenindustri	5	4	1	10
trävaruindustri	19	6	4	29
pappers- och grafisk industri	7	1	—	8
närings- och njutningsmedelstillverkning	1	—	—	1
textil- och beklädnadsindustri	4	—	—	4
läder-, hår- och gummiindustri	—	1	3	4
byggnadsverksamhet	—	3	1	4
belysning, vattenverk m. m.	—	1	—	1
handel och samfärdsel	—	4	—	4
annan industri	1	4	2	7
Hushåll med				
2 familjemedlemmar	3	1	—	4
3 »	24	16	4	44
4 »	18	11	6	35
5 »	7	1	1	9
6 »	1	2	1	4
7 »	2	1	2	5
8 »	2	5	—	7
9 »	1	—	—	1
Hela antalet familjemedlemmar	**230**	**158**	**61**	**449**
därav barn under 15 år	87	63	23	173
Antal familjemedlemmar i medeltal per familj	4·0	4·3	4·4	4·1
Familjeförsörjarens medelålder	38·9	39·2	39·4	39·1

voro 48 bosatta i större stadssamhällen och 61 i mindre stadssamhällen samt industriorter. I 58 fall hade familjeförsörjaren varit arbetslös intill 4 månader, i 37 fall 4—8 månader och i 14 fall 8 månader och däröver. De undersökta hushållens fördelning efter längden av familjeförsörjarens arbetslöshet ställer sig rätt olika i de större stadssamhällena mot i de mindre samhällena och industriorterna. I de större stadssamhällena hade sålunda drygt hälften (54 %) av familjeförsörjarna drabbats av arbetslöshet under 4—8 månader och cirka en femtedel (21 %) i 8 månader och däröver. Motsvarande siffror för familjerna i mindre stadssamhällen och industriorter voro däremot endast resp. cirka 18 % och 7 %.

De arbetslösa familjeförsörjarnas medelålder var 39·1 år. Till jämförelse kan nämnas, att medelåldern för samtliga i huvudundersökningen ingående 526 arbetare med under bokföringsåret normal sysselsättning utgjorde 39·3 år. En viss ehuru svagt utbildad tendens till högre medelålder för mannen kan iakttagas, i den mån arbetslöshetens längd ökas.

Fördelas, såsom skett i tab. 1, de redovisade arbetslösa familjeförsörjarna efter yrkesgrupper, hänförde sig cirka en tredjedel (34 %) till malmbrytning, metall- och maskinindustri samt drygt en fjärdedel (27 %) till trävaruindustri. Sammanlagt omkring 61 % hade sålunda under normala förhållanden sin huvudsakliga utkomst inom nu nämnda industrigrupper. Övriga i undersökningen ingående familjeförsörjare fördelade sig något ojämnt på ett flertal olika branscher.

Hela antalet familjemedlemmar i de undersökta 109 arbetslösa hushållen utgjorde 449, varav 173 minderåriga barn (under 15 år). De vanligast förekommande familjetyperna voro man, hustru och 1 barn (40 %) samt 2 barn (32 %). Fyra familjer voro barnlösa. I sju fall hade familjerna 6 barn och i ett fall 7 barn. Ihågkommas bör emellertid, att materialets sammansättning i berörda avseende är starkt påverkad av själva urvalsprincipen för hushållskostnadsundersökningen, vid vilken i första hand medtogos familjer bestående av man, hustru samt två à tre barn. Antalet medlemmar per familj utgjorde bland de arbetslösa familjerna 4·1. Till jämförelse härmed kan nämnas, att även de i huvudundersökningen medtagna 526 arbetarhushållen hade i medeltal 4·1 familjemedlemmar.

Någon större olikhet i fråga om familjernas storlek och sammansättning samt familjeförsörjarens ålder råder således icke mellan de här ifrågavarande 109 familjerna och de i huvudundersökningen ingående 526 arbetarhushållen. Endast i ett avseende råder en mera påtagbar olikhet, nämligen så till vida att cirka 56 % av de arbetslösa familjerna hänföra sig till mindre stadssamhällen och industriorter, medan detsamma är fallet med endast cirka 42 % i huvudundersökningen. Materialets regionala fördelning framgår närmare av nedanstående sammanställning.

Landsdel	Antal arbetarhushåll, procentuellt fördelade efter landsdelar i specialundersökningen	huvudundersökningen
Svealand	40·4	35·7
Norra Götaland	22·9	32·3
Södra Götaland	17·4	23·0
Nedre norra Sverige	19·3	8·4
Övre norra Sverige	—	0·6
Tillhopa	100·0	100·0

De nordligaste och mellersta landsdelarna äro således starkare företrädda i specialundersökningen än i huvudundersökningen, medan det motsatta är fallet i fråga om landets sydligare delar.

Vid bearbetningen av de arbetslösa familjernas hushållsräkenskaper ha i huvudsak samma principer tillämpats som beträffande huvudundersökningen. De i det följande meddelade preliminära resultaten avse i första hand att belysa inkomstförhållandena bland hushåll, där familjeförsörjaren varit arbetslös kortare eller längre tid av bokföringsåret, samt den anpassning av utgifterna, som blivit nödvändig med hänsyn till inkomstminskningen.

Inkomsterna. I tab. 2 angives familjeinkomstens genomsnittliga storlek och sammansättning per år och familj bland arbetarhushåll, där familjeförsörjaren varit arbetslös intill 4 månader, 4—8 månader samt 8 månader och däröver. Materialet har fördelats i två grupper allt efter familjernas genomsnittliga välstånd under bokföringsåret. Den första gruppen omfattar familjer, vilka till följd av mannens arbetslöshet nedpressats i den vid huvudundersökningen urskilda lägsta välståndsgruppen (intill 950 kr. per år och konsumtionsenhet i dyrortsgrupp D). I den andra gruppen ingå hushåll, för vilka den arbetslöse familjeförsörjarens reducerade inkomster medfört en nedpressning i den mellersta välståndsgruppen (950 kr.—1 450 kr. per år och konsumtionsenhet i dyrortsgrupp D). Enär familjerna inom resp. grupper ha ungefär samma ekonomiska välstånd oavsett arbetslöshetens längd, måste de familjer, där mannen varit arbetslös en längre period, ha haft en under normala förhållanden högre ekonomisk standard än de familjer, där mannen endast varit arbetslös en kortare tid. En fördelning av familjerna efter arbetslöshetens längd inom resp. välståndsgrupper är alltså liktydig med en gruppering av familjerna efter storleken av den nedpressning av familjernas normala välstånd, som blivit en följd av mannens reducerade inkomster. Familjer i den lägsta välståndsgruppen, där mannen varit arbetslös intill 4 månader, 4—8 månader samt 8 månader och däröver, ha sålunda under normala förhållanden haft olika hög levnadsstandard.

För ett bedömande av de arbetslösa familjernas inkomstförhållanden ha i tab. 2 till jämförelse sammanställts motsvarande data för arbetarfamiljer med normal sysselsättning i huvudundersökningen.

Bland samtliga i huvudundersökningen ingående 526 arbetarhushåll, där mannen haft normal sysselsättning under bokföringsåret, belöpte sig mannens kontanta huvudinkomst till 2 891 kr. Bland familjer i den lägsta välståndsgruppen var motsvarande belopp 2 593 kr. Mannens huvudinkomst utgjorde däremot vid en arbetslöshet intill 4 månader 1 929 kr., vid 4—8 månader 1 311 kr. och vid 8 månader och däröver endast cirka 291 kr. Vid normal sysselsättning var mannens huvudinkomst ungefär 82 % av familjens totala årsinkomst; vid arbetslöshet minskas denna proportion successivt till 75·5 %, 52·5 % och 13·8 %. I den mån familjens livsuppehälle under tider med arbetslöshet enbart eller till övervägande del vore beroende av familjeförsörjarens yrkesinkomst, skulle uppenbarligen arbetslöshetens verkningar på familjernas levnadsförhållanden bli katastrofala. Emellertid kompenseras inom vissa gränser mannens förlorade yrkesinkomst genom dels nya förvärvskällor, dels ökning av vissa andra inkomster. Sålunda visade mannens tillfälliga biförtjänster en utpräglad tendens till ökning, vilket jämväl var fallet beträffande hustruns inkomst av tillfälligt arbete, när arbetslöshetens längd ökade. Av särskilt stort intresse i detta sammanhang är att söka fastställa den roll den samhälleliga hjälpverksamheten spelar för de arbetslösas familjeekonomi. Såsom av tab. 2 framgår ökade såväl mannens inkomst av reservarbete som det kontanta arbetslöshetsunderstödet mycket kraftigt, när arbetslöshetens längd växte. Vid arbetslöshet intill 4 månader utgjorde genomsnittsinkomsten av

Tab. 2. Inkomster (kr.) per år och familj bland arbetare berörda av arbetslöshet.

Inkomster	Samtliga arbetarhushåll med normal sysselsättning	Därav hushåll i den lägsta välståndsgruppen	Arbetarhushåll, som till följd av arbetslöshet sjunkit ned i den lägsta välståndsgruppen			Arbetarhushåll med normal sysselsättning i den mellersta välståndsgruppen	Arbetarhushåll, som till följd av arbetslöshet sjunkit ned i den mellersta välst.-gr.	
			arbetslöshetens längd				arbetslöshetens längd	
			intill 4 mån.	4—8 mån.	8 mån. och däröv.		intill 4 mån.	4—8 mån.
Antal undersökta hushåll	526	197	33	25	14	245	25	12
Ant. konsumtionsenheter per hush.	3·3	4·2	3·7	3·8	3·4	2·9	2·5	2·4
A. Absoluta tal.								
Mannens huvudinkomst . . .	2 891·2	2 593·3	1 929·2	1 311·6	290·5	2 933·0	2 185·8	1 438·2
» biförtjänster	91·6	69·7	89·4	143·4	149·7	92·4	121·9	207·9
» inkomst av reservarb.	1·4	3·0	2·8	34·7	658·2	0·6	—	42·9
» arbetslöshetsunderst.	4·3	4·6	39·4	177.2	341·7	2·4	51·4	266·1
Hustruns ink. av fast anställn.	71·3	27·9	—	151·4	—	69·7	—	390·0
» » » tillfälligt arb.			24·1	41·5	55·5		45·4	80·0
Barnens bidrag	68·7	115·3	96·1	228·3	80·0	54·7	60·6	2·3
Sjukhjälp	36·9	34·1	27·8	39·9	179·6	36·5	109·3	45·4
Fattigvårdsunderstöd	—	—	1·0	30·5	35·0	—	—	14·6
Inackordering och uthyrning	170·3	167·7	127·1	147·6	119·6	141·4	93·2	141·8
Gåvor (kontanta)	18·6	18·5	19·1	45·4	61·8	19·3	11·5	29·9
Övriga kontanta inkomster .	54·6	49·8	43·3	36·2	45·1	55·0	43·7	58·8
Förmåner in natura	54·6	62·3	76·5	36·4	19·3	47·3	38·0	9·2
Gåvor och understöd in natura	20·3	19·6	31·6	55·6	51·4	17·7	20·2	31·2
Övriga inkomster in natura .	9·6	14·2	46·6	19·6	21·4	13·7	39·3	2·7
Summa inkomster	**3 493·4**	**3 180·0**	**2 554·0**	**2 498·7**	**2 108·8**	**3 483·7**	**2 820·8**	**2 761·0**
därav gåvor och understöd	80·1	76·8	118·9	348·6	669·5	75·9	192·4	387·2
B. Relativa tal.								
Mannens huvudinkomst . . .	82·7	81·5	75·5	52·5	13·8	84·2	77·5	52·1
» biförtjänster	2·6	2·2	3·5	5·7	7·1	2·6	4·3	7·5
» inkomst av reservarb.	0·0	0·1	0·1	1·4	31·2	0·0	—	1·6
» arbetslöshetsunderst.	0·1	0·1	1·6	7·1	16·2	0·1	1·8	9·6
Hustruns ink. av fast. anställn.	2·0	0·9	—	6·1	—	2·0	—	14·1
» » » tillfälligt arb.			1·0	1·7	2·6		1·6	2·9
Barnens bidrag	2·0	3·6	3·8	9·1	3·8	1·6	2·2	0·1
Sjukhjälp	1·1	1·1	1·1	1·6	8·5	1·0	3·9	1·7
Fattigvårdsunderstöd	—	—	0·0	1·2	1·7	—	—	0·5
Inackordering och uthyrning .	4·9	5·3	5·0	5·9	5·7	4·1	3·3	5·2
Gåvor (kontanta)	0·5	0·6	0·7	1·8	2·9	0·6	0·4	1·1
Övriga kontanta inkomster .	1·6	1·6	1·7	1·4	2·2	1·6	1·6	2·1
Förmåner in natura	1·6	2·0	3·0	1·5	0·9	1·3	1·3	0·3
Gåvor och understöd in natura	0·6	0·6	1·2	2·2	2·4	0·5	0·7	1·1
Övriga inkomster in natura .	0·3	0·4	1·8	0·8	1·0	0·4	1·4	0·1
Summa inkomster	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**
därav gåvor och understöd	2·3	2·4	4·6	13·9	31·7	2·2	6·8	14·0

Tab. 8. Kvartalsinkomsternas successiva förändring bland 25 arbetarhushåll, där mannens huvudinkomst på grund av arbetslöshet intill 4 månader sjunkit i genomsnitt 56 %.

Inkomster	Inkomst i kr. per familj och kvartal, när mannens kvartalsinkomst varit			
	bäst	näst bäst	näst sämst	sämst
Mannens huvudinkomst	653·0	506·1	449·9	285·8
» biförtjänster	14·1	11·4	23·3	39·9
» inkomst av reservarbete	—	—	—	—
» arbetslöshetsunderstöd	—	3·4	10·3	35·1
Hustruns inkomst av fast anställning	—	—	—	—
» » av tillfälligt arbete	10·0	8·0	1·4	3·0
Barnens bidrag	15·1	23·8	7·1	9·9
Sjukhjälp	4·8	5·7	16·3	5·4
Fattigvårdsunderstöd	—	—	—	1·4
Inackordering och uthyrning	23·2	19·6	15·4	20·8
Gåvor (kontanta)	7·6	4·4	4·3	2·4
Övriga kontanta inkomster	5·2	10·4	20·6	8·2
Förmåner in natura	21·5	21·5	21·5	21·5
Gåvor och understöd in natura	5·0	10·3	11·9	12·0
Övriga inkomster in natura	16·6	10·2	5·3	11·1
Summa inkomster	**776·1**	**634·8**	**587·3**	**456·5**
därav gåvor och understöd	17·4	23·8	42·8	56·8

reservarbete och kontant arbetslöshetsunderstöd resp. 2·8 kr. och 39·4 kr. per år och familj, medan motsvarande inkomstbelopp vid 8 månaders arbetslöshet och däröver belöpte sig till i medeltal 658·2 kr. och 341·7 kr. Fattigvårdsunderstödet ökade likaledes successivt från i medeltal 1·0 kr. till 30·5 och 35·0 kr. per år och familj, när familjeförsörjarens arbetslöshet blev långvarigare. Kontanta gåvor samt gåvor och understöd in natura från släktingar eller andra familjen närstående personer visade jämväl en påtagbar förmering, när familjeförsörjaren blev arbetslös. Bland arbetarfamiljer med normal sysselsättning under bokföringsåret belöpte sig inkomsterna kontant och in natura av gåvor och understöd till i medeltal 80 kr. per år och hushåll. Bland de av arbetslöshet berörda familjerna voro motsvarande inkomstbelopp avsevärt högre och växte successivt med ökad arbetslöshet. I de fall mannens arbetslöshet under bokföringsåret varat intill 4 månader, 4—8 månader samt 8 månader och däröver, utgjorde nyssnämnda gåvo- och understödsbelopp resp. 119 kr., 349 kr. och 670 kr. eller resp. 4·6 %, 13·9 % och 31·7 % av familjernas totala årsinkomst under bokföringsåret. Läggas härtill jämväl inkomsterna från mannens reservarbete, ökas de här berörda inkomstbeloppen till resp. 122 kr., 383 kr. och 1 328 kr. i medeltal per år och familj. Motsvarande inkomstbelopp bland arbetarhushåll med normal sysselsättning belöpte sig däremot till endast 82 kr.

Den enskilda och samhälleliga hjälpverksamhetens ekonomiska betydelse för de av undersökningen berörda arbetslösa familjerna var således mycket stor. Såväl absolut som relativt blev hjälpen större, när arbetslöshetens längd ökade. Bland de av arbetslöshet hårdast drabbade familjerna, där familjeförsörjaren varit arbetslös 8 månader och däröver under bokföringsåret, representerade nyssnämnda hjälp icke mindre än i medeltal 62·9 % av familjens to-

Tab. 4. Kvartalsinkomsternas successiva förändring bland 19 arbetarhushåll, där mannens huvudinkomst på grund av arbetslöshet i 4—8 månader sjunkit i genomsnitt 83 %.

Inkomster	Inkomst i kr. per familj och kvartal, när mannens kvartalsinkomst varit			
	bäst	näst bäst	näst sämst	sämst
Mannens huvudinkomst	528·0	395·3	260·3	87·7
» biförtjänster	39·2	36·8	40·3	53·1
» inkomst av reservarbete	—	6·9	11·4	27·3
» arbetslöshetsunderstöd	8·9	21·4	67·0	117·1
Hustruns inkomst av fast anställning	39·9	34·4	33·2	22·5
» » av tillfälligt arbete	7·0	9·1	9·5	3·8
Barnens bidrag	28·4	29·6	23·9	36·8
Sjukhjälp	—	—	7·4	34·2
Fattigvårdsunderstöd	3·0	5·9	11·8	14·4
Inackordering och uthyrning	32·2	32·7	33·8	39·0
Gåvor (kontanta)	16·5	7·6	6·3	11·6
Övriga kontanta inkomster	8·9	7·0	9·7	8·5
Förmåner in natura	7·6	7·6	7·6	7·6
Gåvor och understöd in natura	4·6	9·2	20·0	17·1
Övriga inkomster in natura	9·3	8·7	4·4	3·1
Summa inkomster	**733·5**	**612·2**	**546·6**	**483·8**
därav gåvor och understöd	33·0	44·1	112·5	194·4

tala årsinkomst. Till jämförelse härmed kan nämnas, att motsvarande siffra för arbetarhushåll med normal sysselsättning endast var 2·3 %. En analys av inkomsternas storlek och sammansättning bland arbetarfamiljer, vilkas välstånd till följd av familjeförsörjarens arbetslöshet nedpressats i den vid huvudundersökningen urskilda mellersta välståndsgruppen (de två sista kolumnerna i tab. 2), giver en liknande bild av de ekonomiska förändringar arbetslösheten medför.

För att ytterligare belysa de arbetslösa familjernas inkomstförhållanden har i tab. 3 och tab. 4 kvartalsinkomsternas successiva förändring beräknats bland 25 resp. 19 arbetarhushåll, där mannens huvudinkomst på grund av arbetslöshet sjunkit med i genomsnitt resp. 56 % och 83 %. Härvid ha de olika bokföringskvartalen grupperats efter storleken av mannens huvudinkomst. Vid denna gruppering ha dock icke samtliga de i tab. 2 redovisade 33 resp. 25 hushållen kunnat medtagas.

Såsom av tab. 3 framgår utgjorde mannens huvudinkomst under det som »bäst» rubricerade inkomstkvartalet 653 kr. Mannen hade under detta kvartal normal sysselsättning i sitt yrke. Under de efterföljande inkomstkvartalen sjunker emellertid på grund av arbetslöshet mannens yrkesinkomst successivt till 286 kr. Det för mannen i tab. 4 som »bäst» rubricerade inkomstkvartalet är i motsats till vad fallet var i tab. 3 icke fullt normalt. Även under detta bästa inkomstkvartal var mannens yrkesinkomst till följd av arbetslöshet något reducerad. Med ökad arbetslöshet sjunker emellertid mannens yrkesinkomst ytterligare för att under det som »sämst» rubricerade inkomstkvartalet vara nere i cirka 88 kr. Jämföres den på grund av arbetslöshet successivt inträdande förändringen i mannens yrkesinkomst och familjens totalin-

komst, erhålles följande bild av sambandet mellan förändringarna, varvid såväl mannens yrkesinkomst som familjens totalinkomst under det som »bäst» rubricerade inkomstkvartalet satts lika med 100.

Mannens kvartals-inkomst	Arbetslöshetens längd under bokföringsåret: intill 4 månader — Mannens yrkes-inkomst	intill 4 månader — Familjens total-inkomst	4—8 månader — Mannens yrkes-inkomst	4—8 månader — Familjens total-inkomst
bäst	100·0	100·0	100·0	100·0
näst bäst	77·5	81·8	74·9	83·5
näst sämst	68·9	75·7	49·3	74·5
sämst	43·8	58·8	16·6	66·0

Bland de 25 arbetarfamiljer, där arbetslösheten varat intill 4 månader under bokföringsåret och mannens yrkesinkomst successivt nedgått från normalläget 100 till 77·5, 68·9 och 43·8, sjönk samtidigt familjens totala inkomst från normalläget 100 till resp. 81·8, 75·7 och 58·8. När mannens yrkesinkomst på grund av arbetslöshet reducerades med 56·2 %, sjönk således familjens totala inkomst med 41·2 %. Den procentuella nedgången i familjernas totalinkomst är genomgående mindre än motsvarande nedgång i mannens yrkesinkomster. Trots den samhälleliga och enskilda hjälp, som lämnades dessa av arbetslöshet drabbade familjer, måste dock sänkningen av familjernas »normala» levnadsstandard betecknas som mycket betydande. Såsom av de i tab. 2, 3 och 4 framlagda siffrorna framgår, skulle arbetslöshetens verkningar ha blivit ännu ödesdigrare för familjernas livsföring, om icke någon hjälp lämnats under perioder av arbetslöshet. Med hänsyn till att de redovisade siffrorna äro medeltal för arbetslösa familjer, vilka i olika stor omfattning kommit i åtnjutande av den hjälp samhället lämnar vid fall av arbetslöshet, gestalta sig emellertid levnadsförhållandena för de enskilda familjerna både bättre och sämre än vad medeltalen utvisa. Medeltalen kunna dock anses angiva hjälpverksamhetens genomsnittliga storlek och den betydelse densamma har ur familjeekonomisk synpunkt, när familjeförsörjarens yrkesinkomst till följd av arbetslöshet mera avsevärt reduceras.

Utgifterna. Det sätt, på vilket ett familjehushåll disponerar sina inkomster, är, som av de budgetstatistiska undersökningarna framgår, till övervägande del beroende av familjens ekonomiska välstånd. En jämförelse mellan inkomstanvändningen bland arbetarhushåll med normal sysselsättning och sådana, där familjeförsörjaren varit mera avsevärt arbetslös under bokföringsåret, torde därför vara ägnad att närmare belysa frågan om hushållsutgifternas anpassning eller brist på anpassning vid ett till följd av arbetslöshet sänkt välstånd. I tab. 5 ha de arbetslösa familjernas årsutgifter fördelats procentuellt på hushållsbudgetens olika utgiftsposter. Till jämförelse meddelas jämväl motsvarande utgiftsfördelning dels bland samtliga i huvudundersökningen medtagna 526 arbetarhushåll, dels ock bland dithörande hushåll i de lägsta och mellersta välståndsgrupperna.

Tab. 5. Utgifternas procentuella fördelning bland arbetarhushåll, vilka på grund av arbetslöshet fått sitt välstånd sänkt.

Utgiftsposter	Samtliga arbetarhushåll, där mannen haft normal sysselsättning	Därav hushåll i den lägsta välståndsgruppen	Arbetarhushåll, som på grund av arbetslöshet sjunkit ned i den lägsta välståndsgruppen			Arbetarhushåll i den mellersta välståndsgruppen, där mannen haft normal sysselsättning	Arbetarhushåll, som på grund av arbetslöshet sjunkit ned i den mellersta välståndsgruppen	
			Arbetslöshetens längd				Arbetslöshetens längd	
			intill 4 mån.	4—8 mån.	8 mån. o. däröver		intill 4 mån.	4—8 mån.
Antal undersökta hushåll . .	526	197	33	25	14	245	25	12
Antal konsumtionsenheter per hushåll	3·3	4·2	3·7	3·8	3·4	2·9	2·5	2·4
Födo- och njutningsämnen . .	37·8	42·9	44·7	46·7	48·2	36·7	36·2	38·6
därav matvaror	34·1	39·3	41·4	43·2	45·6	32·9	32·6	34·3
» dryckesvaror	2·5	2·4	2·0	1·9	0·8	2·5	2·1	2·7
» tobak	1·2	1·2	1·3	1·6	1·8	1·3	1·5	1·6
Bostad	13·4	12·5	10·1	14·1	14·4	13·6	11·4	15·4
Bränsle och lyse	4·0	4·3	4·3	4·6	4·5	4·1	3·7	4·0
Kläder	9·6	9·8	9·5	7·9	9·0	9·4	10·5	8·2
Skodon	3·1	3·6	3·6	3·4	3·8	2·9	3·0	2·6
Skatter	6·4	4·9	5·7	3·2	1·1	6·9	5·9	5·0
Inventarier	4·2	3·3	2·8	2·3	3·4	4·4	4·6	5·9
Föreningsavgifter	2·1	1·9	2·2	1·7	1·2	2·2	2·4	1·7
Försäkringsavgifter	4·4	4·4	4·3	4·9	3·3	4·4	4·6	5·0
Tidningar och böcker	1·4	1·3	1·3	1·2	1·3	1·5	1·6	1·4
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykn.	2·0	1·9	2·1	2·0	2·5	2·1	2·3	2·0
Sjukvård	1·9	1·8	1·9	1·4	1·7	1·8	2·8	1·9
Förströelser	1·5	1·3	1·4	1·3	1·2	1·6	2·0	1·5
Arbets- och torgresor	0·4	0·3	0·3	0·4	0·1	0·4	0·3	0·3
Andra resor o. utgifter för egna fordon	2·5	1·9	1·7	1·7	1·4	2·6	2·2	2·2
Övriga utgifter	5·3	3·9	4·1	3·2	2·9	5·4	6·5	4·3
Samtliga utgifter	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Vad först beträffar samtliga undersökta arbetarhushåll med *normal sysselsättning*, belöpte sig utgifterna för födo- och njutningsämnen till i medeltal 37·8 % av hushållets totalutgifter, nämligen 34·1 % för enbart matvaror, 2·5 % för dryckesvaror (maltdrycker, spritdrycker och läskedrycker) och 1·2 % för tobak. De näst efter födo- och njutningsämnesposten för hushållsekonomien mest betungande utgiftsposterna voro bostad (13·4 %), beklädnad (12·7 %) och skatter (6·4 %). Andra poster av större betydelse voro försäkringsavgifter (4·4 %), inventarier (4·2 %) samt bränsle och lyse (4·0 %). Sammanlagt utgjorde utgifterna för födo- och njutningsämnen, bostad, bränsle och lyse, beklädnad och skatter närmare $^3/_4$ (74·3 %) av budgetens totalsumma.

I fråga åter om de av dessa hushåll, som tillhörde den lägsta välståndsgruppen, gestaltade sig utgiftsfördelningen på annat sätt. Till följd av det lägre välståndet måste nämligen en större procentuell andel av inkomsterna disponeras för de nödvändigaste behoven, såsom matvaror, bränsle och lyse

samt beklädnad. Utgiftsprocenterna för de nu nämnda budgetposterna belöpte sig till resp. 39·3, 4·3 och 13·4. För övriga budgetposter voro däremot utgiftsprocenterna — med undantag för tobak och försäkringar — lägre än vad fallet var bland samtliga 526 hushåll, vilka genomsnittligt hade ett högre ekonomiskt välstånd. Bland arbetarhushåll i den lägsta välståndsgruppen belöpte sig de sammanlagda utgifterna för födo- och njutningsämnen, bostad, bränsle och lyse, beklädnad och skatter till 78·0 % av budgetens totalsumma.

Man kunde möjligen förvänta, att de *arbetslösa* familjernas inkomstanvändning skulle vara identisk med normalfördelningen inom motsvarande välståndsgrupper bland familjer med normal sysselsättning. I den mån så vore fallet, måste ju detta innebära en fullständig anpassning av inkomstanvändningen efter sänkningen av välståndet. Såsom av utgiftsprocenterna i tab. 5 framgår är emellertid en sådan anpassning av hushållsutgifterna på vissa punkter långt ifrån fullständig. Mera märkbara avvikelser från normalfördelningen föreligga framförallt beträffande utgifterna för födo- och njutningsämnen, bostad, skatter, inventarier samt »kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt och strykning».

Vad först beträffar de arbetslösa familjerna i den lägsta välståndsgruppen var utgiftsprocenten för m a t v a r o r exceptionellt hög. Den visade också en tendens att stiga, när arbetslöshetens välståndssänkande inverkan blev större. I de fall familjeförsörjaren varit arbetslös intill 4 månader, 4—8 månader samt 8 månader och däröver, var utgiftsprocenten för matvaror resp. 41·4, 43·2 och 45·6 mot normalt 39·3 %. Även beträffande utgifterna för d r y c k e s v a r o r förelåg en mera markerad avvikelse. Normalt utgjorde desamma 2·4 % av totalutgifterna i den lägsta välståndsgruppen men bland arbetslösa familjer resp. 2·0 %, 1·9 % och 0·8 %. Förklaringen till dessa avvikelser från normalsiffrorna torde närmast vara att söka i det olika stora motstånd en inskränkning av konsumtionen möter på olika områden. Beträffande matvaror äro motståndet och svårigheterna vid en anpassning uppenbarligen mycket större än vad fallet är med exempelvis dryckesvaror. Ju större inskränkning i konsumtionen av livsmedel familjens förändrade inkomstförhållanden nödvändiggör, desto svårare blir anpassningen att genomföra. I fråga om dryckesvaror kan konsumtionen däremot utan nämnvärt större svårigheter inskränkas mycket kraftigt, varvid de härigenom inbesparade utgifterna i stället delvis användas till föda. Tobaksutgifterna synas å andra sidan tydligen ej ha kunnat minskas så kraftigt som vore motiverat av inkomstminskningen.

Utgifterna för b o s t a d kunna uppenbarligen ej heller till följd av de kontraktsenliga överenskommelserna sänkas så mycket som vore nödvändigt. På denna punkt torde dock en reservation vara på sin plats gentemot siffrornas jämförbarhet med hänsyn till den inledningsvis omnämnda olikheten i materialets fördelning å större stadssamhällen och industriorter. Utgifterna för b r ä n s l e o c h l y s e äro mycket beroende av bostadens storlek och visade ungefär samma utvecklingstendens som bostadsutgifterna.

Vid arbetslöshet sjönk b e k l ä d n a d s s t a n d a r d e n mera än levnadsstandarden i dess helhet, vilket tog sig uttryck i att utgiftsprocenten för klä-

der var lägre än normalt för den lägsta välståndsgruppen. Utgifterna för skodon och skoreparation kunde någorlunda anpassas.

Beträffande skatter var utgiftsprocenten vid kortare arbetslöshet (intill 4 månader) exceptionellt hög, vilket sålunda innebär, att dessa familjer trots arbetslösheten under bokföringsåret erlagt sina skatter. När arbetslösheten tenderar att öka, sjunker däremot utgiftsprocenten för skatt hastigt, för att vid en arbetslöshet om 8 månader och däröver vara nere i 1·1 %, mot normalt 4·9 %.

Inventarieposten tillhör den grupp av utgiftsposter, där åtminstone till att börja med utgiftssänkningen gjordes större än inkomstminskningen. Föreningsavgifterna, vilkas storlek i allt väsentligt beror av fackföreningsavgifterna, sjönko till följd av gällande fristämplingsbestämmelser hastigt och utgjorde vid fall av längre arbetslöshet i genomsnitt endast 1·2 % mot normalt cirka 2 %. Vid fall av kortare arbetslöshet synas föreningsavgifterna däremot liksom skatterna betalas i ungefär samma utsträckning som under normala förhållanden. Försäkringsavgifterna anpassades som regel efter de förändrade ekonomiska förhållandena, men vid fall av längre arbetslöshet måste ännu kraftigare inskränkningar göras på denna punkt i budgeten. Utgifterna för tidningar och böcker minskades i ungefär samma utsträckning som inkomsterna sjönko. Värda uppmärksamhet äro de svårigheter, som möta ifråga om inskränkningen av utgifterna för kroppsvård, rengöringsmedel samt tvätt och strykning. De arbetslösa familjerna sökte på denna punkt i möjligaste mån upprätthålla den ursprungliga standarden. Följden blev att utgiftsprocenten blev något högre än vad som kan anses normalt i den lägsta välståndsgruppen. Utgifterna för förströelser voro normala men visade med ökad arbetslöshet tendens att sjunka under normalläget i den lägsta välståndsgruppen. Vad till sist beträffar utgifterna för övriga i tab. 5 redovisade budgetposter var utgiftsminskningen i stort sett större än inkomstminskningen.

Analyseras på sätt ovan skett utgiftsbudgeterna bland arbetslösa familjer i den mellersta välståndsgruppen, kunna med smärre avvikelser ungefär liknande iakttagelser göras. Sammanfattningsvis kan man sålunda som allmänt omdöme säga, att den vid arbetslöshet nödtvungna sänkningen av levnadsstandarden i första hand tager sig uttryck i en mycket kraftig sänkning av utgifterna för kulturella och liknande ändamål, skatter, förenings- och försäkringsavgifter samt utgifter för dryckesvaror. Däremot synas familjerna i det längsta sträva efter att så långt möjligt begränsa den nödtvungna sänkningen av livsmedelsstandarden och om möjligt upprätthålla de hygieniska kraven, varvid de erforderliga medlen härtill erhållas genom uppoffringar på andra områden.

I den slutgiltiga redogörelse, som efter undersökningarnas slutförande kommer att lämnas i en särskild publikation, skola de till sina huvuddrag ovan beskrivna förhållandena mera utförligt kommenteras och jämväl belysas genom särskilda monografier över levnadsförhållandena bland enskilda familjer, vilka till följd av arbetslöshet fått sina inkomster mera avsevärt reducerade.

Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1935.

Statens arbetslöshetskommission har avgivit redogörelse för den på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställda undersökningen av arbetslöshetsklientelet den $^{31}/_{7}$ 1935. Ett sammandrag av kommissionens redogörelse lämnas här nedan, varvid redogörelsens kapitelrubriker bibehållits även om i några fall referaten av utrymmesskäl måst göras mycket kortfattade.

Undersökningen grundar sig i huvudsak på uppgifter, som lämnats av de arbetslösa själva. Dessa ha emellertid kontrollerats och kompletterats av vederbörande arbetslöshetskommittéer. Uppgifter från 713 kommuner avseende 40 444 arbetslösa ingå i det nu redovisade materialet. Härav utgöras 40 332 av män och 112 av kvinnor.

Vid bearbetningen äro kommunerna uppdelade på 8 olika kommuntyper, nämligen

städer:	*landskommuner (med köpingar):*
med över 100 000 inv.	industrikommuner
» » 30 000 men högst 100 000 »	blandade industri- och jordbrukskommuner
» » 20 000 » » 30 000 »	jordbrukskommuner.
» » 5 000 » » 20 000 »	
» högst 5 000 »	

Klientelets ålderssammansättning. De arbetslösas ålder, varmed avses den ålder, som den arbetslöse uppnått under 1935, oavsett om före eller efter den 31 juli, har redovisats i åldersgrupper, i allmänhet omfattande 5 år. Dock har för åldersgruppen 16—20 år uppdelning skett så, att 16- och 17-åringar redovisats för sig, detta sistnämnda med tanke på att dessa ungdomar icke kunna bli delaktiga av statlig eller statsunderstödd arbetslöshetshjälp i form av reservarbete. Åldersfördelningen inom klientelet är rätt ojämn. Icke mindre än 55·2 % av de arbetslösa återfinnas inom åldersgrupperna 16—35 år. De yngsta årsklasserna, 16—20 år, utgöra 8·0 % av hela antalet, 21—40-åringarna 57·6 % och 41 år och över 34·4 %. Arbetslöshetens tyngdpunkt är sålunda påtagligen att finna inom de produktiva åldrarna. Givet är att åldersfördelningen inom de olika yrkesgrupperna i vissa fall avviker rätt väsentligt från medeltalet. Sålunda äro inom yrkesgruppen skogshushållning icke mindre än 12·1 % av de arbetslösa 16—20 år, under det att 22·5 %, en förhållandevis låg andel, äro 41 år och över. Inom väg- och anläggningsarbetet finnes praktiskt taget ingen arbetslöshet för de yngsta årsklasserna, endast 1·2 %, under det att 41-åringarna och däröver utgöra 45·3 %. Ungefär samma proportioner utvisar metallindustrien.

Även de olika länen emellan fördelar sig arbetslösheten synnerligen olika inom de skilda åldersgrupperna, såsom framgår av efterföljande uppställning.

Län	16—20 år	21—40 år	41 år o. över
Stockholms stad	0·9	49·8	49·3
Stockholms	4·2	54·4	41·4
Uppsala	5·8	57·0	37·2
Södermanlands	2·4	43·3	54·3
Östergötlands	3·4	57·0	39·6
Jönköpings	7·7	56·0	36·3
Kronobergs	5·1	62·0	32·9
Kalmar	5·0	54·9	40·1
Gotlands	—	42·9	57·1
Blekinge	4·6	59·0	36·4
Kristianstads	4·7	59·2	36·1
Malmöhus	2·7	49·7	47·6
Hallands	6·5	52·3	41·2
Göteborgs stad	5·6	53·0	41·4
Göteborgs och Bohus län i övrigt	5·9	58·0	36·1
Älvsborgs	6·1	52·8	41·1
Skaraborgs	9·7	67·3	23·0
Värmlands	11·0	61·0	28·0
Örebro	7·6	53·3	39·1
Västmanlands	5·9	50·0	44·1
Kopparbergs	13·1	57·9	29·0
Gävleborgs	9·7	60·0	30·3
Västernorrlands	13·0	61·9	25·1
Jämtlands	18·1	55·7	26·2
Västerbottens	15·7	62·7	21·6
Norrbottens	16·0	66·6	17·4
Samtliga län	8·0	57·6	34·4

Särskilt framträdande är ungdomarnas stora andel av arbetslöshetsklientelet inom Värmlands, Kopparbergs och de norrländska länen. Detta sammanhänger givetvis i någon mån med att de arbetslösa därstädes till förhållandevis stor del utgöras av skogsarbetare, inom vilken yrkesgrupp, såsom nyss nämnts, de yngre årsklasserna äro talrikt representerade.

Ett intressant försök har gjorts att beräkna de arbetslösas andel av antalet män i resp. åldersklasser. Därav framgår, att de arbetslösa i åldern 21—35 år utgöra större del av hela antalet män i resp. åldrar än vad fallet är för övriga åldersklasser. Sålunda utgöra t. ex. de arbetslösa 26—30-åringarna 2·5 % av hela antalet män i denna ålder. För 36—40-åringarna utgör motsvarande andel 1·9 %. De arbetslösa 21—25-åringarna utgjorde den $^{31}/_{10}$ 1934 6·1 % av hela antalet män i denna ålder och den $^{31}/_{7}$ 1935 2·4 %.

Det undersökta klientelets fördelning på åldersklasser och yrkesgrupper kommuntypsvis framgår av tab. 1 (sid. 367).

Klientelets yrkesfördelning. Vid yrkesgrupperingen ha såsom yrkesarbetare redovisats de personer, om vilka man med säkerhet kunnat konstatera, att de arbetat inom viss yrkesgren, oavsett om de äro fullt utbildade yrkesarbetare eller icke. Av vissa skäl har härvid avvikelse skett från eljest av kommissionen tillämpade principer för yrkesgruppering, i det att utbildad yrkesarbetare, vilken såsom specialarbetare är knuten till annan näringsgren, hänförts icke till denna utan till sitt specialområdes yrkesgren. På grund härav har, i olikhet mot vad fallet är i kommissionens månadsstatistik, t. ex. stenindustriens

Tab. 1. De arbetslösas fördelning på yrkes- och åldersgrupper inom olika kommuntyper.

A. Yrkesgrupper	Städer med ett invånarantal av					Landskommuner (med köpingar)			Samtliga kommuner	Procentuell fördelning
	över 100 000	30 000–100 000	20 000–30 000	5 000–20 000	högst 5 000	industrikommuner	blandade kommuner	jordbruks-kommuner		
Jordbruk	82	36	24	75	21	416	439	442	**1 535**	3·8
Skogshushållning	5	1	3	16	3	507	846	1 824	**3 205**	7·9
Ingenjörsarbete o. arbetsledning	48	5	2	4	1	7	2	—	**69**	0·2
Malmbrytning	3	2	1	1	—	832	62	9	**910**	2·3
Metallindustri	930	204	84	561	48	732	263	45	**2 867**	7·1
Stenindustri	16	1	14	163	26	2 298	1 897	241	**4 656**	11·5
Glasindustri	3	1	12	8	26	238	35	—	**323**	0·8
Annan jord- o. stenindustri	39	16	16	37	6	245	85	31	**475**	1·2
Sågverksindustri	201	48	51	426	20	1 589	834	287	**3 456**	8·6
Annan trävaruindustri	105	37	23	104	29	94	66	30	**488**	1·2
Pappersindustri	51	47	1	34	—	576	158	45	**912**	2·3
Grafisk industri	62	12	3	10	5	7	1	—	**100**	0·2
Livsmedelsindustri	159	43	70	206	21	112	54	29	**694**	1·7
Textil- o. beklädnadsindustri	78	80	21	103	7	46	29	8	**372**	0·9
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	144	104	37	104	10	132	44	26	**601**	1·5
Kemisk-teknisk industri	71	73	2	196	89	111	9	—	**551**	1·4
Väg- o. anläggningsarbete	392	155	71	262	59	1 025	732	555	**3 251**	8·1
Annan byggnadsverksamhet	477	38	19	109	14	273	139	100	**1 169**	2·9
Kraft- o. värmeproduktion	67	19	9	50	3	68	29	11	**256**	0·6
Sjöfart o. fiske	220	58	105	122	28	188	77	28	**826**	2·0
Kontors- o. butikspersonal	475	107	61	131	9	121	24	12	**940**	2·3
Lagerarbete	345	56	56	116	5	50	3	2	**633**	1·6
Hotell- o. restaurangrörelse	100	14	10	23	1	11	2	2	**163**	0·4
Landtransport	740	125	86	292	32	286	87	39	**1 687**	4·2
Allmän tjänst o. fria yrken	71	11	44	29	3	18	7	6	**189**	0·5
Husligt arbete	21	3	3	9	3	2	6	—	**47**	0·1
Tillfällighets- o. diversearbete	1 029	393	291	1 240	142	3 091	1 518	955	**8 659**	21·5
Ungdom utan särskild utbildning	23	13	16	78	15	773	256	124	**1 298**	3·2
Samtliga yrkesgrupper	**5 957**	**1 702**	**1 135**	**4 509**	**626**	**13 848**	**7 704**	**4 851**	**40 332**	**100·0**
B. Åldersgrupper (Ålder uppnådd 1935)										
16—17	5	—	1	19	3	194	98	52	**372**	0·9
18—20	148	57	45	206	40	1 247	614	520	**2 877**	7·1
21—25	482	230	190	711	97	2 620	1 447	1 029	**6 806**	16·9
26—30	800	257	203	723	110	2 396	1 388	850	**6 727**	16·7
31—35	862	261	175	583	82	1 826	1 009	653	**5 451**	13·6
36—40	856	218	117	423	58	1 314	728	474	**4 188**	10·4
41—45	686	167	94	364	39	978	586	369	**3 283**	8·1
46—50	696	130	80	386	48	955	547	320	**3 162**	7·8
51—55	613	118	94	305	51	869	478	245	**2 773**	6·9
56—60	481	115	67	386	44	757	458	187	**2 495**	6·2
61—66	311	132	62	325	41	593	298	135	**1 897**	4·7
67—ω	17	17	7	78	13	99	53	17	**301**	0·7
Samtliga åldersgrupper	**5 957**	**1 702**	**1 135**	**4 509**	**626**	**13 848**	**7 704**	**4 851**	**40 332**	**100·0**

smeder hänförts till gruppen metallindustri och icke till stenindustri. Detta har medfört, att resultatet av den för undersökningen verkställda yrkesgrupperingen rätt väsentligt avviker från kommissionens månadsöversikt för juli 1935, vilket bör observeras av den som eventuellt vill närmare studera undersökningsresultaten.

Inom yrkesgrupperna jordbruk, skogshushållning, sågverksindustri samt väg- och anläggningsarbete förekommer det icke sällan, att den arbetslöse vid sidan av sitt huvudyrke har ett biyrke. Det kan därvid inträffa, att dessa båda yrken utövas i ungefär lika mån, och det kan då erbjuda svårigheter att avgöra, vilket är att betrakta som huvudyrke. En uppfattning om den utsträckning, vari biyrken förekomma, erhålles av nedanstående uppställning, som avser antalet arbetslösa med biyrken i *Värmlands, Kopparbergs* och de *norrländska länen.*

Yrke	Antal arbetslösa	Därav med biyrken	%
Jordbruk	742	398	53·6
Skogshushållning	2 853	1 374	48·2
Sågverksindustri	2 599	192	7·4
Väg- och anläggningsarbete	1 435	263	18·3

Mer än hälften av jordbruksarbetarna och nära hälften av skogsarbetarna hade sålunda biyrken.

Grovarbetarnas antal uppgår till 14 815. Huvudparten av dessa utgöres av 8 659 tillfällighets- och diversearbetare, 3 251 väg- och anläggningsarbetare och 1 298 ungdomar utan särskild utbildning. Förutom dessa nu nämnda grovarbetare finnas vissa yrkesgrupper, vilka rätteligen böra hänföras till grovarbetargruppen, t. ex. hjälparbetare och verkstadsynglingar inom metallindustrien m. m., tillhopa 1 469 personer. Hela antalet grovarbetare, d. v. s. antalet personer, om vilka man med säkerhet kunnat konstatera, att de icke innehade någon yrkesutbildning, skulle sålunda utgöra 16 284.

Resten av arbetslöshetsklientelet utgöres emellertid icke uteslutande av yrkesutbildade arbetare. Ett försök har gjorts att ur de industriella yrkena utsortera de arbetslösa, hos vilka man kunnat konstatera förekomsten av yrkesutbildning. Deras antal uppgår till c:a 7 500. Av dessa yrkesutbildade intressera i första hand de, som rekryterats från näringsgrenar, inom vilka vid undersökningstillfället högkonjunktur var rådande. Främst möter då metallindustrien, varest, såvitt primäruppgifterna äro tillförlitliga 1 958 arbetslösa tillhörde yrkeskunniga grupper, vidare byggnadsindustrien med 832 yrkesutbildade, av vilka huvudparten utgjordes av gruppen kvalificerade grundläggare, stensättare och bergsprängare (395). Det är knappast ägnat att förvåna, att inom båda dessa grupper av yrkesutbildade personer, vilka varit arbetslösa trots högkonjunktur vid undersökningstillfället, åldersfördelningen ter sig annorlunda än för arbetslöshetsklientelet i dess helhet. Detta framgår av efterföljande sammanställning av yrkesarbetarnas *procentuella* fördelning inom metallindustri och byggnadsverksamhet.

Ålder år	Yrkesgren: Metallindustri	Byggnadsverksamhet	Hela klientelet
16—17	—	—	0·9
18—20	1·0	1·4	7·1
21—25	7·6	8·7	16·9
26—30	11·8	13·1	16·7
31—35	10·6	13·5	13·6
36—40	11·4	11·8	10·4
41—45	7·8	10·3	8·1
46—50	13·1	10·4	7·8
51—55	12·3	10·4	6·9
56—60	12·5	9·5	6·2
61—66	10·8	9·6	4·7
67 och över	1·2	1·3	0·7
Summa	100·0	100·0	100·0

Tillhopa utgöra de redovisade grovarbetarna och utbildade yrkesarbetarna omkring 23 800. Det övriga klientelet utgöres i huvudsak av 1 535 jordbruksarbetare, 3 205 skogsarbetare, 4 656 stenarbetare och 3 456 sågverksarbetare. Från sten- och sågverksindustrierna har arbetslöshetsklientelet rekryterats med såväl grovarbetare som fullt kvalificerade yrkesarbetare, men det har icke varit möjligt att med ledning av föreliggande uppgifter särskilja de två kategorierna inom dessa industrier. Uppgifter rörande förekomsten av yrkesarbetare torde dock inom dessa grupper vara av mindre intresse än när det gällt industrier, som haft en förhållandevis tillfredsställande sysselsättning.

F. d. militärer finnas i det undersökta klientelet till ett antal av 947, varav 172 i Stockholm och 103 i Karlskrona. Stamanställda vid armén ha varit 528 och vid marinen 236 samt vid flygvapnet 2; 181 ha ej lämnat uppgift om vapenslag.

Försörjningsplikt. Antalet familjeförsörjare utgjorde 22 587 och antalet ungkarlar 17 745. Av de förstnämnda åtnjöto 79·4 % hjälp den $^{31}/_{7}$ 1935 och av de sistnämnda 74·0 %.

Såsom familjeförsörjare har därvid räknats person med försörjningsplikt mot hustru och barn under 16 år. Avsikten var att utröna de arbetslösas familjeförhållanden så fullständigt som möjligt och sålunda att kunna redovisa samtliga äktenskap, även icke legaliserade. På grund härav ingick bland de frågor, den arbetslöse hade att besvara, även en fråga om han vore sammanboende. Svaren härpå ha icke lämnat nöjaktiga resultat, då detta uttryck tydligen har olika innebörd i olika delar av landet. Sålunda har i vissa fall den arbetslöse svarat, att han är såväl gift som sammanboende och ännu oftare, att han är sammanboende med sina föräldrar. I de fall där tydligt framgått, att frågan missuppfattats, ha uppgifterna kunnat korrigeras, men någon garanti för att slutsiffran för de sammanboende, 662, är riktig har icke kunnat erhållas.

Antalet familjemedlemmar beroende av arbetslösa familjeförsörjares inkomster var 55 783 eller 2·5 per familjeförsörjare och 1·4 per arbetslös.

Arbetslöshetsperiodens längd. Vid angivandet av arbetslöshetsperiodens längd ha i regel den arbetslöses egna uppgifter om antalet arbetslöshetsveckor under vartdera av åren 1933 och 1934 samt tiden $^{1}/_{1}$—$^{31}/_{7}$ 1935 legat till grund.

Av undersökningens 40 332 arbetslösa ha 3·1 % eller 1 263 icke redovisat arbetslöshet under vare sig 1933 eller 1934. Sålunda ha 96·9 % eller 39 069 personer varit arbetslösa under någotdera av åren 1933 och 1934.

Det genomsnittliga antalet arbetslöshetsveckor framgår av nedanstående uppställning.

Genomsnittligt antal arbetslöshetsveckor.

År:	Städer			Landskommuner				
	med över 100 000 invånare	övriga städer	Samtliga städer	industri-kommuner	blandade kommuner	jordbruks-kommuner	Samtliga lands-kommuner	Samtliga kommuner
$^{1}/_{1}$—$^{31}/_{12}$ 1933 . . .	46·6	44·2	**45·2**	43·6	40·2	39·0	**41·8**	**43·0**
$^{1}/_{1}$—$^{31}/_{12}$ 1934 . . .	47·0	43·8	**45·2**	45·0	42·6	38·9	**43·2**	**43·9**
$^{1}/_{1}$—$^{31}/_{7}$ 1935 . . .	28·4	26·7	**27·4**	25·9	24·6	21·4	**24·7**	**25·6**
($^{1}/_{1}$—$^{31}/_{12}$ 1935) . . .	(48·7)	(45·8)	(**47·0**)	(44·4)	(42·2)	(36·7)	(**42·3**)	(**43·9**)

De för år 1935 inom parentes angivna siffrorna motsvara det genomsnittliga antalet arbetslöshetsveckor, vilket under förutsättning av jämn fördelning av arbetslösheten under hela året beräknats på grundval av uppgifterna för tiden 1 januari—31 juli 1935.

Oavbrutet arbetslösa under tiden januari 1933—31 juli 1935 ha varit 14 290 personer eller 35·4 % av hela antalet. Vidare ha 36 400 personer eller 90·3 % företett arbetslöshet under såväl 1933 som 1934.

För de personer, som varit arbetslösa under hela eller större delen av undersökningsperioden och för vilka sålunda möjligheter till förvärvsarbete förelegat i ingen eller ringa utsträckning, ha mera ingående undersökningar verkställts. Till denna grupp s. k. *långvarigt arbetslösa* ha därvid hänförts samtliga personer, som under vart och ett av åren 1933, 1934 och 1935 varit arbetslösa minst 40—40—24 veckor under respektive år.

De långvarigt arbetslösa, vilka sålunda omfatta även de heltidsarbetslösa, uppgå till 21 014 med en arbetslöshetstid av i medeltal 50·9 veckor per år. Härav framgår, att den ojämförligt största delen av de långvarigt arbetslösa haft en arbetslöshetstid, som endast obetydligt understigit de heltidsarbetslösas, och man synes därför vara berättigad att jämställa dessa båda grupper. Antalet långvarigt arbetslösa utgör icke mindre än 52·1 % av hela klientelet.

De långvarigt arbetslösas lokala fördelning uppvisar väsentliga olikheter för skilda kommuntyper. Under det att antalet för riket i dess helhet, som nyss nämnts, uppgår till 52·1 % av totalantalet arbetslösa, utgöra de långvarigt arbetslösa i storstäderna 68·6 % och i jordbrukskommunerna 31·2 % av de arbetslösa. Övriga kommuntyper ligga däremellan. Av de olika länen företer Stockholms stad den högsta långvariga arbetslösheten med 70·7 % och Jämtlands län den lägsta med 20·3 %.

En fördelning av de långvarigt arbetslösa på yrkesgrupper har, med hänsyn till att yrkesbestämningen för de yngre åldersklasserna av olika skäl icke

kunnat bli tillfredsställande, verkställts endast för de arbetslösa, som under 1935 uppnått 26 år eller högre ålder. Resultaten av denna fördelning framgå av nedanstående uppställning.

Yrkesgrupper	Antal arbetslösa över 25 år	därav långvarigt arbetslösa	
		antal	i % av antalet arbetslösa över 25 år
Jordbruk	1 138	381	33·5
Skogshushållning	2 084	361	17·3
Ingenjörsarbete och arbetsledning	68	41	60·3
Malmbrytning	714	543	76·1
Metallindustri	2 464	1 578	64·0
Stenindustri	3 850	1 604	41·7
Glasindustri	264	125	47·3
Annan jord- och stenindustri	405	286	70·6
Sågverksindustri	2 709	1 658	61·2
Annan trävaruindustri	389	210	54·0
Pappersindustri	781	430	55·1
Grafisk industri	75	44	58·7
Livsmedelsindustri	529	265	50·1
Textil- och beklädnadsindustri	262	125	47 7
Läder-, hår- och gummivaruindustri	480	235	49·0
Kemisk-teknisk industri	464	246	53·0
Väg- och anläggningsarbete	2 897	1 488	51·4
Annan byggnadsverksamhet	1 084	647	59·7
Kraft- och värmeproduktion	234	134	57·3
Sjöfart och fiske	679	300	44·2
Kontors- och butikspersonal	839	445	53·0
Lagerarbete	478	314	65·7
Hotell- och restaurangrörelse	145	85	58·6
Landtransport	1 508	928	61·5
Allmän tjänst och fria yrken	145	75	51·7
Husligt arbete	46	28	60·9
Tillfällighets- och diversearbete	5 544	3 672	66·2
Ungdom utan särskild utbildning	2	—	—
Samtliga yrkesgrupper	**30 277**	**16 248**	**53·7**

Långvarigt arbetslösa över 25 år utgöra 53·7 % av hela antalet arbetslösa inom samma åldersgrupper. Av de yrken, som redovisa större antal arbetslösa, finnes anmärkningsvärt hög procent långvarigt arbetslösa i malmbrytning, metallindustri, sågverksindustri samt tillfällighets- och diversearbete. Gynnsamma arbetsförhållanden synes i detta avseende skogsbruket erbjuda, då endast 17·3 % av hela antalet 25 år och över varit långvarigt arbetslösa. Även inom jordbruket äro förhållandena bättre än för övriga yrkesgrupper, i det att 33·5 % av dem som fyllt 25 år varit långvarigt arbetslösa.

Då mer än halva antalet av dem, som voro anställda hos arbetslöshetskommittéerna den 31 juli 1935, varit arbetslösa så gott som hela 3 år i följd, är det tydligt, att det måste finnas ett betydande antal, för vilka ingen förändring av arbetslöshetssituationen inträffat under det senaste konjunkturuppsvinget. Det hade varit av värde att få belyst, hur dessa personers arbetslöshetssituation tidigare tett sig, men de uppgifter rörande föregående sysselsättning, som lämnats av de arbetslösa, ha varit så ofullständiga, att en mera ingående bearbetning icke kunnat ifrågakomma. En viss vägledning ger emellertid uppgiften om den tid, som förflutit sedan den senast uppgivna fasta anställnin-

gen upphörde. Sådana tidsuppgifter föreligga för i det närmaste 18 000 personer eller 44 % av materialet. Bemärkas bör därvid, att av de 8 657 tillfällighets- och diversearbetarna endast 1 040 tidigare innehaft fast anställning och att de 1 298 ungdomarna utan särskild utbildning givetvis aldrig innehaft sådan anställning. Fast anställning kan sålunda ha förekommit i bästa fall i fråga om något över 30 000 personer, av vilka, som nyss nämnts, inemot 18 000 redogjort för sina anställningsförhållanden. Här nedan angivas dessa fördelade efter det antal år som förflutit efter senaste stadigvarande anställning.

År, under vilket senaste stadigvarande anställning upphörde	Antal arbetslösa	Procentuell fördelning
1934 eller 1935	2 298	12·9
1933	2 461	13·9
1932	3 788	21·3
1931	3 613	20·4
1930	2 418	13·6
1929	856	4·8
1928	580	3·3
1927	386	2·2
Senast 1926	1 342	7·6
Summa	**17 742**	**100·0**

Ur dessa uppgifter kan utläsas att 14 578 personer innehaft anställningar, som de förlorat 1930 eller senare, och att 3 164 förlorat sin anställning före 1930.

I samband med undersökningen har en beräkning gjorts av antalet i undersökningen ingående arbetslösa, som, därest förordningen om *erkända arbetslöshetskassor* varit gällande under hela undersökningstiden, icke av arbetslöshet varit förhindrade att erlägga det för förvärvandet av understödsrätt inom erkänd arbetslöshetskassa nödvändiga antalet veckoavgifter. Därvid ha medräknats de personer, som under året varit arbetslösa högst 26 veckor, ävensom de, vilka varit sysselsatta minst 26 veckor vid antingen statligt eller statskommunalt reservarbete. Under år 1933 skulle då 16 190 personer eller 40·1 % av hela antalet och under 1934 18 920 personer eller 46·9 % kunnat förvärva rätt till understöd genom erläggande av stadgade veckoavgifter. Samma person kan emellertid under året ha varit sysselsatt vid såväl statligt som statskommunalt reservarbete och i öppna marknaden under en sammanlagd tid av mer än 26 veckor utan att ha haft 26 veckors arbete i någon av de nyssnämnda arbetsformerna. Sådana personer ha icke medräknats. Vid bortseende från andra faktorer, som kunna utöva inflytande på möjligheterna att tillhöra arbetslöshetskassa, borde alltså det verkliga antalet av här ifrågavarande arbetslösa, som vid tillämpning av bestämmelserna i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skulle kunnat förvärva understödsrätt, ha varit icke oväsentligt större än ovan angivna minimital.

Hjälpformer den 31 juli 1935. Då man går att taga del av de arbetslösas fördelning på yrken och hjälpformer den 31 juli 1935 bör ihågkommas, att undersökningen företagits vid en tidpunkt, då understödsverksamhet förekom

endast i ringa utsträckning och då det statliga reservarbetet var den dominerande hjälpformen, varför den sistnämnda kommit att bli den betydelsefullaste för så gott som samtliga yrkesgrupper. Framför allt ha de arbetslösa, som rekryterats från yrkesgrupperna malmbrytning och stenindustri, i stor utsträckning hjälpts genom statligt reservarbete. Den därnäst betydelsefullaste hjälpformen var statskommunalt reservarbete, som för tvenne yrkesgrupper t. o. m. ägde större betydelse än statligt reservarbete, nämligen för yrkesgrupperna pappersindustri (Västernorrlands län) och kemisk-teknisk industri. Den senare innesluter bl. a. tändsticksindustrien.

Av grupperna ingenjörsarbete och arbetsledning, kontors- och butikspersonal samt allmän tjänst och fria yrken (de s. k. manschettyrkena) voro 481 hänvisade till statligt reservarbete, varav 170 till arkivarbete för kontorister och med dem jämställda; 311 personer ur dessa yrkesgrupper voro alltså sysselsatta vid vanliga statliga reservarbeten. I statskommunala reservarbeten sysselsattes samtidigt 259 personer ur dessa yrkesgrupper, varav 67 vid arkivarbeten.

Av de hjälpta icke försörjningspliktiga voro 68·1 % hänvisade till statligt reservarbete under det att motsvarande procentsats för de försörjningspliktiga varierade från 40·8 till 46·8 %, i medeltal 45·5 %. Förhållandet är omvänt beträffande de statskommunala reservarbetena, dit av de hjälpta icke försörjningspliktiga hänvisats endast 17·6 % under det att 36·4 % av de försörjningspliktiga åtnjutit sådan hjälp. Dagunderstöd med statsbidrag, som vid undersökningstillfället förekom i mycket obetydlig utsträckning, sammanlagt endast 586 personer, utgick naturligt nog huvudsakligen till familjeförsörjare. Dock åtnjöto 81 icke försörjningspliktiga personer sådant understöd.

Ohjälpta voro den 31 juli 1935 9 265 personer. Uppgifter varför hjälp ej lämnats ha emellertid av vederbörande arbetslöshetskommittéer avgivits endast för 4 116 personer, bland vilka ingå 1 471 tillhörande avstängda yrkesgrupper. De övriga 2 645 fallen av ohjälpta, för vilka kommittéerna lämnat uppgifter om orsakerna till den uteblivna hjälpen, fördela sig sålunda.

Ej behörig, fattigvårdsfall	72
Ej hjälpbehövande	584
Ansökan ej slutbehandlad	654
Avstängd på grund av arbetsvägran m. m. eller särskilt beslut	203
Skifteslediga reservarbetare	192
Arbete i öppna marknaden	157
Bristande hjälpresurser	574
Övriga anledningar	209

Hjälpformer $^{1}/_{1}$ 1933—$^{31}/_{7}$ 1935. En uppfattning om den betydelse arbetslöshetsperiodens längd har för valet av hjälpform erhålles ur nedanstående uppställning, som angiver det statliga och statskommunala reservarbetets samt dagunderstödets med statsbidrag procentuella andel av antalet hjälpveckor för heltidsarbetslösa, långvarigt arbetslösa och övriga (över 25 år).

Hjälpform	Statligt reservarbete	Statskommunalt reservarbete	Dagunderstöd med statsbidrag
Heltidsarbetslösa	42·5	18·5	30·8
Långvarigt arbetslösa	40·3	19·9	31·4
Övriga	31·3	23·9	32·8

Tendensen är alltså, att medan det statliga reservarbetets betydelse som hjälpform tilltager ju längre arbetslöshetsperioden är, minskas såväl det statskommunala reservarbetet som dagunderstödet allt efter som arbetslöshetsperioden förlänges. Att här omnämnda tendens knappast kan vara en följd av tillfälligheter synes framgå bl. a. därav, att den beträffande det statliga reservarbetet framträder hos samtliga yrkesgrupper med undantag av kontors- och butikspersonal samt personer inom hotell- och restaurangrörelsen.

Hjälpverksamhetens utformning har tett sig väsentligt annorlunda inom stadskommuner och landsbygdskommuner. Detta framgår av nedanstående sammanställning, vari angivits huru stor del av det i undersökningen ingående arbetslöshetsklientelet som inom respektive kommuntyper beretts hjälp genom de tre nu nämnda hjälpformerna.

Antalet någon gång under året genom statligt reservarbete, statskommunalt reservarbete eller dagunderstöd med statsbidrag hjälpta i % av antalet arbetslösa inom respektive kommuntyper.

Kommuntyper	Statligt reservarbete			Statskommunalt reservarbete			Dagunderstöd med statsbidrag		
	1933	1934	1935	1933	1934	1935	1933	1934	1935
Städer med									
över 100 000 inv.	8·7	32·5	52·6	11·2	20·0	28·7	71·6	79·9	65·4
30 000—100 000 »	15·4	47·3	58·9	27·7	38·6	32·7	59·0	61·7	37·8
20 000— 30 000 »	14·3	30·3	31·5	42·6	49·0	39·9	59·1	63·1	34·5
5 000— 20 000 »	14·2	33·0	38·6	38·5	47·7	47·7	54·5	53·6	31·7
högst 5 000 »	18·9	35·5	32·9	44·0	59·2	50·0	40·0	40·2	19·3
Landskommuner									
industrikommuner	29·8	48·7	51·1	15·5	32·4	33·7	59·1	56·0	29·2
blandade kommuner	37·9	55·8	55·0	11·6	21·8	23·7	35·0	32·3	12·0
jordbrukskommuner	56·1	40·4	40·0	13·0	26·5	19·0	16·4	16·4	6·7
Summa	**26·4**	**44·1**	**48·8**	**18·1**	**30·7**	**31·2**	**51·1**	**50·3**	**29·2**

Speciellt under 1933 äro skillnaderna mellan olika kommuntyper framträdande. Så voro detta år endast 8·7 % av storstädernas i undersökningen ingående arbetslösa vid något tillfälle sysselsatta vid statliga reservarbeten, under det att motsvarande procentsats för jordbrukskommunerna var 56·1 %. Beträffande dagunderstöd med statsbidrag var förhållandet det motsatta, i det att 71·6 % av storstädernas arbetslösa vid något tillfälle hade dagunderstöd, medan i jordbrukskommunerna endast 16·4 % kommit i åtnjutande av sådan hjälp. I fråga om den omfattning, i vilken statligt reservarbete utnyttjats som hjälpform, har under åren en viss utjämning ägt rum mellan de olika kommuntyperna, medan däremot beträffande dagunderstödet även under den i undersökningen ingående delen av år 1935 stor åtskillnad alltjämt gjorde sig gällande.

Vissa specialbearbetningar avseende *långvarigt arbetslösa över 25 år* ha verkställts. Genomsnittstiden för vistelse på statligt reservarbete var 1933 35·1 veckor, 1934 31·7 veckor och 1935 20·5 veckor. Långvarig vistelse på stat-

ligt reservarbete förekom framför allt för arbetslösa från yrkesgrupperna jordbruk, skogshushållning, stenindustri, annan jord- och stenindustri samt väg- och anläggningsarbete.

Även i fråga om statskommunalt reservarbete uppvisade de långvarigt arbetslösa förhållandevis höga medeltal i fråga om antalet sysselsättningsveckor per hjälpt, nämligen 1933 21·1 veckor, 1934 23·9 veckor och 1935 17·2 veckor. Långvarig vistelse på statskommunalt reservarbete har framför allt förekommit för arbetslösa tillhörande yrkesgrupperna metallindustri, annan trävaruindustri, textil- och beklädnadsindustri samt allmän tjänst och fria yrken.

För dagunderstöd med statsbidrag utgjorde medelantalet understödsveckor för de tre åren respektive 26·7, 21·0 och 11·4 veckor. Det synes här böra erinras om att undersökningen avser det den $^{31}/_{7}$ 1935 anmälda arbetslöshetsklientelet och att den sålunda icke kan giva en bild av hjälpverksamhetens totala omfattning eller utformning vid andra tidpunkter. Vidare erinras om att av år 1935 endast tiden $^{1}/_{1}$—$^{31}/_{7}$, d. v. s. 30 veckor, ingår i undersökningen.

Nyss anförda uppgifter angående medelantalet hjälpveckor under olika år och inom olika hjälpformer synas giva anledning till den reflexionen, att de arbetslösa, varom här är fråga (långvarigt arbetslösa över 25 år), fått kvarstanna i en och samma hjälpform under anmärkningsvärt lång tid.

Antalet personer, som efter den 1 januari 1933 varit sysselsatta vid statligt reservarbete minst 104 veckor, d. v. s. större delen av undersökningstiden, utgör 1 507 eller 3·7 % av hela antalet i undersökningen ingående arbetslösa. Av dessa personer återfinnas 311 i Blekinge län, 288 i Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad) och 96 i Västernorrlands län. Dessa i statligt reservarbete långvarigt sysselsatta utgjordes huvudsakligen av personer i åldrarna 26—40 år.

Klientelets arbetsförhet. Bedömandet av klientelets arbetsförhet har varit utredningens svåraste men samtidigt en av dess intressantaste uppgifter. Själva uttrycket »arbetsförhet» är i hög grad svävande och mångtydigt. Även en person med svårartat lyte kan för lösandet av vissa uppgifter vara arbetsför, och en sjuk människa kan understundom uträtta en fullgod arbetsprestation. Arbetsvilja, initiativ och förmåga att planlägga arbetet kunna uppväga de hinder, som en svag fysik uppställer. I den hela landet omfattande undersökningen har uppgiften begränsats till frågan om den arbetslöses rent fysiska förutsättningar. Övriga egenskaper, vilka påverka hans duglighet som arbetare, ha i vissa kommuner varit föremål för specialundersökning i samband med undersökningen rörande orsaken till arbetslösheten.

Klientelet har indelats i 4 grupper:

arbetsföra i såväl yrket som grovarbete,
arbetsföra endast i yrket,
arbetsföra endast i grovarbete och
icke arbetsföra.

Vid grupperingen har man sökt att troget följa primärmaterialet, d. v. s. de arbetslösas och kommittéernas uppgifter. Även en mycket gammal person har upptagits såsom arbetsför, där anteckning saknats om att arbetsförmågan vore nedsatt. Arbetslösheten, särskilt i de högre åldersklasserna, torde på grund härav ha blivit något för gynnsamt bedömd, vilket även framgått vid den noggrannare genomgång av klientelet, som ägt rum i de specialundersökta kommunerna, där 8·0 % av klientelet befunnits ha minskad arbetsförhet på grund av ålder.

Av de 40 332 män, som ingå i den allmänna undersökningen, äro enligt de avlämnade uppgifterna 2·2 % av de arbetslösa icke arbetsföra och 2·9 % arbetsföra endast i yrket eller endast i grovarbete. Återstående 94·9 % skulle sålunda vara att betrakta såsom arbetsföra. Av dessa äro emellertid 2·8 % behäftade med lyten, vilka kunna tänkas nedsätta arbetsförmågan, vartill kommer ovan vidrörda förhållande, att nedsatt arbetsförhet på grund av ålder icke blivit fullständigt redovisad. Tages hänsyn härtill kan man säga, att resultatet av specialundersökningen i 18 kommuner, som angiver att klientelet inom dessa till 88·5 % består av arbetsföra personer, under det att återstoden har nedsatt arbetsförmåga eller är arbetsoför, väl överensstämmer med de resultat, som erhållits för landet i dess helhet. I stort sett kan alltså sägas, att de av arbetslöshetskommissionen nu framlagda uppgifterna tyda på att inemot 90 % av de arbetslösa den 31 juli 1935 äro fullt arbetsföra. Det bör dock icke förglömmas, att undersökningen verkställts vid en tidpunkt, då statligt reservarbete var den dominerande hjälpformen och då kontantunderstödsverksamhet förekom i mycket ringa utsträckning.

Den arbetslöses möjligheter att erhålla arbete på öppna marknaden påverkas emellertid även av andra faktorer än hans rent fysiska förutsättningar för att kunna utföra ett arbete. Härutöver kan arbetsförheten vara beroende av psykiska defekter, och möjligheten att erhålla arbete i öppna marknaden kan även vid fullgod tillgång på arbete påverkas av ålder, familjeförhållanden m. m. Så synes det t. ex. numera vara svårt för arbetare, som uppnått 40 års ålder, att erhålla anställning inom vissa industrier.

Inom de kommuner, som specialundersökts, har gjorts ett försök att utröna de arbetslösas möjligheter med hänsyn till de personliga förutsättningarna att taga arbete i öppna marknaden. Den del av arbetslöshetsklientelet, som har goda eller medelgoda möjligheter att taga arbete i öppna marknaden, synes kunna uppskattas till något mer än 80 %.

Inflyttningsförhållanden. Arbetslöshetsklientelets rörlighet olika orter emellan har utrönts genom ett studium av de arbetslösas inflyttningsförhållanden. Sålunda voro 21 106 arbetslösa, eller 52·3 % av hela antalet, födda och alltjämt bosatta inom vistelsekommunen. För de olika kommuntyperna skiftar denna procentsats i hög grad, från 71·8 i jordbrukskommunerna ned till 35·7 i storstäderna. Det får knappast betraktas som någon överraskning, att jordbrukskommunernas invånare äro mindre rörliga än storstädernas.

En uppdelning av de arbetslösa, som inflyttat till den nuvarande vistelse-

kommunen, visar, att icke mindre än 59·7 % inflyttat före 1926 och 21·0 % under de närmast efterföljande högkonjunkturåren 1926—1930. Efter 1930 har till den nuvarande vistelsekommunen inflyttat 19·3 % av hela antalet inflyttade. Av de 19 226 personer, som inflyttat till nuvarande vistelsekommun, äro 2 816 födda därstädes men ha därefter utflyttat för att sedan åter inflytta. Anmärkningsvärt synes vara, att återinflyttning särskilt till landskommuner i stor utsträckning ägt rum under de två senaste åren. Sålunda äro av de 492 personer, som under 1934 inflyttat till landskommuner, 225 födda i kommunen och av de 676, som inflyttat under 1935, äro icke mindre än 443 födda i kommunen. De återinflyttades procentuella andel av antalet inflyttade utgör 14·6 %.

Antalet *icke hemortsberättigade* ingående i undersökningen utgör endast 423. Icke hemortsberättigade ungdomar förekomma som naturligt är i ringa utsträckning inom arbetslöshetsklientelet, men åldersgrupperna 26—50 år äro relativt sett talrikare representerade än vad fallet är för klientelet i övrigt.

Antalet försörjningspliktiga bland de icke hemortsberättigade uppgår till 77·1 % mot 56·0 % för klientelet i dess helhet.

Arbetslöshetstidens längd ansluter sig för de icke hemortsberättigade i stort sett till den för klientelet i dess helhet konstaterade. I fråga om hjälpveckornas procentuella antal kunna de icke hemortsberättigade närmast jämföras med de icke långvarigt arbetslösa. Hjälpen till de icke hemortsberättigade har i mindre utsträckning än för klientelet i övrigt utgått i form av reservarbete eller dagunderstöd med statsbidrag. Däremot har denna kategori av arbetslösa i avsevärd utsträckning hjälpts med kommunalt understöd och annan fattigvård.

Endast 115 *kvinnor* voro vid undersökningstillfället anmälda arbetslösa, och av dessa ingå 112 i undersökningen. Huvudparten, 78, redovisas från Stockholm, 14 från Göteborg, 10 från övriga städer och 10 från landskommuner.

I ett särskilt kapitel redogöres för undersökningens resultat med avseende på arbetslöshetsklientelet den $^{31}/_{7}$ 1935 i Blekinge, Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad) samt Västernorrlands län. Det framhålles här bland annat, att då några avsevärda säsongmässiga variationer i sysselsättningsgraden inom stenindustrien icke förekomma, arbetslösheten i Blekinge och Göteborgs och Bohus län blir förhållandevis konstant under hela året. I Västernorrlands län däremot förorsaka de säsongmässiga svängningarna i arbetstillgången inom sågverks- och pappersmasseindustrierna avsevärd skillnad mellan arbetslösheten under sommar- och vintermånaderna.

Antalet långvarigt arbetslösa utgör i Blekinge och Västernorrlands län 54·4 % resp. 55·5 %, d. v. s. något mer än riksmedeltalet, men i Göteborgs och Bohus län endast 44·0 %. Sistnämnda förhållandevis låga siffra sammanhänger med att länets landskommuner varit föremål för åtgärder till arbetslöshetens avhjälpande även i andra former än de i undersökningen redovisade.

Facklig organisationstillhörighet. Huvudanledningen till att i undersökningen medtagits uppgifter rörande de arbetslösas fackliga organisationstillhörighet har varit en önskan att få material till jämförelser mellan den av socialstyrelsen publicerade statistiken över arbetslösheten inom arbetarorganisationerna och kommissionens statistik. Tillhopa ha 12 661 personer uppgivit sig tillhöra facklig organisation. Bland dessa ingå emellertid 1 871, tillhörande organisationer, vilka icke rapportera sin arbetslöshet till socialstyrelsen. Då uppmaningen att angiva organisationstillhörighet avsett endast arbetslösa, tillhörande förbund ingående i socialstyrelsens statistik, kunna uppgifterna från arbetslösa, tillhörande andra förbund, icke beräknas vara fullständiga och ha därför icke underkastats mera ingående bearbetning. Av nyssnämnda 1 871 personer ha 1 402 uppgivit sig tillhöra Sveriges arbetares centralorganisation.

Några av de till socialstyrelsen rapporterande fackförbunden ha av olika anledningar icke varit i tillfälle att biträda vid undersökningen. Sålunda ha av de 10 790 personer, för vilka ingående bearbetning av uppgifterna bort äga rum, 8 123 fallit på förbund, vilka lämnat uppgifter angående arbetslöshets- och sjukveckor. Vid förbundens granskning ha emellertid av nyssnämnda 8 123 personer endast 6 123, d. v. s. 75·4 %, kunnat identifieras såsom medlemmar vid undersökningstillfället. Huvudparten av dem, som icke kunnat identifieras, har uppgivit sig tillhöra grov- och fabriksarbetareförbundet, där särskilda identifieringssvårigheter mött. Med hänsyn till att, där identifiering kunnat äga rum, antalet personer, som oriktigt uppgivit sig som medlem av viss fackförening, visat sig vara obetydligt (c:a 5 %), har vid bearbetningen av de data, som icke ovillkorligen fordrat identifiering, såsom fackligt organiserade betraktats samtliga, som uppgivit sig vara detta, dock med frånräkning av dem, som konstaterats icke ha tillhört uppgivet fackförbund vid undersökningstillfället. Antalet fackligt organiserade, för vilka uppgifter bearbetats, utgör sålunda 10 489.

De fackligt organiserades procentuella andel av antalet arbetslösa, i undersökningen kallad »organisationsprocent», växlar givetvis inom olika yrkesgrupper. Medan för hela klientelet organisationsprocenten utgör 26·0 %, uppgår densamma inom exempelvis glasindustrien till 58·2 %, metallindustrien 48·7 %, pappersindustrien 45·1 % och stenindustrien 45·0 %. Att den fackliga organisationstillhörigheten har ett visst samband med kommuntypen framgår av nedanstående sammanställning.

	Städer med ett invånarantal av					Landskommuner			
	över 100 000	50 000–100 000	20 000–50 000	5 000–20 000	högst 5 000	industri-kommuner	blandade kommuner	jordbruks-kommuner	Samtliga
Enligt egen uppgift fackligt organiserade i procent av ant. arbetslösa den 31 juli 1935	33·6	26·5	18·2	37·5	35·8	26·0	21·8	12·7	**26·0**
Identifierade uppgifter i procent av antalet arbetslösa den 31 juli 1935	25·7	18·3	11·3	24·4	21·7	13·1	8·3	9·5	**15·2**

Som man kunnat vänta utgöra de organiserade hjälpsökande arbetslösa en betydligt större del av klientelet i städerna än på landsbygden. Högst är

organisationsprocenten i Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad) 42·5 %, Malmöhus län 42·3 %, Södermanlands län 42·1 % och i Stockholms län 38·8 %. Den lägsta organisationsprocenten förekommer i Norrbottens län 9·0 %, Västerbottens län 13·5 %, Blekinge län 14·7 % och Kopparbergs län 16·5 %.

Stora svårigheter ha mött att fullfölja den planerade jämförelsen mellan socialstyrelsens och kommissionens arbetslöshetssiffror för här ifrågavarande personer. Huvudanledningen härtill är de mindre enhetliga principer, som av fackförbunden tillämpas vid fristämpling på grund av arbetslöshet. Sålunda fristämplas ibland för reservarbete, ibland icke. Denna fristämpling äger visserligen rum enligt vissa av fackförbunden uppdragna riktlinjer, men föreningarna synas ha stor frihet att i det enskilda fallet göra avsteg från normerna. I vissa fall fristämplas även av annan orsak än arbetslöshet (låg inkomst o. dyl.), utan att anteckning om anledningen till fristämplingen göres i rapporten till vederbörande fackförbund.

Om hänsyn tages till att vissa reservarbetsveckor icke fristämplats, föreligger överensstämmelse mellan de arbetslösas egna och fackföreningens uppgifter angående antalet arbetslöshetsveckor under åren 1933 och 1934 för i runt tal $^2/_3$ av materialet. Man hade då haft anledning vänta, att summa arbetslöshetsveckor enligt de arbetslösas egna uppgifter skulle avsevärt skilja sig från summa fackföreningsuppgifter. Så är emellertid icke fallet i det att denna skillnad endast uppgår till 7·4 respektive 10·0 % för åren 1933 och 1934. I båda fallen understiga fackföreningsuppgifterna de arbetslösas egna. Anledningen till den förhållandevis goda överensstämmelsen är, att tvenne felkällor motverka varandra på så sätt, att i de fall, där ingen överensstämmelse rått, fackföreningsuppgifterna uppvisat större antal arbetslöshetsveckor än de arbetslösas egna uppgifter, under det att i de fall, där överensstämmelse erhållits genom att taga hänsyn till reservarbetet, fackföreningsuppgifterna givetvis äro lägre än de arbetslösas.

Specialundersökningen. Arbetslöshetsklientelet inom de specialundersökta kommunerna, vilka utgöras av de tre storstäderna, en stad med inemot 40 000 invånare, fem medelstora städer och tio landskommuner, uppvisar större rörlighet än vad man kanske haft anledning förvänta. Av dem, som voro anmälda arbetslösa den 31 juli, hade den 31 oktober 23·0 % erhållit arbete eller av annan anledning ej anmält sig, under det att 35·6 % av dem, som voro anmälda den 31 oktober, tillkommit efter den 31 juli. Av yrkesarbetare, varmed förstås alla, som hänförts till andra yrkesgrupper än tillfällighets- och diversearbete och ungdom utan särskild utbildning, hade 25·3 % blivit arbetslösa 1930 eller tidigare och för 21·6 % hade arbetslösheten inträtt först under 1934 eller 1935.

Slutligen lämnas uppgifter om orsaken till arbetslösheten, likaledes utrönd i de specialundersökta kommunerna. Dessa orsaker ha fördelats på tre huvudgrupper, driftsnedläggelse, driftsinskränkning och individuella orsaker. De individuella orsakerna utgöras av värnpliktstjänst, konflikt, sjukdom, ålder, olämplighet eller dyl., egen begäran samt övriga och okända orsaker. Av

de arbetslösa yrkesarbetarna hade 23·9 % blivit arbetslösa på grund av driftsnedläggelse, 63·0 % på grund av driftsinskränkning och 7·7 % av individuella orsaker. Mindre än $^1/_{10}$ av de arbetslösa har sålunda mistat sin anställning på grund av orsaker, varöver de själva kunnat råda eller som icke haft samband med arbetstillgången vid det företag, där de varit anställda.

Inom storstäderna har orsaken till arbetslösheten för 75·3 % av de arbetslösa utgjorts av driftsinskränkning och för 15·3 % av driftsnedläggelse. I de mindre städerna ha 53·6 % blivit arbetslösa på grund av driftsinskränkning och 26·7 % på grund av driftsnedläggelse. För landskommunerna synes driftsinskränkning icke ha spelat samma betydande roll som för storstäderna men den har dock för 55·1 % av de arbetslösa varit orsak till arbetslösheten, under det att här 35·9 % blivit arbetslösa till följd av driftsnedläggelse.

Bostadsproduktionen i vissa större städer under första kvartalet 1936.

Materialets omfattning. I syfte att erhålla snabbare kännedom om växlingarna i bostadsproduktionens omfattning, än som på grundval av årsstatistiken varit möjligt, har socialstyrelsen fr. o. m. år 1934 kvartalsvis inhämtat uppgifter om antalet fullbordade och beviljade byggnadsföretag samt om antalet vid kvartalsskiftena under byggnad varande lägenheter och eldstäder (boningsrum eller kök) i 12 städer med över 30 000 inv.[1] I det följande återges de uppgifter, som inkommit för första kvartalet 1936, varjämte uppgifter för år 1935 anföras för möjliggörande av jämförelser.

Det bör understrykas, att kvartalsstatistiken icke avser den totala byggnadsverksamheten, enär den ej inbegriper produktionen av lokaler för industriella, kommersiella, administrativa o. d. ändamål och ej heller vissa statliga bostadsbyggnader. Den återspeglar vidare endast den arbetsåtgång, som erfordras för nyproduktion av bostäder, vilket är värt att uppmärksamma med hänsyn till att byggnadsindustrien till ingalunda obetydlig del är inriktad på sådana ändrings-, reparations- och moderniseringsarbeten, vilka icke taga sig uttryck i direkt ökning av lägenhetsbeståndet.

Fullbordade och beviljade lägenheter och rum. I tab. A återges antalet lägenheter och eldstäder i under månaderna januari—mars 1936 fullbordade och beviljade byggnadsföretag. Det befinnes, att antalet lägenheter och eldstäder i under redogörelseperioden fulbordade — d. v. s. i regel slutavsynade[2] — byggnadsföretag ökats med en tredjedel (närmare bestämt 34·3 resp. 33·6 %) i förhållande till första kvartalet 1935. Byggnadsloven visa däremot tillbakagång gentemot första kvartalet 1935 med en sjundedel, nämligen 14·3 % räknat efter antalet lägenheter och 14·5 % räknat efter antalet eldstäder. Nedgången

[1] Av städerna med över 30 000 inv. har Eskilstuna icke kunnat lämna några kvartalsuppgifter.
[2] Uppgifterna för Stockholm och Hälsingborg avse till slutavsyning anmälda byggnadsföretag. Beträffande Linköping jfr not 3 till tab. A.

Tab. A. Antal bostadslägenheter och eldstäder i under år 1935 och första kvartalet 1936 fullbordade och beviljade byggnadsföretag i vissa större städer.

	Läg. resp. eldstäder i *fullbordade* byggnadsföretag					Läg. resp. eldstäder i *beviljade* byggnadsföretag				
	år 1935				år 1936	år 1935				år 1936
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.
Antal lägenheter.										
Stockholm	312	974	758	3 642	1 301	2 656	2 015	770	1 427	1 683
Göteborg	1 001	107	2 784	229	990	947	1 202	444	665	1 175
Malmö	920	10	1 707	184	833	1 238	381	594	528	815
Norrköping	158	28	472	50	217	309	144	141	134	352
Hälsingborg	248	12	830	4	77	329	210	403	216	399
Borås	46	20	114	110	58	163	227	112	255	181
Gävle	24	25	146	50	18	115	78	85	161	56
Örebro	6	15	258	214	—	186	33	104	232	141
Jönköping [1]	64	—	222	—	49	168	71	82	108	151
Uppsala [2]	—	—	—	703	—	409	71	44	68	424
Linköping [3]	20	20	36	361	16	195	111	50	210	184
Västerås	20	38	358	7	227	85	250	169	122	268
Tillhopa	**2 819**	**1 249**	**7 685**	**5 554**	**3 786**	**6 800**	**4 793**	**2 998**	**4 126**	**5 829**
Antal eldstäder (rum och kök).										
Stockholm	912	2 406	2 208	9 031	2 484	6 538	5 957	2 248	3 693	4 078
Göteborg	2 830	260	7 085	789	2 897	2 462	3 459	1 336	1 809	3 056
Malmö	2 322	43	4 369	588	1 991	3 266	1 031	1 474	1 476	2 141
Norrköping	366	81	1 045	142	484	676	369	339	330	827
Hälsingborg	596	42	2 150	19	199	880	579	1 044	762	1 055
Borås	166	62	348	303	198	530	679	301	636	439
Gävle	65	74	480	184	46	335	280	257	448	129
Örebro	26	35	640	602	—	485	130	269	596	361
Jönköping [1]	197	—	718	—	199	489	271	228	286	444
Uppsala [2]	—	—	—	1 932	—	1 189	226	133	246	1 235
Linköping [3]	64	52	95	1 003	36	535	325	150	489	539
Västerås	55	127	1 076	26	622	246	755	433	371	768
Tillhopa	**7 599**	**3 182**	**20 214**	**14 619**	**10 156**	**17 631**	**14 061**	**8 212**	**11 142**	**15 072**

i byggnadsloven berör i första hand Stockholm, Malmö och Gävle, medan däremot bl. a. Göteborg, Västerås, Norrköping och Hälsingborg förete stigande byggnadslovssiffror jämfört med första kvartalet 1935. Ökningen i fråga om fullbordade byggnadsföretag hänför sig väsentligen till Stockholm, Västerås och Norrköping, under det att för Malmö, Hälsingborg m. fl. städer registrerats ett minskat antal fullbordade lägenheter och rum.

Gentemot fjärde kvartalet 1935 uppvisa byggnadsloven en rätt betydande ökning, medan däremot antalet fullbordade lägenheter och rum förete minskning. Sistnämnda nedgång lär dock närmast vara av formell beskaffenhet, i det att ett flertal byggnadsföretag, vilka i verkligheten färdigställts till 1 ok-

[1] I Jönköping har antagits ny byggnadsordning, enligt vilken inflyttning ej får ske i byggnad, som ej underkastats slutbesiktning. I följd härav ha under år 1935 alla slutbesiktningar förlagts till tiden före 1 oktober resp. före 1 april. — [2] Samtliga slutbesiktningar i Uppsala verkställas under fjärde kvartalet. Uppgifterna för de fullbordade byggnadsföretagen ge därför ingen som helst föreställning om hur byggnadsverksamheten fördelar sig över året. — [3] I fråga om Linköping ha 189 av de såsom fullbordade under år 1935 redovisade lägenheterna väl tagits i bruk under året men däremot icke slutavsynats före årets utgång. Antalet eldstäder i dessa lägenheter utgjorde 520.

Tab. B. Antal vid kvartalsskiftena 1/1 1935—1/4 1936 under byggnad varande bostadslägenheter och eldstäder i vissa större städer.

Orter	Lägenheter						Eldstäder (rum och kök)					
	1/1 1935	1/4 1935	1/7 1935	1/10 1935	1/1 1936	1/4 1936	1/1 1935	1/4 1935	1/7 1935	1/10 1935	1/1 1936	1/4 1936
Stockholm .	3 742	5 527	5 451	1 638	2 942	4 074	9 310	14 221	14 215	4 602	7 599	10 261
Göteborg . .	1 393	2 131	2 980	717	1 139	1 642	4 585	5 403	7 904	2 232	3 409	4 538
Malmö . .	1 389	1 851	1 953	923	1 387	1 420	3 582	5 059	5 344	2 309	3 683	3 886
Norrköping .	309	454	549	194	433	432	740	993	1 210	460	1 073	1 134
Hälsingborg	588	805	864	269	606	911	1 432	2 061	2 234	686	1 671	2 407
Borås . . .	96	148	152	123	150	117	319	438	412	349	431	511
Gävle . . .	157	248	294	232	343	381	525	795	995	768	1 012	1 115
Örebro . . .	275	460	477	263	255	419	693	1 129	1 230	751	637	1 108
Jönköping .	178	226	253	166	165	278	511	730	868	549	422	772
Uppsala . .	117	668	695	38	437	693	350	1 785	1 890	150	1 408	2 055
Linköping .	232	338	411	370	192	351	666	956	1 198	1 064	522	947
Västerås . .	176	240	452	262	371	413	522	700	1 328	592	920	1 066
Tillhopa	**8 652**	**13 096**	**14 531**	**5 195**	**8 420**	**11131**	**23 235**	**34 270**	**38 828**	**14 512**	**22 787**	**29 800**

tober, i statistiken registrerats såsom fullbordade först under fjärde kvartalet, beroende på att slutavsyningen verkställts efter nyssnämnda datum. Överhuvudtaget bör vid jämförelse mellan uppgifterna om fullbordade byggnadsföretag under olika år och ännu mer beträffande under olika kvartal av samma år färdigställda lägenheter och rum uppmärksammas, att det vanligen tar en viss tid, innan ett färdigställt byggnadsföretag blir slutavsynat och i statistiken registrerat såsom fullbordat, samt att dessa förhållanden kunna växla från fall till fall och från ort till ort.

Under byggnad varande lägenheter och rum. Belysande för bostadsproduktionens omfattning äro även de uppgifter angående antalet vid kvartalsskiftena fr. o. m. 1/1 1935 t. o. m. 1/4 1936 under byggnad varande lägenheter och eldstäder, som lämnas i tab. B. Det befinnes, att antalet under byggnad varande lägenheter och eldstäder företer en säsongmässig stegring i förhållande till årsskiftet men däremot en icke obetydlig nedgång gentemot tiden omkring 1 april 1935. Denna nedgång uppgår till 15·0 % räknat efter antalet lägenheter och till 13·0 % räknat efter antalet rum och kök. Minskningen berör emellertid i huvudsak endast Stockholm, Göteborg och Malmö, medan bl. a. Hälsingborg, Gävle och Västerås förete stigande tal.

Följande sammanfattningstal för samtliga 12 städer återge utvecklingen sedan början av år 1934:

År	Antal vid nedanstående kvartalsskiften under byggnad varande							
	lägenheter				eldstäder (rum och kök)			
	1/1	1/4	1/7	1/10	1/1	1/4	1/7	1/10
1934	2 703	6 011	8 340	4 991	7 482	15 577	22 327	14 308
1935	8 652	13 096	14 531	5 195	23 235	34 270	38 828	14 512
1936	8 420	11 131	—	—	22 787	29 800	—	—

Den nedgång, som det senaste kvartalsskiftet företedde i jämförelse med 1 april 1935, är som synes större än den, som framträder vid jämförelse mellan årsskiftena 1935/36 och 1934/35.

Huvudintrycket av de här meddelade uppgifterna blir, att den nuvarande bostadsproduktionen icke fullt når upp till den höga nivå, som karakteriserade året 1935, men att densamma dock allt fortfarande får betecknas såsom livlig.

Fylleriförseelser och spritsmuggling under första kvartalet 1936.

Fylleriförseelser. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgivits socialstyrelsen och i sammandrag återgives i tab. A, utgjorde antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under första kvartalet 1936, tillhopa 6 605, av vilka 6 482 begåtts av män och 123 av kvinnor.

Antalet avdömda fylleriförseelser per kvartal dels under år 1913, dels för tiden fr. o. m. år 1929 framgår av nedanstående tablå:

	Medeltal per kvartal under år								1 kv.	4 kv.	1 kv.
	1913	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1935	1935	1936
Antal förseelser	14 727	7 375	7 759	7 526	7 369	7 394	7 781	7 757[1]	6 989	7 201[1]	6 605[2]
Per 100 000 inv.	262	121	127	122	120	119	125	124	113	116	105

Dessa siffror återge emellertid icke hela den faktiska fyllerifrekvensen å offentliga platser. Man får nämligen i allmänhet räkna med, att för varje kvartal något eller några hundratal personer, som blivit anhållna för fylleri, sedermera icke sakfällas, merendels av det skäl att de icke kunnat med stämning anträffas och inställas inför rätta. Påpekas bör därjämte, att å ena sidan en del av de förseelser, som avdömts under en redovisningsperiod, begåtts under en tidigare, medan å andra sidan en del under perioden begångna förseelser avdömas först under ett följande redovisningsskede. Vad beträffar den preliminära siffran för första kvartalet 1936, tyder densamma på en viss nedgång i fyllerifrekvensen gentemot närmast föregående kvartal. Då uppgifterna för redogörelsekvartalet ännu ej äro alldeles fullständiga, torde denna nedgång dock icke vara så stor, som de här anförda siffrorna synas ge vid handen. Av enahanda skäl torde nedgången i jämförelse med första kvartalet 1935 vara mindre, än vad siffrorna utvisa.

Av samtliga fylleriförseelser, för vilka personer sakfälldes under 1936 års första kvartal, begingos 123 eller 2·2 % av kvinnor, därav som omstående tab. A visar 82 i Stockholm, 25 i Göteborg, 1 i Malmö, 15 i övriga städer, ingen på landsbygden. — Tabellen ger även möjlighet att fastställa, i vilken utsträckning fylleriförseelserna begåtts av yngre och av äldre personer, varvid ålders-

[1] Siffran korrigerad med hänsyn till 184 efterredovisade fall. — [2] Preliminär siffra.

Orter	Antal vilka fylleriförseelser, för personer sakfällts under				Förseelser, begångna av *män*						Förs., beg. av *kvinnor*		
					med motbok		*utan* motbok	Summa	Därav		Hela antalet	Därav	
	jan.	febr.	mars	hela kvartalet	full inköpsrätt	begr. inköpsrätt			25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]		25 år eller däröver[1]	under 25 år[2]
Stockholms stad	435	379	405	**1 219**	80	319	738	**1 137**	1 028	109	82	76	6
Östra Sverige													
Södertälje	4	4	5	**13**	—	3	10	**13**	9	4	—	—	—
Lidingö	—	4	—	**4**	—	—	4	**4**	1	3	—	—	—
Uppsala	29	27	25	**81**	1	29	51	**81**	59	22	—	—	—
Västerås	17	17	21	**55**	—	18	37	**55**	39	16	—	—	—
Nyköping	8	3	7	**18**	1	6	11	**18**	13	5	—	—	—
Eskilstuna	42	24	29	**95**	2	19	74	**95**	89	6	—	—	—
Linköping	27	10	10	**47**	—	9	38	**47**	37	10	—	—	—
Norrköping	27	18	38	**83**	—	15	64	**79**	68	11	4	4	—
Övriga städer	75	61	75	**211**	3	50	158	**211**	163	48	—	—	—
Landsbygden	64	56	75	**195**	1	47	147	**195**	119	76	—	—	—
Smål. m. m.													
Jönköping	19	9	19	**47**	—	8	39	**47**	38	9	—	—	—
Kalmar	12	16	17	**45**	—	4	41	**45**	37	8	—	—	—
Västervik	—	8	15	**23**	—	4	19	**23**	19	4	—	—	—
Visby	6	7	6	**19**	—	4	15	**19**	15	4	—	—	—
Övriga städer	59	39	51	**149**	—	29	120	**149**	119	29	—	—	—
Landsbygden	61	58	52	**171**	—	26	145	**171**	95	76	—	—	—
Södra Sverige													
Karlskrona	23	16	9	**48**	1	8	39	**48**	35	13	—	—	—
Kristianstad	20	13	23	**56**	2	8	46	**56**	52	4	—	—	—
Malmö	69	51	55	**175**	7	35	132	**174**	157	17	1	1	—
Lund	18	12	8	**38**	1	7	30	**38**	36	2	—	—	—
Landskrona	13	19	18	**50**	1	12	37	**50**	38	12	—	—	—
Hälsingborg	22	36	57	**115**	2	22	90	**114**	101	13	1	1	—
Ystad	2	9	—	**11**	—	3	8	**11**	8	3	—	—	—
Trälleborg	6	6	9	**21**	2	7	12	**21**	17	4	—	—	—
Övriga städer	28	28	42	**98**	1	21	76	**98**	73	24	—	—	—
Landsbygden	63	60	50	**173**	6	31	136	**173**	93	79	—	—	—
Västra Sverige													
Halmstad	21	11	10	**42**	—	9	30	**39**	27	12	3	1	2
Göteborg	342	259	271	**872**	28	174	645	**847**	694	153	25	20	5
Mölndal	14	10	13	**37**	1	5	30	**36**	22	14	1	1	—
Uddevalla	13	16	21	**50**	1	9	40	**50**	37	13	—	—	—
Trollhättan	19	6	13	**38**	—	4	34	**38**	31	7	—	—	—
Borås	13	23	41	**77**	1	16	60	**77**	51	26	—	—	—
Lidköping	6	4	7	**17**	—	8	9	**17**	15	2	—	—	—
Skövde	8	10	16	**34**	1	10	23	**34**	29	5	—	—	—
Karlstad	26	31	34	**91**	2	17	72	**91**	73	18	—	—	—
Kristinehamn	12	15	10	**37**	—	12	25	**37**	30	7	—	—	—
Örebro	32	16	27	**75**	3	16	56	**75**	65	10	—	—	—
Övriga städer	99	93	121	**313**	5	76	232	**313**	230	83	—	—	—
Landsbygden	184	122	123	**429**	3	68	358	**429**	239	190	—	—	—
Norra Sverige													
Falun	6	7	17	**30**	—	9	21	**30**	24	6	—	—	—
Gävle	46	57	34	**137**	1	15	117	**133**	101	32	4	4	—
Söderhamn	8	9	12	**29**	—	8	21	**29**	29	—	—	—	—
Härnösand	17	7	19	**43**	1	8	34	**43**	32	11	—	—	—
Sundsvall	54	19	25	**98**	—	17	80	**97**	78	19	1	1	—
Östersund	13	7	11	**31**	—	2	29	**31**	27	4	—	—	—
Umeå	5	—	—	**5**	—	1	4	**5**	4	1	—	—	—
Luleå	1	7	9	**17**	—	2	15	**17**	17	—	—	—	—
Övriga städer	67	55	44	**166**	1	36	128	**165**	132	33	1	—	1
Landsbygden	304	174	199	**677**	—	103	574	**677**	425	252	—	—	—
Hela riket: städerna	**1 783**	**1 478**	**1 699**	**4 960**	**149**	**1 094**	**3 594**	**4 837**	**3 999**	**836**	**123**	**109**	**14**
Hela riket: landsb.	**676**	**470**	**499**	**1 645**	**10**	**275**	**1 360**	**1 645**	**971**	**673**	—	—	—
Summa	**2 459**	**1 948**	**2 198**	**6 605**	**159**	**1 369**	**4 954**	**[3]6482**	**4 970**	**1 509**	**123**	**109**	**14**

[1] Härmed avses personer födda före år 1910. — [2] Härmed avses personer födda år 1910 eller senare. — [3] Därav 3 med okänd ålder.

gränsen dragits vid 25 år. Av hela antalet under fjärde kvartalet 1935 och första kvartalet 1936 sakfällda fyllerister tillhörde 1 686 eller 23·4 % resp. 1 523 eller 23·1 % den yngre åldersgruppen. Motsvarande relativtal i genomsnitt för åren 1930—1935 utgjorde resp. 25·5, 24·4, 23·7, 23·6, 23·5 och 22·6 %.

På grundval av systembolagens uppgifter ha i tab. A förseelserna vidare uppdelats med hänsyn till om de sakfällda innehaft motbok (med full eller begränsad inköpsrätt) eller varit avstängda från laglig spritdryckstilldelning. Av samtliga manliga fyllerister voro 4 954 eller 76·5 % personer utan motbok. Fördelningen härvidlag var sålunda ungefär densamma som närmast föregående kvartal (77·0 %). Av de kvinnliga fylleristerna uppgives ingen ha varit innehavare av motbok. Dessa siffror giva även en antydan om omfattningen av den olagliga rusdryckshandelns och särskilt spritsmugglingens inverkan på nykterhetstillståndet.

Uppgifter rörande spritsmugglingen. Som komplement till fylleriförseelsestatistiken meddelas i tab. B vissa uppgifter från generaltullstyrelsens statistiska avdelning för åren 1934—1936 rörande antalet beslag, som helt eller delvis avsett sprit (eller brännvin), samt beslagtagna kvantiteter av sådana varor. Vissa i tabellen upptagna beslag lära sedermera ha upphävts av vederbörande domstol.

Tab. B. Gjorda beslag och beslagtagna kvantiteter av spritdrycker åren 1934—1936.

Månad	Stockholms tulldistrikt						Samtliga tulldistrikt					
	Antal beslagsmål			Kvantitet, liter			Antal beslagsmål			Kvantitet, liter		
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936
januari	64	38	34	3 008	2 569	2 124	117	75	80	8 045	[1]60 642	5 812
februari	58	22	21	1 891	2 916	894	83	58	52	1 982	2 987	1 044
mars	77	25	36	228	53	290	111	64	67	357	160	328
april	31	41		800	218		56	68		826	256	
maj	50	37		298	505		88	74		340	626	
juni	80	79		150	282		121	114		232	396	
juli	91	71		1 228	95		130	112		4 787	162	
augusti	94	72		88	592		151	142		318	788	
september . . .	49	32		3 071	111		88	64		3 937	144	
oktober	75	47		3 434	821		132	92		6 571	891	
november . . .	65	45		298	1 838		99	86		396	1 941	
december . . .	79	62		2 373	2 459		112	117		2 424	2 539	
Hela året	**813**	**571**		**16 867**	**12 459**		**1 288**	**1 066**		**30 215**	**71 532**	

Antalet beslagsmål under första kvartalet 1936 var sålunda ungefär detsamma som under motsvarande period 1935, medan däremot den beslagtagna kvantiteten undergått en betydande minskning; att beslagssiffran för första kvartalet 1935 var så hög, berodde emellertid helt på ett enda mycket stort beslag i januari d. å.

[1] Härav komma nära 50 000 liter på ett enda beslag.

Främlingslagstiftning och främlingskontroll.

Socialstyrelsens yttrande över vissa motioner vid 1936 års riksdag.

Genom remisser den 7 februari 1936 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att avgiva och till riksdagens andra lagutskott senast den 10 mars 1936 överlämna yttrande över inom riksdagen väckta motionerna

nr 32 i första kammaren och nr 114 i andra kammaren, likalydande, om skärpning av kontrollen över främlingsinvasionen i riket,

nr 33 i första kammaren och nr 115 i andra kammaren, likalydande, om revision av bestämmelserna angående utlännings rätt att här i riket idka handel och driva näring m. m.,

nr 284 i första kammaren och nr 604 i andra kammaren, likalydande, angående revision av lagen om utlännings rätt att här i riket vistas m. m., samt

nr 603 i andra kammaren om revision av gällande invandringslag.

Genom remiss den 14 februari 1936 har Kungl. Maj:t vidare anbefallt socialstyrelsen att avgiva och till riksdagens andra kammares första tillfälliga utskott senast den 10 mars 1936 överlämna yttrande över inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 28, angående strängare restriktioner i fråga om utländska studenters rätt att studera och avlägga examina vid svenska universitet och högskolor m. m.

Socialstyrelsen, som finner, att ifrågavarande motioner beröra spörsmål, vilka av skilda anledningar icke böra eller kunna isoleras från varandra eller över huvud taget från hela främlingslagstiftningen och dess tillämpning, sedda i ett sammanhang, har ansett sig böra över motionerna avgiva ett sammanfattande yttrande och får, med anmälan härom, anföra följande.

Lagen den 2 augusti 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas, som gjordes temporärt giltig, nämligen till 1932 års utgång, och under nämnda år — med vissa smärre ändringar — erhöll förlängd giltighet för fem år, utlöper sålunda den 31 december 1937. Erinras må, att 1927 års temporära lag bland annat omslöt innehållet i den icke temporära främlingslagstiftning, som genomfördes år 1914. Det synes föga sannolikt, att de nya delar — särskilt bestämmelserna om arbets- och uppehållstillstånd — som infördes i 1927 års lagstiftning, skulle kunna sättas ur kraft år 1937. I allt fall lära dock bestämmelser av uppenbart stadigvarande natur ej kunna undvaras, varför frågan om lagstiftningens giltighet och innehåll påkallar en principiell omprövning år 1937.

Utlänningsklientelets storlek och sammansättning.

Enligt 1920 års folkräkning (Folkräkningen den 31 december 1920 av Statistiska centralbyrån, del II) utgjorde antalet utländska medborgare i Sverige vid nämnda års utgång 22,811. Av dessa personer voro 9,044 eller två femtedelar födda i Sverige. Vad angår främlingsstockens fördelning på olika nationaliteter må nämnas, att i runt tal 3,000 voro norrmän, 2,700

danskar, 5,900 finnar, 4,500 tyskar, 1,900 ryssar, 750 polacker och 1,050 amerikanare. Återstående 3,100 utlänningar fördelade sig med smärre antal på skilda andra nationaliteter.

Jämförbara data till belysning av utvecklingen efter nämnda tidpunkt föreligga icke ännu. Emellertid synas vissa hittills framräknade preliminära siffror från 1930 års folkräkning giva vid handen, att utlänningsklientelet i Sverige minskat under det följande decenniet. Enligt föreliggande förhandsberäkningar skulle nämligen under tiden 1921—1930 antalet utländska medborgare ha nedgått i Stockholms stad från 5,972 till 4,846, å Stockholms läns landsbygd från 926 till 580, å Södermanlands läns landsbygd från 111 till 91, å Östergötlands läns landsbygd från 103 till 96, å Jönköpings läns landsbygd från 113 till 83, å Kronobergs läns landsbygd från 200 till 130, å Kalmar läns landsbygd från 109 till 85 samt å Örebro läns landsbygd från 218 till 119. Endast för två framräknade områden giva siffrorna vid handen, att utlänningsantalet undergått en ökning, nämligen i fråga om Uppsala läns landsbygd — från 59 till 91 — och Gotlands läns landsbygd — från 66 till 214. Anmärkas må, att dessa stegringar huvudsakligen torde bero på i förra fallet invandring av finsk och i senare fallet invandring av estlandssvensk, mestadels kvinnlig arbetskraft till jordbruket. Möjligt är, att en liknande tendens kommer att framträda beträffande Norrbottens läns landsbygd genom den fortgående finska invandringen av särskilt kvinnlig arbetskraft till jordbruket.

Det är endast i samband med de allmänna folkräkningarna, som uttömmande data angående hela utlänningsklientelets i Sverige storlek och sammansättning kunna vinnas. Det material, å vilket dylika mera fullständiga beräkningar kunde göras för tiden mellan två folkräkningar och som föreligger hos skilda myndigheter, kan ej användas för sådant ändamål utan mycket tidsödande och omfattande undersökningar. Däremot finnes uppgiftsmaterial, ägnat att belysa *de viktigaste förändringarna* i utlänningsklientelet, nämligen beträffande utlänningar, vilka för vistelse i riket behöva visering, uppehållstillstånd eller arbetstillstånd. Medel för mera ingående bearbetning av detta material ha emellertid icke stått till förfogande.

Beträffande *viseringsärenden,* vilka handläggas i *utrikesdepartementet* och åsyfta medborgare i stater, gentemot vilka viseringstvång upprätthålles — samtliga östeuropeiska stater utom Finland samt utomeuropeiska stater med undantag av Amerikas förenta stater och Japan — samt statslösa eller icke med vederbörlig legitimationshandling försedda utlänningar, föres för närvarande ingen statistik. I nu förevarande sammanhang synas emellertid till detta utlänningsklientel hänförliga data vara av mindre intresse. Den ojämförligt större delen av viseringsärendena avser nämligen dels utlänningar, som besöka landet blott för genomresa eller rent tillfälliga besök, och dels utlänningar, vilka vistats här i riket under en lång följd av år och därför näppeligen utom på synnerligen starka skäl torde förvägras fortsatt visering. Restgruppen innefattar till mycket stor del estlandssvensk arbetskraft inom jordbruket eller i husligt arbete. Vad angår det under de senare åren inkomna flyktingsklientel — rent politiska eller judiska — som uppehåller sig härstädes på visering, torde detta enligt uppgift näppeligen överstiga tvåhundra personer, barn till dylika flyktingar inberäknade. Ifrågavarande flyktingar stamma från skilda stater.

I fråga om *uppehålls- och arbetstillståndsärenden* — dessa handläggas i *socialstyrelsen* — upprättas däremot vissa statistiska sammanställningar. Dessa omfatta det härstädes befintliga icke-viseringspliktiga främlingsklientelet, med tre undantag, för vilka redogörelse här skall lämnas.

1) Utlänningar, som, utan att uppehålls- eller arbetstillstånd erfordras, äga vistas i riket.

Till denna grupp höra i främsta rummet utlänningar, som, utan att inneha arbetsanställning, vistats här kortare tid än tre månader och till följd härav jämlikt främlingslagen icke behöva något tillstånd. I den mån de kvarstanna utöver nämnda tid och uppehållstillstånd blir erforderligt, komma de efter hand att ingå i förevarande statistik, givetvis dock icke i den mån de av skilda anledningar underlåta att söka tillstånd. Vidare höra hit utlänningar, som med stöd av främlingslagen av Kungl. Maj:t för längre eller kortare tid dispenserats från uppehålls- eller arbetstillstånd. Ifrågavarande klientel utgöres av utländska montörer — dispenstiden är här begränsad till allenast fjorton dagars arbetsutövning — av utlänningar som till födseln varit svenska medborgare samt, under vissa villkor, sådan medborgares make och barn under tjugoett år. Framhållas må, att beträffande återinflyttande svensk-amerikan och dennes hustru och barn dispensen gäller för två års vistelse och arbetsanställning, varefter vederbörande i enlighet med konventionen den 26 maj 1869 mellan Sverige och Amerikas förenta stater automatiskt återvinner eller erhåller svenskt medborgarskap. Med medborgare i Förenta staterna, vilka av födseln varit svenska, samt vissa dessas närmaste anhöriga, tillsammans utgörande ett ej ringa antal, får socialstyrelsen alltså vid sin handläggning av ärenden rörande uppehålls- och arbetstillstånd överhuvud taget icke någon befattning. Slutligen äro jämlikt övergångsbestämmelserna i främlingslagen vissa främmande länders medborgare, vilka sedan tiden före vissa data (resp. 1/3 1927 och 1/10 1926) vistats i riket, befriade från skyldighet att inneha uppehållstillstånd samt skola vanligen anses ha erhållit arbetstillstånd, gällande tillsvidare. Antalet utlänningar, för vilka uppehålls- eller arbetstillstånd av denna anledning icke erfordras, uppgår antagligen till flera tusen.

2) Utlänningar, som underlåta att till socialstyrelsen inkomma med ansökningar om uppehålls- eller arbetstillstånd, trots att dylika tillstånd rätteligen äro erforderliga.

Denna grupp, vars storlek enligt sakens natur icke med större säkerhet kan uppskattas, torde till stor del utgöras av utländska medborgare, som vistats här i riket avsevärd tid, i många fall sedan födelsen, och sålunda av allmänheten icke betraktas som främlingar samt ofta själva sväva i ovetskap om sitt utländska medborgarskap, samt vidare av utlänningar, vilka vistas här för rent tillfälliga arbetsuppdrag, oftast av art, att vederbörande förutsätter, att arbetstillstånd ej påkallas (t. ex. montage- eller instruktionsuppdrag, beträffande vilka lön uppbäres från utländsk firma). Det förekommer i övrigt icke så ofta, att ansökningar om tillstånd ingivas mera avsevärd tid efter det tillstånd skulle vara påkallat, och antalet har icke nämnvärt ökats i samband med den under de senaste åren skärpta övervakningen. Detta ger vid handen, att antalet utlänningar, som härstädes söka och lyckas att helt och hållet undansticka sig, är förhållandevis obetydligt.

3) Hustrur och barn till utlänningar, som vistas i riket.

I de fall man och hustru inneha gemensamt pass eller minderåriga barn äro inskrivna i någondera makens pass, torde ej alltid lokala polismyndigheter tillse, att särskilda ansökningar om uppehållstillstånd avgivas för varje person. Den felkälla, som härigenom uppstår i styrelsens främlingsstatistik, torde beträffande hustrur vara relativt obetydlig, beträffande barn, som åtfölja föräldrar, större, men å andra sidan näppeligen så stor, att statistiken i sina huvuddrag blir missvisande. Å sedermera redovisade uppgifter rörande *arbetstillstånd* inverkar felkällan överhuvud taget icke.

Med hänsyn till nu berörda ofullständigheter kan socialstyrelsens uppgiftsmaterial icke läggas till grund för en *allmän* översikt av utlänningsklientelet. Inskränkas emellertid anspråken till att avse en sammanställning beträffande det klientel, *å vilket gällande främlingslagstiftning* i realiteten främst syftar, blir förhållandet ett annat. Såsom av ovanstående torde ha framgått, är materialet ur sådan synpunkt att betrakta såsom relativt fullständigt, nämligen för så vitt man bortser från å ena sidan utlänningar, vilka genom härstamning, giftermål med f. d. svensk medborgare, mångårig vistelse i riket eller dylikt kunna betraktas såsom nära anknutna till vårt land, å den andra utländska medborgare, som rent tillfälligt vistas härstädes i och för besök eller dylikt. Materialet är alltså ägnat att tämligen väl belysa storleken och sammansättningen av det klientel, som åsyftas i diskussioner rörande främlingspolitiken, den utländska invandringen eller dylikt.

På grundval av ifrågavarande material ha sedan längre tid tillbaka vissa översikter uppgjorts beträffande antalet inresande utlänningar. För de senare åren ha härjämte beräkningar gjorts angående det härvarande främlingsbeståndet.

Enligt de senare, vilka redovisas i följande tablå, utgjorde antalet utlänningar, som den 1 januari 1934 med vederbörligt tillstånd vistades här i riket, 5,570. Antalet steg under år 1934 med i runt tal 300 och fortsatte under år 1935 att stiga, nu kraftigare, så att det den 1 januari 1936 uppgick till 7,036.

Nationalitet	Antal utlänningar den 1 januari 1934	1935	1936
Tyskar	2,127	2,394	2,462
Finnar	1,387	1,284	1,937
Norrmän	525	590	863
Danskar	458	501	557
Österrikare	261	239	255
Engelsmän	257	257	271
Amerikanare	201	190	174
Tjecker	136	128	150
Italienare	61	77	100
Fransmän	47	54	71
Holländare	42	52	74
Schweizare	39	51	84
Övriga	29	41	38
Samtliga	5,570	5,858	7,036

Tablån ger vid handen, att stegringen på sista tiden i främlingsantalet till största delen hänför sig till finska och norska medborgare. Beträffande övriga nationaliteter äro antalshöjningarna, där sådana förekomma, obetydliga och återspegla närmast en kurva, vilken torde få anses typisk för tider av stigande ekonomisk konjunktur.

Stegringen av antalet finnar och norrmän torde böra närmare förklaras. I fråga om finska medborgare ha trenne faktorer verkat höjande på antalssiffrorna, nämligen dels en fortsatt och förstärkt inströmning av finsk arbetskraft till ladugårdsskötseln i Norrbotten, dels en tillströmning av framför allt åländskor till Stockholm och trakten däromkring till följd av där rådande brist på hembiträden, dels slutligen — vilket innebär att stegringen delvis är blott skenbar — en bättre övervakning av främlingsklientelet i Norrbotten, som medfört, att ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd för detta klientel numera, i motsats till vad tidigare varit fallet, mera

regelbundet ingivas i behörig tid. Vad åter angår norska medborgare hänför sig stegringen i icke ringa utsträckning dels till den mångenstädes i Sverige rådande hembiträdesbristen och dels till det förhållandet, att en del norska skogsarbetare erhållit kortare arbetstillstånd för avverkningar i fjälltrakterna invid gränsen.

I fråga om främlingsklientelets närmare sammansättning torde det i förevarande sammanhang icke erbjuda större intresse att göra jämförelser mellan skilda år, då förändringarna endera äro relativt små eller ock bero på en eller annan speciell omständighet av temporär beskaffenhet. Vad sammansättningen den 1 januari 1936 beträffar, må följande anföras.

Av samtliga 7,036 utlänningar vistades 2,050, därav 808 män och 1,242 kvinnor, härstädes blott på uppehållstillstånd. Återstående 4,986 personer, vilka innehade arbetstillstånd eller kombinerat uppehålls- och arbetstillstånd, fördelade sig på 2 580 män och 2 406 kvinnor. Av de senare ägnade sig ej mindre än i runt tal 1,700 åt husligt arbete eller närliggande sysselsättningar. Vad den utländska manliga arbetskraften beträffar var fördelningen följande.

Inom jordbruk och skogshushållning		231
Inom industri och bergsbruk		1,363
därav: personal i chefsställning	168	
ingenjörer, ritare o. d.	197	
verkmästare, förmän o. d.	334	
montörer	177	
kontorspersonal	25	
arbetarpersonal	462	
Inom handel och samfärdsel		488
därav: personal i chefsställning	95	
handelsresande	94	
affärs- och kontorspersonal	148	
restaurangpersonal	74	
övriga (transportarbetare o. d.)	77	
Inom fria yrken		179
därav: arkitekter, tecknare o. d.	31	
musici	56	
gästuppträdande konstnärer	11	
cirkusartister	6	
varieté- o. d. artister	42	
jockejer, tränare o. d.	33	
Inom övriga yrken		178
därav: fotografer	10	
frisörer	13	
utövare av intellektuella yrken (språklärare m. fl.)	107	
övriga	48	
Volontärer, praktikanter o. d.		141
	Tillhopa	2,580

Av ovanstående utlänningar äro vissa att betrakta såsom nära knutna till riket genom långvarig vistelse. Enligt en företagen stickprovsundersökning skulle nämligen omkring en tredjedel av klientelet ha vistats i riket över fem års tid. En del andra utgöras av f. d. svenska medborgare, av utlänningar gifta med svenska medborgare o. d. Å andra sidan förekomma bland utlänningarna en hel del, som vistas härstädes allenast för fullgörande av kortfristiga arbetsuppdrag. Hit höra så gott som samtliga 177 montörer, 11 gästuppträdande konstnärer, 6 cirkusartister, 42 varieté- o. d. artister, 141 vo-

lontärer, praktikanter o. d. samt många personer även inom andra yrkesgrupper (t. ex. skogsarbetare).

Man synes ganska allmänt ha riktat blicken mer mot antalet inresande utlänningar än mot det i riket befintliga främlingsbeståndet. Man har härvidlag ej sällan bortsett ifrån, att nämnda antal inresande icke utgör ett tillskott till främlingsklientelet, utan att tillströmningen, såsom här tidigare anförda siffror giva vid handen, balanseras av en betydande avgång. Under åren 1934 och 1935 beviljades sålunda respektive 3 881 och 5 196 inresande utlänningar vederbörliga uppehålls- eller arbetstillstånd; den vid årens utgång kvarstående nettoökningen utgjorde emellertid endast resp. 288 och 1,178. Det kan för övrigt framhållas, att den ökning av främlingsbeståndet, som här redovisas, i viss utsträckning balanseras därav och i den mån här sedan längre tid tillbaka befintliga utlänningar, som icke beröras av förevarande redovisning, avflytta ur landet eller avlida.

Ehuru inresesiffrorna beträffande utlänningar icke äga samma intresse som beståndssiffrorna, torde dock vara befogat att meddela förstnämnda siffror för åren 1931—1935, d. v. s. för den tidrymd i fråga om vilken direkt jämförbara årsantal låta sig framräkna.

År	Inresande utlänningar, vilka erhållit uppehålls- el. arbetstillstånd					
	Danskar	Finnar	Norrmän	Tyskar	Övriga	Samtliga
1931	406	622	485	1,926	1,065	4,504
1932	268	503	424	1,709	1,057	3,961
1933	334	476	415	1,486	851	3,562
1934	396	467	449	1,718	851	3,881
1935	839	820	771	1,715	1,051	5,196

Siffrorna visa icke så stora förändringar från år till år, låt vara att de dock i viss mån återspegla växlingarna i vårt ekonomiska liv. Beträffande stegringen från år 1934 till 1935 må nämnas, att antalet inresande cirkus- o. d. artister ökade från 1,048 till 1,151 och antalet montörer från 439 till 618. Praktiskt taget samtliga dessa personer äro tyska medborgare och ha endast vistats här för kortvariga arbetsuppdrag eller för säsonganställning. Under samma tid ökade antalet inresande utländska byggnadsarbetare från 30 till 433. Ökningen kan praktiskt taget helt hänföras till vissa byggnadsarbetare från grannländerna, vilka på grund av temporär bristande tillgång på inhemsk arbetskraft tillätos arbeta här kortare tid under sommaren och hösten 1935. En annan ökning faller på gruppen husligt arbete o. d., beträffande vilken inresorna stigit från 422 till 776. Hela ökningen kan alltså i huvudsak hänföras till rent tillfälliga arbetsanställningar eller till invandring av kvinnlig arbetskraft i husligt arbete, mestadels finsk.

Ej sällan åberopas siffror rörande skillnaden mellan antalet in- och avpoliserade utländska medborgare. Denna skillnad, som ofta är avsevärd och kan uppgå till tiotusentals personer, registrerar endast det förhållandet, att uppgifterna rörande inresor äro avsevärt mera fullständiga än beträffande utresor. Vidare anföras ej sällan invandringssiffror ur Statistiska centralbyråns årspublikation »Ut- och invandring», utan att det tages i betraktande, att nämnda siffror innefatta ej blott utländska medborgare utan jämväl återinvandrande svenska medborgare. Det torde böra påpekas, att i motionen I: 32 till årets riksdag anförda data angående invandringsöverskottet under åren 1933 och 1934 på så sätt innefatta såväl utländska som svenska medborgare.

Socialstyrelsens främlingsstatistik är ej ägnad att belysa annat än antalet

beviljade tillstånd. Till belysande av frågan, i vilken utsträckning ansökningar faktiskt *avslås,* må meddelas, att styrelsen enligt numera allt oftare tillämpad praxis bifaller ansökan för viss begränsad tid men därvid meddelar, att förlängning av tillståndet ej kan påräknas (»sluttermin»). Vidare inträffar, att utlänningen eller hans arbetsgivare får kännedom om, att utsikt ej finnes till bifall till ingiven ansökan, varvid denna då gärna återkallas. Ofta händer det också, att utlänningen eller arbetsgivaren endast inkommer med förhandsförfrågningar — muntliga eller skriftliga — och sedan låter vid erhållna informationer bero. Statistiska uppgifter i sistnämnda hänseende kunna ej lämnas. Ifråga om de övriga omständigheterna må nämnas, att under år 1935 529 sökta uppehålls- eller arbetstillstånd direkt vägrades, 81 »slutterminer» antecknades och att 116 ansökningar återkallades, de flesta på grund av att sökt tillstånd kunde förväntas bli vägrat.

Lagtillämpningen inom socialstyrelsen.

Med 1927 års främlingslagstiftning lärer i främsta rummet ha åsyftats att sätta spärr mot spontan massinvandring till Sverige av utländsk arbetskraft, utgående från de stora arbetslöshetsarméer, som efter kriget uppstått ute i Europa. Det nya i denna lagstiftning hade en klar arbetsmarknadspolitisk inställning. Vidare åsyftade man — liksom med tidigare lagstiftningen i ämnet, senast av år 1914 — att från riket utestänga moraliskt mindervärda och för allmän ordning och säkerhet farliga personer, utlänningar, som saknade för sin existens härstädes nödiga medel, samt ur ras- eller annan synpunkt svårassimilerbara element. Av propositionen framgår tydligt, att en svensk företagsamhet icke bör förhindras att använda utländsk arbetskraft, där likvärdig inhemsk ej finnes att tillgå. Stöd saknas för den här och var rådande uppfattningen, att utlänning icke bör erhålla arbetstillstånd, där hans anställande skulle skärpa konkurrensen svenska företagare emellan. Sammanfattningsvis torde kunna sägas, att lagen vill skydda den svenska arbetsmarknaden från intrång av obehövlig eller mindervärdig utländsk arbetskraft och skydda vårt land från invandring av utlänningar, som ur allmänna ordningssynpunkter icke äro önskvärda.

I sin befattning med främlingskontrollen har socialstyrelsen givetvis haft att beakta främst dessa allmänna grundlinjer för lagstiftningen. En något mera detaljerad redogörelse för de synpunkter, å vilka styrelsen stöder sitt handlande i främlingsärenden, lärer emellertid här vara på sin plats.

Arbetstillståndsärenden. Sedan utlänning vistats i Sverige tre månader, utgör erhållandet av uppehållstillstånd givetvis den primära förutsättningen för att arbetstillstånd skall kunna meddelas. Av praktiska skäl torde emellertid i en redogörelse för handläggningen av hithörande ärenden de synpunkter, som äga tillämplighet å arbetstillstånd såsom sådant, böra beröras först. Härvid må att börja med upprepas, att beviljandet av arbetstillstånd är beroende av utlänningens kvalifikationer såsom arbetskraft i förhållande till inhemsk tillgänglig arbetskraft inom vederbörande fackområde.

Till grund för den undersökning, som företages för fastställande av utlänningens kapacitet, ligger den motivering, som utlänningen, arbetsgivaren eller båda förebragt antingen direkt i samband med den ingivna ansökningen om arbetstillstånd eller — på socialstyrelsens särskilda anmodan — genom kompletterande upplysningar. Framhållas må, att den omständigheten, att handlingarna i främlingsärenden liksom andra handlingar äro offentliga, ej sällan innebär hinder för erhållandet av uttömmande upplysningar beträffande utlänningar, som sitta inne med yrkeshemligheter eller avses att sysselsättas vid tillverkningar av speciell natur.

Jämlikt främlingslagens 14 § har styrelsen i fortsättningen, där ej ärendet är av brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, att inhämta yttrande från offentlig arbetsförmedlingsanstalt samt att bereda sammanslutningar av arbetsgivare och arbetare inom verksamhetsområdet tillfälle att uttala sig. I ärenden av större vikt eller berörande utpräglade yrkesspecialiteter plägar socialstyrelsen härjämte ofta till komplettering inhämta upplysningar från myndigheter eller organisationer, vilka intaga en mera obunden ställning till arbetsgivare och arbetstagare.

Sedan socialstyrelsen sålunda erhållit ett fylligare material för arbetstillståndsfrågans bedömande, kan styrelsen vanligen taga ärendet under närmare övervägande; dock inträffar ej sällan, att inhämtade yttranden giva styrelsen anledning att såsom ett nästa steg bereda arbetsgivaren eller utlänningen tillfälle att inkomma med påminnelser. Nämnas må, att frågan om ett enda arbetstillstånd ej sällan är av sådan natur, att handläggningen av ärendet binder en styrelsens tjänsteman för en eller till och med flera dagar framåt.

Det förekommer i flera fall dagligen, att arbetsgivare eller utlänning vid personligt besök å styrelsen framlägger sina synpunkter. Det må ihågkommas, att i många fall alldeles speciella, till utlänningen knutna personliga egenskaper kunna göra hans förvärvande för svenskt näringsliv och i varje fall för företaget i fråga till en betydelsefull angelägenhet. En utpräglad duglighet, en konstnärlig läggning, en starkt utvecklad organisationsförmåga kunna utgöra kvalifikationer, tillräckliga för att en utländsk medborgare, framför en svensk med samma rent tekniska kunskaper, även på en relativt obetydlig post skall kunna främja ett helt företags utveckling och därmed bidraga till att skapa ökade arbetstillfällen för landets egna medborgare. Särskilt inom småindustrien och hantverket göra sig dylika egenskaper starkt gällande, och i styrelsens handlingar finnas många exempel på, hurusom utlänningar, vilka med hänsyn till dylika rent personliga kvalifikationer erhållit arbetstillstånd, kraftigt medverkat till verksamhetens främjande. Såsom exempel kan nämnas, att en utländsk ingenjör, för vilken vederbörande remissinstans på goda grunder avstyrkt arbetstillstånd med åberopande av att tekniskt likvärdig inhemsk arbetskraft funnes tillgänglig, men som detta till trots ansågs böra erhålla tillståndet, genom sina speciella insikter lade den fasta grunden för att årsomsättningen inom en verksamhetsgren vid ett industriföretag på få år växte ut från några tiotusental kronor till långt över en halv miljon kronor; inom produktionsgrenen nyanställdes under samma tid ett tiotal svenska ingenjörer och cirka 300 arbetare. I ett annat fall hade protesterats mot, att en utlänning med stöd av arbetstillstånd tilläts arbeta inom en mera hantverksmässig produktion. Socialstyrelsen fann emellertid klart styrkt — ehuru den med hänsyn till handlingars i främlingsärenden offentliga natur icke ansåg sig kunna infordra skriftliga belägg härför — att utlänningen i fråga i realiteten bar upp hela den produktion, varom här var fråga, och att ett vägrat arbetstillstånd skulle innebära, att ett tiotal svenska medborgare överfördes till de arbetslösas led. Såsom ytterligare exempel må nämnas, att smärre eller större bygdeindustrier, vilka kunnat eliminera betydande import, här och var växt upp, till följd av att utlänningar med dylika personliga kvalifikationer tillåtits verka här i riket som instruktörer under längre eller kortare tid.

Beträffande speciella synpunkter, som ligga till grund för avgörandet av ärenden rörande arbetstillstånd, må vidare nämnas följande.

Socialstyrelsen, som är förhindrad att binda arbetstillstånd till viss arbetsgivare — en inskränkning, som styrelsen anser välgrundad — binder däremot ofta, då lokala förhållanden tala härför eller utlänning kan anses kvalificerad blott för anställning inom trakt med viss särprägel (t. ex. beträffande

huvuddelen av den finska arbetskraften i Norrbotten), dylikt tillstånd till särskild kommun eller annat administrativt område.

I regel beviljas icke arbetstillstånd för längre tid än ett halvt à ett år åt gången. I sådana fall, där inhemsk arbetskraft förr eller senare bör kunna erhållas för att fylla utlännings plats, plägar styrelsen, samtidigt med att sökanden underrättas om ansökningsärendets utgång, meddela, att det medgivna tillståndet icke får anses ha prejudicerande karaktär beträffande ansökning om förlängning. I de fall, där inhemsk arbetskraft rimligen synes kunna uppläras till den befattning, utlänning innehar, meddelas på samma sätt arbetsgivaren, att tillstånd endast kan beräknas komma att medgivas för den tid, dylikt upplärande tager i anspråk. I dylika fall antecknas till protokollet, att den medgivna tillståndstiden är att betrakta såsom »sluttermin»; meddelande härom lämnas sökanden.

I fråga om studievistelser här i riket, för vilka arbetstillstånd kan vara påkallat, anser sig styrelsen böra taga största hänsyn till att det av ålder förekommande, gagneliga utbytet i utbildningssyfte av lärlingar och dylika skilda länder emellan icke försvåras. Där ett direkt eller indirekt utbyte med utlandet av dylik arbetskraft kommer till stånd genom ömsesidigt tillmötesgående, plägar sålunda arbetstillstånd regelbundet beviljas. Även beträffande annan vistelse här i utbildningssyfte, t. ex. för volontärsanställning inom handels-, rederi- och fabriksföretag, beaktar styrelsen internationell kutym, detta jämväl i syfte att ej resa hinder för svenska medborgare att åtnjuta förmånen av utbildning i utlandet. Emellertid finner styrelsen naturligt, att utlänning icke här i riket, i konkurrens med därför lika väl lämpade svenska medborgare, utbildas i och för erhållande av speciell kompetens för framtida anställning eller verksamhet i Sverige. Styrelsen plägar alltså, vid beviljande av hithörande tillstånd, meddela sökanden, att det sålunda erhållna och eventuellt sedermera, på särskild ansökan, förlängda arbetstillståndet uteslutande avser vistelse här för utbildning och att arbetstillstånd för anställning i förvärvsarbete ej kan påräknas.

På i viss mån likartat sätt som beträffande praktikanter göra sig speciella praktiska synpunkter gällande i fråga om mera kvalificerad personal vid utländska företags filialer här i riket eller vid svenska företag, som i högre grad arbeta med utländskt kapital eller äro beroende av utomlandsförbindelser. Även här har man vid beslut angående arbetstillstånd för utländska anställda att beakta, att internationell kutym icke trädes för när och att företagens verksamhet och därmed även de svenska anställdas intressen icke skadas genom schablonmässig prövning. Ej sällan göra också våra handelsförbindelser påkallat, att visst tillmötesgående visas. Styrelsen har ock ansett sig behörig, att vid handläggningen av dylika ärenden beakta dels legitima intressen för företagen att få utvälja anställda i förtroendeställning och dels de olägenheter för den svenska exportindustriens ändamålsenliga representation i utlandet, som tillämpandet av alltför snäva arbetsmarknadssynpunkter i dessa fall otvivelaktigt direkt eller indirekt skulle kunna föranleda.

Beträffande de synpunkter, som anläggas på ärenden rörande arbetstillstånd, må tilläggas, att styrelsen — i överensstämmelse med vad i propositionen till främlingslagen angives — ej anser sig vid sin prövning böra bortse från den anknytning till Sverige, som en utlänning kan äga genom giftermål, mångårig vistelse här i riket eller på annat liknande sätt. Det synes ej heller skäligt att neka utländsk medborgare, som här under längre tid och med synnerlig framgång — vare sig detta skett i en framskjuten eller mera undangömd position — medverkat till vårt näringslivs främjande, fortsatt arbetstillstånd blott på den grund, att han fyllt sin ursprungliga uppgift. I en del fall medgives arbetstillstånd, där utlännings vistelse i riket för all

framtid av vissa skäl måste anses de facto avgjord eller där i övrigt rent humanitära skäl starkt tala för bifall till ansökning. I detta sammanhang må nämnas, att de intresserade arbetarorganisationerna själva i dylika fall visa utvecklad känsla för vad billigheten bjuder, detta ingalunda endast beträffande utlänningar, som av politiska förhållanden i hemlandet föranletts att uppehålla sig i Sverige.

Uppehållstillståndsärenden. I 1927 års, av riksdagen godkända proposition (nr 198) till främlingslag anförde föredragande departementschefen beträffande uppehållstillstånd bland annat följande (sid. 41):

»Vad vårt land beträffar lärer det med hänsyn till ordnings- och säkerhetsintresset anses påkallat att stadga särskilt villkor för rätt för utlänning att under längre tid uppehålla sig härstädes. Erfarenheten visar nämligen att många utlänningar, vilkas vistelse här i landet ur nämnda synpunkt måste anses olämplig, dock icke låta komma sig till last sådant förhållande, som lagligen kan föranleda deras utvisande. Anledning finnes till antagande, att antalet utlänningar av denna typ i framtiden kommer att avsevärt ökas. Dessa förhållanden giva vid handen, att myndigheterna måste äga i sin makt att även i sådana fall, då utvisningsanledning ej föreligger eller utvisningsförfarande lämpligen ej bör äga rum, förvägra utlänning rätt att uppehålla sig här i riket.

Emellertid måste även hos oss den immigrationspolitiska karaktären av en dylik bestämmelse i lika hög grad uppmärksammas. Otvivelaktigt kan en bosättning i mer betydande omfattning här i landet av invandrare, tillhörande folkslag, som äro oss till rasen mycket skilda, lända oss till skada. Härvid må särskilt beaktas, att man med hänsyn till praxis vid behandling av ansökningar om medborgarrätt måste räkna med att utlänning, som under visst antal år stadigvarande uppehållit sig härstädes, blir, därest han så önskar och anledning till anmärkning mot honom ej föreligger, upptagen till svensk medborgare.

Vid prövning av ansökan om uppehållstillstånd skall tagas i övervägande, huruvida med avseende å det uppgivna ändamålet med vistelsen i riket och övriga omständigheter utlänningens härvaro må befinnas lämplig med hänsyn till landets intressen. — — — Avseende bör emellertid jämväl fästas å utlänningens familjeförhållanden samt längden av den tid, han kan hava vistats härstädes.»

Dessa uttalanden angiva de riktlinjer, som styrelsen haft att följa vid handläggningen av ärenden om uppehållstillstånd. Emellertid synes påkallat att närmare redogöra för handläggningen beträffande uppehållsärenden av ett par speciella typer.

Först må då nämnas, att utländska *studerande,* vilka för sin utbildning härstädes icke behöva arbetstillstånd — vanligen studerande vid universitet och högskolor eller fackskolor av ett eller annat slag — i så måtto jämställas med praktikanter och dylika, att här i riket förvärvade specialkunskaper ej anses böra berättiga till framtida verksamhet inom landet. Då icke sökanden har speciell anknytning till riket eller erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att avlägga examen eller ock tydligen vistas här för rent vetenskapligt inriktade specialstudier, plägar han underrättas, att meddelat uppehållstillstånd avser allenast studievistelse. I vissa fall har även vederbörande läroanstalt gjorts underrättad härom. Nämnas må, att beträffande särskilt universitet och med dem jämförliga högskolor antalet studerande svenska medborgare vid utländska läroanstalter vanligen torde vara större än antalet utländska medborgare vid motsvarande svenska institutioner. Påpekas må vidare i sammanhanget, att tillträde för utländska studerande till svenska tekniska läroanstalter — liksom även i många fall till praktikantplatser vid industriella och andra företag — kan vara ägnat att främja vårt lands export.

Vidare må nämnas några ord rörande uppehållstillstånd för utlänningar, vilka här ämna i en eller annan form idka *affärsrörelse* eller vistas såsom *handelsresande.*

Beträffande de förra torde vara klart, att i sådana fall, där Kungl. Maj:t beviljat vederbörande utlänning rätt att här i riket idka näringsyrke, avslag å ansökning om uppehållstillstånd icke bör förekomma, med mindre det i avgivna yttranden konstaterats, att utlänningen gjort sig skyldig till brott eller grövre förseelse. Där utlänning icke ämnar ägna sig åt sådan verksamhet, som erfordrar Kungl. Maj:ts tillstånd, men i lojal form önskar investera kapital i svenska företag och samtidigt önskar vistas här, synes näppeligen finnas anledning att vägra uppehållstillstånd. Emellertid kunna gränsfall förekomma, där utlänning vill ställa kapital till ett företags förfogande, detta dock allenast i syfte att därigenom vinna arbetsanställning vid företaget. Arbetstillståndet kan då knappast bedömas ur direkta arbetsmarknadssynpunkter; tillståndet kan snarast förliknas vid ett vidgat uppehållstillstånd. Socialstyrelsen söker i dylika tillståndsfrågor skaffa sig ingående informationer om motiven för ansökningen. Med hänsyn till ansökningshandlingars offentliga natur kan styrelsen emellertid ofta icke påfordra ingående skriftlig motivering, vilken kunde beröra för företagen interna ekonomiska förhållanden.

I fråga om handelsresande för utländska firmor må erinras, att dessa för sin verksamhet här i riket icke behöva arbetstillstånd och att de sålunda, utan att socialstyrelsen har att därmed taga befattning, äga bedriva verksamhet härstädes under uppehållstillståndsfri tid. I regel torde nämnda tid, tre månader, vara tillräcklig. Där så ej är förhållandet, har styrelsen att inhämta, huruvida i det enskilda fallet kan vara med hänsyn till verksamhetens omfattning och art, internationell kutym och gällande traktater med utländska makter påkallat att medgiva viss tids uppehållstillstånd.

Slutligen må beröras frågan om uppehållstillstånd för utlänningar tillhörande två speciella, ofta in i varandra flytande kategorier, nämligen politiska flyktingar och utländska medborgare av judisk börd.

I fråga om *egentliga politiska flyktingar,* d. v. s. personer, som i sitt hemland löpa risken av allvarlig påföljd för politiskt brott, demonstration av politisk inställning eller arbete inom misshagliga organisationer o. s. v., synas dessa ej böra förvägras rätt att uppehålla sig här i riket. Ett villkor för detta tillmötesgående är dock i sådana fall — liksom eljest — att vederbörande avhåller sig från politisk verksamhet i vårt land.

En utlännings egen uppgift, att han vore politisk flykting, accepteras icke reservationslöst, utan ett så vitt möjligt pålitligt utredningsmaterial eftersträvas. Ej alltid lyckas detta, vilket bland annat sammanhänger med handlingarnas offentliga karaktär. En utlänning hesiterar helt naturligt att lämna sådana för offentligheten tillgängliga upplysningar om sina politiska förehavanden i hemlandet, som definitivt kunna avskära möjligheten för honom att under rådande politiska regim återvända dit och som dessutom i många fall kunna äventyra hemmavarandes säkerhet. Det kan även ofta ligga i svenska myndigheters intresse att icke frampressa en offentlig utredning, som — i och med att innehållet kan komma till utländsk myndighets kännedom — de facto kan utgöra hinder för att i framtiden avveckla utlänningen från riket.

Utlänning, som åberopar känsla av vantrevnad med den politiska regimen i hemlandet eller dylikt, godtages icke på enbart sådan grund som politisk flykting. Samma betraktelsesätt lärer omfattas av mera betydande, politiskt betonade svenska hjälporganisationer för flyktingar.

Redan av det sagda torde ha framgått, att i många fall det politiska flyktingskapet och dess karaktär kan vara svår att fastställa och att därför tve-

kan kan råda, huruvida en föregiven flykting bör avvecklas eller ej. I andra fall kan det i praktiken visa sig nära nog ogörligt eller i allt fall ytterst tidskrävande att från riket avveckla en utlänning, som ej kan anses vara bona fide-flykting. I vissa fall torde det till och med — då utlänningen av ett eller annat skäl rimligen icke kan förpassas till sitt hemland — kunna anses mindre lämpligt att sända en politisk flykting med tvivelaktiga föregående ur riket; han måste merendels förpassas till något annat land, vilket eventuellt skulle anse sig på grund härav oförhindrat att förfara på motsvarande sätt gentemot Sverige beträffande icke önskvärda personer.

Särskilt dylika flyktingsfrågor synas giva anledning till omprövning, huruvida icke under vissa betingelser uppehållstillstånd skulle kunna få bindas till visst administrativt område. Anordningen skulle kunna medge skärpt kontroll över misstänkta agitatorer och spioner och säkerligen ofta tjäna att direkt avhålla kringvandrartyper från att inresa i riket. Å andra sidan skulle anordningen knappast vara till molest för bona fide-flyktingar.

Antalet egentliga politiska flyktingar, som här i riket för närvarande inneha uppehållstillstånd, kan givetvis icke med full säkerhet konstateras. Ihågkommas må nämligen, att ett flertal utländska medborgare, som här erhållit uppehållstillstånd för visst annat angivet och plausibelt ändamål, t. ex. för besök hos släktingar, anställning vid svenska företag m. m., kunna vara politiska flyktingar, ehuru de icke ansett sig böra åberopa sådant förhållande. Antalet egentliga politiska flyktingar med uppehållstillstånd torde emellertid ej överstiga ett eller annat hundratal.

Under de senaste åren har av kända skäl uppkommit fråga om en speciell invandring, nämligen av utlänningar av *judisk börd*. Beträffande dessa bör särskilt beaktas, att deras ansökningar om uppehållstillstånd i realiteten ofta måste anses åsyfta bosättning för en längre tid eller all framtid. Detta innebär i sin tur, att man — efter att ha beviljat uppehållstillstånd — de facto näppeligen kan vägra utlänningen sådana tillstånd, att han blir i tillfälle att här i riket försörja sig genom arbete. På grund härav böra dylika ansökningar om uppehållstillstånd bedömas även ur arbetsmarknadssynpunkt. Framhållas må, att vissa judar i realiteten böra jämställas med egentliga politiska flyktingar.

Antalet »icke-ariska» invandrare från tiden efter år 1932, vilka för närvarande vistas i riket med stöd av uppehållstillstånd, är ej lätt att fastställa. Spörsmålet är ju icke enbart en religions- utan tillika en rasfråga, och den å ansökningsformuläret förekommande frågan om religion ger alltså ej ett uttömmande svar. Antalet inkomna och kvarvarande »icke-arier» torde snarare under- än överstiga femhundra, detta särskilt om man borträknar de icke få fall — mestadels barn och ungdomar — där vederbörande här endast söka förvärva viss utbildning i tanke att sedan ansluta sig till sina i andra länder boende föräldrar. Vissa av dem kunna redan vid ankomsten hit påräkna framtida inresa i Palestina.

Vad här återgivits torde — om än långt ifrån på ett uttömmande sätt — belysa den mångfald av faktorer, som påkalla beaktande och övervägande vid handläggningen av ärenden rörande arbets- och uppehållstillstånd. Alltför snäva eller schablonmässiga regler torde lätt komma i konflikt med praktiska livets eller humanitetens krav. Jämväl bör här beaktas, att en snäv regel — även där den i sig själv är lämplig — lätt kan föranleda slutsatser i en till äventyrs icke åsyftad riktning; ett uttryckligt medgivande med avseende å ett angivet specialfall kan lätt tolkas såsom ett förbud i ett annat specialfall, som ej angivits.

Enligt socialstyrelsens uppfattning måste 1927 års främlingslag allt fortfarande anses vara i det stora hela väl avvägd och genomtänkt.

Övervakningen av utlänningar.

Vad angår den övervakning, som utövas över utlänningar i riket, brister densamma otvivelaktigt i vissa hänseenden. Socialstyrelsen får härutinnan hänvisa till utlåtande i ämnet den 8 september 1934, vilket finnes tryckt (Sociala Meddelanden 1934, sid. 656 ff.). Utöver däri anförda allmänna synpunkter, vilka fortfarande torde i stort sett äga giltighet, må emellertid följande tillfogas.

Sedan ifrågavarande utlåtande avgavs, har återinförts tidigare gällande skyldighet för utlänning att vid inresa i riket avgiva skriftlig uppgift om resans ändamål; medborgare i våra nordiska grannländer äro dock befriade från dessa skyldigheter.

Kungl. Maj:t har i cirkulärbrev till länsstyrelserna den 21 december 1934 (Sv. förf. saml. nr 625/1934) angående vissa åtgärder avseende kontrollen över utlänningars vistelse i riket föreskrivit bland annat, att överståthållarämbetet har att genom särskilda polisbyrån i Stockholm för utlänningar i riket (numera benämnd statens polisbyrå) noggrant övervaka, att tiden för den utlänning i främlingslagen angivna tillståndsfria vistelsen i riket icke överskrides utan att ansökning dessförinnan gjorts, skolande vid bedömande av skyldigheten att utverka dylikt tillstånd beaktas, att, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, såsom avbrott i vistelsen icke bör anses uppehåll i utlandet av kortare varaktighet än sex månader i följd. Nämnas må, att i vad ankommer på socialstyrelsens befattning med ärenden om uppehållstillstånd dylika grundsatser redan tidigare tillämpats i praktiken.

Numera lärer i s. k. handelspass finnas anteckning, att innehav av dylik handling icke innefattar befrielse från skyldighet att beakta bestämmelser rörande uppehålls- och arbetstillstånd.

Slutligen må nämnas, att vissa anordningar träffats till förstärkning av kontrollen över den eljest ganska fria resandetrafiken över hamnarna vid Öresund.

Genom här berörda anordningar har otvivelaktigt främlingskontrollen i viss mån effektiviserats. Beträffande cirkulärbrevet till länsstyrelserna må nämnas, att utländska handelsresande — enligt överenskommelser mellan Sverige och utländska makter tillförsäkrade viss rörelsefrihet här i riket — ej sällan uppge, att anordningen i fråga verkar hindersam för dem i deras legitima affärsresor.

Beträffande den i utlåtandet berörda frågan om kontrollen över utlänningarna efter deras passerande genom inresekontrollen (Sociala Meddelanden 1934, sid. 664 ff.), må till komplettering av därstädes framförda synpunkter anföras följande.

Av vad som i det föregående anförts torde framgå, att socialstyrelsen vid sin handläggning av ärenden rörande uppehålls- och arbetstillstånd har att taga en mångfald olika synpunkter under övervägande. Styrelsen handlägger för närvarande omkring 15,000 ansökningar om uppehålls- och arbetstillstånd per år, och vederbörande tjänstemän — som bland annat ha att granska och föredraga nämnda ärenden, införskaffa kompletterande utredningar, upprätthålla den alltmer påkallade kontakten med utrikesdepartementet och med de departement, som handlägga ärenden rörande medborgarskap, förpassning, rätt att idka näringsyrke m. m., överlägga med remissinstanserna, mottaga besök av utlänningar och arbetsgivare, stå allmänheten till tjänst med upplysningar etc. — kunna icke rimligen medhinna att beträffande varje ärende, vilket är försett med allenast ett summariskt yttrande, i önskvärd omfattning införskaffa kompletterande upplysningar. Det ligger därför stor vikt på, att i yttranden över hithörande ärenden medtagas

såvitt möjligt alla uppgifter av betydelse för ärendenas bedömande ur ordnings- och säkerhets- men också ur verkliga billighetssynpunkter; upplysningar i sistnämnda hänseende förstå utlänningarna själva ofta ej att lämna.

De lokala myndigheterna äro ofta av brist på arbetskraft icke i tillfälle att verkställa önskvärd utredning. Särskilt må härvid framhållas, att vid föreskriven remiss av ansökningar om uppehållstillstånd yttrandena ofta begränsas till att avse frågan, om utlänningen begått brott eller liknande. Däremot omnämnas i många fall icke sådana andra omständigheter, som kunna vara av stor betydelse för bedömande av frågan, huruvida arbets- eller uppehållstillstånd bör beviljas, exempelvis att utlänningen ej före inresan inhämtat arbetstillstånd och sedan — fortfarande utan sådant tillstånd — redan tillträtt anställning och kanske avsevärd tid innehaft densamma. Ofta vitsordas ej heller av utlänningen eller dennes arbetsgivare å ansökningshandlingen lämnade upplysningar om ändamålet med vistelsen härstädes, om arbetsanställnings art, löneförmåner m. m.

Såsom i det föregående omnämnts, är socialstyrelsen ej behörig att binda arbetstillståndet till anställning hos viss arbetsgivare men kan däremot begränsa tillståndets giltighet till visst område, t. ex. ett län. I upprepade fall inträffar dock, att utlänningar icke iakttaga härutinnan gjorda förbehåll, detta ehuru dylik begränsning särskilt tecknats i själva tillståndsbeviset samt därjämte påpekats i särskilt till passet fogat meddelande. Det förekommer knappast, att dylik överträdelse beivras eller omnämnes i yttranden. Styrelsen har kunnat utröna, att utlänningar med sålunda bundet arbetstillstånd, ofta lång tid innan ansökning om förändring av detsamma avgivits, innehaft tjänst å annan ort än den, det gällande tillståndet avsett.

Det är sålunda tydligt, att styrelsen i många fall får pröva ärenden på grundval av bristfälliga informationer. I vissa fall kan givetvis ur tidigare ansökningshandlingar, utlänningens pass m. m. utläsas en hel del; i många fall åter får man nära nog söka gissa sig till, huruvida särskilda omständigheter, värda beaktande, äro till finnandes eller icke, och med ledning härav anhålla om ytterligare upplysningar från myndigheter, utlänningen själv eller från dennes arbetsgivare. Emellertid må kraftigt understrykas, att socialstyrelsen i allmänhet har livligt intryck av, att det icke är viljan, som brister, då det gäller att förebringa utredning; för övrigt förebringas i många fall mönstergill sådan.

Det kunde måhända ifrågasättas, huruvida icke särskilda detaljerade direktiv borde upprättas angående lokal polismyndighets yttranden över främlingsärenden. Emellertid torde det bliva svårt att i desamma angiva alla de skiftande synpunkter, vilka härvid kunna ifrågakomma. Vidare torde å en del håll anslagen till ortspolisen vara otillräckliga för igångsättandet av önskvärda utredningar beträffande främlingsärendena.

En föga kostnadskrävande anordning för åvägabringande av ökad effektivitet i denna del av främlingskontrollen vore måhända, att gällande föreskrifter i kungörelsen den 11 november 1927 om utlännings rätt att här i riket vistas ändrades därhän, att ansökning om uppehållstillstånd beträffande utlänning, som redan vistades i riket, insändes *direkt* till socialstyrelsen. Härigenom bleve styrelsen i tillfälle att vid ansöknings remitterande göra anteckningar beträffande de punkter, i vilka *särskild* utredning syntes påkallad. I fråga om ansökningar om förlängning av gällande tillstånd hade styrelsen god ledning av upprättade persondossiéer och av sitt kortregister över utlänningar och behövde sålunda ej betunga de lokala polismyndigheterna med onödiga och alltför vidlyftiga förfrågningar. Beträffande förstagångsansökningar kunde en efter det enskilda fallet lämpad frågepromemoria upprättas. Vidare skulle styrelsen genom en dylik anordning bli i

tillfälle att, *innan* ansökningarna remitterades för yttrande till de lokala polismyndigheterna, från statens polisbyrå i Stockholm inhämta de upplysningar om vederbörande utlänning, som byrån i egenskap av centralt övervakningsställe erhåller. Sådana upplysningar, som nu i många fall icke äro för de lokala polismyndigheterna kända, skulle därigenom kunna av dessa beaktas.

Anordningen skulle dock ej kunna genomföras, med mindre såväl socialstyrelsens som polisbyråns personal förstärktes, men det synes, som om denna utväg vore den billigaste för det allmänna och näppeligen behövde medföra ökade kostnader beträffande lokala polismyndigheter å annan ort än möjligen Stockholm.

I sammanhanget må påpekas, att fall då och då förekomma av natur att böra föranleda specialutredning, för vilket ändamål särskild sakkunskap kan vara påkallad, t. ex. språkkunskaper, viss kännedom om förhållanden i annat land, förutsättningar att bedöma den reella innebörden av lämnade informationer och så vidare. Särskilt är så ej sällan fallet, då utlänningar under täckmanteln av politiskt flyktingskap söka skaffa sig rätt att vistas och finna utkomst här i riket. I och för utredning i dylika fall vore det önskvärt, att länsstyrelse kunde anordna utredning genom länsstyrelsetjänsteman, landsfogde, kommunal förtroendeman eller annan för uppgiften skickad person. I vissa dylika fall borde hänvändelse kunna göras även till statspolisen.

Understrykas må, att ett genomförande av dylika anordningar icke skulle föranleda styrelsen frångå sin i utlåtandet den 8 september 1934 hävdade mening om önskvärdheten av en *handbok med råd och anvisningar* till tjänst vid handläggning av främlingsärenden i allmänhet. På senare tid har styrelsen än mera ofta än tidigare haft tillfälle iakttaga svårigheterna, då det gäller bedöma, huruvida för viss verksamhet tillstånd att idka näringsyrke, arbetstillstånd eller intet tillstånd alls kan vara påkallat, om skäl för direkt åtgärd mot utlänning för förhindrande av hans vidare vistelse i riket kunna föreligga, och så vidare.

En överskådlig framställning av innehållet i hithörande olika författningsföreskrifter, försedd med praktiska råd och anvisningar, skulle utan tvivel vara till hjälp och nytta. Framhållas må, att utarbetandet påkallade samråd mellan utrikesdepartementet och flera andra departement, socialstyrelsen, länsstyrelserna, statens polisbyrå samt eventuellt representanter för ortspolis i stad och på landsbygd.

Remitterade motionerna.

Styrelsen övergår nu, efter denna allmänna orientering, till att — i den mån så icke med det anförda redan skett — söka belysa innehållet i envar av de remitterade motionerna.

Motionen nr II: 603 om revision av gällande invandringslag. I motionen anföres, att förpassning icke innefattar förbud för utlänning att återkomma till riket. Jämlikt 27 § lagen den 13 maj 1932 angående fortsatt tillämpning av 1927 års främlingslag kan emellertid numera, i motsats till vad tidigare varit förhållandet, länsstyrelse förordna, att utlänning, som ur riket förpassas, icke äger återvända, med mindre han före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd.

Denna möjlighet har emellertid tillämpats i ringa — kanske alltför ringa — utsträckning.

Vid eventuell prolongation av gällande främlingslag borde måhända tagas under övervägande, huruvida icke socialstyrelsen kunde göras behörig att

förbinda avslag å ansökning om uppehållstillstånd med liknande förbehåll. Härigenom bereddes styrelsen möjlighet att i vissa fall markera, att utlänning — närmast ur arbetsmarknadssynpunkt — vore mindre önskvärd här i landet. Ihågkommas må nämligen, att avslag å en uppehållstillståndsansökan i många fall endast är en konsekvens av ett avslag å arbetstillståndsansökan, d. v. s. ett konstaterande av att utlänningen icke utan att ha arbetstillstånd kan här i riket försörja sig. Styrelsen hade även möjlighet att redan före inresa från fall till fall upptaga förnyad ansökan till prövning, vilket kan vara av betydelse, då man ej finner anledning medgiva stadigvarande bosättning i landet men däremot ej har anledning motsätta sig återkommande tillfälliga resor inom riket.

I motionen anföres vidare, att ett flertal av de utlänningar, som här driva affärsrörelse, aldrig torde söka arbets- eller uppehållstillstånd och att de besökte landet såsom turister samt vistades här å vanliga turistpass. Vidare skulle de var tredje månad göra ett kort besök i utlandet och därigenom förskaffa sig rätt att utan särskild ansökan vistas tre månader i landet.

Med »turistpass» åsyfta motionärerna måhända s. k. nordiskt resekort. Sådan legitimationshandling är giltig allenast för danska, norska, finska och isländska medborgare; giltighetstiden är sex månader och kan ej förlängas. Bevis om arbetstillstånd må ej tecknas i resekort.

Vad angår frågan, huruvida utlänning härstädes skulle kunna tillgodoräkna sig tre nya uppehållstillståndsfria månader genom att avbryta vistelse här genom tillfälliga utlandsbesök, må hänvisas till det föregående.

I vad rör inresekontrollen vid Öresund, må främst hänvisas till vad styrelsen härom anfört i utlåtandet den 8 september 1934 angående övervakningen av utlänningar i riket (Sociala Meddelanden 1934, sid. 660 ff.) och vilket fortfarande i huvudsak torde äga giltighet. Emellertid må härtill tilläggas, att polismyndigheterna med stöd av främlingslagens 21, 26, 38 och 39 §§ synas berättigade vidtaga åtgärd mot utlänning, som icke följt anvisningarna beträffande inresekontroll för icke-skandinaver. Framhållas må, att det även i efterhand kan konstateras, huruvida dessa anvisningar följts; icke-skandinavisk utlännings legitimationshandling skall nämligen vara försedd med inresestämpel. I socialstyrelsen plägar på detta sätt alltid granskas, huruvida tillståndssökande utlänning underlåtit att uppvisa pass vid inresekontrollen.

Beträffande slutligen de siffror, motionärerna anfört i fråga om antalet beviljade och vägrade arbetstillstånd, må hänvisas till dels det föregående och dels, vad särskilt angår förlängning av dylikt tillstånd, till de direktiv angående främlingslagens tillämpning, riksdagen givit genom godkännandet av 1927 års proposition till främlingslag.

I fråga om motionens allmänna syftning, nämligen mot en *allmännare skärpning* av nu gällande kontrollbestämmelser beträffande utlännings inresa och vistelse i riket, må hänvisas till meranämnda utlåtande den 8 september 1934, vari förordats, att åt särskilda sakkunniga skulle lämnas i uppdrag att verkställa utredning i hithörande frågor. Nu gällande kontrollföreskrifter torde emellertid befinnas relativt tillfredsställande, därest samlade informationer om och tillräckliga medel för övervakningen av utlänningar stode skilda myndigheter till buds, och skärpta bestämmelser torde i och för sig näppeligen vara ägnade att befordra en bättre ordning.

Vad angår frågan om en *biologisk invandringskontroll,* förutsättes, att motionärerna näppeligen åsyftat individuell, personlig undersökning av alla utlänningar, som ansöka om uppehålls- och arbetstillstånd, utan endast beträffande sådana, som för längre tids vistelse eller fast bosättning önskade dylika tillstånd. Införandet av dylik obligatorisk undersökning — närmast väl genom läkare — skulle uppenbarligen beträffande ett land som Sverige, med

dess livliga förbindelser med närliggande och tillgränsande länder, medföra synnerliga vanskligheter, vilka knappast torde behöva närmare belysas.

Styrelsen vill med det sagda ingalunda bestrida, att synpunkten är av betydelse. Det lärer emellertid böra ankomma på vederbörande myndigheter att i misstänkta fall företaga diskret undersökning, huruvida psykisk eller fysisk undermålighet kan anses föreligga, och därefter rätta sina avgöranden. Det må understrykas, att socialstyrelsen vid sin befattning med ärenden rörande uppehålls- och arbetstillstånd ej sällan redan av själva ansökningshandlingarna och av uppgifter om sökandens vandel m. m. kan draga vissa slutsatser angående hans fysiska och psykiska konstitution och att styrelsen även ägnat särskild uppmärksamhet åt sådana spörsmål.

Vad slutligen beträffar frågan, att endast med svenskar i *nationalitetshänseende närstående* invandrare skulle tillåtas inkomma i riket, må framhållas, att ifrågavarande problem lärer sakna nämnvärd praktisk betydelse annat än i fråga om utlänningar av judisk ras. Vad judarna angår, torde Sverige genom deltagande i det internationella samarbetet ha iklätt sig vissa, åtminstone moraliska förpliktelser, vilka skulle upphävas genom en prohibitiv speciallagstiftning. En sådan lagstiftning skulle innebära, att vårt land på en omväg sökte fritaga sig från sin andel i ansvaret för lösningen av ett humanitärt problem. Den andel av bördorna, som vårt land hittills burit, synes näppeligen vara så stor, att tyngden därav skulle anses böra föranleda ett radikalt brytande med hittills följda grundsatser.

Motionerna nr I: 32 och II: 114 om skärpning av kontrollen över främlingsinvasionen i riket. De i dessa — likalydande — motioner framförda synpunkterna ha till stor del redan behandlats i det föregående. I anledning härav inskränker sig styrelsen nu till att yttra sig väsentligen i ett par spörsmål.

I fråga om den föreslagna *centraliseringen av kontrollväsendet* har socialstyrelsen uttalat sig i meranämnda utlåtandet den 8 september 1934 (Sociala Meddelanden 1934, sid. 656 ff.) och finner ej anledning frångå då uttalade uppfattning.

Vad angår införande i ökad omfattning av *passviseringstvång* må understrykas, att tillämpningen av viseringstvång gentemot utländsk makts medborgare näppeligen lärer undgå medföra reciprok åtgärd mot Sverige. Stora olägenheter, ej minst av ekonomisk natur, torde härav kunna föranledas.

Härjämte må framhållas, att viseringstvång i och för sig ej är ägnat att tjäna eller särskilt väl lämpar sig för allmänrestriktiva syften; närmast siktar viseringsinstitutet mot utsovring före inresa av personer, som med hänsyn till ordning och säkerhet te sig mindre önskvärda.

Med det sålunda anförda må givetvis ej bestridas, att utomordentliga situationer kunna inträffa, där ett återinförande av viseringstvång kan befinnas ofrånkomligt.

Vad slutligen angår *skärpning av straffbestämmelserna* för underlåtenhet att fullgöra den i kungörelsen den 11 november 1927 (Sv. förf. saml. nr 411) stadgade anmälningsplikten finner styrelsen en strängare tillämpning önskvärd. Med hänsyn till att här i riket finnas ej få utländska medborgare, särskilt från grannländerna, vilka vistats här från födelsen eller den tidigaste barndomen, och då beträffande dylika utlänningar en arbetsgivare eller härbärgerare i många fall icke har anledning förutsätta utländskt medborgarskap, synes det emellertid, som om en eventuell skärpning av straffbestämmelserna eller deras tillämpning borde kompletteras med stadgande, som innebure möjlighet till straffbefrielse i fall, där utlänning sedan sina tidigaste år eller i övrigt under avsevärd tid uppehållit sig i riket.

Motionerna nr I: 33 och II: 115 om revision av bestämmelserna angående utlännings rätt att här i riket idka handel och driva näring m. m. Beträffande dessa — likalydande — motioner må hänvisas till uttalanden här ovan och till utlåtandet den 8 september 1934 (Sociala Meddelanden 1934, sid. 656 ff.) samt, vad angår utlännings rätt att idka näringsyrke, till utlåtande samma dag angående inom riksdagen väckt fråga rörande näringsfrihetsförordningens bestämmelser om utlännings rätt att här i riket idka handel eller annat näringsyrke. Härutöver må anföras följande.

Motionärernas mening, att s. k. handelspass borde få utställas endast vid de större inreseorterna och på vissa andra platser samt först efter kommunikation med socialstyrelsen eller annan central myndighet, synes värd övervägande. Det bör emellertid ej förbises, att den skisserade anordningen i praktiken kunde visa sig medföra olägenheter för lojala utländska handelsresande och därigenom kunde få ogynnsamma återverkningar för svenska affärsintressen i utlandet, närmast i vad rör behandlingen av svenska handelsresande. Med hänsyn till frågans ömtåliga natur torde en utredning i ämnet göras grundlig och allsidig.

Beträffande frågan om utlännings förvärv av svenskt medborgarskap må — under erinran, att dylika ärenden ej falla under socialstyrelsens prövning — allenast till diskussion framkastas den synpunkten, huruvida icke praxis på detta område så vitt möjligt borde utveckla sig under hänsynstagande bland annat till frågan, huruvida och i vad mån svenska medborgare i annat land få röna reciprok behandling.

Motionerna nr I: 284 och II: 604 angående revision av lagen om utlännings rätt att här i riket vistas m. m. En särlagstiftning beträffande »politiska flyktingar» komme i realiteten sannolikt att lämna dörren öppen för jämväl ett stort antal ur skilda synpunkter icke önskvärda utlänningar. Med hänsyn till dylika ärendens i eminent grad personliga och individuella natur, torde myndigheter, vilka ha att tillämpa främlingslagen, vare sig det gäller visering, uppehålls- eller arbetstillstånd, förpassning eller utvisning, ej kunna anlägga i författningsväg preciserade synpunkter utan behöva nödig frihet att alltefter de individuella omständigheterna handla i det enskilda fallet.

Det må ej bestridas, att ortspolis i sin befattning med främlingskontrollen allt emellanåt kan ställas inför situationer, där det ankommer på densamma att träffa snabba, kanske omedelbara avgöranden och där dessa avgöranden kunna vara av synnerlig betydelse för enskildas välfärd. I allmänhet torde i dylika fall, där tvekan kan råda om lämpligt förfarande, dock givas rådrum att — åtminstone under hand, per telefon eller på annat sätt — bringa frågan under överordnades bedömande. Jämväl förtjänar nämnas, att en handbok med praktiska råd och anvisningar, sådan som ovan ifrågasatts, just i dylika situationer skulle kunna tillgodose ett icke oviktigt behov.

Motionen nr II: 28 angående strängare restriktioner i fråga om utländska studenters rätt att studera och avlägga examina vid svenska universitet och högskolor m. m. Remissen av denna motion lärer vara besvarad med vad i det föregående anförts.

Kortare meddelanden.

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under mars 1936. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av mars till 53 162. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1935:		Juli	42 582	December	57 965
Mars	83 588	Augusti	41 723	1936:	
April	75 122	September	41 190	Januari	61 400
Maj	61 177	Oktober	47 045	Februari	58 127
Juni	51 157	November	54 167	Mars	53 162

Vid slutet av april månad 1936 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 47 000. Under april har sålunda antalet hjälpsökande nedgått med c:a 12 %.

Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) under mars 1936 framgå av nedanstående sammandrag:

	Antal hjälpsökande	Minskn. (ökning)		Antal hjälpsökande	Minskn. (ökning)
Jordbruk	1 390	— 519	Kraft- o. värmeproduktion	259	— 16
Skogshushållning	1 233	— 118	Sjöfart o. fiske	1 269	— 141
Ingenjörsarb. o. arbetsledning	98	+ 6	Kontorsarbete	521	+ 31
Malmbrytning o. metallind.	4 257	— 375	Butiks- o. lagerarbete	1 449	— 39
Jord- och stenindustri	5 670	— 983	Hotell- o. restaurangrörelse	376	— 10
Trävaruindustri	6 305	— 244	Landtransport	2 580	— 84
Pappers- o. grafisk industri	1 267	— 47	Allmän tjänst o. fria yrken	553	+ 23
Livsmedelsindustri	1 090	— 29	Husligt arbete	82	+ 30
Textil- o. beklädnadsindustri	465	— 33	Tillfällighets- o. diversearbete	15 271	— 1 645
Läder-, hår- o. gummivarurind.	602	— 30	Ungdom utan särskild utbildn.	1 702	— 100
Kemisk-teknisk industri	530	— 16			
Byggnadsverksamhet	6 193	— 626	Summa	**53 162**	**— 4 965**

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %		Antal hjälpsökande	Hjälpsök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	S:a hjälpta %
Stockholms stad	5 356	1·0	4 981	93·0	Göteb. o. Boh. län	4 587	2·2	3 665	79·9
Stockholms län	2 055	0·8	1 175	57·2	Älvsborgs »	1 147	0·4	622	54·2
Uppsala »	630	0·5	334	53·0	Skaraborgs »	767	0·3	468	61·0
Södermanl. »	459	0·2	269	58·6	Värmlands »	2 467	0·9	1 374	55·7
Östergötlands »	1 394	0·4	1 168	83·8	Örebro »	1 455	0·7	968	66·5
Jönköpings »	913	0·4	533	58·4	Västmanlands »	348	0·2	223	64·1
Kronobergs »	809	0·5	488	60·3	Kopparbergs »	1 630	0·7	887	54·4
Kalmar »	1 572	0·7	1 093	69·5	Gävleborgs »	2 588	0·9	1 646	63·6
Gotlands »	205	0·4	122	59·5	Västernorrl. »	7 571	2·7	6 161	81·4
Blekinge »	2 374	1·6	1 785	75·2	Jämtlands »	411	0·3	248	60·3
Kristianstads »	616	0·2	429	69·6	Västerbottens »	1 380	0·6	629	45·6
Malmöhus »	4 043	0·8	3 417	84·5	Norrbottens »	3 798	1·8	2 448	64·5
Hallands »	786	0·5	558	71·0					
Göteborgs stad	3 801	1·5	3 561	93·7	Summa	**53 162**	**0·9**	**39 252**	**73·8**

Fördelningen på olika hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt	[1]10 171	Ungdomshjälp	reservarbete	373	Understöd	statligt	12 982
	statskommun.	5 865		arbetsläger	630		kommunalt	4 744
	kommunalt	3 468		kurser	1 019		Summa	39 252

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under mars till 4·6 miljoner kronor och under årets tre första månader till 12·3 miljoner kronor.

— Ut- och invandring —

Utvandringen till främmande världsdelar under första kvartalet 1936. Utvandringen från Sverige till främmande världsdelar uppgick under första kvartalet 1936 till 96 personer, varav 34 män och 62 kvinnor. Sammanlagt 96 emigranter erhöllo sina utvandringskontrakt godkända av svenska polismyndigheter (i Stockholm, Malmö, Hälsingborg och Göteborg) och 2 av norska (i Oslo). Över Danmark har ingen utvandring förekommit under kvartalet. Fördelningen på de olika hamnstäderna var som följer:

	Stockholm	Malmö	Hälsingborg	Göteborg	Oslo	Summa
Januari	--	—	—	15	—	**15**
Februari	7	2	—	13	—	**22**
Mars	16	4	1	38	2	**61**
1 kv. 1936	**23**	**6**	**1**	**66**	**2**	**98**
1 » 1935	12	3	3	31	—	**49**

Antalet transiterande emigranter, d. v. s. utlänningar, som från annat land passerat Sverige och från svensk hamn (Göteborg) befordrats till främmande världsdel, utgjorde under kvartalet 28, varav 15 män och 13 kvinnor. Dessa utvandrares nationalitet framgår av följande tablå:

	Danmark	Norge	Finland	Estland	Lettland	Litauen	Tyskland	Tjeckoslovakien	Österrike	Summa
Januari	1	2	2	2	1	3	—	—	—	**11**
Februari	—	—	5	—	—	—	—	—	1	**6**
Mars	2	2	5	—	—	—	1	1	—	**11**
Summa	**3**	**4**	**12**	**2**	**1**	**3**	**1**	**1**	**1**	**28**

I ovanstående siffror ingå icke sådana utlänningar, som passerat Sverige på väg till Oslo eller annan utländsk hamn.

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 10 680. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

Yrkesinspektionens verksamhet under 1:a kvartalet 1936.

	Förrättnings- och resedagar	Lämnade skriftliga meddelanden	Ink. protokoll över besiktn. av		Intyg över besiktn. av hissar och kranar	Lämnade eftergifter	Framställn. enl. 38 el. 39 § arb.-skyddsl.	Åtal			Anmälningar om olycksfall i arbete	Därav olycksfall med dödlig utgång	Anmäln. om yrkessjukd.	Antal under kvartalet besökta arbetsställen	Därav för första gången under året besökta	
			ångpannor	kokare o. d.				Anmälda	Verkställda	Fällande domar					arbetsställen	med summa arbetare
Yrkesinspektionen																
I distriktet . .	247	59	121	96	308	45	—	—	—	1	3 350	6	1	655	611	11 748
II » . .	104	52	172	5	361	17	—	2	2	3	3 744	12	7	373	373	5 791
III » . .	81	133	237	13	213	28	—	—	—	3	1 941	3	3	429	426	3 712
IV » . .	120	96	267	20	33	31	—	2	1	1	2 189	4	—	342	341	5 846
V » . .	177	105	102	13	362	56	—	—	—	—	3 502	6	1	884	869	9 253
VI » . .	162	44	118	15	464	16	—	6	5	4	4 431	10	—	598	591	14 032
VII » . .	85	110	83	41	279	14	—	1	2	2	2 741	15	3	346	340	8 586
VIII » . .	125	153	102	1	56	13	—	2	2	3	3 593	10	—	462	462	7 952
IX » . .	105	180	86	17	36	16	—	4	—	3	3 621	15	—	396	393	8 983
Summa	**1 206**	**932**	[1]**1 288**	[2]**221**	**2 112**	**236**	—	**17**	**12**	**20**	[3]**29 112**	[3]**81**	**15**	**4 485**	**4 406**	**75 903**
Yrkesinspektrisen o. assistenter	**145**	**60**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	**285**	**254**	**13 113**
Bergmästarna																
Norra distriktet . .	5	1	—	—	1	—	—	—	—	—	92	1	—	5	5	781
Gävle-Dala distrikt	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	140	—	—	3	3	272
Östra distriktet . .	12	—	—	—	17	1	—	—	—	—	182	—	—	13	13	543
Västra » . .	4	—	—	—	39	—	—	—	—	—	182	—	—	4	4	106
Södra » . .	6	—	—	—	8	—	—	—	—	—	160	1	—	6	6	964
Summa	**30**	**2**	—	—	**65**	**1**	—	—	—	—	**756**	**2**	—	**31**	**31**	**2 666**
Sprängämnesinspektören . . .	**36**	**123**	—	—	—	—	—	—	—	—	[4]**18**	—	—	**22**	**22**	**843**
Elektriska inspektörerna																
Norra distriktet . .	13	7	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	17	17	—
Östra » . .	8	5	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	5	5	—
Västra » . .	12	10	—	—	—	—	—	—	—	—	11	2	—	—	—	—
Södra » . .	11	12	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	14	14	—
Summa	**44**	**34**	—	—	—	—	—	—	—	—	[5]**30**	[5]**2**	—	**36**	**36**	—
Järnvägsinspektörerna																
Statens järnvägar																
säkerhetstjänsten	18	14	—	—	—	—	—	—	—	—	} 543	2	—	52	52	950
maskintjänsten .	16	2	—	—	258	—	—	—	—	—			—	17	17	—
Ensk. järnvägar	40	11	—	—	—	—	—	—	—	—	298	2	—	50	50	150
Summa	**74**	**27**	—	—	**258**	—	—	—	—	—	[4]**841**	[4]**4**	—	**119**	**119**	**1 100**
Skogs- och flottledsinspektören	**118**	**196**	—	—	—	—	—	—	—	—	[4]**4 386**	[4]**9**	—	**166** *282	**166** *282	**3 048** *2 974

[1] Härav större besiktning i 377 fall. — [2] Härav större besiktning i 132 fall. — [3] Av dessa olycksfall ha 23 427, därav 52 med dödlig utgång, inträffat inom yrkesinspektionens tillsynsområde. — [4] Dessa olycksfall ingå i de ovan för de olika distrikten redovisade summorna. — [5] Av dessa olycksfall, som inräknats i de ovan för de olika distrikten redovisade summorna, ha 4, därav 0 med dödlig utgång, inträffat inom inspektörens för statens elektrifierade järnvägar tillsynsområde. — * Avser inspekterade härbärgen, resp. antal arbetare, som kunna inkvarteras i dessa.

Rapporter från yrkesinspektörerna angående mera beaktansvärda olycksfall eller olyckstillbud.

(1936: II.)

Olycksfall vid golvöppningar, ställningar, gallerier o. d.

20. En *byggnad* hade flera s. k. takkupor täckta med tegelpannor. Plåten i takvinkeln på dessa hade utbytts och tegelpannorna härvid lagts åt sidan.

N. och V. voro sysselsatta på mittkupans taknock med att *lägga tillbaka tegelpannorna* på sina platser. Härvid erfordrades en avhuggen tegelpanna. En lämplig sådan låg på takkupan närmast intill. N. erbjöd sig *hoppa över* och hämta tegelpannan, men *slant*, då han tog sats och *föll ned* på det branta taket mellan kuporna, åkte utför detta, samt föll, troligen med huvudet före, ned i en c:a 8 m därunder belägen stentrappa. N. skadade sig därvid så svårt i huvudet, att han senare under dagen avled.

Kuporna på ömse sidor om mittkupan hade tämligen plana tak, och avståndet mellan dem var knappt 1 m. Mittkupans tak hade en lutning av c:a 1:1, och avståndet till intilliggande kupa var drygt 1·5 m. N., som flera gånger utan svårighet hoppat mellan taken på sidokuporna, hade kanske ej beaktat det större avståndet vid mittkupan samt detta taks större lutning.

Olycksfallet visar önskvärdheten av att skyddsanordningar såsom livbälte med lämpligt anbringad säkerhetslina alltid begagnas vid takarbeten. (I: 58)

Olycksfall vid hissar, kranar och andra lyftanordningar.

21. Vid ett *elektricitetsverks förråd* försiggick *lossning av fackverksstolpar* från järnvägsvagnar till lastbil. Härvid användes tvenne bockar av trä uppställda såsom fig. 6 visar, vardera försedd med ett Lüdners *patentlyftblock*. Lyftblocken voro upphängda i var sin blockvagn löpande å banor på bockarnas översida.

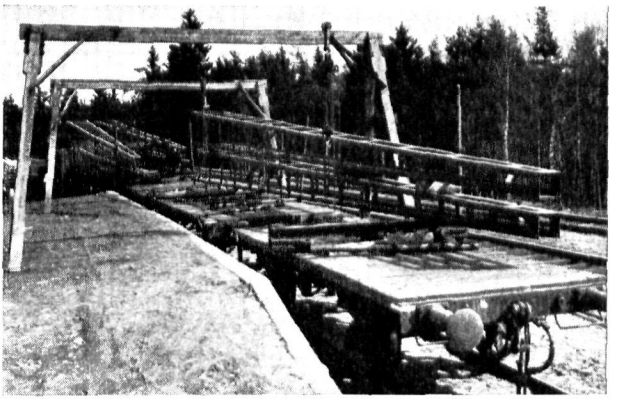

Fig. 6.

Då olycksfallet inträffade, hade två av de fyra fackverksstolparna lossats, och man höll på med den tredje. På grund av den på bocken befintliga snedsträvan kunde den överliggande stolpens storända icke lyftas tillräckligt högt för att komma helt fri från underliggande stolpens fundamentfästen. Genom att blockets lyftkrok sänktes ned mellan överliggande stolpens övre hörnbalkar i höjd med eller något under stolpens längdaxel och här fastsattes medelst kätting, lagd omkring stolpens undre hörnbalkar, samt genom att lyfta och vrida stolpen, samtidigt som man flyttade den åt sidan, kunde man frigöra den från underliggande stolpe.

J. och L. höllo på med detta. J. skulle styra stolpens storända och överlämnade blockets dragkätting till L., som befann sig på vagnsgolvet, se fig. 7. Sedan stolpen lyfts

och medelst blockvagnen förts ungefär en halv stolpbredd i sidled, *släppte* L. av någon anledning *dragkättingen*, varvid *blocket* började »*rappa*». *Stolpen* tog törn mot underliggande stolpe och *tippade* över samtidigt som den föll mot vagnsgolvet. L. blev härvid *fastklämd mellan stolpen och vagnsgolvet* och skadades svårt.

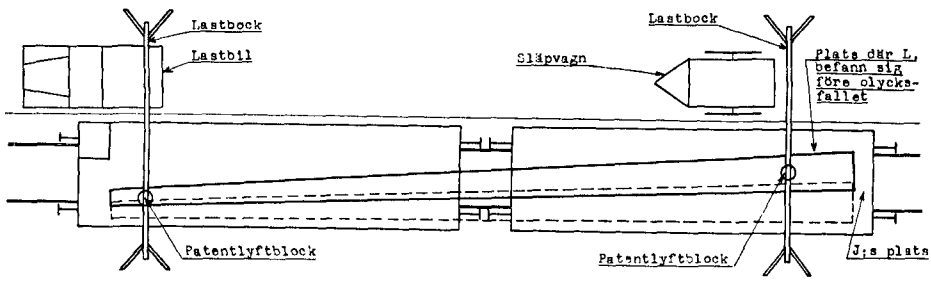

Fig. 7.

Arbetarna hade tidigare observerat, att blocket vid vissa tillfällen icke spärrat. Detta förhållande skulle enligt uppgift varit känt av alla i arbetslaget, fastän anmälan till arbetsbefälet icke gjorts.

Vid undersökning av blocket har klarlagts, att den befintliga spärren fungerat vid lyftning men icke vid firning, på grund av att lyftkättingen var lagd i fel varv på kättingdrevet. Så länge dragkättingen fasthållits har lasten hängt, men vid fri dragkätting har blocket »rappat».

Olycksfallet giver en påminnelse om vikten av att iakttagna felaktigheter hos lyftblock m. m. omedelbart anmälas till arbetsledningen. Anvisningar angående fortlöpande kontroll samt upprättande av journal häröver lämnades av yrkesinspektionen. (II: 73)

Olycksfall vid järnvägar, transportbanor o. d.

22. En *banvakt* I., som tjänstgjorde såsom platsvakt vid en hållplats, steg efter given avgångssignal till ett tåg upp på ett vagnfotsteg för att medfölja tåget till en närbelägen signalinrättning för omställning av denna.

Vid *hopp från vagnen* råkade hans *rock* på något sätt *fastna i vagnens plattformsgrind*, så att han *rycktes omkull, kom under efterföljande vagn* och fick båda benen överkörda. Tåget hade på grund av det korta avståndet icke hunnit uppnå nämnvärd hastighet och stoppades nästan omedelbart. I:s skador voro så svåra, att han senare på dagen avled.

Olycksfallet lämnar en allvarlig påminnelse om, att alltid största försiktighet måste iakttagas vid av- och påstigning av i gång varande tåg. (III: 69)

Olycksfall vid brand.

23. För att skydda betongen i *turbinsumparna vid en kraftstation beströkos schaktväggarna med en asfaltblandning* bestående av tre delar mastix och en del stenkolstjära. Sådan bestrykning hade i regel utförts varje år sedan ett 20-tal år tillbaka under ledning av samma verkmästare.

Turbinsumpen bestod av ett 9 m djupt betongschakt, vars nedre del var c:a 3×4 m. På botten var en dubbel Francis-turbin uppställd. För tillträde till sumpen fanns en fast järnstege (se fig. 8).

Asfaltblandningen kokades i det fria några 10-tal meter från turbinsumpen, varefter asfalten i hinkar firades ned i sumpen, vars väggar beströkos med tillhjälp av hornsugga. För att asfalten ej skulle hinna stelna för snabbt, koncentrerades bestrykningen till en yta av c:a $^1/_2$ m² i taget. Stelnade asfalten för fort, uppmjukades densamma genom

uppvärmning medelst blåslampa. Det inträffade då och då antändning vid asfaltens utstrykning, men lågorna hade i samtliga fall efter några ögonblick slocknat av sig själva.

För att föra bort rök, som bildades, då asfalten ströks ut på betongytan, borttogs deckeln till ledskeneapparaten och igångsattes inblåsningsfläktarna i kraftstationens maskinsal.

Arbetena voro så gott som avslutade, och man höll på med renskrapning av turbinsumpens bottenplan, vilket utfördes av arbetarna L. och H. under överinseende av E. Då arbetet strax efter en rast återupptogs, gick först H. ned i turbinsumpen, varefter L. firade ned två hinkar varm asfalt.

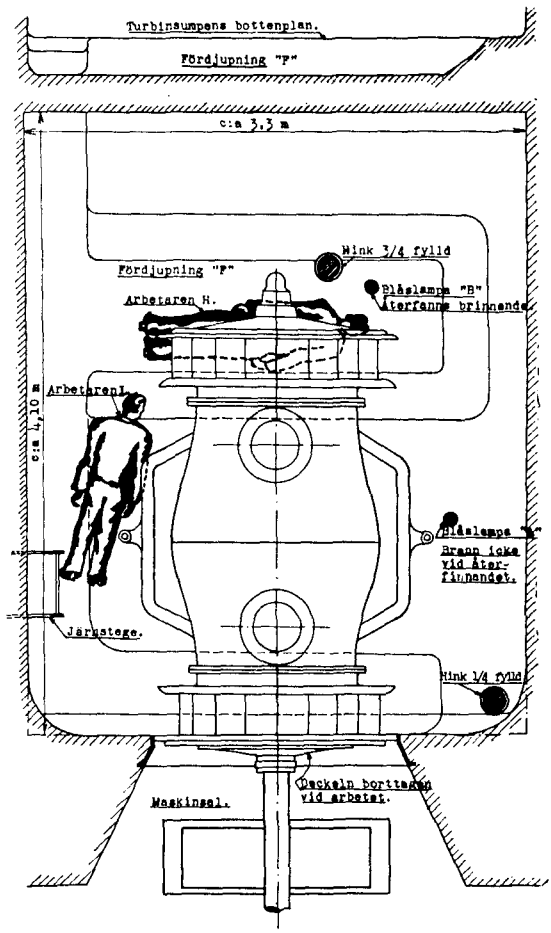

Fig. 8.

Under rasten hade en av de två bensinblåslampor, som användes, tagits upp ur sumpen för påfyllning. Arbetarna hade nämligen varit förbjudna att taga extra bensin ned i sumparna, och detta hade ej heller skett vid ifrågavarande tillfälle. Det hade varit vanligt, att brinnande blåslampor firats ned, stående skyddade i en plåthink. Vem som firat ned ifrågavarande lampa har icke kunnat fastställas, ej heller om lampan vid nedfirandet varit tänd eller släckt.

C:a $^1/_2$ timme efter rastens slut voro H. och L. nere i sumpen och E. var troligen på väg ned, möjligen befann han sig på sumpens bottenplan. Från kraftstationens maskinsal observerades vid denna tidpunkt ett kraftigt ljussken från turbinsumpen, och då därefter rök iakttogs, förstod man, att brand uppstått. Brandslangarna tillkopplades omedelbart och man började bespruta sumpens botten. Efter 8 à 10 minuter slocknade branden.

E. lyckades, trots eld och rök, snabbt taga sig upp för stegen och komma ut i det fria. Han hade emellertid erhållit fruktansvärda brännskador, av vilka han senare avled. H. och L. återfunnos förkolnade å turbinsumpens botten vid de platser, som angivas å fig. 8. Båda hade sannolikt omtöcknats av rökgaserna och därefter bränts till döds.

Av yrkesinspektörens undersökning framgår, att den ena *blåslampan* återfanns släckt vid punkt »A», se fig. 8. Den andra lampan »B», som brann även efter olycksfallet, stod i fördjupningen »F» i sumpens bottenplan och visade efteråt en låga, som var fullt normal. Lampan »A» hade fyllts med bensin under rasten och därefter förts ned i sumpen. *Bensin* från denna lampa måste ha *kommit ut och förgasats. Bensingasen,* som är tyngre än luften, har sedan »*vandrat*» utefter sumpens botten ned i fördjupningen »F», där den brinnande blåslampan »B» stod placerad. Den av bensingas *karburerade luften har antänts av lågan från blåslampan »B»*, en *förpuffning* har inträffat, varefter *elden spritt sig uppåt schaktet.* Vid brandens första skede observerades klara, ljusa flammor, vilka måste ha

uppkommit vid bensingasens antändning. Några ögonblick senare konstaterades mörka flammor och en ytterst tjock rök, som steg högt upp ovanför turbinsumpen, beroende på brand i tjäran och mastixen.

Resultaten av de omfattande undersökningar, som yrkesinspektören låtit utföra med asfaltblandningen och dess beståndsdelar samt med blåslamporna »A» och »B», bekräfta, att bensinen måste ha varit den primära orsaken till olycksfallet.

I enlighet med yrkesinspektörens anvisningar kommer företaget i fråga icke längre att använda bensin till blåslampor m. m. vid sina kraftstationer och reparationsavdelningar. För lödningar, där tidigare bensinlödkolvar använts, kommer man nu att övergå till användande av bärbara dissousgasaggregat. (V: 7.)

Olycksfall vid motorer.

24. För driften av ett *ambulerande sågverk* användes en *råoljemotor*. På motorns svänghjul var fastsatt en mindre trappskiva. Medelst *rem från trappskivan* drevs en smärgelskiva.

J. skulle, *innan motorn stannat, lägga remmen* för smärgelskivan *på trappskivan*. *Remmen gled ned* mellan trappskivan och svänghjulets armar. Troligen *fastnade J. med benet i remmen*, rycktes omkull och slog huvudet i slipskivestället, varvid han dödligt skadades.

Olycksfallet visar risken av rempåläggning under gång. För att hindra remmen att glida av trappskivan har sågägaren nu anbragt en fläns på trappskivan mot svänghjulet. (VII: 7)

Olycksfall vid maskiner och transmissioner.

Slipmaskiner, slipstenar o. d.

25. I en *filfabrik* fanns en *slipmaskin* med en 570 × 75 × 200 mm *smärgelskiva*. Denna smärgelskiva hade varit i bruk en månads tid och sedan stått avmonterad c:a en månad. Då den åter uppmonterats, *söndersprängdes skivan* en kort stund efter igångsättningen. Arbetaren K., som skötte uppmonteringen och som för ögonblicket höll på med anhållets fastsättning eller justering, blev därvid så svårt skadad av en bit av skivan i högra armen, att densamma måste amputeras vid armbågen.

Vid undersökning framgick, att slipskivan dels saknat sprängskydd och dels gått med för stor hastighet, c:a 1 300 varv per minut. Den av leverantören rekommenderade arbetshastigheten för ifrågavarande slipskiva var 500 till 735 varv per minut. K., som var van vid montering av slipskivor, hade likväl underlåtit att sänka hastigheten på spindeln.

Arbetsgivaren ålades att dels tillse, att slipskivor icke köras med större hastighet än de av leverantörerna rekommenderade högsta arbetshastigheterna, dels förse ifrågavarande slipmaskin med kraftigt sprängskydd. (VIII d: 7)

Övriga träarbetningsmaskiner.

26. I en *snickeriverkstad* fanns en *kombinerad snickerimaskin*, som bl. a. var avsedd för klyvsågning medelst en *cirkelsågklinga*, som, då den icke var i användning, medelst en särskild mekanism nedsänktes under maskinens bord. *Klyvkniv bakom klingan saknades*, och det fanns ej heller möjlighet att på tillfredsställande sätt anbringa sådan kniv, enär utrymmet på grund av andra konstruktionsdetaljer var för litet.

En snickarlärling S. skulle *klyva* en grov *list*. Klingan hade skurit igenom listen så långt, att några centimeter av den genomskurna ändan passerat klingans baksida. Då *fattades listen av tänderna på klingans baksida* och lyftes upp med ett ryck. *För att hålla un listen mot bordet lade S. vänstra handen över den delen av densamma, som var belä-*

gen bakom klingan. Han råkade därvid få *tummen mot klingans tänder,* varvid yttre tumleden skars av.

För undvikande av ytterligare olycksfall av liknande art anskaffade arbetsgivaren en särskild klyvsåg med fullgoda skydd. (VIII j: 4)

Cellulosa- och pappersmaskiner.

27. I en *sulfitcellulosafabrik* fanns en *buntningsficka* för barkade stockar. Fickans ena sida bestod av en kraftig *slusslucka av trävirke i en ram av järnbalkar.* Luckan var vridbar kring en axel vid luckans överkant tvärs över lucköppningen. Luckans tyngd var utbalanserad med motvikter. För manövrering av luckan användes ett särskilt spel. Då luckan var uppfälld, alltså lucköppningen fri för uttransport av bunten, låstes speltrumman medelst en fastreglad broms.

S. skulle räcka in förhalningslinan i buntningsfickan och stod därvid på en plattform vid sidan av utflottningskanalen för buntarna. Vid olyckstillfället hade han *sträckt sig in i fickan* genom en öppning i fickans ena kortsida. Samtidigt råkade *slussluckan falla ned och klämde fast* S. mot fickans ena kortvägg, varvid han skadades dödligt.

För undvikande av liknande olycksfall har ovannämnda lucka i fickans kortsida igenspikats. Dessutom har som extra säkerhet anbringats en kraftig järnhake för fastsättning av slussluckan i upplyft läge. (VIII l: 18)

Tröskverk.

28. A., som matade ett *tröskverk, lämnade* under arbetet sin plats i *matargropen* för att flytta en över matarbordet hängande lampa. Då han skulle återta sin plats, var han *bländad av lampan,* varför han *steg fel* och *kom med båda benen ned i cylinderöppningen* i stället för i matargropen. Vänstra benet avslets därvid ovanför knäleden. A:s skador voro så svåra att han senare under dagen avled.

Vid cylinderöppningens kortsidor saknades sidoskärmar, men däremot fanns sufflettlucka. Denna hade dock lagts bakåt mot matarbordet och utgjorde sålunda icke något skydd.

Ägarna ha nu anmodats uppsätta skydd över cylinderöppningen, så anordnat att det icke kan föras ur skyddande läge. (VIII t: 45)

Olycksfall vid elektriska apparater och ledningar.

29. Köksbiträdet H. stod vid *rengöring* av *stenvägg* på en å spisen uppställd stol och råkade därvid med en våt trasa beröra ledningarna i en i väggen infälld B-dosa (skarvdosa av förblyad järnplåt), vars lock hade fallit bort. *Isoleringen* hade blivit *genomfuktad* av såpvattnet. H. fick *ström genom kroppen,* ryckte till och föll ned från stolen på golvet, varvid hon ådrog sig skador å ena benet.

Olycksfallet giver en påminnelse om att elektriska ledningar och apparater alltid skola hållas i gott skick. (IX: 62)

30. I ett *motorrum* var ett 2·8 m högt ställverk till 2·2 m höjd inklätt med trådnät. I den övre oskyddade delen funnos 3 st. enpoliga frånskiljare för den inkommande kabeln (5 000 volt).

Utan order från verkmästaren tog sig M. för att dammtorka ställverket, sedan han slagit ifrån frånskiljarna med manöverstången. Under detta arbete råkade han med en trasselsudd inleda *kortslutning* mellan två av de spänningsförande kontakterna och jord. Den därvid uppstående *ljusbågen* brände honom i ansiktet och på händerna.

Putsning av ställverket ingår ej i M:s instruktion. Verkmästaren, som är ansvarig för driften, avgör om putsning är behövlig, varvid ställverket i sin helhet göres spänningslöst. Till förekommande av liknande olycksfall anordnas framför frånskiljarna en låsbar lucka, varjämte ställverkets övre del i övrigt förses med skyddsgaller. (IX: 63)

31. Vid *undersökning av proppsäkringarna för en motor i en fördelningscentral* använde N. en *provlampa* för 220 volt. Då han provade mellan två faser mellan vilka spänningsskillnaden var 500 volt, *sprängdes glödlampan* och N. blev härvid bränd i ansiktet och på händerna.

På elektriska inspektionens anmodan har bolaget numera anskaffat spänningssökare av betryggande utförande och förbjudit användning av provlampor. (IX: 64)

Olycksfall genom fallande föremål, ras och liknande.

32. Vid *grävning* av tvenne s. k. *pelargropar för grunden till en bostadsbyggnad* uppstod ett ras, så att groparna trycktes ihop. I den ena gropen, som var c:a 5·5 m djup, befunno sig fyra arbetare, nämligen J. längst ned vid gropens botten, H. c:a 1·5 m högre, A. och B. på ungefär motsvarande nivåskillnad från varandra. Utan något förebud *störtade* plötsligt *spåntväggarna ihop*, varvid *lermassorna fyllde gropen*. A. och B. lyckades båda komma upp ur gropen, men J. överhöljdes helt och H. delvis av den inträngande flytleran. Efter ett ansträngande räddningsarbete lyckades man efter c:a 8 timmar få upp H., som dock avled efter en vecka. J. kunde först efter $1^1/_2$ dygns arbete framgrävas, och hade han troligen omedelbart kvävts, då raset uppstod.

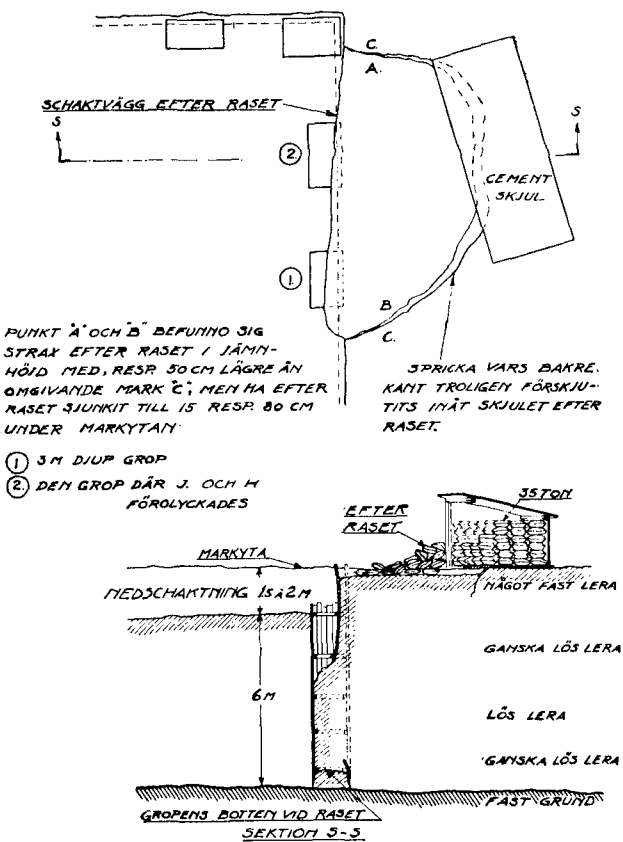

Fig. 9.

På c:a 2 meters avstånd från denna grop var ytterligare en pelargrop under arbete men hade denna utschaktats till endast c:a 3 meters djup. Här arbetade tvenne personer, av vilka den ene L. ej hann upp utan blev fastklämd mellan spåntplankorna, då även denna grop rasade igen samtidigt med den förstnämnda. L. kunde dock efter någon stund befrias.

De båda pelargroparna voro rektangulära, den djupare 2 × 1·2 m och den andra 2·5 × 1·3 m i sektion. Markytan hade schaktats ned c:a 1·5 à 2 m, så att groparna lågo intill kanten av den högre marknivån, men hela deras dagöppning låg på den lägre nivån. Härigenom uppstod ett betydligt större jordtryck på de båda groparnas ena långsida, vilket säkerligen varit en av orsakerna till raset. Grunden utgjordes av lera till på c:a 6 meters djup, där fast pinnmo fanns, från vilken grundpelarna skulle gjutas upp. Leran, som var ganska fast i den ursprungliga markytan, var mycket lös i olika lager och utgjordes till stor del av flytlera, vilken upplösts av den rikliga nederbörden under den närmast föregående tiden.

Schaktväggarna i groparna utgjordes av ospåntade plankor av mellan 50 och 60 mm:s tjocklek. Dessa spåntplankor hade nedklubbats med docka — en grov trästock av c:a 1 meters längd — av 4 man till fast botten. Då schaktgroparnas vägg på ena sidan var betydligt högre än spåntplankornas längd, måste dessa i regel skarvas på den sida, där jordtrycket var som störst. För uppstagning av schaktväggarna funnos i den djupa gropen 5 hammarband, och varierade avståndet mellan dessa mellan 1·5 och 1·3 m. Hammarbanden utgjordes av sparrar av 100 × 125 och 125 × 125 mm:s sektion och voro stagade i höjdled.

På ett avstånd av c:a 4 m från groparna och på den sida, där jordtrycket var störst, befann sig ett cementupplag på ursprungligen 700 säckar om c:a 50 kg. Härifrån hade emellertid borttagits 80 säckar, varför vikten av cementen vid olyckan torde uppgått till 35 ton. Raset utlöstes genom en bågformad spricka, vars innersta del började vid cementupplaget och sträckte sig åt båda sidor mot groparna och gick ut mot den nedschaktade delen av marken, vilket tyder på att cementupplagets tryck bidragit till raset. Ett jordområde av omkring 25 à 30 m² hade sålunda lösgjorts från marken invid cementupplaget och förskjutit sig något i riktning mot groparna, se fig. 9.

Orsaken till olycksfallet torde kunna tillskrivas de synnerligen svåra grundförhållandena och den alltför svaga konstruktionen av spåntväggarna. Bidragande orsak torde även varit den stora snedbelastningen, som fanns på schaktväggarna, genom att markytan var nedschaktad 1·5 à 2 m lägre på groparnas ena sida i jämförelse med den andra och att cementupplaget placerats så nära intill groparna.

Yrkesinspektören lämnade bl. a. följande föreskrifter:

Spåntväggarna förstärkas genom att sätta hammarbanden tätare. Skarvade spåntplankor få ej användas. Markytan schaktas ned till samma höjd runt groparna på ett avstånd av 2 m och cementupplaget flyttas längre bort. (X: 86)

Olycksfall genom explosion av sprängämnen, gaser o. d.

33. D. *borrade skut* i en berghög efter takstrossning på 280 meters nivå.

Härvid råkade han *påborra ett gammalt skott* (dola), sittande i en i berghögen inklämd skuta, varvid skottet gick av och D. blev skadad i huvudet, så att hjärnskakning följde. D. erhöll dessutom krossår på andra kroppsdelar.

Vid företagen undersökning kunde konstateras att någon ovarsamhet ej förekommit i detta fall. Största försiktighet måste emellertid alltid iakttagas, då man kan misstänka dola, och ge socialstyrelsens anvisningar nr 3 pkt 31, 32 och 33 upplysning om, hur man bör gå till väga i dylika fall. (XI: 52)

34. I en *plåtslagareverkstad* skulle en Fordson-traktors *bränslebehållare repareras*. Behållaren, som hade en storlek av 230 × 450 × 1 000 mm, var av järnplåt och delad i två delar, en för fotogen och en för bensin. Bensinrörets genomgång i fotogenbehållaren bestod av nippel och förskruvning, vilken förbindning på grund av läckage måste repareras. Innan reparationen påbörjades, ställdes den tomma tanken med öppna kranar för luftning under natten.

Påföljande morgon igångsatte plåtslagaren P. jämte arbetskamrat reparationsarbetet. Medelst en lödkolv smälte P. bort det gamla tennet från den plats, där lödningen skulle ske, varefter han med tillhjälp av en *blåslampa* tänkte fortsätta bortsmältningen. Just som lampans låga kom intill tankens läcka *exploderade behållaren*, varvid gavlarna rycktes loss. P. träffades av den ena gaveln i magtrakten och erhöll dessutom brännskador i ansiktet. Arbetskamraten kastades av trycket mot ett fönster.

Från yrkesinspektionens sida förordas vid liknande arbeten, att kärlen före arbetets igångsättning väl spolas och ångas samt därefter fyllas med vatten till lagom höjd under svetsningsstället. (XI: 53)

Olycksfall vid skogsavverkning.

35. Skogsarbetaren S., sysselsatt med *timmerkörning,* anträffades liggande död på basvägen i en c:a 300 m lång backe, som bestod av flera avsatser. Timmerlasset med fastspänd häst stod ett stycke från den plats, där man fann den förolyckade. Olycksfallet var tydligen förorsakat därav, att *främre bindningen på överlasset,* vilket utgjordes av massavedbitar, hade *gått upp* och att *stockarna* på grund därav *glidit framåt* och träffat S. i huvudet. Av allt att döma hade S. därvid fallit framstupa och därefter släpats med ett stycke. En bidragande orsak till att björnbindslet gått upp torde ha varit, att vid den grusning av backen, som företagits för att minska farten, för mycket jord och grus påförts, varigenom det lass, S. körde, bromsats upp för häftigt.

Det inträffade framhäver nödvändigheten av att körredskapen böra vara föremål för ofta återkommande tillsyn. Grusning av backe i basväg bör vidare utföras på sådant sätt, att lassen ej uppbromsas alltför häftigt. (XVII: 38)

Olycksfall vid flottning.

36. Flottningsarbetaren E. var jämte två kamrater sysselsatt med *bröllossning* ovanför en bro över älven. Sedan detta arbete utförts, skulle båten föras till en plats nedanför bron. Till följd av *stark ström* i älven fördes båten till östra delen av bron, där på grund av det ovanligt höga vattenståndet avståndet mellan brons underkant och vattenytan var för litet, för att *båten* skulle kunna obehindrat passera, varför densamma *kantrade,* och samtliga ombordvarande kommo i vattnet. Två av dessa kunde simmande taga sig i land, medan E. efter att ha följt med strömmen ett stycke drunknade.

Vid högvatten, då i regel strömmen i flottlederna är avsevärt starkare än under normala förhållanden, böra flottarna iakttaga särskild försiktighet vid båtfärder. En manöver, som i vanliga fall anses fullständigt ofarlig, kan då, såsom ovan relaterade olycksfall belyser, bliva förenad med risk.

Vidare skulle antalet dödsfall till följd av drunkning vid flottningsarbete nedgå avsevärt, om flottningsarbetarna i gemen voro simkunniga. Önskvärt är därför att, såsom skogs- och flottledsinspektören föreslagit, genom samarbete mellan flottningsföreningarna och flottningsarbetarna åtgärder vidtagas för ökande av simkunnigheten bland flottningsarbetarna. (XVIII: 7)

Övriga olycksfall.

37. Å. skulle *justera oljeröret för lastflakets tippanordning å en lastautomobil.* Arbetsgivaren hade uppmanat Å. att, innan han vidtog justeringen, som säkerhetsanordning lägga en plankbit mellan lastflaket och bilens underrede. Utan att följa detta råd hade Å. krupit in under lastflaket. Plötsligt hade *flaket fallit ned,* och Å. hade kommit *i kläm mellan flaket och automobilens underrede.* Å. skadades härvid så svårt att han efter en kort stund avled.

Olycksfallet utgör en allvarsam erinran om nödvändigheten av att följa givna säkerhetsföreskrifter i arbetet. (L: 26)

Sveriges offentliga arbetsförmedling under april 1936.

Översikt av verksamheten vid de särskilda anstalterna.

Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Stockholms stad .	16 265	7 289	5 413	223	Hallands län . .	1 327	613	405	216
Stockholms län .	3 525	2 424	1 288	145	Göteborgs stad .	10 253	3 683	2 936	278
Uppsala län . . .	1 936	1 238	767	156	Göteborgs o. Boh. l.	4 817	1 202	875	401
Södermanlands län	1 240	1 155	754	107	Älvsborgs län . .	1 544	620	287	249
Östergötlands län	2 225	1 736	967	128	Skaraborgs län .	1 542	1 133	641	136
Norrköping . . .	1 560	467	333	334	Värmlands län . .	4 007	1 162	797	345
Jönköpings län .	1 662	726	335	229	Örebro län	3 451	1 541	648	224
Kronobergs län .	984	763	332	129	Västmanlands län	1 332	1 208	691	110
Norra Kalmar län	599	230	189	260	Kopparbergs län .	2 494	761	505	328
Södra Kalmar län	1 847	830	563	223	Gävleborgs län . .	4 683	481	314	974
Gotlands län . . .	504	526	222	96	Västernorrlands l.	9 564	899	671	1 064
Blekinge län . . .	3 230	1 403	774	230	Jämtlands län . .	1 007	418	372	241
Kristianstads län .	1 655	2 114	1 003	78	Västerbottens län	1 807	345	216	524
Malmöh. l.: Malmö	5 105	1 918	1 345	266	Norrbottens län .	4 555	474	459	961
Hälsingborg . .	2 247	622	530	361	Tillsammans	**100 452**	**40 403**	**25 896**	**249**
Länet i övrigt .	3 485	2 422	1 264	144					

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans				
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Jordbr. o. skogshush.	9 297	9 889	5 362	1 049	2 974	1 125	10 221	10 346	12 863	6 487	80
därav jordbruk .	6 852	9 578	5 092	1 049	2 974	1 125	7 795	7 901	12 552	6 217	63
skogshush.	2 445	311	270	—	—	—	2 426	2 445	311	270	786
Industri o. hantverk	34 519	3 160	3 020	2 061	773	530	36 140	36 580	3 933	3 550	930
Sjöfart och fiske .	7 888	2 276	2 247	377	200	171	8 192	8 265	2 476	2 418	334
Handel o. samfärdsel	9 829	2 177	1 661	4 503	4 683	2 869	13 662	14 332	6 860	4 530	209
Husligt arbete . .	93	16	14	10 111	12 533	7 188	7 850	10 204	12 549	7 202	81
Diversearbete . . .	17 945	1 718	1 705	1	4	4	17 590	17 946	1 722	1 709	1 042
Ungd. ut. särsk. utb.	2 101	—	—	678	—	—	2 752	2 779	—	—	—
Summa	**81 672**	**19 236**	**14 009**	**18 780**	**21 167**	**11 887**	**96 407**	**100 452**	**40 403**	**25 896**	**249**
Därav under 18 år	2 868	2 133	1 136	2 288	2 269	1 282	5 064	5 156	4 402	2 418	117
Summa mars 1936	93 759	25 038	20 172	19 027	18 189	10 092	105 108	112 786	43 227	30 264	261
» april 1935	104 271	19 314	15 657	16 981	18 442	10 788	115 315	121 252	37 756	26 445	321
» » 1934	126 276	15 861	13 932	18 249	14 440	9 389	141 044	144 525	30 301	23 321	477
» » 1933	145 027	13 577	12 634	19 026	12 883	9 131	160 215	164 053	26 460	21 765	620

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 2 843 personer under månaden erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger.*

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 622 platser, varav 458 manliga och 164 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 457 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län

	Arbetsförmedlingsanstalter	Hela antalet			Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans	Lp	T.p	Ans.	L.p.	T.p.
	Manl. avdeln. .	**81 672**	**19236**	**14009**	**6 852**	**9578**	**5092**	**2445**	**311**	**270**	**895**	**42**	**40**	**5 103**	**583**	**506**
1	Stockholms stad .	10 679	1 897	1 693	113	305	305	2	—	—	3	—	—	1 249	125	98
2	Stockholms län .	3 006	1 200	977	859	960	760	36	16	7	5	—	—	202	27	26
3	Uppsala län . . .	1 552	747	537	478	561	369	43	28	21	—	—	—	128	2	2
4	Södermanlands län	848	624	452	334	448	282	1	—	—	—	—	—	114	19	19
5	Östergötlands län	1 677	1 020	572	616	801	368	6	12	10	—	—	—	143	14	11
6	Norrköping . . .	1 379	303	255	92	108	83	—	—	—	—	—	—	72	1	1
7	Jönköpings län .	1 257	235	145	81	152	66	4	3	3	—	—	—	62	5	3
8	Kronobergs län .	795	426	178	158	343	100	3	—	—	1	—	—	10	7	4
9	Kalmar län . . .	2 174	706	522	184	330	146	5	—	—	—	—	—	201	2	2
10	Gotlands län . .	373	350	137	55	270	59	—	—	—	—	—	—	6	—	—
11	Blekinge län . .	2 757	791	459	194	454	131	7	4	4	—	—	—	95	4	4
12	Kristianstads län	1 130	1 157	571	466	941	377	4	—	—	—	—	—	40	16	7
13	Malmöh. l.: Malmö	3 501	500	345	129	129	93	—	—	—	—	—	—	310	35	24
14	Hälsingborg . .	1 987	399	378	85	54	45	—	—	—	—	—	—	113	14	14
15	Länet i övrigt .	3 040	1 586	961	511	1010	429	1	2	2	—	—	—	195	17	10
16	Hallands län . .	1 043	375	272	82	161	66	—	—	—	—	—	—	60	3	2
17	Göteborgs stad . .	8 307	1 907	1 732	172	223	194	2	4	4	—	—	—	918	178	172
18	Göteb. o. Boh. län	4 588	852	738	182	227	134	1	7	1	1	—	—	103	14	13
19	Älvsborgs län . .	1 367	336	197	104	175	53	3	3	3	1	—	—	119	9	7
20	Skaraborgs län .	1 209	643	403	260	463	227	1	—	—	2	—	—	111	19	19
21	Värmlands län .	3 733	663	582	273	243	163	536	26	26	1	—	—	159	24	24
22	Örebro län . . .	2 453	584	288	160	448	155	59	6	6	107	2	2	123	7	7
23	Västmanlands län	866	594	368	301	462	248	3	5	5	15	4	2	47	10	6
24	Kopparbergs län .	2 098	292	247	109	97	64	100	45	36	237	20	20	127	14	14
25	Gävleborgs län .	4 341	148	139	332	45	37	530	12	12	—	—	—	175	2	2
26	Västernorrlands l.	8 837	367	338	251	81	57	716	29	24	—	—	—	137	8	8
27	Jämtlands län . .	731	116	109	114	52	49	79	22	19	—	—	—	17	1	1
28	Västerbottens län	1 541	49	45	50	9	6	61	12	12	—	—	—	14	1	1
29	Norrbottens län .	4 403	369	369	107	26	26	242	75	75	522	16	16	53	5	5
	Kvinnl. avdeln. .	**18 780**	**21167**	**11887**	**1 049**	**2974**	**1125**	—	—	—	—	—	—	**114**	**14**	**11**
1	Stockholms stad .	5 586	5 392	3 720	441	521	521	—	—	—	—	—	—	90	9	7
2	Stockholms län .	519	1 224	311	14	107	12	—	—	—	—	—	—	8	1	—
3	Uppsala län . . .	384	491	230	30	105	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Södermanlands län	392	531	302	57	124	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Östergötlands län	548	716	395	43	144	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping . . .	181	164	78	2	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län .	405	491	190	11	85	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län .	189	337	154	13	78	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län . . .	272	354	230	4	28	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län . .	131	176	85	10	44	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . .	473	612	315	26	157	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	525	957	432	63	210	54	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöh. l.: Malmö	1 604	1 418	1 000	8	43	3	—	—	—	—	—	—	12	2	2
14	Hälsingborg . .	260	223	152	4	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt .	445	836	303	35	228	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län . .	284	238	133	3	32	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Götcborgs stad .	1 946	1 776	1 204	38	70	62	—	—	—	—	—	—	3	2	2
18	Göteb. o. Boh. län	229	350	137	4	29	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län . .	177	284	90	2	18	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län .	333	490	238	34	114	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län .	274	499	215	23	132	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län . . .	998	957	360	44	229	37	—	—	—	—	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	466	614	323	48	151	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län .	396	469	258	23	62	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län .	342	333	175	13	33	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands l.	727	532	333	34	116	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län . .	276	302	263	14	35	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	266	296	171	5	54	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län .	152	105	90	3	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jord- och stenindustri			Trävaruindustri			Pappers- och grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- och beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	
4 773	**592**	**592**	**6866**	**319**	**298**	**1267**	**27**	**20**	**1554**	**62**	**55**	**587**	**41**	**35**	**2 847**	**51**	**45**	**701**	**17**	**17**	
59	2	2	203	31	27	143	11	7	272	5	4	83	12	12	256	13	13	51	—	—	1
89	12	12	122	18	18	59	—	—	51	—	—	9	1	1	29	1	1	5	1	1	2
49	22	22	171	22	21	6	1	1	24	1	—	7	1	1	80	—	—	—	—	—	3
2	—	—	28	9	9	1	2	—	17	—	—	5	—	—	8	4	4	1	—	—	4
14	—	—	125	6	6	5	—	—	30	3	3	7	3	3	16	2	1	—	—	—	5
13	—	—	37	3	2	42	—	—	31	2	2	57	1	—	43	1	—	4	—	—	6
7	—	—	213	9	9	8	—	—	22	1	1	24	2	2	163	—	—	102	—	—	7
136	1	1	58	6	6	5	—	—	4	2	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	8
109	6	6	203	14	14	6	—	—	71	—	—	3	—	—	11	—	—	15	—	—	9
22	10	10	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
724	36	36	46	4	4	4	—	—	38	1	1	3	—	—	22	—	—	2	—	—	11
71	10	10	21	15	10	2	1	1	27	4	4	7	—	—	19	—	—	—	—	—	12
56	—	—	82	13	12	17	2	1	111	2	2	44	8	7	178	2	1	113	—	—	13
7	1	1	22	1	1	11	1	1	48	—	—	13	—	—	56	—	—	5	—	—	14
336	74	74	33	9	6	10	1	1	149	1	1	5	—	—	136	—	—	29	4	4	15
227	99	99	44	—	—	6	4	4	31	5	5	14	—	—	88	2	2	—	—	—	16
47	—	—	460	17	16	126	1	1	197	1	1	95	8	5	165	6	5	49	1	1	17
2 433	295	295	78	4	3	10	—	—	84	10	8	96	—	—	54	5	3	79	—	—	18
25	1	1	56	2	1	19	2	2	29	1	1	41	3	2	29	1	1	103	—	—	19
10	19	19	34	9	8	2	1	1	53	20	17	1	—	—	29	4	4	128	11	11	20
139	—	—	351	18	18	73	—	—	36	—	—	32	1	1	37	—	—	—	—	—	21
26	—	—	51	5	5	21	—	—	25	2	2	8	—	—	711	1	1	10	—	—	22
13	3	3	27	5	4	1	—	—	8	—	—	2	—	—	9	1	1	—	—	—	23
18	—	—	150	5	5	13	—	—	7	—	—	—	—	—	8	5	5	—	—	—	24
30	—	—	626	2	2	48	—	—	72	—	—	18	—	—	21	2	2	—	—	—	25
88	—	—	2421	53	53	555	—	—	70	—	—	8	—	—	64	—	—	5	—	—	26
10	—	—	37	2	2	41	—	—	13	1	1	2	1	1	6	—	—	—	—	—	27
7	—	—	356	2	1	24	—	—	5	—	—	1	—	—	35	—	—	—	—	—	28
6	1	1	808	35	35	9	—	—	27	—	—	1	—	—	71	1	1	—	—	—	29
6	**4**	**4**	**10**	**4**	**4**	**119**	**57**	**47**	**309**	**238**	**152**	**568**	**415**	**277**	**901**	**22**	**18**	**34**	**19**	**17**	
2	4	4	2	—	—	55	30	22	74	75	61	154	194	123	57	8	7	19	12	10	1
—	—	—	—	—	—	6	3	3	14	2	—	13	9	6	1	—	—	3	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	1	19	3	1	38	—	—	—	—	—	3
—	—	—	7	4	4	—	—	—	—	1	—	15	18	18	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	8	3	8	7	6	1	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	10	3	2	15	—	—	3	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	2	—	7	12	4	5	3	2	77	—	—	3	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	9	3	3	1	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	19	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	12
3	—	—	1	—	—	26	13	13	47	24	19	130	86	70	117	10	10	4	5	5	13
—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	8	2	1	14	—	—	—	1	1	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	4	3	10	9	6	23	4	1	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	1	1	2	1	1	67	—	—	—	—	—	16
1	—	—	—	—	—	28	7	7	90	38	30	127	60	29	30	—	—	1	1	1	17
—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	7	4	11	4	2	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	8	5	1	—	—	7	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	6	2	13	4	—	446	—	—	1	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	11	6	6	2	2	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	3	—	9	1	1	6	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	2	2	2	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manl. avdeln. . .	**10 003**	**1382**	**1368**	**423**	**44**	**44**	**7 888**	**2276**	**2247**	**684**	**117**	**75**	**2 977**	**325**	**302**
1	Stockholms stad .	2 656	131	131	97	6	6	727	305	294	296	53	27	1 198	115	108
2	Stockholms län .	467	60	59	13	—	—	60	8	8	12	—	—	60	1	1
3	Uppsala län . . .	147	43	43	5	1	1	15	1	—	16	3	1	27	4	4
4	Södermanlands län	30	6	6	3	—	—	75	29	29	2	—	—	17	1	1
5	Östergötlands län	203	51	46	5	—	—	22	10	10	7	1	1	33	3	3
6	Norrköping . . .	363	66	66	16	—	—	167	81	81	8	—	—	64	1	—
7	Jönköpings län .	69	33	33	19	2	2	6	—	—	12	—	—	22	—	—
8	Kronobergs län .	104	16	16	3	1	1	3	—	—	3	—	—	3	—	—
9	Kalmar län . . .	98	6	6	5	—	—	633	239	239	8	—	—	36	—	—
10	Gotlands län . .	11	2	2	5	—	—	129	45	45	1	—	—	4	—	—
11	Blekinge län . .	78	2	2	10	—	—	614	192	191	7	—	—	25	—	—
12	Kristianstads län	82	41	40	2	—	—	37	26	26	5	—	—	24	6	6
13	Malmöh. l.: Malmö	705	32	32	43	7	7	295	79	74	39	12	6	201	12	4
14	Hälsingborg . .	155	25	25	5	—	—	912	261	261	12	2	2	46	11	11
15	Länet i övrigt .	120	69	69	47	12	12	448	144	143	10	1	1	83	5	5
16	Hallands län . .	113	13	13	2	—	—	110	41	41	6	—	—	35	3	3
17	Göteborgs stad .	723	122	120	24	9	9	2 425	568	560	155	39	32	687	138	132
18	Göteb. o. Boh. län	355	102	102	5	—	—	221	95	93	6	1	1	46	6	6
19	Älvsborgs län . .	184	58	54	4	—	—	13	—	—	4	2	2	34	2	1
20	Skaraborgs län .	56	18	18	6	—	—	9	3	3	7	—	—	31	6	6
21	Värmlands län .	766	202	201	18	3	3	94	47	47	9	1	1	38	3	3
22	Örebro län . . .	160	19	19	10	—	—	18	—	—	10	1	1	43	1	1
23	Västmanlands län	46	16	16	5	—	—	17	2	2	1	—	—	12	3	3
24	Kopparbergs län .	126	24	24	7	1	1	3	—	—	8	1	—	10	1	1
25	Gävleborgs län .	388	18	18	23	—	—	236	34	34	10	—	—	66	—	—
26	Västernorrlands l.	1 249	111	111	28	1	1	484	65	65	17	—	—	70	1	1
27	Jämtlands län . .	66	13	13	—	—	—	6	—	—	3	—	—	22	—	—
28	Västerbottens län	80	4	4	1	—	—	86	—	—	2	—	—	3	—	—
29	Norrbottens län .	403	79	79	12	1	1	23	1	1	8	—	—	37	2	2
	Kvinnl. avdeln. .	—	—	—	—	—	—	**377**	**200**	**171**	**297**	**111**	**78**	**779**	**352**	**238**
1	Stockholms stad .	—	—	—	—	—	—	197	113	96	142	73	44	322	153	96
2	Stockholms län .	—	—	—	—	—	—	2	—	—	6	—	—	15	8	2
3	Uppsala län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	2
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	2
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	2	1	1	3	1	1	5	7	6
6	Norrköping . . .	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—
7	Jönköpings län .	—	—	—	—	—	—	1	3	2	1	—	—	5	5	2
8	Kronobergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1
9	Kalmar län . . .	—	—	—	—	—	—	13	3	3	—	—	—	4	4	3
10	Gotlands län . .	—	—	—	—	—	—	6	2	2	—	—	—	7	2	2
11	Blekinge län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	3	3
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	10	1	1
13	Malmöh. l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	4	2	2	45	16	15	142	72	61
14	Hälsingborg . .	—	—	—	—	—	—	9	4	4	1	—	—	7	7	4
15	Länet i övrigt .	—	—	—	—	—	—	7	5	5	—	—	—	11	9	6
16	Hallands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	1	1
17	Göteborgs stad .	—	—	—	—	—	—	98	44	35	70	14	12	148	47	31
18	Göteb. o. Boh. län	—	—	—	—	—	—	4	7	6	3	1	1	12	3	3
19	Älvsborgs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	1
20	Skaraborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—
21	Värmlands län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	2
22	Örebro län . . .	—	—	—	—	—	—	1	2	1	3	1	1	15	3	1
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	2	2	12	11	6
24	Kopparbergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
25	Gävleborgs län .	—	—	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	7	1	—
26	Västernorrlands l.	—	—	—	—	—	—	26	9	9	3	1	1	18	2	2
27	Jämtlands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	1	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	3	3	3	3	—	—	8	1	—
29	Norrbottens län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	3	—	—

Land-transport			Hotell- o. restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Reserv-arbete	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	T. p.	
4 768	**1 450**	**1 023**	**652**	**72**	**56**	**748**	**213**	**205**	**98**	**16**	**14**	**17 945**	**1 718**	**1 705**	**2 101**	**2 843**	
1 736	428	307	303	11	10	347	108	106	61	1	1	772	235	235	52	357	1
220	26	24	13	3	2	22	5	1	4	3	3	625	58	53	44	138	2
58	21	16	2	1	1	2	—	—	—	—	—	248	35	34	46	121	3
34	20	17	4	—	—	3	1	1	—	—	—	158	85	84	11	83	4
84	30	27	5	3	2	6	—	—	3	1	1	331	80	80	16	41	5
119	29	11	3	—	—	8	1	1	1	—	—	227	9	8	12	10	6
68	7	6	10	3	2	4	—	—	1	1	1	342	17	17	18	154	7
13	5	3	4	3	3	—	—	—	—	—	—	283	42	42	1	62	8
58	45	45	9	—	—	1	—	—	—	—	—	495	64	64	23	114	9
28	10	8	8	3	3	14	2	2	—	—	—	83	8	8	1	1	10
76	28	20	52	1	1	4	—	—	1	—	—	725	65	65	30	35	11
61	18	15	4	4	3	12	—	—	—	—	—	242	75	72	4	—	12
278	134	53	32	5	2	28	1	—	3	1	1	800	26	26	37	51	13
129	22	11	8	1	—	20	—	—	1	—	—	326	6	6	13	50	14
114	77	45	10	5	4	18	—	—	2	1	1	776	154	154	7	290	15
48	22	15	3	1	1	2	—	—	—	—	—	161	21	21	11	20	16
518	387	277	105	6	4	123	48	48	10	4	4	1 250	147	147	56	59	17
117	23	19	7	8	5	11	—	—	—	—	—	560	55	55	139	381	18
56	12	7	3	2	2	11	7	6	—	2	—	483	54	54	46	68	19
69	12	12	4	2	2	23	1	1	—	—	—	335	55	55	38	33	20
111	13	13	5	1	1	11	28	28	1	—	—	923	53	53	120	138	21
83	24	21	11	1	1	9	1	1	—	2	2	778	64	64	30	105	22
23	19	15	1	—	—	4	10	10	—	—	—	323	54	53	8	25	23
40	11	9	1	—	—	1	—	—	—	—	—	902	68	68	231	28	24
142	12	12	6	1	1	15	—	—	—	—	—	1 425	20	19	178	144	25
284	4	4	16	1	1	8	—	—	5	—	—	1 969	13	13	392	202	26
30	7	7	14	5	4	17	—	—	—	—	—	198	12	12	56	3	27
16	1	1	6	1	1	3	—	—	—	—	—	702	19	19	89	24	28
155	3	3	3	—	—	21	—	—	—	—	—	1 503	124	124	392	106	29
175	**519**	**178**	**2 545**	**2 870**	**1 924**	**707**	**831**	**451**	**10111**	**12533**	**7188**	**1**	**4**	**4**	**678**	**—**	
80	242	75	919	668	559	309	260	133	2 605	3 029	1961	—	1	1	118	—	1
7	6	3	47	135	44	24	48	14	329	905	227	—	—	—	30	—	2
—	5	2	32	60	37	1	20	6	214	290	150	—	2	2	48	—	3
—	1	1	29	40	30	5	11	3	254	329	200	—	—	—	19	—	4
—	3	1	63	105	79	9	21	12	362	418	236	—	1	1	45	—	5
—	4	2	21	20	8	2	4	—	117	129	64	—	—	—	6	—	6
1	3	—	42	80	33	13	27	12	237	271	122	—	—	—	2	—	7
2	2	2	32	46	27	13	15	12	125	193	101	—	—	—	—	—	8
3	5	5	31	68	41	2	13	7	200	230	162	—	—	—	13	—	9
1	—	—	41	39	27	7	5	4	58	84	43	—	—	—	—	—	10
10	19	3	71	92	69	17	13	6	284	323	195	—	—	—	47	—	11
2	12	4	108	187	101	13	4	3	302	522	264	—	—	—	15	—	12
1	59	9	124	159	127	31	27	13	858	900	651	—	—	—	51	—	13
—	2	2	28	52	36	2	6	2	161	137	99	—	—	—	25	—	14
15	19	8	32	107	44	13	34	19	254	417	178	—	—	—	32	—	15
—	4	2	26	45	33	2	8	5	154	146	85	—	—	—	17	—	16
30	81	27	225	226	135	102	126	101	855	1 060	732	—	—	—	100	—	17
3	1	1	33	63	26	13	17	8	123	218	82	—	—	—	18	—	18
2	1	—	17	33	15	13	19	7	136	211	66	—	—	—	1	—	19
2	1	1	23	51	23	10	21	10	226	294	161	—	—	—	21	—	20
1	2	1	28	44	20	10	25	8	208	290	149	—	—	—	2	—	21
3	19	10	65	81	34	28	35	13	357	577	261	—	—	—	12	—	22
3	13	7	55	93	60	15	30	17	291	300	179	—	—	—	27	—	23
4	4	4	77	92	63	9	13	8	277	296	160	1	—	—	—	—	24
1	4	4	46	44	28	8	6	5	235	243	130	—	—	—	25	—	25
3	3	3	128	67	56	17	9	9	478	321	223	—	—	—	—	—	26
—	—	—	150	136	134	4	6	6	100	120	101	—	—	—	—	—	27
1	4	1	36	27	25	10	6	6	198	201	132	—	—	—	—	—	28
—	—	—	16	10	10	5	2	2	113	79	74	—	—	—	4	—	29

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 31 mars 1936.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	75	17 300	14 091	**1 305**	**7·5**	1 003	18 467	2 301	12·5
Bleck- o. plåtslagareförb. .	46	2 293	—	**749**	**32·7**	—	2 412	897	37·2
Bokbindareförbundet . . .	36	5 821	3 885	**424**	**7·3**	240	5 776	447	7·7
Bryggeriindustriarb.-förb. .	109	6 378	1 487	**561**	**8·8**	205	6 385	603	9·4
Byggnadsträarbetareförb. .	222	22 960	—	**8 467**	**36·9**	—	24 039	10 220	42·5
De förenade förbunden . .	49	7 540	2 433	**625**	**8·3**	233	7 958	657	8·3
Elektriska arbetareförb. . .	68	5 170	—	**893**	**17·3**	—	5 530	914	16·5
Gjutareförbundet	106	7 006	1	**456**	**6·5**	—	7 358	472	6·4
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	387	45 143	5 933	**13 315**	**29·5**	1 115	46 494	15 500	33·3
Byggnadsind.-arb. . . .	100	14 329	319	**6 439**	**44·9**	176	13 776	7 372	53·5
Byggnadsämnesind.-arb.	151	10 430	302	**3 353**	**32·1**	60	10 354	4 056	39·2
Glasbruksarb.	34	3 304	93	**429**	**13·0**	25	3 770	496	13·2
Sockerfabriksarb. . . .	15	2 804	467	**648**	**23·1**	73	3 264	608	18·6
Tändsticksarb.	5	1 616	630	**336**	**20·8**	76	1 888	382	20·2
Övriga arb.	82	12 660	4 122	**2 110**	**16·7**	705	13 442	2 586	19·2
Gruvindustriarbetareförb. .	38	5 766	37	**642**	**11·1**	—	5 190	598	11·5
Handelsarbetareförb. . . .	239	27 074	9 332	**2 358**	**8·7**	525	26 927	2 342	8·7
Kommunalarbetareförb. . .	212	31 016	6 564	**2 223**	**7·2**	632	32 446	2 667	8·2
Litografförbundet	16	2 246	125	**85**	**3·8**	6	2 243	84	3·7
Livsmedelsarbetareförb. . .	130	22 077	6 464	**3 138**	**14·2**	724	22 335	3 616	16·2
Metallindustriarb.-förb. . .	250	118 722	6 055	**10 819**	**9·1**	494	118 538	11 026	9·3
Järnbruksarbetare . . .	56	26 593	89	**1 365**	**5·1**	20	26 753	1 197	4·5
Verkstadsarbetare . . .	194	92 129	5 966	**9 454**	**10·3**	474	91 785	9 829	10·7
Murareförbundet	80	7 377	—	**2 153**	**29·2**	—	7 547	2 765	36·6
Målareförbundet	155	10 752	—	**3 760**	**35·0**	—	11 166	5 614	50·3
Pappersindustriarb.-förb. .	141	31 001	1 316	**4 209**	**13·6**	198	31 908	4 377	13·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	41	1 965	311	**196**	**10·0**	27	2 074	319	15·4
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	47	9 717	3 794	**1 214**	**12·5**	353	9 561	1 179	12·3
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	274	13 753	—	**6 644**	**48·3**	—	13 860	4 194	30·3
Stenindustriarbetareförb. .	115	6 739	—	**2 298**	**34·1**	—	7 642	2 979	39·0
Sågverksindustriarb.-förb. .	220	21 035	8	**9 013**	**42·8**	7	22 459	9 560	42·6
Textilarbetareförbundet . .	117	32 768	19 715	**1 541**	**4·7**	821	32 567	1 586	4·9
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 455	1 906	**127**	**5·2**	114	2 443	114	4·7
Transportarbetareförb. . .	126	14 997	214	**3 313**	**22·1**	36	15 269	3 545	23·2
Träindustriarbetareförb. . .	168	12 625	176	**1 667**	**13·2**	12	12 969	1 904	14·7
Tunnbinderiarbetareförb. .	12	161	—	**40**	**24·8**	—	166	58	34·9
Typografförbundet	104	10 082	533	**680**	**6·7**	77	10 082	681	6·8
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	163	9 851	—	**3 973**	**40·3**	—	10 391	4 708	45·3
Summa	**3 756**	**511 790**	**84 380**	**86 888**	**17·0**	**6 822**	**522 202**	**95 927**	**18·4**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	**3 482**	**498 037**	**84 380**	**80 244**	**16·1**	**6 822**	**508 342**	**91 733**	**18·0**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under mars månad uppgivits till inalles 424 483, vilket i genomsnitt motsvarar 4·9 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1935										1936		
	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	19·0	[1] 18·0	16·1
Ansökn. per 100 lediga platser .	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	370	319	261
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	3·51	·	·	3·71	·	·	3·73	·	·	3·76	·	·	3·71
Sysselsättn.-index (1926–30 = 100)	99·1	·	·	104·2	·	·	104·6	·	·	104·4	·	·	104·5
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	27·1	26·9	23·4	20·3	18·1	18·8	18·8	18·9	18·2	20·3	20·7	19·4	—
Danmark. Arbetslöshet, i % .	22·3	18·3	14·4	12·6	12·6	13·7	14·9	17·3	21·7	31·7	[1] 27·7	30·0	25·9
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	102	88	69	63	63	68	72	81	100	140	131	140	126
Finland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	22	18	13	6	4	5	6	10	15	18	20	21	19
Ansökn. per 100 lediga platser .	331	306	235	206	204	214	212	288	343	362	320	277	277
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	·	99·2	·	·	107·2	·	·	101·8	·	·	97·7	·	·
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	16·4	15·6	15·5	15·4	15·3	14·9	15·0	14·6	14·6	14·2	16·3	15·4	14·4
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 225	2 114	2 114	2 068	2 045	2 022	2 032	1 982	1 983	1 933	2 230	2 094	1 948
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	107·3	108·6	108·7	109·1	109·3	109·8	110·0	110·1	110·6	111·3	108·6	110·0	111·6
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	138	126	125	130	[2] 82	[2] 83	[2] 83	124	129	133	145	142	123
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	37·0	34·6	34·0	32·9	33·9	34·5	35·4	35 2	36·6	[1] 42·0	[1] 43·2	40·0	—
Arbetslöshetsdagar, i %	32·0	30·2	29·6	28·9	29·4	29·8	30·7	30·7	32 4	36·4	37·8	36·6	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	37·5	32·6	29·4	27·0	27·0	26·6	26·8	25·1	26·2	29 2	29·7	—	—
Tyskland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	2 402	2 233	2 019	1 877	1 754	1 706	1 714	1 829	1 984	2 508	2 520	2 515	1 937
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 242	1 096	992	947	889	866	861	938	1 038	1 389	1 517	1 533	1 117
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	15·3	15·9	16·4	16·5	16·6	16·7	16·6	16·5	16·5	15·6	15·7	15·7	16·4
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	315	287	256	238	221	209	205	214	243	285	317	322	299
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	20·1	16·8	14·6	13·7	13·5	14·2	14·6	16·1	18·6	23·7	25·8	25·5	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	76	·	·	79	·	·	81	·	·	81	·	·	—
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	81	·	·	80	·	·	80	·	·	78	·	·	—
Frankrike. Underst. arbetsl. (1 000)	493	459	435	410	384	381	377	378	404	433	469	490	470
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	527	492	466	433	416	416	408	419	458	481	519	529	509
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	853	803	755	638	638	628	609	—	—	—	—	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	3 121	2 247	1 358	856	752	592	593	977	1 717	2 007	2 316	[1] 2605	1 791
Sysselsättn:index (1 jan. 1927 = 100)	122·2	124·3	133·9	132·2	126·9	128·1	127·8	128·9	131·3	—	131·3	135·9	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	7 993	6 165	3 266	1 812	2 077	1 595	1 819	2 334	6 347	8 130	7 949	8 392	7 148
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	21·9	20·4	18·0	15·6	13·2	11·8	11·1	11·3	[1] 13·3	[1] 17·5	20·5	—	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	19·4	17·6	16·0	14·3	13·6	13·3	12·9	12·8	13·4	15·5	17·2	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	805	735	666	606	567	558	573	601	679	794	[1] 850	860	796
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	21	21	20	19	19	19	17	16	16	19	19	19	19
Ansökn. per 100 lediga platser .	348	321	380	339	372	342	359	314	329	356	354	382	307
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	19	15	12	11	11	9	9	9	11	17	22	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	27	16	13	11	11	12	13	11	12	19	28	—	—
Bulgarien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	45	40	37	36	34	30	30	35	43	51	49	—	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	16·7	17·0	15·9	15·4	15·1	14·2	13·0	13·3	13·3	14·6	14·8	13·8	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	93·4	95·2	97·6	99·5	101·1	102·7	106·1	107·7	104·6	99·1	98·4	98·9	97·4
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	82·4	82·4	81·1	79·6	79·5	81·8	83·5	85·2	84·9	84·6	83 0	—	—
Arbetslöshet, i %	19·4	18·7	18·3	18·5	19·4	18·4	17·9	17·3	16·7	[1] 16·9	17·2	16·7	16·1
Australien. Arbetslöshet, i % .	18·6	·	·	17·8	·	·	15·9	·	·	13·7	·	·	—
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	36	37	38	39	41	43	42	40	36	36	—	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ofullständiga siffror.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under april månad 1936. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

Under april ha åtskilliga varuslag varit underkastade prisförskjutningar i uppåt- eller nedåtgående riktning, delvis av säsongartad natur, men dessa ha i stort sett motvägt varandra.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—april 1936 och 1931—april 1936. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln till och med april 1936 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av *vägda* indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal									1935				1936		
		1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1:a kv.	mars	april
juli 1914 . .	100	154	150	140	131	127	123	124	130	127	128	132	133	134	135	135
år 1931 . .	·	·	·	·	100	97	93	94	99	96	97	100	101	101	102	102

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under april varit oförändrad. Det må noga observeras, att ovan angivna indextal endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1936, 158 med juli 1914 som utgångspunkt och 99 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 313).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709). Indexserien med rörlig basperiod anger prisnivån under varje vecka i förhållande till prisnivån under närmast föregående vecka, medan serien med fast basperiod hela tiden utgår från prisnivån i september 1931. De senaste veckorna visa följande indextal:

	februari 1936			mars 1936				april 1936			
	15	22	29	7	14	21	28	4	11	18	25
Rörlig basperiod: (föreg. vecka = 100)	100·10	100·04	100·01	100·11	100·02	100·05	99·99	100·00	99·98	99·92	99·93
Fast basperiod: (sept. 1931 = 100)	101·1	101·1	101·1	101·2	101·2	101·3	101·3	101·3	101·3	101·2	101·1

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1935	April 1935	Febr. 1936	Mars 1936	April[1] 1936	Höjn. el. sänkn. i % april 1914—april 1936	Höjn. el. sänkn. i % april 1935—april 1936
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8
separerad	»	6	23	7	7	7	7	7	+ 16·7	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	268	275	259	258	259	+ 13·1	— 5·8
mat- (lands-)	»	213	727	253	255	249	247	247	+ 17·6	— 3·1
Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	177	174	191	190	191	+ 17·9	+ 9·8
halvfet, » »	»	121	500	129	127	143	142	142	+ 19·8	+ 11·8
Margarin, växt-, ej smörblandat	»	135	433	135	135	130	130	130	— 5·8	— 3·7
Ägg, svenska, färska	tjog	159	681	184	126	224	216	163	+ 30·4	+ 29·4
Potatis: gammal	5 l	28	71	43	41	45	47	47	+ 67·9	+ 14·6
»	hl	·	1271	640	620	701	726	738	·	+ 19·0
färsk, svensk	5 l	46	102	92	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	kg	31	78	48	52	42	42	42	+ 40·0	— 19·2
Bruna bönor, holländska	»	48	214	62	60	65	63	62	+ 34·8	+ 3·3
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	38	38	38	38	38	+ 22·6	0·0
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	24	24	24	24	24	+ 14·3	0·0
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	33	33	33	33	33	+ 26·9	0·0
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	35	35	37	36	36	0·0	+ 2·9
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	40	40	41	41	41	+ 5·1	+ 2·5
Rågbröd: hårt, grovt spisbröd	»	41	96	59	59	59	59	59	+ 43·9	0·0
hårt, knäckebröd	»	·	·	82	82	82	82	82	·	0·0
sötlimpa eller siktbröd	»	38	96	58	57	58	58	58	+ 52·6	+ 1·8
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	45	44	45	45	45	+ 50·0	+ 2·3
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	132	132	132	132	132	+ 76·0	0·0
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	116	72	71	72	72	72	+ 67·4	+ 1·4
billigaste sort » » mjölk	»	60	167	85	85	86	86	86	+ 43·3	+ 1·2
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	97	96	97	97	97	·	+ 1·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	179	168	193	192	192	+ 60·0	+ 14·3
soppkött	»	100	490	143	134	157	157	156	+ 57·6	+ 16·4
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	217	209	232	230	230	+ 75·6	+ 10·0
spädkalv	»	72	312	129	122	142	141	141	+ 95·8	+ 15·6
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	205	201	210	215	221	+ 62·5	+ 10·0
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	172	157	189	188	188	·	+ 19·7
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	177	156	194	194	195	+ 51·2	+ 25·0
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	182	161	198	199	199	+ 46·3	+ 23·6
» amerikanskt (ryggfläsk)	»	·	·	170	161	196	195	195	·	+ 21·1
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	110	112	120	123	121	+ 65·8	+ 8·0
gädda	»	108	333	153	140	169	170	162	+ 62·0	+ 15·7
sill	»	84	110	62	56	56	55	61	+ 90·6	+ 8·9
strömming	»	88	114	57	53	60	61	60	+ 71·4	+ 13·2
torsk	»	55	160	89	87	90	88	90	+ 57·9	+ 3·4
rödspotta (spätta)	»	79	244	145	139	154	153	151	+ 93·6	+ 8·6
kolja	»	·	·	116	115	119	120	121	·	+ 5·2
Salt sill, prima islands-	»	45	148	62	51	88	89	89	+ 102·3	+ 74·5
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	66	63	74	74	73	+ 30·4	+ 15·9
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	291	292	282	285	285	·	— 2·4
Socker, bit-	»	67	133	46	46	46	47	47	— 26·6	+ 2·2
Salt, matsalt	»	·	32	15	15	15	15	15	·	0·0
Äpplen, ät-	»	·	·	101	103	97	97	99	·	— 3·9
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	115	107	83	89	92	·	— 14·0
Bananer, prima	kg	·	·	160	169	139	140	147	·	— 13·0
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	101	102	86	85	85	·	— 16·7
Vitkål, svensk	»	·	·	24	22	32	40	46	·	+ 109·1
Pilsner, klass II, utan glas	1/8 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	15	15	15	15	15	+ 150·0	0·0
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	35	35	35	35	35	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	20	20	20	20	20	0·0	0·0
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	945	940	970	985	985	+ 35·9	+ 4·8
barr-, » »	»	575	1895	730	725	750	760	760	+ 31·0	+ 4·8
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	·	614	617	608	607	606	+ 53·8	— 1·8
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	·	291	292	290	292	292	+ 28·6	0·0
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	452	455	452	452	453	·	— 0·4
c:a 40—60 el. 60—80 mm, »	»	·	·	436	436	438	440	441	·	+ 1·1

[1] Preliminära siffror.

Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet.

I anslutning till den i föregående häfte av denna tidskrift meddelade redogörelsen för levnadskostnaderna i Sverige lämnas i nedanstående tabeller en sammanställning av motsvarande indextal från vissa främmande länder.

Tab. 1. Levnadskostnader i Sverige, Norge och Danmark. Indextal för de särskilda huvudposterna (livsmedel — inkl. dryckesvaror och tobak — bostad, bränsle och lyse, kläder, skatter, övriga utgifter).

Juli 1914 = 100	Sverige						Norge						Danmark					
	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.	L.	Bo.	Br.	Kl.	Sk.	Övr.
juni/juli 1929	148	200	161	184	187	178	156	175	147	159	—	195	154	196	185	197	211	179
» 1930	138	205	159	180	176	178	151	174	144	153	—	195	142	200	179	179	200	176
» 1931	127	206	153	173	173	176	137	173	140	143	—	189	125	203	169	157	177	173
» 1932	124	206	146	168	172	177	138	172	138	144	—	188	122	205	168	163	152	179
» 1933	120	202	138	162	187	175	136	172	135	142	—	187	128	209	171	175	173	182
» 1934	123	201	136	166	191	174	137	168	135	144	—	188	134	210	178	191	199	183
mars/apr. 1935	126	198	137	167	178	174	140	166	134	144	—	189	143	216	175	192	199	183
juni/juli »	129	198	137	167	178	174	143	166	134	143	—	188	147	216	174	192	214	183
sept./okt. »	131	198	138	167	179	173	145	166	135	145	—	189	145	216	174	193	214	181
dec./jan. 1936	132	198	138	168	179	173	147	166	135	145	—	189	146	225	178	194	214	181
mars/apr. »	134	196	140	169	170	172	148	166	135	145	—	189	146	225	178	195	214	181

Tab. 2. Levnadskostnader. Internationell översikt.

1914 (eller annat förkrigsår) = 100		Sverige	Norge	Danmark	Finland	Storbritannien	Tyskland	Frankrike (Paris)	Belgien	Holland (Amsterdam)	Schweiz	Italien (Milano)	Förenta staterna	Kanada	Sydafrika	Nya Zeeland
juni/juli	1929	169	164	173	1192	161	153	556	867	169	161	544	170	156	132	160
»	1930	164	161	165	1189	155	148	572	866	162	158	531	167	156	129	158
»	1931	158	151	154	1003	147	138	589	789	153	150	488	150	137	123	145
»	1932	156	149	154	985	143	121	535	708	141	138	465	136	125	118	·
»	1933	153	147	160	967	138	119	516	697	137	131	447	128	120	115	126
»	1934	155	148	166	948	141	122	522	653	140	129	419	136	122	116	129
mars/april	1935	155	149	170	964	139	122	494	621	137	127	423	141	124	116	132
april/maj	»	·	149	·	963	139	122	·	629	·	127	425	·	123	116	132
maj/juni	»	·	150	·	956	140	123	·	638	·	126	426	·	123	116	133
juni/juli	»	156	150	173	965	143	123	490	649	136	127	430	140	123	116	133
juli/aug.	»	·	151	·	978	143	124	·	654	·	128	430	·	123	116	133
aug./sept.	»	·	152	·	994	143	125	·	662	·	128	433	·	124	115	133
sept./okt.	»	157	152	172	992	145	123	469	670	136	129	434	141	124	115	134
okt./nov.	»	·	153	·	1004	147	123	·	684	·	129	·	·	126	115	136
nov./dec.	»	·	153	·	1003	147	123	·	689	·	130	·	·	126	115	136
dec./jan.	1936	158	153	173	996	147	123	478	684	137	130	·	—	127	115	135
jan./febr.	»	·	153	·	978	147	124	·	685	·	130	·	·	126	116	134
febr./mars	»	·	154	·	982	146	124	·	683	·	130	·	·	·	116	134
mars/april	»	158	155	173	981	144	124	—		—	—	·	—	·	—	·

Litteraturöversikt.

(April 1936.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

LORWIN, L. L. The I. L. O. and world economic policy. International labour review april 1936.

The labour conference of the American states which are members of the international labour organisation, Santiago de Chile, 2—14 January 1936. International labour review april 1936.

Sverige.

B[ROOM]É, R. Tjänstemannalagstiftningen än en gång. Arbetsledaren 1936, nr 6.

K[LINGBERG], W. Regeringen, redaktör Sigfrid Hansson och »de fehrska lagidéerna». Tidskrift för Sveriges kontorister 1936, nr 4.

MURELIUS, G. Arbetarförhållandena vid Älvdalens gamla porfyrverk. Notiser från arbetarnas kulturhistoriska sällskap 1936, nr 1.

Högkonjunkturens varaktighet. Finanstidningen 1936, nr 4.

Kontoristerna ordna intressant debatt i lagstiftningsfrågan. Arbetsledaren 1936, nr 6.

Sammanställning av indices över vissa ekonomiska data. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1936, nr 4.

Sociala reformer och kapitalkontroll. Sv. hotellrevy 1936, nr 4.

Sociala reformer och kontrollerad kapitalism. Mål och medel 1936, nr 4.

Amerikas förenta stater.

LARSSON, YNGVE. I amerikansk kommunaltjänst. Sv. stadsförbundets tidskrift 1936, nr 2.

Southern regional conference on labor standards. Monthly labor review mars 1936.

Frankrike.

DUBREUIL, H., & LUGRIN, J. P. Scientific management in a food preserving establishment: The »Géo Factory», Paris. International labour review april 1936.

Kanada.

Investigation into textile industry. Appointment of royal commission to conduct inquiry. The labour gazette 1936, nr 3.

Soc. rådsrepublikernas union.

Mere om Stachanov-bevegelsen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 3.

Movement for labor efficiency in the Soviet union. Monthly labor review mars 1936.

Stachanov — en ny Isotov. Industria 1936, nr 8.

Tyskland.

BRAMSTEDT, P. Gefüge und Entwicklung der Volkswirtschaft. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 377.

BRAUWEILER, H. Aus den Anfängen neuzeitlicher Sozialpolitik. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 9.

MEYER, M. Der gegenwärtige statistische Unterricht an den deutschen Universitäten. Deutsches statistisches Zentralblatt 1936, nr 1.

RIEMER, G. Der Reichsleistungskampf der Studenten. Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure 1936, nr 17.

Den tyske Lov om tvungen Rigsarbejdstjeneste. Socialt Tidsskrift 1936, nr 3.

Arbetarskydd.

Sverige.

BEWENDAL, E. Olycksfall och bråck. Arbetarskyddet 1936, nr 3.

CHRISTIERNSSON, Y. Propagandan i skyddsarbetets tjänst. Arbetarskyddet 1936, nr 3.

MESCH, ANNA. Arbetarskyddsombuden, deras befogenheter och skyldigheter. Signalen 1936, nr 15—17.

WELIN-BERGER, J. Vita maskiner. Arbetarskyddet 1936, nr 3.

Bättre hygien på arbetsplatserna. Metallarbetaren 1936, nr 15.

Amerikas förenta stater.

Tests for industrial lead poisoning. Monthly labor review febr. 1936.

Danmark.

FOLKE, L. Om »Stövfeber» hos Arbejdere i Hampespinderier. Nordisk hygienisk tidskrift 1936, nr 3/4.

Finland.

CARLBORG, E. Portförbud för olycksfallsdjävulen på Kaukopää. Olycksfallsskyddet 1936, nr 1.

HOLLÄNDER, H. LK-andningsapparaten. Olycksfallsskyddet 1936, nr 1.

Nytt andningsfilter för sprutmålning. Olycksfallsskyddet 1936, nr 1.
Transporthjul för stora sågklingor. Olycksfallsskyddet 1936, nr 1.
Undervisning i arbetarskydd i tekniska skolor. Olycksfallsskyddet 1936, nr 1.

Tyskland.

GRIDL. Ausnahmen von den Unfallverhütungsvorschriften. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 11.
KRANENBERG, A. Ein Aufruf zur Tat. Unfallverhütungsgedanken zum 1. Mai. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 11.
KREMER, D. Der Arbeitsschutz in der Gesetzgebung des neuen Deutschlands. Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure 1936, nr 17.
RUCK. Stichverletzungen in der Fischindustrie bei der Verarbeitung von Rotbarsch. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 11.
SCHMIDT, F. H. Die Unfallsicherheit von neuzeitlichen Tischlerei-Fräsverkzeugen. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 11.
TEISSL, L. Über das Lüftungsproblem bei Farbspritzgrossanlagen. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 11.

Arbetslön och arbetstid.

CLAUSSEN, W. Familienlöhne im Ausland. Soziale Praxis 1936, nr 14.
Internationell reglering av semester för sjöfolk. Maskinbefälsförbundets tidskrift 1936, nr 4.
The wage earner in agriculture. Monthly labor review febr. 1936.

Sverige.

ELFVERSON, KARIN. Sjuksköterskors och elevers arbetstid. Hertha 1936, nr 4.
HELLDÉN, B. E. Den fria sjukvården. Medlemsblad för försvarsverkens civila personals förbund 1936, nr 4.
HOLMSTRÖM, K. W. Arbetstidslagen. Metallarbetaren 1936, nr 15—17.
NORDQUIST, M. Några synpunkter på skogsbrukets omkostnader. Trävaruindustrien 1936, nr 8.
STERNER, R. Lönerna under år 1934. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 15—16.
Minimilöner för jordbruksarbetare. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1936, nr 4.
Motionerna om revidering av bagerilagen åter avslagna av riksdagen. Sv. bageritidskrift 1936, nr 3.
Wages, cost of living and the national income in Sweden, 1860—1930. [Anm. av] Ekonomiska samfundets tidskrift. Ny serie 1936, nr 35.

Amerikas förenta stater.

Minimum-wage legislation in the United States, as of January 1, 1936. Monthly labor review mars 1936.

Storbritannien.

Two-shift system of employment of women in Great Britain. Monthly labor review febr. 1936.

Tyskland.

GÄRTNER, A. Über die Lohnfindung in der Heimarbeit. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 10.
PALM, E. Tidsackord eller penningackord. [Referat av föredrag av G. Peiseler.] Teknisk tidskrift 1936, nr 14.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

DOBRETSBERGER, J. Probleme der Konjunkturpolitik. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1936, nr 1.
PETTERSSON, C. O. Medelklassens kris. Svensk tidskrift 1936, nr 5.
STRAND, S. G. Arbetslösheten i folkräkningarnas ljus. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 14.
Det planerade plåtvalsverket i Lysekil. Sunt förnuft 1936, nr 3.

Sverige.

EKMAN, J. L. Träindustriens betydelse för skogsbygdens folkförsörjning. Trävaruindustrien 1936, nr 8.
H[ÅKANSSO]N, A. Arbetslöshetskassan inför sitt förverkligande. Kontorsvärlden 1936, nr 4.
KOOPERATIVA FÖRBUNDET. Remissuttalande till arbetslöshetsutredningen. Kooperatören 1936, nr 5/6.
LANDSORGANISATIONEN. Skogsbygdens arbets- och försörjningsproblem. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1936, nr 17.
MÖLLER, G. Det har ingenting betytt. [De offentliga arbetena.] S. A. P. information 1936, nr 8.
Skogsarbetarnas utkomstproblem. Den snart färdiga officiella utredningens historia. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 8.
Skogsbygdens arbets- och försörjningsproblem. Trävaruindustrien 1936, nr 7.
Skogsbygdsutredningens slutskede. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 8.

Amerikas förenta stater.

MURPHEY, H. K. The president's relief appropriation message. Conference board bulletin 1936, nr 4.

Danmark.

VEDEL-PETERSEN, K. Sommerarbejdslösheden og dens Aarsager. Socialt Tidsskrift 1936, nr 3.

Kanada.

National employment commission to investigate problem of unemployed youth. Announcement of minister of labour in house of commons. The labour gazette 1936, nr 3.

Storbritannien.

Compulsory schooling for unemployed juveniles in Great Britain. Monthly labor review febr. 1936.

Extension of unemployment insurance to workers in agriculture. The Ministry of labour gazette 1936, nr 4.

Remuneration limit for unemployment insurance of non-manual workers. The Ministry of labour gazette 1936, nr 4.

Tyskland.

ADAM. Die Arbeitslosenstatistik. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 415.

STRAUBE, DORA. Frauenberufsfragen in Wunsch und Wirklichkeit. Soziale Praxis 1936, nr 16.

Arbeidslösheten i Tyskland. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 3.

Neugestaltung der wertschaffenden Arbeitslosenfürsorge. Soziale Praxis 1936, nr 16.

Befolkningsfrågan.

Sverige.

CRAMÉR, H. Om innebörden av prognoser för befolkningsutvecklingen. (Föredrag.) Nordisk försäkringstidskrift 1936, nr 2.

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET. Skrivelse om moderskapspenning och mödrahjälp. Hertha 1936, nr 4.

MYRDAL, G. Allmänna och ekonomiska synpunkter på befolkningsutvecklingen. (Föredrag.) Nordisk försäkringstidskrift 1936, nr 2.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Moderskapspenning och mödrahjälp. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 4.

[TONNDORFF, H. G.] Befolkningsstagnation och kapitalbildning. Finanstidningen 1936, nr 6.

Göteborgs stads barnavårdsnämnds yttrande över befolkningskommissionens betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1936, nr 2.

Frankrike.

MOINE, M. L'espérance de vie à la naissance s'est accrue de 45 % depuis 1830. Journal de la Société de statistique de Paris 1936, nr 4.

Tyskland.

GÜNTHER, E. Wert oder Unwert der Vorausberechnung der künftigen Bevölkerung. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 404.

Die Lehren der neuen deutschen Sterbetafel. Soziale Praxis 1936, nr 17.

Bostadsförhållanden.

Sverige.

BYSTRÖM, D. Stockholms kommunala trädgårdsstäder alltjämt på marsch. Hem i Sverige 1936, nr 2.

CASSEL, HJ. En bebyggelsepolitik som hämnar sig. Hem i Sverige 1936, nr 2.

SVENSKA FATTIGVÅRDS- OCH BARNAVÅRDSFÖRBUNDET. Bostadssociala utredningens betänkande om bostadsinspektion i städer m. m. (Yttrande.) Tidskrift för fattigvård 1936, nr 2.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Planmässigt sparande och statliga bosättningslån. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 4.

Dystra bostadsinteriörer. Hus och härd 1936, nr 8.

Dåliga bostäder främja ledgångsreumatism. Arbetets kvinnor 1936, nr 2.

Tjänstebostaden. Kommunaltjänstemannen 1936, nr 3.

Tjänstebostaden. Befattningshavaren 1936, nr 3.

Amerikas förenta stater.

LUFFT, H. [m. fl.] Wohnverhältnisse in U. S. A. Soziale Praxis 1936, nr 17.

Danmark.

GEIJER, L. Danskt lagförslag ger hyresgäst ökat skydd. Många tvingande bestämmelser lossa på hyresvärdens grepp. Hus och härd 1936, nr 8.

Frankrike.

BAROT, L. La protection de l'habitation contre les poussières, fumées, gaz nocifs, mouches et moustiques. Le musée social 1936, nr 3.

Storbritannien.

Influence of housing on physical development of school children. Monthly labor review febr. 1936.

Tyskland.

Verstärkung des Mieterschutzes. Der deutsche Volkswirt 24 april 1936.

Zur Frage des Wohnungsfehlbedarfs. Vierteljahrsh. zur Konjunkturforschung 1935/36, nr 4.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Sverige.

BARKMAN, L. [Anm. av] Else Kleen: Skyddshemmen. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1936, nr 2.

BUTLER, P. Fattigvård och arbetsterapi. (Föredrag.) Social-medicinsk tidskrift 1936, nr 4.

HERNELL, O. Fattigvårdens problem. (Föredrag.) Sv. fattigvårds och barnavårds tidning 1936, nr 4.

JANNES, ELLY. [Anm. av] Else Kleen: Vägen till livet. Konsumentbladet 1936, nr 17.

JOHNSSON, PEHR. Ungdomstiggeriet under början av 1800-talet. Tidskrift för barnavård och ungdomsskydd 1936, nr 2.

Skyddshemmen. Tidevarvet 1936, nr 16.

Tyskland.

KOENIG, K. Über den Stand und die Fortentwicklung der Fürsorgeerziehung im Dritten Reich. Soziale Praxis 1936, nr 14.

Föreningsväsen.

Sverige.

HECKSCHER, G. Den fria korporatismen i Sverige. Nordisk tidskrift 1936, nr 2.

LANDÉN, U. V. Skråväsendet var ursprungligen icke förenat med skråtvång. Sv. hantverkstidning 1936, nr 6.

MELIN, EMMY. Fackföreningsrörelsens uppgifter. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 15.

OLJELUND, S. Industriförbundet i teori och praxis. Gjutaren 1936, nr 2.

Facklig teori. Förbundskamraten 1936, nr 1.

Konsolidering av sjukvårdarnas organisationer. Två förbund för sjukhusanställda inom L. O:s ram. Kommunalarbetaren 1936, nr 4.

Frankrike.

SCHWARZ, S. De franska fackföreningarnas enhetskongress. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 14.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

ATTERFELT, A. Folktandvårdförslagets inverkan på tandvårdsförhållandena i rikets andra stad. Social-medicinsk tidskrift 1936, nr 3.

CLASON, S. Öppen och sluten sjukvård. Sunt förnuft 1936, nr 3.

HOFSTEN, E. v. Enhetlig ledning av den socialhygieniska verksamheten inom länen. (Föredrag med diskussion.) Sveriges landstings tidskrift 1936, nr 2.

LÜBECK, S., & BEIJBOM, G. Statens sjukvårdskommittés betänkande angående folktandvården. (Föredrag med diskussion.) Sveriges landstings tidskrift 1936, nr 2.

SVENSKA FATTIGVÅRDS- OCH BARNAVÅRDSFÖRBUNDET. Statens sjukvårdskommittés betänkande angående folktandvården. (Yttrande.) Tidskrift för fattigvård 1936, nr 2.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. De mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 4.

— Folktandvårdens ordnande. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 4.

Pensionsstyrelsens utlåtande över statens sjukvårdskommittés betänkande angående folktandvård. Pensionsförsäkringen 1936, nr 3.

Amerikas förenta stater.

RIETZ, E. Amerikanskt sjukhusväsen. Sjukhuset 1936, nr 3.

Danmark.

FRIDERICIA, H. J., & BACKER, K. H. Om Sygekassernes Kontingentberegning. Socialt Tidsskrift 1936, nr 3.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

LILLIEHÖÖK, ELEONOR. Jordbrukarhemmet i befolkningsfrågans belysning. (Föredrag.) Husmodersförbundets medlemsblad 1936, nr 4.

NANNESON, L. Konjunkturläget och jordbrukets lönsamhet. Landtmannen 1936, nr 17.

OSVALD, INGRID. Hushållningssällskapen och jordbrukarhemmen. (Föredrag.) Husmodersförbundets medlemsblad 1936, nr 4.

Landsbygdens sociala problem. Lantarbetaren 1936, nr 15.

Finland.

PAALANEN, E. Småstugor som en ny form av egnahem i Helsingfors. Finsk kommunaltidskrift 1936, nr 2.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

GRANATH, A. Förenings- och förhandlingsrätt. Kommunalarbetaren 1936, nr 4.

HOLMSTRÖM, N. 1928 års arbetsfredslagstiftning och det nya byggnadsavtalet. Byggnadsindustrin 1936, nr 4—5.

K[LINGBERG], W. Förhandlingsrätten standardiseras. Tidskrift för Sveriges kontorister 1936, nr 4.

P[ETERSSON], G[UNNAR]. Arbetsfreden och vi. Industritjänstemannen 1936, nr 4.

R[YDBERG], H. Regeringens förslag till förenings- och förhandlingsrätt. Industritjänstemannen 1936, nr 4.

Arbetsfredens problem. Lantarbetaren 1936, nr 16.

Arbetsfredens problem. Lokomotivmännens tidning 1936, nr 8.

Arbetsledaren och rationell organisation. Verkstäderna 1936, nr 4.

Bra bok. [Anm. av] Stefan Oljelund: Arbetarna & företaget. Metallarbetaren 1936, nr 17.

Diskussion [om arbetsledarskap]. Metallarbetaren 1936, nr 16.

Förenings- och förhandlingsrätt. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1936, nr 4.

Kollektivavtal olämpliga i norrländskt skogsarbete. Trävaruindustrien 1936, nr 7.

Landsorganisationen och arbetsgivarföreningen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 13.

De privatanställdas förhandlingsproblem. Sv. trafiktidning 1936, nr 16.

Amerikas förenta stater.

Cooperation through understanding. Conference board service letter 1936, nr 3.

Danmark.

B[RUNIU]s, A. Katastrofen i Danmark. Industria 1936, nr 8.

Det danska tvångsingripandet. Industria 1936, nr 8.

Frankrike.

Poisson, E. L'application des contrats collectifs entre organisations coopératives et leur personnel. Revue des études coopératives 1 kv. 1936.

Norge.

Ansvar for sabotasje. Arbeidsgiveren 1936, nr 9.

Storbritannien.

Braatöy, B. En »vild» streik i det moderne samfund. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 3.

Kooperation.

Beaton, N. S. Grundvalarna för en sann internationell syn på kooperationens ekonomiska uppgifter. Kooperatören 1936, nr 5/6.

B[runiu]s, A. Kooperationens plats i socialistsamhället. Industria 1936, nr 9.

Amerikas förenta stater.

Cooperative purchasing by farmers in the United States. Monthly labor review febr. 1936.

Levnadskostnader.

Barreus, V. Om mjölken som C-vitaminkälla. Nordisk hygienisk tidskrift 1936, nr 3/4.

Williams, F. M. Money disbursements of wage earners and clerical workers in 11 New Hampshire communities. [Studier för levnadskostnadsindex.] Monthly labor review mars 1936.

Indices du coût de la vie. Indices économiques divers. Bulletin du ministère du travail 4 kv. 1935.

Internationale Preisvergleiche. Schweiz. Konsum-Verein 1936, nr 17.

Sverige.

Kommerskollegium. Yttrande angående förslag om vissa föreskrifter beträffande konsumtionsmjölk. Kommersiella meddelanden 1936, nr 7/8.

Amerikas förenta stater.

Falkner, R. P. Prices and consumer purchases. Conference board bulletin 1936, nr 4.

Indien.

Family budgets in the city of Bombay, India, 1932—33. Monthly labor review febr. 1936.

Storbritannien.

The cost-of-living index number: revision of basis. The Ministry of labour gazette 1936, nr 4.

Tyskland.

Jacobs, A. Der Stand der preisgeschichtlichen Forschung in Deutschland. Allg. statistisches Archiv B. 25, s. 439.

Die Entwicklung der Ernährungskosten in 6 Gemeindegrössenklassen von 1928 bis zur Gegenwart. Wirtschaft und Statistik 1936, nr 7.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

Berufsberatungsmethoden in modernen Industriestaaten. Soziale Praxis 1936, nr 15.

Sverige.

Landström, J. Lärlingsutbildningen och kompetensfrågan. Sv. bageritidskrift 1936, nr 3.

Sveriges verkstadsförenings anvisningar rörande yrkesutbildning. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1936, nr 2.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

Gahn, H. Rusdrycksförbrukningen och nykterhetstillståndet under år 1935. Frihet och ansvar 1936, nr 2.

Gülich, C. E. Statens vårdanstalt för alkoholister i Landskrona. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1936, nr 3.

Santesson, C. G. Maltdrycksförbrukningen och nykterhetsnämnderna. Frihet och ansvar 1936, nr 2.

Thulin, E. En utrednings lidandeshistoria. [Utredning om revision av fyllerilagstiftning.] Tidskrift för systembolagen 1936, nr 4.

Åman, A. Maltdrycksförbrukningen och förslag till omläggning av maltdrycksbeskattningen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1936, nr 2.

— Ny alkoholistanstalt. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1936, nr 3.

Maltdrycksförbrukningen och förslag till förtroendenämnden. Tidskrift för systembolagen 1936, nr 4.

Rusdrycksbeskattningsreformen fördröjes. Frihet och ansvar 1936, nr 2.

Amerikas förenta stater.

Förbudssaken i U. S. A. Frihet och ansvar 1936, nr 2.

Socialförsäkring.

Sverige.

Bergman, R. De smittsamma sjukdomarna som yrkesrisk för sjukhusens personal. Nordisk hygienisk tidskrift 1936, nr 3/4.

Linnos, K. A. Om förändringen av lagen om arbetares i Finland olycksfallsförsäkring och därtill anslutna åtgärder. Nordisk försäkringstidskrift 1936, nr 2.

Pensionsstyrelsen. Frivilliga sparkassor för lantarbetare. (Utlåtande.) Pensionsförsäkringen 1936, nr 3.

Petrén, A. Revision av folkpensioneringen inför riksdagen. Social-medicinsk tidskrift 1936, nr 3—4.

RUNDBERG, G. Läkares anmälan om sjukdomsfall, som kan vara föranlett av hälsofarligt arbete. (Föredrag.) Nordisk hygienisk tidskrift 1936, nr 3/4.

STENHOLM, W. Grunderna för en utbyggnad av den svenska yrkessjukdomsförsäkringen. Nordisk hygienisk tidskrift 1936, nr 3/4.

Lagen om arbetares rätt till ersättning vid olycksfallsskada jubilerar. Lantarbetaren 1936, nr 14.

Pensionsstyrelsens utlåtande över 1934 års barnpensioneringssakkunnigas betänkande. Pensionsförsäkringen 1936, nr 3.

Socialstyrelsens utlåtande i anledning av de fria kassornas hemställan om statsbidrag. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 4.

Statstjänstemännens familjepensionering. Sunt förnuft 1936, nr 3.

Amerikas förenta stater.

DAWSON, M. Cooperation of workmen's compensation administrations with rehabilitation agencies. Monthly labor review febr. 1936.

WAGNER, R. F. The social security bill. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1936, nr 1.

Finland.

STADSFÖRBUNDETS STYRELSE. Ålderdoms- och invaliditetsförsäkringens förverkligande. (Utlåtande.) Finsk kommunaltidskrift 1936, nr 1.

Frankrike.

Reorganization of French social-insurance system. Monthly labor review febr. 1936.

Italien.

BIAGI, B. L'assurance contre la tuberculose pour les métayers et les colons partiaires en Italie. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1936, nr 1.

Norge.

Reformer i syketrygden. Sykeforsikringsbladet 1936, nr 3.

Storbritannien.

Financial operation of the widows', orphans' and old-age contributory pensions scheme in Great Britain. International labour review april 1936.

Tyskland.

ENGEL, H. Bemerkungen über Ausbildung und Schulung der Sozialversicherungsbeamten. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 9.

KROHN. Die Auffassung des nationalsozialistischen Reiches über Sozialpolitik und Sozialversicherung. Rivista le assicurazioni sociali. Suppl. 1936, nr 1.

REERMANN, F. Die Betriebskrankenkassen in der neuen Sozialordnung. Soziale Praxis 1936, nr 16.

Ut- och invandring.

BORCH, C. Bestræbelser for Udvandringens Genoptagelse fra Europa til oversöiske Lande. Socialt Tidsskrift 1936, nr 3.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AKTIEBOLAGET SVENSK JORDFÖRMEDLING. Styrelseberättelse för år 1935. Sthlm 1936.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Womens' bureau.
Bulletin. Wash. 1936.
138. Reading list of references on household employment.

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics.
Labour report. No 25 (1934). Canberra 1936.
Summary of Australian population and vital statistics 1934 and previous years. Canberra 1936. (Australian demography. Bulletin No 52.)

BACKLUND, S. Nationernas förbunds uppgifter. Insatsen i kampen mot Mussolini och Hitler. Sthlm 1936. (Landsorganisationens skriftserie. 41.)

BASEL. Allgemeiner Consumverein bei der Basel.
Jahresbericht. 70 (1935). Basel 1936.

BUCHT, O. Försäkringsväsendets företagsformer från antiken till våra dagar. Sthlm 1936.

DANMARK. Forsikringsraadet.
Beretning. 1934. Khvn 1936.

DANMARK. Retslægeraadet.
Aarsberetning for 1934. Khvn 1936.

DOMMER og kjennelser av Arbeidsretten 1935. Udg. ved *P. Berg*. Oslo 1936.

DRUMMOND, J. C. Biochemical studies of nutritional problems. Stanford, Cal. 1934. (Stanford university publ. Medical sciences. Vol. 3: 2.)

ERZEUGUNG und Absatz landwirtschaftlicher Erzeugnisse im nordostdeutschen Wirtschaftsraum. Teil 3. Der innere Verbrauch im nordostdeutschen Wirtschaftsraum. Von *K. Becker*, *H. Magen* & *Stella Seeberg*. Berl. 1935. (Berichte über Landwirtschaft. Zeitschrift für Agrarpolitik und Landwirtschaft. Hrsg. im Reichs- u. Pr. Ministerium für Ernährung u. Landwirtschaft. Neue Folge. Sonderh. 110.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1936.
32. Sociala specialundersökningar.
14. Levnadskostnadsundersökningen år 1928. A. Bokföringsfamiljerna i städer och övriga bosättningscentra.

— Centralhandelskammaren.
Årsberättelse. 18 (1935). Hfors 1936.

— Oy alkoholiliike Ab.
Årsberättelse. 4 (1935). Hfors 1936.

FORSSELL, N. Svenska postverkets historia. Bd 1—2. Sthlm 1936.

GABRIEL, E., & KRATZMANN, E. Die Süchtigkeit. Eine Seelenkunde. Berl. 1936.

GRIFFITHS, H. E. Injury and incapacity. With special reference to industrial insurance. Lond 1935.

HAGGARD, H. W., & GREENBERG, L. A. Diet and physical efficiency. The influence of frequency of meals upon physical efficiency and industrial productivity. New Haven 1935.

HANDBOOK, A, of social psychology. Ed. by *C. Murchison*. Worcester, Mass. 1935.

HESSLER, A. Institutioner till industriens tjänst. Sthlm 1935. (Skrifter utg. av Svenska teknologföreningen. Nr 11.)

INDUSTRIBERETNING, Dansk. Aarg. 29 (1934). Udg. af Industriforeningen i Köbenhavn. Khvn 1936.

INFORMATIONSBYRÅN MELLANFOLKLIGT SAMARBETE FÖR FRED.
Skrifter. Sthlm 1935—36.
17. De amerikanska rustningsfirmornas metoder. Senatskommitténs avslöjanden. Sammanställda av *C. J. Brunskog*.
18. Ett brittiskt fredsprogram. Labour party's utrikespolitik med inlägg av *H. Dalton* och *A. Henderson*. Övers. fr. eng. av H. Stolpe.
19. Om civilas passiva skydd mot luftanfall och gas.
20. Samling kring Nationernas förbund.

INGENIÖRSVETENSKAPSAKADEMIEN.
Handlingar. Sthlm 1936.
139. *Öhman, V.* Die Phasen- und Reaktionsgleichgewichte bei der Darstellung von Nitroglykol.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Recueil international de jurisprudence du travail. Année 10 (1934—35). Genève 1936.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
20th session, Geneva, 1936.
Report. Geneva 1936.
2. Holidays with pay.

KEMP, T. Prostitution. An investigation of its causes, especially with regard to hereditary factors. Copenhagen 1936.

LETTLAND. Valsts statistiskā pārvalde. — Bureau de statistique de l'Etat.
Statistique de l'hygiène publique. Année 7 (1934). Riga 1936.

LLOYD GEORGE, D. Organizing prosperity. A scheme of national reconstruction. Lond. 1935.

MACHINERY, employment and purchasing power. New York 1935. (National industrial conference board.)

MUNKTELL, H. Bergsmans- och bruksförlag intill 1748 års förlagsförordning. Akad. avh. Upps. 1934.

— Om jävsförhållanden inom statsförvaltningen. Upps. 1936. (Uppsala universitets årsskrift 1936: 2.)

NANNESON, L. Räkenskapsresultat från svenska jordbruk. 20 (1933/34). Norrtälje 1936. (Meddelande från K. lantbruksstyrelsen 1936: 1.)

NATIONERNAS FÖRBUND. Organisation d'hygiène. — Health organisation.
La question de l'habitation urbaine en Pologne. Genève 1936. (Publ. 1936: 3. 1.)
Rapport épidémiologique annuel. Statistiques corrigées des maladies à déclaration obligatoire pour l'année 1934. — Annual epidemiological report. Corrected statistics of notifiable diseases . . . Genève 1936. (Publ. 1936: 3. 2.)

NYA SYD WALES. The employment research committee.
Reports of the operations. Sydney 1936.

OLJELUND, S. Arbetarna och företaget. Sthlm 1936.

OSLO. Kommunens statistiske kontor.
Statistisk årbok for Oslo by. Årg. 47 (1935). Oslo 1936.

ROSENBORG, E. Stockholms allmänna restaurant aktiebolag åren 1931—35. Historik. Sthlm 1935.

SAND, R. Health and human progress. An essay in sociological medicine. Lond. 1935.

STATISTIK, Sveriges officiella. Sthlm 1936.
Rättsväsen.
Domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet åren 1933 och 1934. Av Statistiska centralbyrån.
Sparbanker.
Allmän sparbanksstatistik år 1934. Av Statistiska centralbyrån.

STORBRITANNIEN. The Committee appointed to consider the precautions for securing the safety of persons working in and about kiers used in print works and bleaching and dyeing works.
Report. Lond. 1935.
— Industrial health research board.
Report. Lond. 1936.
73. The acquisition of skill: An analysis of learning curves. By *J. M. Blackburn*.

SVENSKA BOSTADSKREDITKASSAN.
Räkenskapsåret 6 (1935). Sthlm 1936.

SYSTEMBOLAGSFÖRENINGARNAS FÖRTROENDENÄMND.
Berättelse jämte revisionsberättelse. 15 (1935). Norrtälje 1936.

UTREDNINGAR, Statens offentliga, 1936. Sthlm 1936.
17. Förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen m. m. Avg. [d. 27 april 1936] av 1933 års sjölagstiftningskommitté. (Ju.)
19. Betänkande med förslag till lagstiftning angående skyddsskogar m. m. Avg. d. 24 febr. 1936. (Jo.)
20. Betänkande med förslag i anledning av verkställd granskning av 1932 års trafikutrednings förslag till förordning angående allmän automobiltrafik. Avg. av 1936 års trafiksakkunniga d. 20 febr. 1936. (K.)
21. Arbetslöshetsundersökningen den 31 juni 1935. Utförd av Statens arbetslöshetskommission. [Avg. d. 28 febr. 1936.] (S.)

WATSON, W. F. Machines and men. An autobiography of an itinerant mechanic. Lond. 1935.

WOOD, EDITH ELMER. Slums and blighted areas in the United States. Wash. 1935. (Federal emergency administration of public works. Housing division. Bulletin No 1.)
WOMAN, The trained, and the economic crisis. Employment and unemployment among a selected group of business and professional women in New York city. Study conducted by the General service committee of the American woman's association. New York 1931.
WOMEN WORKERS through the depression. A study of white collar employment made by the American woman's association. Ed.: *Lorine Pruette*. New York 1934.
VORTRÄGE, Kieler, gehalten im Institut für Weltwirtschaft an der Universität. Jena 1936.
43. *Verrijn Stuart, G. M.* Die Industriepolitik der niederländischen Regierung.
44. *Laufenburger, H.* Methoden der Krisenabwehr und der Konjunkturpolitik in Frankreich.
ÅRSBIBLIOGRAFI över Sveriges offentliga publikationer. 1935. Utg. av Riksdagsbiblioteket. Upps. 1936.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 april—10 maj 1936 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
100.	K. kung. ang. förhöjning av beviljade arbetarsmåbrukslån	17 april
104.	K. kung. ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	20 mars
111.	K. kung. ang. understöd av statsmedel till utbildningskurser för manliga ladugårdsskötare	24 april
122.	K. kung. om återbetalning av stödlån till egnahemslåntagare genom förbättringsarbete	24 »

Arbetsmarknaden under maj månad 1936.

För den svenska arbetsmarknaden medförde maj månad en fortsatt förbättring av läget, delvis på grund av den ökning av anställningsmöjligheterna, som alltid inträder med vår- och sommarsäsongens inbrott. Antalet arbetssökande personer vid den offentliga arbetsförmedlingen i riket minskades sålunda under månaden med över 15 000, samtidigt som siffran för tillsatta platser steg med över 1 200, och antalet ansökningar per 100 lediga platser sjönk från 249 i april till 214 i maj. Motsvarande siffror för år 1935 voro 321 och 303. Denna förbättring, som sträckte sig över samtliga huvudgrupper, kan emellertid icke enbart få skrivas på säsongvariationernas konto utan är även ett utslag för gynnsammare konjunkturförhållanden på arbetsmarknaden i allmänhet. Antalet vid statliga reservarbeten sysselsatta arbetslösa har ökats något sedan föregående månad till följd av att kontantunderstödsverksamheten mer och mer satts på avskrivning, men totalsiffran för hos arbetslöshetskommissionen anmälda hjälpsökande arbetslösa har gått ned med 25 % sedan månadens början och utgjorde vid utgången av maj cirka 35 000 mot 61 177 föregående år. Den av fackföreningarna rapporterade arbetslösheten utgjorde vid månadsskiftet april/maj 13·7 % mot 16·5 % en månad tidigare och 16·0 % vid motsvarande tidpunkt i fjol.

Jordbruket hade under april sökt tillgodose sitt huvudsakliga behov av arbetskraft för sommarhalvåret, varför majsiffrorna för såväl ansökningar som lediga platser voro lägre än föregående månads. Det oaktat var efterfrågan på personal av olika slag synnerligen livlig, särskilt i fråga om kreatursskötare och yngre drängar, likasom ock då det gällde kvinnlig ladugårdspersonal och landsjungfrur över huvud. Till belysande av den rådande knappheten på arbetskraft kan nämnas, att på 100 lediga platser kommo i genomsnitt för män och kvinnor endast 60 ansökningar. Med goda resultat har man fortsatt den tidigare påbörjade överflyttningen av jordbruksarbetare från de norra delarna av landet till vissa trakter i mellersta och södra Sverige. För sockerbetsodlingen tedde sig situationen vid månadens början ganska mörk med hänsyn till svårigheterna att erhålla arbetare i erforderligt antal, men genom organiserat samarbete mellan arbetsförmedlingarna i de olika länen torde behovet numera i stort sett vara tillgodosett.

De *industriella* yrkena uppvisade nästan genomgående förbättring. Speciellt inom *metall- och maskinindustrien* noterades en ökad tillgång på arbetstillfällen för kunniga specialarbetare samt verkstadsynglingar. Inom *trävaruindustrien* efterfrågades särskilt arbetskraft till sågverken. Inom *byggnadsindustrien* rådde livlig efterfrågan på yrkesmän, framför allt träarbetare och murare, å vilka senare stundom brist förelåg vid en del kontor. En viss förbättring av arbetstillgången kunde jämväl konstateras för jord- och schaktningsarbetare samt hantlangare, ehuru överskottet å sådan arbetskraft alltjämt var stort. För *skoarbetare* har arbetstillgången försämrats under månaden.

För *sjöfolket* var arbetsmarknaden mycket god för däcks- och maskinman-

skap samt intendenturpersonal men fortfarande tryckt för däcksbefäl. Brist å yngre maskinbefäl samt kvinnlig intendenturpersonal rapporterades från vissa anstalter. Sjömanshusen redovisade sammanlagt 5 313 påmönstringar och 3 705 avmönstringar. Motsvarande majsiffror 1935 voro 5 092 och 3 497.

Inom *handel och samfärdsel* konstaterades för samtliga grupper förbättrade relationstal. Beträffande *affärsverksamheten* hade platstillgången rätt väsentligt stegrats och omfattade såväl expediter som lagerarbetare och förrådsbiträden. *Restauranger och pensionat* hade inför sommarsäsongen ökat behov av personal, och stor brist rådde å köksor och diskerskor.

På det *husliga* området var tillgången på platser större än vanligt, särskilt för kunniga ensamjungfrur, villiga att medfölja till landet under sommaren. Likaså rönte barnsköterskor livlig efterfrågan, men platserna voro svårtillsatta, då det ofta gällde att deltaga även i annat arbete inom hemmet.

På *ungdomsförmedlingen* märktes en ökad tillströmning av arbetssökande mot slutet av månaden, men tillgången på minderårig arbetskraft kunde flerstädes ännu icke på långt när sägas motsvara efterfrågan.

Antalet ansökningar om arbete *på 100 lediga platser* vid de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna under maj 1936 samt under föregående månader och år framgår av följande sammanställning.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Med.
1927	337	299	227	183	176	166	154	150	145	172	268	264	**210**
1928	325	300	218	171	151	159	170	162	143	159	248	239	**201**
1929	267	229	180	154	136	137	138	136	128	150	211	214	**174**
1930	265	226	177	143	131	128	141	144	147	178	274	251	**183**
1931	243	254	200	202	170	196	206	207	204	271	483	388	**251**
1932	453	508	397	382	380	405	420	409	407	463	853	881	**487**
1933	735	737	729	620	559	566	626	579	577	663	865	810	**685**
1934	735	694	514	477	383	379	362	332	331	379	549	531	**463**
1935	485	477	414	321	303	284	277	255	244	284	434	442	**365**
1936	*370*	*319*	*261*	*249*	*214*	—	—	—	—	—	—	—	—
Därav inom jord- och skogsbruk:													
1933	533	461	358	350	361	314	333	313	369	365	521	546	**410**
1934	358	380	275	224	184	202	183	187	228	216	315	541	**269**
1935	274	240	154	144	144	118	107	120	125	132	224	312	**180**
1936	*189*	*115*	*90*	*80*	*80*	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga näringsgrupper:													
1933	784	810	882	728	616	636	708	670	648	785	960	862	**768**
1934	844	768	587	586	449	429	422	381	365	454	624	530	**519**
1935	533	540	545	394	357	335	334	301	288	350	491	461	**421**
1936	*410*	*382*	*326*	*327*	*262*	—	—	—	—	—	—	—	—

Växlingarna på arbetsmarknaden under de senaste åren framgå även av efterföljande tablå, avseende antalet *arbetslösa inom fackföreningarna* i procent av hela det redovisade medlemsantalet:

	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	Med.
1926	15·7	14·8	14·7	12·8	9·9	9·6	8·6	8·3	9·1	11·4	13·0	19·1	**12·2**
1927	16·3	15·6	14·1	12·3	9·9	9·4	8·3	7·9	8·4	10·4	12·8	18·6	**12·0**
1928	14·3	13·3	13·2	11·7	8·2	7·6	7·4	6·9	7·8	9·0	10·9	17·3	**10·6**
1929	14·8	14·6	13·7	11·4	7·7	6·8	6·3	6·1	6·7	8·2	10·1	16·3	**10·2**
1930	13·9	13·2	12·3	10·8	8·0	8·0	8·0	8·1	9·5	12·3	15·3	22·9	**11·9**
1931	20·2	18·7	19·4	17·1	13·2	12·4	11·8	12·8	13·4	16·4	19·3	26·5	**16·8**
1932	24·2	23·8	24·1	20·8	19·0	19·3	19·4	20·0	20·6	22·1	24·1	31·0	**22·4**
1933	28·8	27·7	28·7	24·3	21·1	20·3	19·4	19·6	19·2	20·2	22·3	27·2	**23·3**
1934	24·4	24·4	23·8	19·6	15·4	14·0	12·9	13·3	13·0	14·8	17·1	23·7	**18·0**
1935	22·3	20·1	18·5	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	**15·0**
1936	*19·0*	*18·0*	*16·5*	*13·7*	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Lönenivån i Sverige år 1935 och arbetslönernas fluktuationer sedan år 1913.

Sedan numera bearbetningen av det till socialstyrelsens årliga lönestatistik införskaffade primärmaterialet för år 1935 delvis slutförts, har det på grund av undersökningens aktuella intresse ansetts lämpligt att omedelbart framlägga vissa huvuddata, avseende genomsnittliga uppgifter om under året utbetalade löner till förvaltningspersonal och arbetare inom industri och hantverk, handel och samfärdsel, allmän tjänst m. m. De meddelade siffrorna äro preliminära och kunna alltså komma att avvika något från de definitiva siffror, som sedermera skola framläggas i Lönestatistisk årsbok för 1935.

Privatanställdas löneförhållanden. En översikt av den i enskild tjänst anställda förvaltningspersonalens löneförhållanden lämnas i tab. 1, som redovisar dels antalet av årets lönestatistik berörda personer, fördelade på män och kvinnor, dels den genomsnittliga årsavlöningens storlek för vart och ett av åren 1913, 1920, 1921, 1929 samt 1933—1935. De i tabellen meddelade beräkningarna av medellönerna för män och kvinnor tillsammantagna ha uträknats under antagande av att personalens sammansättning efter kön varit oförändrad under hela den undersökta perioden 1913—1935.

Av tabellen framgår, att antalet privatanställda (andra än kroppsarbetare) vid de 6 712 företag, som redovisat dylik personal, utgjorde tillsammans 108 732, varav 68·0 % voro män och 32·0 % kvinnor. Den genomsnittliga årsinkomsten under år 1935 (under förutsättning av oförändrad proportion mellan män och kvinnor) utgjorde 3 402 kr. för personalen i dess helhet. För männen enbart var motsvarande siffra 3 994 kr. och för kvinnorna 2 143 kr. I jämförelse med år 1934 visar sig medelförtjänsten för hela personalgruppen vara praktiskt taget oförändrad, medan från år 1913 skett en ökning med 75 %. Tabellen ger vidare vid handen, att den relativa lönestegringen under perioden i fråga varit väsentligt större för kvinnor (96 %) än för män (70 %).

En jämförelse med 1921 års löner, som för privatanställda i regel ange det hittillsvarande toppläget, visar, att medelinkomsten per år och anställd sedan dess sjunkit med i genomsnitt 26 % för den manliga och 27 % för den kvinnliga personalen. Denna lönereduktion var störst under åren 1922 och 1923, men en viss om också åtskilligt svagare tendens till sänkning i lönerna har varit märkbar även under de följande åren.

Arbetarnas löneförhållanden. Undersökningen omfattar 7 348 företag, från vilka redovisats 393 864 arbetare, varav 77·5 % män, 14·9 % kvinnor och 6·6 %

Tab. 1. Lönenivåns förändringar för privatanställda åren 1913—1935.

	Medelantal anställda	Genomsnittlig löneinkomst pr år, kr.							Löneökning (+) eller löneminskning (−), %				
		1913	1920	1921	1929	1933	1934	1935	1934 —35	1913 —35	1920 —35	1921 —35	1929 —35
Män	73 963	2 347	5 373	5 413	4 347	4 001	3 995	3 994	−0·0	+70	−26	−26	− 8
Kvinnor . .	34 769	1 092	2 839	2 925	2 340	2 212	2 185	2 143	−1·9	+96	−25	−27	− 8
Samtliga	**108 732**	**1 946**	**4 563**	**4 617**	**3 705**	**3 429**	**3 416**	**3 402**	**−0·4**	**+75**	**−25**	**−26**	**− 8**

minderåriga samt 1·0 % utan närmare specifikation. I efterföljande tab. 2 meddelas genomsnittssiffror för löneinkomsterna inom dessa grupper per arbetstimme, dag och år under redogörelseåret 1935 samt under år 1934. För arbetarpersonalen i dess helhet ha därvid liksom beträffande de privatanställda de beräknade medeltalen uträknats under antagande av oförändrad sammansättning med avseende på kön. För belysande av löneutvecklingen ha i tabellen de procentuella förändringarna i tim-, dags- och årsförtjänsterna uträknats för olika tidsperioder.

Tab. 2. Lönenivåns förändringar för arbetare inom industri och hantverk m. m. åren 1913—1935.

	Genomsnittlig löneink. per timme, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−), %			Genomsnittlig löneink. per dag, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−), %			Genomsnittlig löneink. per år, kr.		Löneökning (+) eller löneminskning (−), %		
	1934	1935	1934 —35	1913 —35	1920 —35	1934	1935	1934 —35	1913 —35	1920 —35	1934	1935	1934 —35	1913 —35	1920 —35
Män över 18 år	1·22	1·24	+1·6	+176	−25	9·79	10·23	+4·5	+137	−23	2 715	2 773	+2·1	+123	−23
Kvinnor över 18 år . . .	0·73	0·74	+1·4	+208	−24	5·75	5·83	+1·4	+149	−26	1 609	1 675	+4·1	+157	−22
Minderåriga. .	0·47	0·48	+2·1	+167	−30	3·64	3·73	+2·5	+112	−33	1 010	1 051	+4·1	+117	−28
Arbetare utan angivet kön	1·12	1·16	+3·6	+287	+1·8	9·14	9·43	+3·2	+153	− 5	2 585	2 685	+3·9	+149	− 4
Samtliga arb.	**1·10**	**1·12**	**+1·8**	**+180**	**−25**	**8·74**	**9·10**	**+4·1**	**+137**	**−23**	**2 410**	**2 470**	**+2·5**	**+127**	**−23**
därav inom egentl. ind.	1·05	1·06	+1·0	+164	·	8·44	8·75	+3·7	+128	·	2 340	2 401	+2·6	+120	·

Den genomsnittliga timförtjänsten (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) har för år 1935 beräknats till 1·12 kr. för samtliga i undersökningen representerade företag. För vuxna manliga arbetare har motsvarande timlön (1·24 kr.) legat över, för kvinnor (0·74 kr.) och för minderåriga (0·48 kr.) avsevärt under den genomsnittliga löneinkomsten för samtliga arbetare. De i tabellen meddelade procenttalen ge vid handen, att timförtjänsterna sedan föregående år undergått en mindre höjning. I jämförelse med basåret 1913 visar medellönen för hela personalgruppen en stegring av 180 %. Liksom för privatanställda kan även för arbetarna en tendens till utjämning

i lönenivån för män och för kvinnor konstateras. Från 1913 till 1935 ha sålunda timlönerna för kvinnliga arbetare stigit med i medeltal 208 %, medan männens inkomst per timme räknat under motsvarande tid ökats med 176 %. Begränsar man undersökningen till den egentliga industrien, sådan denna redovisas i kommerskollegii årliga industristatistik, och alltså utesluter arbetare i allmän tjänst, inom samfärdsel, byggnadsverksamhet etc., framträder denna tendens än starkare, i det att stegringssiffran för timförtjänsten för vuxna män blir ej oväsentligt lägre eller 160 %, medan siffran för vuxna kvinnor blir nästan oförändrad (204).

Sedan år 1920, då den genomsnittliga timförtjänsten låg som högst, har densamma nominellt minskats med i genomsnitt 25 %. Största delen av denna sänkning i lönenivån ägde rum år 1922, medan tillbakagången det därpå följande året inskränkte sig till några få procent. Omkring år 1924 avstannade nedgången och förbyttes i en mindre stegring, som fortsatte fram till år 1930. De därpå följande tre åren undergick den genomsnittliga timförtjänsten en mindre sänkning, vilken emellertid under 1934 helt avstannade för att under redogörelseåret övergå i en mindre höjning.

I tab. 2 föreligga även beräkningar om den genomsnittliga dagsförtjänsten. Under redogörelseåret uppgick denna till 9·10 kr. för samtliga redovisade arbetare samt till 10·23 kr. för män, 5·83 kr. för kvinnor och 3·73 kr. för minderåriga. Medeltalen ge vid handen, att daglönerna sedan föregående år undergått en höjning, som i genomsnitt beräknas ha uppgått till 4·1 %. I förhållande till år 1913 ha daglönerna stigit i genomsnitt för samtliga arbetare (oavsett kön) med 137 % samt för män med likaledes 137 % och för kvinnor med 149 % eller väsentligt mindre än i fråga om motsvarande timlöner. Orsaken till dessa skiljaktigheter i löneutvecklingen mellan arbetsförtjänsten per dag och per timme är i huvudsak att söka i minskat antal arbetstimmar per dag utan motsvarande reduktion av dagsförtjänsten. Särskilt gäller detta i fråga om införandet av åttatimmarsdagen från och med år 1920.

Av tab. 2 framgår vidare, att den genomsnittliga årsförtjänsten[1] (inkl. övertidsersättning, naturaförmåner o. d.) år 1935 beräknats till 2 470 kr. i genomsnitt för samtliga redovisade arbetare (2 773 kr. för män, 1 675 kr. för kvinnor och 1 051 kr. för minderåriga). Den allmänna siffran innebär en stegring från föregående år med 2·5 %. vilket tyder på, att antalet arbetsdagar per år något minskats under redogörelseåret, enär, som förut anförts, den genomsnittliga dagsförtjänsten tillvuxit mera (4·1 %) under motsvarande tid. Från år 1913 räknat har den genomsnittliga årslönen stigit med 127 % eller något mindre än motsvarande ökning i daglönen (137 %), vilket skulle innebära, att medelantalet arbetsdagar per år något minskats under perioden i fråga.

Beträffande den i tab. 2 redovisade löneutvecklingen bör emellertid beaktas, dels att siffrorna på grund av beräkningssättet närmast återspegla förhållandena vid respektive års mitt och dels att den genomsnittliga lönenivån

[1] Härvid bortses från s. k. säsongföretag, för vilka användbara uppgifter om arbetarnas årsförtjänster ej förelegga.

påverkas även av andra växlingar i materialets sammansättning under olika år än de, till vilka i det föregående hänsyn kunnat tagas.

Nu utförda beräkningar hänföra sig uteslutande till penninglönerna och avse således endast de nominella förändringar i arbetslönerna, som inträffat under redogörelseperioden. En beräkning av i vad mån dessa fluktuationer i penninglönerna äro reella och således innebära förfogande över en större eller mindre kvantitet varor och tjänster, möjliggöres i viss mån genom en sammanställning av nyssnämnda löner med socialstyrelsens indexsiffror för levnadskostnadernas stegring. Ett med lönesiffrorna jämförbart medelindex för år 1935 synes kunna erhållas genom att taga genomsnittet av de publicerade indextalen för den 1 januari, 1 april, 1 juli, 1 oktober och 31 december 1935 (1 januari 1936).

I nedanstående tab. 3 och diagrammet å nästa sida meddelas indextal fr. o. m. 1913 t. o. m. 1935 dels för levnadskostnaderna, dels för penninglönen (standardberäkning med hänsyn till oförändrad proportion av manliga, kvinnliga och minderåriga arbetare) jämte motsvarande reallön, i båda fallen uträknad såväl per timme som per dag och per år.

Tab. 3. Arbetslönernas och levnadskostnadernas förändringar åren 1913—1935.
(Indextal 1913 = 100)

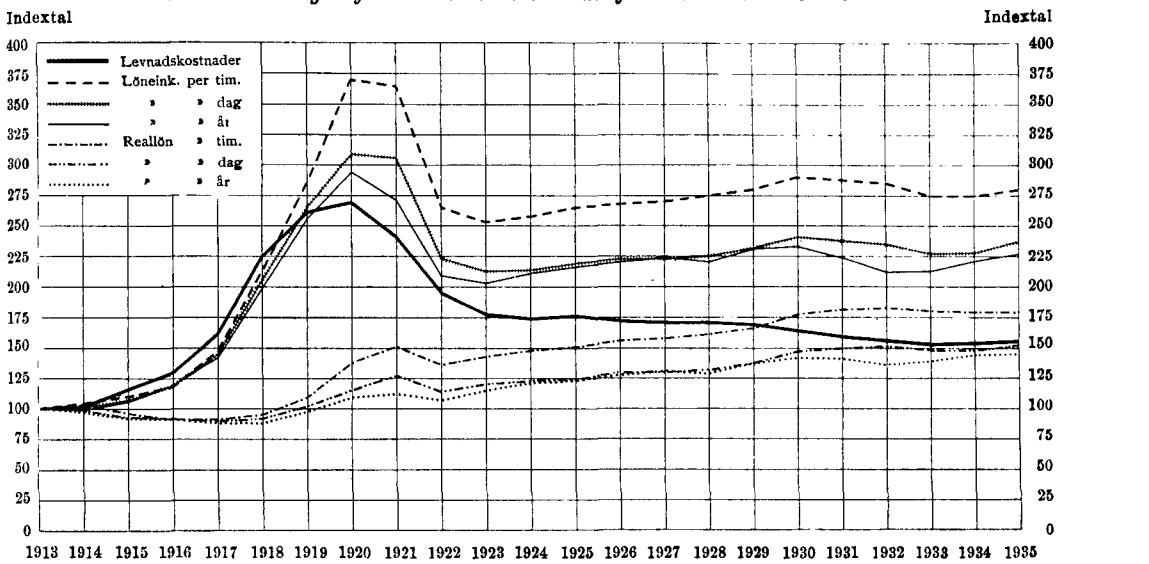
År	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924
Löneinkomst:											
per timme	105	110	118	148	213	285	373	368	268	253	258
» dag	101	107	119	145	206	265	309	306	223	213	214
» år	100	108	119	142	199	256	295	271	209	203	211
Levnadskostnader	102	115	130	162	225	261	269	241	195	177	174
Reallön:											
per timme	103	96	90	91	94	109	138	152	137	143	148
» dag	99	93	91	90	92	102	115	127	114	120	123
» år	98	93	92	88	88	98	110	113	107	115	121

År	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Löneinkomst:											
per timme	265	268	270	275	280	290	290	285	275	275	280
» dag	219	223	223	225	232	241	238	235	227	228	237
» år	216	220	224	220	231	233	225	212	213	221	227
Levnadskostnader	176	172	171	171	169	164	159	156	153	154	156
Reallön:											
per timme	151	156	158	161	166	177	182	183	180	179	179
» dag	124	130	130	132	137	147	150	151	148	148	152
» år	123	128	131	129	137	142	141	136	139	144	145

Reallönen under redogörelseåret 1935 har beräknats ligga i fråga om årsförtjänsten 45, timförtjänsten 79 och dagsförtjänsten 52 % över 1913 års nivå. Begränsar man, som förut skett i fråga om penninglönerna,[1] undersökningen till att avse endast den egentliga industrien, finner man, att motsvaran-

[1] Jfr tab. 2 (sid. 436).

Löneutvecklingen för industriarbetare m. fl. under åren 1913—1935.

de stegringssiffror bli lägre eller för årslönen 41, för timlönen 69 och daglönen 46 % sedan förkrigstiden.

Betonas må emellertid, att därest man önskar erhålla en mera verklighetstrogen bild av industriarbetarnas försörjningsmöjligheter under nuvarande förhållanden, bör hänsyn givetvis tagas icke endast till den allmänna löneutvecklingen, utan även till sysselsättningsgraden inom näringslivet. Det torde vidare böra framhållas, att nu anförda genomsnittslöner, vilka närmast återspegla löneförhållandena för arbetare med normal sysselsättning, icke kunna göra anspråk på annat än att giva en bild av de u n g e f ä r l i g a förändringarna i lönerna. Därtill kommer, att beträffande särskilda orter och industrier speciella förhållanden kunna åstadkomma betydande avvikelser från de allmänna genomsnittstalen. För närmare upplysningar härom hänvisas till den slutliga redogörelsen för 1935 års lönestatistiska undersökning, vilken under senare delen av innevarande år kommer att publiceras i Lönestatistisk årsbok.

Industrien i Sverige år 1934.

(Enligt kommerskollegii berättelse.)

De uppgifter rörande Sveriges industri under år 1934, som framläggas i förevarande berättelse, utvisa för industrien såsom helhet betraktad en viss ökning av produktionsresultatet. Belysande för totalutvecklingen är en beräkning, enligt vilken indextalet för industriens produktionsvolym, då 1913 års motsvarande produktion sättes lika med 100, för år 1934 utgör 175 mot 145 för år 1933, alltså en ökning med 20·7 procent. Utvecklingstendensen är emellertid icke enhetlig för samtliga produktionsgrenar.

Antalet redovisade arbetsställen uppgick för år 1934 till 15 952 och antalet av den vid dem sysselsatta personalen till 495 600, därav 57 233 tillhörande förvaltnings- och 438 367 arbetarpersonalen. Den använda primära drivkraften har uppgivits till 2 813 407 effektiva hästkrafter; härav nyttjades 336 808 för omedelbar maskindrift och 2 476 599 för drivande av elektricitetsgeneratorer. Med inräkning av elektriska motorer uppgick den direkt använda drivkraften till 2 230 382 hästkrafter.

Tab. 1. Industriella anläggningar i Sverige år 1934.

Industrigrupper	Antal arbetsställen	Förvaltningspersonal	Arbetspersonal			Tillverkningsvärde			Effekt. hkr använda i omedelbar maskindrift
			Antal	i % av hela antalet	per arbetsställe	i miljoner kr.	i % av totalbeloppet	i kr. per arbetsställe	
Malmbrytning	88	561	7 644	1·7	87	76·9	1·6	873 636	106 645
Metall- o. maskinindustri	3 536	21 363	131 902	30·1	37	1 300·1	26·3	367 680	574 246
Jord- och stenindustri	1 193	2 454	31 924	7·3	27	148·6	3·0	124 590	105 979
Träindustri	2 823	3 617	56 709	12·9	20	400·8	8·1	141 988	252 608
Pappersmasse- o. pappers-tillverkning	176	2 664	34 393	7·9	195	462·3	9·4	2 626 595	710 801
Grafisk o. div. pappersind.	969	4 093	19 601	4·5	20	196·6	4·0	202 892	24 189
Livsmedelsindustri	4 400	7 211	43 724	10·0	10	1 149·7	23·3	261 294	217 443
Textil- och beklädnadsindustri	916	6 954	70 663	16·1	77	580·0	11·7	633 197	111 659
Läder-, hår- och gummivaruindustri	580	2 669	22 190	5·1	38	186·4	3·8	321 435	31 476
Kemisk-teknisk industri	426	2 878	12 470	2·8	29	225·5	4·6	529 222	56 949
Kraft-, belysnings- och vattenverk	845	2 769	7 147	1·6	8	209·9	4·2	248 349	38 387
Summa år 1934	**15 952**	**57 233**	**438 367**	**100·0**	**27**	**4 936·8**	**100·0**	**309 477**	**2 230 382**
» » 1933	14 175	53 404	393 181	100·0	28	4 073·9	100·0	287 403	2 119 540
» » 1932	14 296	52 727	400 943	100·0	28	3 973·8	100·0	277 969	2 079 704
» » 1931	14 722	52 740	430 070	100·0	29	4 355·8	100·0	295 872	2 083 743
» » 1930	14 610	51 508	454 716	100·0	31	4 939·1	100·0	338 063	1 955 976

Tab. 2. Industrien inom olika landsdelar och orter.

Län och städer	Antal arbetsställen	Antal industriarbetare	Medelfolkmängd	Antal industriarbetare på 1 000 inv.	Städer	Antal arbetsställen	Antal industriarbetare	Medelfolkmängd	Antal industriarbetare på 1 000 inv.
Stockholms stad	1 531	40 977	523 823	78	Eskilstuna . .	164	7 417	33 825	219
Stockholms län .	522	14 797	270 936	55	Gävle	152	5 079	39 189	130
Uppsala län . .	327	8 120	138 582	59	Örebro	188	5 068	38 527	132
Södermanlands l.	546	15 693	188 160	83	Västerås . . .	87	4 453	31 511	141
Östergötlands län	925	25 388	311 488	82	Jönköping . .	118	4 089	32 455	126
Jönköpings län .	938	18 958	234 869	81	Uppsala . . .	118	3 498	31 962	109
Kronobergs län .	414	8 359	155 247	54	Mölndal . . .	41	3 445	16 898	204
Kalmar län . . .	654	12 124	232 092	52	Halmstad . .	93	3 228	25 098	129
Gotlands län . .	115	1 676	57 980	29	Landskrona .	63	3 092	18 981	163
Blekinge län . .	331	7 914	146 192	54	Linköping . .	121	2 979	31 874	93
Kristianstads län	744	11 335	248 571	46	Karlstad . . .	105	2 478	25 883	96
Malmöhus län .	1 480	45 155	516 398	87	Karlskrona . .	59	2 447	28 385	86
Hallands län . .	389	7 906	152 005	52	Huskvarna . .	20	2 182	8 221	265
Göteb. o. Boh. l.	1 209	43 232	466 742	93	Trollhättan .	40	2 151	15 046	143
Älvsborgs län .	884	33 832	318 315	106	Sundbyberg .	30	2 146	8 874	242
Skaraborgs län .	840	11 334	241 923	47	Alingsås . . .	51	1 919	9 386	204
Värmlands län .	549	18 487	272 987	68	Södertälje . .	50	1 909	14 461	132
Örebro län . . .	700	22 658	218 739	104	Lidköping . .	45	1 856	9 920	187
Västmanlands län	467	15 437	161 412	96	Nyköping . .	60	1 808	11 952	151
Kopparbergs län	630	19 264	250 061	77	Lund	88	1 731	25 652	67
Gävleborgs län .	591	22 496	280 686	80	Uddevalla . .	50	1 707	15 514	110
Västernorrl. län .	415	16 656	281 913	59	Trälleborg . .	54	1 650	13 229	125
Jämtlands län .	198	2 572	136 241	19	Kalmar . . .	64	1 474	20 499	72
Västerbottens län	309	7 189	211 596	34	Kristianstad .	53	1 457	14 376	101
Norrbottens län .	244	6 808	205 370	33	Varberg . . .	41	1 388	9 173	151
Hela riket	**15 952**	**438 367**	**6 222 328**	**70**	Västervik . .	54	1 368	12 699	108
					Skellefteå . .	33	1 241	6 942	179
Därav städer m. mer än 1 000 industriarbetare:					Avesta	13	1 219	5 289	230
					Arvika	35	1 218	8 030	152
					Vänersborg . .	33	1 142	9 164	125
					Katrineholm .	32	1 129	7 862	144
	5 659	196 252	1 680 726	117	Kristinehamn .	56	1 055	12 869	82
Stockholm . . .	1 531	40 977	523 823	78	Oskarshamn .	39	1 044	8 618	121
Göteborg	724	27 956	254 054	110	Ludvika . . .	20	1 005	5 319	189
Malmö	518	19 004	133 321	143					
Borås	188	10 185	41 299	247	*Övriga städer*	1 785	31 343	410 413	76
Norrköping . . .	229	9 596	62 419	154					
Hälsingborg . .	199	7 462	58 127	128	Samtliga »	**7 444**	**227 595**	**2 091 139**	**109**

Antalet arbetsställen har under året ökats med 12·5 procent och arbetarantalet med 11·5 procent. Förvaltningspersonalen och den för omedelbar fabriksdrift avsedda drivkraften har även ökats, den förra med 7·2 och den senare med 5·2 procent. Antalet av arbetarpersonalen utgjorda arbetstimmar har beräknats till c:a 807 miljoner, vilket i förhållande till år 1933 innebär en ökning med 17·1 procent.

Industriens fördelning gruppvis och de olika gruppernas relativa betydelse belyses av tab. 1. Vad de vid fabrikerna anställda *arbetarna* beträffar, äro närmare uppgifter om dessas fördelning på olika industrigrenar att finna i efterföljande specialredogörelse rörande kvinnors och minderårigas användande inom industrien. Under rubriken *förvaltningspersonal* ha sammanförts fem personalgrupper med efterföljande antal anställda:

	1934	1933
Företagsledare	6 676 (därav 126 kvinnor)	6 416 (därav 138 kvinnor)
Teknisk förvaltningspersonal	18 720 (» 684 »)	17 489 (» 653 »)
Kontorspersonal	25 035 (» 9 524 »)	23 066 (» 8 517 »)
Lagerbokhållare m. fl.	3 503 (» 785 »)	3 398 (» 763 »)
Resande i firmans tjänst	3 299 (» 50 »)	3 035 (» 48 »)

Industriens fördelning ortsvis åskådliggöres av förestående tab. 2. De viktigare städerna äro, som synes, i tabellen upptagna i ordningsföljd efter antalet redovisade industriarbetare. I förhållande till folkmängden utvisar Huskvarna det största antalet industriarbetare (265 per 1 000 inv.), närmast följd av Borås (247), Sundbyberg (242), Avesta (230) och Eskilstuna (219).

Kvinnors och minderårigas användande inom industrien i Sverige år 1934.

Enligt kommerskollegii industriberättelse, varav i det föregående ett referat lämnats, sysselsattes inom den svenska industrien år 1934 tillhopa 438 367 arbetare, mot 393 181 år 1933 och 400 943 år 1932. I vad mån kvinnor och minderåriga ingå i dessa siffror framgår av följande tablå:

	Antal			I % av hela antalet arbetare		
	1934	1933	1932	1934	1933	1932
Kvinnor, inalles	89 640	80 814	80 544	20·45	20·55	20·09
därav: vuxna	78 921	72 302	71 841	18·00	18·39	17·92
minderåriga	10 719	8 512	8 703	2·45	2·16	2·17
Män, »	24 423	19 254	20 199	5·57	4·90	5·04
Summa minderåriga	35 142	27 766	28 902	8·02	7·06	7·21
Hela antalet vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	**114 063**	**100 068**	**100 743**	**26·02**	**25·45**	**25·13**

Såsom av tablån framgår, har under 1934 för samtliga grupper antalet absolut sett ökats, under det att relativt taget någon minskning föreligger för vuxna kvinnor.

Av tabellen å nästa sida framgår, i vad mån olika län förete skiljaktigheter med avseende å förekomsten av kvinnor och minderåriga inom industrien. Deras sammanlagda antal var relativt taget störst i Älvsborgs län med 43·0 %, varefter följa Malmöhus län med 37·3, Göteborgs och Bohus län med 37·1, Stockholms stad med 35·8, Hallands län med 33·4 och Östergötlands län med 32·8. Sist kommer Norrbottens län med 5·3 %.

Inom industrien sysselsatta kvinnor och minderåriga i olika län år 1934.

Län	Hela antalet arbetare	Kvinnor (vuxna och minderåriga)		Minderåriga		Vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
Stockholms stad	40 977	12 948	31·6	2 808	6·9	14 677	35·8
Stockholms län	14 797	2 581	17·4	1 110	7·5	3 377	22·8
Uppsala län	8 120	1 335	16·4	555	6·8	1 738	21·4
Södermanlands län	15 693	2 028	12·9	1 492	9·5	3 235	20·6
Östergötlands län	25 388	6 975	27·5	2 164	8·5	8 331	32·8
Jönköpings län	18 958	3 057	16·1	1 593	8·4	4 270	22·5
Kronobergs län	8 359	771	9·2	910	10·9	1 501	18·0
Kalmar län	12 124	1 223	10·1	802	6·6	1 891	15·6
Gotlands län	1 676	130	7·8	25	1·5	150	8·9
Blekinge län	7 914	1 179	14·9	559	7·1	1 643	20·8
Kristianstads län	11 335	2 003	17·7	847	7·5	2 627	23·2
Malmöhus län	45 155	14 263	31·6	4 624	10·2	16 862	37·3
Hallands län	7 906	2 083	26·3	786	9·9	2 638	33·4
Göteborgs och Bohus län	43 232	13 763	31·8	4 090	9·5	16 055	37·1
Älvsborgs län	33 832	12 919	38·2	3 146	9·3	14 531	43·0
Skaraborgs län	11 334	2 115	18·7	827	7·3	2 724	24·0
Värmlands län	18 487	1 692	9·2	1 039	5·6	2 544	13·8
Örebro län	22 658	3 655	16·1	1 887	8·3	4 997	22·1
Västmanlands län	15 437	682	4·4	1 533	9·9	2 094	13·6
Kopparbergs län	19 264	1 033	5·4	1 027	5·3	1 966	10·2
Gävleborgs län	22 496	2 184	9·7	1 437	6·4	3 356	14·9
Västernorrlands län	16 656	519	3·1	1 045	6·3	1 534	9·2
Jämtlands län	2 572	151	5·9	122	4·7	270	10·5
Västerbottens län	7 189	236	3·3	460	6·4	690	9·6
Norrbottens län	6 808	115	1·7	254	3·7	362	5·3
Hela riket år 1934	**438 367**	**89 640**	**20·4**	**35 142**	**8·0**	**114 063**	**26·0**
» » » 1933	393 181	80 814	20·6	27 766	7·1	100 068	25·5
» » » 1932	400 943	80 544	20·1	28 902	7·2	100 743	25·1
» » » 1931	430 070	82 157	19·1	33 781	7·9	106 626	24·8
Medeltal för åren 1926—1930	432 649	79 726	18·4	39 011	9·0	108 483	25·1
» » » 1921—1925	356 787	65 775	18·4	34 991	9·8	91 272	25·6
» » » 1916—1920	398 944	67 856	17·0	48 587	12·2	104 238	26·1
» » » 1911—1915	357 147	62 361	17·5	46 515	13·0	96 219	26·9
» » » 1906—1910	328 012	57 138	17·4	44 461	13·6	89 409	27·8

Kvinnor och minderåriga utgöra tillsammans mer än hälften av de egentliga fabriksarbetarna inom *textil- och beklädnadsindustrien* (74·1 %) samt dessutom inom följande till andra industrigrupper hörande yrkesgrenar:

Tobaksfabriker	81·8 %	Porslins- och kakelfabriker	54·2 %
Choklad- och karamellfabriker	80·5 »	Päls- och skinnvarufabriker	53·8 »
Fiskberednings- o. konservfabriker	72·4 »	Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	52·1 »
Kartongfabriker o. annan pappersindustri	70·8 »	Fabriker för andra dryckesvaror	50·4 »
Gummivarufabriker	60·1 »		

Beträffande kvinnors och minderårigas användande i arbete inom olika industrigrenar meddelas detaljerade uppgifter i efterföljande tabell.

Kvinnors och minderårigas användande inom olika industrigrenar år 1934.

Yrkesgrupper	Hela antalet arbetare	Därav							
		kvinnor (vuxna och minderåriga)		minderåriga				vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal			% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
				Manl.	Kvinnl.	Summa			
Egentliga fabriksarbetare									
1. *Malmbrytning och metallindustri*	**125 071**	**6 029**	**4·8**	**9 063**	**813**	**9 876**	**7·9**	**15 092**	**12·1**
Järnmalmsgruvor och anrikningsverk	4 621	17	0·4	65	—	65	1·4	82	1·8
Andra malmgruvor och anrikningsverk	1 080	3	0·3	17	—	17	1·6	20	1·9
Verk för framställning av järn o. stål	15 205	—	—	594	—	594	3·9	594	3·9
Verk för framställning av andra metaller	822	—	—	6	—	6	0·7	6	0·7
Järn- och stålmanufaktur	24 547	1 401	5·7	2 312	207	2 519	10·3	3 713	15·1
Mekaniska verkstäder	51 983	1 112	2·1	3 318	157	3 475	6·7	4 430	8·5
Skeppsvarv och båtbyggerier	6 663	1	0·0	473	—	473	7·1	474	7·1
Fabriker för elektriska maskiner	3 550	308	8·7	504	54	558	15·7	812	22·9
Fabriker f. elektr. apparater o. ledningar	5 580	1 825	32·7	412	171	583	10·4	2 237	40·1
Instrument- och urfabriker	1 519	118	7·8	172	29	201	13·2	290	19·1
Metallmanufaktur	7 469	774	10·4	903	120	1 023	13·7	1 677	22·5
Guld- och silvervarufabriker	1 440	456	31·7	168	73	241	16·7	624	43·3
Annan järn- och metallindustri	592	14	2·4	119	2	121	20·4	133	22·5
2. *Jord- och stenindustri*	**28 137**	**1 715**	**6·1**	**1 680**	**301**	**1 981**	**7·0**	**3 395**	**12·1**
Kolgruvor	863	—	—	—	—	—	—	—	—
Torvindustri	1 840	134	7·3	279	31	310	16·8	413	22·4
Brytning jämte grovhuggning av sten	6 432	3	0·0	62	—	62	1·0	65	1·0
Finare stenförädlingsindustri	1 926	5	0·3	52	—	52	2·7	57	3·0
Kalk- och kritbruk	1 508	8	0·5	9	—	9	0·6	17	1·1
Cementfabriker	626	13	2·1	24	—	24	3·8	37	5·9
Stengods- och lergodsfabriker	280	7	2·5	46	2	48	17·1	53	18·9
Tegelbruk	6 233	84	1·3	526	7	533	8·6	610	9·8
Porslins- och kakelfabriker	2 363	1 086	46·0	194	127	321	13·6	1 280	54·2
Glasindustri	4 410	360	8·2	443	134	577	13·1	803	18·2
Annan jord- och stenindustri	1 656	15	0·9	45	—	45	2·7	60	3·6
3. *Träindustri*	**53 972**	**708**	**1·3**	**4 691**	**131**	**4 822**	**8·9**	**5 399**	**10·0**
Sågverk och hyvlerier	34 557	31	0·1	3 029	10	3 039	8·8	3 060	8·9
Låd- och fanerfabriker	860	8	0·9	143	—	143	16·6	151	17·6
Snickeri- och möbelfabriker	15 835	367	2·3	1 296	77	1 373	8·7	1 663	10·5
Annan trävarufabrikation	2 720	302	11·1	223	44	267	9·8	525	19·3
4. *Pappers- och grafisk industri*	**41 756**	**7 180**	**17·2**	**1 843**	**1 062**	**2 905**	**7·0**	**9 023**	**21·6**
Pappersmassefabriker	13 513	28	0·2	278	—	278	2·1	306	2·3
Pappersbruk och pappfabriker	9 990	2 070	20·7	331	218	549	5·5	2 401	24·0
Kartongfabriker och annan pappersind.	6 253	4 105	65·6	321	733	1 054	16·9	4 426	70·8
Tapetfabriker	290	28	9·7	25	9	34	11·7	53	18·3
Grafiska anstalter	2 232	234	10·5	226	23	249	11·2	460	20·6
Boktryckerier	9 478	715	7·5	662	79	741	7·8	1 377	14·5
5. *Livsmedelsindustri*	**32 116**	**11 385**	**35·4**	**761**	**842**	**1 603**	**5·0**	**12 146**	**37·8**
Kvarnar	2 448	61	2·5	48	7	55	2·2	109	4·5
Stärkelsefabriker	491	—	—	1	—	1	0·2	1	0·2
Pressjästfabriker	172	1	0·6	8	—	8	4·7	9	5·2
Bagerier	5 077	1 799	35·4	131	74	205	4·0	1 930	38·0
Råsockerbruk (inkl. saftstationer)	2 636	35	1·3	—	—	—	—	35	1·3
Sockerraffinaderier	1 341	418	31·2	35	—	35	2·6	453	33·8

Yrkesgrupper	Hela antalet arbetare	Därav kvinnor (vuxna och minderåriga)		Därav minderåriga				Därav vuxna kvinnor och minderåriga av båda könen	
		Antal	% av hela antalet arbetare	Antal			% av hela antalet arbetare	Antal	% av hela antalet arbetare
				Manl.	Kvinnl.	Summa			
Choklad- och karamellfabriker	4 257	3 376	79·3	52	557	609	14·3	3 428	80·5
Brännvinsbrännerier	640	—	—	—	—	—	—	—	—
Destilleringsverk	18	—	—	—	—	—	—	—	—
Bryggerier och mälterier	2 029	23	1·1	86	1	87	4·3	109	5·4
Fabriker för andra dryckesvaror	692	313	45·2	36	10	46	6·6	349	50·4
Tobaksfabriker	1 918	1 562	81·4	6	7	13	0·7	1 568	81·8
Mejerier	4 403	1 804	41·0	120	23	143	3·2	1 924	43·7
Margarin- och flottfabriker m. m.	717	201	28·0	28	7	35	4·9	229	31·9
Slakterier och charkuterier	2 538	242	9·5	67	2	69	2·7	309	12·2
Fiskberednings- och konservfabriker	1 981	1 320	66·6	115	131	246	12·4	1 435	72·4
Annan livsmedelsindustri	758	230	30·3	28	23	51	6·7	258	34·0
6. *Textil- och beklädnadsindustri*	**66 981**	**47 837**	**71·4**	**1 768**	**5 538**	**7 306**	**10·9**	**49 605**	**74·1**
Bomullsindustri: spinnerier	7 435	4 983	67·0	331	877	1 208	16·2	5 314	71·5
väverier	6 880	4 398	63·9	185	336	521	7·6	4 583	66·6
vaddfabriker	383	172	44·9	25	14	39	10·2	197	51·4
Linne-, hamp- o. juteindustri: spinnerier	963	657	68·2	36	36	72	7·5	693	72·0
väverier	1 514	984	65·0	94	113	207	13·7	1 078	71·2
drevfabr.	5	—	—	3	—	3	60·0	3	60·0
Ylleindustri: spinnerier	3 915	2 385	60·9	279	493	772	19·7	2 664	68·0
väverier	6 619	4 662	70·4	107	409	516	7·8	4 769	72·1
shoddyfabriker	80	25	31·3	2	—	2	2·5	27	33·8
Trikåfabriker	9 363	7 829	83·6	196	996	1 192	12·7	8 025	85·7
Band- och gardinfabriker m. m.	1 497	967	64·6	81	107	188	12·6	1 048	70·0
Repslagerier och bindgarnsfabriker	599	357	59·6	26	25	51	8·5	383	65·9
Sömnadsfabriker	18 546	16 024	86·4	187	1 695	1 882	10·1	16 211	87·4
Hatt- och mössfabriker	2 118	1 808	85·4	22	196	218	10·3	1 830	86·4
Färgerier och impregneringsfabriker	6 145	2 009	32·7	133	139	272	4·4	2 142	34·9
Annan hithörande industri	919	577	62·8	61	102	163	17·7	638	69·4
7. *Läder-, hår- o. gummivaruindustri*	**21 476**	**8 452**	**39·4**	**1 674**	**1 407**	**3 081**	**14·3**	**10 126**	**47·2**
Garverier	1 939	140	7·2	168	18	186	9·6	308	15·9
Päls- och skinnvarufabriker	1 122	566	50·4	38	61	99	8·8	604	53·8
Skofabriker	10 351	4 156	40·2	689	745	1 434	13·9	4 845	46·8
Gummivarufabriker	5 588	2 928	52·4	429	430	859	15·4	3 357	60·1
Annan hithörande industri	2 476	662	26·7	350	153	503	20·3	1 012	40·9
8. *Kemisk-teknisk industri*	**9 812**	**3 400**	**34·7**	**289**	**356**	**645**	**6·6**	**3 689**	**37·6**
Färg- och fernissfabriker	581	134	23·1	27	12	39	6·7	161	27·7
Olje-, tvål-, ljus- och parfymfabriker	1 823	880	48·3	69	156	225	12·3	949	52·1
Konstgödningsfabriker	198	—	—	1	—	1	0·5	1	0·5
Kolnings- och trädestillationsverk	442	46	10·4	33	11	44	10·0	79	17·9
Krutbruk o. andra sprängämnesfabriker	1 219	467	38·3	11	44	55	4·5	478	39·2
Tändsticksfabriker	2 444	1 183	48·4	17	18	35	1·4	1 200	49·1
Annan kemisk-teknisk industri	3 105	690	22·2	131	115	246	7·9	821	26·4
9. *Kraft-, belysnings- o. vattenverk*	**8 339**	**107**	**1·3**	**42**	**—**	**42**	**0·5**	**149**	**1·8**
Elektricitetsverk	5 322	46	0·9	32	—	32	0·6	78	1·5
Gasverk	1 713	42	2·5	6	—	6	0·4	48	2·8
Vattenledningsverk	1 304	19	1·5	4	—	4	0·3	23	1·8
Summa egentliga industriarbetare	**387 660**	**86 813**	**22·4**	**21 811**	**10 450**	**32 261**	**8·3**	**108 624**	**28·0**
Lagerarbetare, chaufförer, kuskar m. fl.	50 707	2 827	5·6	2 612	269	2 881	5·7	5 439	10·7
Samtliga arbetare	**438 367**	**89 640**	**20·4**	**24 423**	**10 719**	**35 142**	**8·0**	**114 063**	**26·0**

Kooperativa förbundets verksamhet år 1935.

Till kooperativa förbundets trettiosjunde kongress, som hölls den 22 och 23 maj 1936, ha förvaltningsrådet och styrelsen framlagt stadgeenliga berättelser över 1935 års verksamhet.

Föreningsantalet har under redogörelseåret till följd av den fortgående koncentrationen av den lokala kooperativa verksamheten minskat med 10, i det att 16 föreningar avförts på grund av sammanslagningar med andra föreningar och 6 nyanslutits till förbundet. Hela antalet distributions- och produktionsföreningar utgjorde sålunda vid årets slut 738, av vilka 105 tillhörde svenska hushållsföreningen och distriktshushållsföreningarna. Medlemsantalet i samtliga dessa föreningar ökades under år 1935 med 17 546 och uppgick vid årets slut till 568 161. De äldre föreningar, som kvarstodo vid årets slut, ökade sitt medlemsantal med 17 393; i de under året nyanslutna föreningarna uppgick medlemsantalet till 153. — Till förbundet voro dessutom anslutna tvenne försäkringsföreningar, nämligen livförsäkringsanstalten Folket och försäkringsanstalten Samarbete, vilken sistnämnda drev brand-, olycksfalls-, automobil-, garanti-, inbrotts- och glasförsäkringsrörelse. Medlemsantalet i de bägge försäkringsföreningarna uppgick vid årets slut till 503 466 (mot 481 793 år 1934). *Personalen* hos kooperativa förbundet och dess dotterföretag uppgick vid årets slut till 4 140 personer (mot 4 035 ett år tidigare).

Förbundets *affärsverksamhet* har under året utvecklats gynnsamt.

Av efterföljande sammanställning över varuavdelningarnas omsättning samt dennas ökning under varje år från och med år 1928 framgår nämligen, att mot en omsättning av 165·1 milj. kr. år 1934 stod en sammanlagd varuförsäljning år 1935 av 177·7 milj. kr., vilket är den högsta förbundet hittills uppnått. Till omsättningsökningen, 12·6 milj. kr., ha huvudsakligen viktualie-, fabriksvaru- och kolonialvaruavdelningarna bidragit.

Omsättning		1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Miljoner kr.		135·3	141·3	143·6	148·0	149·5	152·5	165·1	177·7
Ökning	milj. kr.	15·6	6·0	2·3	4·4	1·5	3·0	12·6	12·6
	%	13·0	4·4	1·6	3·1	1·0	2·0	8·3	7·6

Antalet försäljningskontor utgjorde 12. Stockholmskontoret uppvisade alltjämt den högsta omsättningen, 38·5 milj. kr., varefter följde Göteborgs försäljningskontor med 24·2 milj. kr. i omsättning.

Vid bedömandet av försäljningsintensiteten vid de särskilda kontoren bör man givetvis även taga hänsyn till de inom de olika distrikten belägna föreningarnas köpkraft och omsättning. Efterföljande sammanställning visar sålunda förbundets försäljning i de särskilda distrikten i förhållande till därvarande föreningars sammanlagda omsättningssumma under åren 1928—1935.

Av tabellen framgår, att förbundets försäljning i förhållande till föreningarnas omsättning ökats under året från 41·8 till 42·1 %. Föreningarna inom

Försäljningsdistrikt	Föreningarnas omsättning (i miljoner kronor)								Därav köpt från koop. förbundet (i % av omsättningen)							
	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
Stockholm .	82·7	85·1	89·9	93·8	97·1	97·1	102·2	112·1	35·1	33·6	31·1	31·2	31·3	32·0	31·9	32·8
Norrköping .	25·4	26·5	26·3	26·4	26·4	25·7	27·5	30·5	45·1	44·7	44·5	45·1	46·2	47·3	46·9	46·0
Malmö . . .	36·0	38·0	39·1	40·2	41·3	42·1	44·8	48·5	32·4	31·3	31·3	32·9	33·4	34·2	34·1	33·8
Göteborg . .	41·6	44·7	46·3	47·0	48·1	46·8	49·1	53·9	42·3	41·8	40·3	41·1	42·3	43·6	43·2	42·6
Kristinehamn	21·0	21·8	22·2	21·9	21·3	21·7	24·2	26·5	45·2	44·1	43·7	44·6	45·4	46·8	46·1	44·9
Gävle . . .	26·0	26·8	27·1	27·0	26·2	26·0	28·7	30·3	45·0	43·9	43·2	43·0	44·7	45·2	45·4	45·6
Sundsvall .	27·7	30·6	32·0	31·1	30·7	25·1	26·5	28·7	48·1	48·8	47·0	48·0	49·0	48·2	51·6	50·7
Östersund .	9·5	9·9	10·3	10·1	9·4	8·7	10·0	10·8	54·8	58·0	56·6	56·8	57·2	59·7	61·0	60·4
Luleå . . .	15·7	16·9	18·2	19·0	18·8	19·4	21·7	23·4	45·7	46·6	45·6	46·9	47·8	49·5	51·8	51·2
Kalmar . .	10·7	11·3	11·3	11·7	11·6	11·7	12·2	13·2	48·9	47·9	47·7	48·7	49·0	49·0	49·8	49·1
Borlänge . .	19·5	20·4	21·1	21·7	21·0	21·1	23·0	25·1	45·3	44·6	45·2	45·0	46·0	45·7	46·8	47·4
Umeå . . .	—	—	—	—	—	7·3	8·2	9·3	—	—	—	—	—	54·5	57·3	55·8
Summa	315·8	332·0	343·8	349·9	351·9	352·7	378·1	412·2	41·4	40·8	39·6	40·1	40·6	41·5	41·8	42·1

östersunds-, umeå- och luleåkontorens verksamhetsområden kommo främst, medan de sista platserna intogos av Stockholm och Malmö. Vid bedömandet av tabellens siffror bör hänsyn tagas därtill, att i föreningarnas omsättning ingå en hel del varor, som förbundet icke försäljer, såsom kött, fläsk, mjölk m. m.

Förbundets *industriella verksamhet* omfattade, förutom en mindre betydande kemisk-teknisk fabrik i Malmö, en margarinfabrik i Norrköping, kvarnen Tre Kronor vid Stockholm, kvarnen Tre Lejon vid Göteborg, en skofabrik i Örebro, en gummifabrik i Gislaved, en gummifabrik i Viskafors, en oljefabrik i Karlshamn samt en konstsilkefabrik i Norrköping. Dessutom hade förbundet egna spisbrödsbagerier och mejerier samt ett varuhus i Stockholm. Tillsammans med de övriga nordiska ländernas kooperativa centralorganisationer bedrev förbundet också glödlampstillverkning vid fabrik i Stockholm.

Förbundets *arkitektkontor* har under redogörelseåret för anslutna föreningars räkning i c:a 600 fall uppgjort ritningar och förslag till ny-, om- och tillbyggnader m. m.

Förbundets *inlåningsrörelse* har under det gångna verksamhetsåret omfattat sparkasse- och kapitalräkning. Ett sammandrag av samtliga räkningar giver vid handen, att mot en den 1 januari 1935 innestående behållning av 72·8 milj. kr. stod den 31 december samma år 76·3 milj. kr., vadan de under året insatta medlen (27·9 milj. kr.) och den under året gottskrivna räntan (2·0 milj. kr.) överstigit uttagningarna med 3·5 milj. kr.

Vad särskilt *sparkasserörelsen* beträffar, ökades antalet sparkasseavdelningar från 845 till 859, antalet motböcker från 125 952 till 131 291 och summan av innestående belopp från 56·5 till 60·8 milj. kr. Medelbehållningen per motbok ökades från 449 till 463 kr. Behållningen å *kapitalräkningen* uppgick vid årets slut till 15·5 milj. kr.

Till förbundets *revisionsavdelning*, som har till uppgift att följa och kontrollera de anslutna föreningarnas ekonomiska ställning, voro vid årets slut samtliga föreningar anslutna utom 7. Numera är anslutningen till revisionsavdelningen obligatorisk för alla till förbundet nyanslutna föreningar ävensom för alla, vilka önska öppna avdelning av förbundets sparkassa.

Genom förbundets *platsförmedling* lämnas numera nästan undantagslöst förslag till besättande av de ledigblivna föreståndarplatserna inom de anslutna föreningarna.

Från förbundets *bokförlag* utgåvos under året ett stort antal böcker och broschyrer i kooperativa och ekonomiska ämnen samt från *tidningsavdelningen* veckotidningen Konsumentbladet och tidskriften Kooperatören.

Förbundets *studieavdelning*, som var inrymd i den av förbundet inköpta villaegendomen Vår gård i Saltsjöbaden, anordnade ett 40-tal kurser för styrelseledamöter, förenings- och butiksföreståndare, varukontrollanter och biträden. I dessa kurser av minst en veckas längd deltogo sammanlagt 1 102 personer. Personalutbildning ute i föreningarna har ävenledes ägt rum med hjälp av resande lärare. Dessutom meddelades undervisning per korrespondens, i vilken nära 19 000 personer deltogo.

Förbundets *tillgångar och skulder* balanserade vid 1935 års slut på 140·2 milj. kr. mot 137·4 milj. kr. ett år tidigare, såsom framgår av efterföljande sammandrag över förbundets utgående balansräkning för de nämnda åren.

Av överskottet utgick liksom föregående år 5 % ränta å insatserna och 1 %

Sammandrag av kooperativa förbundets balansräkning för åren 1934 och 1935.

Aktiva	År 1934		År 1935		Passiva	År 1934		År 1935	
	1 000 kr.	%	1 000 kr.	%		1 000 kr.	%	1 000 kr.	%
Tillgångar:					*Eget kapital:*				
Kontant i kassan	25	0·0	28	0·0	Insatskapital	19 840	14·4	22 140	15·8
På bank	19 870	14·5	4 562	3·3	Reservfond	7 440	5·4	7 711	5·5
Obligationer	31 236	22·7	30 401	21·7	Produktionsgarantifond	—	—	4 399	3·1
Diverse debitorer	6 161	4·5	10 395	7·4	Glödlampsfond	84	0·1	—	—
» kreditorer	3 108	2·3	5 266	3·8	Tillsammans	**27 364**	**19·9**	**34 250**	**24·4**
Varu- och andra fordringar	38 089	27·7	45 316	32·3	*Skulder:*				
Varulager	5 151	3·7	5 939	4·2					
Fastigheter	4 491	3·3	4 831	3·4					
Aktier	28 343	20·6	32 552	23·2	Sparkasseräkning	56 523	41·1	60 813	43·4
Garantikapital	945	0·7	945	0·7	Kapitalräkning	16 259	11·8	15 481	11·0
Inventarier	0	—	0	—	Forskningsfond	308	0·2	396	0·3
					Industrifond	5 151	3·8	5 136	3·7
					Skattefond	600	0·4	600	0·4
					Dotterföretag	7 099	5·2	6 022	4·3
					Diverse kreditorer	6 539	4·8	7 595	5·4
					Diverse debitorer	14 762	10·7	6 776	4·8
					Egna reverser	—	—	285	0·2
					Tillsammans	**107241**	**78·0**	**103104**	**73·5**
					Överskott	**2 814**	**2·1**	**2 881**	**2·1**
Summa	**137419**	**100·0**	**140235**	**100·0**	Summa	**137419**	**100·0**	**140235**	**100·0**

återbäring å av medlemmarna gjorda inköp. Till reservfonden avsattes 74 982 kr.

I vidstående redogörelse för kooperativa förbundets tillgångar och skulder har hänsyn icke tagits till förbundets dotterföretag. För att erhålla en överblick över hela den centrala kooperativa verksamheten redovisas här nedan sammandrag av såväl förbundets som dotterbolagens balansräkningar för åren 1934 och 1935. I detta sammandrag ha de olika företagens innehav av varandras aktier och andelar samt ömsesidiga fordringar frånräknats.

Sammanställning av kooperativa förbundets och dotterföretagens balansräkningar för åren 1934 och 1935.

Aktiva	År 1934	År 1935	Passiva	År 1934	År 1935
	1 000 kr.			1 000 kr.	
Kontant	72	70	Insats och aktiekapital	49 043	51 666
På bank	20 691	4 910	Reservfonder	34 232	38 026
Obligationer	31 236	30 401	Produktionsgarantifond	389	4 788
Fordringar	10 364	16 481	Glödlampsfond	84	—
Lån	37 704	45 029	Överskott	6 220	6 673
Varulager	14 989	17 113	**Tillsammans**	**89 968**	**101 153**
Fastigheter	38 668	45 005	Avgår dotterföretagens aktier *m. m.*	*36 639*	*37 183*
Maskiner och inventarier	12 487	14 578	**Kvarstående**	**53 329**	**63 970**
Garantikapital	1 051	1 054	Industrifond	5 151	5 136
Aktier	3 781	7 797	Forskningsfond	307	396
			Utbildningsfond	692	853
			Skattereserver	822	822
			Förnyelsefonder	11 855	13 480
			Personalens sparkassa	463	555
			Pensionsfond	199	200
			Inlåningsräkningar	72 782	76 294
			Varu- o. andra skulder	23 081	17 754
			Acciser	1 402	
			Ränta å insatser	960	1 079
			Inteckningslån	—	1 899
Summa	**171 043**	**182 438**	Summa	**171 043**	**182 438**

Såsom framgår av ovanstående sammandragsbalans balanserade förbundets och dess dotterföretags tillgångar och skulder vid slutet av år 1935 på 182·4 milj. kr. (1934: 171·0 milj. kr.). Det totala överskottet av såväl K. F:s som dotterföretagens verksamhet uppgick år 1935 till 6·7 milj. kr. (1934: 6·2 milj. kr.).

Förbundets kongress hade förutom de regelbundet återkommande frågorna om granskning av förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser, ansvarsfrihets beviljande och överskottets fördelning att behandla av förbundsledningen framlagda förslag om »nordisk silkecellulosa», om kooperationen och folkförsörjningen samt om förbindelserna med jordbrukskooperationen.

Undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena.

Socialstyrelsens utlåtande.

Genom remiss den 15 november 1935 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen avgiva utlåtande över av sakkunniga inom ecklesiastikdepartementet framlagt betänkande med undersökningar och förslag i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Med anledning härav anförde socialstyrelsen följande.

De intellektuella yrkenas arbetsmarknad. Betänkandet inledes med en allmänt hållen översikt över tillströmningen till de intellektuella yrkena och därmed sammanhängande problem. De sakkunniga konstatera, att den allmänna ungdomsarbetslösheten varit en betydande orsaksfaktor beträffande tillströmningen till gymnasier och högre läroanstalter. Detta förhållande är för handen inom ett flertal länder, och även om vårt land kan sägas vara lyckligare lottat, förefinnas dock även här ansatser till en överbelastning på de intellektuella utbildningsbanorna.

Det torde vara anledning att vid behandling av här föreliggande problem understryka, att den konstaterade starka tillströmningen till de intellektuella yrkena på sitt sätt är en exponent på den arbetslöshet, som speciellt under den senaste krisen förelegat inom samhället i dess helhet. Arbetslösheten bland de intellektuella kan därför, enligt socialstyrelsens uppfattning, icke sägas vara en isolerad företeelse utan bör ses i samband med de förhållanden, som överhuvud taget varit rådande inom näringsliv och arbetsmarknad. Å andra sidan kan man icke komma ifrån, att arbetslösheten bland de intellektuella liksom arbetslösheten i övrigt inom ungdomsåldrarna och den yngre medelåldern blivit starkare accentuerad av den förhandenvarande åldersfördelningen inom befolkningen. I den mån arbetslöshet förelegat bland olika slag av yrkesutbildad arbetskraft inom medelåldern, ha givetvis möjligheterna för personer inom de yngre åldrarna att vinna anställning och utkomst varit starkt beskurna. Den förhandenvarande allmänna arbetslösheten har sålunda i viss utsträckning fördröjt möjligheterna för den nytillträdande arbetskraften att vinna placering. Denna nödtvungna arbetslöshetstid har av ungdomen i icke ringa mån begagnats för förvärvande av utbildning och avläggande av examina av olika slag. I och för sig behöver den inhämtade utbildningen icke innebära någon bortkastad tid eller några onödiga ekonomiska uppoffringar för individen, föräldrarna eller samhället, därest man kan räkna med, att vederbörande är i tillfälle att för framtiden utnyttja och omsätta inhämtade lärdomar. Det måste nämligen ur allmän synpunkt alltid vara att anse som en vinst, om det uppväxande släktet, som skall söka sin utkomst inom skilda yrkesområden, genom skolor, folkbildningsverksamhet o. s. v. förskaffat sig kunskaper och kännedom om olika sidor av samhällslivet och dess olikartade förhållanden.

Problemet ställer sig givetvis svårare, därest — i samband med en allmän ungdomsarbetslöshet — vissa utbildningsvägar äro mer eller mindre spärrade och den studerande ungdomen sålunda kan bli ensidigt hänvisad att söka sig utbildning och utkomst inom ett begränsat antal utbildningsbanor. Den allmänna arbetslösheten skärper i ett dylikt läge konkurrensen och kan framtvinga förlängd studietid samt en ur individens och samhällets synpunkt icke önskvärd ensidig speciali-

sering av utbildningen. Genom förekomsten av s. k. spärr vid vissa lärdomsanstalter kan följden bli en oproportionerligt stor tillströmning av lärjungar och utexaminerade på kanske några få utbildningsbanor, varigenom individen berövas möjlighet att med hänsyn till sina anlag och förutsättningar fritt välja den utbildningsväg, där han anser sig ha de största förutsättningarna att inhämta kunskaper och vinna utkomst. Denna sistnämnda företeelse, en stark överbelastning inom en del av de intellektuella utbildningsbanorna, synes framför allt förläna problemet om den nu föreliggande intellektuella arbetslösheten en allvarligare karaktär. Vid sitt studium av förhållandena inom olika intellektuella yrken konstatera de sakkunniga, att begränsningen av tilloppet till vissa utbildningsbanor kommit att drabba just de yrkesbanor, som synas ha de största möjligheterna att absorbera ett växande antal nyutbildade och inom vilka dessa utbildade synas kunna göra samhället den största nyttan. De banor, som äro begränsade genom s. k. spärrar, angivas av de sakkunniga bland annat vara ingenjörs-, läkare-, tandläkare-, apotekare- och handelshögskolebanorna. På grund av dessa spärrar ha de utbildningssökande i stor utsträckning kommit att rekrytera de juridiska, filosofiska och teologiska fakulteterna.

Vid bedömandet av möjligheterna att nedbringa det föreliggande överskottet av intellektuellt utbildade får man givetvis räkna med, att dessa utbildade nu lika litet som tidigare kunna med säkerhet påräkna att vinna en sådan anställning, där de direkt kunna omsätta de förvärvade kunskaperna. En person med akademisk utbildning behöver icke med nödvändighet inrikta sig på en anställning inom förvaltningen eller utbildningsväsendet, utan även det enskilda näringslivet kan i viss mån erbjuda arbete och utkomst åt en sådan person. En inhämtad yrkesutbildning får därför icke uppfattas och torde väl ej heller i flertalet fall av den enskilde uppfattas såsom en garanti för en framtida utkomst inom ett visst begränsat arbetsområde. Samhället i allmänhet har behov av och bruk för i intellektuellt arbete tränade personer, men det torde vara omöjligt för det allmänna att garantera en person med viss utbildning en sådan anställning, på vilken utbildningen varit inriktad. Den enskilde får därför i mycket stor utsträckning räkna med, att en inhämtad utbildning skänker vissa allmänna förutsättningar för den framtida utkomsten men att denna utkomst kan få sökas inom olika delar av samhällslivet.

Vid ett bedömande av den förhandenvarande intellektuella arbetslösheten får man sålunda icke ensidigt inrikta sin uppmärksamhet på det förefintliga årliga ersättningsbehovet på de yrkesområden, där för närvarande en relativt stark ström av utbildningssökande eller utexaminerade är för handen. Redan under s. k. normala tider torde det med hänsyn till urvalsbehovet vara av vikt, att utbildningen icke begränsas till det antal personer, som man, med någon grad av visshet, skulle kunna räkna med kan erhålla anställning på ett visst utbildningsområde. Trots likartade förutsättningar att inhämta den förhandenvarande utbildningen kunna stora individuella olikheter föreligga i fråga om fallenhet och lämplighet för det arbete, vartill utbildningen kan sägas predestinera. En viss procent av intellektuellt utbildade torde därför alltid få räkna med att söka sin utkomst utanför den egentliga utbildningsbanan. Vidare torde det från myndigheternas sida vara praktiskt taget omöjligt att med bestämdhet förutsäga de utvidgningsbehov och de utvidgningsmöjligheter, som kunna föreligga på vissa yrkesområden, och den enskilde får därför alltid själv taga de risker, som kunna vara förenade med en viss spekulation i en utökning av antalet anställningar på ett visst område. Till detta kommer, att i föreliggande situation på arbetsmarknaden och inom utbildningsväsendet säkerligen en icke obetydlig grupp av de personer, som vistas vid universitet eller andra lärdomsanstalter eller redan därifrån avgått med examen av något slag, icke valt sin utbildningsväg med hänsyn till individuella förutsättningar eller framtida anställningsmöjligheter utan på grund av den allmänna arbetslösheten

sökt sig dit, där själva utbildningen varit lättast åtkomlig. När man skall upptaga problemet om den intellektuella arbetslösheten till behandling, får man sålunda icke isolera sitt betraktelsesätt till frågan om att skapa en utjämning *inom varje utbildningsområde,* för sig, ej heller *inom de olika utbildningsområdena såsom helhet,* utan problemet synes böra skärskådas ur den synvinkeln, i vad mån samhället och näringslivet i gemen kan tillgodogöra sig det utbud av intellektuellt utbildad arbetskraft, som kan vara för handen.

* *
*

Föreslagna åtgärder. Det är mot bakgrunden av detta betraktelsesätt, som socialstyrelsen till behandling upptager de av de sakkunniga framlagda förslagen i anledning av tillströmningen till de intellektuella yrkena. Beträffande dessa förslag anser sig styrelsen icke böra ingå på de skisserade avledande skol- och universitetsreformerna, enär styrelsen, som dock räknar med ett ökat behov av specialutbildad arbetskraft inom bl. a. de kommunala och sociala arbetsområdena, finner dessa reformförslag falla utanför styrelsens egentliga kompetensområde. Ej heller anser sig styrelsen böra taga ställning till frågan, på vilka punkter inom samhällslivet man kan förvänta eller önska en ökning av de intellektuellt utbildades utkomstmöjligheter, då ett ställningstagande till denna fråga förutsätter en granskning av samhällets totala förvaltningsapparat och speciellt av det sociala reformarbetets framtida inriktning, ämnen, som inrymma många vittutseende problem. Socialstyrelsen kommer sålunda i detta sammanhang närmast att uppehålla sig vid den planerade yrkesorienteringen med därtill hörande detaljfrågor samt förslaget om arbetsförmedling för intellektuellt utbildade.

Yrkesorienteringen. Allmänt torde numera erkännas, att mångsidigheten i det moderna samhällslivet och det redan föreliggande stora antalet utbildningsvägar mången gång gör det svårt för att icke säga omöjligt för de studerande och deras målsmän att överblicka rådande förhållanden och bedöma den bana, som med beaktande av individens intellektuella och ekonomiska förutsättningar, föreliggande utbildningsmöjligheter, de förutsebara framtida utkomstmöjligheterna o. s. v. lämpligen bör väljas i varje särskilt fall. Med hänsyn härtill förefinnes i icke ringa utsträckning ett behov att genom meddelande av upplysning om skolor och utbildningsanstalter, om arbetsförhållanden och utsikter på olika yrkesområden stå allmänheten till tjänst i dessa stycken. Av vikt är därvid, att dessa upplysningar givas ett strängt sakligt innehåll och begränsa sig till meddelandet av uppgifter om de faktiska förhållandena utan att framställningen får karaktären av en direkt rådgivning. Det måste nämligen med skärpa framhållas i anslutning till den av styrelsen i det föregående givna principiella deklarationen om individens ställning på arbetsmarknaden, att det i varje situation bör tillkomma den enskilde att själv taga ställning till frågan om val av yrke och utbildning och att själv taga de konsekvenser, som kunna vara förenade med ett dylikt val. Yrkesorienteringen från samhällsorganens sida får sålunda icke innebära, att samhället påtager sig ansvaret för den enskildes yrkesval, och yrkesorienteringen *inför valet av olika utbildningsvägar* får därför ej givas prägel av en statlig yrkesrådgivning.

Erfarenheterna giva vid handen, att i den mån yrkesorienteringen handhaves av olika organisationer och intressesammanslutningar, densamma ofta blir ett led i den inom ett yrkesområde förefintliga arbetskraftens strävan att begränsa tilloppet, minska konkurrensen och skapa ett visst monopol på förefintliga arbetstillfällen för de personer, som redan skaffat sig utbildning för eller utkomst på vederbörande arbetsområde. I det föreliggande betänkandet anföras flera exempel, hur den av yrkeskorporationer bedrivna upplysningsverksamheten rörande olika utbildningsbanor upplagts såsom ett led i propagandan att minska tillströmningen

till banan. Givet är, att objektiv anledning vid olika tillfällen kunnat föreligga att direkt avråda från att beträda en viss utbildningsväg, men mera sällan torde ha förekommit, att en yrkeskorporation tagit initiativ till en upplysningsverksamhet, som syftat till att tillråda en utbildning för det område, som korporationen representerat. Det kan med stor säkerhet förutses, att, därest yrkesorienteringen skulle överlåtas åt de enskilda sammanslutningarna av intellektuellt utbildade, var och en av dessa skulle inrikta sin aktivitet på sådana upplysningar, som verka avrådande från utbildning inom respektive områden, enär ingen skulle vilja visa någon större benägenhet att även vid relativt gynnsamma utkomstförhållanden mottaga en ökad ström av utbildningssökande. Allt talar sålunda för, att om man finner en yrkesorientering önskvärd och nödvändig, och om man i denna orientering eftersträvar att giva en så långt görligt objektiv upplysning, bör en dylik verksamhet anförtros åt ett organ med en sakkunnig utrustning och en viss självständig ställning.

Om man i princip ansluter sig till denna tanke, inställer sig därefter frågan, hur man praktiskt bör lösa problemet. De sakkunniga ha föreslagit tillskapandet av ett officiellt organ, den s. k. yrkesorienteringsnämnden. Denna nämnd skulle bestå av ett mindre antal permanenta ledamöter och ett för varje tillfälle bestämt antal tillfälliga ledamöter, vilka varierande skulle tillkallas från olika yrkesområden, beroende på det område, som för tillfället är föremål för särskilda undersökningar från nämndens sida. Nämnden skulle enligt de sakkunnigas förslag icke behöva avhålla mer än ett mycket begränsat antal sammanträden per år, medan det egentliga arbetet skulle handhavas av en sekreterare, dock med begränsad tjänstgöring. Sekreteraren skulle i första rummet sammanställa de statistiska uppgifter, som vore behövliga för nämndens arbete, samt i övrigt förbereda de ärenden, som skulle komma under nämndens behandling.

Nämndens verksamhet skulle enligt de sakkunniga vara objektivt upplysande, icke dirigerande och än mindre inställd på propaganda för val av vissa yrken. Formerna för denna upplysning skulle vara meddelande av dels statistiska uppgifter om tillströmningen till olika yrkesbanor och om samhällets behov av för vissa områden utbildade, dels sakliga redogörelser för utvecklingstendenserna på olika områden, i den mån dessa icke äro möjliga att uttrycka i statistiska siffror. Upplysningarna skulle meddelas genom cirkulärskrivelser till rektorer m. fl., artiklar i kalendrar, tidskrifter och tidningar, särskilda broschyrer samt genom rundradion.

Genom möjligheterna att kunna inhämta och förfoga över material av skilda slag till belysning av förhållandena på olika banor skulle givetvis en yrkesorienteringsnämnd på ett mera auktoritativt sätt kunna giva upplysningar i hithörande ämnen. Å andra sidan torde man få räkna med, att nämndens upplysningsverksamhet kommer att bli föremål för en skärpt uppmärksamhet från yrkesutövare och korporationer inom sådana områden, som beröras av nämndens verksamhet. De förutnämnda tillfälliga ledamöterna, tillkallade växelvis från olika områden, komma givetvis att utgöra en återförsäkring gentemot de intressen, som kunna beröras av upplysningsverksamheten. Detta pekar å sin sida på att nämnden i viss mån blir beroende av att hålla löpande kontakt med kårsammanslutningar och yrkeskorporationer och, för att icke ställa sig utanför möjligheten att kunna rådgöra med dessa, också på att nämnden med nödvändighet måste taga viss hänsyn till de av dem framförda synpunkterna.

Man kommer här fram till frågan, i vad mån den föreslagna yrkesorienteringsnämnden kan komma att bjuda den upplysningssökande allmänheten ett material till bedömning av framtidsutsikterna på de olika studiebanorna av annat slag än det, som redan nu i fråga om utbildningsbanor, där studentexamen kräves, finnes tillgängligt i den genom Sveriges förenade studentkårers försorg varannat år utgivna »Svensk studentkalender». I denna kalender lämnas för varje universitet,

högskola och annan högre lärdomsanstalt redogörelser bl. a. för studier och examina, studietidens ekonomi och framtidsutsikterna på banan, och dessa redogörelser innehålla uppgifter om tillströmningen under ett antal år tillbaka, ersättningsbehovet med hänsyn till nuvarande yrkesutövares pensionsålder, konjunkturlägets och säsongernas återverkan på sysselsättningsgraden inom yrket, förmodade framtida utvidgningsmöjligheter o. s. v. I själva verket föreligger redan i denna kalender ett ganska rikligt material och ett visst system för ett successivt förnyande av detta material, som det torde vara av värde att även framdeles kunna utnyttja. Talrika namngivna fackmän stå till redaktionens förfogande, och det vill synas, som om medarbetarna strävat att lämna strängt sakliga redogörelser för de faktiska förhållandena inom de olika utbildningsbanorna. Med hänsyn till dessa förhållanden synes det angeläget att även för framtiden kunna utnyttja detta system för materialets insamling och sammanställning till tjänst för en yrkesorienteringsverksamhet, som sträcker sig över ytterligare områden, och i vilken man kan bli i tillfälle tillvaratagа ytterligare material bl. a. i form av en utvidgad universitetsstatistik, som de sakkunniga föreslagit.

Socialstyrelsen finner icke anledning närmare ingå på frågan, huru denna form för utnyttjande av redan existerande yrkesorienteringsorgan och en utvidgning av verksamheten lämpligen bör ske. Av vikt är emellertid, att de frivilliga krafter, som här redan äro verksamma, och som, såvitt styrelsen kan döma, haft en viktig uppgift att fylla till allmänhetens tjänst, icke förtagas intresset att alltjämt verka för detta syfte. Huruvida detta lämpligen bör ske genom ett statligt understödjande av redan existerande yrkesorientering på de intellektuella banorna och verksamhetens ställande under visst överinseende t. ex. från skolöverstyrelsens sida eller om en särskild yrkesorienteringsnämnd bör tillskapas, undandrager sig socialstyrelsens bedömande. Med hänsyn till att en rent statlig upplysningsverksamhet om framtidsutsikterna på de olika studiebanorna kan komma att uppfattas som om staten åtoge sig ett ansvar för den enskildes yrkesval, som staten icke gärna kan ikläda sig, anser styrelsen dock, att man icke enbart till behandling upptager frågan om en statlig yrkesorienteringsnämnd utan jämväl prövar andra vägar för ernående av det önskade syftet.

Universitetsstatistik. Vid behandling av frågan om yrkesorientering och yrkesorienteringsnämnd återkomma de sakkunniga flera gånger till behovet av en rationellt ordnad universitetsstatistik. En dylik statistik skulle enligt de sakkunniga vara det kanske viktigaste material, på vilket den föreslagna nämnden skulle bygga sin upplysningsverksamhet. Å andra sidan förklara de sakkunniga, att organiserandet av en universitetsstatistik i viss mån är oberoende av frågan om inrättandet av en yrkesorientering.

De sakkunnigas huvudförslag i fråga om universitetsstatistiken går ut på tillskapandet av ett riksregister över de studerande och ett riksregister över de examinerade vid universitet och högskolor av olika slag. Materialet till dessa riksregister, som skulle anförtros åt ett centralt organ i Stockholm — förslagsvis ecklesiastikdepartementet eller statistiska centralbyrån — skulle utgöras av studiekort för varje person, inskriven vid någon av rikets högre undervisningsanstalter. Dessa studiekort skulle i sin tur bygga på personliga deklarationer av de studerande, avlämnade i början av varje vårtermin. Korten skulle finnas upprättade i två exemplar, av vilka det ena kvarstannar vid universitetet och det andra insändes till centralorganet. För personer, som avbryta eller avsluta sina studier, översändes det lokala studiekortet till centralorganet för att kunna tillställas den läroanstalt, där ifrågavarande person eventuellt senare skulle låta inskriva sig. Studiekortet skulle sålunda följa den studerande och möjliggöra en personstatistik utan dubbelräkningar på grund av flera avlagda examina eller besök vid flera läroanstalter.

Därest den ovan angivna planen för en universitetsstatistik icke skulle anses vara genomförbar, föreslå de sakkunniga alternativt ett minimiprogram för denna statistik. Detta program innebär, att samtliga högre undervisningsanstalter åläggas att för varje termin lämna nominativa och summariska uppgifter å nyinskrivna och utexaminerade. De nominativa förteckningarna anses av de sakkunniga nödvändiga för att en eventuell yrkesorienteringsnämnd skall bli i stånd att upprätta en personstatistik vid sidan av inskrivnings- och examensstatistiken.

Enligt socialstyrelsens uppfattning tala starka skäl för att den förefintliga bristen på en mera systematisk universitetsstatistik med det snaraste avhjälpes. Vid ett bedömande av de olika förslagen till denna statistiks ordnande vill det av de sakkunnigas framställning synas, som om man vid genomförandet av det alternativa programmet för universitetsstatistiken skulle uppnå i stort sett samma möjligheter som i fråga om huvudförslaget till bedömning av tillströmningen och dess fördelning. Möjlighet skulle visserligen icke förefinnas att följa under examensarbetet avlagda tentamina, förändringar i studieriktning o. s. v., vilka uppgifter eljest skulle framgått av de personliga deklarationerna av de studerande vid varje vårtermins början. Å andra sidan torde man få räkna med, att de nämnda personliga deklarationerna kunna komma att bli ofullständiga och därför behöva underkastas en tidsödande granskning och korrigering av de lokala organen. I vissa fall torde man icke kunna undgå, att deklarationerna utebliva, enär personer på grund av studieresor, värnplikt, förvärvsarbete o. d. uppskjuta inställelsen vid universitetet utan att dock underlåta fullgöra inbetalning av terminsavgiften. Det kan vidare sägas vara något för svenskt universitetsliv främmande att, som de sakkunniga föreslå, avstänga en studerande från tillträde till undervisningen, därest han skulle vägra skriftligen deklarera uppnådda eller icke uppnådda studieresultat.

Då det alternativt föreslagna minimiprogrammet skulle bygga på uppgifter från universitetsmyndigheterna och trots sin större enkelhet och lägre kostnad i stort sett synes giva alla behövliga uppgifter för en ordnad universitetsstatistik och för upplysningsverksamheten rörande yrkesorienteringen, får socialstyrelsen för sin del förorda, att minimiprogrammet nu genomföres. Skulle de därvid erhållna resultaten visa sig otillräckliga, torde frågan om huvudprogrammets genomförande böra upptagas till omprövning.

Arbetsförmedling för intellektuellt utbildade. Vid bedömandet av behovet av åtgärder till reglering av tillströmningen till olika intellektuella banor framhålla de sakkunniga de stora osäkerhetsmoment, som föreligga i fråga om de oplacerade färdigutbildades antal. Även om man känner och för den närmaste framtiden kan beräkna produktionen av intellektuellt utbildade och samhällets möjlighet att absorbera denna produktion, är man dock ovetande om hur många av de under senare år utexaminerade, som erhållit sysselsättning. Denna bristande kännedom vilja de sakkunniga avhjälpa genom tillskapande av en arbetsförmedling för intellektuellt utbildade personer, helt inlemmad i den offentliga arbetsförmedlingen. Förutom att möjliggöra en mera fullständig överblick över arbetsmarknaden skulle en dylik institution enligt de sakkunniga fylla det för många grupper av intellektuella föreliggande behovet av upplysning om förefintliga arbetstillfällen. De arbetssökande intellektuella skulle ha lättare att komma i kontakt med arbetsgivare, som ha arbete att bjuda dem, och vissa arbetsgivare skulle ha nytta av en dylik förmedling för att komma i förbindelse med lämpliga aspiranter till befattningar, som de önska få besatta.

Givet är, att för intellektuellt utbildade liksom för andra grupper arbetssökande en ordnad arbetsförmedling kan möjliggöra ett snabbare ianspråktagande av förefintliga arbetstillfällen och reducera arbetslöshets- och väntetiden för den enskilde. För arbetsgivaren utgör arbetsförmedlingen ett bekvämt organ för att komma i

kontakt med disponibla arbetssökande, varvid han med arbetsförmedlingens hjälp blir i tillfälle att snabbare träffa sitt val mellan kvalificerade sökande. På grund av den uppgift, som de sakkunniga vilja tillerkänna arbetsförmedlingen, att vara ett organ för konstaterande av det förefintliga oplacerade överskottet av intellektuellt utbildade, torde man emellertid, enligt socialstyrelsens uppfattning, kunna förmoda, att institutionen — åtminstone till en början — endast i begränsad utsträckning verkligen skall kunna vara dessa utbildade till hjälp vid uppspårandet och förmedling av sysselsättning, motsvarande deras utbildning. Man kan nämligen förutse, att, genom inrättandet av en offentlig arbetsförmedling för de intellektuella, grupper av tidigare utbildade kunna uppfatta denna såsom ett samhällets organ för beredande av anställning och utkomst på de intellektuella arbetsområdena, trots att det ligger i sakens natur, att arbetsförmedlingen ju endast kan fördela förefintliga arbetstillfällen, ej tillskapa några nya. Denna på sina håll förefintliga uppfattning om arbetsförmedlingen kommer förmodligen att medföra, att institutionen blir ett led i uppmobiliseringen av tidigare utbildade, som redan skaffat sig något slag av sysselsättning ute i det praktiska livet men som anse denna sysselsättning otillfredsställande ur social eller ekonomisk synpunkt. Åtgärden att genom tillskapande av en arbetsförmedling söka räkna det förefintliga överskottet kan sålunda komma att betyda, att man lockar fram ett större antal aspiranter än som annars skulle givit sig till känna och att svårigheterna för de nyutexaminerade och de studerande ytterligare öka. Även om det står var och en fritt att genom arbetsförmedlingen söka en anställning, som anses bättre och förmånligare än den vederbörande för tillfället kan inneha, kan det antagas, att arbetsförmedlingen för intellektuella åtminstone under början av sin verksamhet kommer att möta stora svårigheter i arbetet att vara ett utjämnande organ på de intellektuellas arbetsmarknad.

Socialstyrelsen vill å andra sidan understryka, att det ligger i sakens natur, att sammanförandet av hittillsvarande olika förmedlingsorgan för intellektuella till ett enda och detta centralorgans inlemmande i den offentliga arbetsförmedlingen kan bli till direkt gagn för därav berörda grupper. Det må därvid särskilt framhållas arbetsförmedlingens möjligheter att *avlasta trycket på de intellektuellas arbetsmarknad* genom att låta dessa grupper komma i kontakt även med de arbetstillfällen, som kunna erbjuda sig på andra områden av samhällslivet. Det har tidigare i detta utlåtande framhållits, att en högskoleutbildning icke kan utgöra någon garanti för en anställning, där man direkt och omedelbart kan utnyttja förvärvade bokliga kunskaper, och det är också av vikt att såsom ett led i motverkandet av arbetslösheten bland de intellektuella eftersträva att avlasta denna speciella arbetsmarknad genom överföring av den utbildade arbetskraften till andra och nya sysselsättningsområden. Samhällslivets fortgående förgrening och specialisering öppnar oavlåtligt nya möjligheter även för intellektuellt skolade att förskaffa sig utkomst och sysselsättning, och det är dessa möjligheter, som man kan förvänta i viss mån kunna tagas i anspråk av här berörda grupper genom den planerade arbetsförmedlingen.

När socialstyrelsen går att närmare behandla förslaget om arbetsförmedling för intellektuella, vill styrelsen således understryka, att förslagets förverkligande kan innebära en effektivisering av förmedlingsverksamheten för dessa grupper men att å andra sidan dessa grupper icke få räkna med att den nya arbetsförmedlingen kan utgöra någon garanti för beredandet av sysselsättning på de rent intellektuella arbetsområdena. Styrelsen befarar snarare, att omedelbart vid förslagets genomförande den förhandenvarande överbelastningen på dessa arbetsområden kan ytterligare öka genom att — såsom styrelsen förut anfört — tidigare utexaminerade, som skaffat sig utkomst inom bl. a. det enskilda näringslivet, söka sig tillbaka till de rent intellektuella banorna och sålunda åtminstone temporärt öka utbudet av intellektuell arbetskraft. Det vill emellertid synas styrelsen naturligt,

att, i samma mån klarhet vinnes om läget på de intellektuellas arbetsmarknad, den tilltänkta förmedlingsanordningen i samarbete med den offentliga arbetsförmedlingen i övrigt skall kunna befrämja en avlastning av nämnda arbetsmarknad och därigenom tjäna ett direkt arbetslöshetslindrande syfte. Den offentliga arbetsförmedlingen, som nu reglerats i lag och för sin utbyggnad och effektivisering kan räkna med ett kraftigare ekonomiskt stöd från statens sida än tidigare och en i samband därmed förstärkt statlig ledning och kontroll av verksamheten, besitter numera ökade möjligheter att överblicka och behärska stora områden av den svenska arbetsmarknaden, till fördel icke minst för den kvalificerade och för olika vägar utbildade arbetskraft, som träder i kontakt med institutionen.

Om sålunda inom den offentliga arbetsförmedlingens ram skall upprättas en speciell platsförmedling för personer med intellektuell utbildning, uppkommer först frågan, vilka arbetsområden en dylik förmedling bör omfatta. Frågan torde böra besvaras sålunda, att till den åsyftade specialförmedlingen böra hänvisas alla arbetsområden, å vilka erfordras högskoleutbildning eller annan likartad fackutbildning. Däremot bör icke ifrågasättas att till en sådan specialförmedling hänvisa alla arbetssökande med enbart studentexamen eller med dylik examen jämte därtill anknuten kortare handelsskoleutbildning eller annan huvudsakligen på det praktiska livet inriktad fackutbildning. Dessa arbetssökande kunna i allmänhet ej räkna på andra arbetstillfällen än sådana, som erbjudas å den vanliga arbetsförmedlingen, och böra alltså hänvisas dit. Å andra sidan synes arbetsförmedlingen för folk- och småskollärare och likartade yrkesgrupper med hänsyn till att hithörande anställningar äro av offentlig karaktär vara att hänföra till den för intellektuellt utbildade avsedda specialförmedlingen utan avseende på huruvida de arbetssökande inom dessa fack avlagt studentexamen eller icke.

Den tilltänkta specialförmedlingen för intellektuellt utbildade eller, som den kanske hellre bör benämnas, *arbetsförmedlingen för högskoleutbildade m. fl.*, skulle enligt de sakkunnigas förslag organiseras sålunda, att vid Stockholms stads arbetsförmedling upplades ett *centralregister* över samtliga arbetssökande inom hithörande fack, att vid övriga arbetsförmedlingsanstalters huvudkontor anordnades motsvarande *lokalregister* över de inom resp. anstaltsområden bosatta arbetssökande inom vissa fack, som ha behov av snabb tillgång till vikarier, samt att vid arbetsförmedlingskontoren i Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg skulle inrättas ett slags *rådgivande organ* (delegeradeförsamlingar e. d.), innefattande representanter för olika kårsammanslutningar eller grupper av intellektuellt utbildade. Av dessa förslag torde punkten om *centralregistret* kunna obetingat tillstyrkas. Förefintligheten av ett sådant register är en oeftergivlig förutsättning för hela systemets effektivitet, särskilt med hänsyn till den uppgift arbetsförmedlingen enligt förslaget skulle erhålla att anvisa aspiranter till vissa offentliga tjänster.

Om styrelsen däremot ställer sig något mera tveksam mot de föreslagna *lokalregistren*, ligger till grund härför icke någon bristande förståelse för att dylika register i vissa fall skulle kunna vara av betydelse för att utan omgång och tidsutdräkt kunna fylla uppkommande behov av tillfälliga arbetskrafter inom undervisning, sjukvård och liknande områden. För att dessa register skola komma till avsedd nytta, måste emellertid krävas, att lokalregistren helt överensstämma med centralregistret och att man i fråga om båda registren förfogar över avskrifter av examenshandlingar o. s. v., vilket försvårar en samtidig decentralisering och dubblering av förmedlingsverksamheten. Starka skäl tala sålunda för slopandet av lokalregistren, vilket givetvis icke utesluter, att även de lokala arbetsförmedlingarna ha en funktion att fylla, t. ex. vid vikariatstillsättningar, utan att centralregistret behöver anlitas. Av vikt är emellertid, att centralregistret omedelbart göres underkunnigt om träffade lokala uppgörelser om anställningar. Stannar man vid att endast föra ett centralregister i Stockholm över denna högkvalificerade arbetskraft, får man den största säkerhet för att de uppgifter, vilka därifrån

erhållas, äro med de faktiska förhållandena överensstämmande. Även om en beställning av arbetskraft gäller ett vikariat på kortare tid, torde det från vilken plats som helst i landet gå lika lätt att vända sig till centralregistret, vilket, med iakttagande av att alltid föreslå den eller de för arbetsuppgiften lämpligaste sökandena, självfallet därvid bör söka placera den lediga arbetskraft, som kan finnas att tillgå på orten för anställningen.

Även om särskilda lokalregister för högskoleutbildade ej skulle komma till stånd, kunna såväl arbetssökande som arbetsgivare inom hithörande fack, såsom de sakkunniga även förutsatt, vid behov anlita vilket som helst arbetsförmedlingskontor, som, då så ske kan, ställer tillgänglig arbetskraft till förfogande men eljest har att vidarebefordra anmälningen till centralregistret. Om å andra sidan en arbetssökande eller arbetsgivare anser sig mer betjänt med att direkt vända sig till centralregistret, bör även detta stå vederbörande fritt.

Arbetsförmedlingen för högskoleutbildade bör för att kunna nå avsedd effektivitet handhavas av personer, som äro väl förtrogna med såväl studieförhållandena vid universitet och högskolor som med anställnings- och arbetsförhållanden å de levnadsbanor, där de intellektuellt utbildade i allmänhet avse att finna arbete. Av vikt är därvid, att denna speciella arbetsförmedling uppehåller intim kontakt med olika intresserade kårsammanslutningar. De sakkunniga ha också föreslagit särskilda delegeradeförsamlingar, inneslutande representanter för de intellektuellt utbildade av olika kategorier. Socialstyrelsen har intet att erinra mot dylika delegeradeförsamlingar, vilka kunna bli ett verksamt stöd i arbetet.

Då kostnaderna för den föreslagna arbetsförmedlingen för högskoleutbildade helt eller åtminstone till större delen torde få bestridas av statsmedel, måste den statliga tillsynsmyndigheten givetvis tillerkännas ett väsentligt inflytande i fråga om denna speciella arbetsförmedling. Socialstyrelsen vill sålunda ifrågasätta, huruvida icke den i arbetsförmedlingslagens 7 § intagna bestämmelsen, att till föreståndare för arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor eller avdelningskontor icke må antagas annan än den, som av socialstyrelsen godkännes såsom lämplig för befattningen, även bör vinna tillämpning för hela personalen vid den föreslagna arbetsförmedlingen för högskoleutbildade. I anslutning härtill vill styrelsen nämna, att frågan redan i annat sammanhang blivit aktuell om en utsträckning av socialstyrelsens befogenheter att pröva lämpligheten hos sökande till tjänster, som förefinnas vid sådana specialanordningar inom en arbetsförmedlingsanstalt, där förhöjt statsbidrag kan utgå enligt lagens 10 § 3 mom. sista stycket. Redan nu torde man kunna förutse, att vidtagna anordningar för förmedling av arbete inom viss verksamhetsgren eller åt visst slag av arbetssökande, till vilka anordningar ett över 50 % förhöjt statsbidrag kan begäras och jämväl kan komma att utgå, komma att bli föremål för särskild uppmärksamhet från tillsynsmyndighetens sida. För att tillgodose kravet på en betryggande rekrytering av tjänsterna på dylika specialförmedlingar, finner socialstyrelsen det önskvärt, att arbetsförmedlingslagens 7 § utsträckes till att vinna tillämpning i fråga om samtliga befattningar vid specialförmedlingar, vilka komma i åtnjutande av förhöjt statsbidrag jämlikt ovannämnda föreskrift i lagens 10 §. Även om en sådan lagändring nu närmast är motiverad av den föreslagna förmedlingen för intellektuella, synes anledning föreligga att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på att denna fråga har en viss generell betydelse.

I fråga om de åtgärder, som böra vidtagas för att förmå de intellektuellt utbildade arbetssökande att i större omfattning anlita arbetsförmedlingen, delar socialstyrelsen de sakkunnigas mening, att det i fråga om offentliga tjänster är nödvändigt att införa skyldighet för vederbörande myndighet att vid behov av arbetskraft vända sig till den offentliga förmedlingen i alla de fall, där tjänsten icke enligt gällande föreskrifter skall i särskild ordning ledigförklaras. Detta skulle komma att innebära, att arbetsförmedlingen anlitades vid praktiskt taget all ny-

rekrytering av stats- och kommunalanställda. Det förhåller sig nämligen så, att de bestämmelser, som finnas, att allmänna tjänster före tillsättandet skola offentligen ledigförklaras, i allmänhet endast avse ordinarie eller andra mera stadigvarande anställningar. Personer, som icke tidigare varit i offentlig tjänst, ha i regel mycket små utsikter att vinna befordran till dylika fasta anställningar, och de allra flesta anställningssökande måste därför börja med vikariat eller andra tillfälliga anställningar. Dylika anställningar tillsättas för närvarande i regel under hand, utan offentligt ledigförklarande. Om det skall bli möjligt att genomföra en effektiv arbetsförmedling, måste man avskaffa detta senare system, vilket för närvarande tvingar de anställningssökande att ligga inne med ansökningar hos en mängd olika myndigheter. Det torde därför bli nödvändigt att ålägga varje myndighet att vid behov av arbetskraft anmäla detta hos arbetsförmedlingen och före platsens tillsättande taga del av de ansökningar, som ställas till förfogande genom denna. Däremot kan det icke ifrågasättas att föreskriva absolut skyldighet för myndigheterna att träffa sitt val bland de från arbetsförmedlingen inkomna ansökningarna. Skulle nämligen hos arbetsförmedling icke finnas anmäld för myndigheten lämplig arbetskraft, bör, sedan detta konstaterats genom att myndigheten tagit del av de ansökningar, som kunna vara inneliggande på arbetsförmedlingen, myndigheten äga befogenhet att på annat sätt söka anskaffa lämpliga sökande. Självfallet bör vid den här föreslagna förmedlingsverksamheten den allmänna regeln för den offentliga arbetsförmedlingen tillämpas, att arbetsgivaren själv träffar avgörandet om den för den lediga befattningen lämpligaste sökanden. Genom att arbetsförmedlingen emellertid erhåller kännedom om uppkommande ledigheter och får tillfälle att ingiva uppgift å lämpliga sökande, kommer arbetsförmedlingen att bli en naturlig mötespunkt för de anställningssökande och deras motsvarande arbetsgivare, varför man torde kunna räkna med att arbetsförmedlingen skall giva en god överblick över marknadsläget inom här berörda områden och befrämja utjämningen på marknaden. Den offentliga arbetsförmedlingen kan därigenom för ifrågavarande arbetsområden liksom för arbetsmarknaden i allmänhet bli ett viktigt hjälpmedel i kampen mot förefintlig arbetslöshet.

Olycksfall vid lastning och lossning av fartyg år 1935.

Olycksfallen inom stuveriyrket under år 1935 uppgå, i den mån de kommit till socialstyrelsens kännedom genom de från yrkesinspektionen insända anmälningarna, till ett antal av 2 166, varav 8 med dödlig utgång. Totalantalet olycksfall uppvisar en stegring från år 1934 med 8·1 % och i jämförelse med medelantalet för tioårsperioden 1926—1935 med 6·2 %. Liksom föregående år, då en ökad olycksfallsfrekvens jämväl var för handen, torde ökningen i huvudsak kunna tillskrivas den alltjämt tilltagande varuomsättningen i rikets hamnar. Detta framgår bland annat därav, att antalet redovisade arbetstimmar inom hela stuverirörelsen ökats med 5·6 % från år 1934. De skilda yrkesinspektionsdistrikten förete emellertid med avseende på förhållandet mellan antalet arbetstimmar och olycksfall ganska stora olikheter. Medan sålunda första distriktet har att uppvisa 26·85 olycksfall på 100 000 arbetstimmar, är motsvarande relationstal för åttonde distriktet 12·33. De övriga distrikten uppvisa mellanliggande siffervärden.

En sammanställning av olycksfallen med fördelning på skilda orsaker återfinnes i tab. A, vilken för jämförelse omfattar siffror för såväl 1934 som för tioårsperioden 1926—1935. Den relativa fördelningen av olycksfallsorsakerna företer ingen nämnvärd förändring från föregående år. Av de åtta olycksfallen med dödlig utgång falla 2 under tabellrubriken *transportredskap*, 3 under *vinschar*, 1 under *personers fall* (nedstörtande i lastrum), 1 under *föremåls fall* (utslirande av last) och 1 under *ej angivna orsaker* (på hemväg från arbetet).

Olycksfallsfrekvensen under årets olika månader växlade såsom nedanstående uppställning utvisar:

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa
Antal . . .	128	136	114	136	170	182	232	237	173	206	204	248	**2 166**
Procent . .	5·9	6·3	5·3	6·3	7·8	8·4	10·7	10·9	8·0	9·5	9·4	11·5	**100·0**

Olycksfallens fördelning på yrkesinspektionsdistrikt och olika slag av arbetsgivare framgår av tab. B.

Med avseende på de olika hamnplatser inom riket, där de i undersökningen ingående olycksfallen ägt rum, ställer sig fördelningen som följer:

Gruvön	5	Karlstad	19	Otterbäcken . . .	9	Uddevalla	18
Gäddviken . . .	3	Kristinehamn . .	7	Oxelösund . . .	25	Umeå m. distr. .	56
Gävle med distrikt	89	Kyrkebyn	5	Piteå m. distr. .	31	Varberg	4
Göta	3	Köping	6	Ronneby	6	Visby	4
Göteborg	581	Landskrona . . .	17	Skellefteå m. distr.	29	Västervik	12
Hallstavik	8	Lidköping	17	Skoghall	9	Västerås	17
Halmstad	24	Limhamn	22	Skutskär	26	Ystad	6
Hargshamn . . .	5	Luleå m. distr. .	20	Stockholm	360	Åhus	15
Hudiksvall m. distr.	19	Lysekil	5	Sundsvall m. distr.	172	Örnsköldsvik m. d.	36
Hälsingborg . . .	26	Malmö	74	Söderhamn m. distr.	34	Övriga hamnar (vardera med 1—2 olycksfall) . . .	56
Härnösand m. distr.	89	Norrköping . . .	55	Södertälje	9		
Kalix m. distr. .	22	Norrtälje	3	Sölvesborg . . .	9		
Kalmar	11	Nyköping	4	Tollare	3	Summa	**2 166**
Karlshamn . . .	30	Nynäshamn . . .	4	Trollhättan . . .	12		
Karlskrona . . .	12	Oskarshamn . . .	11	Trälleborg . . .	12		

Tab. A. Olycksfallens fördelning efter orsaker.

Olycksfallsorsaker	Antal olycksfall			Procent		
	1935	1934	1926—35 (årsmedeltal)	1935	1934	1926—35 (årsmedeltal)
Verktyg	33	18	16·2	1·5	0·9	0·8
Transportredskap	116	137	135·1	5·3	6·8	6·6
Luckor och skärstockar	23	18	21·4	1·1	0·9	1·1
Kättinglängor, rälslängor, stroppar o. d.	29	9	26·0	1·3	0·5	1·3
Kolmått, gripskopor o. d.	79	47	81·0	3·6	2·3	4·0
Förtöjningsredskap	13	19	24·4	0·6	0·9	1·2
Ställningar, stegar, bockar, banor o. d.	41	44	67·8	1·9	2·2	3·3
Andra redskap	37	32	40·5	1·7	1·6	2·0
Kranar (inkl. taljor, block o. d.)	24	34	30·4	1·1	1·7	1·5
Därav i samband med annan anledning	8	11	·	0·4	0·5	·
Vinschar	294	292	317·8	13·6	14·6	15·6
Därav i samband med annan anledning	65	66	·	3·0	3·3	·
Lastning och lossning för hand:						
Personers fall	116	112	113·9	5·3	5·6	5·6
Föremåls fall	208	166	142·9	9·6	8·3	7·0
På annat sätt	301	261	314·2	13·9	13·0	15·4
Personers fall (utan samband med föregående):						
Från ställning, landgång o. d.	62	38	45·5	2·9	1·9	2·2
Å däck, kaj o. d.	117	132	91·1	5·4	6·6	4·5
Genom luckor ned i lastrum	13	8	17·1	0·6	0·4	0·8
I vattnet, i pråm o. d.	17	10	29·0	0·8	0·5	1·4
I annat samband	51	51	47·1	2·4	2·6	2·3
Föremåls fall (utan samband med föregående):						
Nedfallande eller nedrasande last	336	318	243·6	15·5	15·9	11·9
Utslirande av last ur längor o. d.	93	111	117·7	4·3	5·5	5·8
Nedfallande lastnings- och lossningsmaterial	23	16	16·6	1·1	0·8	0·8
I annat samband	10	10	16·3	0·5	0·5	0·8
Ej angivna eller obekanta orsaker	[1] 130	[1] 121	84·1	6·0	6·0	4·1
Summa	**2 166**	**2 004**	**2 039·7**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Av samtliga olycksfall inträffade, för såvitt framgår av anmälningarna, 1 517 eller 70·0 % (70 % 1934) under arbete ombord å lastande och lossande fartyg eller vid desamma liggande pråmar, medan resten ägt rum i land å kajer och bryggor, i hamnmagasin och på väg till eller från arbetet.

I den mån av olycksfallsanmälningarna kunnat bedömas, ha under redogörelseåret 1 % av samtliga olycksfall varit att tillskriva bristande säkerhetsåtgärder, bristfälligt arbetsmaterial eller otillfredsställande arbetsledning, 15 % arbetarnas oaktsamhet och 84 % andra, ej närmare bestämbara omständigheter

[1] Av dessa olycksfall ha 48 under 1935 och 51 under 1934 inträffat under förflyttning till eller från arbetsplatsen.

Tab. B. Olycksfallens fördelning på yrkesinsp.-distr. och olika slag av arbetsgivare.

Distrikt	Antal arbetsgivare										Antal olycksfall									
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	S:a	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	S:a
Handelsfirmor .	6	3	—	—	2	23	—	1	1	36	24	3	—	—	2	31	—	1	1	62
Industriföretag .	4	14	3	3	6	17	5	2	31	85	4	34	4	3	27	30	27	7	73	209
Järnvägsföretag .	—	1	1	—	—	2	—	—	—	4	—	4	9	—	—	2	—	—	—	15
Rederier	9	3	1	3	—	14	—	1	3	34	161	3	1	3	—	363	—	6	8	545
Skeppsmäklare och speditörer .	5	3	1	2	1	11	—	2	—	25	5	8	1	2	2	36	—	9	—	63
Stat o. kommun	3	—	1	2	—	—	—	—	1	7	3	—	1	2	—	—	—	—	5	11
Stuvare och stuverifirmor . .	5	9	3	4	14	18	3	7	17	80	164	80	69	31	202	201	27	119	368	1 261
Summa	32	33	10	14	23	85	8	13	53	271	361	132	85	41	233	663	54	142	455	2 166

(s. k. rena olyckshändelser). Föregående år voro motsvarande relationstal 1·4, 15·8 och 82·8 %.

Händelseförloppet vid de 8 olycksfallen med dödlig utgång var i korthet följande:

1. En stuveriarbetare, som efter arbetets avslutande för dagen var på hemväg från en ångare i en västsvensk hamn, blev då han skulle passera över gatan påkörd och omkullstött av en lastautomobil och ådrog sig därvid så svåra skador i huvudet, att han en vecka senare avled å sjukhuset.

2. Från en kustångare i en västsvensk hamn lossades järnbalkar medelst vinsch. Balkarna voro omkring 4 meter långa och vägde c:a 100 kg vardera samt längades fyra tillsammans i en manillastropp, som med två rundtörnar smögs omkring lasten och anbringades så, att denna vid upphivningen intog ett lutande läge. Balkarna nedfirades på å däcket placerade kärror och transporterades medelst dessa till kajen.

En länga hade upphissats till omkring 2 meters höjd över däcket. Enär någon dragkärra icke fanns tillhands, hade längan fått hänga en stund i vinschwiren. Under tiden hade luckbasen gått mot lucköppningen för att giva förhållningsorder åt folket i lastrummet och därvid stått under längan, då plötsligt balkarna gledo ur stroppen och träffade honom i huvudet och nacken med påföljd att han senare på dagen avled å sjukhuset.

Arbetsledningen har av yrkesinspektionen erinrats om, att balkarna i detta fall kunnat medelst användande av dubbelstropp lyftas i horisontalt läge, enär lucköppningens storlek var tillräcklig härför. Härigenom hade den risk för olycksfall genom glidning ur längan, som alltid förefinnes då dylikt gods lyftes i snett läge, kunnat undvikas.

Vidare har erinrats därom att, då gods bestående av balkar, rör, rundjärn o. d. måste med hänsyn till lucköppningarnas storlek transporteras i lutande läge, använda stoppare, som hindrar godset att glida ur längan.

3. A en utländsk ångare i en norrländsk hamn arbetades med stuvning av trälast i mellandäcksrummet nr 1. En av de därmed sysselsatta stuveriarbetarna hade vid ett tillfälle utan känd anledning begivit sig akteröver å den del av mellandäcket, som befann sig i mörker, och därvid genom den öppna, oskyddade mellandäcksluckan nr 2 från 9 meters höjd störtat ned i det underliggande lastrummet, ådragande sig så svåra skador i huvudet, att han några timmar senare avled å sjukhuset. De i rummet sysselsatta arbetarna och särskilt den omkomne hade vid arbetets början av förmannen uppmanats iakttaga försiktighet och meddelats om att luckan nr 2 stod öppen. För att förhindra vidare olyckor sträcktes en tross tvärs över mellandäcket mellan lastrummen 1 och 2.

4. I en västsvensk hamn var en stuveriarbetare, som tillfälligtvis tjänstgjorde som traktorskötare, sysselsatt med att å kajen från yttersta ändan av hamnspåret transportera tomvagnar till en lossningsplats av kol, varvid han medelst en från traktorn fastsatt kätting i den första järnvägsvagnen bogserade ett sätt vagnar. Traktorn fördes vid sidan av järnvägsspåret. Invid spåret låg emellertid en hög hoprullade presenningar, och för att ej köra på dessa hade han gjort en gir in på spåret till vänster i körriktningen. Omedelbart framför platsen för denna gir fanns en växeltunga med ett flertal utlöpande spår, varför traktorn, för att ej komma i den fördjupning, som fanns vid växeln, måste göra en skarp gir åt höger. Härvid hade traktorns hjul att passera över ett flertal järnvägsskenor, som på grund av vid tillfället rådande stark nederbörd voro hala, därvid traktorn slirade i den kraftiga giren. På grund av vid tillfället rådande storm med medvind i vagnarnas rörelseriktning hade dessa rullat hastigare än traktorn, kolliderat med densamma och klämt föraren med så stor kraft mot ratten, att han erhöll svåra invärtes skador och senare avled. Den närmaste järnvägsvagnens högra bufferthylsa hade kommit upp på traktorns bakre vänstra hjul, varvid tågsättet stannades.

5. Vid lossning av koks medelst kran och gripskopa från en ångare i en norrländsk hamn var ett lag stuveriarbetare sysselsatt med att å kajen förflytta järnvägsvagnar. För att kunna flytta undan ett par flakar, som voro placerade vid gaveln å en järnvägsvagn, ställde sig en av arbetarna på ena rälen och stödde sig därvid mot en av vagnsbuffertarna. Samtidigt förflyttade några av arbetskamraterna en å samma spår varande tomvagn, vilken på grund av den starka blåsten erhöll högre fart än beräknat och gick över den å rälen tillfälligt placerade stoppbrädan samt stötte till trenne andra lastade vagnar, vilka satte sig i rörelse. Den förstnämnda arbetaren observerade ej i tid de ankommande vagnarna utan klämdes mellan buffertarna och skadades så svårt, att han efter några timmar avled.

6. Ett ångfartyg intog i en norrländsk hamn last av pappersmassa i balar. Lastningen, som försiggick medelst vinsch, leddes vid varje lucka av en såsom luckbas tjänstgörande stuveriarbetare. När luckbasen vid luckan nr 4 givit order till vinschmannen om slingans upphivande från kajen gick han från fartygets reling in mot luckkarmen för att varna de i lastrummet sysselsatta arbetarna innan slingan kom över lucköppningen. Härvid kom han i vägen för slingan och fick ett slag i ryggen av densamma så att han föll ner i lastrummet och slog huvudet så hårt mot propellertunneln att han omedelbart avled.

Enligt vad som framgick av ett på grund av olyckan anställt polisförhör manövrerades vinschen efter luckbasens anvisning av en av fartygets besättningsmän. Denne hade ingen skuld till olyckshändelsen, vilken helt torde få tillskrivas den omkomnes egen oaktsamhet.

7. Ett ångfartyg i en norrländsk hamn lastade medelst vinscharna c:a 4 m långa järnrör i luckan nr 3 och lådgods i luckan nr 4, belägna nära invid varandra. Rören lossades från järnvägsvagn, och längningen utfördes på kajen medelst dubbla kättinglängor. Slingan släpades sedan på två mellan kajen och fartyget utlagda landgångar. En förman, som ledde arbetet, stod nedåtböjd mellan de båda luckorna med händerna på kanten av luckkarmen till luckan nr 4 för att lämna order till arbetarna i lastrummet, när en slinga av järnrör togs ombord. Innan godset lämnade landgångarna varnade luckbasen förmannen, som utan att se sig om flyttat sig ett par steg. Han gick dock ej klar för slingan, när denna släppte landgångarna och kom i svängning, utan fick ett slag i ryggen så att han föll ner i lastrummet och spräckte skallen mot propellertunneln. Han avled omedelbart.

8. En mindre ångare lossade styckegods i en östsvensk hamn. En stuveriarbetare, som i egenskap av luckbas ledde arbetet från däckslasten vid en av luckorna, var, då en slinga säckar hivades upp ur rummet, sysselsatt med att i nedböjd ställning hopsamla några på däckslasten vid sidan av luckan liggande stroppar. Då slingan över däckslasten svängde ut mot fartygssidan träffades luckbasen, som av slaget slungades ned på stenkajen och därvid erhöll så svåra inre skador, att han senare avled. Liksom i fallet nr 6 torde olyckan få tillskrivas oaktsamhet från den omkomnes sida.

Den inrikes omflyttningen.

Statistiska centralbyrån har under våren 1936 till Kungl. Maj:t avlämnat andra och tredje delarna av redogörelsen för 1930 års allmänna folkräkning. I del II redogöres bl. a. för en specialundersökning rörande den inrikes omflyttningen, vilken erbjuder åtskilligt av intresse ur socialstatistisk synpunkt.

Vid 1930 års folkräkning införskaffades särskilda uppgifter rörande omflyttningen, nämligen i sådant avseende, att för varje till församlingen inflyttad person skulle angivas namnet å den socken eller den stad, från vilken inflyttning till församlingen (staden) senast skett, ävensom året för denna inflyttning.

Flyttningarna under perioden 1921—1930, i fråga om vilka materialet torde kunna anses vara tillfredsställande, ha vid bearbetningen utbrutits och behandlats för sig, närmast i syfte att erhålla en bild av de senare årens flyttningar. Bearbetningen har därvid huvudsakligen tagit sikte på att vinna kännedom om flyttningarnas innebörd ur geografisk synpunkt med ett klarläggande av flyttningarna mellan bygderna såsom främsta mål, varigenom upplysning ävenledes erhålles om när- och fjärrflyttningens betydelse i allmänhet. På liknande sätt har utbrytning skett av de flyttande under åren 1926—1930 med huvudvikten lagd på en fördelning efter ålder och yrke. Vidare har i den utsträckning, tillgängliga uppgifter möjliggjort, en uppdelning gjorts efter inflyttningsår, varigenom upplysning vinnes om boendetidens varaktighet för de inflyttade.

Fördelningen efter in- och utflyttningsort. Sammanställes för hela riket antalet flyttande — häri inräknas ej inflyttade från utlandet — under perioden 1921—1930 med hela folkmängden, utfaller resultatet på följande sätt:

	Män	Kvinnor	Tillhopa
Folkmängd den 31/12 1930	3 020 848	3 121 343	6 142 191
Inflyttade till kommunen 1921—1930:			
antal	751 593	863 441	1 615 034
‰	249	277	263

De under årtiondet flyttande omfatta sålunda en dryg fjärdedel av befolkningen.

Till belysande av flyttningarna inom och mellan landsbygd och städer återgivas följande siffror:

På tusen av antalet flyttande	Flyttande från landsbygd till landsb.	Flyttande från landsbygd till städer	Flyttande från städer till landsb.	Flyttande från städer till städer	Summa
Män	531	207	140	122	1 000
Kvinnor	473	238	153	136	1 000
Tillhopa	**500**	**224**	**147**	**129**	**1 000**

Såsom synes omfatta de personer, för vilka landsbygden varit begynnelse- och slutpunkt för flyttningen, jämnt hälften av samtliga flyttande. Såsom resultat av omflyttningen mellan landsbygd och städer kvarstår en nettoförlust för landsbygden av 123 736 personer, motsvarande 2·0 % av landets medelfolkmängd 1921—1930.

Sättas de nyss anförda talen över antalet flyttande från landsbygd och städer i relation till landsbygdens, resp. städernas medelfolkmängd 1921—1930, erhålles ett visst mått på den rörlighet, som utmärker landsbygdens och städernas befolkning. Uppgifter härom äro sammanförda i följande sammanställning, som även lämnar upplysning om antalet flyttande kvinnor mot 1 000 flyttande män.

	Kvinnor mot 1 000 män	Flyttande på 1 000 av medelfolkmängden å landsbygden, resp. i städerna		
		Män	Kvinnor	Män och kvinnor
Flyttande från landsbygd till landsbygd	1 024	190	197	193
» » » » städer	1 321	74	99	87
Flyttande från städer till landsbygd	1 253	122	132	127
» » » » städer	1 278	105	116	111

Jämförelsetalen äro, såsom synes, högre för landsbygden än för städerna och likaledes högre för kvinnorna än för männen.

Beträffande frågan om när- och fjärrflyttning synes den största motsättningen framträda mellan å ena sidan omflyttningen inom landsbygden, som till övervägande del utgöres av närflyttning, och å andra sidan flyttningarna mellan städerna, vilka flyttningar äro av mera långväga natur.

Omsättningen bland de flyttande mätes genom antalet in- och utflyttade tillhopa i förhållande till medelfolkmängden. I länssiffrorna ingå ej flyttningar inom länet. Den livligaste omflyttningen å landsbygden företer Stockholms län, men även övriga Mälarlän jämte Kronobergs, Kristianstads och Örebro län visa betydande flyttningsfrekvens. De lägsta jämförelsetalen återfinnas för Gotlands, Göteborgs och Bohus, Västerbottens och Norrbottens län. Betraktas de olika bygderna, befinnas förortsområdena äga den livligaste omflyttningen. Bland städerna redovisa de i Stockholms län och därnäst Stockholms stad de högsta talen.

Såsom resultat av omflyttningen under åren 1921—1930 uppstår beträffande männen ett, om också obetydligt, överskott av inflyttade å landsbygden inom 5 län, nämligen Gotlands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län; för kvinnornas del begränsar sig överskottet egentligen endast till Göteborgs och Bohus län.

I övrigt faller närmast i ögonen, att ett så stort antal av bygdernas[1] stadsområden redovisa ett överskott av utflyttade. Av samtliga 88 stadsområden befinnas, om hela omflyttningen inräknas, 35 redovisa överskott av utflyttade. Sådant överskott företer även det stora flertalet landsbygdsområden; absorptionsområdena bland dessa inskränka sig sålunda till 16.

Bland de nyssnämnda 16 inflyttningsbygderna å landsbygden ingå dels förortsområdena till de största städerna, dels en del huvudsakligen i norra och mellersta Sverige belägna områden, som inom sig rymma betydande bruks- eller industriorter. De 10 främsta återgivas i det följande. Parentestalen här nedan angiva överskottet av inflyttade i promille av medelfolkmängden.

Karlskogabygden (42)
Kalix och Torne lappmarker (41)
Nedre Indalsbygden (34)
Malmöområdet (31)
Stockholms inre förortsområde (30)
Gästriklands kustland (26)
Söderhamnsbygden (24)
Förortsområdet till Göteborg (18)
Mellersta Bohusläns skärgårds- och stenhuggeridistrikt (18)
Stora Tunabygden (11)

[1] Det vid 1930 års folkräkning nyinförda begreppet »bygd» har använts för att beteckna 132 »naturliga områden» i betydelsen av efter ekonomiskt-geografiska (men icke administrativa) synpunkter uppgjorda grupper av härader eller delar av sådana.

Urskiljer man bland landsbygdsområdena dem, som visa den största dispersionen, och därvid drager gränsen vid ett överskott av utflyttade, uppgående till minst 60 promille av medelfolkmängden, befinnas 21 bygder höra till denna grupp. Av dessa återgivas i det följande de 10 främsta.

Attundaland (107)
Mälarbygden i Uppsala län (95)
Södertäljeområdet (92)
Lindebygden (86)
Bergslagen (83)
Lulebygden (83)
Rekarne (79)
Linköpingsslätten (79)
Kristinehamnsbygden (78)
Salabygden (77)

Flertalet av de 21 bygderna äro belägna inom mellersta Sverige, där områdena omkring Mälaren bilda kärnan och förgreningar sträcka sig dels norröver, dels söderut med ett bälte utmed ostkusten och tvärs över Östergötland.

Flyttningarna synas oftast ske från och till grannbygderna, d. v. s. om flyttningarna inom egna bygden lämnas ur räkningen. Man kan exempelvis urskilja, huru folkströmmen till Stockholm ofta visserligen går direkt mot målet — med beaktande likväl av att här sista flyttningen avses — men ibland också synes taga vägen i etapper.

I vilken utsträckning Stockholms stad utgör målet för flyttningarna, framgår av det förhållandet, att av de 132 bygderna endast 5, samtliga i Skåne, sakna Stockholm bland de 8 bygder, till vilka största utflyttningen ägt rum.

Frånsett flyttningarna till och från Stockholm äro de långväga flyttningarna mera sällsynt förekommande. Bland flyttningar av nyssnämnda slag kunna i ett och annat fall iakttagas sådana, där flyttningen synbarligen betingats av särskilda omständigheter, yrkessamhörighet eller annan anledning. Såsom exempel på dylika må anföras, att bland bygderna, som redovisa den största inflyttningen till mellersta Bohusläns skärgårds- och stenhuggeridistrikt befinner sig Östblekinge och bland motsvarande bygder, avseende Kalix och Torne lappmarker, också en så avlägset belägen bygd som Lindebygden.

Jämförelse mellan befolkningsförhållandena inom absorptions- och dispersionsdistrikt å landsbygden. Omflyttningen har på många håll bidragit till att omskapa de demografiska förhållandena särskilt i avseende på befolkningens ålders- och könsfördelning, varigenom ett för äktenskapsbildningen och nativiteten ogynnsamt läge uppstått. Man torde visserligen såsom motvikt böra räkna med att omflyttningen ibland också verkar utjämnande på nyssnämnda faktorer, men genom sin ensidiga inriktning, om man nämligen ser till omflyttningsresultatet — strömmen av flyttande går i allmänhet från de redan förut glest befolkade åkerbruksdistrikten till städerna och industribygderna på landet — har den säkerligen i övervägande grad skärpt motsättningarna.

Genom uppdelningen av bygderna i absorptions- och dispersionsdistrikt har erbjudit sig ett tillfälle att undersöka vilka skiljaktigheter, som i fråga om befolkningens sammansättning och befolkningsrörelsens faktorer kunna iakttagas för dessa distrikt. Såsom jämförelsematerial ha utvalts dels de i det föregående omnämnda 16 landsbygdsområden, som på grundval av omflyttningen 1921—1930 visade sig vara absorptionsdistrikt, dels de 21 landsbygdsområden, som utvisade den största dispersionen.

De data, som framräknats för dessa distrikt, gälla i främsta rummet ålders-, yrkes- och civilståndsfördelningen, sexualproportionen i olika åldrar och civilståndsgrupper samt antalet vigda, födda och döda. De tre sistnämnda uppgifterna avse åren 1929—1932. Såsom förut anmärkts, kan man bland absorptionsområdena urskilja två grupper, å ena sidan förortsområdena till de stora städerna och å andra sidan de egentliga industribygderna; ojämnheterna i dispersionsdistriktens sammansättning äro mindre framträdande.

De i undersökningen ingående absorptions- och dispersionsdistrikten omsluta ungefär lika stor folkmängd eller omkring 600 000 invånare vardera. De senare äro till övervägande del belägna i Svealand medan de förra visa en jämnare fördelning med övervikten, särskilt om industribygderna avses, förlagd till Norrland.

Olikheterna i näringsverksamhet framträda i tydlig dager. Yrkesutövarna inom jordbruket upptaga inom absorptionsområdena endast 283 ‰, medan 384 ‰ komma på industri och hantverk och 133 ‰ på handel och samfärdsel. Inom dispersionsområdena uppgår däremot jordbrukarnas andel till 502 ‰, under det att industri- och handelsgrupperna stanna vid resp. 206 och 77 ‰.

I fråga om åldersfördelningen framträder för barnaåldrarna icke någon egentlig skillnad mellan de olika områdena. Vid passerandet av 15-årsgränsen och inträdet i de produktiva åldrarna förändras läget, och dispersionsområdena redovisa nu såsom en följd av folkförlusten genom omflyttningen en fåtaligare befolkning bland såväl männen som kvinnorna — i åldern 15—30 år är för dispersionsområdena jämförelsetalet 263 ‰ för männen och 232 ‰ för kvinnorna emot resp. 275 och 261 ‰ för absorptionsområdena — och denna inbördes ställning kvarstår även i gruppen 30—50 år, men därefter sker en omkastning, som efter hand skärpes, så att av åldringarna dispersionsdistrikten redovisa det betydligt större antalet.

Då kvinnorna flytta mera än männen, kommer folkförlusten i ungdomsåldrarna inom de sistnämnda distrikten att göra sig mera märkbar för det förra könet än för det senare. Den större undertaligheten bland kvinnorna i dispersionsområdena återspeglar sig i färre äktenskap och lägre giftermålstal samt därmed även i ett fåtaligare bestånd gifta kvinnor i de fruktsamma åldrarna (15—45 år). Per 1 000 invånare utgjorde antalet dylika kvinnor i dispersionsdistrikten 99 och i absorptionsdistrikten 111.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden är det icke ägnat att förvåna, att det allmänna födelsetalet är lägre inom utflyttnings- än inom inflyttningsbygderna eller 15·6 ‰ emot 15·9 ‰, trots att det äktenskapliga fruktsamhetstalet är högre inom de förra än inom de senare eller 135·2 ‰ emot 117·5 ‰ (beräknat på antalet gifta kvinnor i åldrarna 15—45 år).

Överskott av åldringar inom dispersionsdistrikten torde i huvudsak lämna förklaringen till att för dessa dödstalet är högre (12·7 ‰) än för absorptionsdistrikten (11·1 ‰). Det högre dödstalet i förening med de lägre födelsesiffrorna orsakar, att inom de förra distrikten den naturliga folkökningen är väsentligt mindre än inom de senare distrikten. Antalet levande födda mot 1 000 döda utgör sålunda endast 1 232 i utflyttningsbygderna emot 1 440 i de andra bygderna.

På grundval av de här anförda siffrorna kan man i viss mån skönja, huru den demografiska utvecklingen påverkas av den inrikes omflyttningen. Genom dennas förmedling överföras från bygder, som kännetecknas av förhållandevis stark fruktsamhet, till bygder med lägre sådan befolkningsgrupper av icke ringa betydenhet, inom vilka de yngre åldrarna äro talrikt företrädda och kvinnorna utgöra huvudparten. Härigenom uppkommer i de förra bygderna en ogynnsam sexualproportion, som menligt inverkar på äktenskapsbildningen, varjämte efterhand som genom den växande övergången från jordbrukets till industriens tjänst omflyttningen tilltagit, den befolkning, som lämnar den största tributen till folkets förnyelse, allt mera uttunnas. Det behöver väl knappast framhållas, att man häri endast har att söka en bidragande orsak till nativitetsminskningen.

Fördelningen efter inflyttningsår. Siffrorna angiva icke hela antalet personer, som under resp. år inflyttat till kommunen, utan endast en del av dessa, nämligen dem som sedermera icke avflyttat till annan ort eller avlidit utan vid folkräkningstillfället voro kvarboende. Vad dessa siffror sålunda i främsta rummet åskåd-

liggöra, är den vid folkräkningen förefintliga boendetidens varaktighet för de inflyttade, d. v. s. den tid, som förflutit mellan inflyttningen och folkräkningsdatum, varigenom en inblick vinnes i befolkningsbeståndets större eller mindre stabilitet. Vid fördelningen efter inflyttningsår ingå även från utrikes ort inflyttade, i den mån uppgifter om flyttningsår förelegat.

Undersöker man för hela riket huru de inflyttade med känt inflyttningsår, räknat per 1 000 flyttande, fördela sig efter den tid, de vid 1930 års slut varit boende i inflyttningskommunen, utfaller fördelningen som följer:

	Boendetidens varaktighet i år					Summa
	0—5	5—10	10—15	15—20	20—	
Män	358	185	140	88	229	1 000
Kvinnor	370	181	132	83	234	1 000
Summa	**364**	**183**	**136**	**85**	**232**	**1 000**

Över en tredjedel av de inflyttade redovisa en boendetid, som understiger 5 år, och för drygt hälften når den icke upp till 10 år. De flyttande med den kortaste men också den längsta boendetiden äro förhållandevis talrikare representerade bland kvinnorna än bland männen, och detta förhållande ger sig till känna såväl å landsbygden som i städerna. Man lägger vidare märke till att å landsbygden boendetiden framstår kortvarigare än i städerna.

Såsom ett uttryck för den minskning totalantalet inflyttade under resp. år undergår genom dödsfall och nya flyttningar, sjunker antalet kvarboende inflyttade undan för undan ju mera avlägset flyttningsåret är från folkräkningsåret.

Inflyttade åren 1926—1930 fördelade efter ålder och yrke. I efterföljande tablå ha sammanförts uppgifter, som för landsbygden och städerna angiva antalet inflyttade åren 1926—1930 inom de särskilda ålders- och yrkesgrupperna i promille av hela folkmängden inom motsvarande grupper.

Åldersår	Landsbygden				Städerna			
	Jordbruk med binäringar		Övriga näringar		Jordbruk med binäringar		Övriga näringar	
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.
0—15	143	140	175	176	263	269	153	156
15—20	164	130	142	252	323	255	186	283
20—25	216	251	216	417	466	408	271	412
25—30	250	298	295	425	491	474	310	367
30—35	229	230	285	317	439	359	260	266
35—40	180	164	227	229	340	281	194	188
40—45	141	122	178	176	268	215	149	143
45—50	113	93	142	143	222	178	119	118
50—60	79	63	113	112	163	166	94	94
60—65	51	42	94	98	139	124	73	86
65—70	39	33	89	79	109	75	72	73
70—	27	32	59	53	85	87	67	66
Samtliga	**147**	**140**	**177**	**212**	**304**	**258**	**178**	**207**

Observeras först fördelningen bland de flyttande männen, återfinnas för såväl landsbygden som städerna de högsta frekvenstalen i åldersklasserna 20—35 år, varvid dock må erinras om den förskjutning nedåt, som härutinnan är att göra, om åldern vid flyttningstillfället åsyftas. De egentliga flyttningsåldrarna för kvinnorna synas ungefärligen sammanfalla med männens men framträda i ännu

mera accentuerad form; för städernas vidkommande kan likväl för kvinnorna iakttagas en förskjutning i riktning mot flyttningar vid tidigare år.

Övergår man därefter till att jämföra de inflyttades relativa antal inom å ena sidan jordbruk med binäringar och å andra sidan övriga näringar, lägger man först märke till att å landsbygden de inflyttade äro fåtaligare representerade inom jordbruksnäringen än inom övriga näringar, medan förhållandet är omvänt i städerna. Vad siffrorna över yrkesfördelningen närmast kunna sägas åskådliggöra, synes emellertid vara, i vilken utsträckning behovet av arbetskraft inom den ena och den andra näringsgrenen fylles genom inflyttad befolkning. Det framstår därvid såsom naturligt, att modernäringen å landsbygden, jordbruket, redovisar det lägre antalet inflyttade, då luckorna inom dess led väl såsom regel, åtminstone om man frånser de mera utpräglade jordbruksbygderna, i större utsträckning fyllas genom ortens egen befolkning än vad fallet är inom övriga näringsgrenar, där framför allt industrien säkerligen varit hänvisad till att få sitt växande behov av arbetskraft tillgodosett genom förmedling av omflyttningen, varvid yrkesväxling i icke ringa utsträckning kan antagas ha ägt rum från jordbruk till annan näringsgren. I städerna åter har jordbruksnäringen endast få utövare, och det tillskott, som erfordras, kan antagas komma från landsbygden, varigenom relativa antalet inflyttade blir förhållandevis högt, under det att för övriga näringar, trots den betydande inflyttningen, detta antal proportionsvis är lägre, tack vare att städernas bofasta befolkning, tillhörande dessa näringar, är så talrik.

Följer man i tablån siffrorna över relativa antalet inflyttade inom de olika åldersgrupperna, visar sig den nämnda skiljaktigheten mellan jordbruk och övriga näringar äga bestånd i nästan varje åldersklass. I fråga om undantagen härifrån uppmärksammas, att beträffande de till städerna inflyttade kvinnorna i åldersklasserna 15—25 år övriga näringar redovisa det större antalet, vilket torde stå i samband med kvinnornas ökade förvärvsverksamhet inom dessa näringar och särskilt städernas större behov av kvinnlig arbetskraft i huslig tjänst.

Befolkningen i sin helhet inom andra näringar än jordbruk visar i fråga om ställningen i yrket, att å landsbygden 648 ‰ av männen och 587 ‰ av kvinnorna kunna räknas såsom tillhörande arbetarbefolkningen; för städerna äro motsvarande relationstal resp. 619 och 589 ‰. Tager man ur hela befolkningen de inflyttade åren 1926—1930 och undersöker dessa på motsvarande sätt, erhålles såsom resultat, att å landsbygden 630 ‰ av samtliga inflyttade män och 658 ‰ av samtliga inflyttade kvinnor tillhörde arbetarbefolkningen, under det att för städerna jämförelsetalen äro resp. 596 och 655 ‰. Man kan sålunda beträffande såväl landsbygden som städerna konstatera en skiljaktighet i fråga om sammansättningen av å ena sidan befolkningen i dess helhet och å andra sidan de inflyttade, vilken skiljaktighet skulle innebära, att bland männen, de till arbetarbefolkningen hörande flytta förhållandevis mindre än de som höra till den övriga befolkningen, medan beträffande kvinnorna det omvända förhållandet skulle råda. I vad mån det antydda förhållandet har reellt underlag, eller skiljaktigheterna i huvudsak kunna tillskrivas ombyte av socialgrupp i samband med flyttningen, vilket nog särskilt beträffande kvinnorna torde förekomma i viss utsträckning, undandrager sig säkert bedömande.

I övrigt märkes, att de inflyttade männen tillhörande jordbruksnäringen äro särskilt talrikt representerade inom dispersionsområdena. Då dessa områden till stor del utgöras av jordbruksbygder, antyda siffrorna för dessa en livlig omsättning i fråga om den inom jordbruket använda arbetskraften. En närmare undersökning visar, att den omflyttning, varom här är fråga, ofta rör sig inom tämligen snäva gränser. Flyttningarna inom den egna bygden upptaga sålunda bland de till dispersionsområdena inflyttade männen tillhörande jordbruket icke mindre än 53·4 %.

Obligatorisk arbetstjänst i Tyskland.

Den före den nationalsocialistiska regimen i Tyskland organiserade s. k. frivilliga arbetstjänsten[1] ersattes genom en lag av den 26 juni 1935 med obligatorisk arbetstjänst. En av de mera framträdande punkterna på nationalsocialisternas program har därmed lagfästs av den tyska riksregeringen. Tanken på införandet av sådan obligatorisk arbetstjänst bekämpades på sin tid våldsamt av arbetarnas nu icke längre existerande fackliga organisationer.

Den tidigare frivilliga arbetstjänsten hade till huvudsyfte att ge sysselsättning åt arbetslösa. Dess ledande organ voro av vitt skilda slag. Fackliga organisationer av arbetare och anställda, ungdomsföreningar, nationella förbund, konfessionella organisationer o. s. v. skötte rekryteringen av arbetare, medan urvalet av arbeten, som skulle utföras, omhänderhades av kommuner, distrikt, provinser, stater, kooperativa föreningar o. s. v. Staten, representerad av riksanstalten för arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring, lämnade finansiell hjälp. I slutet av november 1932 sysselsattes i frivillig arbetstjänst ända upp till 285 000 personer, men antalet minskades snart åter under inflytande av den svåra ekonomiska krisen.

Efter det att statsmakten kommit i nationalsocialisternas händer, sökte dessa emellertid att få till stånd en mera enhetlig och planmässig organisation av arbetstjänsten, varvid en förberedelse till den obligatoriska arbetstjänstens system åsyftades. Högsta ledningen av institutionens förvaltning lades i händerna på en Reichsarbeitsführer, som först löd under riksarbetsministern men senare underställdes riksinrikesministern. I samband med omorganisationen tillkom också en starkare betoning av det allmänt uppfostrande syftet med arbetstjänsten, och denna blev nu målmedvetet utnyttjad för ungdomens disciplinering i nationalsocialistisk anda. Sammanförandet av de arbetstjänstvilliga i arbetsläger med en viss militäriskt präglad ordning genomfördes mera fullständigt än vad tidigare skett. Samtidigt förflyttades arbetarna alltmera från storstads- och industricentra till trakter, lämpade för grundförbättringsarbeten; nationalsocialisternas allmänna strävan att uppmuntra jordbrukets utveckling och en överflyttning av ungdom till denna näringsgren kommer här till uttryck. Medan i augusti 1932 endast 16 % av de i arbetstjänsten sysselsatta voro placerade på grundförbättringsarbeten, hade redan i december 1933 motsvarande proportion ökats till 48 %. Som ett led i strävandet att ge en strängare disciplin åt arbetstjänsten tillkom i början av år 1935 en bestraffningsförordning, där dels arbetstjänstens ära och värdighet ävensom kamratskapets förpliktelser och dels kravet på tukt och ordning inom tjänsten inpräglas samt straff (inklusive arreststraff med upp till 8 månaders cellarrest) stadgas för begångna förseelser.

[1] Soc. Medd. årg. 1932, sid. 666.

Som slutstadiet i den utveckling, som här tecknats, kan den allmänt obligatoriska arbetstjänstens proklamerande genom den ovan nämnda lagen av den 26 juni 1935 betraktas.

Lagen stadgar en allmän arbetstjänsteplikt. Dess första paragraf lyder: »Riksarbetstjänsten är hederstjänst hos tyska nationen. Alla unga tyskar av bägge könen äro förpliktade att tjäna sitt folk inom riksarbetstjänsten. Riksarbetstjänsten skall uppfostra den tyska ungdomen i nationalsocialistisk anda till folkgemenskap och rätt uppfattning om arbetet, framför allt till tillbörlig aktning för kroppsarbete. Riksarbetstjänsten är avsedd för utförandet av allmännyttiga arbeten». Vidare stadgas bland annat, att rikskanslern för varje år bestämmer antalet manliga tjänstepliktiga, som skola inkallas, ävensom tjänstetidens längd för dessa. För de unga männen börjar arbetstjänsten tidigast vid fyllda 18 år och slutar senast med utgången av det 25:e levnadsåret. I regel skola de inkallas till tjänstgöring under det kalenderår, då de fylla 19 år. Frivilligt inträde vid tidigare ålder (enligt en senare förordning: efter fyllda 17 år) kan tillåtas. Utestängda från riksarbetstjänsten bliva vissa i lagen angivna kategorier av tyska undersåtar. Beträffande kvinnornas arbetstjänsteplikt säges i lagen, att särskilda bestämmelser härom senare skola utfärdas.

I ett i anslutning till denna lag av rikskanslern utfärdat dekret fastställdes för den manliga ungdomen tillsvidare en tjänstetid av sex månader samt bestämdes tjänstestyrkan för tiden 1 oktober 1935—1 oktober 1936 (under vilken tid två halvårsklasser inkallas) till i genomsnitt 200 000 man, viss fast anställd personal inberäknad. Den nya lagen har sålunda redan börjat att fungera. Man beräknar på ledande håll inom arbetstjänstens administration, att de grundförbättringsarbeten av olika slag, inklusive uppodling av hed- och mossmarker, vattenregleringsarbeten o. s. v., som genom arbetstjänstens försorg komma till utförande, skola öka den tyska jordens årliga avkastning till ett värde av mer än 20 milj. rmk. Arbetstjänsten tillmätes sålunda icke endast en stor social utan även en viss nationalekonomisk betydelse. Arbetsuppgifter för denna institutions räkning lära ha planerats för mera än två årtionden framåt.

I en i »Soziale Praxis» kort efter lagens tillkomst publicerad kommentar till denna uttalades, att arbetstjänsten på sin tid i viss mån kunde anses ha haft till uppgift att ge de unga männen en ersättning för den skolning i militär disciplin, som de gått miste om med värnpliktens bortfallande. Sedan emellertid den allmänna värnplikten återinförts i Tyskland — vilket skedde redan före stiftandet av lagen om obligatorisk arbetstjänst — har, förklaras det i den anförda tidskriftsartikeln, institutionen väsentligen förlorat sin rent militärt uppfostrande betydelse, och de socialpedagogiska uppgifter, som ha tilldelats denna inrättning, böra få anses som de helt dominerande. Det förefaller, som om man i denna förklaring dock snarast kunde utläsa ett av artikelförfattaren i indirekt form framställt önskemål. I vad mån detta önskemål även förverkligats, undandrar sig den utomståendes bedömande.

Arbetstjänstepliktens politiska betoning synes emellertid framgå av en i an-

slutning till den nya lagen den 1 oktober 1935 utfärdad förordning, där det bland annat stadgas, att de till arbetstjänst inkallade, för så vitt de äga tysk medborgarrätt (Reichsangehörigkeit), vid inträdet skola svära »tyska rikets och folkets ledare, Adolf Hitler», obrottslig trohet och obetingad lydnad.

Internationella arbetsorganisationen.

Internationella arbetsbyråns styrelsesammanträde i april 1936.

Internationella arbetsbyråns styrelse var under dagarna 23—25 april samlad i Genève till ordinarie kvartalssammanträde. Mötet hölls under ordförandeskap av den kanadensiske regeringsrepresentanten dr Riddel. Vid mötets öppnande riktade presidenten ett särskilt välkommen till den nye ledamoten, ordföranden i landsorganisationen i Sverige Albert Forslund, som invalts på den plats inom arbetargruppen, vilken blivit vakant genom Edv. Johansons frånfälle.

Genomförande av ratificerade konventioner. Som första punkt på dagordningen stod frågan om effektivisering av proceduren för granskning av de årsrapporter, som medlemsstaterna insända rörande genomförandet av ratificerade konventioner. Styrelsen beslöt enhälligt att ytterligare två utomeuropéer, med praktisk erfarenhet i social administration, skola utses till medlemmar av expertkommissionen för konventionernas tillämpning.

Rapporten från den *arbetskonferens av amerikanska medlemsstater,* som hölls i Santiago-de-Chile sistlidne januari, gav anledning till en längre diskussion. Det framhölls allmänt, att denna på Chiles initiativ tillkomna konferens varit en klar framgång — av den amerikanska kontinentens 21 stater deltogo 19 — och av stor betydelse för dessa länders fastare tillknytning till det internationella socialpolitiska samarbetet. Den hade, förklarade arbetsbyråns direktör Butler bland annat, visat att det, även då det gäller universella spörsmål, är nödvändigt att taga hänsyn till speciella regionala synpunkter. Konferensen hade särskilt klarlagt den betydelse som immigrationsproblemet, jordbruksfrågan och frågan om det indianska befolkningselementet spela i dessa länder. Man hade på en del håll befarat, att en regional konferens som denna skulle kunna skada internationella arbetsorganisationens inflytande, men konferensen hade tvärtom stärkt institutionens auktoritet och visat hur de amerikanska länderna vilja och kunna deltaga i Genèvearbetet.

Dir. H. C. Ørsted, den danske arbetsgivarrepresentanten, som var medlem av den delegation, vilken arbetsbyråns styrelse sände till santiagokonferensen, betygade också konferensens stora betydelse för arbetsorganisationens utveckling till verklig universalitet.

Under hänvisning till den olika uppfattning som visat sig råda beträffande innebörden av ratifikationen av internationella arbetskonventioner — vissa länder hade sålunda ansett sig kunna ratificera en konvention innan de ännu voro i stånd att tillämpa den — framhöll herr Ørsted möjligheten att medgiva vissa modifikationer och undantag i genèvekonventionerna för utomeuropeiska länders vidkommande. Han ville emellertid fästa uppmärksamheten på den fara, som en dylik åtgärd skulle kunna innebära för strävandena att genomföra likvärdiga arbetsvillkor i alla länder. I de flesta europeiska länder hade stora sociala framsteg redan gjorts, men de kunde icke fortsätta på den inslagna vägen om de icke voro i någon mån försäkrade om att världens övriga länder följde efter.

Den holländske arbetarrepresentanten Kupers, som också varit medlem av styrelse-

delegationen till konferensen, fäste styrelsens uppmärksamhet på den stora betydelsen av flera av de vid konferensen antagna resolutionerna och särskilt den som rörde immigrationsspörsmålet, vilken bl. a. stötts av Argentinas och Brasiliens regeringar. Efter att ha givit uttryck åt sin tillfredsställelse över att den chileanske arbetarrepresentanten vid ifrågavarande konferens, Solis — vars häktning strax efter konferensens avslutning, i samband med en strejk, som man erinrar sig, gav anledning till vissa anmärkningar från arbetargruppens sida vid styrelsemötet i februari — nu frigivits, framförde Kupers ett tack till den chileanska regeringen för dess initiativ till och värdefulla bistånd vid konferensen, vilken han hoppats skulle komma att följas av andra regionala konferenser.

Diskussionen rörande denna fråga avslutades med att styrelsen enhälligt beslöt uppdraga åt arbetsbyråns direktör dels att översända texterna till de vid konferensen antagna resolutionerna till samtliga intresserade regeringar dels att bringa dessa resolutioner till vederbörande kommissioners och kommittéers kännedom så att de i största möjliga utsträckning beaktas vid utarbetande av förslag rörande spörsmål som beröras i resolutionerna.

I samband med diskussionen av en rapport rörande *jordbruksarbetarnas ställning med hänsyn till internationell sociallagstiftning* beslöt styrelsen att arbetsbyrån skall företaga en ingående undersökning av arbetslösheten i jordbruket i samtliga medlemsstater. Vidare beslöt styrelsen, med 25 röster mot 4, att upprätta en *permanent jordbrukskommission för främjande av förbindelserna mellan arbetsbyrån och jordbruket.* Genom denna kommer styrelsen att ständigt ha till sitt förfogande ett kompetent rådgivande organ beträffande alla frågor som röra jordbrukets sociala förhållanden.

Med anledning av ett förslag från den italienske regeringsrepresentanten de Michelis uppdrog styrelsen åt arbetsbyrån att fullfölja utredningen av åtgärder för *internationell skyddslagstiftning för personal anställd i lastbilstrafik,* en fråga som har en speciellt internationell aspekt därigenom att denna personal ofta utför sitt arbete i två eller flera olika länder under ett och samma dygn. Direktör Butler underströk betydelsen av detta spörsmål. Det gäller här en ny verksamhetsgren, som redan sysselsätter nästan lika många personer som järnvägarna, och mycket återstår att göra för att tillförsäkra denna arbetarkategori normala arbetsförhållanden, särskilt beträffande arbetstid och viloperioder, förebyggande av olycksfall etc. Frågan är av stor betydelse icke blott för de närmast intresserade utan för alla vägtrafikanter.

Styrelsen beslöt också enhälligt att tillsätta en korresponderande kommitté för *spörsmålet om arbetarnas fritid* i avsikt att söka koordinera det arbete som på detta område utföres i olika länder. Vidare beslöts att vid det styrelsemöte som hålles nästkommande oktober preliminärt diskutera *dagordningen för 1938 års arbetskonferens.* I detta sammanhang fäste den amerikanske och den belgiske arbetarrepresentanten uppmärksamheten på nödvändigheten av att konferensen snarast möjligt upptager till behandling spörsmålen om lärlingsväsen och yrkesutbildning. Dessa frågor äro av synnerlig vikt på grund av den fortsatta arbetslösheten i världen.

I samband med diskussionen av förberedelserna för 1937 års konferens med hänsyn till spörsmålen om *arbetstidens förkortning i de grafiska och kemiska industrierna* beslöt styrelsen att för var och en av dessa industrier i slutet av 1936 eller början av 1937 inkalla ett s. k. förberedande tekniskt möte med representanter för regeringar, arbetsgivare och arbetare i de viktigaste länderna.

Den tidigare beslutade *speciella sjöfartskonferensen* för behandling av sedan 1929 vilande frågor *rörande sjömännens arbetsförhållanden,* i främsta rummet frågan om arbetstiden ombord å fartyg, kommer att öppnas i Genève den 6 nästkommande oktober.

På styrelsens dagordning stodo i övrigt som vanligt en rad spörsmål av administrativ och finansiell natur. Vid sammanträdet antogs sålunda enhälligt (arbetsgivargruppen avhöll sig dock från att rösta) *förslag till budget för 1937.* Vidare tog styrelsen kännedom om *direktörens rapport över organisationens verksamhet* sedan förra styrelsemötet, till vilken denna gång som bilaga fogats en översikt över den social-ekonomiska situationen 1935. I anledning av en rapport från stadgekommittén rörande proceduren vid val

av styrelsens ordförande fastslog styrelsen slutligen att alla medlemmar av styrelsen, oberoende av vilken grupp de tillhöra, i princip äro valbara. Som bekant ha hittills endast regerings-, och icke arbetar- eller arbetsgivarrepresentanter, valts till styrelsens ordförande. En fråga om rätt till omedelbart återval till ordförandeposten återremitterades till stadgekommittén, då enighet på denna punkt icke kunde nås i styrelsen.

Vid sammanträdets slut tog den franske arbetarrepresentanten Jouhaux ordet och fäste styrelsens uppmärksamhet på de *fria fackföreningarnas i Danzig läge*, vilka sågo sig förhindrade att funktionera på ett territorium som dock administrerades av nationernas förbund. Spörsmålet hade hänvisats till domstolen, men under tiden var fackföreningsfriheten suspenderad. Jouhaux anmodade arbetsbyråns direktör att intervenera hos nationernas förbunds högkommissarie och begära upplysning om när det förbud som nedlagts mot de fria fackorganisationernas verksamhet kommer att hävas. Direktören förklarade i sitt svar, att han var beredd att hos vederbörande myndigheter införskaffa upplysningar om situationen.

Kortare meddelanden.

— Allmänna sociala frågor —

Det ekonomiska rådet i Frankrike. Genom den omvälvning på olika områden, som världskriget medfört, ha statsmakterna i vida större omfattning än förut konfronterats med ekonomiska spörsmål. En konsekvens härav har blivit ett ökat krav på att erforderlig ekonomisk sakkunskap måtte stå till de styrandes förfogande. I Frankrike har problemet om ett intimare samarbete mellan statsmakterna och näringslivets målsmän länge stått på dagordningen, och en låt vara provisorisk lösning av vissa hithörande spörsmål har man trott sig finna i upprättandet för ett tiotal år sedan utav »le Conseil national économique», som har till uppgift att i aktuella ekonomiska och industriella frågor vara ett rådgivande organ åt regeringen och vid behov ställa vetenskaplig insikt och teknisk expertis till dess förfogande. Samtidigt skall det ekonomiska rådet utgöra en förbindelselänk mellan den exekutiva statsmakten och landets näringsliv, varvid särskild vikt lägges uppå att olika industrier och yrkesgrupper skola äga erforderlig representation i rådet. Krav på upprättande av ifrågavarande organisation framställdes redan 1918 av sammanslutningen av de franska fackföreningarna, »la Confédération générale du travail», som senare understöddes härutinnan av olika handelskammare. I dess hittillsvarande form tillkom det ekonomiska rådet genom ministeriellt dekret i januari 1925, vid vilken tid M. Herriot var konseljpresident.

Rådet är formellt ställt under ordförandeskap av regeringschefen samt består av 47 medlemmar med 94 suppleanter, utsedda från trenne huvudsakliga samhällsgrupperingar, nämligen arbetarintressen, företagare- och kapitalintressen samt kooperativa konsumentorganisationer. Inom rådet utses en »Commission permanente», som utför det egentliga undersökningsarbetet rörande de olika ekonomiska frågor, som förelagts rådet. Till dess förfogande står ett generalsekretariat samt särskilt utsedda tekniska experter.

Det torde kunna sägas, att det ekonomiska rådets hittillsvarande verksamhet varit utan praktisk betydelse och inskränkt sig till en serie utredningar av skäligen akademisk natur beträffande diverse frågor berörande landets näringsliv. Sålunda företogs en vidlyftig undersökning under en följd av år rörande spörsmålet om utvecklingen av »l'outillage national», varvid förhållandena inom olika industrier samt beträffande kommunikationssystemet, elektricitetsförsörjningen, jordbruksnäringen etc. upptogos till granskning. Re-

sultatet av undersökningen föreligger i ett trettiotal yttranden, vilka dock icke föranlett några åtgärder från statsmakternas sida. För närvarande är rådet bl. a. sysselsatt med en utredning av läget inom automobilindustrien och filmindustrien. Under utarbetande befinner sig också ett av regeringen begärt yttrande rörande arbetslösheten inom textil- och skeppsbyggnadsindustrierna.

Den form, vari det ekonomiska rådet gestaltades genom 1925 års dekret, har av alla parter betraktats som ett experiment, och först efter vunnen erfarenhet om dess funktion i praktiken avsågs att genom en av parlamentet antagen lag varaktigt stadfästa rådets definitiva organisation. Kritiken mot den hittillsvarande organisationen har huvudsakligen gått ut på dels att antalet medlemmar varit för snävt tilltaget för att medgiva adekvat representation åt alla ekonomiska intressen i samhället, dels att rådet utrustats med otillräcklig befogenhet. Härvidlag har viss opinion önskat utöka rådets kompetens därhän att densamma även skulle innefatta beslutanderätt i vissa frågor.

Vid tvenne tillfällen ha regeringsförslag framlagts för parlamentet angående reform av le Conseil national économique, i november 1927 av ministären Poincaré och i januari 1933 av ministären Paul-Boncour. I huvudsak inneburo förslagen ett utökande av antalet rådsmedlemmar med vidare representation för olika yrkesgrupper och ekonomiska företag men med bibehållande av rådets karaktär utav rådgivande organ. Förslagen föranledde ingen åtgärd av parlamentet. Slutligen har i juni 1934 »la Commission de la réforme de l'État» framlagt ett reorganisationsförslag, som i allt väsentligt bygger på ovannämnda lagförslag av Paul-Boncours regering. Först under innevarande session har emellertid parlamentet upptagit reformen till avgörande, och förslaget har efter åtskillig meningsbrytning antagits av båda kamrarna. Under behandlingen i senaten företogs blott vissa smärre förändringar av formell art, vilka vid förslagets återförvisning till kammaren oförändrade antogos av denna.

Le Conseil national économique blir alltså nu en lagstadgad institution med uppgift att studera och följa alla frågor, som beröra landets ekonomiska liv, och efter anmodan av statsmakterna avgiva yttranden om lagförslag av ekonomisk räckvidd samt att på eget initiativ föreslå nödiga åtgärder för organisation och kontroll av produktionen inom landet och för näringslivet i dess helhet. Genom den nya lagen kommer rådet att alltjämt bibehålla karaktären av rådgivande organ. På denna punkt ha, såsom tidigare nämnts, delade meningar rått, och från visst håll, bland annat olika syndikalistintressen, torde man umgåtts med planer att förläna rådet beslutande makt beträffande förslag om näringslivets organisation. Ett dylikt projekt upprullar ju perspektiv för ett »parlement économique» med intresserepresentation från olika samhällsgrupper vid sidan av landets ordinarie lagstiftande församling. Tanken på ett efter sådana linjer organiserat instrument för ekonomisk planhushållning har icke varit främmande för berörda opinion och debatterats såväl i parlamentet som i pressen i samband med lagförslagets behandling. En överväldigande majoritet har dock hållit före, att lagstiftande befogenhet under ett demokratiskt statsskick uteslutande måste förbehållas parlamentet, som har att bevaka de allmänna intressena. Det ekonomiska rådet har dock genom lagförslaget erhållit utsträckt befogenhet såtillvida, att detsamma — på därom framställd begäran av intresserade parter — äger att fungera som förliknings- och skiljedomsorgan i tvister av skiftande ekonomisk natur, sålunda även i arbetskonflikter.

I övrigt innebär reformen av le Conseil national économique egentligen en omorganisation av rådets sammansättning, vilken omorganisation emellertid ännu är mera vagt angiven och är avsedd att närmare preciseras genom administrativa förordningar. Avsikten är, att rådet hädanefter kommer att uppdelas uti 20 olika yrkesgrupper (sections professionelles) med ett sammanlagt medlemsantal ej överstigande 200. Genom dekret skall fastställas vilka yrkesgrupper, som skola äga representation, jämte antalet medlemmar för varje grupp. Lika antal representanter skall i varje grupp utses för företagare- och arbetarintressen. För att utröna i vilken proportion olika yrkesgrupper böra företrädas i rådet, skall inom tre månader efter lagens promulgering och därefter vart tredje år en klassificering (»recensement») företagas beträffande alla yrkessammanslutningar i landet.

Vidare utbygges rådet med en plenarförsamling (l'Assemblée générale du Conseil national économique), som skall bestå av 173 medlemmar, varav 60 representera nyssnämnda »sections professionelles» och 113 olika organisationer inom näringslivet, såsom handelskammare, kooperativa konsumentsammanslutningar etc. jämte företrädare för ekonomiska intressen berörande kolonierna samt tekniska experter på olika områden. Samtliga medlemmars uppdrag gälla för en tid av tre år. Plenarförsamlingen sammanträder på kallelse av ordföranden — som fortfarande formellt är konseljpresidenten — minst en gång om året och därjämte när så påfordras av antingen parlamentet eller rådets »commission permanente». Nyssnämnda kommission, som utses av församlingen, fyller liksom tidigare funktionen av rådets verkställande organ och utarbetar själv eller eventuellt genom underkommittéer yttranden rörande frågor, som underställts rådet.

Det återstår att se, i vad mån det nyorganiserade Conseil national économique kommer att infria de förhoppningar, som knytas till dess livsduglighet som å ena sidan en rådgivande institution i frågor berörande landets ekonomi och å andra sidan som en församling, där olika näringsgrenar och yrkesgrupper skola i närmare kontakt med statsmakterna beredas tillfälle att få sina speciella intressen beaktade. Erfarenheterna från rådets tidigare verksamhet tyda knappast på att institutionen blir en effektiv faktor att räkna med inom landets ekonomiska liv.

(Svenska beskickningen i Paris.)

— Arbetsmarknad och arbetslöshet —

Statens arbetslöshetskommissions verksamhet under april 1936. Antalet till kommissionen rapporterade hjälpsökande arbetslösa uppgick vid slutet av april till 46 628. Sedan motsvarande månad föregående år har antalet hjälpsökande varit följande:

1935:				1936:	
April	75 122	Augusti	41 723	Januari	61 400
Maj	61 177	September	41 190	Februari	58 127
Juni	51 157	Oktober	47 045	Mars	53 162
Juli	42 582	November	54 167	April	46 628
		December	57 965		

Vid slutet av maj månad 1936 uppgick antalet hjälpsökande arbetslösa enligt föreliggande *preliminära* uppgifter till omkring 35 000. Under maj har sålunda antalet hjälpsökande nedgått med ca 25 %.

Yrkesfördelningen och minskningen (resp. ökningen) under april 1936 framgå av nedanstående sammandrag:

	Antal hjälpsökande	Minskn. (ökning)		Antal hjälpsökande	Minskn. (ökning)
Jordbruk	999	— 391	Kraft- o. värmeproduktion	218	— 41
Skogshushållning	1 858	+ 625	Sjöfart o. fiske	946	— 323
Malmbrytning	970	— 54	Kontorsarbete	402	— 119
Metall- o. maskinind.	2 765	— 468	Butiks- o. lagerarbete	1 369	— 80
Jord- och stenindustri	4 233	— 1 437	Hotell- o. restaurangrörelse	305	— 71
Trävaruindustri	5 805	— 500	Landtransport	2 201	— 379
Pappers- o. grafisk industri	1 160	— 107	Allmän tjänst o. fria yrken	386	— 167
Livsmedelsindustri	922	— 168	Husligt arbete	71	— 11
Textil- o. beklädnadsindustri	401	— 64	Tillfällighets- o. diversearbete	13 675	— 1 596
Läder-, hår- o. gummivaruind.	580	— 22	Ungdom utan särskild utbildn.	1 554	— 148
Kemisk-teknisk industri	510	— 20			
Byggnadsverksamhet	5 298	— 895	Summa	46 628	—[1] 6 534

[1] Gruppen ingenjörsarbete och arbetsledning har ej medräknats den senaste månaden.

Ur geografisk synpunkt fördelade sig de rapporterade hjälpsökande arbetslösa samt antalet hjälpta på följande sätt:

	Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%		Antal hjälp-sökande	Hjälp-sök. i % av inv.ant.	S:a hjälpta antal	%
Stockholms stad	4 605	0·9	4 113	89·3	Göteb. o. Boh. län	3 619	1·7	3 078	85·1
Stockholms län	1 534	0·6	961	62·6	Älvsborgs »	858	0·3	426	49·7
Uppsala »	611	0·4	306	50·1	Skaraborgs »	535	0·2	357	66·7
Södermanl. »	286	0·2	187	65·4	Värmlands »	2 694	1·0	1 443	53·6
Östergötlands »	890	0·3	751	84·4	Örebro »	1 210	0·6	785	64·9
Jönköpings »	791	0·3	517	65·4	Västmanlands »	244	0·2	140	57·4
Kronobergs »	557	0·4	367	65·9	Kopparbergs »	1 713	0·7	773	45·1
Kalmar »	1 215	0·5	841	69·2	Gävleborgs »	2 967	1·1	1 688	56·9
Gotlands »	134	0·2	77	57·5	Västernorrl. »	7 503	2·7	5 723	76·3
Blekinge »	1 930	1·3	1 504	77·9	Jämtlands »	500	0·4	157	31·4
Kristianstads »	384	0·2	302	78·6	Västerbottens »	1 206	0·6	536	44·4
Malmöhus »	3 235	0·6	2 708	83·7	Norrbottens »	3 765	1·8	2 226	59·1
Hallands »	534	0·4	420	78·7					
Göteborgs stad	3 108	1·2	2 416	77·7	Summa	**46 628**	**0·7**	**32 802**	**70·3**

Fördelningen på olika hjälpåtgärder beträffande de arbetslösa, som under månaden i en eller annan form erhållit hjälp av stat eller kommun, framgår av följande tablå:

Reservarbete	statligt . . .	[1] 9 140	Ungdomshjälp	reservarbete .	331	Understöd	statligt . . . 9 321
	statskommun. .	5 631		arbetsläger . .	489		kommunalt . . 4 350
	kommunalt . .	2 672		kurser	868		Summa **32 802**

Statens bruttoutgifter för arbetslöshetens bekämpande uppgingo under april till 3·4 miljoner kronor och under årets fyra första månader till 15·7 miljoner kronor.

Den privata arbetsförmedlingen under år 1935. Antalet vid de privata platsbyråerna under år 1935 tillsatta platser har enligt byråernas till socialstyrelsen insända uppgifter utgjort som följer:

År 1935	Hela riket				Därav i Stockholm			
	Antal uppgifts-lämnare	Antal tillsatta platser			Antal uppgifts-lämnare	Antal tillsatta platser		
		Manl.	Kvinnl.	Summa		Manl.	Kvinnl.	Summa
Januari	137	111	2 612	2 723	22	16	1 105	1 121
Februari	137	198	2 482	2 680	21	12	987	999
Mars	138	380	3 273	3 653	22	30	1 193	1 223
April	135	413	4 111	4 524	22	62	1 733	1 795
Maj	137	457	3 788	4 245	22	79	1 731	1 810
Juni	130	336	2 910	3 246	21	104	1 317	1 421
Juli	130	384	2 393	2 777	21	31	1 008	1 039
Augusti	138	376	3 031	3 407	22	23	1 342	1 365
September	142	420	3 751	4 171	22	43	1 583	1 626
Oktober	139	620	3 650	4 270	21	39	1 444	1 483
November	138	304	2 674	2 978	21	46	1 123	1 169
December	135	176	1 876	2 052	20	32	937	969
Hela året 1935	**148**	**4 175**	**36 551**	**40 726**	**22**	**517**	**15 503**	**16 020**
» » 1934	148	3 508	35 508	39 016	26	386	14 586	14 972

Anmärkas bör, att det i tabellen angivna antalet uppgiftslämnare icke sammanfaller med antalet av länsstyrelserna beviljade kommissionärsrättigheter. Hela antalet dylika rät-

[1] Antalet vid de statliga reservarbetena sysselsatta är enligt arbetsplatsernas styrkebesked 9 995. Häri ingår ett antal specialarbetare, vilka icke av vederbörande lokala arbetslöshetsorgan hänvisats till statligt reservarbete.

tigheter [55, men endast 149 platskommissionärer ha inkommit med rapporter för hela året eller någon del därav.[1] Sistnämnda siffra är densamma som för år 1934, medan antalet tillståndsinnehavare nedgått med c:a 35; länsstyrelserna ha nämligen verkställt en gallring och indragit tillstånden för sådana personer, vilka av en eller annan anledning sedan lång tid tillbaka icke utnyttjat sina rättigheter.

Största antalet förmedlingar faller inom de kvinnliga arbetsområdena. För att närmare utröna *förmedlingsresultatet inom olika yrkesgrupper har socialstyrelsen låtit bearbeta* rapporterna från Stockholms stad. Platsförmedlingen inom k v i n n l i g a yrken under 1935 vid förutnämnda 22 privata kommissionskontor framgår av efterföljande översikt:

	Arbetssökande personer	Lediga platser	Tillsatta platser
Kontors- och butikspersonal	2 535	3 452	707
Hotell- och restaurangpersonal	12 272	13 019	7 233
Husligt arbete	14 259	27 087	6 267
Sjukvårdspersonal	2 460	1 840	1 296
Övriga	—	6	—
Summa för Stockholm	31 526	45 404	15 503

Liksom vid de offentliga arbetsförmedlingarna förekommer det även vid de privata byråerna, att en lediganmäld plats icke omedelbart kan tillsättas utan måste upptagas bland de lediga platserna i två på varandra följande månadsrapporter. I den offentliga arbetsförmedlingens årsstatistik (för år 1935 se Soc. Medd. årg. 1936, sid. 91 ff.) borträknas alla från föregående månad kvarstående lediga platser, för att man därigenom må kunna erhålla en exakt bild av platstillgången. Beträffande de privata platsbyråerna kan en dylik redovisning göras för den å varje kommissionärsrapport upptagna slutsumman för lediga platser under månaden men däremot icke för de lediga platserna fördelade efter yrken, varför här i flera fall en plats mer än en gång medräknats såsom ledig. I tablån här ovan måste därför bruttosiffran för lediga platser (d. v. s. med inräkning av antalet från föregående månad kvarstående platser) redovisas. Denna siffra uppgår för den privata kvinnliga förmedlingen i huvudstaden till 45 404 under året, men nettosiffran stannar vid 37 185 på grund av att 8 219 platser redovisats såsom lediganmälda redan i tidigare månadsrapporter.

Även med den ovan gjorda reduceringen av de lediga platserna föreligger dock en kraftig disproportion mellan antalet platssökande och lediga platser å ena sidan och antalet tillsatta å den andra till följd av de i stor utsträckning förekommande dubbelanmälningarna å flera kommissionskontor.

Endast 42 % av nettoantalet lediga platser i Stockholm blevo tillsatta.

Hela antalet kommissionärer, från vilka rapporter under året inkommit — inräknat sådana, vilkas verksamhet endast pågått vissa månader eller vilkas uppgifter varit för statistisk bearbetning obrukbara — utgjorde som nämnt 149. Deras fördelning på olika län framgår av följande översikt:

Stockholms stad	23	Kristianstads län	10	Västmanlands län	3
Stockholms län	2	Malmöhus län	32	Kopparbergs län	2
Uppsala län	2	Hallands län	7	Gävleborgs län	4
Södermanlands län	4	Göteborgs o. Bohus län	7	Västernorrlands län	11
Östergötlands län	7	Älvsborgs län	7	Jämtlands län	1
Jönköpings län	1	Skaraborgs län	3	Västerbottens län	1
Kronobergs län	3	Värmlands län	10	Norrbottens län	1
Blekinge län	1	Örebro län	7	Summa	149

Sedan föregående år har antalet rapporterande kommissionärer minskats i Stockholms stad med 4 och i Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Värmlands län med

[1] Häri ingår en rapporterande kommissionär i Stockholm, för vilken uppgifterna icke ansetts böra medtagas i de statistiska översikterna. (Se Soc. Medd. årg. 1932, sid. 482.)

2 vardera. Ökning förekom i Kristianstads län med 4, i Älvsborgs, Örebro och Västmanlands län med 2 samt i Blekinge och Skaraborgs län med 1 vardera. Denna ökning är emellertid ej förorsakad av att nya tillstånd beviljats, utan en följd av att vissa personer, som tidigare underlåtit att rapportera, efter påpekande numera fullgjort sin rapporteringsskyldighet.

Sjuksköterskebyråernas verksamhet under år 1935. Antalet i verksamhet varande, godkända sjuksköterskebyråer har under år 1935 liksom föregående år utgjort 17.

Förmedlingsverksamhetens omfattning framgår av efterföljande tablå, vilken upprättats med ledning av de till medicinalstyrelsen insända årsredogörelserna:

Byråer	Ant. inskr. sköterskor				Ant. verkställda förmedlingar				
	Anst. å fasta platser	I privat vård etc.	Icke i sjukv.-tjänst	Summa	Fasta platser	Vikariat	Privat vård	Kortare besök	Summa
Fredrika Bremerförbundets sjuksköterskebyråer	1 542	392	297	2 231	226	1 184	2 670	34 389	38 469
därav i Stockholm	664	130	105	899	73	289	776	1 005	2 143
Göteborg	417	97	109	623	44	332	831	31 790	32 997
Umeå	151	26	44	221	26	75	32	28	161
Linköping	143	57	15	215	24	122	462	1 357	1 965
Jönköping	88	38	19	145	21	147	279	178	625
Karlstad	30	14	3	47	20	69	117	7	213
Falun	15	14	—	29	4	61	81	16	162
Östersund	10	9	—	19	5	52	30	8	95
Västerås	13	4	2	19	7	27	49	—	83
Sundsvall	11	3	—	14	2	10	13	—	25
Röda Korsets sjuksköterskebyrå i Stockholm	1 142	327	472	1 941	180	1 005	1 680	9 152	12 017
Uppsala sjuksköterskehem, byrå i Stockholm och Uppsala	577	163	77	817	76	376	2 021	3 660	6 133
S. Sveriges sjuksköterskehem i Lund	508	113	26	647	114	398	547	435	1 494
Sophiahemmets sjuksköterskebyrå i Stockholm	349	72	59	480	92	275	546	257	1 170
Svea sjuksköterskebyrå i Stockholm	186	62	28	276	19	67	1 032	663	1 781
Örebro stads och läns sjuksköterskebyrå, Örebro	191	32	25	248	44	153	257	13 887	14 341
Summa	4 495	1 161	984	6 640	751	3 458	8 753	62 443	75 405

Anmärkas bör, att de vid en viss byrå inskrivna sjuksköterskorna icke alltid äro stationerade å den ort, där byrån är belägen. Sålunda uppehålla t. ex. de vid stockholmsbyråerna rapporterade sjuksköterskorna i stor utsträckning befattningar å andra orter inom riket.

Under året ha vid sjuksköterskebyråerna 469 sjuksköterskor nyinskrivits, under det att 163 av skilda anledningar avförts ur registren över disponibla sjuksköterskor. Antalet sjuksköterskor har sålunda under året ökats med 306.

Av de tillfälliga sjukbesöken, vilka utgöra mera än 80 % av hela antalet förmedlingar, har som synes över hälften redovisats av Fredrika Bremerförbundets byrå i Göteborg. Att siffran i Göteborg nått sådan höjd, hör samman med den omständigheten, att därstädes uppdragits åt nämnda byrå att ombesörja sådan tillfällig sjukvård, som i andra större städer i regel handhaves av särskilda kommunala organ.

— Föreningsväsen —

Svenska arbetsgivareföreningen år 1935. Enligt den till svenska arbetsgivareföreningens ordinarie stämma i maj 1936 avgivna styrelseberättelsen uppgick antalet delägare vid början av innevarande år till 3 999 mot 3 755 den 1 januari 1935. De under året nytillkomna delägarna sysselsatte 10 071 arbetare, de avgångna 2 348, medan de sedan föregående år kvarstående delägarna sammanlagt redovisat en ökning med 23 621 arbetare, vadan föreningens totala omslutning under året ökats från 259 536 till 290 880 arbetare. Dessa siffror, som grunda sig på de av delägarna i och för ansvarighetsbeloppens bestämmande avgivna arbetaruppgifterna, återgiva emellertid icke de mera tillfälliga växlingar i arbetarantalet, som äro en följd av konjunkturerna å arbetsmarknaden. Den hos föreningens samtliga delägare faktiskt sysselsatta arbetsstyrkan växlade under årets olika månader mellan lägst 271 500 (i januari) och högst 327 200 (i september 1935), som närmare framgår av nedanstående tablå.

	1/1	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/7	1/8	1/9	1/10	1/11	1/12
Sysselsatta arb. i tusental	271·5	287·4	292·3	300·3	307·9	318·1	319·5	325·5	327·2	322·6	325·0	322·7
Därav:												
Järnbruksförb. »	31·4	31·6	32·0	32·2	32·4	32·8	33·1	33·8	33·3	33·3	33·9	34·0
Pappersmasseförb. »	13·0	12·8	12·8	12·9	13·3	13·6	13·9	14·0	13·9	13·6	13·6	13·5
Byggnadsindustriförb. »	11·1	12·6	13·5	15·3	17·0	19·2	20·2	21·1	20·8	16·4	13·9	13·2
Pappersbruksförb. »	13·5	13·5	13·6	13·7	13·7	13·7	14·0	13·9	13·9	13·9	14·0	13·9
Textilindustriförb. »	39·1	39·5	39·5	39·7	39·6	39·7	39·3	39·3	39·4	39·6	40·2	40·6
Verkstadsfören. »	56·8	60·2	61·8	63·2	64·7	66·3	66·6	67·1	67·9	67·9	69·7	70·4
Sågverksförb. »	7·4	7·7	7·7	8·3	9·1	12·1	12·5	12·3	11·7	11·3	10·7	10·3

Under året har icke något nytt yrkes- eller ortsförbund vunnit inträde i föreningen. Förbundens antal var alltså oförändrat 36.

Landsorganisationen i Sverige under år 1935. Vid slutet av år 1935 redovisade de till landsorganisationen anslutna fackförbunden ett sammanlagt medlemsantal av 701 186 mot 653 331 vid årets början. Ökningen utgör alltså 47 855 eller om man frånräknar det under året nyanslutna förbundet (försvarsverkens civila personalförbund) 43 144 personer, motsvarande 7·32 resp. 6·60 % av hela antalet. På de 42 förbunden fördelade sig medlemsantalet på sätt nedanstående tablå utvisar (siffrorna inom parentes angiver ökning eller minskning under året).

Metallindustriarbetareförb.	119 895	(+ 10 827)	De förenade förbunden	8 790	(+ 541)
Grov- och fabriksarbetareförb.	68 045	(+ 5 100)	Stenindustriarbetareförbundet	8 572	(— 468)
Järnvägsmannaförbundet	35 405	(— 84)	Gjutareförbundet	7 517	(+ 576)
Pappersindustriarbetareförb.	34 781	(+ 376)	Postmannaförbundet	7 268	(+ 564)
Textilarbetareförbundet	32 419	(+ 39)	Elektriska arbetareförbundet	6 925	(+ 390)
Kommunalarbetareförbundet	31 359	(+ 1 493)	Telegraf- o. telefonmannaförb.	6 671	(+ 889)
Transportarbetareförbundet	28 329	(+ 1 073)	Bryggeriindustriarbetareförb.	6 446	(— 65)
Sågverksindustriarbetareförb.	27 412	(+ 53)	Gruvindustriarbetareförbundet	6 330	(+ 440)
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	26 649	(+ 3 276)	Bokbindareförbundet	5 810	(+ 177)
Handelsarbetareförbundet	26 301	(+ 1 955)	Försvarsverkens civ. pers.-förb.	4 711	(+ 4 711)
Byggnadsträarbetareförbundet	25 426	(+ 3 260)	Sinnessjukvårdspersonalens förb.	2 953	(+ 315)
Livsmedelsarbetareförbundet	23 074	(+ 924)	Tobaksindustriarbetareförb.	2 438	(+ 75)
Lantarbetareförbundet	19 097	(+ 2 372)	Bleck- och plåtslagareförb.	2 423	(+ 122)
Beklädnadsarbetareförbundet	18 627	(+ 1 747)	Litografförbundet	2 267	(+ 59)
Träindustriarbetareförbundet	17 214	(+ 526)	Frisörarbetareförbundet	2 159	(+ 659)
Väg- o. vattenbyggnadsarb.-förb.	15 033	(+ 724)	Sadelmakare- o. tapetserareförb.	2 038	(+ 28)
Sjöfolksförbundet	14 001	(+ 3 022)	Försäkringsfunktionärernas f.	1 508	(+ 496)
Målareförbundet	11 407	(+ 1 461)	Skorstensfejeriarbetareförb.	498	(+ 20)
Sko- o. läderindustriarb.-förb.	10 757	(— 423)	Kakel- och plattarbetareförb.	482	(+ 53)
Hotell- o. restaurangpers.-förb.	10 688	(— 447)	Tunnbinderiarbetareförbundet	167	(— 20)
Typografförbundet	10 082	(+ 322)	**Summa**	**701 186**	**(+ 47 855)**
Murareförbundet	9 212	(+ 697)			

Medlemsantalet har, som av tablån framgår, ökats i 35 och minskats i 6 förbund.

Sveriges offentliga arbetsförmedling under maj 1936.

Översikt av verksamheten vid de särskilda anstalterna.

Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.	Anstalter	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Stockholms stad .	14 406	7 687	5 760	187	Hallands län . .	968	466	255	208
Stockholms län .	2 644	2 304	1 245	115	Göteborgs stad .	9 098	4 022	3 248	226
Uppsala län . . .	1 631	935	620	174	Göteborgs o. Boh. l.	4 080	910	623	448
Södermanlands län	853	847	512	101	Älvsborgs län . .	1 301	592	308	220
Östergötlands län	1 524	1 242	725	123	Skaraborgs län .	1 096	812	460	135
Norrköping . . .	1 292	390	293	331	Värmlands län . .	3 138	1 169	752	268
Jönköpings län .	1 344	785	425	171	Örebro län	3 157	1 609	752	196
Kronobergs län .	684	666	297	103	Västmanlands län	973	1 059	622	92
Norra Kalmar län	471	147	118	320	Kopparbergs län .	1 926	868	551	222
Södra Kalmar län	1 388	773	496	180	Gävleborgs län . .	4 288	752	577	570
Gotlands län . . .	313	383	191	82	Västernorrlands l.	8 576	1 148	949	747
Blekinge län . . .	2 240	1 283	735	175	Jämtlands län . .	1 071	475	403	225
Kristianstads län .	1 696	2 032	1 124	83	Västerbottens län	1 627	595	319	273
Malmöh. l.: Malmö	4 992	2 047	1 396	244	Norrbottens län .	4 729	1 023	999	462
Hälsingborg . .	2 040	948	852	215	Tillsammans	**86 683**	**40 584**	**27 134**	**214**
Länet i övrigt .	3 137	2 615	1 527	120					

Översikt av verksamheten för huvudgrupper av arbete.

	Manliga avdeln.			Kvinnliga avdeln.			Tillsammans				
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Arbetssökande personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Ansökn. per 100 led. pl.
Jordbr. o. skogshush.	8 276	8 998	5 545	432	1 849	475	8 572	8 708	10 847	6 020	80
därav jordbruk .	5 417	7 956	4 724	432	1 845	474	5 736	5 849	9 801	5 198	60
skogshush.	2 859	1 042	821	—	4	1	2 836	2 859	1 046	822	273
Industri o. hantverk	28 385	3 374	3 161	2 104	829	505	29 941	30 489	4 203	3 666	725
Sjöfart och fiske .	7 083	3 091	3 051	372	274	219	7 352	7 455	3 365	3 270	222
Handel o. samfärdsel	8 760	2 376	1 903	3 975	5 220	2 970	11 826	12 735	7 596	4 873	168
Husligt arbete . .	102	27	23	9 114	12 699	7 443	6 212	9 216	12 726	7 466	72
Diversearbete . . .	15 622	1 843	1 835	1	4	4	15 053	15 623	1 847	1 839	846
Ungd. ut. särsk. utb.	1 813	—	—	644	—	—	2 404	2 457	—	—	—
Summa	**70 041**	**19 709**	**15 518**	**16 642**	**20 875**	**11 616**	**81 360**	**86 683**	**40 584**	**27 134**	**214**
Därav under 18 år	2 482	1 812	1 085	1 829	2 176	1 112	4 161	4 311	3 988	2 197	108
Summa april 1936	81 672	19 236	14 009	18 780	21 167	11 887	96 407	100 452	40 403	25 896	249
» maj 1935	87 920	16 460	13 577	14 991	17 517	9 775	98 646	102 911	33 977	23 352	303
» » 1934	104 831	15 817	14 148	15 170	15 501	9 635	115 952	120 001	31 318	23 783	383
» » 1933	126 633	12 993	12 336	17 273	12 737	9 012	140 203	143 906	25 730	21 348	559

Utöver här redovisade tillsatta platser ha 5 164 personer under månaden erhållit hänvisning till *reservarbete och arbetsläger*.

I samverkan mellan olika kontor och ombud tillsattes under månaden 847 platser, varav 695 manliga och 152 kvinnliga. Av dessa *interlokala förmedlingar* gällde 616 platser samverkan mellan arbetsförmedlingar inom olika län.

	Arbetsförmedlingsanstalter	Hela antalet			Jordbruk			Skogshushållning			Malmbrytning			Metall- o. maskinindustri		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans	Lp.	T.p	Ans.	L.p.	T.p.
	Manl. avdeln. .	**70 041**	**19709**	**15518**	**5 417**	**7956**	**4724**	**2859**	**1042**	**821**	**826**	**144**	**144**	**4 370**	**581**	**502**
1	Stockholms stad .	**9 355**	**2 034**	**1 818**	19	69	69	—	—	—	2	—	—	1 146	194	164
2	Stockholms län .	**2 136**	**1 064**	**851**	548	719	538	17	23	23	5	—	—	172	29	24
3	Uppsala län . . .	**1 237**	**502**	**417**	294	311	248	27	16	14	—	—	—	112	8	6
4	Södermanlands län	**563**	**403**	**305**	165	218	132	—	—	—	—	—	—	79	21	15
5	Östergötlands län	**1 100**	**678**	**424**	386	528	285	3	14	8	—	—	—	90	15	13
6	Norrköping . . .	**1 133**	**233**	**199**	51	36	23	—	—	—	—	—	—	65	2	2
7	Jönköpings län .	**1 036**	**317**	**261**	75	123	72	4	3	3	—	—	—	55	9	8
8	Kronobergs län .	**543**	**393**	**168**	130	345	124	—	—	—	1	—	—	7	2	2
9	Kalmar län . . .	**1 581**	**582**	**393**	159	342	154	5	—	—	—	—	—	167	—	—
10	Gotlands län . .	**205**	**199**	**101**	52	145	59	—	—	—	—	—	—	5	3	2
11	Blekinge län . .	**1 862**	**719**	**482**	157	427	201	—	—	—	—	—	—	79	5	4
12	Kristianstads län	**1 274**	**1 218**	**767**	633	1047	605	2	—	—	—	—	—	36	8	7
13	Malmöh. l.: Malmö	**3 536**	**610**	**437**	160	266	187	—	—	—	—	—	—	316	56	45
14	Hälsingborg . .	**1 780**	**675**	**658**	88	80	73	—	—	—	—	—	—	83	2	2
15	Länet i övrigt .	**2 699**	**1 860**	**1 226**	591	1249	670	—	—	—	—	—	—	178	27	21
16	Hallands län . .	**759**	**236**	**136**	56	144	53	—	—	—	—	—	—	45	4	4
17	Göteborgs stad . .	**7 269**	**2 123**	**1 954**	101	211	162	—	2	2	1	—	—	743	94	92
18	Göteb. o. Boh. län	**3 880**	**563**	**491**	122	149	105	—	20	5	1	—	—	86	7	7
19	Älvsborgs län . .	**1 127**	**305**	**207**	85	156	75	—	—	—	—	—	—	98	5	5
20	Skaraborgs län .	**871**	**384**	**280**	181	257	161	—	1	1	1	—	—	84	20	17
21	Värmlands län .	**2 894**	**624**	**543**	172	186	129	479	89	66	1	—	—	115	11	11
22	Örebro län . . .	**2 120**	**622**	**418**	101	314	149	53	34	22	93	—	—	87	15	10
23	Västmanlands län	**632**	**520**	**359**	128	312	174	8	45	30	22	—	—	61	15	13
24	Kopparbergs län .	**1 640**	**401**	**323**	96	96	88	90	127	62	193	37	37	104	12	12
25	Gävleborgs län .	**3 983**	**431**	**412**	343	52	40	604	149	146	1	—	—	151	5	5
26	Västernorrlands l.	**7 978**	**645**	**639**	306	55	49	688	145	145	—	—	—	119	2	2
27	Jämtlands län . .	**889**	**271**	**238**	90	43	42	192	135	105	—	—	—	22	3	2
28	Västerbottens län	**1 377**	**215**	**129**	57	34	15	86	114	64	—	—	—	24	1	1
29	Norrbottens län .	**4 582**	**882**	**882**	71	42	42	601	125	125	505	107	107	41	6	6
	Kvinnl. avdeln. .	**16 642**	**20875**	**11616**	**432**	**1845**	**474**	—	**4**	**1**	—	—	—	**78**	**20**	**18**
1	Stockholms stad .	**5 051**	**5 653**	**3 942**	5	51	46	—	—	—	—	—	—	59	9	8
2	Stockholms län .	**508**	**1 240**	**394**	10	85	10	—	—	—	—	—	—	7	—	—
3	Uppsala län . . .	**394**	**433**	**203**	16	49	11	—	—	—	—	—	—	—	1	1
4	Södermanlands län	**290**	**444**	**207**	32	72	25	—	—	—	—	—	—	—	6	6
5	Östergötlands län	**424**	**564**	**301**	22	68	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Norrköping . . .	**159**	**157**	**94**	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län .	**308**	**468**	**164**	4	61	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Kronobergs län .	**141**	**273**	**129**	13	49	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län . . .	**278**	**338**	**221**	10	26	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10	Gotlands län . .	**108**	**184**	**90**	2	28	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Blekinge län . .	**378**	**564**	**253**	17	105	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Kristianstads län	**422**	**814**	**357**	55	120	43	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Malmöh. l.: Malmö	**1 456**	**1 437**	**959**	11	60	17	—	—	—	—	—	—	7	1	1
14	Hälsingborg . .	**260**	**273**	**194**	6	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Länet i övrigt .	**438**	**755**	**301**	51	210	74	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Hallands län . .	**209**	**230**	**119**	9	30	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Göteborgs stad .	**1 829**	**1 899**	**1 294**	7	7	3	—	—	—	—	—	—	4	3	2
18	Göteb. o. Boh. län	**200**	**347**	**132**	4	17	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	Älvsborgs län . .	**174**	**287**	**101**	1	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Skaraborgs län .	**225**	**428**	**180**	15	69	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	Värmlands län .	**244**	**545**	**209**	24	125	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Örebro län . . .	**1 037**	**987**	**334**	23	189	23	—	—	—	—	—	—	1	—	—
23	Västmanlands län	**341**	**539**	**263**	27	124	29	—	4	1	—	—	—	—	—	—
24	Kopparbergs län .	**286**	**467**	**228**	11	60	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	Gävleborgs län .	**305**	**321**	**165**	16	34	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	Västernorrlands l.	**598**	**503**	**310**	15	85	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	Jämtlands län . .	**182**	**204**	**165**	10	24	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	**250**	**380**	**190**	8	68	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Norrbottens län .	**147**	**141**	**117**	5	14	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Jord- och stenindustri			Trävaruindustri			Pappers- och grafisk industri			Livsmedelsindustri			Textil- och beklädnadsindustri			Läder-, hår- o. gummiindustri			Kemisk-teknisk industri			
Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	Ans.	L.p	T.p.	Ans.	L.p.	T.p.	
3 744	**323**	**308**	**5450**	**572**	**550**	**1033**	**30**	**23**	**1352**	**91**	**72**	**502**	**39**	**29**	**2 171**	**52**	**46**	**654**	**15**	**15**	
47	1	1	186	38	38	119	19	16	249	18	18	66	7	7	199	16	14	34	2	2	1
58	24	23	49	13	10	22	2	2	41	8	5	4	3	3	15	2	2	2	1	1	2
20	9	9	174	24	24	5	—	—	13	1	—	10	—	—	74	1	1	—	—	—	3
1	1	1	19	6	6	1	1	1	13	1	1	5	—	—	7	6	6	1	—	—	4
6	4	4	72	10	10	5	—	—	18	2	2	4	1	1	33	—	—	—	—	—	5
3	—	—	29	7	3	44	—	—	26	2	1	68	1	—	38	—	—	5	—	—	6
8	10	9	190	17	15	11	—	—	17	1	1	20	—	—	87	1	1	87	—	—	7
94	—	—	36	4	4	4	—	—	3	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	8
88	1	1	130	7	7	3	—	—	53	1	—	3	—	—	10	—	—	14	—	—	9
2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	10
464	24	24	25	2	2	2	—	—	27	1	1	3	—	—	15	—	—	2	—	—	11
47	13	11	16	3	3	—	—	—	22	1	—	6	2	1	25	3	2	—	—	—	12
49	—	—	86	17	11	16	—	—	119	1	1	36	—	—	170	2	2	149	2	2	13
2	—	—	17	1	1	4	—	—	41	3	3	6	—	—	59	—	—	3	—	—	14
239	48	48	22	2	1	11	—	—	149	7	6	3	—	—	133	1	1	30	5	5	15
104	2	1	43	—	—	1	1	1	23	—	—	14	—	—	63	1	1	—	—	—	16
30	1	1	363	34	31	105	4	—	175	10	7	85	4	3	127	5	4	46	4	4	17
2 209	97	95	57	17	16	11	—	—	63	6	6	83	3	3	45	1	1	71	—	—	18
22	10	2	36	6	4	13	3	3	21	5	2	35	—	—	19	1	1	95	—	—	19
3	18	18	29	4	4	1	—	—	30	9	8	—	—	—	26	1	—	104	1	1	20
104	5	5	239	26	26	68	—	—	30	2	2	20	—	—	38	1	1	—	—	—	21
11	52	52	43	4	4	14	—	—	21	2	2	4	—	—	789	8	7	4	—	—	22
12	1	1	14	1	1	2	—	—	7	1	1	1	1	1	4	—	—	—	—	—	23
15	—	—	124	7	7	19	—	—	6	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	24
24	—	—	526	12	12	29	—	—	61	2	2	17	1	1	23	1	1	1	—	—	25
67	—	—	1964	127	127	466	—	—	74	2	2	7	2	2	65	—	—	4	—	—	26
7	—	—	22	2	2	39	—	—	13	1	1	1	3	2	6	1	1	—	—	—	27
2	—	—	292	—	—	7	—	—	10	1	—	—	9	3	27	—	—	1	—	—	28
6	2	2	646	181	181	11	—	—	26	—	—	1	2	2	71	—	—	—	—	—	29
14	**5**	**5**	**9**	**3**	**3**	**94**	**66**	**41**	**259**	**221**	**140**	**648**	**453**	**252**	**966**	**26**	**18**	**36**	**35**	**28**	
—	1	1	4	—	—	46	39	19	76	65	58	118	230	111	57	3	1	19	23	18	1
1	—	—	—	—	—	3	2	2	4	4	1	10	6	2	2	—	—	4	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	78	2	—	54	—	—	—	—	—	3
—	—	—	4	2	2	1	—	—	1	1	1	15	15	15	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	6	5	10	1	—	1	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	1	5	3	2	5	—	—	3	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	1	5	6	4	36	4	—	2	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	4	2	1	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	12	6	11	5	1	1	—	—	—	—	—	12
1	—	—	1	—	—	17	15	14	32	18	9	138	69	47	127	10	10	3	3	3	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1	9	4	4	9	—	—	—	—	—	14
10	4	4	—	—	—	—	—	—	5	—	—	11	1	1	18	3	2	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	44	—	—	—	—	—	16
1	—	—	—	1	1	26	7	5	83	32	26	168	77	49	18	3	2	3	9	7	17
—	—	—	—	—	—	1	—	—	6	11	2	15	14	5	1	1	1	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	2	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	15	3	—	—	—	7	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	1	1	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	3	18	6	1	576	1	1	1	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	14	5	2	1	1	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
1	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	3	6	2	2	1	—	—	1	—	—	25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	6	3	14	4	4	6	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	2	1	1	1	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29

	Arbetsförmedlingsanstalter	Byggnadsverksamhet			Kraft- o. värmeproduktion			Sjöfart och fiske			Kontorsarbete			Affärs- och lagerarbete		
		Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L.p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.
	Manl. avdeln. . .	**7 932**	**1453**	**1398**	**351**	**74**	**74**	**7 083**	**3091**	**3051**	**717**	**98**	**69**	**2 768**	**395**	**373**
1	Stockholms stad .	2 042	196	183	78	13	13	654	394	370	319	43	31	1 149	235	226
2	Stockholms län .	312	55	53	10	1	1	58	8	8	16	—	—	68	6	3
3	Uppsala län . . .	80	19	19	7	1	1	12	—	—	13	4	1	24	3	3
4	Södermanlands län	22	23	19	1	—	—	73	46	46	5	—	—	12	1	1
5	Östergötlands län	114	40	38	3	1	1	33	22	22	10	—	—	22	—	—
6	Norrköping . . .	229	18	18	18	5	5	149	122	122	10	—	—	70	4	2
7	Jönköpings län .	52	50	50	10	7	7	4	—	—	19	—	—	28	2	2
8	Kronobergs län .	36	4	4	3	—	—	1	—	—	2	—	—	3	—	—
9	Kalmar län . . .	60	12	12	6	—	—	438	155	155	6	1	1	26	—	—
10	Gotlands län . .	5	1	1	3	—	—	79	29	29	1	1	1	3	—	—
11	Blekinge län . .	37	13	13	7	—	—	402	157	156	4	2	2	19	—	—
12	Kristianstads län	132	37	35	1	—	—	41	23	23	5	1	1	42	7	7
13	Malmöh. l.: Malmö	590	15	14	50	11	11	273	57	56	58	8	4	200	2	2
14	Hälsingborg . .	119	72	72	5	—	—	865	492	492	8	—	—	40	3	3
15	Länet i övrigt .	83	73	52	36	16	16	408	242	241	5	—	—	77	—	—
16	Hallands län . .	97	3	3	2	8	8	84	30	30	5	—	—	36	—	—
17	Göteborgs stad .	536	71	65	17	10	10	2 329	909	897	141	31	21	618	108	103
18	Göteb. o. Boh. län	257	96	96	3	—	—	125	51	50	3	—	—	29	6	5
19	Älvsborgs län . .	118	23	23	6	—	—	8	—	—	1	—	—	35	2	2
20	Skaraborgs län .	47	8	8	2	—	—	1	—	—	9	1	1	16	3	3
21	Värmlands län .	583	165	165	10	—	—	48	29	29	10	—	—	37	2	2
22	Örebro län . . .	112	60	58	6	—	—	13	—	—	10	—	—	35	4	3
23	Västmanlands län	46	54	53	3	—	—	26	11	11	2	—	—	8	—	—
24	Kopparbergs län .	85	19	19	5	—	—	2	—	—	2	—	—	9	1	1
25	Gävleborgs län .	298	37	37	21	—	—	272	95	95	8	—	—	52	—	—
26	Västernorrlands l.	1 143	61	61	26	—	—	483	190	190	19	1	1	56	4	4
27	Jämtlands län . .	116	50	50	—	1	1	1	—	—	4	—	—	17	—	—
28	Västerbottens län	95	2	1	1	—	—	119	12	12	2	—	—	5	1	—
29	Norrbottens län .	486	176	176	11	—	—	82	17	17	20	5	5	32	1	1
	Kvinnl. avdeln. .	—	—	—	—	—	—	**372**	**274**	**219**	**265**	**138**	**96**	**697**	**377**	**235**
1	Stockholms stad .	—	—	—	—	—	—	216	149	119	139	89	58	284	152	82
2	Stockholms län .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	1	1	13	17	6
3	Uppsala län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	3	1
4	Södermanlands län	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	4	1	1
5	Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	3	2	2	1	1	2	1	1
6	Norrköping . . .	—	—	—	—	—	—	9	5	5	1	—	—	—	—	—
7	Jönköpings län .	—	—	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	7	9	4
8	Kronobergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Kalmar län . . .	—	—	—	—	—	—	10	3	3	—	1	1	—	—	—
10	Gotlands län . .	—	—	—	—	—	—	6	4	4	—	—	—	5	2	2
11	Blekinge län . .	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	1	—	9	6	4
12	Kristianstads län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	1	13	5	3
13	Malmöh. l.: Malmö	—	—	—	—	—	—	6	3	1	36	15	12	123	69	62
14	Hälsingborg . .	—	—	—	—	—	—	5	4	4	—	2	2	10	6	4
15	Länet i övrigt .	—	—	—	—	—	—	6	5	5	2	—	—	10	6	4
16	Hallands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	1
17	Göteborgs stad .	—	—	—	—	—	—	57	50	31	59	20	14	142	64	43
18	Göteb. o. Boh. län	—	—	—	—	—	—	4	4	4	1	3	2	7	4	1
19	Älvsborgs län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
20	Skaraborgs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—
21	Värmlands län .	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	3	2	2
22	Örebro län . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	13	9	1
23	Västmanlands län	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	1	7	12	8
24	Kopparbergs län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
25	Gävleborgs län .	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	7	—	—
26	Västernorrlands l.	—	—	—	—	—	—	47	39	37	1	—	—	18	3	3
27	Jämtlands län . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	3	1
29	Norrbottens län .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	2	3	—	—

Land-transport			Hotell- o. restaurang-rörelse			Allmän tjänst o. fria yrken			Husligt arbete			Diversearbete			Ung-dom ut. utb.	Reserv-arbete	
Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	L. p.	T. p.	Ans.	T. p.	
3 991	**1 496**	**1 099**	**523**	**107**	**85**	**761**	**280**	**277**	**102**	**27**	**23**	**15 622**	**1 843**	**1 835**	**1 813**	**5 163**	
1 503	452	330	244	14	13	337	174	174	57	7	7	770	142	142	135	599	1
162	45	32	15	3	3	17	4	4	16	7	6	496	111	110	33	102	2
59	41	29	3	—	—	5	1	1	—	1	—	233	62	61	72	180	3
25	36	34	2	—	—	6	2	2	—	—	—	117	41	41	9	27	4
59	19	18	3	1	1	10	—	—	5	1	1	211	20	20	13	10	5
126	27	14	5	—	—	13	—	—	1	—	—	178	9	9	5	123	6
60	12	12	10	3	3	5	14	13	1	1	1	284	64	64	9	96	7
17	9	6	2	2	2	2	3	3	—	—	—	201	23	23	—	6	8
33	24	24	6	—	—	2	—	—	—	—	—	360	39	39	12	56	9
13	11	5	4	6	3	1	—	—	—	—	—	34	1	1	—	2	10
55	22	14	9	2	1	43	—	—	1	—	—	491	64	64	20	30	11
35	12	11	4	2	2	10	—	—	—	—	—	207	59	59	10	—	12
277	130	61	27	4	2	30	5	5	4	—	—	896	34	34	30	258	13
131	13	4	7	1	—	19	—	—	1	—	—	273	8	8	9	75	14
79	56	33	6	8	6	18	—	—	1	—	—	589	126	126	41	427	15
34	11	3	6	6	6	5	1	1	—	—	—	127	25	25	14	7	16
455	324	257	102	21	16	105	52	51	8	3	3	1 116	225	225	66	336	17
99	40	34	8	10	8	13	1	1	—	—	—	497	59	59	98	258	18
47	9	8	6	3	1	7	2	2	—	—	—	435	80	79	40	—	19
53	10	9	8	5	3	19	4	4	—	—	—	224	42	42	33	100	20
81	26	26	5	4	4	10	14	13	1	—	—	753	64	64	90	186	21
59	35	20	8	2	1	7	—	—	—	5	3	625	87	87	25	153	22
27	28	24	—	—	—	4	1	1	—	—	—	241	50	49	16	13	23
32	20	15	2	2	2	—	—	—	—	—	—	738	80	80	116	195	24
85	9	9	5	2	2	19	—	—	—	—	—	1 302	66	62	141	251	25
199	18	18	11	3	3	16	2	2	6	—	—	1 951	33	33	308	1 067	26
31	10	10	8	3	3	10	—	—	—	—	—	253	19	19	57	31	27
23	19	11	3	—	—	2	—	—	—	2	2	544	20	20	77	90	28
132	28	28	4	—	—	26	—	—	—	—	—	1 476	190	190	334	485	29
138	**457**	**132**	**2 262**	**3 247**	**1 973**	**613**	**1001**	**534**	**9 114**	**12699**	**7443**	**1**	**4**	**4**	**644**	**1**	
54	216	43	882	799	686	317	354	189	2 652	3 473	2503	—	—	—	123	1	1
9	11	5	78	252	102	18	76	19	320	786	246	—	—	—	21	—	2
2	9	6	24	55	33	2	36	14	178	273	132	1	4	4	32	—	3
—	4	2	18	28	16	7	18	6	185	296	132	—	—	—	22	—	4
2	6	5	58	103	71	6	15	9	265	360	181	—	—	—	48	—	5
—	2	2	20	20	14	1	7	2	100	113	66	—	—	—	11	—	6
2	5	2	27	83	34	6	21	7	212	273	108	—	—	—	5	—	7
—	—	—	54	74	51	3	8	2	69	139	63	—	—	—	—	—	8
3	5	5	30	57	34	4	9	5	200	232	155	—	—	—	19	—	9
2	4	2	34	49	30	2	5	1	57	91	49	—	—	—	—	—	10
4	20	3	43	91	48	12	15	11	242	321	171	—	—	—	44	—	11
—	2	—	98	212	88	5	9	3	226	448	212	—	—	—	5	—	12
1	32	2	82	163	78	28	31	17	804	948	686	—	—	—	39	—	13
1	9	1	23	53	39	3	15	11	179	174	127	—	—	—	12	—	14
8	14	7	34	115	36	6	22	5	225	375	163	—	—	—	52	—	15
1	5	2	26	53	32	4	6	3	104	132	74	—	—	—	17	—	16
30	70	25	177	194	108	92	172	144	878	1 190	834	—	—	—	84	—	17
—	1	1	37	74	31	6	21	9	96	197	71	—	—	—	22	—	18
1	1	1	18	55	21	8	21	12	130	202	66	—	—	—	—	—	19
2	2	2	20	49	25	5	32	13	155	261	123	—	—	—	16	—	20
2	3	3	25	56	25	6	18	6	178	337	138	—	—	—	5	—	21
2	12	4	51	113	53	20	35	14	312	613	233	—	—	—	11	—	22
6	14	4	36	83	50	5	13	7	227	272	156	—	—	—	26	—	23
2	2	2	73	118	54	5	17	6	194	269	147	—	—	—	—	—	24
1	—	—	35	45	18	8	7	2	198	230	132	—	—	—	25	—	25
2	3	2	110	85	71	21	10	9	358	268	168	—	—	—	—	—	26
—	—	—	83	84	73	3	2	2	82	90	77	—	—	—	—	—	27
1	5	1	44	54	27	8	3	3	185	246	149	—	—	—	—	—	28
—	—	—	22	30	25	2	3	3	103	90	81	—	—	—	5	—	29

Arbetsmarknad och arbetslöshet i utlandet.

	1935									1936			
	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april
Sverige. Arbetslöshet, i % . .	16·0	12·0	11·3	9·9	10·2	10·9	12·7	14·9	21·3	19·0	18·0	[1] 16·5	13·7
Ansökn. per 100 lediga platser .	321	303	284	277	255	244	284	434	442	370	319	261	249
Arbetstillgång (medelgod = 3·00)	·	·	3·71	·	·	3·73	·	·	3·76	·	·	3·71	·
Sysselsättn.-index (1926–30 = 100)	·	·	104·2	·	·	104·6	·	·	104·4	·	·	104·5	·
Norge. Arbetslöshet, i % . . .	26·9	23·4	20·3	18·1	18·8	18·8	18·9	18·2	20·3	20·7	19·4	17·0	—
Sysselsättn:index (sept. 1935 = 100)	·	·	96	·	·	100	·	·	97	·	·	94	·
Danmark. Arbetslöshet, i % .	18·3	14·4	12·6	12·6	13·7	14·9	17·3	21·7	31·7	27·7	30·0	25·9	19·3
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	88	69	63	63	68	72	81	100	140	131	140	126	93
Sysselsättn:index (1931 = 100) .	114	120	122	123	123	125	126	123	122	114	110	[2] 55	121
Finland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	18	13	6	4	5	6	10	15	18	20	21	19	13
Ansökn. per 100 lediga platser .	306	235	206	204	214	212	288	343	362	320	277	277	233
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	99·2	·	·	107·2	·	·	101·8	·	·	97·7	·	·	98·7
Storbritannien. Arbetslöshet, i %	15·6	15·5	15·4	15·3	14·9	15·0	14·6	14·6	14·2	16·3	15·4	14·4	13·8
Registr. arbetslösa (i 1 000-tal) .	2 114	2 114	2 068	2 045	2 022	2 032	1 982	1 983	1 933	2 230	2 094	1 948	1 895
Sysselsättningsindex (1924 = 100)	108·6	108·7	109·1	109·3	109·8	110·0	110·1	110·6	111·3	108·6	110·0	111·6	—
Irland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	126	125	130	[2] 82	[2] 83	[2] 83	124	129	133	145	142	123	—
Nederländerna. Arbetslöshet, i %	34·6	34·0	32·9	33·9	34·5	35·4	35 2	36·6	[1] 40·7	[1] 42·6	40·0	37·7	—
Arbetslöshetsdagar, i %	30·2	29·6	28·9	29·4	29·8	30·7	30·7	32·4	36·4	37·8	36·6	—	—
Belgien. Arbetslöshet, i % . .	32·6	29·4	27·0	27·0	26·6	26·8	25·1	26·2	29·2	29·7	—	—	—
Tyskland. Arbetslösa (i 1 000-tal)	2 233	2 019	1 877	1 754	1 706	1 714	1 829	1 984	2 508	2 520	2 515	1 937	1 762
Understödda arbetslösa (i 1 000-tal)	1 096	992	947	889	866	861	938	1 038	1 389	1 517	1 533	1 117	974
Sysselsatta löntagare (i miljoner)	15·9	16·4	16·5	16·6	16·7	16·6	16·5	16·5	15·6	15·7	15·7	16·4	17·0
Österrike. Underst. arbetsl. (1 000)	287	256	238	221	209	205	214	243	285	317	322	299	267
Schweiz. Arbetslöshet, i % . .	16·8	14·6	13·7	13·5	14·2	14·6	16·1	18·6	23·7	25·8	[1] 25·6	22·0	—
Arbetstillgång (medelgod = 100)	·	·	79	·	·	81	·	·	81	·	·	82	·
Sysselsättn:index (1 kv. 1925 = 100)	·	·	80	·	·	80	·	·	78	·	·	78	·
Frankrike. Underst. arbetsl. (1000)	459	435	410	384	381	377	378	404	433	469	490	470	449
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	492	466	433	416	416	408	419	458	481	519	529	509	491
Italien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	803	755	638	638	628	609	—	—	—	—	—	—	—
Estland. Oplac. arbetssökande	2 247	1 358	856	752	592	593	977	1 717	2 007	2 316	[1] 1865	1 791	1 274
Sysselsättn:index (1 jan. 1927 = 100)	124·3	133·9	132·2	126·9	128·1	127·8	128·9	131·3	—	131·3	135·9	141·7	—
Lettland. Oplac. arbetssökande	6 165	3 266	1 812	2 077	1 595	1 819	2 334	6 347	8 130	7 949	8 392	7 148	4 450
Polen. Arbetslöshet, i % . . .	20·4	18·0	15·6	13·2	11·8	11·1	11·3	[1] 13·4	[1] 18·4	[1] 21·5	22·3	—	—
Tjeckoslovakien. Arbetslösh., i %	17·6	16·0	14·3	13·6	13·3	12·9	12·8	13·4	15·5	17·2	17·5	—	—
Oplac. arbetssökande (i 1 000-tal)	735	666	606	567	558	573	601	679	794	850	860	[1] 798	717
Ungern. Arbetslösa (i 1 000-tal)	21	20	19	19	19	17	16	16	19	19	19	19	—
Ansökn. per 100 lediga platser .	321	380	339	372	342	359	314	329	356	354	382	307	—
Rumänien. Oplac. arbetss. (1 000)	15	12	11	11	9	9	9	11	17	22	—	—	—
Jugoslavien. Arbetslösa (1 000)	16	13	11	11	12	13	11	12	19	28	34	31	—
Bulgarien. Arbetslösa (i 1 000-tal)	40	37	36	34	30	30	35	43	51	49	53	51	—
Kanada. Arbetslöshet, i % . .	17·0	15·9	15·4	15·1	14·2	13·0	13·3	13·3	14·6	14·8	13·8	14·5	—
Sysselsättningsindex (1926 = 100)	95·2	97·6	99·5	101·1	102·7	106·1	107·7	104·6	99·1	98·4	98·9	97·4	99·5
Förenta st. Sysselsättningsindex:													
Bur. of Lab. St. (1923—25 = 100)	82·4	81·1	79·6	79·5	81·8	83·5	85·2	84·9	84·6	83·0	83·2	84·2	—
Arbetslöshet, i %	18·7	18·3	18·5	19·4	18·4	17·9	17·3	16·7	16·9	17·2	16·7	16·1	15·4
Australien. Arbetslöshet, i % .	·	·	17·8	·	·	15·9	·	·	13·7	·	·	13·4	·
Nya Zeeland. Arbetslösa (1000-tal)	37	38	39	41	43	42	40	36	36	35	—	—	—

[1] Reviderade siffror. — [2] Ofullständiga siffror.

Arbetslösheten inom arbetarorganisationerna

den 30 april 1936.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar		Arbetslösa			Föregående månad		
		Samtliga	Därav kvinnor	Samtliga		Därav kvinnor	Medlemmar	Därav arbetslösa	%
				Antal	%				
Beklädnadsarbetareförb. . .	81	18 385	14 885	**1 182**	**6·4**	964	17 325	1 310	7·6
Bleck- o. plåtslagareförb. .	46	2 346	—	**636**	**27·1**	—	2 293	749	32·7
Bokbindareförbundet . . .	36	5 816	3 890	**425**	**7·3**	253	5 821	424	7·3
Bryggeriindustriarb.-förb. .	109	6 367	1 458	**468**	**7·4**	169	6 378	561	8·8
Byggnadsträarbetareförb. .	216	22 899	—	**6 198**	**27·1**	—	23 992	8 741	36·4
De förenade förbunden . .	49	7 651	2 356	**675**	**8·8**	219	7 920	643	8·1
Elektriska arbetareförb. . .	63	4 928	—	**714**	**14·5**	—	5 170	893	17·3
Gjutareförbundet	105	7 100	1	**401**	**5·6**	—	7 309	465	6·4
Grov- o. fabriksarb.-förb. .	386	45 043	5 856	**11 260**	**25·0**	1 345	46 200	13 568	29·4
Byggnadsind.-arb. . . .	*95*	*13 626*	*356*	**5 116**	**37·5**	209	14 397	6 460	44·9
Byggnadsämnesind.-arb.	150	10 332	251	**2 477**	**24·0**	78	10 430	3 353	32·1
Glasbruksarb.	36	3 420	114	**517**	**15·1**	46	3 533	549	15·5
Sockerfabriksarb. . . .	14	3 056	522	**832**	**27·2**	306	2 710	557	20·6
Tändsticksarb.	5	1 611	627	**330**	**20·5**	72	1 616	336	20·8
Övriga arb.	86	12 998	3 986	**1 988**	**15·3**	639	13 514	2 313	17·1
Gruvindustriarbetareförb. .	36	5 677	35	**640**	**11·3**	—	5 766	642	11·1
Handelsarbetareförb. . . .	239	27 158	9 390	**2 089**	**7·7**	438	27 074	2 358	8·7
Kommunalarbetareförb. . .	219	31 967	6 891	**1 393**	**4·4**	250	32 155	2 274	7·1
Litografförbundet	17	2 257	124	**78**	**3·5**	6	2 246	85	3·8
Livsmedelsarbetareförb. . .	124	22 166	6 594	**3 165**	**14·3**	826	22 077	3 138	14·2
Metallindustriarb.-förb. . .	248	120 040	5 884	**9 425**	**7·9**	444	118 722	10 819	9·1
Järnbruksarbetare . . .	56	26 699	88	**1 042**	**3·9**	10	26 593	1 365	5·1
Verkstadsarbetare . . .	192	93 341	5 796	**8 383**	**9·0**	434	92 129	9 454	10·3
Murareförbundet	75	6 522	—	**930**	**14·3**	—	7 431	2 186	29·4
Målareförbundet	144	10 486	1	**2 857**	**27·2**	—	11 036	3 867	35·0
Pappersindustriarb.-förb. .	141	30 753	1 315	**3 541**	**11·5**	206	32 145	4 433	13·8
Sadelm.- o. tapetseraref. .	38	2 052	349	**249**	**12·1**	60	1 965	196	10·0
Sko- o. läderindustriarb.-f. .	46	9 729	3 801	**1 339**	**13·8**	483	9 717	1 214	12·5
Skogs- o. flottningsarb.-förb.	270	13 401	1	**8 420**	**62·8**	—	14 134	6 876	48·6
Stenindustriarbetareförb. .	132	7 520	1	**2 282**	**30·3**	—	7 646	2 714	35·5
Sågverksindustriarb.-förb. .	216	21 328	9	**9 045**	**42·4**	7	22 275	9 926	44·6
Textilarbetareförbundet . .	110	32 801	19 699	**1 648**	**5·0**	931	32 768	1 541	4·7
Tobaksindustriarb.-förb. .	10	2 440	1 804	**119**	**4·9**	107	2 455	127	5·2
Transportarbetareförb. . .	125	15 946	210	**2 851**	**17·9**	37	16 591	4 249	25·6
Träindustriarbetareförb. . .	165	12 291	201	**1 456**	**11·8**	16	12 633	1 669	13·2
Tunnbinderiarbetareförb. .	12	163	—	**48**	**29·4**	—	161	40	24·8
Typografförbundet	104	10 082	583	**620**	**6·1**	77	10 082	680	6·7
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. .	154	9 443	—	**2 765**	**29·3**	—	10 356	4 340	41·9
Summa	**3 716**	**514 757**	**85 428**	**76 919**	**14·9**	**6 838**	**521 843**	**90 728**	**17·4**
Utom skogs- o. flottn.-arb. .	**3 446**	**501 356**	**85 427**	**68 499**	**13·7**	**6 838**	**507 709**	**83 852**	**16·5**

Antalet *arbetslöshetsveckor* (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under april månad uppgivits till inalles 364 099, vilket i genomsnitt motsvarar 4·7 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Livsmedelspriser och levnadskostnader.

Livsmedelspriser under maj månad 1936. De noteringar av minuthandelspriser å livsmedel (ävensom å bränsle och lyse), som meddelas i efterföljande sammandragstabell för socialstyrelsens 49 ombudsorter, ha inhämtats och bearbetats på samma sätt, som tidigare varit fallet.

Under maj har prisnivån sjunkit något, i främsta rummet beroende på avsevärda prisfall å ägg, som voro osedvanligt dyra under vintermånaderna.

Sammanfattning av livsmedelsprisernas förändringar juli 1914—maj 1936 och 1931—maj 1936. Till belysande av de allmänna förändringar, som med avseende å livsmedelspriserna ägt rum i detaljhandeln till och med maj 1936 med utgångspunkt dels från tiden före världskrigets utbrott, dels från 1931 (den genomsnittliga prisnivån i december 1930, mars, juni och september 1931), meddelas efterföljande serier av *vägda* indextal.

Basperiod	Juli 1914	Årsmedeltal 1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1935 1:a kv.	2:a kv.	3:e kv.	4:e kv.	1936 1:a kv.	1936 apr.	1936 maj
juli 1914 . .	100	154	150	140	131	127	123	124	130	127	128	132	133	134	135	134
år 1931 . .	.	.	.	.	100	97	93	94	99	96	97	100	101	101	102	102

Den allmänna prisnivån i fråga om livsmedel, bränsle och lyse har under maj sjunkit med 1 enhet. Det må noga observeras, att ovan angivna indextal endast avse de förändringar, som drabbat priserna å livsmedel, bränsle och lyse. Indextalet för de totala levnadskostnaderna (sålunda jämväl utgifterna för hyra, kläder, skatter m. m. inberäknade), vilket beräknas kvartalsvis, utgjorde vid den senast verkställda beräkningen, den 1 april 1936, 158 med juli 1914 som utgångspunkt och 99 med 1931 som basår (se nyssnämnda kvartalsrapport, sid. 313).

*

Riksbankens konsumtionsprisindex har i samarbete med socialstyrelsen fullföljts enligt samma metod som tidigare (se Soc. Medd. årg. 1933, sid. 709). Indexserien med rörlig basperiod anger prisnivån under varje vecka i förhållande till prisnivån under närmast föregående vecka, medan serien med fast basperiod hela tiden utgår från prisnivån i september 1931. De senaste veckorna visa följande indextal:

	mars 1936 21	28	4	april 1936 11	18	25	2	maj 1936 9	16	23	30
Rörlig basperiod: (föreg. vecka = 100)	100·05	99·99	100·00	99·98	99·92	99·93	100·06	99·99	100·10	100·02	100·06
Fast basperiod: (sept. 1931 = 100)	101·3	101·3	101·3	101·3	101·2	101·1	101·2	101·2	101·3	101·3	101·4

Varuslag	Kvantitet	1913	1919	1935	Maj 1935	Mars 1936	April[1] 1936	Maj[1] 1936	Höjn. el. sänkn. i % maj 1914—maj 1936	Höjn. el. sänkn. i % maj 1935—maj 1936
Mjölk: oskummad	l	14	47	21	21	22	22	22	+ 57·1	+ 4·8
separerad	»	6	23	7	7	7	7	7	+ 16·7	0·0
Smör: bords- (mejeri-)	kg	236	729	268	275	258	259	259	+ 15·1	— 5·8
mat- (lands-)	»	213	727	253	256	247	247	247	+ 19·3	— 3·5
Ost: helfet, småpipig, okryddad	»	164	624	177	174	190	191	191	+ 17·9	+ 9·8
halvfet, » »	»	121	500	129	127	142	142	144	+ 21·0	+ 13·4
Bordsmargarin, ej smörblandat	»	135	433	135	133	130	130	130	— 5·8	— 2·3
Ägg, svenska, färska	tjog	159	681	184	127	216	163	146	+ 18·7	+ 15·0
Potatis: gammal	5 l	28	71	43	42	47	47	48	+ 77·8	+ 14·3
»	hl	·	1271	640	635	726	738	745	·	+ 17·3
färsk, svensk	5 l	46	102	92	—	—	—	—	—	—
Gula ärter, svenska	kg	31	78	48	52	42	42	42	+ 40·0	— 19·2
Bruna bönor, holländska	»	48	214	62	60	63	62	61	+ 35·6	+ 1·7
Mjöl: vete-, kärn-, svensk förmaln.	»	31	75	38	38	38	38	38	+ 22·6	0·0
råg-, samm. el. toppat, svenskt	»	22	56	24	24	24	24	24	+ 14·3	0·0
rågsikt-, svenskt, märket 000	»	27	73	33	33	33	33	33	+ 26·9	0·0
Gryn: havre-, ångpreparerade	»	36	99	35	35	36	36	36	0·0	+ 2·9
ris-, burma- el. svenska prima	»	41	111	40	40	41	41	41	+ 5·1	+ 2·5
Rågbröd: hårt grovt spisbröd	»	41	96	59	59	59	59	60	+ 46·3	+ 1·7
Rågbröd: hårt knäckebröd	»	·	·	82	82	82	82	82	·	0·0
sötlimpa eller siktbröd	»	38	96	58	58	58	58	58	+ 52·6	0·0
grovbröd (grov hålkaka, ankarst.)	»	30	64	45	45	45	45	45	+ 50·0	0·0
Vetebröd: skorpor, ordinära	»	76	230	132	131	132	132	131	+ 74·7	0·0
mjukt matbröd, bakat med vatten	»	43	116	72	72	72	72	72	+ 63·6	0·0
billigaste sort » » mjölk	»	60	167	85	85	86	86	86	+ 43·3	+ 1·2
mjukt kaffebröd, billigaste sort	»	·	·	97	97	97	97	97	·	0·0
Nötkött, färskt: stek	»	122	563	179	172	192	192	192	+ 60·0	+ 11·6
soppkött	»	100	490	143	137	157	156	156	+ 57·6	+ 13·9
Kalvkött, stek: gödkalv	»	131	512	217	214	230	230	231	+ 75·0	+ 7·9
spädkalv	»	72	312	129	123	141	141	140	+ 97·2	+ 13·8
Fårkött, färskt, stek	»	133	600	205	205	215	221	224	+ 62·3	+ 9·3
Malet nötkött (köttfärs)	»	·	·	172	161	188	188	188	·	+ 16·8
Fläsk: färskt (sidfläsk)	»	133	605	177	160	194	195	194	+ 50·4	+ 21·3
salt, svenskt (sidfläsk)	»	140	619	182	164	199	199	198	+ 45·6	+ 20·7
» amerikanskt (ryggfläsk)	»	·	·	170	162	195	195	189	·	+ 16·7
Fisk, färsk: abborre	»	75	202	110	98	123	121	98	+ 38·0	0·0
gädda	»	108	333	153	132	170	162	136	+ 36·0	+ 3·0
sill	»	34	110	62	60	55	61	61	+ 84·8	+ 1·7
strömming	»	38	114	57	53	61	60	54	+ 50·0	+ 1·9
torsk	»	55	160	89	86	88	90	87	+ 61·1	+ 1·2
rödspotta (spätta)	»	79	244	145	136	153	151	145	+ 81·3	+ 6·6
kolja	»	·	·	116	112	120	121	116	·	+ 3·6
Salt sill, prima islands-	»	45	148	62	51	89	89	86	+ 100·0	+ 68·6
Kabeljo av långa med fenor o. stjärt	»	56	223	66	63	74	73	72	+ 28·6	+ 14·3
Kaffe, rostat, santosblandning	»	·	·	291	290	285	285	285	·	— 1·7
Socker, bit-	»	67	133	46	46	47	47	47	— 26·6	+ 2·2
Salt, matsalt	»	·	32	15	15	15	15	15	·	0·0
Äpplen, ät-	»	·	·	101	108	97	99	106	·	— 1·9
Apelsiner, medelstora	dussin	·	·	115	116	89	92	101	·	— 12·9
Bananer, prima	kg	·	·	160	169	140	147	157	·	— 7·1
Katrinplommon, amer., storl. 40/50	»	·	·	101	102	85	85	84	·	— 17·6
Vitkål, svensk	»	·	·	24	25	40	46	48	·	+ 92·0
Pilsner, klass II, utan glas	1/3 l	·	·	24	24	24	24	24	·	0·0
Svagdricka	l	6	16	15	15	15	15	16	+ 166·7	+ 6·7
Elektrisk ström (inkl. div. avg.)	kWh	·	·	35	35	35	35	35	·	0·0
Fotogen, Water White	l	20	71	20	20	20	20	20	0·0	0·0
Kokgas (inkl. div. avg.)	kbm	·	·	17	17	17	17	17	·	0·0
Ved: björk-, osågad, hemkörd	»	720	2310	945	945	985	985	985	+ 35·9	+ 4·2
barr-, » »	»	575	1895	730	725	760	760	760	+ 29·9	+ 4·8
Kol: antracit- (»valnöt»), hemkört	hl	401	·	614	616	607	606	607	+ 54·5	— 1·5
hushålls- (fyrkol), prima, »	»	234	·	291	291	292	291	291	+ 28·8	0·0
Koks: c:a 20—40 mm, hemkörd	100 kg	·	·	452	455	452	453	453	·	— 0·4
c:a 40–60 el. 60–80 mm, »	»	·	·	436	436	440	441	441	·	+ 1·1

[1] Preliminära siffror.

Litteraturöversikt.

(Maj 1936.)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen.

Allmänna sociala frågor.

B[RUNIU]S, A. Den socialistiska arbetshypotesen experimenterar. Industria 1936, nr 11.

BUTLER, H. Kravene til sociallovgivningen og fremtidens ökonomiske politikk. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 5.

EISERHARDT, HILDE. Dritte internationale Konferenz für soziale Arbeit. Soziale Praxis 1936, nr 20.

MARTIN, P. W. The present status of economic planning. International labour review maj 1936.

PIGOU, A. C. Mr J. M. Keynes' general theory of employment, interest and money. Economica maj 1936.

SETTERGREN, G. Den moderna industriella samarbetspolitiken. (Föredrag.) Industriförbundets meddelanden 1936, nr 2.

Sverige.

AKSELSSON, L. Farliga tendenser i den ekonomiska politiken. Sv. affärsliv 1936, nr 10.

BOSÆUS, E. Småindustri och storindustri. Affärsekonomi 1936, nr 7.

B[ROOM]É, R. Tjänstemännen och de politiska brännstoffen. Arbetsledaren 1936, nr 8.

CHRISTENSON, C. F. S. A. H. [Föreningen Sveriges aktiva handelsresande] och lagstiftningen för de anställda. Skrivelse från föreningen till andra lagutskottet. Den aktive handelsresanden 1936, nr 5.

HANSSON, SIG-ÅKE. Fritiden. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 18.

SÖDERLUND, G. Socialiseringens vägar och smygvägar. (Sammanfattning av föredrag.) Sunt förnuft 1936, nr 4.

ÅSBRINK, P. Småföretagen och arbetslönen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 20.

Några små glimtar ur den svenska lantarbetarkårens historia. Lantarbetaren 1936, nr 21—22.

Amerikas förenta stater.

BRUNIUS, T. Underlige systemer vestenfor Atlanten. Arbeidsgiveren (Norge) 1936, nr 11.

GÅRDLUND, T. W. Die neueste Entwicklung in der amerikanischen Soziologie. Weltwirtschaftliches Archiv B. 43, s. 620.

Kina.

RISCHE. Ein Beitrag zur neueren sozialpolitischen Entwicklung Chinas. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 13.

Soc. rådsrepublikernas union.

SCHWARZ, S. Den ryska rationaliseringspolitiken. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 19.

Industrialismen spränger sovjetmarxismen. Industria 1936, nr 10.

Tyskland.

SPLETTSTOESSER, H. Drei Jahre wirtschafts- und sozialpolitisches Geschehen im Bereich der Industrie- und Handelskammer zu Berlin. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 13.

Arbeitsdienst, Krankenversorgung und Sozialversicherung. Soziale Praxis 1936, nr 18.

Die Berufe im deutschen Wirtschaftsleben. Wirtschaft und Statistik 1936, nr 8.

Die drei Grundsätze der betrieblichen Sozialpolitik der Textilindustrie. Soziale Praxis 1936, nr 18.

Tyska metallarbetarna och hitlerdömet. Metallarbetaren 1936, nr 20.

Arbetarskydd.

ANDRÉ, L. Skyddsanordning vid golvöppningar. Arbetarskyddet 1936, nr 4.

ERLANDSON, V. Olycksfallsrisker vid explosionsmotorer. Arbetarskyddet 1936, nr 4.

JÄDERSTRÖM, I. Om skydd mot oavsiktlig igångsättning av elektriskt drivna maskiner och apparater. Arbetarskyddet 1936, nr 4.

RÖMCKE, F. Den første internasjonale fabrikkinspektörkonferanse i Haag fra 14.—17. oktober 1935. Socialt arbeid 1936, nr 4.

WELIN-BERGER, J. Anordning för trikloretylén-tvättning av metaller. Arbetarskyddet 1936, nr 4.

Sverige.

Flytande likkistor. Sjömannen 1936, nr 4.

Hittills obeaktad yrkessjukdomsrisk vid järnbruken. Förefinnes vid rivning och murning av martinugnar o. d. Metallarbetaren 1936, nr 20.

Nyttig rationalisering. [Arbetarskydd.] Metallarbetaren 1936, nr 19.

En riktig isbox. [Kritik av skansarna på fartygen.] Sjömannen 1936, nr 4.
Yrkessjukdomarna härja bland S. J:s personal. Signalen 1936, nr 21.

Amerikas förenta stater.

PHILLIPS, D. G. Arbetsledning och arbetarskydd. Arbetarskyddet 1936, nr 4.

Tyskland.

EDINGER. Kocherzerknall in einer Ammoniakkühlanlage. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 14.
FRANZ, R. Unfallverhütungsbilder in der Holzindustrie. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 14.
FRITZ & KREMER. Die Verwendung künstlicher Schleifkörper in der Werkzeugindustrie. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 14.
GRIDL. Ausnahmen von den Unfallverhütungsvorschriften. Die Berufsgenossenschaft 1936, nr 9.
HIPP. Betrachtungen und Ergebnisse über die Verwendung von Seilschlaufen als Tragorgane für Hängegerüste bei Stahlbaumontagen. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 14.
HÄBIG. Die Mitarbeit der Gefolgschaften an den Aufgaben der Unfallverhütung. Die Berufsgenossenschaft 1936, nr 9.
KAPPE. Verbrennungsunfälle durch Sauerstoffanreicherung in der Raumluft. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 14.
KAUFMANN, A. Die Faserstoffe für Atemschutzfilter. Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure 1936, nr 20.
KAUFMANN. Kurbelrückschläge an Kraftfahrzeugen. Ihre Entstehung, ihre Folgen und Massnahmen zu ihrer Verhütung. Die Berufsgenossenschaft 1936, nr 6—8.
THOMA, H. Verhütung von Baubetriebsunfällen. Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure 1936, nr 20.

Arbetslön och arbetstid.

LANDSORGANISATIONEN. Internationell konvention om semester. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1936, nr 20.
LANGENFELT, G. Ursprunget till kravet på åttatimmarsdagen. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 18.

Sverige.

EINARSSON, E. Sjöarbetstidsfrågan kontra kommerskollegium och socialstyrelsen. Sjömannen 1936, nr 4.
FORSBERG, E. A. Ackordproblemet inom den mekaniska verkstadsindustrin. (Föredrag.) Verkstäderna 1936, nr 5.
HAGE, E. 40-timmarsveckan, rationaliseringen, arbetslösheten. Tiden 1936, nr 5.
OLIN, G. Replik om statstjänstemännens familjepensionering. Sunt förnuft 1936, nr 4.
S[EVERIN], F. Lönefrågan i riksdagen. Signalen 1936, nr 22.
STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Butikstängningslagens revision m. m. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1936, nr 4.
Arbetstidslag för jordbruket. Tidevarvet 1936, nr 18.
Gott och ont [i fråga om ackordssättning och arbetsprestation m. m.]. Metallarbetaren 1936, nr 18.
De oklara utredningarna om statstjänstemännens familjepensionering. Sunt förnuft 1936, nr 4.
Tidsstudier i gjuterier. Gjutaren 1936, nr 3.

Amerikas förenta stater.

FALKNER, R. P. Wage differentials in manufacturing industry. Conference board service letter 1936, nr 4.

Finland.

HARMAJA, L. Les jeunesses ouvrières agricole et industrielle comparées. Revue de l'institut international de statistique 1936, nr 1.

Tyskland.

LUDEWIG, W. Frisches Brot und Nachtarbeit in den Bäckereien. Soziale Praxis 1936, nr 18.

Arbetsmarknad och arbetslöshet.

MYRDAL, ALVA. Kvinnorna och den offentliga tjänsten — en internationell jämförelse. Hertha 1936, nr 5.
REUTZ, JOHANNE. Kvinners rett til lönnet arbeid. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 5.
Kvinnene og fagbevegelsen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 5.

Sverige.

ANDERSSON, KONRAD. Den arbetslösa ungdomen och hantverket samt problemet »den vanföra ungdomen och hantverket», några data och uppgifter givna i april 1936. Sv. hantverkstidning 1936, nr 9.
BEXELIUS, E. Arbetslöshetsförsäkringen. Regeringsförslag angående författningsändringar. Stenarbetaren 1936, nr 2.
HANDELSKAMMAREN FÖR ÖREBRO OCH VÄSTMANLANDS LÄN. Åtgärder mot arbetslöshet. (Yttrande.) Meddelanden från handelskammaren för Örebro och Västmanlands län 1936, nr 1.
JERNEMAN, T. Studentantalet och konjunkturerna. Hertha 1936, nr 5.
KOMMERSKOLLEGIUM, KUNGL. Utlåtande ang. anslag till befrämjande av uppkomsten av småindustrier i vissa län. Kommersiella meddelanden 1936, nr 9.
LJUNGGREN, ANNA. Hur många småskollärarinnor äro arbetslösa? Sv. lärartidning 1936, nr 21.
N[ILSSON], E[MIL]. Arbetarbrist och arbetsvillkor. Lantarbetaren 1936, nr 22.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Långtidsplanering av offentliga arbeten. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 5.
Arbetslösheten. Lantarbetaren 1936, nr 21.
Blekingeutredningen. Sunt förnuft 1936, nr 4.
Kring socialdemokratisk arbetslöshetspolitik. Några reflexioner och kommentarer. Medborgaren 1936, nr 4.
Rationalisering och arbetslöshet. Skogsindustriarbetaren 1936, nr 9.
Regeringen och arbetslösheten. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 21.
Regeringens arbetslöshetspropositioner. Industria 1936, nr 11.

Amerikas förenta stater.

GAYER, A. D. I vad mån kunna offentliga arbeten stödja en återhämtning? Index 1936, nr 5.
MURPHEY, H. K. The social security act and state unemployment compensation laws. Conference board bulletin 1936, nr 5.

Danmark.

NYBÖLLE, H. C. Arbejdslöshedsproblemet fra et statistisk Synspunkt. Socialt Tidsskrift 1936, nr 4.

Tyskland.

GAEBEL, KÄTHE. Eine Lanze für die Ungelernten! Soziale Praxis 1936, nr 21.
Erfolgreiche Bekämpfung der Arbeitslosigkeit in Deutschland. Die Reichsversicherung 1936, nr 3.

Befolkningsfrågan.

Sverige.

LOBERG, K. Steriliseringslagen och dess tillämpning. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1936, nr 21.

Danmark.

BERG, S. [Anm. av] Knud Faber i samarb. med Marie Lindhardt: Tuberkulose og Erhverv, en Undersögelse over Lungetuberkulosen i København med Hensyn til Erhverv og Indtægt. Hygiea 1936, nr 9.

Frankrike.

BOURDON, J. Levécs et pertes d'hommes en France de 1792 à 1815 comparées à celles de 1914 à 1918. (Föredrag.) Journal de la Société de statistique de Paris 1936, nr 5.

Norge.

JAHN, G. De store barnetall i gamle dager. Statsökonomisk tidsskrift 1936, nr 2.

Storbritannien.

BEVERIDGE, W. H. Marriage and birth seasons. Economica maj 1936.

Tyskland.

ICHOK, G. Les suicides en Allemagne 1912—1933. Journal de la Société de statistique de Paris 1936, nr 5.

Bostadsförhållanden.

NYSTRÖM, B. Observations on the possibility of improving the international comparability of building and housing statistics. Revue de l'institut international de statistique 1936, nr 1.

Sverige.

SELFORS, H. Hyresgäströrelsens mål och fackföreningen. Hus och härd 1936, nr 9.
En försåtlig bostadsproposition. Sunt förnuft 1936, nr 4.
Hyreslagstiftningens reformering skall utredas. Hus och härd 1936, nr 10.

Tyskland.

EBEL. Die neueste Entwicklung des Mieterschutzes. Soziale Praxis 1936, nr 18.
— Die Neuregelung des Mieterschutzes. Reichsarbeitsblatt 1936, nr 13.
WAGENBACH, J. Die Wohnungspolitik des Reiches 1935/1936. Soziale Praxis 1936, nr 21.

Fattigvård, barnavård och annan hjälpverksamhet.

Norge.

BERNER, J. H. Forsorg for åndssvake. (Föredrag.) Socialt arbeid 1936, nr 4.

Tyskland.

»Vinterhjälpen» i siffror. Svensk tidskrift 1936, nr 5.

Föreningsväsen.

Sverige.

BERGVALL, A. Industriförbundsomröstningen. Målarnas facktidning 1936, nr 5.
SÖDERLIND, F. J. M. FL. Industriförbundsfrågan. Målarnas facktidning 1936, nr 5.

Norge.

HANSEN, TH. Norges arbeidslederforbund. Socialt arbeid 1936, nr 4.
Omkring industriforbundsformen. [Landsorganisasjonens] Meddelelsesblad 1936, nr 4.

Hälso- och sjukvård.

Sverige.

RIETZ, E. Könssjukdomarnas frekvens i Sverige. Hygiea 1936, nr 8.
SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Centralisering av hälsovården i kommunerna. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 5.
— Omläggning av hälsovårdsnämndernas befogenheter och åligganden. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 5.

Jord- och egnahemsfrågan.

Sverige.

BERGLUND, N. Den gemensamma maskinanvändningen. Landtmannen 1936, nr 21.

HANDELSKAMMAREN FÖR ÖREBRO OCH VÄSTMANLANDS LÄN. Betänkande av sociala jordutredningen. (Yttrande.) Meddelanden från handelskammaren för Örebro och Västmanlands län 1936, nr 1.

Kollektivavtal och arbetskonflikter.

Sverige.

B[ROOM]É, R. Föreningsrättslagens vara eller icke vara. Arbetsledaren 1936, nr 9.

EINARSSON, E. Fartyg och arbetsbefäl. Sjömannen 1936, nr 4.

H[ECKSCHER], G. Klasskampens avskrivning. Svensk tidskrift 1936, nr 5.

De anställdas förenings- och förhandlingsrätt. Handelsarbetaren 1936, nr 5.

Förenings- och förhandlingsrätt. Lantarbetaren 1936, nr 20.

Förenings- och förhandlingsrätten. Dacos resolution. Bankvärlden 1936, nr 5.

Föreningsrätten i fara. Bankvärlden 1936, nr 5.

Melodien som kom bort. [Samarbetet på verkstäderna.] Metallarbetaren 1936, nr 21.

Sagt i Malmö. [Diskussion om kontoristernas förenings- och förhandlingsrätt m. m.] Kommunaltjänstemannen 1936, nr 4.

Statstjänst och strejkbryteriarbete. Mikrofon 1936, nr 5.

Danmark.

JENSEN, OTTO. Dramatisk avtalsuppgörelse i Danmark. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 19—20.

Tyskland.

HERSCHEL, W. Das Arbeitsverhältnis in der Ordnung der nationalen Arbeit. Soziale Praxis 1936, nr 18.

Kooperation.

Sverige.

PÅHLMAN, A. Sundsvallskooperationen vid sekelskiftet. Kooperatören 1936, nr 10.

STOLPE, H. K. F. på gamla och nya vägar. Fackföreningsrörelsen 1936, nr 21.

— Samverkan mellan kooperationsarterna. Kooperatören 1936, nr 8.

Levnadskostnader.

NIXON, J. W. Committee on family budgets. Revue de l'institut international de statistique 1936, nr 1.

Sverige.

BONOW, M. Jordbrukshjälpen permanentas. Finanstidningen 1936, nr 8.

HÖJER, J. A. Folkhälsan och dieten. Hygienisk revy 1936, nr 5.

Danmark.

Smörets halt av A-vitaminer. Landtmannen 1936, nr 20.

Lärlingsväsen och yrkesrådgivning.

FAUCONNIER, M. La sélection professionnelle des employés. Revue du travail 1936, nr 2/3.

Tyskland.

Die Ausbildung der Handwerkslehrlinge. Soziale Praxis 1936, nr 20.

Nykterhetsfrågan.

Sverige.

HÖJER, J. A. En ny syn på alkoholbruket. (Föredrag.) Reformatorn 1936, nr 21.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. Revision av lagstiftningen angående maltdrycker. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1936, nr 4.

SVERIGES CENTRALA HOTELL- OCH RESTAURANTFÖRENING. Centralföreningen om maltdrycks-kommitténs förslag. (Yttrande.) Restauratören 1936, nr 10.

SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND. Maltdryckskommitténs betänkande. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1936, nr 2.

Socialförsäkring.

Sverige.

BLOMBERG, M. Den statliga familjepensioneringen och S. J. änke- och pupillkassas överlåtande till staten. (Föredrag.) Sv. trafiktidning 1936, nr 21.

CRONSTEDT, L. Bedömandet av synförmågan vid blindhetsersättning. Sv. läkartidningen 1936, nr 19.

SVENSKA LANDSKOMMUNERNAS FÖRBUND. Lagstiftning om barnbidrag. (Yttrande.) Landskommunernas tidskrift 1936, nr 5.

De fria sjukkassorna huta till socialstyrelsen. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 5.

Socialstyrelsens yttrande över sjukkasseförbundets framställning angående förhöjt statsbidrag till Övre Norrlands erkända centralsjukkassa för moderskapshjälp. Sv. sjukkasse tidning 1936, nr 5.

Svenska landstingsförbundets yttrande över vid årets riksdag väckt motion angående enhetliga legosängsavgifter. Sv. sjukkasse-tidning 1936, nr 5.

Danmark.

HAGEN, G. Åtgärder i Danmark för invaliders utbildning och arbetsanställning. Pensionsförsäkringen 1936, nr 4.

Grekland.

Gesetz über die soziale Versicherung in Griechenland. Die Reichsversicherung 1936, nr 3.

Norge.

WIESENER, G. Barnetrygd. Statstjenestemannen 1936, nr 8—9.

Ut- och invandring.

Sverige.

HANDELSKAMMAREN FÖR ÖREBRO OCH VÄSTMANLANDS LÄN. Skärpning av kontrollen över utlänningar m. m. (Yttrande.) Meddelanden från handelskammaren för Örebro och Västmanlands län 1936, nr 1.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur.

AKTIEBOLAGET STOCKHOLMSSYSTEMET.
Förvaltningsberättelse. 22 (1935). Sthlm 1936.

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Bureau of labor statistics.
Bulletin. Wash. 1935.
612. *Parker, Florence E.* Consumers' credit and productive cooperation in 1933.

— — Women's bureau.
Bulletin. Wash. 1936.
108. *Byrne, Harriet A.* The effects of the depression on wage earners' families. A second survey of South Bend.
126. *Sullivan, Mary Loretta, & Blair, Bertha.* Women in Texas industries. Hours, wages, working conditions, and home work.
137. *Pidgeon, Mary Elizabeth.* Summary of state hour laws for women and minimum-wage rates.

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics.
Official year book. 28 (1935). Canberra [1936].

BASEL. Bank for international settlements.
Annual report. 6 (1935/36). Basle 1936.

CANADA. Department of labour.
Labour legislation in Canada 1935. Ottawa 1936.
Unemployment and relief in Canada. Ottawa 1936. (Suppl. till: The Labour gazette.)

DANMARK. Arbejdsdirektören.
Indberetning til Socialministeriet om Arbejdsanvisningen og Arbejdslöshedsforsikringen m. m. Regnskabsaaret 1934/35. Khvn 1936.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1936.
7 B. Postsparbanken.
46. Postsparbanksstyrelsens berättelse för år 1935.
7 C. Bankstatistik.
26. Affärsbankerna och hypoteksinrättningarna år 1935.
9. Lärdomsskolorna.
61. Statistisk översikt av lärdomsskolornas tillstånd och verksamhet under läsåret 1934/35.

GRETHER, E. T. Resale price maintenance in Great Britain. With an application to the problem in the United States. Berkeley, Cal. 1935. (University of California. Publications in economics. Vol. 2: No 3.)

HOWARD, LOUISE E. Labour in agriculture. An international survey. Lond. 1935.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
20th session, Geneva, 1936.
Report. Geneva 1936.
1. The regulation of certain special systems of recruiting workers.
3. Reduction of hours of work on public works undertaken or subsidised by governments.
4. — in the building and civil engineering industry.
5. — in iron and steel works.
6. — in coal mines.
7. — in the textile industry.
8. Safety provisions for workers in the building industry with reference to scaffolding and hoisting machinery.
Report of the director. [With] Appendix. Geneva 1936.
Report of the governing body of the International labour office upon the working of the convention (No 19) concerning equality of treatment for national and foreign workers as regards workmen's compensation for accidents. Geneva 1936.
Summary of annual reports under article 22 of the constitution of the International labour organisation. [With] Appendix Geneva 1936.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET.
Förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser 1935. Sthlm 1936.
Statistiska tabeller över till Kooperativa förbundet anslutna föreningars verksamhet 1935. Sthlm 1936.

LIVFÖRSÄKRINGSBOLAGET FRAMTIDEN, ömsesidigt. 1911—1935. Sthlm 1936.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 9. Oslo 1936.
77. Mylnor og kvernar i Noreg etter uppteljingar i 1927—29. 2.
82. Telegrafverket 1934/35.
83. Folkemengdens bevegelse 1933.
84. Kriminalstatistikk 1933 og 1934.
85. Sjömannstrygden 1933. Fiskertrygden 1933.

ORR, J. B. Food, health and income. Report on a survey of adequacy of diet in relation to income. Lond. 1936.

SPANIEN. Presidencia del consejo de ministros. Dirección general del instituto geográfico, catastral y de estadistica. Anuario estadistico de España. Año 19 (1934). Madr. 1935.

STATISTIK, Stockholms stads. Sthlm 1936.
8. Brand- och ambulansväsen.
Stockholms stads brand- och ambulansväsen. 60 (1935).
Berättelse utarb. av Stockholms stads brandkår i samverkan med Stockholms stads statistiska kontor.
10. Specialundersökningar.
14. Arbetslöshetshjälpen i Stockholm 1934. Redogörelse utarb. av Stockholms arbetslöshetskommitté i samverkan med Stockholms stads statistiska kontor.

STATISTIK, Sveriges officiella. Sthlm 1936.
Folkmängden och dess förändringar.
Folkräkningen d. 31 dec. 1930. Av K. Statistiska centralbyrån.
2. Bygdeindelning. Folkmängden efter ålder, kön och civilstånd. Inrikes omflyttning (inkl. fördelning efter födelseort).
3. Folkmängden efter yrke, inkomst och förmögenhet: avd. 1.
Industri och bergshantering.
Industri. Berättelse för år 1934 av Kommerskollegium.

STORBRITANNIEN. Board of trade.
Statistical abstract for the United Kingdom. Nr 79 (1913 and 1921—34). Lond. 1936.

STORBRITANNIEN. Industrial health research board.
Report. Lond. 1936.
74. The prognostic value of some psychological tests. By *E. Farmer & E. G. Chambers.*
— Ministry of labour.
Cotton manufacturing industry (temporary provisions) act, 1934. Report to the Minister of labour by the Board appointed under section 1 (i) of the above act to consider and report on a joint application made by the Cotton spinners' and manufacturers' association and the Amalgamated weavers' association, dated the 19th March, 1935, for the making of an order under the act. Lond. 1935.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.
Styrelse- och revisionsberättelser för år 1935. Sthlm 1936.

SVENSKA STADSFÖRBUNDET.
Styrelsens och revisorernas berättelser till 9:e ordinarie kongressen i Borås d. 14 och 15 aug. 1936. Sthlm 1936.

THOMAS, B. Monetary policy and crises. A study of Swedish experience. Lond. 1936.

UTREDNINGAR, Statens offentliga, 1936. Sthlm 1936.
18. Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. [Avg. d. 2 maj 1936.] (Fi.)

WÆRN BUGGE, INGEBORG, & GÖRANSSON-LJUNGMAN, KJERSTIN. Bostad och hushållsorganisation. Sthlm 1936.

VOCATIONAL GUIDANCE in rehabilitation service. A manual of procedure for counseling and advising physically handicapped persons and assisting them in adjusting or readjusting themselves to vocational life. Revised. Wash. 1935. (Department of the interior. Office of education. Vocational education. Bulletin No 148.)

VÄGHÅLLNINGSBESVÄRET, Allmänna, på landet. Statistisk tabell angivande för varje väghållningsdistrikt och län de allmänna vägarnas längd och kostnaden för väghållningen m. m. för år 1934. I enlighet med uppgifter från vägstyrelserna upprättad i K. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Sthlm 1936.

ÅBO.
Statistisk årsbok för Åbo stad. 20 (1935). Åbo 1935.

Författningar rörande sociala frågor.

I Svensk författningssamling ha under tiden 11 maj—10 juni 1936 bl. a. publicerats:

Nr		Daterad
144.	Lag om kommunala pensionstillskott m. m.	15 maj
146.	K. kung. ang. ändrad lydelse av § 1 kung. den 27 maj 1932 (nr 220) om ersättning av statsmedel för vissa resekostnader vid tvångsintagning av alkoholister	24 april
147.	K. kung. om ändring i vissa delar av kung. den 31 december 1920 (nr 914) ang. resekostnads- och traktamentsersättning åt vissa befattningshavare vid utövande av tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbetare	24 »
151.	K. förordn. ang. ändring i vissa delar av förordn. den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor	22 maj
212.	K. kung. ang. särskild jordanskaffningsverksamhet i Västerbottens och Norrbottens län	29 »
215.	K. kung. om lån för ombyggnad av bostadshus i städer och stadsliknande samhällen	29 »
236.	K. socialstyrelsens kung. ang. ändrad lydelse i visst avseende av styrelsens kung. ang. indelning för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunalskatt av samtliga orter i riket med avseende å levnadskostnadernas höjd	24 april